

BREVE OG AKTSTYKKER

VEDRØRENDE

JOHAN LUDVIG
HEIBERG

VED

MORTEN BORUP

Femte Bind

KOMMENTAR OG REGISTRE

GYLDENDAL

1950

BREVE OG AKTSTYKKER
VEDRØRENDE
JOHAN LUDVIG HEIBERG

*Udgivet med Understøttelse af
Carlsbergfondet*

BREVE OG AKTSTYKKER

VEDRØRENDE

JOHAN LUDVIG
HEIBERG

UDGIVET AF

DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURELSKAB

VED

MORTEN BORUP

Femte Bind

KOMMENTAR OG REGISTRE

GYLDENDAL

1950

Tilsynsførende:
DANIEL PREISZ

COPYRIGHT 1950 BY
DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURSELSKAB, COPENHAGEN
PRINTED IN DENMARK, FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI

INDHOLDSFORTEGNELSE

Kommentar	1—307
Tillæg	309—312
Registre	313—392
I. Sagregister vedrørende Johan	
Ludvig Heiberg	315—326
II. Personregister	327—365
III. Værkregister	366—385
1. Ikke-dramatiske Værker . . .	366—374
2. Dramatiske Værker	374—385
IV. Brevregister	386—392
Rettelser	393
Efterskrift	394

KOMMENTAR

FORKORTELSER

- Biogr.* = Morten Borup: Johan Ludvig Heiberg (1947—49).
Et Liv = Johanne Luise Heiberg: Et Liv genoplevet i Erindringer (4. Udg. 1944).
Heib. Fam.br. = Heibergske Familiebreve ved Morten Borup (1943).
Heib. Hjem = Fra det Heibergske Hjem ved Aage Friis (1940).
JLHeib. Br. = Breve fra og til Johan Ludvig Heiberg (1862).
K. B. = Det kgl. Bibliotek, København.
Overskou = Th. Overskou: Den danske Skueplads (1854—76).
PAHeib. og ThG. = Johanne Luise Heiberg: Peter Andreas Heiberg og Thomasine Gyllembourg (4. Udg. 1947) ved Aage Friis og Just Rahbek.
PHBoye = P. H. Boye: Om Karen Margrethe Rahbeks Brevvexling og hendes Correspondenter (1881).
Poet. Skr. = J. L. Heiberg: Poetiske Skrifter I—XI (1862).
Pros. Skr. = J. L. Heiberg: Prosaiske Skrifter I—XI (1861—62).
R. A. = Rigsarkivet, København.

BIND I.

1.

Ny kgl. Samling 3103, 4°.

1.1. *Peder Hansen*] teologisk Kandidat, Inspektør paa Borchs Kollegium, fik 1806 Præstekald i Durup og Tøndering i Viborg Amt, 1816 Sognepræst i Slangerup. I Aarene 1802—06 var han Privatlærer for Heiberg og gjorde sig ualmindelig afholdt af sin Elev se (P. Hansens Levnedbeskrivelse i »Fra Frederiksborg Amt« 1907 og Biogr. I 15 ff.). ¶ 1.1. 1806] Skrivefejl for: 1807, idet det var 18/2 1807, Heibergs Bedstefader døde. ¶ 1.2. *min Bedstefader*] Thomasine Gyllembourgs Fader, Dispachør Johan Buntzen. ¶ 1.3. *hos min Moder*] efter at være flygtet fra Bakkehuset var Drengen 1804 blevet anbragt i Huset hos sin Moster Lise og dennes Mand, Mægler Frode Iürgensen, i Nyhavn Nr. 67, der 1806 flyttede ind i gamle Buntzens Ejendom. Gyllembourgs Gaard Ruhedal ved Ringsted brændte i Marts 1806, hvorefter de slog sig ned i København og indrettede sig et Hjem i Amaliegade (nuværende Fredericiagade Nr. 2). ¶ 1.5. *to Vers*] Mindedigtet over Morfaderen »Ved Dispacheur Buntzens Død« stod i »Adresseavisen« 24/2 1807, undertegnet med Bogstaverne X. Y. Z. (Poet. Skr. VIII 376 f.). ¶ 1.6. *Kruse*] Forfatteren Lauritz Kruse, som hørte til Gyllembourgs Omgangskreds, offentliggjorde et Gravvers i »Adresseavisen« 27/2.

2.

J. L. Heibergs Arkiv, C 1 (R. A.).

1.10. *Franz Nachteggall*] den berømte Organisator af Gymnastikken i Danmark. Han havde 1799 oprettet et gymnastisk Institut, det første i Europa, og var stærkt begunstiget af Frederik VI, der udnævnte ham til Professor.

3.

Ny kgl. Samling 3103, 4°.

I Oversættelse: »Min meget kære Lærer! Eftersom min Moster ønsker, at jeg skal skrive et Brev til dig, er det vel nødvendigt, at jeg gør det, skønt jeg ikke har noget at skrive om. Hvad jeg har at sige, vil du finde i medfølgende Nedskrift. Og jeg har i Særdeleshed dette at berette, at dette nedskrevne vil træde i Stedet for en Stil. Jeg beder hilse Grisesoen. Farvel Ludvig«.

4.

Ny kgl. Samling 3103, 4°.

2.1. *senest Oktbr. 1806*] Dateringen er fastsat under Hensyn til, at P. Hansen 30/9 1806 blev kaldet til Sognepræst for Durup og Tøndering Menigheder og derfor maatte opgive at undervise Heiberg. ¶ 2.2. *Kristen*] aabenbart en af Heibergs Legekammerater, som han har gjort Gymnastik med hos Nachteggall (4.21, 7.15 f.), og som Hansen synes at have taget med til sin Præstegaard; Efternavnet kan ikke oplyses. ¶ 2.7. *Doctissimo* osv.] »Til højlærde, vidt berømte, højt ansete, velærværdige, udmærkede, meget kundskabsrige og kloge, af Videnskaber gennemtrængte og Klogskab fyldte Peder Hansen«.

5.

J. L. Heibergs Arkiv, C 1 (R. A.).

Anledningen til dette Vidnesbyrd er, at P. Hansen ophørte med at give Heiberg Privatundervisning.

6.

Ny kgl. Samling 3103, 4°. Trykt JLHeib. Br. 8 ff.

3.8. *Dit Brev*] af P. Hansens Breve til Heiberg er blot 2 bevarede. ¶ 3.16. *Dine Værelser*] paa Borchs Kollegium, hvor formodentlig den i det følgende omtalte Petersen og »Karlen« har hørt hjemme. ¶ 3.37 f. *Schmieder*] den klassiske Filolog Friedr. Gotthelf Benjamin Schmieder. ¶ 3.39. *Schweighäuser*] den tyske klassiske Filolog Johannes Schweighäuser. ¶ 4.9. *Basse*] P. Hansens Efterfølger som Heibergs Privatlærer, den teologiske Kandidat Erhard Christian Basse, senere Sognepræst til Hjembæk og Svinninge, der i 1809 dimitterede ham til Universitetet. ¶ 4.13. *Brummer*] Universitetsboghandler Friedrich Brummer, hvis Boglade var velforsynet med udenlandsk Litteratur. ¶ 4.19. *den gamle Kone, Maar*] kan ikke oplyses. ¶ 4.21. *Christen*] se Noten til 2.2.

7.

Ny kgl. Samling 3103, 4°. Trykt (delvis) i Berlingske Aftenavis 24/12 1942.

4.31. *histoire de Gil-Blas*] Le Sage: »Gil Blas« (1715—35). ¶ 4.36. *Tante Lene*] Lene Broager, g. m. Fru Gyllembourgs Fætter, Amtsskriver Peter Kellermann; hun var en af Fru Gyllembourgs bedste Veninder. ¶ 5.1. *Robertson*] Belgieren Robertson foretog 1806 Ballonopstigninger fra Rosenborg Eksercerplads, hvorom Baggesen har skrevet et Distichon, »Den doppelte Himmelfartsdag« (se Illustration i »Danmark i Fest og Glæde« III 144). ¶ 5.3. *Bestefader*] se Noten til 1.2. ¶ 5.3. *Bolette*] Heibergs Kusine, Lise Iürgensens ældste Datter, g. 1° m. Heibergs Ven, Lægen Rasmus Emil Bruun,

2° m. Filologen F. C. Petersen. ¶ 5.4. *Hanne*] Bolettes yngre Søster Hanne (senere gift med Konsulatssekretær Oluf Winge). ¶ 5.4. *Hejberg*] Lise Iürgensens yngste Barn, Peter Andreas Heiberg Iürgensen, hvis Kaldenavn var Heiberg. ¶ 5.6. *Kruse*] se Noten til 1.6. ¶ 5.7. *Dukketheater*] om Heibergs Passion for Marionetteater se Biogr. I 42 ff. ¶ 5.12. *min Moder holder Jule-Aften paa Svensk*] se PAH. og ThG. 257. ¶ 5.14. *Jfr. Fleischer*] kendes ikke. ¶ 5.14. *Jfr. Weinwich*] formodentlig Litteraten N. H. Weinwichs Datter Anna Catharina (jf. PAH. og ThG., Registeret). ¶ 5.14. *Jfr. Aaby*] kendes ikke. ¶ 5.14. *Klaus Fleischer*] maaske den senere cand. pharm. Claus Fleischer, † 1822, 30 Aar gammel. ¶ 5.20. *Ørsted*] H. C. Ørsted hørte til Omgangsfællerne i Gyllebourgs Hjem. ¶ 5.21. *Kapitain Kruse*] Lauritz Kruses Broder, Kaptajnløjtnant Stephen Dietrich Kruse. ¶ 5.21. *F. Holsteen*] Søofficeren Fr. Chr. Holsten. ¶ 5.21. *A. Holsteen*] dennes Broder, Marineløjtnant Andreas Holsten. ¶ 5.21. *Kindgenjes*] plattysk for: Kindchenjesus ∴ det lille Jesusbarn. Johan Ludvig uddelte udklædt Julegaver. ¶ 5.28. *le diable boiteux*] Le Sages Roman fra 1707. ¶ 5.34. *Die Ebene von Troja*] Filologen Karl Gotthold Lenz's »Die Ebene von Troja, nach den Berichten von Choiseul-Gouffier und anderen Reisenden« (1798). ¶ 5.36. *Konge i Polen*] P. A. Heiberg ledsagede 1807 Talleyrand paa hans Rejse til Polen (se P. A. Heiberg: »Erindringer« Kap. 7). ¶ 6.15. *Procurator Schiellerup*] Familiens gode Ven, Niels Schjellerup (se PAH. og ThG., Registeret). ¶ 6.18. *Bugges Skriv-Calender*] den astronomiske Professor Thomas Bugge udgav Almanakerne for Aarene 1779—1815. ¶ 6.20. *die Jungfrau von Orleans*] af Oversættelsen er intet bevaret; jf. Nr. 9. ¶ 6.23. *Øhlenslagers Svar*] »Svar til Baggesen paa hans Brev Nouredin til Aladdin« (1807). ¶ 6.26. *R. G.*] kan ikke oplyses. ¶ 6.28. *Bestemoder*] Farmoderen Inger Marie, 2° g. m. Købmand H. P. Steffens i Vordingborg.

8.

Ny kgl Samling 3103, 4°.

6.33. *Madam Schow*] Hansen blev forlovet med Kammerraad Bertel Schows Datter Maria Noline, som han 3/7 1807 holdt Bryllup med. ¶ 7.1. *Malling*] Boghandler C. Malling, Springgaden 31. ¶ 7.7. *Petersen*] se Noten til 3.16. ¶ 7.16. *Tyge Schow*] vel en Slægtning af Hansens Kæreste. ¶ 7.21. *Schiellerup*] se Noten til 6.15.

9.

Ny kgl. Samling 3103, 4°. Trykt i JLHeib. Br. 10.

7.25. *lade den trykke*] dette skete ikke, og Oversættelsen kendes ikke mere.

10.

Ny kgl. Samling 3103, 4°.

Datoen fastsat efter P. Hansens Fødselsdag, 1. Juni. ¶ 8.18. *Din gamle Fader*] Hjulmand Hans Christensen i Køng i Sydsjælland, † 12/2 1807. Heiberg havde besøgt ham i Sommeren 1806 paa Tilbagevejen fra en Rejse til sine falsterske Slægtninge (se Biogr. I 15 med Note 5).

11.

Ny kgl. Samling 743 fol.

8.33. *Foraaret 1806*] det var i Virkeligheden i Efteraaret (se Noten til 2.1.).

12.

J. L. Heibergs Arkiv, C 1 (R. A.).

9.32 ff. *Scribendam Hauniæ* osv.] »København 24. September 1809. Udmærkede Lærere i de humane Videnskaber! Overalt hvor Dannelse paa rette Vis er knyttet til en god Natur, fremkaldt af Studier og Undervisning i de bedste Kundskabsgrene, hvem vil da ikke mene, at der bør ogsaa noget herligt og enestaaende fremstaa? Derfor haaber jeg, at den saa vel udmærkede som meget veludrustede Johan Ludvig Heiberg, hvem jeg nu anbefaler til eders Omsorg, vil blive for Litteraturen, Fædrelandet, Forældre og Lærere en Pryd og Glæde i Fremtiden. Hos ham straaede altid frem en kraftfuld Begavelses Anlæg; han saa og erkendte stedse, at ved litterære Studier vil Begavelsen næres, Tankerne skærpes, Dømmekraften afklares, Sindet harmonisk dannes, Modet styrkes, Klogskaben opbygges, og al Styrke, som Naturen rundhaandet indgyder, udmærket fremmes. Derfor fyldte han ogsaa med Begærlighed sit Sind med Dannelsens herlige Næring, mættede med Lidenskab sit Bryst, og intet foretog han sig hellere end Dag for Dag at blive Musernes Fortrolige. Derfor besidder han saadanne Kundskaber, at han nu er mere skikket til Universitetets Undervisning end til den private. Visselig for at jeg kan forbigaa hans Studier af de Emner, som de Gamle benævnedes de guddommelige, og som han især elskede, saa gjorde han i græsk og latinsk Litteratur et saadant Fremskridt, at jeg ikke frygter, at han nogensinde vil opgive den Kærlighed, som han derfra fattede til disse. Der foreligger da ingen Grund til, at jeg kan tvivle om, at hvis han blot i Fremtiden følger den sikre Vej og fornuftige Arbejdsmaade, da vil han ogsaa opfylde det berettigede Haab, som han allerede har skabt omkring sin Person, hjulpet ved Eders Undervisning og Raad. Han blev født i København Aar 1791. Hans Fader var Peter Andreas Heiberg med Bestalling som Translatør i denne By i fremmede Sprog; hans Moder, den fortræffelige Kvinde Thomasine Bunzen. Som Lærer havde han først den meget kyndige cand. theol. Peder Hansen; efter at denne var

blevet Præst, blev han i Foraaret 1806 betroet til min Omsorg og Undervisning; og jeg fandt, at den unge Mand besad en saadan Sindets Kløgt, saa retskafne Sæder og en saadan Beskedenhed, at jeg ikke kunde lade være med at nære en stor Hengivenhed for ham. Og derfor er jeg overbevist om, at ogsaa I, saare lærde Mænd, naar I har lært at kende hans lykkelige Anlæg og hans ædle Beskedenhed, vil mene, at han er værdig til Eders Velvilje og Gunst. E. C. Basse, cand. theol.« Bases Eksamensindstilling for Heiberg af 28/7 1809 (Ny kgl. Samling 743 fol.) er optrykt i »Personalhistorisk Tidsskrift« 12. R. I (1946) 147 f.

13.

Ny kgl. Samling 3103, 4°.

14.

Ny kgl. Samling 3103, 4°. Trykt (delvis) i JLHeib. Br. 11 ff.

11.34. *Borchens Kollegium*] se Noten til 1.1. ¶ 12.8. *Brummer*] se Noten til 4.13. ¶ 12.16. *Trommsdorf*] Joh. Barth. Tromsdorff: »Annalen der Fortschritte« (1808 ff.). ¶ 12.17. *Buschs*] G. C. B. Busch: »Almanach oder Uebersicht der Fortschritte in Wissenschaften, Künsten etc.« (1795 ff.). ¶ 12.26. *Paulus Commentar*] H. E. G. Paulus: »Philolog. krit. Commentar über das Neue Testament« (1804—05). ¶ 13.3. *Praeclarissimi* osv.] se Noten til 9.32 ff. ¶ 13.35. *Deputationen*] Artiumskandidaterne deltes ved Eksamen paa Universitetet i Grupper eller Deputationer. ¶ 13.36. *A: Kall*] Historikeren Abraham Kall. ¶ 13.26. *Wöldike*] Matematikeren Jeremias Wöldike. ¶ 13.36 f. *P: E: Müller*] Teologen Peter Erasmus Müller. ¶ 13.37. *Sverdrup*] den klassiske Filolog Georg Sverdrup. ¶ 14.13 f. *Exponere historiam* osv.] »at fremstille Historien om Kampen om Hegemoniet (Førerstillingen i Grækenland) mellem Sparta og Athen«. ¶ 14.16. *Enarretur historia* etc.] »der skal gives en Fremstilling af Historien om Stridighederne i den romerske Stat mellem Patricierne og Plebejerne«. ¶ 14.35. *Hornemann*] Teologen Claus Hornemann. ¶ 15.4. *Wolf*] Matematikeren Jakob Wolf. ¶ 15.11. *Thorlacius*] Latinprofessoren Børge Thorlacius. ¶ 15.31. *Bruun*] Forfatteren til Digtsamlingen »Mine Frierimer« Thomas Christopher Bruun, der ogsaa virkede som Sproglærer. ¶ 16.40. *Bugge*] se Noten til 6.18. ¶ 17.1. *min Indkaldelse*] at blive indkaldt var Datidens Udtryk for at faa Udmærkelse. ¶ 17.9. *Bredsdorf*] den senere Naturforsker og Sproghistoriker Jakob Hornemann Bredsdorff. ¶ 17.10. *Rosenvinge Kolderup*] den senere Professor i Retshistorie J. L. A. Kolderup-Rosenvinge. ¶ 17.10. *Plessner*] den senere Sognepræst Ulrik Adolph Plesner. ¶ 17.11. *Peder Møller*] død som ung juridisk Kandidat 1813. ¶ 17.11. *Pastor Clausens Søn*] den senere teologiske Professor H. N. Clausen, Søn af Præsten

H. G. Clausen. ¶ 17.12. *Lemming*] Orientalisten Poul Lemming. ¶ 17.14. *quicquid mutare nefas* etc.] »hvad der er en af Guderne forbudt at forandre, lad det blive lettere ved Taalmod« (frit citeret efter Horats' Oder 1, 24, 19). ¶ 17.20. *Examen philologicum*] første Del af den saakaldte »anden Eksamen«, svarende til vore Dages Filosofikum. ¶ 17.30. *Examen philosophicum*] anden Del af »anden Eksamen«. ¶ 17.32 f. *Religiosa Romanorum instituta* etc.] »Romernes religiøse Skikke, efter Meyers Kompendium«. ¶ 18.3. *Treschow*] Professor i Filosofi Niels Treschow. ¶ 18.11. *den gamle Simon*] kan ikke oplyses. ¶ 18.23. *Examens-Listerne*] de trykte Karakterlister, hvoraf et Eksemplar findes i Heibergs Arkiv (C 1, R. A.).

15.

Ny kgl. Samling 3103, 4°. Trykt i JLHeib. Br. 23 ff.

18.31. *1ste Juni*] P. Hansens Fødselsdag. ¶ 20.3 f. *Bechsteins Naturgeschichte Deutschlands*] udkommet 1791—1809. ¶ 20.17. *forvandt*] beslægtede (ty. *verwandt*). ¶ 21.30. *Lacroix*] Silvestre François Lacroix. ¶ 21.33 f. *Astronomie*] det var Heibergs Morfader, Johan Buntzen, der havde vakt hans Kærlighed til dette Studium. ¶ 22.15. *Erfurdt*] Karl Gottlob Aug. Erfurdt udgav 1802 ff. Sophokles. ¶ 22.15. *Bothe*] Friedrich Heinrich Bothe. ¶ 22.15. *Heyne*] den berømte klassiske Filolog Chr. Gottlob Heyne. ¶ 22.16. *Stroth*] Friedrich Andreas Stroth. ¶ 22.16. *Döring*] Friedrich Wilhelm Döring fortsatte Stroths Skoleudgave af Livius. ¶ 22.16. *Schmieder*] se Noten til 3.37 f. ¶ 22.17. *Matthiä*] August Matthiae: »Ausführliche griechische Grammatik« (1807) samt flere Skoleudgaver. ¶ 22.19. *Wolf*] den klassiske Filolog Friedrich August Wolf. ¶ 22.19. *Butmann*] den klassiske Filolog Philipp Buttmann. ¶ 22.22. *Stereotyp*] Udgaver, der er trykt paa den Maade, at der fremstilles en omvendt Form af Originalsatsen og derpaa af denne tages en Metalafstøbning. ¶ 22.31. *Rathke*] den norske Zoolog Jens Rathke. ¶ 22.33. *det norske Universitet*] Christiania Universitet oprettedes 1811. ¶ 22.35. *Reinhard*] den i Norge fødte Johannes Reinhardt blev ganske rigtigt Professor i Zoologi ved Københavns Universitet, da Rathke 1813 forflyttedes til Christiania Universitet. ¶ 22.40. *Schumacher*] Heinrich Chr. Schumacher, der 1810 udnævntes til Professor i Astronomi ved Københavns Universitet. Efter hans Forflyttelse til Altona kom Heiberg i livlig Korrespondance med ham. ¶ 23.19. *Landmaaler- og Landinspecteur-Examen*] heraf blev dog intet, hvorimod Heiberg — mere pro forma — 1812—14 paabegyndte et medicinsk Studium. ¶ 24.5. *tvende Smaadigte*] »Foraar om Vinteren« og »Til Lærken«, begge optaget i Heibergs »Digte« (1819) (Poet. Skr. VIII 267 ff.). ¶ 24.21. *Pram*] Forfatteren C. H. Pram.

16.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

24.27. *Rasmus Emil Bruun*] Heibergs nærmeste Ungdomsven, Søn af en københavnsk Gæstgiver, var Mediciner, og det skyldes muligvis hans Paa-virkning, at Heiberg gav sig ind paa Lægestudierne. 1819 ægtede han Heibergs Kusine Bolette Iürgensen, men døde et Par Maaneder efter (se Biogr. I 34 f.). ¶ 24.34. *et Lægemiddel*] Annoncen har ikke kunnet findes, men det er almindelig kendt, at Weyse fuskede i Medicinen. ¶ 25.1. *Hertz*] Heibergs anden Ungdomsven, den senere Præst Hans Hertz, Søn af Domprovsten i Roskilde J. M. Hertz, hos hvem Weyse havde fundet et andet Hjem (se »Memoirer og Breve« X).

17.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i JLHeib. Br. 35 f. og Kr. Arentzen: Baggesen og Oehlenschläger IV 106 f.

25.9. *Don Juan*] Heibergs efter Molière bearbejdede Marionetkomedie, der spillede i det gyllebourgske Hus 29/3 1812 til den svenske Grevinde Taubes Ære for et talrigt Publikum, hvoriblandt Oehlenschläger. I sine »Autobiographiske Fragmenter« fortæller Heiberg, at Oehlenschläger efter Forestillingen gav ham et Kys og udtrykte sin Begejstring for Skuespillet. Af en Optegnelse i Heibergs Skrivekalender (aftrykt i PAH. og ThG. 271) fremgaar, at han den følgende Morgen sendte Bud efter Manuskriptet til »Don Juan«, der først udkom Julen 1813 i Bindet »Marionettheater«. ¶ 25.16. *Donna Elviras Scene*] III Akts 7. Scene. I JLHeib. Br. 36 staar fejlagtigt: »Donna Elviras Søn«; denne Fejllæsning er allerede konstateret af Kr. Arentzen (»Baggesen og Oehlenschläger« IV 106).

18.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

25.26. *er kommet over Sundet*] 2/10 1812 rejste Heiberg i Følge med den svenske Grev Taube og hans Hustru og Børn til Stockholm for at tilbringe en Tid i deres Hjem (se »Memoirer og Breve« XXXVII og Biogr. I 35 ff.). ¶ 25.32. *Examen*] Bruun tog ved Juletid lægevidenskabelig Embedseksamen. ¶ 26.2 f. *Treschow holder ingen Disputeer-Øvelser*] jf. 63.21; senere førtes disse Øvelser videre i Disputereselskabet »Lycæum«, som Heiberg 1813 var med til at stifte. ¶ 26.4. *Hertz*] se Noten til 25.1.; han var 1812 oppe til »anden Eksamen«.

19.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

26.14. *Dit kære Brev*] af 7/10 1812 til Moderen, trykt i »Memoirer og Breve« XXXVII 49 ff. ¶ 26.29. *Hospitalet*] Almindeligt Hospital, hvor Heiberg ca. 1812—14 var Volontør. ¶ 26.30. *Abel*] det vides ikke, hvem der er Tale om. ¶ 26.32. *B.*] formodentlig Jakob Hornemann Bredsdorff. ¶ 26.32. *Howitz*] Heibergs Ven, Lægen F. G. Howitz, ved hvis tidlige Død han skrev Digtet »Livet og Døden« (Poet. Skr. VIII 79 ff.). ¶ 26.33. *Dahl*] Filologen F. P. J. Dahl, Medstifter af »Lycæum«. Der er Tale om Treschows Disputerøvelser (L. 2 f.). ¶ 26.35 f. *Hver Aften nyder jeg Dine gode Forældres behagelige Omgang*] se »Memoirer og Breve« XXXVII, Registeret. ¶ 27.11. *Molbech*] Historikeren C. Molbech, Bruuns meget nære Ven, opholdt sig ligesom Heiberg 1812 i Sverige, uden at det dog lykkedes dem at træffe hinanden (se Molbech: »Breve fra Sverrige i Aaret 1812« II 344).

20.

Ny kgl. Samling 2836, 4°. Trykt i Memoirer og Breve XXXVII 113 ff.

27.19. *Hermeneutik*] Fortolkningskunst. ¶ 27.29. *Valøxsæby*] Herresæde i Uppland, tilhørende Gyllembourgs Svoger, Kansliråd Gustav v. Paykull. ¶ 27.29. *Gustav*] Grev Gustaf Diedrich Taubes Søn. ¶ 27.29 f. *Myreen*] Gustaf Taubes Huslærer (se »Mem. og Breve« XXXVII, Registeret). ¶ 27.36. *Molbech*] se Noten til 27.11. ¶ 27.36. *Nyerup*] ogsaa Litteraturhistorikeren Rasmus Nyerup opholdt sig paa denne Tid i Sverige; Regeringen havde bedt baade ham og Molbech om at være en Slags politiske Observatører i Nabolandet. ¶ 27.37. *Hammar-sköld*] Biblioteksamanuensen, Æstetikerens Lorenzo Hammar-sköld. ¶ 28.1 f. *et . . . Brev*] ikke bevaret. ¶ 28.33 f. *codex argenteus*] Upsala Universitetsbiblioteks berømteste Haandskrift, den gotiske Bibeloversættelse, skrevet med forsøvede Bogstaver, hvoraf Navnet »Sølvhaandskriftet«. ¶ 28.34 f. *Disputereselskabet*] se 26.2 f. ¶ 28.36. *Brix*] maaske den senere Sognepræst til Frue Kirke i Aarhus Jens Christensen Brix. ¶ 28.36. *Brandis*] Chr. Aug. Brandis, 1813 Dr. phil. ved Københavns Universitet, senere Professor i Bonn, Søn af Lægen J. D. Brandis. ¶ 29.5. *Kolderup*] se Noten til 17.10. ¶ 29.7. *Hansen*] maaske Lægen Johan Ditlev Liebenberg Hansen, O. H. Mynsters Stifsøn, som tog kirurgisk Eksamen 1812. ¶ 29.9. *Aug. Wilh. Schlegel*] den tyske romantiske Forfatter, Oversætter og Videnskabsmand var sammen med Madame Staël-Holstein midt i September ankommet til Stockholm (se »Til Belysning af literære Personer og Forhold«, udg. af Birket-Smith 296 f.); i et Brev af 21/10 fortæller Heiberg sin Moder herom (»Memoirer og Breve« XXXVII 98) og udtaler Ønsket om at træffe dem, men dette lykkedes ham dog ikke. ¶ 29.11. *Baudissin*] den danske Chargé d'affaires i Stock-

holm, Grev Wolff Heinrich Friedrich Karl Baudissin, der forestod Legationen i 1812, medens den danske Gesandt var tilbagekaldt. ¶ 29.14. *min Moders Breve*] trykt i »Memoirer og Breve« XXXVII.

21.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

29.35 *Sprengel*] Botanikeren Kurt Sprengel, der ogsaa har udgivet en lang Række medicinske Værker. ¶ 30.5. *Antenrieth*] læs: Autenrieth, J. H. F.: »Handbuch der empirischen menschlichen Physiologie« (1801—02). ¶ 30.13. *D. H. K. og D.-K.*] kan ikke oplyses. ¶ 30.16. *Skjelderup*] Professor i Anatomi Michael Skjelderup, i hvis Eksaminatorier Heiberg tog Del i Efteraaret 1813 (Biogr. I 33). ¶ 30.17. *Prop. maj. & minor*] propositio major et minor, Over- og Undersætning ved en logisk Slutning. ¶ 30.17. *Howitz*] se Noten til 26.32. ¶ 30.20. *sin lille Bog*] vel »Anatomisk-physiologiske Forelæsninger« (1807—08). ¶ 30.20. *Treschows Psychologie*] antagelig »Om den menneskelige Natur i Almindelighed« (1812). ¶ 30.25. *Bechmann*] formodentlig Poul Frederik Beckmann, Interimskirurg i Flaaden 1811—13. ¶ 30.26. *Nagel*] antagelig Lægen Carl Friedrich Nagel. ¶ 30.26. *Roggert*] Overlægen ved Almindelig Hospital Vilhelm Peter Rogert. ¶ 30.30. *Boston*] et da meget yndet Kortspil. ¶ 30.37. *hs Broder*] den svagelige Carl Frederik Molbech, Overlærer i Nakskov og senere Lektor i Sorø, død som sindssyg. ¶ 30.37. *hs Fader*] Professor Joh. Chr. Molbech ved Sorø Akademi. ¶ 31.2. *Frøkenerne*] i Brevet af 20—21/10 til Moderen skildrer Heiberg Grevinde Taubes ugifte Søstre som »nysselige Piger, muntre og vittige og artige« (»Memoirer og Breve« XXXVII 97); det var imidlertid Grevinden selv, hans Følelser gjaldt. ¶ 31.9. *Skibsteds Bibliothek*] det drejer sig formodentlig om Højesteretsadvokat Poul Skibsted, der var død 21/9 1812.

22.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

31.21—23. *kum . . . grano salis*] med et Gran af Salt, med Skønsomhed. ¶ 31.30. *Die Veneris* osv.] Hentydning til »Erasmus Montanus« I. 2. ¶ 31.33. *blive indkaldt*] se Noten til 17.1. ¶ 31.34. *Schwach*] den senere Forfatter Conrad Nicolai Schwach blev Student med det sidste norske Hold ved Københavns Universitet. ¶ 32.5. *Dahl*] se Noten til 26.33.

23.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

32.31 f. *tale med den gode Molbech*] se Noten til 27.11. ¶ 32.35. *Bang*] vel O. H. Mynsters Reservelæge Ole Bang. ¶ 32.37. *Brandis*] Dronningens Liv-

læge, Professor J. D. Brandis. ¶ 33.1. *Fogtmann*] den senere Biskop Nik. Fogtmann. ¶ 33.4. *K*] Kolderup-Rosenvinge. ¶ 33.4. *Brix*] se Noten til 28.36. ¶ 33.5. *Thalia*] et dramatisk Selskab i København, hvor især Haandværkerstanden spillede Dilettantkomedie. ¶ 33.13. *Du gjør den Bemærkning*] se 29.12 f. ¶ 33.19. *Bruuns Sildinger*] Thomas Christopher Bruuns Digtsamling »Sildinger« (1811). ¶ 33.20. *Frietimer*] Digtsamlingen »Mine Frie-Timer« (1783), der paa Grund af sit slibrige Indhold blev beslaglagt. ¶ 33.22. *sin Benefice Forestilling*] »Stærkodder« opførtes 24/10 til Fordel for Forfatteren. ¶ 33.23. *Høsts Bog*] Forfatteren Jens Kragh Høst udgav 1812 en dansk Oversættelse af Svenskeren P. A. Wallmarks nedsættende Recension af »Axel og Valborg«: »Oehenschlägers Axel og Valborg, udenlands vurderet«. ¶ 33.26. *Therap. spec.*] *Therapeia specialis*, den specielle Helbredelseslære.

24.

Koncept i J. L. Heibergs Arkiv, C 2 (R. A.).

34.2. *til Langeland*] Bruun rejste sammen med Kolderup-Rosenvinge for at besøge den sidstnævntes gamle Lærer, Provst Ulrik Adolph Plesner (17.10) (se »Memoirer og Breve« XIII 83 f.). ¶ 34.17. *Pontoppidan*] Erik Pontoppidan: »Den danske Atlas« (1763 ff.). ¶ 34.31. *de gamle Volde*] om Voldene omkring Rudkøbing hedder det i »Danske Atlas« III 618: »nogle mene, at de i forbeholdte svenske Krig [1658—59], da Byen havde stor Indqvartering, ere anlagte paa Kong Carl Gustavs Befaling«. ¶ 35.8. *det sees i Meklenborg*] i »Danske Atlas« III 620 fortælles om Tranekær, at det var en stærk Fæstning, »omgiven med meget tykke Mure og høye Taarne, blant hvilke et siges at have været synligt endogsaa i Meklenborg.« ¶ 35.30. *Thomas Beck*] i en Note sammesteds fortælles, at »En skiødesløs Foget, navnlig Thomas Bek, skal have ladet Slottets Archiv, nemlig en heel Kiste med Pergaments-Breve og Documenter begrave under Rudera af et rundt Taarn, ved hvis Nedrivelse han ikke agtede den gamle Kiste værd at bortføre«. ¶ 35.36. *Digtet*] Romancen »Faarevejle« af Oehenschlägers »Langelandsrejsen« (1805). ¶ 36.11. *Reinhardt*] se Noten til 22.35. ¶ 36.17. *en chemisk Mand*] H. C. Ørsted, der var født i Rudkøbing. ¶ 36.21. *En elskværdig Frue*] det vides ikke hvem. ¶ 36.22. *mit Stykke*] »Tycho Brahes Spaadom«, skrevet 1813, udkommet 1819. ¶ 37.21. *Giv kun dit til Weysemand*] Syngestykket »Ludlams Hule« med Musik af Weyse. ¶ 38.6. *Werlauff*] Historikeren, Professor E. C. Werlauff rejste i Sommeren 1813 til Langeland for at besøge Byskriveren i Rudkøbing, Kancelliraad Thomsen (se »Memoirer og Breve« XIII 83 ff.).

25.

Koncept i J. L. Heibergs Arkiv, C 2 (R. A.).

39.1. *sponte*] frivilligt, af egen Drift. ¶ 39.13. *Domprovst Hertz*] se Noten til 25.1. ¶ 39.15. *Den lille Heiberg*] se Noten til 5.4. ¶ 39.29. *dine Breve*] ikke bevarede. ¶ 40.5. *Plessner*] se Noten til 17.10; han blev 1811 gift med Anna Christine Brandt fra Tranekær. ¶ 40.22. *Moreau*] Napoleons General Jean Victor Moreau, som var dømt til Landsforvisning for Højforræderi og 1813 var vendt tilbage fra Amerika for at kæmpe mod Napoleon. ¶ 40.28. *den russiske Minister*] Basilius Lizakewitz var Ruslands Minister i Danmark 1800—15; 22/8 1813 afrejste han til Malmø (L. Engelstoft: »Udv. Skrifter« III 398); Bernadotte ønskede al Forbindelse mellem Rusland og Danmark afbrudt. ¶ 40.36. *den omtalte Medaille*] i Anledning af at den højtansete Professor i Filosofi Niels Treschow 1813 havde modtaget Kaldelse til Christiania Universitet, besluttede Studenterne at subscribere til en Guldmedaille med hans Portræt (se P. Hjort: »Kritiske Bidrag. Kirkelig-etisk Afd.« S. VI). ¶ 41.7. *Lorentzen*] synes at være Oberst Didrich Carl Lorentzen, der 1801 blev Næstkommanderende i Kronprinsens Livkorps, 1814 Kommandør for Kongens Livkorps (Hirsch: »Danske og norske Officerer«, Ms. paa K. B.).

26.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg. Trykt (delvis) i PAH. og ThG. 273 f.

41.33. *Superintendent Adler*] Orientalisten, Superintendent i Slesvig-Holsten J. G. C. Adler, der havde konfirmeret Kamma Rahbek. ¶ 42.2. *Dagen*] en Avis, som Rahbek redigerede. ¶ 42.7. *Dit Besøg*] Heibergs første Besøg paa Bakkehuset efter hans Flugt derfra 1804.

27.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.). Trykt (delvis) i JLHeib. Br. 42 ff.

42.18 f. *Dit . . . Brev*] kendes ikke. ¶ 42.25. *Seidelin*] Bogtrykkeren K. H. Seidelin, der fra 1803 udgav »Dagen«. ¶ 43.3. *et fiendtlig Stykke Papir*] af engelsk Fabrikat. ¶ 43.4 f. *Herremanden paa Gamle-Kiøgegaard*] Christen Rasmussen Carlsen. ¶ 43.6. *Dit Stykke*] »Tycho Brahes Spaadom«, der var indleveret til Teaterdirektionen, hvoraf Rahbek var Medlem. ¶ 43.11. *Etatsraad Olsen*] Notarius publicus G. H. Olsen, Medlem af Teaterdirektionen. ¶ 43.26. *Claras Romanze*] »Solen sank bag grønne Lund«. ¶ 43.29. *Antagelsen og Opførelsen*] Direktionen forlangte forskellige Ændringer, og Heiberg opgav da at omarbejde det; først 1819 blev det spillet paa Det kgl. Teater. ¶ 43.37. *Jomfrue Busk*] Skuespillerinden Anna Maria Busk, † 31/8 1813.

28.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.). Trykt i JLHeib. Br. 45 ff.

44.16. *dit første offentlige Arbejde*] »Marionetteater«, indeholdende »Don Juan« og »Pottemager Walter«, udkom Decbr. 1813. ¶ 45.13 f. *Bevar Hiertet, siger Salomon*] Salomos Ordsprog 4.23. ¶ 45.38. *en Biskop . . . snapper mig bort*] jf. 42.27 ff. ¶ 46.3. *Din Fødselsdag*] 14. Decbr. ¶ 46.9. *min Broder Carl*] Bibliotekaren Carl Heger.

29.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i Athene Marts 1814 (= Oehlenschläger: Poet. Skr. XX 106 f.) og JLHeib. Br. 50 ff.

46.20. *Lotte*] Oehlenschlägers Datter Charlotte.

30.

Ny kgl. Samling 3103, 4°. Trykt i JLHeib. Br. 52 ff.

47.34. *Dit Brev*] ikke bevaret. ¶ 49.4. *Selvindsluttelse*] læs: Selvudslettelse. ¶ 49.20. *Kaas*] Justitsministeren, Kancellipræsident Fr. Jul. Kaas. ¶ 49.22. *Basse*] se Noten til 4.9. ¶ 50.15 f. *en Romance*] »Uranienborg« (»Du Vandringsmand bag Søen«). ¶ 50.16. *et Par Digte af Frue Brun*] Friederike Bruns »Høstaftenen. Til Adam Oehlenschläger« og »Opvaagnelsen. Til Jens Baggesen«, trykt i »Athene« Maj 1814 (Poet. Skr. VIII 334 ff.). ¶ 50.18. *Din Svoger*] den i L. 28 omtalte Chr. Schow. ¶ 50.32. *et Digt . . . fra mig*] »Til Fru Frederikke Brun« (Poet. Skr. VIII 333). ¶ 51.17 f. *Professor Bruun*] se Noterne til 15.31 og 33.19 og 20. ¶ 51.18. *N. T. Bruun*] Niels Thoroup Bruun skal have oversat 64 Syngestykker og 146 Syngespil for Det kgl. Teater, foruden at han optraadte som original dramatisk Forfatter. ¶ 51.25. *Litteraturtidenden*] »Dansk Litteraturtidende« 1814 Nr. 22—23 kalder Heiberg »en ung, meget lovende Digter«, »en talentfuld Søn af en talentfuld Fader, der sandsynligen i Tiden vil oprette det Tab, som vor skjønne Literatur leed ved Faderens altfor tidlige Bortgang«. ¶ 51.27. *Jens Møller*] Teolog og æstetisk Anmelder 1811—18 ved »Dansk Litteraturtidende«, som han redigerede 1830—33.

31.

J. L. Heibergs Arkiv, C 2 (R. A.).

52.2. *Sophienholm*] Constantin og Friederike Bruns Sommerbolig ved Bagsværd Sø, hvor baade Brevets Afsender og Modtager ofte var Gæster (jf. Biogr. I 35, 64 ff.). ¶ 52.3. *Bruun! Du alt for lykkelige*] jf. Begyndelseslinierne af Nr. 24. ¶ 52.5. *en smuk, elskværdig Pige*] R. E. Bruun forlovede sig 1814 med Heibergs Kusine Bolette Iürgensen. ¶ 53.3 f. *en saadan . . . Som ei*

synge kan allene] Ida Brun, som Heiberg sværmede for. ¶ 53.14. *de franske Papegøier*] muligvis de to Søstre, Mariquita og Sophie Dreyer, Døtre af den danske Gesandt i Paris C. Dreyer; efter Faderens Død 1810 blev de opdraget sammen med Ida Brun. Maaske medindbefattes ogsaa Idas Veninde Jasmine Blicher Olsen, der var blevet uddannet i Dans i Paris (se Biogr. I 65 f.).

32.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

Dateringen foreslaaet under Hensyn til, at 1814 var det Aar, da Heiberg mest færdedes paa Sophienholm (jf. Biogr. I 165 ff.).

56.11. *Boccamela*] Friederike Brun kaldte Kamma Rahbek Boccamela (Honningmund) efter et italiensk honningspisende Dyr (se P. H. Boye: »Om Karen Margrethe Rahbeks Brevvexling og hendes Correspondenter« 166 f.). ¶ 56.15. *en Mægler*] Lars Swane, Fader til Biskop Jørgen Swane. ¶ 56.19. *Mynster*] den senere Biskop, Kamma Rahbeks højtelskede »Onkel Job«.

33.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

56.30. *diese schweren Prüfungen*] Gyllembourg var død 10/5 1815. ¶ 57.1. *Dir im Innern* osv.] Citat af Herders Digt »Lebensregeln an einen Jüngling« (Suphans Udgave af »Sämtl. Werke« XXVII 29).

34.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

57.14. *Jens Hansen Smidth*] Sognepræst til Aastrup paa Falster med Bopæl i Moseby; drev Forfatter- og Udgivervirksomhed paa forskellige Felter og var en gammel Ven af Heibergs Forældre (se PAHeib. Br. 84 og Heib. Fam.br., Registeret).

35.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I.

58.2. *Bibliotheket*] Molbech var Sekretær ved Det kgl. Bibliotek. Heiberg havde nu forladt Medicinen og studerede Æstetik. ¶ 58.3. *Gries*] den tyske Oversætter Johann Diedrich Gries. ¶ 58.5. *Bruun*] Rasmus Emil Bruun, der 1820 omtales af Molbech som »min fortroligste Ven« (»Fra Fyens Fortid« III 278).

36.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

58.12. *Bolette Iürgensen*] Heibergs Kusine. ¶ 58.15. *Bruuns . . . Bortreise*] hendes Kæreste, R. E. Bruun, rejste 1815 sammen med Lægen Howitz med kongelig Understøttelse paa en Studierejse til Italien, Frankrig, England og

Tyskland, hvorfra han først vendte hjem 1818. Hun opholdt sig ved Tiden for Afrejsen hos Mosteren i Horbeløv paa Falster. ¶ 58.21. *Vinge*] hendes Søster Hannes Forlovede, Sekretær Oluf Winge. ¶ 58.21. *Lunding*] antagelig den senere Professor i Medicin Conrad Mathias Lunding, ved hvis Doktordisputats Heiberg opponerede ex auditorio. ¶ 58.21. *Reiersen*] maaske den senere Regimentskirurg Jens Frederik Reiersen. ¶ 58.21. *Koppel*] Lægen Nathan Bindix (senere Niels) Koppel, 1815 Amanuensis hos O. H. Mynster, 1816 praktiserende Læge i Aalborg. ¶ 59.12. *min Moders nye Værelser*] Fru Gyllembourg flyttede efter at være blevet Enke 1815 til Amaliegade 135 (nuv. Nr. 41).

37.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

59.26. *den bevidste Herlighed*] 28/10 1815 forærede Heiberg, der fra sin tidligste Ungdom havde beskæftiget sig med Entomologien, Baggensens 11-aarige Søn Paul sin Insektsamling. Denne Gave fremkaldte omgaaende Baggensens Rimbrev og snart efter hans »Ode til Sommerfuglene, Ludvig Heiberg til-egnet«, der tryktes i Januarheftet 1816 af »Danfana« (se Kr. Arentzen: »Baggesen og Oehlenschläger« V 58). Endnu saa sent som 1833 citerer Fru Gyllembourg i et Brev til sin Svigerdatter en Passus fra Rimbrevet (se Heib. Fam.br. 134).

38.

Ad usus publicos' Arkiv, J.-Nr. 966/3 (R. A.).

60.12. S. V.] Sølvværdi. ¶ 60.21. *ophøre med . . . Understøttelse*] P. A. Heiberg havde 1813 mistet en lille sammensparet Kapital og blev fra 1. Januar 1817 afskediget af den franske Stats Tjeneste.

39.

Ad usus publicos' Arkiv J.-Nr. 966/3 (R. A.). Trykt (delvis) i Gigas: Litteratur og Historie I 195 f.

61.4. *Afhandling for den filosofiske Doctorgrad*] »De poëseos dramaticæ genere hispanico, præsertim de Petro Calderone de la Barca« (1817). ¶ 61.5 f. *eet eller to Bind egne poetiske Frembringelser*] Skuespillene »Dristig vovet halvt er vundet« og »Julespøg og Nytaarsløjer« udkom 1816, »Psyche« 1817.

Under 30/3 1816 bevilgede Fondet ham 300 Rdlr. (se »Fonden Ad usus publicos« II 254).

40.

Ny kgl. Saml. 2252, 4°. Trykt (med Udeladelser) i JLHeib. Br. 61 f.

61.12. *min Cousine Camilla*] Andreas Buntzens Hustru Camilla, f. du Puy, var hans jævnaldrende, men ikke hans Kusine, derimod hans Moders Fætters

Hustru. Antagelig var Heiberg Fader til hendes Søn Georg (se Biogr. I 74). ¶ 61.16. *den nederdrægtige Afhandling*] Peder Hjorts »Tolv Paragrapher« i Molbechs »Athene« Juli 1816, et Indlæg imod Baggesen under hans Fejde imod Oehlenschläger.

41.

Departementet for udenlandske Anliggender, Brasilien I d (R. A.). Trykt i Pers.hist. Tidsskr. 8. R. IV 255 ff.

61.35. *en Understøttelse*] jf. Nr. 38 og 39.

42.

Universitetsdirektionens Arkiv, Universitets- og Skolesager, Indlæg i Br. 763 a/1817 (R. A.).

62.36 f. *Fritagelse for Magisterkonferens*] if. Universitetsfundatsen af 7/5 1788 skulde den, der vilde tage Doktorgraden og ikke havde nogen Embedseksamen, først underkaste sig en Magisterkonferens i sit Hovedfag samt i Filosofi, Latin og Græsk. Sammen med syv andre vordende Doktorer ansøgte Heiberg om Fritagelse for Prøven, og Sagen cirkulerede da mellem det filosofiske Fakultets Professorer, der hver afgav et skriftligt Votum. Blot de interessanteste af disse Udtalelser er ovenfor gengivet (jf. Biogr. I 79 f.). ¶ 63.3. *Fred. Faber*] tog juridisk Embedseksamen 1818 og blev 1822 Auditor i Horsens. ¶ 63.10. *B. Thorlacius*] se Noten til 15.11. ¶ 63.15. *Prof. Müller*] se Noten til 13.36 f. ¶ 63.19. *de gamle Autorer*] se 9.7 ff. ¶ 63.21 f. *Ved offentlige Disputater*] hvis der hermed menes Doktordisputater, er der intet bekendt herom; efter selv at have disputeret var han 3 Gange Opponent ex auditorio, nemlig mod cand. theol. Nic. Faber 15/10, Kolderup-Rosenvinge 18/10 og C. M. Lunding 20/10 1817 (se Biogr. I 81). ¶ 63.28. *Bredsdorffs Doctordisputats*] Jak. Hornemann Bredsdorff: »De regulis in classificatione rerum naturalium observandis commentatio« (1817). ¶ 63.29 ff. *permittente Autore osv.*] »med Forfatteren J. L. Heibergs Tilladelse tilføjede jeg en Inddeling af Fuglene, som for faa Aar siden var foretaget af denne højt begavede unge Mand, hvilken i Sandhed synes mig at kunne henregnes til de mere betydelige«. ¶ 63.39—64.1. *Hans Fortale til Digtet Psyche*] se Pros. Skr. IV 18 ff. ¶ 64.5. *H. C. Ørsted*] Grunden til, at Ørsted tog sig saa varmt af Heibergs Sag, var ikke blot den, at han var Ven af det gyllembourgske Hus, men ogsaa at han ved at undervise ham i Matematik til Artium (jf. 21.18) og i Fysik til anden Eksamen (jf. 18.5) havde lært hans alsidige Evner at kende. ¶ 64.29. *sammenblande Bibelske Personer og . . . Harlekiner*] i »Julespøg og Nytaarsløjer« (udk. 1816), hvor Patriarken Abraham og Engelen

Gabriel optræder Side om Side med Harlekin. ¶ 64.32. *Luthers Reformations Fest*] Grunden til, at der forekom saa mange Doktorhandlinger i Efteraaret var, at Universitetet ønskede at fejre 300-Aaret for Reformationen med en stor Promotionsfest 1/11 1817. Rektor, Prof. Wolf, havde derfor i »Statstidende« indbudt alle, der ved denne Lejlighed ønskede at blive promoveret, til senest i August at indsende deres Afhandlinger. ¶ 64.37. *Degen*] Matematikeren C. F. Degen. ¶ 65.8. *Engelstoft*] Historikeren Laurits Engelstoft.

43.

Universitetsdirektionens Arkiv, Universitets- og Skolesager, Indlæg i Br. 763 a/1817 (R. A.).

65.25. *bleve indkaldte*] se Noten til 17.1. ¶ 66.12 f. *min Afhandling om det spanske Theater*] se Noten til 61.4.

44.

Universitetsdirektionens Arkiv, Universitets- og Skolesager, Indlæg i Br. 763 a/1817 (R. A.).

67.18 f. *et frivolt Skrift*] »Julespøg og Nytaarsløjer« (se Noten til 64.29). ¶ 67.22 f. *Universitetets Senior*] Abr. Kall.

45.

Koncept i Universitetsdirektionens Arkiv, Universitets- og Skolesager, Indlæg i Br. 763 a/1817 (R. A.).

46.

Københavns Universitets Arkiv Nr. 1630, Diarium Fac. phil. Nr. 2 (R. A.).

68.31 f. *An definita* osv.] »Om den af Aristoteles definerede Tragedie (de arte poet. C. V) afviger saa meget fra Nutidens, at denne Definition her ikke mere passer«. ¶ 68.35 f. *Exposita Romana poëseos* osv.] »Efter at det romerske Anlæg for Poesi er fremstillet, skal det paavises, hvad Romerne i denne Retning har skabt selvstændigt, og hvad de har modtaget fra Grækerne«. ¶ 69.4. *Brøndsted*] Arkæologen Peter Oluf Brøndsted. ¶ 69.4 f. *sollertes admodum* osv.] »skrevet meget dygtigt og skarpsindigt«. ¶ 69.6 ff. *D. XXII Sept. 1817* osv.] »Den 22. Septbr. 1817 indkaldtes den meget kundskabsrige Kandidat Johan Ludvig Heiberg, efter at have uddannet sig i den æstetiske Videnskab og efter at have udarbejdet og faaet godkendt 4 smaa flittige Opgaver, til offentlig Prøve og viste sig saadan, at han med Ros blev givet Adgang til paa lovlig Vis ved Disputats at opnaa den ærefulde Titel som mag. art. og Dr. phil.«

47.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

69.16. *Sept. 1817*] da Kamma Rahbek (70.1 f.) hentyder til Heibergs Magisterkonferens, maa Brevet være fra September 1817. ¶ 69.17. *Spanske*] Heibergs Bakkehusnavn (paa Grund af hans spanske Studier). ¶ 69.22. *Prinz Chr: und seine holde Gemahlin*] den senere Christian VIII og Caroline Amalie. ¶ 69.28. *Hanne Malling*] antagelig Statsminister Ove Mallings Datter Johanne, senere g. m. Teologen M. H. Hohlenberg. ¶ 69.30. *Kammerjunker Warnstedt*] antagelig en af Gehejmekonferensraad Fr. Carl. v. Warnstedts Sønner og i saa Fald Kammerjunker Hans Adolf W.

48.

Ad usus publicos' Arkiv, Kgl. Resolutioner 1817 Nr. 24. (R. A.). Trykt i Fonden ad usus publicos II 253 f.

70.16. *en bestemt Erklæring*] Nr. 39. ¶ 70.26. *N. V.*] Navneværdi. ¶ 71.1. *at erholde . . . 300 Rbd*] Indstillingen approberedes 30/9 1817. ¶ 71.4. *J. S. Møsting*] Finansministeren Johan Sigismund v. Møsting var Fondets Direktør.

49.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

71.5. *1817*] Dateringen gives med alt Forbehold; den er foreslaet ud fra den Forudsætning, at Prinseparrets Lykønskning (L. 11 f.) gælder hans Eksamen. ¶ 71.6. *l'Enfant*] Friederike Bruns Navn til Heiberg. ¶ 71.15. *Mousseline la serieuse*] kan ikke forklares.

50.

Ad usus publicos' Arkiv, Kgl. Resolutioner 1819 Nr. 33 (R. A.).

Trykt i Gigas: Litteratur og Historie I 197 ff.

72.16. *Understøttelse til en Reise*] Ansøgningen blev afslaaet 31/12 1817.

51.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i F. C. Olsen: Poul Møllers Levnet 39 ff.

72.31. *1817*] Olsen meddeler i sin Biografi (S. 41), at den sidste Del af Brevet (fra S. 73.24) »er rimeligviis fra November 1817«. ¶ 72.32. *Espegaard*] Poul Møller havde Foraaret 1817 overtaget en Plads som Huslærer hos Grev Moltke til Espegaard. ¶ 72.35 f. *Din 26 Aars Cousine*] Camilla Buntzen (f. 1790), paa hvem Aldersangivelsen passer; hvorfor Poul Møller kalder hende von Makron, vides ikke, men muligvis kan det være en Hentydning til hendes Væsen (J. M. Thiele bruger i »Af mit Livs Aarbøger« ved C. Dumreicher I 57 Ordet i en overført Betydning: »Jeg troer, at han havde en lille, bitte Makron i Munden, da han sagde dette«). ¶ 73.4. *e: g:] exempli gratia* ∴ for Eksempel.

52.

Ad usus publicos' Arkiv, Kgl. Resolutioner 1819 Nr. 33 (R. A.).
74.20. *ansøgte om at erholde et Reisetipendium*] Nr. 50. ¶ 75.15. *bevilges mig . . . et Laan*] Ansøgningen blev afslaaet.

53.

Ad usus publicos' Arkiv, Kgl. Resolutioner 1819 Nr. 33 (R. A.).
75.26. *Justitsraad Hage*] Kommerceintendant Jens Friedenreich Hage.
Denne Gang bevilgedes Heibergs Andragende.

54.

Westin 962 a, Upsala Universitetsbibliotek (Fotostatkopi paa K. B.).
75.30. *Fredrik Gyllenborg*] C. F. Gyllembourgs Fætter, Justitiestatsministeren Fredrik Gyllenborg i Stockholm. ¶ 76.1. *Buntzen*] Fru Gyllembourg, der sad i vanskelige økonomiske Omstændigheder, var 1818 blevet optaget i Huset hos sin Fætter, Grosserer Andreas Buntzen og hans Hustru Camilla (Sangeren du Puys Datter) i Overgaden oven Vandet Nr. 175—177 (se Biogr. I 220 f.). ¶ 76.6f. *Cabinet des Plantes Céréales*] Gyllembourg drev landøkonomiske Forsøg, hvis Resultater han fremlagde i en Afhandling i »Landøkonomiske Tidender« 1815, og efterlod sig ved sin Død en stor Samling af Cerealier, som Boet forsøgte at sælge for at dække hans Gæld (se PAH. og ThG. 424 f.). ¶ 76.7. *le Comte de Moltke*] formodentlig Joachim Godske Moltke til Bregentved, der havde store naturvidenskabelige Samlinger. ¶ 76.8. *l'Academie de Stockholm*] antagelig det 1739 for Naturvidenskaberne stiftede Vetenskapsakademi. ¶ 76.12. *d'Ambrosio*] Siciliens Chargé d'affaires i Danmark Paul d'Ambrosio. ¶ 76.13. *Mr. de Navarro*] omtales i »Breve fra Danske og Norske« ved L. Daae 99, men nærmere Oplysninger om ham kan ikke gives. ¶ 76.13. *Mr. Schönberg*] maaske Lægen, senere Arkiater Jørgen Johan Albrecht v. Schönberg.

55.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).
76.24 f. *Udkast til Balletten: En Nat paa Hveen*] ikke bevaret; det synes at dreje sig om et Dansedivertissement til Skuespillet »Tycho Brahes Spaadom«, der indstuderedes til Opførelse (opf. 1. Gang 29/1 1819).

56.

Ad usus publicos' Arkiv, J.-Nr. 346/4 (R. A.). Trykt i Gigas: Litteratur og Historie I 200.
77.5. *min allerunderdanigste Ansøgning*] Nr. 50. ¶ 77.6. *Mængden af Søgende*] blandt de heldige var Ingemann.

57.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1819 Nr. 311 (R. A.).

77.17. *Det Skuespil*] »Dristig vovet halvt er vundet«, der var udkommet i Trykken Novbr. 1816. ¶ 77.23. *Etatsraad Olsen*] G. H. Olsen, Medlem af Teaterdirektionen 1811—29. ¶ 77.29. *Brünnich*] Hofbogtrykker Boas Brünnich. ¶ 78.9 f. *at see dette Skuespil opført*] Direktionen forkastede det 18/2 1819 (Det kgl. Teaters Arkiv E, Kopibog Nr. 6, S. 82, R. A.).

58.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

59.

Ad usus publicos' Arkiv, Kgl. Resolutioner 1819 Nr. 8 (R. A.), Kopi i J. L. Heibergs Arkiv, C 1 (R. A.).

79.13. *en anden Digter*] Ingemann. ¶ 79.14. *saa kunde Dr. Heibergs Ansøgning . . . udsættes*] til Trods for Indstillingen bevilgede Kongen 27/2 1819 Heiberg 800 Rdlr. Sølv i 2 Aar fra 1/7 1819 at regne.

60.

Ny kgl. Samling 1992 i, 4°, II.

79.21. *reiste fra Byen*] i Foraaret 1819 drog Heiberg ud paa sin 3-aarige Rejse, der havde Paris til Maal. Han lagde, som det fremgaar af Brevet, først Vejen over England. ¶ 79.32. *La Ferronaye*] Frankrigs Minister i København 1817—19, Grev Auguste Pierre Marie de la Ferronnays. ¶ 79.32. *Bourgoing*] fransk Legationssekretær i København. ¶ 79.38. *Waltersdorff*] Greve Ernst Walterstorff, dansk Gesandt i Paris 1810—20. ¶ 80.5. *Mariquitta og Sophie Dreier*] se Noten til 53.14. ¶ 80.7. *4 til 6 Maaneder*] Heiberg naaede aldrig at fortsætte til Spanien og blev i 3 Aar i Paris. ¶ 80.16. *Clausewitz*] den senere Notarius publicus Fr. Clauswitz (jf. Biogr. I 165). ¶ 80.17. *v. Burke* den danske Minister i London 1814—20 Edmund Bourke, gift 1798 med Maria Assunta Butini. ¶ 80.28. *Fru Pauli*] Friederike Bruns Datter Charlotte, g. 1809 m. den hanseatiske Ministerresident A. W. Pauli. ¶ 80.28. *Grev Dona*] Preussens Gesandt, Grev Wilhelm Heinrich Maximilian Dohna, der interesse-rede sig varmt for Heiberg (L. Bobé: »Fr. Brun« 253). ¶ 80.32. *Deres Fødselsdag*] 3/6.

61.

J. L. Heibergs Arkiv, C 2 (R. A.).

80.37. *Svoger*] Rasmus Emil Bruun havde holdt Bryllup med Heibergs Kusine Bolette Iürgensen 2/7 1819, samme Dag som hendes Søster Hanne

ægtede Konsulatssekretær Oluf Winge. ¶ 81.10. *Tine*] Carl Bernhards Søster, Albertine, Datter af Oberst Friedrich Julius Christian de Saint-Aubain, ved hvis tidlige Død 1827 Heiberg skrev et Mindedigt (Poet. Skr. VIII 382 f.). ¶ 81.17. *Parentheses claudantur*] Parenteserne slutter. ¶ 81.37. *Mosby-Præsten*] Jens Hansen Smidth, se Noten til 57.14. ¶ 82.2. *det . . . mig tilsendte Qvad*] synes ikke at være bevaret i Heiberg-Arkivet. ¶ 82.15. *vor anden Præst*] formodentlig Bolettes Mosters Mand, Pastor Elers Koch til Horbeløv paa Falster. ¶ 82.24. *Falsen*] formodentlig Søofficeren Jørgen Conrad Falsen, der 1818—23 var paa Rejser i Syden. ¶ 82.25. *Blanchard*] den franske Luftskipper Nicolas François Blanchard († 1809), hvis Hustru omkom 1819 paa en Luftfart. ¶ 82.32. *som Frankenau har sagt*] i Rasmus Frankenaus Digt »Til min Søster Frederikas Bryllupsdag« hedder det: »Skildt fra dig ved Bølge, Bierge, Dale, / tumlet hid til Donaus snilde Strand / lader jeg i Sangen Hiertet tale« (»Samlede Digte« 1815 S. 114). ¶ 82.39. *Rue de Richelieu*] her boede Heiberg hos sin Fader i et hotel garni. ¶ 83.1. *Estrup*] Historikeren H. F. J. Estrup, Politikerens Fader, opholdt sig samtidig med Heiberg i Paris. ¶ 83.1. *Zeise*] Kemikeren William Christopher Zeise. ¶ *Guingan*] kan ikke identificeres; et Brev fra ham, hvori han undertegner sig Guingand, til Rasm. Emil Bruun findes i Ny kgl. Saml. 2336, 4°. ¶ 84.17. *Dronning Esther*] persisk Dronning, der har givet Navn til en Bog i det gamle Testamente, hvor hendes Gæstebud omtales. ¶ 84.31 f. *Tidt sad . . . Med Penselen i Haand*] efter Frode Iürgensens Død maatte Enken og Døtrene ernære sig ved at male (»Memoirer og Breve« X 112). ¶ 85.15. *Kjøbenhavns-Adresavisen*] i dette Annonceorgan var det Skik og Brug, at man indrykkede Lejlighedsdigte (jf. Noten til 1.5).

62.

Collinske Brevsamling XXII b, 4. (K. B.).

86.4. *det følgende Halvaars Stipendium*] Collin var 1803—33 Sekretær i Fonden ad usus publicos. ¶ 86.6. *Møsting*] se Noten til 71.4. ¶ 86.20 f. *200 Spec. maa blive mig udbetalte*] if. et Uddrag i Afskrift af Fondets Regnskaber (i Heibergs Arkiv, R. A.) udbetaltes ham 21/5 400 Rdlr., 29/10 200 Rdlr. ¶ 86.33. *en Beretning*] kendes ikke, med mindre man vil anse Nr. 67 som en saadan.

63.

Ad usus publicos' Arkiv, Kgl. Resolutioner 1819, Nr. 33 (R. A.).

87.10. *et Laan af 200 Species*] se Nr. 53. ¶ 87.20. *antaget Lærere*] i »Autobiographiske Fragmenter« omtales blot en Lærer i Guitarspil (Pros. Skr. XI 496). ¶ 87.37. *eftergive min Søn denne Gjæld*] Fondet nægtede at udbetale

ham Summen, og Andr. Buntzen anlagde Foraaret 1820 paa Heibergs Vegne Sag til Udbetaling af det tilbageholdte, men tabte den (Gigas: »Litteratur og Historie« I 201 og »Fonden Ad usus publicos«, Registeret).

64.

Nyere dansk Brevsamling XII, 3 (K. B.). Trykt i JLHeib. Br. 65 f.

88.4. *Directionen*] Mynster var siden 1817 Medlem af Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler. ¶ 88.5 f. *ikke vil kunne skee fra Communitetets Casse*] Kommunitetets Hovedbog for Aaret 1820 S. 44 (Universitetskvæsturens Arkiv, R. A.) udviser dog (j. 98.22), at Heiberg fra 1/3 1820 fik beviliget 400 Rdlr. af Kommunitetets Midler. ¶ 88.13. *ved en Legation*] jf. Nr. 41. ¶ 88.23. *Min Kone*] Fanny Mynster, f. Münter. ¶ 88.23. *Frue Brun*] Friederike Brun, der var Søster til Mynsters Svigerfader. ¶ 88.24. *Baggesen reiser paa Onsdag*] Digteren havde længe været besluttet paa at forlade sit Fædreland, men det blev først realiseret i Septbr. 1820. ¶ 88.25. *den engelske Minister*] August Foster.

65.

Kopi i J. L. Heibergs Arkiv, B (R. A.).

Paa Grund af dette Brevs rent faglige Indhold kommenteres det ikke i samme Omfang som de øvrige.

88.37. *Cuviers Zoologi*] »Leçons d'anatomie comparée« (1800—05) af den berømte Georges Cuvier, som Heiberg omgikkes i Paris. ¶ 89.16. *en Afhandling*] den blev aldrig fuldført, og der er ikke andet bevaret af den end nærværende Resumé, der viser, at Heibergs Syn paa Naturvidenskaben var den tyske romantiske Naturfilosofis. Udgiveren skylder Zoologen Professor, Dr. phil. R. Spärck Tak for Hjælp ved Tydningen af dette Aktstykke. ¶ 95.15. *Humano capiti osv.*] »hvis en Maler valgte at sætte et menneskeligt Hoved paa en Hests Hals« (Horats: »Ars poetica« 1). ¶ 97.37. *Deres Frue*] Nicoline Reinhardt, f. Hammeleff. ¶ 97.37. *Frøken Hammeleff*] Reinhardts Svigerinde, Hanne Hammeleff.

66.

Originalen ukendt. Trykt i Af efterladte Breve til J. P. Mynster 74 f. og J. L. Heib. Br. 67 ff.

98.3. *Skrivelse af 16de November*] Nr. 64. ¶ 98.6. *Denne Plan*] jf. Nr. 41. ¶ 98.17. *et Brev fra min Moder*] Moders og Søns Brevveksling fra Rejsen er desværre ikke bevaret. ¶ 98.23. *Ansættelse ved Universitetet*] Heibergs Mening synes paa denne Tid at have været at uddanne sig som Zoolog (jf. Nr. 65). ¶ 98.29. *Kabinetforstanderen*] Forstanderen for det zoologiske Kabinet i

Paris (88.35). ¶ 99.2 f. *man udelukkede . . . een af Nationens nationaleste Digtere*] Baggesen holdtes borte fra den Fest paa Skydebanen, som Studenterne Oktbr. 1819 gav for den fra Rom hjemvendte Thorvaldsen. ¶ 99.5. *de 12 Paragrapher*] se Noten til 61.16. I Indledningen paastaas det, at »Jens Baggesen maa betragtes som et skadeligt Ukrud, der qvæler Smag og Humanitet, og at han derfor har gjort sig uværdig til at bære Navn af en dansk Digter«.

67.

Universitetsdirektionens Arkiv, Journal 1 A 1817—19, Forestilling 719/1820 (R. A.).

99.25. *et kort Udtog*] Nr. 65. ¶ 99.26. *hans Bemærkninger*] ikke bevarede, jf. derimod Nr. 68. ¶ 99.35. *et Bidrag af Communitetets Kasse*] se Noten til 88.5 f.

68.

Universitetsdirektionens Arkiv, Journal 1 A 1817—19, Forestilling 719/1820 (R. A.).

100.36. *Gertener*] vel enten Botanikeren Joseph Gärtner eller hans Søn Karl Friederich v. Gärtner, der begge tillige havde beskæftiget sig med Zoologi.

69.

Originalen ukendt. Trykt i Mathilde Reinhardt: *Familie-Erindringer* I 97 f.

101.15. *Férussac*] Zoologen André Étienne Juste Pascal Josephe François d' Aubearde de Férussac, Forfatter til Værket »*Histoire naturelle, générale et particulière des Mollusques terrestres et fluviales*« (1819 ff.). ¶ 101.27 f. *det classenske Bibliothek*] det af Generalmajor J. F. Classen oprettede Bibliotek, der 1867 forenedes med Universitetsbiblioteket. ¶ 101.31. *Blainville*] Zoologen og Anatomen Henri Marie Ducrotay de Blainville. ¶ 101.35. *en Indberetning*] Nr. 68.

70.

Ny kgl. Samling 3258 A, 4°.

102.1. *August Bournonville*] den 15-aarige Danseelev havde 1820 faaet Stipendium af Fonden ad usus publicos til en Studierejse til Paris, hvor han opholdt sig fra Maj til Efteraaret 1820.

71.

Ny kgl. Samling 2252, 4°.

102.10. *18. Decbr.*] læs: 15. Decbr. ¶ 102.17. *Deres Herr Søn*] Paul Baggesen (se Noten til 59.26). ¶ 102.17. *De var reist paa Landet*] Baggesens Familie søgte at skjule, at Digteren sad i Fængsel (Aug. Baggesen: »Baggesens Bio-

graphie« IV 285). ¶ 102.29. *Kaas*] se Noten til 49.20. ¶ 102.29. *Schimmelmann*] den tidligere Finansminister Ernst Schimmelmann. Det var blot Rygter, at disse to Ministre havde gjort Bankerot. ¶ 102.29. *Bourke*] se Noten til 80.17.

72.

Ny kgl. Samling 2252, 4°. Trykt i JLHeib. Br. 70 ff.

102.33. *Ste Pelagie*] Paris' Gældsængsel, hvortil Baggesen syg var blevet ført i Begyndelsen af December. ¶ 103.2. *St. Annegaden*] Baggesen var taget ind i Hôtel de Danemark i rue St. Anne. ¶ 103.18 f. *mine mægtige Velyndere*] i et Brev fra 1821, trykt i Sønnens Biografi IV 288, angiver han en lang Række parisiske Koryfæer som sin Omgang. ¶ 103.33. *Det timelige Sindbillede*] henryder til Baggeseens Gaade »Det evige Sindbillede«, som Heiberg havde givet sit Bidrag til at løse (Poet. Skr. VIII 27 ff.). ¶ 103.37. *Lasciate ogni osv.*] »I, som indtræder, lader Haabet fare!«, Indskriften over Dantes Helvede. ¶ 104.1 ff. *Facilis descensus aaverni osv.*] »Let er Nedstigningen til Underverdenen, Dag og Nat staar Underverdenens Guds mørke Port aaben, men at gaa tilbage og slippe op til Oververdenen, dette er Arbejdet, dette er det vanskelige« (Vergils »Æneide« VI, 126—129). ¶ 104.7 f. *mine to ældste ... Søønner*] Teologen Carl i Bern og den senere General August Baggesen.

73.

Ny kgl. Samling 2252, 4°.

104.17. *Humboldt*] Naturforskeren Alexander v. Humboldt, som Heiberg havde Forbindelse med i Paris (jf. 153. 33 f.). Baggeseens Forhold til Humboldt er omtalt i Aug. Baggeseens Biografi IV 288, 307.

74.

Universitetsdirektionens Arkiv, I (R. A.). Trykt i Soranerbladet VIII (1923) 54 f.

104.29 f. *den forestaaende Gjenoprettelse af Sorøe-Gymnasium*] 1793 havde de sidste Elever forladt det gamle Ridderakademi i Sorø, og den nye Skole aabnede først 1822; den forsynedes 1826 med en Overbygning, kaldet »den akademiske Indretning«, der kvalificerede Studenterne til at tage »anden Eksamen«. Digttere og Skribenter som Ingemann, Hauch, Chr. Wilster og P. Hjort blev ansatte ved Akademiet, men for Heiberg blev der ingen Anvendelse.

75.

Ad usus publicos' Arkiv, Kgl. Resolutioner 1821 Nr. 3 (R. A.).

105.19. *sin Ansøgning*] synes ikke bevaret. ¶ 105.19 f. *et stort Skuespil*] »Nina« (udkommet 1823). ¶ 105.20 f. *et Værk over ... Zoologie*] jf. Nr. 65.

¶ 105.22. *en Understøttelse*] Fondet bevilgede ham 6/3 til Hjemrejsen 300 Rdlr.; hans Ønske om at se Spanien gik derimod aldrig i Opfyldelse.

76.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

105.24. *H. G. von Schmidten*] den meget lovende, tidligt afdøde Matematiker, var Heibergs nære Ven. Med offentligt Stipendium opholdt han sig 1820—24 i Udlandet, bl. a. i Paris samtidig med Heiberg; her lærte han ogsaa P. A. Heiberg at kende (se Heib. Fam.br., Registeret, og Biogr. II 10 ff.). ¶ 105.28 *Humboldts*] Alex. v. Humboldts »Voyage aux régions équinoxiales du Nouveau continent« (1805—34) er et Kæmpeværk om hans Rejser til Amerika i 20 Folio- og 10 Kvarthind. ¶ 105.30. *Reiselyre*] sigter til Ingemanns Digtsamling »Reiselyren« (1820), der skildrer hans Rejse til Italien 1817—19. ¶ 106.1. *Neergaard*] Kammerjunker Tønnes Chr. Bruun de Neergaard, en Søn af Gods-ejeren til Svendstrup, der dyrkede mineralogiske og kunstneriske Interesser. Sin Rejse i Italien skildrede han i Værket »Voyage pittoresque et historique du Nord de l'Italie«, illustreret af Naudet. I Paris laante han Penge af P. A. Heiberg (se dennes »Breve« 148 og »Erindringer« 71). ¶ 106.4. *Koefoed*] Overlærer Hans Anker Kofod havde 1816—28 udgivet en Oversættelse af Brockhaus' Konversationsleksikon, den første Encyklopædi, der forelaa trykt paa Dansk. ¶ 106.9. *Beleiringen 1814*] Antwerpen var under fransk Herredømme 1792—1814; ved Napoleonskrigenes Afslutning 1814 belejrede Englænderne Byen, der dog først overgav sig, efter at Pariserfreden var en Kendsgerning. ¶ 106.9. *Carnot*] den franske Statsmand Lazare Nicolas Marguerite Carnot, der 1814 ledede Antwerpens Forsvar; Schmidten interesserer sig for ham, fordi han tillige var Matematiker. ¶ 106.11. *Hertugen af Alba*] den spanske Statsmand ledede Filip II's Forsøg paa at kue Oprøret i Nederlandene i det 16. Aarhundrede. ¶ 106.13. *Selby*] den danske Gesandt i Nederlandene, Baron Charles Selby. ¶ 106.22. *Brandis*] se Noten til 28.36. ¶ 106.24. *Lücke*] den teologiske Professor i Bonn Friedrich Lücke, g. m. Henriette Müller. ¶ 106.29 f. *Hausmann*] den tyske Mineralog Johann Friedrich Hausmann. ¶ 106.31. *angaaende Aristoteles*] Brandis beskæftigede sig med Forarbejder til Berliner-Akademiets Aristoteles-Udgave og disputerede 1823 med Afhandlingen »De perditis Aristotelis libris de ideis et de bono«. ¶ 106.39. *mit kjære Hindsgavl*] hans Forældre havde tilbragt Aaret 1810—11 paa Hindsgavl (H. C. Ørsteds Mindetale i »Maanedsskrift for Litteratur« VI 1831 S. 273). ¶ 107.3 f. *Burkhardt*] Georg Christian Burchardi, f. i Kettinge paa Als, 1821 Professor i Jura ved Bonns Universitet. ¶ 107.7. *Indianeren*] A. W. Schlegel, der fra 1818 var Professor i Litteratur- og Kunsthistorie i Bonn, drev indiske Studier og udgav 1820—30 9 Bind »Indische Bibliothek«. ¶ 107.8. *hans Broder*] Fried-

rich Schlegel. ¶ 107.8. *Gentz*] den politiske Forfatter Friedrich v. Gentz. ¶ 107.8. *Ad. Müller*] den statsvidenskabelige Forfatter og Diplomat Adam Heinrich Müller. ¶ 107.9. *Haller*] Schweizeren Karl Ludwig v. Haller. ¶ 107.9. *et non plus ultra Skrift*] maaske det af Fr. Schlegel redigerede Tidsskrift »Concordia« (1820—23). ¶ 107.10. *Baggesens Faust*] det dramatiske Digt »Der vollendete Faust«, hvoraf Scener (if. Erslews Forfatterleksikon) skal være blevet trykt i Lotz's »Originalien« 1819, men i sin Helhed først forelaa posthumt 1836. ¶ 107.11. *det Sted, hvor denne slog Næsen*] Baggesen: »Werke in deutscher Sprache« III 258. ¶ 107.20. *Arndt*] Historikeren og Digteren Ernst Moritz Arndt, der 1818 var blevet Professor ved Universitetet i Bonn, men som anset for skyldig i »demagogische Umtriebe« var blevet udelukket fra at forelæse. ¶ 108.2. *ikke vil kunne læse foranstaaende Linier*] Schmidts Haandskrift er usædvanlig gnidret og vanskelig at læse.

77.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i JLHeib. Br. 73 f.

108.18. *Béranger*] den franske Visedigter levede i fattige Kaar og var ligesom Baggesen havnet i Paris' Gældsængsel, tiltalt for at have skrevet en oprørsk Sang. Imedens han ventede paa at blive berøvet sin Frihed skrev han Digtet »Soleil si doux au déclin de l'automne«, som begejstrede Heiberg til at komponere Musik til det (Pros. Skr. XI 504). ¶ 108.26. *Marchangy*] Kongens Prokurør Louis Antoine François Marchangy, som Béranger havde medhandlet ilde (Pros. Skr. XI 496).

78.

Collinske Brevsamling XXII b, 4 (K. B.).

108.33 f. *en Ansøgning*] Nr. 79; jf. Noten til 86.4. ¶ 109.3 f. *tilbageholde 200 Specier af mit Stipendium*] se Nr. 63. ¶ 109.7. *et Skuespil*] »Nina«, der først blev opført paa Det kgl. Teater 20/3 1824. ¶ 109.9. *Kaas*] se Noten til 49.20. ¶ 109.9. *Frøken Walterstorff*] Datter af den danske Gesandt i Paris (se Noten til 79.38).

79.

Ad usus publicos' Arkiv, J.-Nr. 1044/4 (R. A.).

109.17 f. *en underdanig Ansøgning*] jf. Nr. 75. ¶ 109.22. *en Erhvervkilde*] dels underviste Heiberg i Guitarspil, dels excerperede han en kortere Overgang Artikler fra spanske Aviser til »Le Constitutionel«. Ansøgningen blev afslaaet.

80.

Ad usus publicos' Arkiv, Forestillinger 1822 (R. A.).

81.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

110.1. *Victor Cousin*] Tidens franske Modefilosof, som Heiberg omgikkes under Pariseropholdet, men ikke fik at høre paa Sorbonne, eftersom Regeringen forbød ham at holde Forelæsninger i Aarene 1820—27. ¶ 110.3. *Brandis*] se Noten til 28.36. ¶ 110.4. *Pictet*] den schweiziske Sprogforsker og Æstetiker Adolph Pictet de Rochemont, senere Professor ved Akademiet i Genève, hvem Heiberg havde lært at kende i Paris; ved Afrejsen rettede han et tysk Digt til ham (Poet. Skr. XI 363 f.). ¶ 110.7. *votre nomination à Kiel*] først 4/6 1822 fik Heiberg Bestalling som Lektor i dansk Sprog og Litteratur ved Kiels Universitet. ¶ 110.10. *Rheinold*] Baggensens Ven, Professor Karl Leonhard Reinhold, der var Tilhænger af Kants Filosofi. ¶ 110.11. *Jacobi*] den tyske Filosof Friedrich Heinrich Jacobi. ¶ 110.13. *Trochu*] kan ikke identificeres.

82.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

110.17. *J. G. Adler*] Sekretær hos Prins Christian (VIII), paa hvis store Udenlandsrejse 1818—22 han ledsagede ham. 1821 ankom Prinsen med Gemalinde og Følge til Paris og tog sig venligt af Heiberg (se Biogr. I 116). Af det flg. Brev fremgaar, at Prinsen understøttede den unge Digter økonomisk ved hans Hjemrejse.

83.

J. G. Adlers Arkiv (R. A.).

110.24. *Ak! du bedrøvelige . . . 11te Juni*] Hentydning til Holbergs »Den 11. Juni« V. 11. ¶ 111.2 f. *rapere lectorem in medias res*] »kaste Læseren midt ind i Tingene« (frit efter Horats: »Ars poetica« 148 f.). ¶ 111.5. *v. Muck*] den danske Postdirektør i Hamborg (se »Breve fra og til Rasmus Rask« II 194). ¶ 111.12. *Donner*] Købmand Conrad H. Donner i Altona. ¶ 112.26. *Douanen*] Tolden. ¶ 112.39. *Den Mand*] er vel den 113.35 omtalte Hoppe. ¶ 113.25 f. *Planer til . . . Romaner*] fra Düsseldorf-Opholdet stammer utvivlsomt det Fragment af en tysk Fortælling, der er trykt i Biogr. I 170 ff.; her omtales (S. 193) Vagtparaden og Fortegnelsen over ankomne Gæster. ¶ 113.26. *Dieu donne* osv.] Citat af Holbergs »Jean de France« III. 1. ¶ 113.35. *Hoppe*] den danske Generalkonsul i Paris Johan Hinrich Christian Hoppe.

84.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

114.1. *Mariquitta Dreyer*] se Noten til 53.14. ¶ 114.1. 1822?] Aarstallet gives med alt muligt Forbehold. Brevet kan muligvis være skrevet i den Tid

(ca. 9/6—25/7), da Heiberg ordnede sine Forhold i København inden Afrejsen til Kiel. ¶ 114.3. *renoncer aux frimas de la Russie*] hvad der hermed sigtes til, er Udgiveren ubekendt. ¶ 114.6 f. *Le papillon quoique leger*] maaske sigtes der til Heibergs Digt »Til Adelaide« (antagelig skrevet sidst i Juli 1814), hvor det i sidste Strofe hedder: »Den lette Sommerfugl paa Blomstervover / Henflagrer Livet, lader ei sig lænke« (Poet. Skr. VIII 319).

85.

Ny kgl. Samling 1454 fol. I.

114.25. *Medcensor*] Rahbek. ¶ 114.22. *antage dette Stykke*] om »Nina« findes yderligere i Det kgl. Teaters Arkiv et Brev fra Fru Gyllembourg 1/6 1822, der beder Direktionen om en Attest for, at det er antaget til Opførelse (Indkomne Breve 1822 Nr. 336), samt i Kopibogen Svaret herpaa af 13/6: »At Herr Lector J: L: Heiberg har til det Kongl: danske Theater indleveret et Skuespil under Titel af: Nina eller den Vanvittige af Kiærlighed, hvilket er antaget til Opførelse, og at Forfatteren kan vente efter Opførelsen derfor at erholde det sædvanlige Honorar enten $\frac{1}{5}$ Deel af hver af de fem første Forestillingers Indtægter, eller 400 rbd Sølv, det bevidnes herved efter Forlangende. Holstein. Rahbek. Olsen. Collin.«

86.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

114.32. *et Par Afskeds-Ord*] 25/7 1822 afrejste Heiberg med sin Moder og Georg Buntzen til Kiel for at tiltræde sit Lektorat ved Universitetet. ¶ 114.32. *Stine*] Tjenestepigen paa Bakkehuset Stine Olsen, af Kamma ofte omtalt som »Fodposten«, fordi hun sendtes med Breve til København. ¶ 115.1. *Dampfart*] Dampskibet »Caledonia« var 1819 indsat som Postdamper paa Ruten Korsør—Kiel. ¶ 115.11 f. *den gamle Løve*] Bakkehusnavn paa Lægen J. D. Brandis (se PHBoye 168). ¶ 115.13. *Fru Gensichen*] Rosalie Gensichen, g. m. Prof. Gensichen, der indtil 1804 var Lærer ved Christianis Institut i København, hvor ogsaa Rahbek underviste. ¶ 115.19. *Gygge*] Bakkehusnavn paa Georg Buntzen. ¶ 115.20. *en Gygge*] Kamma Rahbek sigter vel til det vestnordiske Ord *Gyge*, der betyder Jættekvinde, Troldkvinde. ¶ 115.21. *Carl Brandis*] Livlægen J. D. Brandis' Søn Karl, der var Læge paa Føhr. ¶ 115.22. *Louis*] en Broder til den foregaaende. ¶ 115.24. *Ἀφροσύνης* osv.] »det er Tegn paa Taabelighed at dømme galt om Tingene« (Aristoteles: »Om Dyder og Laster«, Kap. VI, oplyst af Dr. phil. Hans Ræder). ¶ 115.28. *Tante Camilla*] se Noten til 72.35 f. ¶ 115.31. *Lord . . . Repp*] den islandske Litterat Thorleifur Guðmundsson Repp færdedes meget paa Bakkehuset (se PHBoye 149 ff.). Han havde stærke engelske Sympatier — deraf og p. Gr. af hans Arrogance hans Bakkehusnavn

»Lord Repp« — og skrev ikke sjældent sine Breve til danske Venner paa Engelsk; i 1820'erne opholdt han sig i England. ¶ 116.3. *Mariquita*] se Noten til 53.14. ¶ 116.7. *Reinhold's*] se Noten til 110.10. ¶ 116.7. *Niemann*] Professoren i Kameralvidenskab ved Kiels Universitet Aug. Chr. Heinr. Niemann. ¶ 116.7. *Berger*] Professoren i Filosofi og Astronomi i Kiel Johan Erik v. Berger, der introducerede Heiberg hos Hegel (jf. Nr. 115). ¶ 116.7. *Fru Hegewisch*] Professor i Medicin Franz Hermann Hegewischs Hustru. ¶ 116.8. *Ackermann*] maaske Frankrigs Vicekonsul Johan Andreas Ackermann.

87.

Originalen ukendt. Trykt i JLHeib. Br. 77 ff. og Af efterladte Breve til J. P. Mynster 82 f.

116.23. *Holmbo*] Orientalisten og Numismatikeren Christopher Andreas Holmboe. ¶ 116.25. *Grégoire*] P. A. Heibergs Ven, Biskop Henri Grégoire. ¶ 116.25. *Münter*] Mynsters Svigerfader, den lærde Biskop Friederich Münter. ¶ 116.33. *en dansk Grammatik paa Tydsk*] »Formenlehre der dänischen Sprache« (1823), se om denne Biogr. I 143 f.

88.

Johanne Luise Heibergs Arkiv, Tillæg A 2 (R. A.).

117.19. *Lieutenant Baggesen*] Digterens Søn, den senere General August Baggesen. ¶ 117.21. *verba bene ominosa*] »Ord, som varslede godt«. ¶ 117.27. *en vis . . . Generalinde*] i »Dagen« noteres som afrejst 30/7 til Kiel Generalinde Bülow, formodentlig General Frantz Christopher Bülows Hustru, f. Selby. ¶ 117.31. *Mads*] denne Benævnelse (for Skibets Kaptajn?) omtales ogsaa i et Brev fra Fru Gyllembourg, der er trykt i Biogr. I 231. ¶ 118.2. *Gensichens*] se Noten til 115.13. ¶ 118.5. *Wachsmuth*] Professor i Filologi ved Kiels Universitet Ernst Wilhelm Gottlieb Wachsmuth. ¶ 118.8. *Frue Hegewisch*] se Noten til 116.7. ¶ 118.10. *Ernestine Burt*] f. Staffeldt, g. m. John Heiliger Burt i Kiel. ¶ 118.11. *Kammerherren, Digteren, Amtmanden*] den romantiske Digter Ad. Wilh. v. Schack Staffeldt blev 1810 udnævnt til Kammerherre og 1813 til Amtmand over Gottorp Amt. Heiberg besøgte ham 1825 i Byen Slesvig og har skildret sit Indtryk af ham (Pros. Skr. IV 437). ¶ 118.17. *Guldberg*] Digteren Fr. Høegh-Guldberg; i hans i et højst kuriøst Sprog af-fattede »Betragtninger over Dannersprogets Retskrivning og Toneklang« skil-dres Grammatikken som »den blomstrende Ungmø, der aldrig ældes«, hvilket gav Heiberg Anledning til adskillige Hib i »Julespøg og Nytaarsløjer«, hvor bl. a. i det indlagte Sørge-spil »Flaskens Længsel efter Proppen« forekommer en Person med Betegnelsen »Grammatica, en Ungmø, i Form af en indbunden Bog«. ¶ 118.20 f. *en Ledetraad*] se Noten til 116.33. ¶ 118.25. *Hargens*] for-

modentlig Dr. med. Chr. Friedr. Hargens. ¶ 118.26. *Harmonien*] en i Aaret 1800 stiftet selskabelig Forening i Forbindelse med et Læseselskab. ¶ 118.27. *Hesperus*] et af Rahbek i Aarene 1819—23 udgivet Tidsskrift. ¶ 118.33. *Frue Berger*] se Noten til 116.7. ¶ 118.34. *Den Niemanske Familie*] se Noten til 116.7. ¶ 118.39. *den gamle Løve*] se Noten til 115.11 f.

89.

Johanne Luise Heibergs Arkiv, Tillæg A 2 (R. A.).

119.7. *Repp*] se Noten til 115.31; paa Hjemrejse fra England opholdt Repp sig i Septbr. 1822 en kort Tid i Kiel, hvor han besøgte Heiberg (PHBoye 161). ¶ 119.8. *de to Skrifter af Rask*] »Angelsaksisk Sproglære« (1817) og »Under søgelse om det gamle Nordiske eller Islandske Sprogs Oprindelse« (1818). ¶ 119.12. *Lieutenant Baggesen*] se Noten til 117.19. ¶ 119.14. *Bredsdorff om Runeskriften*] Jak. Hornemann Bredsdorff: »Om Runeskriftens Oprindelse« (1822). ¶ 119.23. *Viser, Oehlenschl. har gjort*] »Sang paa Prinds Christian Frederiks Fødselsdag den 18de September 1822« (Poet. Skr. XXI 2 f.) og »De danske Studenters Velkomst-Sang til Prinds Christian Frederik og Prindsesse Carolina Amalia den 18de September 1822« (smstds. 4 f.) I den første af disse tales om »Frankernes Hurtighed, Tydskernes Nemme«.

90.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

119.25. *Augusta v. Rennenkampff*] Friederike Bruns næstældste Datter, g. m. den liflandske Godsejer Gustav v. Rennenkampff. ¶ 119.27. *Ihr Brief*] kendes ikke. ¶ 120.7. *v. Franselse*] Læsningen usikker. ¶ 120.14. *Prinz Christians Ankunft*] Prins Christian (VIII) vendte i Aaret 1822 hjem fra sin store Udenlandsrejse. ¶ 120.18. *Gr. Hardenberg*] maaske den preussiske Statskansler og Udenrigsminister, Grev Carl August Hardenberg. ¶ 120.26 f. *Sophie Dreyer*] se Noten til 53.14.

91.

Originalen ukendt. Trykt Tilskueren 1912 I 355 ff.

120.33. *M. A. Jullien*] Marc Antoine Jullien, Udgiver af Maanedsskriftet »Revue encyclopédique« (1819 ff.), hvor P. A. Heiberg fra 1819 til Marts 1827 og J. L. Heiberg fra 1823 til Marts 1825 var Anmeldere af skandinavisk Litteratur (jf. Biogr. I 116 f.). ¶ 120.38. *un livre*] »Formenlehre der dänischen Sprache« (1823). ¶ 121.3 f. *les deux premières de mes analyses*] nogle kortfattede Notitser om forskellig Faglitteratur samt om et Par Digte af Søtoft. ¶ 121.18. *Un ami que j'ai en Suède*] kan ikke oplyses. ¶ 121.25. *Grégoire*] se Noten til 116.25. ¶ 121.25. *Cousin*] se Noten til 110.1. ¶ 121.28. *Benj.*

Constans] Forfatteren og Politikeren Benjamin Constant, der omtales i P. A. Heibergs »Erindringer« 351. ¶ 121.28. *Courier*] Filologen og Forfatteren Paul Louis Courier, der nævnes baade af P. A. Heiberg (»Erindringer« 320) og af J. L. Heiberg (Heib. Fam. br. 74). ¶ 121.34. *Oersted*] H. C. Ørsted var fra Efteraaret 1822 til Efteraaret 1823 paa Rejse i Tyskland, Frankrig og England. ¶ 121.36. *Signeul*] kan ikke identificeres.

92.

J. G. Adlers Arkiv (R. A.).

122.3. *et lille Skrift*] »Formenlehre der dänischen Sprache«, der paa Titelbladet bærer Aarstallet 1823.

93.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

122.28. *Genitivet paa -es*] se om dette Spørgsmaal J. Glahder i »Studier tilegnede Verner Dahlerup« 130 f. ¶ 122.29. *Jacobi*] Forfatteren, Højesteretsassessor C. F. Jacobi. ¶ 123.6. *Hornemanns Plantelære*] Botanikeren Jens Wilken Hornemanns »Forsøg til en dansk økonomisk Plantelære« (1796). ¶ 123.15. *Villaumes Versuch über die Flüsse*] en i København 1822 udkommen Bog af den til Danmark indvandrede Tysker Charles Antoine Villaume. ¶ 123.16. *Thorlaciuses Prolusiones et Opuscula*] »Prolusiones et opuscula academica« I—V (1806—22). ¶ 123.18. *Om Runeskriftens Oprindelse*] se 119.14. ¶ 123.20. *Schumacher*] se Noten til 22.40; Værkets Titel er »Tabeller over Distancerne mellem Maanen og de fire Planeter Venus, Mars, Jupiter og Saturn for Aaret 1822« (August 1820). ¶ 123.23. *Biskop Plum*] Odensebiskoppen Fr. Plum udgav i Aarene 1818—33 16 Bind »Efterretninger om den udenlandske nyere theologiske og pastorale Litteratur«. ¶ 123.24. *Benzon*] Niels Ludvig Christian Bentzon: »Catechetiske Regler« (1822). ¶ 123.27. *Tauber*] Rektor Erich Giørup Tauber. ¶ 123.31. *Oversættelse af Holberg*] Oehlen-schläger udgav 1822—23 for Brockhaus' Forlag en tysk Oversættelse af Holbergs Komedier. ¶ 123.33. *dets Secularfest*] Hundredaarsdagen for Grønne-gadeteatrets Oprettelse fejredes ved 5 Forestillinger paa Det kgl. Teater; ved den anden af disse (27/9 1822) opførtes Oehlen-schlägers Forspil. ¶ 123.34. *en Roman*] »Øen i Sydhavet« (1824—25). ¶ 123.34. *Sætoft*] Digterpræsten Nicolai Sætoft; »Kirkens Ban« omarbejdedes senere til »Hildegard von Hohenheim« (opf. 1. Gang 30/4 1825), men maatte snart henlægges; i »Aftenblad« 1822 Nr. 1 betegnes det som svagt. ¶ 123.37. *Lyngbye*] Præsten Hans Chr. Lyngbye. ¶ 124.1. *et lille Tryllespil*] Syngespillet »Lulu« med Tekst af cand.

jur. Carl Fr. Güntelberg og Musik af Kuhlau opførtes 1. Gang 29/10 1824. ¶ 124.5 f. *Himeros*] Digtsamlingen huskes nu kun af Litteraturhistorikere for Poul Møllers sønderlemmende Kritik af den i »Dansk Litteraturtidende« 1824. ¶ 124.6. *Jürgensen-Jomtou*] Sagfører Johan Jørgensen Jomtou. ¶ 124.7 f. *Fibiger*] Koldingrektoren Peder Grib Fibiger.

94.

Ny kgl. Samling 2494, 4°.

124.30. *Dit Brev*] ikke bevaret. ¶ 124.34. *De af Dig foreslagne Rollebesætninger*] Rahbek havde som Medlem af Teaterdirektionen foreslaet Rollefordelingen til »Nina«, der opførtes 1. Gang 20/3 1824. ¶ 124.35. *Lægens Rolle*] blev i Overensstemmelse med Heibergs Ønske spillet af Lorentz Peter Eenholm. ¶ 124.35. *Lindgreen*] Ferdinand Lindgreen. ¶ 124.35. *Clausen*] Hans Andreas Clausen. ¶ 124.35. *Simonsen*] Niels Simonsen. ¶ 124.38. *Fiskeren i mit forrige Stykke*] Knud i »Tycho Brahes Spaadom« udførtes af L. P. Eenholm. ¶ 125.1. *Haack*] Wilh. Haack var død i 1821. ¶ 125.8 f. *les apparences qu'il faut sauver*] i Svensk brugtes — især tidligere — den halvfranske Frase »att såvera apparangserna« = bevare Skinnet; Heiberg var jo vokset op i et svenskpaavirket Milieu. ¶ 125.13. *Romancen*] »Hvor sig Dagen langsomt sniger« (IV. 1), jf. 127.33 ff., 131.1 ff. og 137.21. ¶ 125.17. *Hvad jeg har skrevet*] ikke bevaret. ¶ 126.5. *Oehenschlägers Robinson*] Lystspillet »Robinson i England«, opf. 1. Gang 28/2 1823, var nyt derved, at alvorlige Scener vekslede med spidsborgerligt komiske, og det vakte saa stort Mishag, at det hurtigt blev henlagt; skønt man skulde antage Rahbek for Modstander af en saadan Genre, havde han anbefalet Stykket til Opførelse. ¶ 126.7 f. »*Den Kaal, I spytted i*«] Citat af Wessels »Kærlighed uden Strømper« I. 2.

95.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

126.9 f. *ob tuum de dementia Ninæ osv.*] »paa Grund af din elskværdige Afhandling om Ninas Vanvid«; der sigtes vel til et — nu ukendt — Brev fra Heiberg til Weyse. ¶ 126.17. *et fransk Stykke*] Pixérécourts Syngestykke »Koulouf, ou les Chinois«, opf. 1. Gang i Paris 1806 med Musik af Dalayrac, oversat af N. T. Bruun 1820 under Titelen »Lykken i Ringhed eller Chineserne«, men ikke opført. ¶ 126.23. *Hs. M. Kongen paa hans Fødselsdag*] 29/1 1824 opførtes Bernards Syngestykke »Libussa« med Musik af Kreutzer. ¶ 126.26. *din skrantende Moder*] Fru Gyllembourg var stadig syg under Opholdet i Kiel (jf. Biogr. I 229 f.).

96.

Ny kgl. Samling 2836, 4°. Trykt (delvis) i A. P. Berggreen: C. E. F. Weyses Biographie 103 ff.

126.32. *Theater-Decorationer*] Weyse malede Dekorationer til Heibergs Marionetteater (se Biogr. I 43). ¶ 126.34. *den 5te Marts*] Weyses Fødselsdag. ¶ 126.34. »*il est passé ce jour de fête*«] Citatet af Anseaumes Komædie »Le Tableau parlant« (1769) lyder egentlig: »Ils sont passés, ces jours de fête«. ¶ 127.14 f. *Correspondent med Revue encyclopédique*] se Noten til 120.33.; det er ikke lykkedes at finde nogen Omtale af Weyse, og muligvis er Udtalelsen blot ment som Spøg. ¶ 127.29. *Nexus causalis*] Aarsagsforbindelse. ¶ 128.1. *det skjønne Sujet*] Heibergs »Nina« bygger paa L. J. Milons Ballet »Nina ou la Folle par Amour« (1813) (se Biogr. I 124). ¶ 128.8. *Oehlenschlägers sletteste*] antagelig »Ludlams Hule«, opf. 1. Gang 30/1 1816. ¶ 128.8. *Guldbergs bedste*] Fr. Høegh-Guldberg skrev Teksten til Reformationskantaten 2/11 1817. ¶ 128.13. *blive ansat som Bibliothekar*] Heiberg, der var meget misfornøjet med sin Stilling som Lektor, søgte paa alle mulige Maader at faa et andet Embede, men det lykkedes ham ikke at opnaa det. ¶ 128.21. *Hegewisch*] se Noten til 116.7 ¶ 128.27. *Buntzens*] Grosserer Andreas Buntzen og hans Hustru Camilla, f. du Puy. ¶ 128.29. *hans Brev*] ikke bevaret. ¶ 128.39. *Brummer*] se Noten til 4.13. ¶ 128.40. *hans Brev*] kendes ikke.

97.

Ny kgl. Samling 2836, 4°.

129.3. *proprio motu*] af egen Drift. ¶ 129.3 f. *Din ... Oper*] se Noten til 126.17. ¶ 129.13. *La vida es sueño*] det romantiske Skuespil »Livet en Drøm« (1635). ¶ 129.14. *Drømmeren*] Skuespillet »Drømmeren« (1817) af C. H. Pram. ¶ 129.15 f. »*Zähmung eines bösen Weibes*«] »The Taming of the Shrew« (»Troid kan tæmmes«); Heiberg læste Shakespeare i Schlegels Fortolkning. ¶ 129.20. *Kurum*] den sorte Slave i Oehlenschlägers og Weyses Syngestykke »Faruk«. ¶ 129.23. *Beaumarchais Skuespil*] »Le mariage de Figaro«. ¶ 129.35. *hvor Koulouf vaagner op af sin Bedøvelse*] »Lykken i Ringhed« 2. Akts 4. og flg. Scener. ¶ 130.2. *det indiske Costume*] Fr. Schlegel havde skabt Interesse for Indien ved sin Bog »Über die Sprache und Weisheit der Indier«. ¶ 130.24. *rime Dør paa Smør*] Hentydning til Holbergs »Jacob von Tyboe« III. 7. ¶ 130.27. *exemplo inserviat*] som Eksempel tjener. ¶ 130.31. *jeg kommer til Kbhavn*] se »Danske Magazin« 6. R. VI 86.

98.

Ny kgl. Samling 2836, 4°. Trykt i A. P. Berggreen: C. E. F. Weyses Biographie 106 ff.

131.2. *To Breve*] ikke bevarede. ¶ 131.2. *een Romance*] til »Nina« IV. 1. ¶ 131.6. *Schall*] Det kgl. Teaters Kapelmester, Komponisten Claus Schall. ¶ 131.6. *Zinck*] Det kgl. Teaters Syngemester Ludvig Zinck, der senere arrangerede Musiken til adskillige af Heibergs Vaudeviller. ¶ 131.6. *Berggreen*] Komponisten A. P. Berggreen, Weyses Biograf, der paa dette Tidspunkt studerede Jura. ¶ 131.15 f. *Din Recension over Nina*] se Noten til 126.9 f. ¶ 131.19. *Necrologen over Hoffmann*] anonymt fremkommet i »Allgemeine musikalische Zeitung« 1822 Nr. 41. ¶ 131.32. *Schlick*] Arkitekten Benjamin Schlick, der 1819 i Paris havde forbedret Maskineriet i Théâtre de l'Odéon og derefter var blevet agreeret Kunstakademiet i København som »Maskinist«. ¶ 131.37. *escrita sin la letra A*] skrevet uden Bogstavet A. ¶ 132.3. *en anden Opera*] »Fioribella« (1825) til Tekst af C. J. Boye. ¶ 132.6 f. *Det er en Skjæbne* osv.] Citat af »Peder Paars« I. 1 V. 221 f. ¶ 132.8. *Gries*] se Noten til 58.3. ¶ 132.11. *at give Calderon et e i Halen*] Aarsagen til, at mange Danske — bl. a. Hauch — paa den Tid troede, at den spanske Digter hed Calderone, var bl. a. Titlen paa Heibergs latinske Doktordisputats »De Pedro Calderone de la Barca«, hvor Navnet forekommer i Ablativ. ¶ 132.12 f. *Blok-Tøxen*] den lidet ansete Litterat J. K. Blok Tøxen var berygtet for sit opstyltede Sprog. ¶ 132.19. *Tante Lise*] se Noten til 1.3. ¶ 132.23. *Abzugeben in Europa*] Citat af Holbergs »Den 11. Juni« V. 9. ¶ 132.29. *min rare Weysemand*] Weyse havde været Fru Gyllembourgs Musiklærer i hendes Ungdom (PAH. og ThG. 396).

99.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

133.4. *Dit fra Kiel tilsendte Digt*] Oversættelse af Eddadigtet »Gróagaldr«, der tryktes i Rahbeks Tidsskrift »Tilskuerne« 1823 (Poet. Skr. VIII 71 ff.) og i tysk Oversættelse i »Nordische Mythologie« (1827) Kap. 20 (Pros. Skr. VIII 366 ff.). ¶ 133.6 *Din . . . tydske Bog*] »Formenlehre der dänischen Sprache« (1823). ¶ 133.14. *Ole Mynster*] Lægen Ole Hieronymus Mynster. ¶ 133.21. *Bronsted*] Arkæologen Peter Oluf Brøndsted. ¶ 133.24. *Clauswitz*] se Noten til 80.16. ¶ 133.27. *Stine*] se Noten til 114.32. ¶ 133.32. *Jfr: . . Beyer*] vistnok Elisa Beyer, der 1826 og 1827 udgav Nytaarsgaven »Gefion« med Bidrag af Heiberg; hun blev 1825 Skuespillerinde ved Det kgl. Teater og ægtede 1829 Redaktør Ove Thomsen. ¶ 133.34. *de mange Æsker*] Kamma Rahbek var som bekendt en Mester i at fremstille Papæsker.

100.

Ny kgl. Samling 1455 fol. C.

134.4. *Opførelsen af Nina*] Førsteopførelsen fandt først Sted 20/3 1824, og Heiberg fik ikke Orlov. ¶ 134.7 f. *Mikkelsdag*] 29. September. ¶ 134.10. *Mad. Andersen*] Birgitte Andersen, f. Olsen, Rahbeks Favoritskuespillerinde. ¶ 134.14. *Brummer*] se Noten til 4.13. ¶ 134.17. *Camilla Buntzen*] se Noten til 128.27. ¶ 134.17. *hendes Datter*] der var i Ægteskabet 3 Døtre: Marie, Pauline og Anine. ¶ 134.18. *Professor Ørsted*] se Noten til 121.34. ¶ 134.18 f. *Gen-sichen*] se Noten til 115.13. ¶ 134.24. *Lindgreen*] se Noten til 124.35; Torcols Rolle spilledes af P. Poulsen.

101.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 15.

134.38. *Nielsen*] N. P. Nielsen spillede Germeuils Rolle. ¶ 135.1. *Stage*] Gottlob Stage. ¶ 135.4. *Lindgreen*] se Noten til 134.24.

102.

Collinske Brevsamling XXII b, 4 (K. B.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 16 f.

135.16. *Skrivelse af 18de dennes*] kendes ikke. ¶ 135.23. *det omtalte Synge-stykke*] se Noten til 126.23. ¶ 135.23. *det nye Sørgespil*] C. J. Boyes »Juta«, opf. 1. Gang 31/12 1823. ¶ 135.26. *Frydendahl*] Skuespiller Jørgen Peter Frydendahl kom ikke til at spille i »Nina«, hvorimod Generalens Rolle udførtes af Hass.

103.

Collinske Brevsamling XXII b, 4 (K. B.).

136.5. *et Forskud af 500 Rdlr.*] se »Danske Magazin« 6. R. VI 83. ¶ 136.9. *ansøge . . . om et nyt Laan*] Ansøgningen er trykt i »Danske Magazin« 6. R. VI 82 ff. ¶ 136.13. *det Svar*] kendes ikke. ¶ 136.13. *Rothe*] Deputeret i det slesvig-holstenske Kancelli Andr. Bjørn Rothe. ¶ 136.15. *Ansøgningen*] trykt i »Danske Magazin« 6. R. VI 84 f.

104.

Collinske Brevsamling XXII b, 4 (K. B.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 17 ff.

136.36. *Deres sidste Brev*] kendes ikke. ¶ 136.38—137.1. *Madam Andersen*] se Noten til 134.10. ¶ 137.2. *Jutta*] se Noten til 135.23; heri spillede Md. Andersen Hovedrollen. ¶ 137.3. *Mad. Eisen*] Anne Petrine Eisen, f. Flindt, spillede Ninas Rolle. ¶ 137.10. *Costumet*] if. Overskou beroede Stykkets kranke

Lykke bl. a. paa, at Teatret i Heibergs Fraværelse lod Personerne optræde i Dragter fra Ludvig XV's Tid (Overskou IV 734), jf. 146.16 ff. ¶ 137.22. *Lose*] en københavnsk Musikforlægger. ¶ 137.25. *Schall*] se Noten til 131.6.

105.

Ny kgl. Samling 1529 fol. V.

137.35. *Deres Brev*] kendes ikke. ¶ 138.3. *min Anmeldelse*] »Revue encyclopédique« XVIII (1823) S. 360 indeholder flg. Notits af Heiberg: »Géographie des plantes, par M. Schould. . . : Cet ouvrage qui a pour but d'établir une science nouvelle par le développement de quelques idées de M. de Humboldt, est le fruit d'un voyage de l'auteur en Italie, de ses conférences avec l'illustre savant que nous venons de nommer, et de ses propres méditations«. ¶ 138.13. *Brown*] den engelske Botaniker Robert Brown. ¶ 138.13. *Mahlenberg*] læs: *Wahlenberg*, den svenske Botaniker Göran Wahlenberg. ¶ 138.22. *Ambe*] Forbindelse af to Numre, som maatte komme ud samtidigt, for at Lotterispilleren kunde faa Gevinst.

106.

Koncept i Additamenta 1093 a (K. B.).

139.29. *A. G. Rudelbach*] Teologen Andreas Gottlob Rudelbach, der 1823—24 foretog en længere Udenlandsrejse med offentlig Understøttelse. ¶ 139.32. *Den Prosit som kom seent osv.*] Citat af Wessels »Kærlighed uden Strømper« V. 7. ¶ 139.36 f. *min stakkels Kone*] Elisabeth Marie Rudelbach, f. Bønsøe. ¶ 140.4. *Skroller*] omfangsrige Skrifter (især af mere værdiløst Indhold). ¶ 140.9. *Uhland*] Lyrikeren Ludwig Uhland. ¶ 140.10. *Gustav Schwab*] en schwabisk Digter. ¶ 140.10. *Arndt*] se Noten til 107.20. ¶ 140.11. *v. Schütz*] Wilhelm von Schütz. ¶ 140.20. *v. Schmidten*] se Noten til 105.24. ¶ 140.27. *Ora pro nobis*] bed for os. ¶ 140.40. *en Reiselyre*] se Noten til 105.30. ¶ 141.2. *v. Berger*] se Noten til 116.7. ¶ 141.2. *Twesten*] Professoren i Teologi ved Kiels Universitet August Detlev Twesten (se Biogr. I 229).

107.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

141.8. *operificere*] se Noten til 132.3. ¶ 141.14. *Kruse*] se Noten til 1.6. Kruse og Weyse havde lavet et Marionetteater til Heiberg i hans Drengenaar (Pros. Skr. XI 494). ¶ 141.16. *Pastor Mikkelsen*] maaske Kapellanden ved Holmens Kirke Hans Chr. Michelsen; hans Brev er ikke bevaret i Weyses Arkiv. ¶ 141.20 f. *Madame Dumont*] kan maaske være Blomsterfabrikant François Dumonts Hustru Maria Catharina, f. Østerbye. ¶ 141.21. *til Hamborg*] her havde L. Kruse 1820 taget Ophold. ¶ 141.23. *Saintaubains*] Fru

Gyllembourgs Kusine Anna Bolette Buntzen havde været gift med Oberst F. J. C. de Saint-Aubain og boede efter hans Død 1819 sammen med sin Broder Andr. Buntzen, i hvis Købmandsgaard i Overgaden oven Vandet Fru Gyllembourg ogsaa havde haft Bolig 1818—22. Dukketeatret blev i Familiens Besiddelse, og Heiberg spillede Marionetkomedie paa det for Slægtens Børn efter sin Hjemkomst fra Kiel (se Biogr. I 44 f.); det findes nu paa Teatermuseet. ¶ 141.27 ff. *Non dubito* osv.] »jeg tvivler ikke om, at særdeles mange Københavnerne vil hilse din saa kære Moder, men ingen kan gøre det med saa inderligt Sind som din hengivne Ven, som om kort Tid vil fejre sit Jubilæumsaar [ø: fylder 50 Aar, nemlig 5/3]«. ¶ 141.34. *Sintemalen*] (ty.) eftersom. ¶ 141.34 f. *din Klædedragt . . . for fransk*] mod denne Beskyldning protesterede Fru Gyllembourg 11/4 1824 i et Brev til Weyse (trykt i Biogr. I 229). ¶ 142.3. *Vale*] lev vel.

108.

Ny kgl. Samling 2836, 4°.

142.4 ff.] i Oversættelse: »Kiel i Holsten 2. Marts 1824. Meget lærde og berømte Mand! Af alle langt den herligste Musiker! En meget kundskabsrig Mand, Bürou, en meget indtagende Sanger, som akkompagnerer sig selv med en Guitar med 9 Streng, som han selv har opfundet, bad mig om at give ham et Brev til dig, ved Hjælp af hvilket han kunde introducere sig hos dig, for hvem han er opfyldt af Beundring. Han er en meget dannet Mand, og som Franskmandene siger »comme il faut«. Han har været blind i de sidste 8 Aar, hvorfor han paakalder megen Medfølelse. Han vil give en Koncert i det københavnske Teater og beder om, at du anvender den Indflydelse, som du nyder hos de Ledende og alle ansete Mænd, til Støtte for ham. Men jeg taler ikke Sandhed. Han ønsker intet andet end at blive personlig bekendt med dig og høre dine Fantasier og ogsaa at faa Raad af dig. Tillad mig at anbefale ham til dig. Jeg har med stor Glæde modtaget dit Brev. Jeg beder dig give Kruse Teatret tilbage, som han ønsker, men Dekorationerne, malede af dig, af Stub og af min Moster, som vi kalder Lise, beder og bønfalder jeg dig om at beholde. Jeg lykønsker dig til din Halvtredsaars Fødselsdag. Din Ven J. L. Heiberg«. ¶ 142.7. *Bürou*] Tenorsangeren og Guitarspilleren Bürou gav 25/4 1824 Koncert paa Det kgl. Teater. ¶ 142.18. *Stubbio*] muligvis Maleren Chr. Gottlieb Kratzenstein-Stub (jf. »Memoirer og Breve« XXXVII 135).

109.

Ny kgl. Samling 2252, 4°.

142.24. *Deres Søn*] August Baggesen (se Noten til 117.19) tilhørte Holstenske Jægerkorps i Kiel. ¶ 142.28 f. *tilladt et lyrisk Udbrud i Hiater*] Hi

er Sammenstød af Vokaler, som Heiberg ivrede stærkt imod i sin Kritik af Samtidens Digterværker (se Pros. Skr. III 409 ff.); sin Afsky herfor havde han overtaget fra Baggesen, der imidlertid forsætligt anvender dem i en Linie af Rimbrevet »Den danske Naso i det tydske Tomi« (Arlauds Udg. III 21) for at udtrykke sin Lede ved Kiel. ¶ 143.2 f. *den schweitzeriske Taschenbuch*] Wysz: »Alpenrosen auf das Jahr 1824«; det omtalte Digt hedder »Anziehung« og er optaget i Baggeseus »Poetische Werke in deutscher Sprache« V (1836) 217.

110.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

143.22 f. *den længe belovede Reisebeskrivelse*] se 105.27 ff. ¶ 143.27. *Naar du har været i Berlin*] 28/5 1824 rejste Heiberg med 3 Maaneders Orlov fra Kiel til Berlin; det var paa denne Rejse, han lærte Hegel at kende. ¶ 143.30. *Jessen*] formodentlig Kongens Kabinetssekretær Peter Carl Jessen. ¶ 143.38. *Baron von Forstner*] maaske Officeren Karl Albert Magnus v. Forstner, der var kendt som Matematiker. ¶ 143.39. *Schleiermacher*] den romantiske Filosof og Præst Friedrich Schleiermacher. ¶ 143.39. *Reimer*] Boghandler Georg Andreas Reimer. ¶ 144.1. *Fru Hertz*] den bekendte Skønaand Henriette Herz, i hvis Hjem Börne tilbragte en Række Aar, og hvor Schleiermacher, Brødrene Humboldt, Fr. Schlegel m. fl. ofte kom. ¶ 144.1. *Humboldt*] Sprogforskeren og Statsmanden Wilhelm v. Humboldt. ¶ 144.3. *Crelle*] Matematikeren August Leopold Crelle. ¶ 144.4. *Buttman*] se Noten til 22.19. ¶ 144.11. *din Familie*] Grosserer Andreas Buntzen og Hustru. ¶ 144.21. *Hovedrollerne er slet besatte*] Mad. Eisen og N. P. Nielsen gjorde if. Overskou (IV 733) ikke Fyldest som Nina og Germeuil. ¶ 144.22. *Brummer*] se Noten til 4.13. ¶ 144.25 f. *skrevet noget om ham i revue encyclopedique*] det var P. A. Heiberg, der i *Revue encyclopédique* XXI (1824) S. 154 i en Anmeldelse af 1. Bind af Oehlenschlägers »Samlede Digte« (1823) havde sagt, at Oehlenschläger vel var en af Danmarks mest udmærkede Digtere, men aldrig var blevet, hvad han kunde og burde, og specielt paatalte Linierne af Digtet »Gibsbilledet«, hvor Voltaire omtales som den frosne Spottefugl: »Je ne resterai pas dans le même appartement avec cet homme; il faut que l'un de nous sorte«. I Oehlenschlägers »Erindringer« II 98 hedder det dog, at det var P. A. Heiberg, der tog ham dette Angreb ilde op. ¶ 144.29. *Schouw*] Botanikeren J. F. Schouw (jf. Nr. 105). ¶ 144.29. *Værket*] Atlasset til »Plantgeographie« (se 148.5 f.). ¶ 144.31. *Meza*] den senere General Chr. Jul. de Meza. ¶ 144.31. *Gyllembourg*] den svenske Greve Henning Adolph Gyllenborg, en Slægning af Heibergs Stiffader, der p. Gr. af daarlige Formuesomstændigheder fra 1822 havde bosat sig i København, hvor han levede af journalistisk Arbejde (se Biogr. II 91 f.). ¶ 144.32. *Brevet*] kendes ikke. ¶ 144.32. *min Licentiatgrad*]

Schmidten var oprindelig Artilleriofficer, men blev efterhaanden mere og mere indfanget af Matematikken og tog 1825 Magistergraden i dette Fag. ¶ 145.3. *sit fysiske Selskab*] H. C. Ørsted stiftede 1824 »Selskabet for Naturlærens Udbredelse«. ¶ 145.3. *Commerz*] Samkvem, Forbindelse. ¶ 145.9. *Ct. Tscherning*] Kaptajn A. F. Tscherning, den senere Politiker, der var født i Frederiksværk og i disse Aar assisterede sin Fader med Bestyrelsen af Krudtværket. ¶ 145.10. *Strøm*] maaske Sognepræsten i Kregme og Vinderød Chr. Ludvig Strøm. ¶ 145.10. *Rudelbach's Kone*] se Noten til 139.36 f. ¶ 145.14. *Ohlshausen*] formodentlig Filologen Justus Olshausen, Professor i orientalske Sprog i Kiel. ¶ 145.27. *Petersen og Frue*] Filologen, Professor ved Københavns Universitet F. C. Petersen, g. 1821 med Heibergs Kusine Bolette Bruun, f. Iürgensen.

111.

Collinske Brevsamling XXII b, 4 (K. B.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 19 ff.

145.31. *mit Stykkes første Opførelse*] »Nina«, opf. 1. Gang 20/3 1824. ¶ 145.32. *Deres Brev*] kendes ikke. ¶ 145.34. *ved de følgende Forestillinger*] Stykket opførtes blot 3 Gange i denne Sæson og i en senere Omarbejdelse (fra 1836) ogsaa kun 3 Gange. ¶ 145.37 f. *ifølge min Bøn og Begjæring*] jf. 137.8 f. ¶ 146.8 f. *oversat det paa tydsk*] paa sin Rejse til Berlin Sommeren 1824 forsøgte Heiberg baade at faa det opført paa Schauspielhaus og at faa det trykt, begge Dele uden Resultat. Ms. i Ny kgl. Sml. 3065, 4°. ¶ 146.16. *Costumet*] se Noten til 137.10. ¶ 146.27. *een af mine Bekjendte*] kan ikke oplyses. ¶ 146.31. *Dr. Ryge*] Johan Christian Ryge, der udførte Grevens Rolle. ¶ 146.34. *Lindgreen og Eenholm*] se Noterne til 124.35. ¶ 146.39. *les Comédiens*] »Skuespiller-selskabet eller En Dag paa Theatret«, oversat af A. E. Boye, opf. 1. Gang 28/12 1822. ¶ 147.1. *l'école des vieillards*] Heibergs Plan kom ikke til Udførelse; Overskou oversatte senere Stykket (Ms. paa Teatermuseet), og ved en Aftenunderholdning til Ære for ham 29/3 1840 blev enkelte Scener af det opført.

112.

Additamenta 1093 I (K. B.).

147.21. *Deres . . . Brev fra Berlin*] Nr. 106. ¶ 147.38. *at lade det opføre*] se Noten til 146.8 f. ¶ 148.1. *W. v. Humboldt*] se Noten til 144.1. ¶ 148.3. *A. Humboldt*] se Noten til 104.17. ¶ 148.18. *havde Brev*] Nr. 110. ¶ 148.27. *Krarup*] den senere Bestyrer for Borgerdydsskolen i København Niels Bygom Krarup, der havde været Heibergs Respondent ved Forsvaret for hans Doktorafhandling 1817. ¶ 148.30. *Malte-Brun*] Geografen Malthe Conrad Bruun, der som landsforvist opholdt sig i Paris, hvor Heiberg havde truffet ham under

sit Ophold 1819—22 (se Biogr. I 115 f.). ¶ 148.31. *mit Brev*] kendes ikke. ¶ 148.32. *Journal des Débats*] her var Malthe Conrad Bruun Medarbejder. ¶ 148.34. *Jullien*] se Noten til 120.33. ¶ 148.37. *Cousin*] se Noten til 110.1. ¶ 148.39. *Cuvier*] se Noten til 88.37. ¶ 148.40. *Melle Duvancel*] fra Sophie Duvancel foreligger en Billet til Heiberg (R. A.), men det er ikke Udgiveren bekendt, hvem hun var. ¶ 148.40. *risum teneatis*] »kan I bare jer for at le« (Citat af Horats: »Ars poetica« 5). ¶ 149.1. *Léontine Fay*] den da 14-aarige Skuespillerinde, senere gift Volnys, der kun 10 Aar gammel debuterede paa Gymnase, mens Heiberg var i Paris, og betog ham saa stærkt, at han hyldede hende i to franske Digte (Poet. Skr. XI 399 ff.); han har skildret hendes yndige Fremtoning i en ufuldendt tysk Fortælling (se Biogr. I 119 ff. og 177 ff.). ¶ 149.20. *til mig skriver han ikke*] Aarsagen hertil var, at J. L. Heiberg havde paadraget sig sin Faders Vrede ved at efterlade sig stor Gæld ved sin Afrejse fra Paris, som P. A. Heiberg, der maatte spare paa alle Maader, betragtede det som en Æresforpligtelse at betale (se Biogr. I 224). Først 1827 genoptoges Korrespondancen mellem Fader og Søn (se Heib. Fam.br. Nr. 1). ¶ 149.22. *Rammond*] Geologen Baron Louis François Elisabeth Ramond de Carbonnières. ¶ 149.25. *Grégoire*] se Noten til 116.25. ¶ 149.26. *Mad. Dubois*] kan ikke identificeres.

113.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

150.7 f. *min spanske Sproglære*] »Spansk Sproglære« (1824). ¶ 150.9. *sed sat cito osv.*] »men tilstrækkelig hurtigt, dersom tilstrækkelig godt (eller god)«. ¶ 150.9 f. *Deres danske*] »Formenlehre der dänischen Sprache« (1823). ¶ 150.17 f. *Ch. de Verneuil's Verselære*] Chalumeau de Verneuils »Grammaire espagnole« (1821) indeholder ogsaa en Metrik. ¶ 150.22. *evig hengivne*] Rask har formentlig været Heiberg taknemmelig, fordi han i *Revue encyclopédique* XIX (1823) udførligt havde omtalt Rasks Erhvervelse af de orientalske Haandskrifter.

114.

Ny kgl. Samling 2085 h, 4°. Trykt i Breve fra og til Rasmus Rask II 94 ff.

151.4. *Harris*] den engelske Sprogforsker James Harris, Forfatter til »Hermes or A Philosophical Inquiry concerning universal Grammar« (1751); han citeres af Heiberg i »Formenlehre der dänischen Sprache« (Pros. Skr. XI 185). ¶ 151.5. *Bernhardi*] den tyske Pædagog August Ferdinand Bernhardi. ¶ 151.7. *de Sacy*] den franske Orientalist Silvestre de Sacy. ¶ 151.36. *i min danske Formlære*] Pros. Skr. XI 279. ¶ 152.23. *Raynouard*] den romanske Filologis Grundlægger François Raynouard, som forøvrigt havde anmeldt Heibergs Doktor-

disputats lidet smigrende i »Journal des Savants« 1819. ¶ 152.28. *Deres angelsachsiske Grammatik*] »Angelsachsisk Sproglære« (1817). ¶ 152.34. *Vorschule der Aesthetik*] fra 1821; Stedet er Kap. XV § 84.

115.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

153.21. *Johan Erik von Berger*] se Noten til 116.7. ¶ 153.22. *die Hegelsche Logik*] det var saaledes dette Skrift af Hegel og ikke hans »Encyclopädie«, som Heiberg selv paastaar (Pros. Skr. XI 499), hvormed han gjorde Bekendtskab med den hegelske Filosofi.

116.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

153.32. *la lettre*] kendes ikke. ¶ 153.33. *en m'envoyant celle de mon frère*] se 148.2 f.

117.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

154.8. *Karl Moritz von Brühl*] Intendant for Berlins Schauspielhaus; Heiberg havde indleveret sin tyske Oversættelse af »Nina« til dette Teater, men fik Stykket forkastet.

118.

J. L. Heibergs Arkiv, A 3 (R. A.).

154.30. *von Altenstein*] Karl Freiherr von Stein zum Altenstein, preussisk Kultusminister 1817—38, især bekendt som Reformator af Skolevæsenet. ¶ 154.31. *beiden Schriften*] formodentlig Doktordisputatsen og »Formenlehre der dänischen Sprache« (1823). ¶ 154.35. *Kamptz*] Direktøren i det preussiske Undervisningsministerium Karl Christoph Albert Heinrich v. Kamptz.

119.

Additamenta 1093 I (K. B.).

155.3 f. *besvarer mit Brev*] Rudelbachs Svar paa Nr. 112 kendes ikke. ¶ 155.7. *veniam damus* osv.] »dette Privilegium fordrer vi selv og yder andre« (Horats' »Ars poetica« 11). ¶ 155.17. *den theologiske Doctorgrad*] Rudelbachs Disputats om den kristelige Etik (»De typis ac symbolis Scripturae sacrae dissertatio« 1824) blev antaget af Kiels Universitet, der imidlertid, da det kom til Stykket, ikke vilde tildele ham Doktorgraden, under Paaskud af at han ikke beklædte noget anseligt Embede. ¶ 155.18 f. *Dr. Kleuker*] Professoren i Teologi ved Kiels Universitet Friedrich Kleuker. ¶ 155.36. *Detaillerne af denne Sag*] se Noten til 149.20. ¶ 156.5. *en Stridighed med Prof.*

Clausen] Teologen H. N. Clausen havde i »Nyt theologisk Bibliothek« I (1821) skrevet en Afhandling om Underet; Rudelbach kritiserede denne i Tidsskriftets 4. Bind (1823), hvorpaa Clausen tog til Genmæle i dets 6. Bind (1824). ¶ 156.7. *en lille Afhandling*] Heibergs første filosofiske, af Hegels Tanker paa-virkede Afhandling »Om den menneskelige Frihed« (1824), et Indlæg i den Strid om Indeterminismen, der var opstaaet ved Lægen F. G. Howitz's Afhandling »Om Afsindighed og Tilregnelser« i A. S. Ørsteds »Juridisk Tidsskrift« (1824). Howitz's Afhandling blev bl. a. imødegaaet anonymt af Mynster i »Dansk Litteratur-Tidende« (jf. Biogr. I 149), hvorefter Stridens Ophavsmand udgav et omfangsrigt Gensvar, »Determinismen eller Hume imod Kant« (1824). ¶ 156.17. *Hegel*] om den store Betydning, Hegels Filosofi fik for Heiberg, se Pros. Skr. XI 499 ff. og Biogr. I 137 ff. ¶ 156.18. *den gode Schmidten*] vendte 1824 hjem fra Udlandet, men tog først 1825 Magisterkonferens.

120.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

156.25. *Deres sidste kjere Brev*] Nr. 119. ¶ 156.38—157.1. *en Forordning*] af 9/1 1824. ¶ 157.4 f. *alle promoverede Doctores philos.*] Rudelbach var 1820 blevet theologisk Kandidat og havde 1822 taget den filosofiske Doktorgrad ved Københavns Universitet. ¶ 157.7. *en tidligere Forordning*] af 7/5 1788. ¶ 157.19 f. *Hornemann*] den theologiske Professor Claus Hornemann, som Rudelbach angreb i »Theologisk Maanedsskrift« II. ¶ 157.33 f. *staae i godt Minde hos . . . Theologerne der*] med Stipendium var Rudelbach 1823 rejst til Tyskland og Paris og har da formodentlig opholdt sig i Kiel. ¶ 157.37. *Twesten*] se Noten til 141.2. ¶ 158.14. *Kleuker*] se Noten til 155.18 f. ¶ 158.15. *Eckermann*] Professoren i Teologi ved Kiels Universitet Jakob Christoph Rudolf Eckermann. ¶ 158.15. *Howitz's sidste Forsvar*] se Noten til 156.7. ¶ 158.24. *Forf. af Recensionen i Literaturtidenden*] se Noten til 156.7. ¶ 158.29. *Ministeren v. Humboldt*] Wilhelm v. Humboldt var Medlem af det preussiske Statsraad. ¶ 158.30. *en lille Bog*] hvilken vides ikke. ¶ 158.32. *Striden mellem Clausen og mig*] se Noten til 156.5. ¶ 158.35. *udgive det Hele paa tysk*] Planen synes opgivet. ¶ 158.35. *Meza*] se Noten til 144.31. ¶ 158.37. *Rothe*] se Noten til 136.13.

121.

De Heibergske Samlinger, Sogns Folkemuseum, Norge (Fotostatkopi paa K. B.).

159.1. *Georg Andreas Reimer*] se Noten til 143.39; hans Navn figurerer gentagne Gange i Heibergs Skrivekalender for 1824 (se Biogr. I 196 ff.), og

han havde 27/7 1824 laant Heiberg Penge (Biogr. I 199). ¶ 159.11. *Christiani*] muligvis Justitsraad, Dr. phil. J. W. Christiani, Sekretær ved Kiels Enkekasse. ¶ 159.21. *Herr Printz*] kan ikke identificeres. ¶ 159.25. *Eine Menge von Umständen*] om Heibergs Pengevanskeligheder se »Danske Magazin« 6. R. VI.

122.

Ny kgl. Samling 3747, 4°.

160.22. *Peter Erasmus Müller*] den lærde Biskop, Historiker og Sprogmand, hvis Kursus over Etiken Heiberg havde fulgt til »anden Eksamen« (se 18.4). ¶ 160.24. *Skrivelse af 7de dennes*] kendes ikke. ¶ 160.28. *Deres Høiærværdigheds Opfordring*] gik aabenbart ud paa at anmelde Rasks »Spansk Sproglære« i »Dansk Litteratur-Tidende«, som Müller redigerede 1805—30. P. E. Müller var varmt interesseret for Rask og støttede ham, hvor han kunde. Det blev ikke Heiberg, der kom til at anmelde Bogen i dette Tidsskrift. ¶ 160.35. *meddeelt ham adskillige Indvendinger*] se Nr. 114.

123.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

161.13. *Eduard Gans*] tysk jødisk Retslærd og Discipel af Hegel; Heiberg havde truffet ham i Berlin 1824 (Biogr. I 198 f.). En kort Karakteristik af Gans foreligger i Orla Lehmanns »Efterladte Skrifter« I 116 f. ¶ 161.16. *Ihren Brief*] kendes ikke. ¶ 161.21. *eine Anzeige*] Gans forstod Dansk, men en Recension af »Om den menneskelige Frihed« har han — saavidt vides — aldrig leveret. ¶ 161.22. *die nordische Mythologie*] til Brug for sine Forelæsninger havde Heiberg udarbejdet en »Nordische Mythologie« hvis Trykning paa Slesvigs Døvtstummeinstitut trak ud til 1827 (se Biogr. I 144 ff.) ¶ 161.23. *die Aesthetik*] paa Rigsarkivet findes Udkast til en paa Tysk affattet Æstetik, »Grundlinien zum System der Aesthetik als speculativer Wissenschaft«, skrevet i Hegels Aand, men senere henlagt som mislykket (Biogr. I 139). 8. Juli 1824 havde han vist Gans Manuskriptet (Biogr. I 198). ¶ 161.25. *des philosophischen Journals*] Gans grundlagde 1826 sammen med andre Hegelianere »Jahrbücher für wissenschaftliche Kritik«, hvortil Heiberg dog først 1840 kom til at levere et Bidrag, en Anmeldelse af Marmiers »Histoire de la littérature en Danemark et en Suède« (Pros. Skr. III 327 ff.). ¶ 161.31. *Schulze*] Gehejmeraad Johs. Schulze, ansat i det preussiske Kultusministerium og sammen med Altenstein Skaber af Preussens højere Undervisningsvæsen. Han var filosofisk interesseret og fulgte 1819—21 samtlige Hegels Forelæsninger, som han bagefter diskuterede med Hegel. ¶ 161.32. *v. Kamptz*] se Noten til 154.35. ¶ 161.32. *Ihre Anstellung in Preussen*] der var Tale om at ansætte Heiberg,

som var meget misfornøjet med Forholdene i Kiel, som Professor i nordisk Litteratur ved et nordtysk Universitet, enten Berlin eller Greifswald (jf. 169.26 ff.). ¶ 161.36. *G. R.*] Geheime Rat. ¶ 161.37. *Cassius und Phantasmus*] Rahel Levins Broder Ludwig Robert, som Heiberg havde truffet i Berlin 1824 (se Biogr. I 198), udsendte 1825 Lystspillet »Kassius und Phantasmus«. ¶ 162.1. *Birch*] den tyske Forfatter Chr. Birch, g. m. Skuespillerinden Charlotte Pfeiffer, som Heiberg havde gjort Bekendtskab med i Berlin 1824 (se Biogr. I 197, 199).

124.

Originalen ukendt. Trykt i *Briefe von und an Hegel* II 177 ff.

162.11. *der beyliegenden kleinen Schrift*] »Om den menneskelige Frihed« (1824). ¶ 162.15. *einen Streit*] se Noten til 156.7. ¶ 162.30. *Grundlinien zum System der Aesthetik*] se Noten til 161.23. ¶ 163.1. *Reinhold*] se Noten til 110.10. ¶ 163.2. *einen Cursus darüber zu Stande zu bringen*] i Vintersemestret 1824—25 anmeldte Heiberg en Forelæsningsrække over Æstetiken, men den bortfaldt (se »Danske Magazin« 6. R. VI 74 f.). ¶ 163.21. *von Berger*] se Noten til 116.7. ¶ 163.24. *Der Frau Professorin*] Maria v. Tucher. ¶ 163.25. *Ihre beyden . . . Söhne*] Historikeren Karl Hegel og Konsistorialpræsidenten i Brandenburg Immanuel Hegel.

125.

Collinske Brevsamling XXII b, 4 (K. B.). Trykt (delvis) i *Af Jonas Collins Papirer* 22 f.

163.33. *min Gage*] i Modsætning til, hvad der var Tilfældet med Professorernes, udredtes Lektorens Gage af den kgl. Kasse og var derfor ikke skattefri. ¶ 164.5 f. *Creditorer*] Heiberg skyldte Penge til forskellige Handlende i Kiel og blev udpantet af sine Kreditorer. De gjorde Udlæg i hans Møbler, som han først 1828 fik indløst (se »Danske Magazin« 6. R. VI 87, 97 og Biogr. I 140, II 14). ¶ 164.15. *Nina*] blev kun opført 3 Gange i Sæsonen; efter det da gældende Regulativ honoreredes Forfatteren af et Helafstensstykke, der var spillet 5 Gange, med en Aftens Gennemsnitsindtægt (jf. II. 29.15 ff.). ¶ 164.18. *Tycho Brahes Spaadom*] var ikke givet siden 9/3 1819, ialt kun 5 Gange i den første Sæson, og blev ikke genoptaget før i Sæsonen 1865—66. ¶ 164.23. *Christian den Fjerdes Dom*] Skuespil af Nic. Søtoft, opf. 1. Gang 11/5 1822.

126.

H. C. Ørsted fol. (K. B.). Trykt i *JLHeib. Br.* 79 ff.

164.30 f. *Deres Brev*] kendes ikke. ¶ 164.31 f. *mit sidste lille Skrift*] »Om den menneskelige Frihed« (1824). ¶ 165.2. *Asinus*] (lat.) Æsel. ¶ 165.7.

Alcibiades] en Dialog, som man kun med en vis Tvivl tillægger Platon. ¶ 165.18 f. *skylder Dem min første videnskabelige Dannelse*] Ørsted havde forberedt Heiberg i Matematik til Artium. ¶ 165.19. *En lille Opsats*] i »Nyt Aftenblad« 1824 Nr. 19, optrykt i Ørsteds »Samlede og efterladte Skrifter« II 127 ff. ¶ 166.4 f. *sin Retsphilosophie*] »Grundlinien der Philosophie des Rechts« (1821). ¶ 166.9. *Recensionen over Schleiermachers Dogmatik*] Fr. Wähler i Litteraturtidsskriftet »Hermes« XXII—XXIII (1824) om Schleiermachers »Der christliche Glaube«. ¶ 166.27. *Solger: Erwin*] et æstetisk Skrift fra 1815 af Filosoffen Karl Wilhelm Ferdinand Solger. ¶ 166.34. *Theætet*] et erkendelsesteoretisk Skrift. ¶ 167.5 f. *Neue Folge des Conversations-Lexicons*] Brockhaus' »Conversations-Lexicon. Neue Folge« (1824) indeholder en 5 Siders Artikel om Hegel. ¶ 167.18. *Anmærkning til Dr. Mynsters Recension*] i »Dansk Litteratur-Tidende« 1825 hedder det i Mynsters Anmeldelse af Howitz' »Determinismen eller Hume mod Kant«: »I et i disse Dage udkommet, ganske efter den nyeste tydske Mode indrettet, Skrivt forekastes det Rec., at han 'ikke er moderne, siden han endnu bærer den tydske, i Tydskland dog for længe siden aflagte, Mode, at kalde fransk alt hvad som ikke duer'. Det er umueligt at finde, eller endog kun at lægge dette i Recensentens Ord, og om den Fremgangsmaade at lægge en saadan Yttring til en Forfatters Ord, hvem man vil angribe, overlader Rec. sine Læsere Dommen« (28 f.). ¶ 167.25. *skrive ham til herom*] se Nr. 128. ¶ 167.30. *Hjorth*] Peder Hjort havde 1823 paa Tysk udgivet et Skrift om Johannes Scotus Erigena. ¶ 167.31 f. *hans første Hæfte mod Howitz*] i Howitz-Fejden deltog Hjort med to Hefter, betitlet »De howitziske Philosophemer underkastet en Prøvelse« (1825). ¶ 167.33. *sit theologiske Tidsskrift*] Rudelbach udgav 1825—26 sammen med Grundtvig, 1826—28 alene »Theologisk Maanedsskrift«. ¶ 167.35. *en nordisk Mythologie*] se Noten til 161.22. ¶ 167.39 f. *Om jeg selv kommer med*] 17/4 1825 rejste Heiberg med sin Moder og Georg Buntzen til København for aldrig mere at vende tilbage til sit Embede i Kiel (se Biogr. I 140). ¶ 168.20. *Twesten*] se Noten til 141.2. ¶ 168.28. *Clausen*] Gottlieb Ernst Klaussen, Rektor ved Gymnasiet i Altona. ¶ 169.15. *Wachsmuth*] se Noten til 118.5. ¶ 169.15. *Burchard*] se Noten til 107.3 f. ¶ 169.21. *uden Afdrag*] se Noten til 163.33; ved kgl. Resolution af 22/4 1825 gik Regeringen dog ind paa, at den danske Lektors Gage fremtidig skulde udbetales ubeskaaret af Universitetskassen (se Danske Magazin 6. R. VI 77). ¶ 169.29. *blive ansat i det Preussiske*] se Noten til 161.32. ¶ 170.14. *Det preussiske Ministerium*] om Heibergs Forbindelse med det preussiske Kultusministerium se Nr. 118. ¶ 170.18. *Philosophie der Sprache*] blev aldrig skrevet; et Brudstykke heraf er formodentlig Afhandlingen »Om det materialistiske og det idealistiske Princip i Sproget« (Pros. Skr. VIII 381 ff.). ¶ 170.18 f. *Theorie*

des Zufalls] i Stedet for dette større Arbejde indskrænkede Heiberg sig til 1825 at skrive en kortere Afhandling »Der Zufall« (Pros. Skr. XI 325 ff.). ¶ 170.19. *et Bind dramatiske Digtninger*] udkom aldrig; antagelig skulde det paabegyndte Skuespil »Fortunatus und Fatalis« (Poet. Skr. XI 277 ff.) have været optaget heri. ¶ 170.29 f. *en Mand, som er . . . Altensteins høire Haand*] antagelig Johs. Schulze (se Noten til 161.31.). ¶ 171.4. *den nye Datter*] Mathilde Ørsted, f. 4/11 1824. ¶ 171.10. *hans Helbred*] under Hauchs Ophold i Neapel blev hans ene Ben sat af 26/3 1825.

127.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i JLHeib. Br. 94 ff.

171.27. *über die Erziehung des Menschengeschlechts*] udkom 1780. ¶ 172.9. *den omtalte Recension*] se Noten til 156.7. ¶ 172.13. *den anden Recension*] Mynster skrev 1825 atter anonymt i »Litteratur-Tidende« mod Howitz; begge Indlæg er optrykt i hans »Blandede Skrifter« II 145 ff.

128.

Ny kgl. Samling 2312, 4°, 20. Trykt i JLHeib. Br. 97 ff. og Af efterladte Breve til J. P. Mynster 106 ff.

173.6. *Ørsted*] A. S. Ørsted, i hvis »Juridisk Tidsskrift« Howitz havde faaet sin Afhandling optaget, havde forsynet den med en Efterskrift, hvori han kritiserer, at Forfatteren synes at hælde til Materialisme. Sibbern tog i det følgende Bind af »Juridisk Tidsskrift« til Orde imod Howitz. ¶ 173.32 f. *Kolderup Rosenvinge*] se Noten til 17.10. ¶ 173.38. *Recensentens Anti-Gallianisme*] se Noten til 167.18. ¶ 174.8. *Pastor Harms*] den kielske Præst Claus Harms. ¶ 174.16 f. *at reise . . . til Kjøbenhavn*] se Noten til 167.39 f.

BIND II.

129.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

1.1. *Johannes Schulze*] se Noten til I 161.31. ¶ 1.3. *über die menschliche Freiheit*] »Om den menneskelige Frihed« (1824). ¶ 1.7. *Mythologie*] »Nordische Mythologie« (1827); jf. I 167.35 ff. ¶ 1.12. *Professur*] se I 168.16 f. ¶ 1.19. *von Altenstein*] se Noten til I 154.30. ¶ 1.24. *Gans*] se Noten til I 161.13. ¶ 1.25. *Michaelis*] 29. September. ¶ 1.25. *Cousin*] se Noten til I 110.1.

130.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

2.1. *Varvara Rosenkrantz*] den i Rusland fødte Enke efter Udenrigsminister Niels Rosenkrantz († 6/1 1824), Ejer af Ryegaard ved Bramsnæsvig; om hendes Sorg over Mandens Død se »Breve fra Danske og Norske« ved L. Daae 121 ff. Rosenkrantz, P. A. Heibergs Ven, havde taget sig venligt af Heiberg, men dog ikke skaffet ham ind i Diplomatiets, skønt Heiberg efter Friederike Bruns Forslag havde dediceret ham sin latinske Doktordisputats. ¶ 2.3. *Mademoiselle Münter*] formodentlig Biskop Fr. Münters Datter Agnes Wilhelmine Ernestine. ¶ 2.3 f. *votre lettre*] kendes ikke.

131.

Collinske Brevsamling XXII b, 4 (K. B.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 46 f.

2.25. *Sygdøm*] Heiberg, der paa ingen mulig Maade vilde vende tilbage til Kiel, skaffede sig Gang paa Gang Udsættelse ved at fremlægge Attester fra Teaterlægen, Dr. Georg Rahlff, for at lide af Kongestioner til Hovedet, Svimmelhed, Hjertebanken og Svimmelhed (se »Danske Magazin« 6. R. VI 91ff. og Biogr. I 141). ¶ 2.30. *et Par Vaudeviller*] den ene er »Kong Salomon og Jørgen Hattemager«, den anden »Et Eventyr i Rosenborg Have« (jf. 22.7 f.), der imidlertid først blev udarbejdet i Løbet af det følgende Aar. ¶ 2.31 f. *Deres Bedømmelse*] Collin var siden 1821 Medlem af Det kgl. Teaters Direktion.

132.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.). Trykt Overskou IV 783 f. og Af Jonas Collins Papirer 47 f.

3.5. *Indtoget*] P. A. Heibergs Syngestykke fra 1791, som »Kong Salomon og Jørgen Hattemager« ved sit Emne minder om (jf. Biogr. II 45 f.). ¶ 3.9.

Salomon Vielgeld] se 7.19. ¶ 3.10. *Drikkevisen*] i 26. Scene. ¶ 3.13. *Romancen*] »Min Herre, viid, De staaer paa Danmarks Grund« (27. Sc.), der iøvrigt if. G. Brandes: »Levned« I 89 skal være skrevet af Heibergs Ven C. N. David. ¶ 3.14 f. *den sidste Strophe S. 83*] »Lad lad lad dem i Kjøbenhavn« (21. Sc.). ¶ 3.16. *Replikerne om Baggesen*] 1. Sc. ¶ 3.16. *deleatur*] »skal udgaa«; de blev dog bibeholdt. ¶ 3.21. *mutatis mutandis*] »naar det er forandret, som bør forandres«.

133.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer. (R. A.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 48 f.

3.26. *Heibergs Stykke*] »Kong Salomon og Jørgen Hattemager«. ¶ 3.27. *G. H. O.*] Gottsche Hans Olsen var Direktør for Teatret sammen med Rahbek og Collin, saaledes at Censuren var underlagt Rahbek og Olsen, Økonomien Collin. ¶ 3.29. *Financer . . . angaaende*] dels i Drikkevisen, dels ved Brugen af Navnet Rothschild; den store Frankfurter-Bankier havde været den danske Stats Laangiver i stor Stil. ¶ 3.33. *de brutale Klappere*] sigter til Titelen paa Ewalds Lystspil fra 1771. ¶ 3.36. *ham, der spille Mercurius*] i Sc. 13 forklarer Salomon Goldkalb, hvorfor han optræder i en Sølv morsdragt: »Ich har Gott strafe mich ingen anden, denn alle mine gamle Kleer er stohlen fra mich. Ich hatte keft denne in Rendsburg af en Mand, som har den brugt paa en Maskerade; ich troer han stellte Apollo vor i den unterbrochene Opferfest [et Syngestykke af Peter v. Winter med Tekst af Franz Huber, der under Titelen »Offerhøjtiden« i N. T. Bruuns Oversættelse blev opført 1. Gang paa Det kgl. Teater 29/1 1818], eller Kongen af Brasilien i: Stakket Dands er snart sprungen« [Barré og Oury's Syngestykke: »Stakket Dands er snart sprungen (La danse interrompue)« med Musik af forskellige var ligeledes i N. T. Bruuns Oversættelse blevet spillet af den dramatiske Skole 1810—13, hvorefter det var blevet opført paa Det kgl. Teater]. Der sigtes vel til Ryges store Sparsommelighed som Økonomiinspektør, som Heiberg bl. a. havde faaet at føle ved Iscenesættelsen af »Nina« (se Noten til I 137.10). ¶ 4.4. *judex competens*] kyndig Dommer.

134.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 49 ff. og (delvis) Af Dagens Krønike 1890 S. 208 f.

4.13. *min ærede Collegas Censur*] Nr. 132. ¶ 4.19. *C] condemnno*, »jeg for-dømmer«, Censorerens Betegnelse for Forkastelse, hvorimod *A* betød »antaget«. ¶ 4.26. *alle de polemiske Optrin*] Digteren Th. Thaarup havde ved sin Over-sættelse af Tyskeren Fr. Buchholtz' antisemitiske Skrift »Moses und Jesus« (1803) fremkaldt en Pennefejde angaaende Jøderne, hvori bl. a. Baggesen

og Blicher tog dem i Forsvar, og 1819 bredte den saakaldte »korporlige« Jødefejde sig fra Tyskland til Danmark og gav Anledning til en Del Optøjer. ¶ 4.31 f. en . . . *Biografie*] Profts »Conversationsblad« bragte 9/9 1825 en Artikel om »Familien Rotschild«. ¶ 5.4. *Cl Lauren*] Pseudonym for Karl Gottlob Samuel Heun, en yndet Masseproducent af platte og sentimentale Romaner og Lystspil; af de sidste var paa Det kgl. Teater i Sæsonen 1821—22 opført »Fugleskydningen« og 1824—25 »Uldmarkedet« og »Brudgommen fra Mexico«. ¶ 5.8. *Virtuosen N° 1 og N° 2*] P. A. Heiberg havde kaldt to Lystspil fra 1789 saaledes. ¶ 5.9. »*Indtoget N° 2*«] se Noten til 3.5.

135.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

5.14. *Seglgarns-Posen*] Kamma Rahbek var som bekendt uhyre fingernem; hendes Specialitet var iøvrigt at forfærdige Papæsker. ¶ 5.15. *Dagens Dronning*] Fru Gyllembourg, der holdt Fødselsdag d. 9. Novbr. ¶ 5.18. *efter gammel Stiil*] ved Overgangen til den gregorianske Kalender vandt man 10 Dage frem for den julianske Tidsregning (jf. 8.7 ff.). ¶ 5.21. *Den Svada, hvor den Spanske er begavet med*] det er ikke Udgiveren bekendt, hvad der sigtes til. ¶ 5.24. *Poul Møller*] var ogsaa et af »Bakkehusbørnene«. ¶ 5.34. *Angelique Colbiørnsen*] Chr. Colbiørnsens Datter, Hofdame hos Arveprinsesse Caroline, boede sammen med sin Moder paa Bakkehuset. ¶ 6.1. *Mynster*] J. P. Mynster var født d. 8. Novbr. ¶ 6.7. *Τέκνον ἐμὸν* osv.] »mit Barn, hvilket Ord er undsluppet dig gennem Tændernes Gærde«, vistnok spøgefuldt formet af Kamma Rahbek selv i homeriske Vendinger (if. Meddelelse fra Prof. Vilh. Andersen).

136.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 51.

6.16. *hans Stykke*] »Kong Salomon og Jørgen Hattemager«. Jøden kom som bekendt til sidst til at hedde Goldkalb (jf. 7.19). ¶ 6.20. *Ephraim*] Møntmesteren Veitel Heine Ephraim udførte store Finansoperationer for Frederik den Store. ¶ 6.20. *Süss*] almindelig kendt under Navnet »Jud Süß«, var en af det 18. Aarhundredes mest omtalte Finansmænd, hvis dramatiske Livshistorie er fortalt bl. a. i Lion Feuchtwangers Roman »Jud Süß«.

137.

Originalen ukendt. Trykt i PAH. og ThG. 305 f.

6.29. *Dit Vers i Din Vaudeville*] i den trykte Form findes ingen Strofe, der kan have givet Heibergs Moder Grund til denne Bekymring; han synes altsaa at have rettet sig efter hendes Bøn. Ms. til Vaudevillen er ikke bevaret. ¶

6.30 f. *Befat Dig ikke med denne Retfærdige*] Matthæus 27.19. ¶ 7.8 f. *des Schwärmers Herz* osv.] i Schillers Digt »Licht und Wärme« (1797) hedder det: »Drum paart zu eurem schönsten Glück / mit Schwärmers Ernst des Weltmanns Blick«. ¶ 7.13. *Rosenkilde*] Skuespilleren Christen Niemann Rosenkilde.

138.

Collinske Brevsamling XXII b, 4 (K. B.).

7.17 f. *Grootschild og Rothschild*] se 3.9 f. ¶ 7.24. *Steinfurt*] i den trykte Udgave bibeholdtes Navnet Frankfurt. ¶ 7.28. *Zinck*] Det kgl. Teaters Syngemester, Ludvig Zinck, der arrangerede Musikken til mange af Heibergs Vaudeviller (se Torben Krogh: »Heibergs Vaudeviller« 36 ff.).

139.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

7.30. *per: Jul:*] efter den julianske Kalender (jf. 5.18). ¶ 8.16. *Thune*] Professor extraordinarius i Matematik Erasmus Georg Fog Thune udgav Almanakkerne for Aarene 1823—29. ¶ 8.19. *Stine*] se Noten til I 114.32. ¶ 8.22. *Gygge*] se Noten til I 115.19.

140.

Johanne Luise Heibergs Arkiv, Tillæg A 2 (R. A.).

8.27. *per Jul:*] se Noten til 7.30. ¶ 8.32. *de nydelige Foræringer*] se 7.32 f. ¶ 8.35. *ligesom Fugl Phønix*] Hentydning til Holbergs »Julestue« Sc. 12: »den Lignelse om den Fugl Phoenix slog mig særdeles« (jf. Heib. Fam.br. 146). ¶ 9.6. *en Svada, hvor jeg er begavet med*] jf. 5.21. ¶ 9.12. *Herodes*] hermed menes vel Rahbek, der — som det fremgaar af Nr. 132 og 136 — havde været en af de ivrigste til at forlange Ændringer. ¶ 9.13. *Holstein*] Teaterchefen Fr. Holstein var if. Overskou (IV 782) altid bange for Stykker, der kunde give »Spektakel i Huset«. ¶ 9.17. *at vise mig mundtlig*] jf. 353.15 f.

141.

Originalen ukendt. Trykt i Edv. Collin: H. C. Andersen og det collinske Hus (1882) 654 f.

9.27 f. »Kong Salomon og Jørgen Hattemager« skal gives i Morgen] 22/12 1825 opførtes den 8. Gang. ¶ 9.29. *Dr. Ryge*] spillede Salomon Goldkalb og tillod sig »paa egen Haand at indflette i den satiriske Vise ved Punchebollen et selvgjort yderst flaut og stødende Vers istedetfor et af Forfatterens, og ved alle skreg han efter Skaalen: 'Hep! Hep! Hep!« (Overskou IV 787 og »Fra Fyens Fortid« I 210). Publikums Mishagstilkendegivelser afskrækkede ham ikke fra at fortsætte dermed.

142.

Koncept i Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve mellem Medlemmer af Teaterdirektionen (R. A.).

143.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

10.22. *Taarnet*] Rundetaarn, hvor Københavns Observatorium indtil 1861 fandtes. ¶ 10.32. *Qvaterner*] en Kombination af 4 besatte Tal i Tallotteriet. ¶ 10.33. *den gamle Løve*] se Noten til I 115.11 f. ¶ 10.37. *otaksam Gjøg*] Kamma citerer et af de svenske Udtryk, der var gængse i det gyllembourgske Hus (jf. Biogr. I 226.23). ¶ 11.3. *min Niece*] Henriette Drewsen, gift med Ejeren af Rungstedlund, Aron David. ¶ 11.6. *nogle Hamborgske Arbeider*] i Hamburg hentede Kamma Rahbek hvert Aar Materialer til sine Paparbejder (J. M. Thiele: »Af mit Livs Aarbøger« ved C. Dumreicher I 146). ¶ 11.16. *Schiffchen eller navette*] Skyttel. ¶ 11.22. *Du veed nok selv i hvilken Anledning*] Kamma hentyder spøgefuldt til den uhyre Tilstrømning, der var til Det kgl. Teater for at faa »Kong Salomon« at se (jf. Biogr. II 46 f.). ¶ 11.27. *Schulz*] Bogtrykkeren og Forlæggeren Joh. Fr. Schultz, som trykte adskillige af Rahbeks Værker, bl. a. Tidsskriftet »Den danske Tilskuere«.

144.

Johanne Luise Heibergs Arkiv, Tillæg A 2 (R. A.).

11.38. *en afdød Søster*] enten Hanne († 1804) eller Bolette Buntzen († 1809). ¶ 12.3. *en Bog*] muligvis den filosofiske Afhandling »Der Zufall« (1825).

145.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

12.10. *Franz Hermann Hegewisch*] Fru Gyllembourgs og Heibergs Læge i Kiel, Professor ved Universitetet Franz Hermann Hegewisch (jf. Biogr. I 229). ¶ 12.18. *Streite wegen des Holstenthors*] i Lübker und Schröders »Lexikon der Schleswig-Holsteinischen Schriftsteller« anføres et Stridsskrift af Hegewisch »Nochmals des Holstenthors« (1827). ¶ 12.33. *auch eine Thorgeschichte*] forsaavidt som Katastrofen i Kleists Novelle opstaar ved, at det ikke tillades Hestehandleren Kohlhaas at føre Heste fra Brandenburg til Sachsen uden at betale Told og fremvise Passerseddel. ¶ 13.8. *artis perito*] »en i Kunsten kyndig.«

146.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1826 Nr. 1437 (R. A.).

13.11. *Scenen imellem Jens og Karen*] 2. Scene. ¶ 13.14. *A*] se Noten til 4.19. ¶ 13.15. *Morgenbladet*] »Kjøbenhavns Morgenblad«; der sigtes til Pufs

Replik (4. Sc.): »Jeg mener: Smagens Politi. For at vove sig mod det, behøver man rigtignok ikke at staae tidlig op, thi skjøndt det bærer Navn af Morgenen, saa kommer det dog først om Aftenen«. ¶ 13.15 f. *Alt det . . . der siges om Kong Salomon*] Heibergs Vaudeviller indeholder mange revueagtige Aktualiteter; i 4. Sc. siger Karen: »Nylig bad jeg saameget om jeg maatte komme hen og see den ny Vaudeville, eller hvad det var de kaldte den, om Kong Salomon og Jørgen Hattemager«, hvorefter der følger en Sang, omhandlende den Opsigt, Vaudevillen har vakt i København. ¶ 13.17. *Familien Feruzzi*] i 17. Sc. træder Leopold og Marie frem paa en Altan, og Leopold synger en Vise til Guitar; 4 Borgere søger at forklare sig, hvem de to Personer skal forestille, og den ene foreslaar, at det skal være »den Feruzziske Familie«, et tysk Musikensemble, bestaaende af Fader, Moder og deres Børn, der gav nogle i Begyndelsen velbesøgte Koncerter paa Hofteatret og i Knirschs Sal i Hotel d'Angleterre. ¶ 13.19. *Gammelt og Nyt*] i 4. Sc. siger Karen: »da jeg var paa Torvet imorges, fortalte Grønkonen mig, at de skal have iovermorgen for første Gang saadan en deilig ny Comedie som hedder: Gammelt og Nyt, og hvori der skal være baade Løver og Crocodiller«. Hvad der sigtes til med »Gammelt og Nyt«, kan Udg. ikke forklare; som en Hypotese henstilles, om det kan sigte til Kreutzers Syngestykke »Førrige Tider og nuomstunder«, der var blevet genoptaget paa Repertoiret 15/1 1826. »Tryllefløjten« opførtes 1. Gang i sin Helhed paa Det kgl. Teater 30/1 1826, efter at man længe var veget tilbage for at sætte det op paa Grund af de tekniske Krav, det stillede; der forekommer bl. a. Løver (jf. »Recensenten og Dyret«, 16. Sc.). ¶ 13.24. *Prindsen i Emilie Galotti*] Lessings »Emilia Galotti« I. 4: »Ich wünschte, Conti, Ihre Kunst in andern Vorwürfen zu bewundern«.

147.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 53.

13.28. *Rollebesætning*] Cetti kom til at spille Leopolds Rolle; ellers blev Rollebesætningen som af Heiberg ønsket. ¶ 14.8. *de fire Borgere*] optræder i 17. Sc.; 3 af disse Skuespillere vakte ved Førsteopførelsen Anstød ved at kopiere kendte københavnske Borgere: Foersom den for sine flittige Besøg i Byens Kirker og for sin originale Paaklædning bekendte Justitsraad Hjorthøj, ogsaa kaldet »Højmesseraaden«, Stage den afdøde Skuespiller Quist og H. P. Holm »den evige Smed« i Store Kongensgade; det skete imod Heibergs Villie og gentoges ikke ved de senere Opførelser (»Af Jonas Collins Papirer« 53).

148.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 51 f.

14.13. *tilstille Directionen de Couplets som manglede*] det var ikke en Dag for tidligt; Vaudevillen opførtes 1. Gang 5/2 1826. ¶ 14.17. *en Vise*] der er ikke overleveret nogen Tradition om, at den i 14. Sc. indlagte Vise ikke skulde være af Heiberg selv.

149.

Collinske Brevsamling XXII b, 5 (K. B.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 52.

14.24. *Kammerherren*] Teaterchefen Fr. Holstein. ¶ 14.29. *Livvagtens Op-træden*] Edgar Collin oplyser herom: »Holstein, som kjendte Frederik VI's Antipathi mod at se Militaire paa Scenen, var rimeligvis den, som havde modsat sig, at Livvagten trak op med fuld Musik i Vaudevillen. Saavidt vides, hørte man kun Militairmusikken bag Scenen, idetmindste findes der hverken i det trykte Stykke eller i Theatrets Regiebog for 1826 Noget om, at der har været benyttet Soldater ved Opførelsen« (»Af Jonas Collins Papirer« 52).

150.

Ny kgl. Samling 3107, 4°. Trykt i Af Jonas Collins Papirer 54 f.

15.3. *mit . . . a*] se Noten til 4.19. ¶ 15.6. *Rundetaarnspiecen*] C. N. Rosenkildes Komædie »De Fortvivlede paa Runde-Taarn« (1825). ¶ 15.7. *Rosenkildes Vise*] se 14.16 f. ¶ 15.10. *den gamle . . . Søofficer*] i 1. Sc. taler Koffardikaptajnen Martin om den Tid, da han »stod paa Prøvestenen den anden April som Maanedslieutenant«. ¶ 15.14. *Galeotti*] den italienske Balletmester Vincenzo Galeotti, der fra 1775 virkede paa Det kgl. Teater; det vides ikke, hvilken af hans mange Balletter der her sigtes til. ¶ 15.15. *Gustav Dichmann*] der menes vistnok Søofficeren Fr. Chr. Dichmann, der mistede sin ene Arm i Kampen ved Lyngør 1812. ¶ 15.16. *Lemming*] Søofficeren Hans Lemming deltog som Næstkommanderende paa Blokskibet »Danebrog« i Slaget paa Rheden. ¶ 15.16. *Lilienskiold*] Peter Carl Lillienskiold var Chef paa Fregatten »Hjælperen« under Slaget paa Rheden. ¶ 15.17. *Karl Jessen*] var Chef for Briggen »Lougen« 1800—01 og for Orlogsskibet »Prins Christian Frederik«, da det 1808 blev ødelagt ved Sjællands Odde.

151.

Collinske Brevsamling XXII b, 5 (K. B.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 70 ff.

15.26 f. *Vaudevillen*] »Aprilsnarrene«, opf. 1. Gang 22/4 1826. ¶ 15.31. *L. Zinck*] se Noten til 7.28. ¶ 15.32. *Slutningssangen*] en Fastelavnsvise af du

Puy: »Sorgen og Glæden følges ad«. ¶ 16.5 f. *de simplere Pige-Instituters Indretning*] Heibergs Skildring kan sammenholdes med Skuespillerinden Anna Niensens Barndomserindringer, trykt i »Tilskueren« 1902 S. 743 ff. (citeret Biogr. II 51 f.). ¶ 16.24. *en Allusion*] Hentydningen forekommer i 23. Sc., hvor Trine fortæller, at der er skrevet en Scene om dem [o: Poul Møllers »Hans og Trine«], som er blevet opført paa et Deklamatorium, »og de To, som spillede os, skal have lignet os saa livagtig, at Enhver kunde tage og føle paa, at det skulde være os. Tænk bare, at han, som forestilte dig, er en gammel Karl, der hedder Rosenkilde; han havde maiet sig saadan ud, at han saae ud som en Skoledreng«.

152.

Collinske Brevsamling XVIII, 3 (K. B.).

153.

Collinske Brevsamling XXIV a, 1 (K. B.).

17.10. 1 April] »Aprilsnarrene«, i Modsætning til C. N. Rosenkildes »Vennernes Fest«, som var bestemt til at spilles 2/4 for at fejre 25-Aars Dagen for Slaget paa Rheden (jf. Noten til 19.13). ¶ 17.11. *de to Ravneunger i Kurven*] i 26. Sc. kryber Hans ned i Vinhandler Wassermanns Kurv, men viger Pladsen for Trine og skjuler sig selv under Klaveret. ¶ 17.12. *Guldberg*] Ove Høegh-Guldberg var Det kgl. Teaters Direktør 1778—91. ¶ 17.12. *Sigvard Lyche*] Smædeskriveren og Skuespilleren Sigvard Lyche, død 1789 som Underofficer i Vestindien (se Rahbek: »Erindringer« III 63, 121). ¶ 17.23. *saameget jeg end har imod det selv*] i sine »Erindringer« udtaler Rahbek sig med tydelig Finte til »Aprilsnarrene« om Madam Lindes Institut, »hvorfra der ere udgaaede saa mange hæderlige Hustruer og Mødre, at letsindig Kaadhed blot derfor burde taget i Betænkning ubetinget offentlig at bryde Staven over deslige Indretninger, paa en Tid, da de desværre daglig gøres os uundværligere« (IV 481 f.). ¶ 17.31. *Lucile*] »Lucile eller Den forbyttede Datter«, Syngestykke af Grétry med Tekst af Marmontel, opf. 1. Gang paa Det kgl. Teater i Sæsonen 1778—79. ¶ 17.32. *Kong Sigurd*] Sørgeespil af C. J. Boye, der havde Première Aftenen, før Brevet er skrevet.

154.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.). Trykt i Overskou IV 790 f. og Af Jonas Collins Papirer 73 ff.

18.17. *mycke oanständige*] Sc. 30. ¶ 18.18. *mine gode Beenklæder tage Skade*] Sc. 25. ¶ 18.19. *hele Klatten*] Sc. 27. ¶ 18.20. »*Rosenkjederne*«] Lystspil af Chr. Olufsen, opf. 1. Gang 5/9 1803; det satiriserer over forskruet Børneopdragelse. ¶ 18.26. *deleatur*] se Noten til 3.16.

155.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.). Trykt i Overskou IV 792 og Af Jonas Collins Papirer 76.

18.30 f. *Bager Simon . . . Dandsemesteren*] Edgar Collin oplyser herom: »Man mente i sin Tid almindelig, at Heiberg ved Bageren og Dandsemesteren havde villet sigte til Franskbager Møller i lille Kongensgade og Dandseren Villeneuve« (»Af Jonas Collins Papirer« 76); Bageren blev derfor ændret til en tysk Avanturier. ¶ 19.4. *Nielsen*] N. P. Nielsen; det blev Kirchheiner, der som Sigfried Møller kom til at løfte Kurven.

156.

Collinske Brevsamling XXII b, 5 (K. B.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 76 ff.

19.8. *Vaudevillen*] »Aprilsnarrene«. ¶ 19.9. *mit Forslag til Rollebesætningen*] ikke bevaret. ¶ 19.11 f. *William Shakespeare*] romantisk Skuespil af C. J. Boye, opf. 1. Gang 28/3 1826. ¶ 19.12. *Hildegard v. Hohenheim*] Nicolai Søtofts Ridderskuespil »Hildegard von Hohenheim eller Kirkens Band«, opf. 1. Gang 30/4 1825. ¶ 19.13. *Anden April*] da Rosenkilde i Begyndelsen af Febr. 1826 indsendte sit Sangspil »Vennernes Fest« til 25-Aarsdagen for Slaget paa Rheden, var det foreløbig kaldt »Anden Aprilk»; det opførtes 1. Gang paa selve Mindedagen 2/4 1826. ¶ 19.14. *Stage*] kom ikke til at spille i »Aprilsnarrene« (jf. 20.11). ¶ 19.14. *Mad. Wexschall*] den senere Anna Nielsen, der spillede Constance. ¶ 19.14. *Rosenkilde*] udførte Hans Mortensens Rolle. ¶ 19.15. *Mad. Dahlén*] Johanne Caroline Elisabeth Dahlén, f. Morthorst, spillede ikke med i Stykket. ¶ 19.16. *Mad. Liebe*] Anna Dorothea Liebe, f. Jensen, spillede Fru Bittermandel. ¶ 19.16. *Mad. Rongsted*] Johanne Rongsted, f. Leth, spillede Mad. Rar. ¶ 19.16. *Jfr. Irrgang*] Louise Athalia Irrgang, gift Bech, Elev ved Det kgl. Teater, senere ved Privatteatre i København (se Heib. Hjem 427), var ved Førsteopførelsen en Tjenestepige. ¶ 19.18. *selv udskrevet alle Melodierne*] Heiberg var saa musikalsk, at han kunde bistaa den, der havde det egentlige musikalske Ansvar, med Tilrettelæggelsen af Melodierne (se Torben Krogh: »Heibergs Vaudeviller« 42 ff.). ¶ 19.20. *Prinzlau*] Teatersekretæren Ferdinand Printzlau. ¶ 19.26. *den bestemte Dag*] Stykket naaede ikke frem til Opførelse d. 1. April. ¶ 19.33. *Lindgreen*] se om ham som Jfr. Pätges' Instruktør »Et Liv« I 22 f. og 61.

157.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 67.

20.3. *der maa hastes dermed*] Hentydning til Holbergs »Den Stundesløse« II. 1 (jf. 24.17). ¶ 20.4. *Slutningssang*] til »Aprilsnarrene«.

158.

Collinske Brevsamling XXII b, 5 (K. B.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 78.

20.11. *Stage ikke ønsker at spille*] se Noten til 19.14. ¶ 20.12. *Winsløw jun.*] Carl Winsløw, junior kaldet til Forskel fra Broderen Jacob Alexander, der ogsaa var Skuespiller, spillede Zierlich og fik en stor Succes med denne Rolle. ¶ 20.15. *Løvedag . . . den 15de*] Opførelsen blev atter udsat til 22/4. ¶ 20.22 f. *en ny og glimrende Seir*] 2/4 spilledes Rosenkildes »Vennernes Fest«, der af Forfatteren kaldtes »Lystspil med Sange«; medens Rahbek var meget begejstret for det, nærede G. H. Olsen og Holstein store Betænkeligheder ved dets Antagelse (se »Af Jonas Collins Papirer« 61 ff.). Stykket blev særdeles venligt modtaget. ¶ 20.27. *modtog jeg Deres*] kendes ikke.

159.

Collinske Brevsamling XXII b, 5 (K. B.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 111 f.

20.31. *det lille Syngestykke*] »Et Eventyr i Rosenborg Have«, opf. 1. Gang 26/5 1827 med Musik af Weyse. ¶ 21.3. *Marschallen*] Teaterchefen Holstein, der 1826 udnævntes til Overceremonimester.

160.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 112.

21.11. *A Riim*] i 4. Sc. forekommer i Sangen flg. Linier: »*Humlegaard. Ha ha ha ha ha!* — *Vinter. Hvordan? De leer dera'?*«

161.

Collinske Brevsamling XXIV a, 1 (K. B.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 112 f.

21.17. *der maa iles dermed*] se Noten til 20.3. ¶ 21.21. *inhærendere*] »forpligtende, bindende«.

162.

Ny kgl. Samling 1674 fol. II, 14.

21.26. *et Skrift*] utvivlsomt »Nordische Mythologie«, der ganske vist paa Titelbladet bærer Aarstallet 1827, men if. Nr. 177 udkom »zur letzten Michaelismesse« (32.31); den bærer Betegnelsen »aus der Edda und Oehlenschlägers mythischen Dichtungen«. ¶ 21.32. *Amors Hævn*] et uopført Syngespil af Oehlenschläger, der indleveredes til Teatret omkring 1/3 1826 (se »Af Jonas Collins Papirer« 205 f.) og udkom i Trykken 1829 under Titelen »Overilelsen«. ¶ 22.1. *skrive ham et Syngestykke*] Weyse havde bl. a. villet overtale Heiberg til at skrive ham en Libretto over Walter Scotts Roman »Kenilworth«; men det blev H. C. Andersen, der kom til at gøre det (Thrane: »Weyses Minde« 40). ¶ 22.7. *i forrige Vinter*] se Noten til 2.30. ¶ 22.10. *denne Localitet hørte . . .*

med til mit Sujet] Heiberg havde nemlig valgt at dramatisere Lauritz Kruses Novelle »Sildig Lykke eller Fadde-gaven« (fra »Det hemmelighedsfulde Huus« 1825), der delvis har Rosenborg Have til Skueplads (jf. Biogr. II 64 f.).

163.

Collinske Brevsamling XXII b, 5 (K. B.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 84. 22.18. *Vaudevillen*] »Recensenten og Dyret«, opf. 1. Gang 22/10 1826.

164.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 84 f. 23.5. *mulige Allusioner*] der var hurtigt opstaaet det Rygte i Byen, at Heiberg i sin nye Vaudeville med Trop havde karrikeret »Conversationsbladet«s Redaktør Proft.

165.

Collinske Brevsamling XXII b, 5 (K. B.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 84 f. 23.16. *sub restrictione*] »med Forbehold«. ¶ 23.17. *Batteux, la Harpe og Bouterwek*] tre af den ældre Tids Æstetikere, Fransk mændene Charles Batteux og Jean François de Laharpe samt Tyskeren Friedrich Bouterwek, der for Smagsdommere af den gamle Skole stod som Autoriteter.

166.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 85 f. 23.24. *Rosenkildes Vaudeville*] se Noten til 20.22 f. ¶ 23.31. *tous les genres sont bons* osv.] af Fortalen til Voltaires »L'enfant prodigue« (Udgaven 1738).

167.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 86. 24.2. *dette Stykke*] »Recensenten og Dyret«. ¶ 24.7. *Major Captain eller Lieutenant*] utvivlsomt menes der: i Borgervæbningen; i den endelige Form er Ledermann betegnet som Skribent, Klattrup som Bogtrykker.

168.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 87. Adressaten ukendt.

24.15. *Efter 22. Oktbr. 1826*] efter Førsteopførelsen 22/10 1826, hvor »Recensenten og Dyret« blev modtaget af Publikum med Kulde, trak Heiberg det foreløbig tilbage, udarbejdede sit Forsvarsskrift »Om Vaudevillen« og underkastede sit Stykke en Omarbejdelse, hvorefter det atter opførtes 12/2 1827 og fra nu af med Held. Dette og det flg. udaterede Brev, der drejer sig om

Omarbejdelsen, maa antages at stamme fra Slutningen af Aaret 1826. Foran sidste Scene staar i Originaludgaven fra 1827: »Herfra er Stykket forandret«. Da Ms. er tilintetgjort, kan Ændringerne ikke nærmere stedfæstes, men det er givet, at det drejer sig om mere end den sidste Scene.

169.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 87 f. 24.31. *Collins Bemærkninger*] Nr. 168. ¶ 25.1. *de 4 sidste Linier af Klatterups Sang*] muligvis i 16. Sc. Linierne: »Og slutteligen / Er siden Krigen / Vor hele Higen / Kun udenlandsk«. ¶ 25.2. *at drømme med Skyerne Kiærligheds Drøm*] af Sangen i 21. Sc. ¶ 25.3 f. *en Kaalorm*] denne Idé er opgivet i den trykte Udgave. ¶ 25.8. *trykte Kritiker*] se Prøver i Biogr. II 206 ff.

170.

Collinske Brevsamling XVIII, 4 (K. B.). Trykt i Edv. Collin: H. C. Andersen og det collinske Hus (1882) 633.

25.13. 1827] maa være Skrivefejl for 1826; se Noten til 24.15. ¶ 25.14. *Proft*] se Noten til 23.5; Profts Recension er trykt i Uddrag i Biogr. II 207 f. ¶ 25.16 f. *fra Directionen gaves nogen Anviisning*] vel Nr. 168.

171.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 88 f. 25.26 f. *Rosenkildes Skrædder*] C. N. Rosenkildes Lystspil »Den dramatiske Skrædder«, opf. 1. Gang 29/12 1827.

172.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

26.4. *Digtet over Baggese*] i »Kjøbenhavns flyvende Post« 19/1 1827 Nr. 6 tryktes Friederike Bruns Mindedigt over den nyligt afdøde Baggese i Oversættelse af Caspar Johs. Boye, da Sognepræst i Søllerød. ¶ 26.9 f. *keine lyrische . . . Unordnung*] Rahbek betegnede med et Udtryk, der muligvis stammer fra Boileaus »Art poétique«, sin Kones Brevskrivning som »lyrisk Uorden« (»C. Molbech og K. M. Rahbek« 10 og »Breve fra og til Adam Oehenschläger« IV 135). ¶ 26.12. 1 og 2 *Note*] ved Trykningen i »Den flyvende Post« synes Noterne at være blevet bragt i Uorden: i Note 1 hedder det, at Digtet var skrevet paa Lüneburgerhede; Note 2 har flg. Ordlyd: »Da dette Digt var blevet skrevet og trykt, vidste Forfatterinden ei mere om sin Vens Skiæbne, end at han, hentæret af en ulægelig Sygdom, og af Længsel efter Fædrelandet, var afreist fra Marienbad i Bøhmen. I Cassel erfoer hun tilfældigviis, at han var død i Hamburg«. ¶ 26.17. *Mima*] Arkæologen Zoegas yngste Datter

Emilia Maria, kaldet Mimma, som Fru Brun havde taget til sig i Datters Sted; hvad der iøvrigt siges om hende og Hovmesteren, kan ikke nærmere oplyses. ¶ 26.25 f. *ikke reent at slaae Haanden af Fr: Brun*] efter at hendes Datter Ida 1815 var blevet gift med Diplomaten Bombelles, havde Heiberg trukket sig noget tilbage fra det brunske Hjem; til Kamma Rahbek skriver hun paa samme Tid om Heiberg: »er hat sich ganz von mir abgewandt, ohne dass ich wusste warum er mir, ja meinem ganzen Hause seine Gegenwart entzieht, die uns von jeher so angenehm war, und deren Werth wir immer zu schätzen wussten« (PHBoye 172, Originalen i Ny kgl. Samling 1456 fol. I, 4). ¶ 26.30. *Louis*] se Noten til I 115.22. ¶ 26.30. *den skjønnne Mariane*] kan ikke oplyses.

173.

Collinske Brevsamling XXII b, 5 (K. B.).

27.5. *adskillig Gjæld i Kiel*] jf. »Danske Magazin« 6. R. VI 97. ¶ 27.10. *den flyvende Post*] dette Tidsskrift begyndte Heiberg at udgive 1827. ¶ 27.30. *efterladt i Kiel som Sikkerhed*] først for Honoraret for »Elverhøj« kunde Heiberg i 1828 indløse sine Møbler i Kiel. ¶ 28.6 f. *gavnet Theatret*] »Kong Salomon« var indtil da blevet spillet 18 Gange, »Aprilsnarrene« 10 Gange. ¶ 28.13 f. *henvende mig til Herr Etatsraaden*] Collins Svar er ikke bevaret, men det maa antages at være gaaet i den af Heiberg ønskede Retning, siden denne umiddelbart efter indgav den i Nr. 174 meddelte Ansøgning.

174.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1827 Nr. 1603 a (R. A.).

175.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1827 Nr. 161 (R. A.).

29.37. *Resolution*] den kgl. Resolution fik flg. Ordlyd: »Vi ville, i Betragtning af at indbemeldte 2de Vaudeviller ere givne hver [*skal være*: tilsammen] 28 Gange for fuldt Huus, have Doctor Heiberg allernaadigst tilstaaet et extraordinair Honorar af 650 rbd Sedler af Theaterkassen. Kiøbenhavn d: 13de Marts 1827. Frederik R.«

176.

Ny kgl. Samling 2632, 4° I.

30.6. *Fr. Thaarup*] Statistiker og Redaktør af »Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn« og »Dagen«, var 1827—35 Sekretær i »Samfundet til den danske Literaturs Fremme«. Hans Henvendelse til Heiberg, der ikke er bevaret, synes at have været et Tilbud om at indtræde i dette Selskabs Bestyrelse, hvad Heiberg

med sin kendte Aversion mod Foreninger høfligt afslaar. ¶ 30.14. *Sommer-skuespillene*] i Sommeren 1827 opførte et Selskab under Ledelse af Heiberg, L. Zinck og Rosenkilde for egen Regning bl. a. »De Uadskillelige« og den af Heiberg oversatte Vaudeville af Scribe og Delavigne »Kærligheds Drømme« paa Det kgl. Teater (Overskou IV 807 og Heib. Fam.br. 4).

177.

Originalen i Preussische Staatsbibliothek, Berlin, har ikke været Udgiveren tilgængelig, og det vides ikke, om den efter at have været evakueret under Krigsbegivenhederne endnu er i Behold. Trykt i Briefe an Ludwig Tieck I 339 ff. og Edda XIX 200 ff.

30.35 f. *nie in Dresden gewesen*] her boede Tieck. Hans Biograf Köpkes Opgivelse (»Ludw. Tieck« II 72), at Tieck og Heiberg havde truffet hinanden, er sikkert uholdbar. ¶ 31.7 f. *unsern Chargé d'affaires*] Kammerherre Mathias Friis v. Irgens-Bergh var 1816—28 Danmarks Chargé d'affaires i Dresden. ¶ 31.22. *Die Wiener in Berlin*] Karl v. Holteis Liederposse (trykt i »Jahrbuch deutscher Bühnenspiele« 4. Jahrg., Berlin 1825), som Heiberg havde set »vist en Snees Gange i Hamborg« (Pros. Skr. VI 70) og senere paa Det kgl. Teater i Maj 1825 med Emilie Pohlmann som Fru v. Schlingen, N. P. Nielsen som Franz og Ryge som Hubert (se Biogr. II 40 f.). ¶ 31.31. *Abhandlung*] »Om Vaudevillen som dramatisk Digtart«. ¶ 32.3. *Müllner*] Adolf Müllner, Forfatter til forskellige »Schicksalstragödien«, f. Eks. »Der 29. Februar« og »Die Schuld«. ¶ 32.3. *Grillparzer*] Østrigeren Franz Grillparzer. ¶ 32.3. *Houwald*] Christoph Ernst v. Houwald skrev »Schicksalstragödien« som Müllner. ¶ 32.3. *Kleist*] Heiberg har aabenbart læst Tiecks nye Bog »Dramaturgische Blätter« I—II (1826), hvori bl. a. Müllners, Grillparzers og Houwalds Skæbnetragedier kritiseres (se f. Eks. I S. XIX), medens Heinrich v. Kleists »Der Prinz von Homburg« gøres til Genstand for berømmende Omtale. Tieck har næppe efterkommet Heibergs Ønske om en Udtalelse om de tilsendte Arbejder, eftersom intet Svar fra ham er bevaret. ¶ 32.17. *Kenner von Holberg*] dette er ikke tom Smiger fra Brevskriverens Side; Tiecks Forkærlighed for Holberg er dokumentarisk. ¶ 32.25 f. *Die 7 Mädchen in Uniform*] »Syv militaire Piger«, opf. 1. Gang 5/4 1827, oversatte Heiberg efter Angelys tyske Bearbejdelse af Francis, Armand og Théaulons »Les femmes soldats«. Grunden til, at han stik imod sine Principper valgte at overflytte den efter den tyske Form, var den, at der ikke var Tid til at forskrive den franske Original (Pros. Skr. IV 67). I sine »Dramaturgische Blätter« (II 330 f., citeret i »Af Jonas Collins Papirer« 107) havde Tieck paatalt den tyske Bearbejdelses Plathed, hvorfor Heiberg ogsaa ved sin Gengivelse søgte at tage billigt Hensyn til Tiecks kritiske Bemærkninger. ¶ 32.29. *Wochenblattes*] »Kjøbenhavns flyvende Post«. ¶

32.34 f. »*Væringerne i Myklegard*«] det var som bekendt i Anledning af denne Tragedie, at Heiberg til »Den flyvende Post« skrev sine to store Afhandlinger om Oehlenschläger. ¶ 32.35 f. *einer deutschen Übersetzung*] »Die Waeringer in Konstantinopel« (Berlin 1828).

178.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 113.

33.5. *den tree Gange opkogte Suppe paa Poul Møllers Pølsepind*] Situationen fra Dialogen »Hans og Trine« kommer igen i C. N. Rosenkildes »Vennernes Fest« (II. 5), »Aprilsnarrene« og Hertz' »Hr. Burchardt og hans Familie« (I.8). ¶ 33.11 f. *det ej skal gives for Theaterkassens Regning*] Stykket blev opført 1. Gang 11/6 1827 ved en Sommerforestilling, arrangeret af det ovenfor (i Noten til 30.14) omtalte Selskab, men gled senere over i Det kgl. Teaters Repertoire. ¶ 33.18. *den flyvende Post*] i Nr. 44 averteres under Rubriken »Vaudeville-Theatret« til Opførelse d. 14. Juni: »Det var mig«, oversat efter Hutts tyske Bearbejdelse af Fagan og Favarts »La servante justifiée«, og Scribe og Delavignes »Kærligheds Drømme«.

179.

Johanne Luise Heibergs Arkiv, Tillæg A 2 (R. A.). Trykt i PAH. og ThG. 304.

33.22. *Mathiesen*] P. A. Heibergs Ven, den norske Generalkrigskommissær Haagen Mathiesen, hvis Adoptivdatter Elise P. A. Heiberg 1828 foreslog sin Søn at ægte (se Heib. Fam.br. 10 f. og Biogr. II 18). ¶ 33.24. *Tilbud angaaende Vaudevillerne*] kan ikke nærmere oplyses. ¶ 33.26. *Somnambule*] »Kærligheds Drømme« af Scribe og Delavigne, opf. 1. Gang 9/6 1827 ved en Sommerforestilling. ¶ 33.26. *Bauer*] Skuespilleren Johann Daniel Bauer udførte Frederik de Mauléons Rolle. ¶ 33.28 f. *min lange Fraværelse fra Bakkehuset*] den skyldtes naturligvis Rahbeks indgroede Uvilje mod Vaudevillen.

180.

Bakkehusets Samlinger, Frederiksberg Kommunebibliotek.

34.12. *Deres Brev*] ukendt. ¶ 34.12 f. *et Stykke for vore Sommerforestillinger*] se Noten til 33.26. ¶ 34.14. *Deres Arbejde*] formodentlig »Tre Maaneder efter Brylluppet« (trykt i »Det kgl. Theaters Repertoire« 1828), opf. 1. Gang 24/4 1828. I 2. Akts 12. Scene aftaler Tyendet et Stævnemøde paa en Maskerade i Klubben i Per Madsens Gang. Heiberg omtaler Stykket i »Flyvende Post« 1828 Nr. 43—44 og priser dets Dialog, men fremhæver visse Platheder i Situationerne. I den endelige Form fik det 5 Akter.

181.

Ny kgl. Samling 3756, 4°.

34.28. *Henriette Jørgensen*] Skuespillerinde, der stod i venskabeligt Forhold til det heibergske Hus. ¶ 34.31. *vort Sommerselskab*] der var i Sommeren to Selskaber for Sommerskuespil, hvoraf det ene, det saakaldte »Vaudeville-selskab«, lededes af Heiberg, L. Zinck og Rosenkilde og blandt sine Deltagere talte Mad. Liebe, Mad. Wexschall, Jfr. Henriette Jørgensen, Jfr. Wulff, Jfr. Pätges, G. Zinck, C. Winsløw, Foersom og Schwartzen. ¶ 34.34. *vende tilbage*] Jfr. Jørgensen befandt sig paa dette Tidspunkt hos Assessor Blædel i Stubbe-købing. ¶ 34.35 — 35.1. *Den til næste Torsdag bestemte Forestilling*] Torsdag 14/6 spilledes »Der Schiffscapitain« og »Die Dorfsängerinnen« i Stedet for Scribes og Delavignes »Kærligheds Drømme«. ¶ 35.2 f. *et lille Gallerie af Scener*] dette Program opførtes derimod 9/7. ¶ 35.4 f. *Det var mig*] se Noten til 33.18. ¶ 35.14. *De Uadskillelige*] spilledes 4. Gang 16/7. ¶ 35.15. *Attestats og For-lovelse*] Vaudeville i 1 Akt af N. C. Bierring, opf. 1. Gang ved Sommerfore-stilling 23/7. ¶ 35.17. *Psyche*] Heibergs Skuespil »Psyches Indvielse« var blevet indleveret til Teatret, men blev forkastet og er aldrig blevet opført. ¶ 35.33. *Forestilling til Indtægt for Madame Roat*] 25/6 opførtes »Det var mig« og »De Uadskillelige« til Benefice for Enken efter den hollandske Linedanser Chr. Roat, der 12/6 1827 styrtede ned paa Rosenborg Ekscenterplads og slog sig ihjel under Udøvelsen af sin Kunst. Heiberg havde til denne Lejlighed skrevet en Epilog, der blev fremsagt af Mad. Wexschall (Poet. Skr. IX 205 f.).

182.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i Nic. Bøgh: Chr. Winther II 65 f.

Det var ifølge Nic. Bøghs Biografi (II 61 ff.) ikke mindst Winthers For-elskelse i Jfr. Pätges, hvis Deltagelse i Udførelsen af »Hans og Trine« han havde overværet paa Hofteatret 12/2 1826, der paa dette Tidspunkt havde bevæget den ca. 30-aarige teologiske Kandidat og Huslærer til at gaa til Scenen. I P. V. Jacobsens Dagbøger (Pers.hist. Tidsskr. 4. R. II 61 ff.) og Breve (3 og 21) sættes de to Ting ogsaa i Forbindelse med hinanden. Da Jo-hanne Luise i 1829 rejste paa Tourné til Norge, var Chr. Winther sammen med Heiberg om at hylde hende ved Afrejsen.

36.3. *Rahbek*] samme Dag som Winther skriver til Heiberg, meddeler han ogsaa Rahbek sin Bestemmelse. Det hedder i Brevet, der i sin Helhed er af-trykt i Nic. Bøghs Biografi II 66 f.: »Jeg har — efter Dit eget Raad — talt med Heiberg, og jeg har endnu engang konfereret med mine Forældre. Skjøndt nu disse ikke ere inddrukne af hine trivielle Fordomme mod Skuespillerstanden, og skjøndt de mere end een Gang have forsikret mig, at de ikke vilde lægge

mig nogen Hindring iveau for mit Ønske, saa have dog baade deres og Heibergs Indvendinger i Forening med mine egne Tvivl gjort Udslaget og bevæget mig til aldeles — skjøndt med megen Smerte — at opgive denne lokkende Plan.«

183.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1827 Nr. 1670 (R. A.).

36.21. *Schuld*] ifølge Heibergs Brev af 7/10 1823 til det slesvig-holstenlauenborgske Kancelli (Da. Mag. 6. R. VI 84) havde han ved sin Installation i Embedet i Kiel 1822 af Kancelliet modtaget 500 Rdl., som han havde formaaet Teaterdirektionen til at tilbagebetale med Indtægterne af Opførelsen af »Nina«. Da dette Stykke ikke indbragte Forfatteren den nævnte Sum, kunde han foreløbig ikke tilbagebetale sin Gæld, men saa sig 16/12 1823 nødsaget til at andrage Kancelliet om et Forskud af et Aars Gage. ¶ 36.30 f. *ob das Stück noch öfter werde aufgeführt werden*] ud over de 3 Gange i den første Sæson blev »Nina« blot opført ved en Sommerforestilling 1836 og 2 Gange i Sæsonen 1838—39. ¶ 37.15. *400 rbl. Silber anweisen*] if. Teatrets Kopibog 2/11 1827 anvistes der Kancelliet den nævnte Sum.

184.

Ny kgl. Samling 1299 g fol. Trykt i Breve til H. C. Andersen 240 f.

37.20. *Deres venlige lille Geburtsdags-Hilsen*] kendes ikke. ¶ 37.24. *Nummere af Flyvende Post*] her havde Andersen faaet adskillige af sine første Digte trykt (se Biogr. II 103). ¶ 37.29. *Viingaardsstræde 131*] her beboede H. C. Andersen 1827—28 et Kvistværelse hos Enkefru Kirstine Schwartz (se Georg Nygaard: »H. C. Andersen og København« 58 ff.). ¶ 37.30. *Commandeur Wulffs*] Søofficeren og Shakespeare-Oversætteren Peter Wulf, der tog sig faderligt af H. C. Andersen i hans vanskelige Ungdomsaar.

185.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

37.35. *Rue du Dauphin*] her havde v. Schmidten under sit Ophold i Paris omkr. 1820 boet sammen med J. L. Heiberg i P. A. Heibergs Logi, Hôtel de Copenhague (jf. Heib. Fam.br. 9). ¶ 38.14. *Moderationen*] Januar 1828 afløstes Ministeriet Villèle af den moderate Martignacs Regering. ¶ 38.15. *Gagliniani*] et parisisk Læseselskab, svarende til det københavnske »Athenæum«. ¶ 38.18. *Gregoire*] Biskop Henri Grégoire var en af P. A. Heibergs nærmeste Omgangsfæller i Paris (se P. A. Heiberg: »Erindringer« 52). ¶ 38.22. *Trier*] formodentlig Grosserer Meyer Seligmann Trier (se Abrahams: »Meddelelser af mit Liv« 407, jf. 37). ¶ 38.22. *Aumont*] Maleren Louis Aumont havde faaet Rejseunderstøttelse af Frederik VI og Grev Moltke-Bregentved. ¶ 38.23.

Larpent] Lægen Isaac Larpent, hvis Besøg hos P. A. Heiberg Sønnen bebuder ham i Brev af 19/4 1828 (Heib. Fam.br. 9). ¶ 38.24. *i Norge interesserer sig for ham*] her udkom hans Bøger efter Landsforvisningen, bl. a. 1828 »Hvad betyder Ordet Arbitrair?« ¶ 38.26. *den svenske Minister*] Grev Gustaf Carl Fredrik Löwenhielm (jf. Heib. Fam.br. 24 med Note). ¶ 38.29. *det tilsendte*] med Larpent havde Heiberg sendt sin Fader det hidtil udkomne af »Kjøbenhavns flyvende Post« og med v. Schmidten og Skuespillerinden Henriette Jørgensen nogle Piecer vedrørende Oehlenschläger-Fejden (Heib. Fam.br.9). ¶ 38.31. *Lt. van Dockum*] Søofficeren Carl Edvard van Dockum, den senere Marineminister. ¶ 38.34. *Valérie*] Komædie af Scribe og Mélesville, opf. 1. Gang paa Det kgl. Teater 19/3 1824. ¶ 38.36. *Mme Wexschall*] den senere Anna Nielsen, f. Brenøe. ¶ 38.36. *Mars*] den berømte Skuespillerinde Mlle Mars. ¶ 38.39. *Th. de Madame*] det 1820 grundlagte Théâtre du Gymnase, som Hertuginde af Berry 1824 overtog Protektoratet for, hvorefter det kaldtes »Théâtre de Madame«. Det var Hjemsted for Scribes comédies-vaudevilles og smaa Operaer i een Akt. ¶ 38.40. *Yelva*] Drama af Scribe, de Ville-neuve og Desvergers, opf. 1. Gang paa Det kgl. Teater 9/6 1835. ¶ 39.1. *Leontine Fay*] se Noten til I. 149.1. ¶ 39.3. *Pätges*] ogsaa Schmidten var forelsket i Jfr. Pätges (se Et Liv, 1. Udg. IV 407 f.). ¶ 39.4. *de to Ord*] »To Ord eller Natten i Skoven«, Syngestykke af Dalayrac med Tekst af Marsollier, opf. 1. Gang paa Det kgl. Teater 19/12 1818. ¶ 39.8. *la reine de seize ans*] Bayards Drama »Dronningen paa seksten Aar«, opf. 1. Gang paa Det kgl. Teater i H. C. Andersens Oversættelse 29/3 1833. ¶ 39.9. *mariage de la raison*] »Fornuftgiftermaalet«, Lystspil af Scribe og Varner, 1. Gang opf. paa Det kgl. Teater 11/12 1829. ¶ 39.10. *le vieux mari*] af Scribe og Mélesville (1828), opf. 1. Gang paa Det kgl. Teater 10/5 1832 under Titelen »Den gamle Ægte-mand«. ¶ 39.16. *Mlle Sontag*] den tyske Sangerinde Henriette Sontag optraadte 1827—28 paa den italienske Opera i Paris, der var flyttet til Salle Favart. ¶ 39.25. *Globe*] liberalt Dagblad, der udkom 1824—30, og hvis berømteste Medarbejder var Sainte-Beuve. ¶ 39.25 f. *en smuk opéra comique*] 1829 forlod Opéra comique Salle Feydeau og flyttede til Salle de Ventadour. ¶ 39.27. *théâtre des nouveautés*] Teater for den lettere Genre, der i Aarene 1827—32 laa ved Place de la Bourse. ¶ 39.27. *Potier*] Skuespilleren Charles Joseph Edouard Potier eller hans Fader Charles Potier. ¶ 39.28. *Chapelle*] kan ikke oplyses. ¶ 39.35 f. *meer Oplysning og . . . flere Documenter*] Citat af »Peder Paars« (Slutningslinien af III. 3). ¶ 39.37. *Petersen*] formodentlig Filologen F. C. Petersen. ¶ 39.38. *Brøndsted*] Arkæologen Peter Oluf Brøndsted opholdt sig 1827—30 i Paris for at overvaage Udgivelsen af sit Hovedværk »Voyages et recherches dans la Grèce«. ¶ 39.40. *Villemain*] den litterære Kritiker Abel François Villemain, kendt for sin lysende Veltalenhed, som

bl. a. Abrahams bevidner (»Meddelelser af mit Liv« 435 f.). ¶ 39.40. *Cousin*] se Noten til I. 110.1. ¶ 39.40. *Guizot*] den berømte Historiker François Guizot, Professor ved Sorbonne. ¶ 40.13. *Krarup*] Skolebestyrer Niels Bygom Krarup. ¶ 40.13 f. *Athenæum*] københavnsk Læseselskab, stiftet 1825. Petersen og Krarup har formodentlig tilhørt dets »Bogkomité«, som det paa hvilede at forestaa Bogindkøbene. ¶ 40.17. *Ampère*] Litteraturhistorikeren Jean Jacques Ampère havde besøgt Skandinavien og udgav som Resultat af sin Rejse 1833 Skriftet »Littératures et voyages«. ¶ 40.22 f. *Dieu donne que nous étions dans Paris aussi*] Citat af Holbergs »Jean de France« III. 1. ¶ 40.23. *Caffarellis*] General Auguste Caffarelli, med hvis Hustru Baggesen havde gjort v. Schmidten bekendt (Aug. Baggesen: »Baggesens Biographie« IV 320); hos denne Familie boede v. Schmidten næste Aar paa Landet (Heib. Fam.br. 57). ¶ 40.27. *Ultraer*] Tilhængere af den af Teologen Hugues Felicité Robert de Lamennais skabte Retning Ultramontanismen, der hævdede Pavedømmet som det faste Bolværk mod alle Revolutionstendenser. ¶ 40.33. *Royer Collard*] den liberale Statsmand og Filosof Paul Royer-Collard. ¶ 40.34. *det nye Ministerium*] se Noten til 38.14. ¶ 40.34 f. *inspecteur général*] maaske Undervisningsinspektør ved Skolerne. ¶ 40.36. *Hegel er hans store Ven*] Cousin var Elev af Hegel. ¶ 41.11. *Pouillet*] Fysikeren Claude Servais Mathias Pouillet. ¶ 41.12 f. *Mme de Portaly*] gift med Statsmanden Joseph Marie Portalis. ¶ 41.15. *Peyronnet*] Statsmanden Charles Peyronnet, der som Justitsminister 1822 gennemførte en streng Presselov og 1825 en grusom Lov om Straf for Helligbrøde; han vilde ogsaa have Censuren genindført, men maatte gaa af i Begyndelsen af 1828. ¶ 41.16 f. *sin Søster Berger*] Mde de Portalis var en Søster til Kieler-Filosoffen Erik Johan v. Bergers holstenske Hustru, f. Komtesse v. Holck (se H. Ratjen: »J. E. von Bergers Leben« (1835) 43). ¶ 41.24. *de doctrinaire*] saaledes kaldtes Royer-Collard og hans liberale Venner af sine Modstandere. ¶ 41.29. *Vefour*] Restaurant i Palais Royal. ¶ 41.30 f. *Sabatins*] if. »Almanach du commerce« 1807 Indehaver af Café Corazza, palais du Tribunal 12. ¶ 41.31. *Caillat*] kan ikke identificeres. ¶ 41.33. *Pl. Louis Quinze*] den nuværende Place de la Concorde. ¶ 41.39. *den 9 November*] Fru Gyllembourgs Fødselsdag. ¶ 41.40. *over eller under Vandet*] sigter til Fru Gyllembourgs Boliger 1826—27 Overgaden neden Vandet 9, 1828 Overgaden oven Vandet 4. ¶ 42.2. *ikke formaar at læse*] v. Schmidts Haandskrift er enestaaende ved sin Utydelighed. ¶ 42.2. *Jomfru Jørgensen*] Skuespillerinden Henriette Jørgensen rejste Foraaret 1828 til Paris for at studere Skuespilkunst, især for at se Mlle Mars (se Heib. Fam.br. 9). ¶ 42.6. *Bunzens*] Andreas og Camilla Buntzen. ¶ 42.7. *Gjerlew*] Generalkonsul A. C. Gierlew, en Omgangsfælle af Fru Gyllembourg. ¶ 42.8. *Platzmann*] den danske Konsul i Lübeck W. Platzmann. ¶ 42.12. *Bonn*] for at besøge Brandis (se Noten til I 28.36).

186.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1828 Nr. 240 b. (R. A.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 156.

187.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 158.

188.

Collinske Brevsamling XXII b, 5 (K. B.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 166 ff.

43.16. *Pontoppidans Atlas*] Erik Pontoppidans store topografiske Værk »Den Danske Atlas« (1763 ff.), som Heiberg har brugt til at skaffe sig Oplysninger om Skuepladsen for »Elverhøj«. ¶ 43.17. *den mig særdeles velkomne Theater-Nyhed*] muligvis den Oversigt over Repertoiret i den forløbne Sæson, der meddeles i »Kjøbenhavns flyvende Post« 1828 Nr. 48, og hvoraf det fremgaar, at Heibergs Vaudeviller og Oversættelser hørte til de hyppigst opførte Stykker. ¶ 43.23 f. *den kongelige Resolution*] Nr. 186. ¶ 44.4. *Krossing*] Syngemester P. C. Krossing udgav 1815 en Række Sange til ingemanske Tekster. ¶ 44.14. *i Anmærkningerne til Kjæmpe-Viserne*] Noten til »Hr. Oluf han rider« i Syvs Folkevisedgave 1695. ¶ 44.15. *Pontoppidan i hans Atlas*] Stedet er III 109. ¶ 44.15. *siden gjentaget af mange Andre*] f. Eks. af Thiele i hans »Danske Folkesagn« (1843 II 189 f.); Henrik Ussing har i Aarskrift for Sorø Akademis Skole 1916 S. 56 f. sandsynliggjort, at Heiberg til Lokalskildringen har benyttet Chr. Mølbechs »Ungdomsvandring i mit Fødeland« (1811) I 82. ¶ 44.24. *to Gange paa Scenen*] i Heibergs eget Skuespil »Tycho Brahes Spaadom« (1819) og Nic. Sætøfts »Christian IV's Dom« (1822). ¶ 45.17. *Pecuniae Musis inimicae*] »Penge er Muserne fjendtlige«. ¶ 45.22. *som Mad. Staël sagde*] i »En Reise fortalt i Breve til mit Hiem« siger Oehlsenschläger om sin Tragedie: »Hun havde endnu ikke læst Correggio, men fandt det underligt, at jeg havde valgt et Stof hvor Helten dør under Vægten af en Pengepung. Jeg svarede, jeg havde just faaet Lyst til at skrive Stykket for dette Træks Skyld; at jeg havde behandlet det som en Allegori, da Kunstneren for det meste er fattig, og synker under Næringsorger. Dette udtrykte jeg under Samtalen ikke saa rigtig paa Fransk, og sagde: under Pengebyrden; hvilket gav hende Anledning til i Spøg at sige: Mais mon Dieu, comment peut on tomber sous ce qu'on n'a pas?« (I 93). ¶ 45.25. *nervus rerum gerendarum*] »Hoveddrivfjederen i alle Foretagender«. ¶ 45.35 f. *den . . . fortræffelige Mand*] H. C. Ørsted havde 1824 stiftet »Selskabet til Naturlærens Udbredelse«, der bl. a. virkede ved populærvidenskabelige Forelæsninger; Collin var Modstander af disse og foretrak en mere praktisk anlagt Undervisning (se Kirstine Meyer: »H. C. Ørsteds Arbejdsliv i det danske Samfund« CX). I Aarene 1827—28 arbejdede Prof.

Ursin og Ørsted, hver efter sin Plan, paa Oprettelsen af en polyteknisk Læreanstalt: Ursin vilde gøre Værkstedssuddannelsen til det centrale, Ørsted den videnskabelige Undervisning. Det blev dog Ørsteds Ideer, der sejrede, da Læreanstalten endelig 1829 aabnedes. ¶ 46.6. *ruere in medias res*] »styrte midt ind i Tingene« (Hentydning til Horats: »Ars poetica« 148f). ¶ 46.9. *Morendo*] »Hendøen«. ¶ 46.11. *Ferdinand Printzlau*] han var Forlægger for de 3 første Aargange af »Kjøbenhavns flyvende Post«. ¶ 46.23. *Ministeren*] Johan Sigismund v. Møsting.

189.

Fhv. Amsforvalter A. Palsbo, Virum.

47.13. *det Tilsendte*] kan ikke oplyses, maaske hans »Mythologiæ lexicon« (1828). ¶ 47.15. *mit Svar til Prof. Baden*] Torkel Baden havde i det af J. W. Schmidt redigerede »Nemesis eller Blade for Literatur og Kunst« 1828 Nr. 6 anmeldt Heibergs »Nordische Mythologie« og udtalt sin Undren over den Idé at fremstille Nordens Mytologi paa Grundlag af Edda og Oehlenschlägers mytiske Digtninge, hvad der forekommer ham ligesaa besynderligt »som af Homer og Ovids Forvandlinger at fremstille den græske Mythologie«. Om Forholdet til dette Brevs Adressat hedder det: »Forfatterens allegoriske Forklaringer ere ligelydende med Finn Magnusens« (85), og denne kaldes Heibergs »Mentor« (89). Heiberg svarede ikke Baden direkte, men indledede en Vittighedskampagne imod ham i sin »Flyvende Post«, bl. a. med Artiklen »Loke Laufeysons Mening om den nordiske Mythologie« (1828 Nr. 50), der har Relation til Anmeldelsen af Mytologien. ¶ 47.22 f. *skylder jeg . . . Deres vigtige Skrifter*] Heiberg staar faktisk i en vis Gæld til Magnusens Fordanskning af »Den ældre Edda« (1821—23) og hans Skrift »Eddalæren og dens Oprindelse« (1824—26) (se Biogr. I 146 f.).

190.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 182 ff.

47.27. *Heibergs nydelige Udkast*] trykt i Pros. Skr. XI 455 ff. og »Af Jonas Collins Papirer« 173 ff. ¶ 47.31. *Finding*] »Fund«. ¶ 48.1. *sans la liberté* osv.] frit citeret efter Beaumarchais: »Le Mariage de Figaro« V. 3, hvor Figaro siger: »sans la liberté de blåmer, il n'est pas d'éloge flatteur«. ¶ 48.10. *Hedevig*] saaledes kaldtes Agnete i Heibergs første Udkast. ¶ 48.12. *puris manibus*] »med rene Hænder«. ¶ 48.22. *to Exempler*] formodentlig Thaarups to Synge-spil »Høstgildet« og »Peters Bryllup«, der opførtes henholdsvis til Kronprins Frederik (VI)s Bryllup 1790 og Kronprinsesse Marias Nedkomst 1793, med Musik af Schulz. ¶ 48.28. *een Vaudeville*] C. N. Rosenkilde: »Vennernes Fest«. ¶ 48.32. *liden Gunver*] Romance af Ewalds »Fiskerne«. ¶ 48.38. *propter hæc & alia*] »paa Grund af dette og andet.«

191.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve mellem Medlemmer af Teaterdirektionen (R. A.).

192.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1828 Nr. 229 (R. A.).

49.26 f. *en betydelig Forlegenhed*] Heiberg pressesedes af sine Kreditorer i Kiel (se »Da. Magazin« 6. R. VI 97 f.). ¶ 49.33 f. *behage Deres Majestæt at bevilge denne min . . . Ansøgning*] den kgl. Resolution af 15/7 1828 lyder saaledes: »Vi ville allernaadigst have Dr. J. L. Heiberg paa hans vedlagte allerunderdanigste Ansøgning bevilget et Forskud af 900 rd Sølv, imod Afkortning i Betalingen for hans Arbejder for Theatret. Hvorhos Vi, da slige Forskud paa leverede Arbejder i Reglen ikke kan bevilges af Theaterkassen, ville have Directionen allernaadigst bemyndiget, til Udredelse af bemeldte 900 rd at requirere, af det for Theatret paa Normalreglementet til overordentlige Udgifter opførte Beløb, en Sum af 1000 rd Sølv« (Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1828 Nr. 229).

193.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i Dansk Musiktidsskrift XVII (1942) 166.

50.3. *Jägerchor*] »Herligt en Sommernat«. Af Brevet ses, at Melodien forelaa før Teksten. ¶ 50.6 f. *Romanze für die Mad. Wexschall*] Anna Wexschall udførte Elisabeths Rolle. ¶ 50.7 f. *Romanze für Hr. Rosenkilde*] det blev — vel paa Grund af Rahbeks Betæneligheder (48.3 ff.) — opgivet at tildele Bjørn Olufsen Sangnumre. ¶ *Ad Nodebilaget: Romanze N° 1*] Abrahamson, Nyerup og Rahbeks »Udvalgte danske Viser fra Middelalderen« Nr. 20. ¶ *Romanze N° 2*] smstds. Nr. 69 B.

194.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i Dansk Musiktidsskrift XVII (1942) 168.

50.14. *Bauernchor*] »Nu da Lensmanden bort vil drage« (III. 3); Melodien er fra Abrahamson, Nyerup og Rahbek Nr. 57. ¶ *Ad Nodebilaget: N° 7 Romanze med Dands*] »Dybt i Havet« (III. 1); Melodien er den svenske »Näckens polska«.

195.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

51.3. *Tak for i Gaar Aftes*] Heiberg havde læst »Elverhøj« op for sine Bakkehusvenner. ¶ 51.4. *Macte virtute*] »til Lykke«. ¶ 51.6. *Nyerups Charakteristik*] Rasmus Nyerup: »Karakteristik af Kong Christian IV« (1816). ¶ 51.10 f. *det Slag, Kongen gav Munk*] i Holbergs »Danmarks Riges Historie« (Levins Udg.

II 457), som har været Heibergs Kilde til »Elverhøj« II. 7, hedder det om Kaptajn Jens Munk, der 1619—20 havde foretaget en Opdagelsesrejse til Hudson-Bugten og nogle Aar efter vilde lægge ud paa et nyt Togt: »Det fortælles, at, da han til Afskeed talede med Kongen, og Kongen efter lang Tale mældede om den forrige Reise; og Munks slette Opførsel derved, svarede Munk ham noget haardt og ubetænksomt, hvorover Kongen blev fortørnet og stødte ham med sin Stok; Og at Munk derpaa gik hiem, vilde ikke spise udi nogle Dage, og endeligen døde af Sorg«. ¶ 51.12 f. *den bekiendte Anecdote*] omtalt i H. St. Holbeck: »Fra det klassiske Frankrig« 20 f. ¶ 52.1. *saae sit Hold*] »saa sit Snit«. ¶ 52.9. *at fælde eller brænde Elleskoven*] her fulgte Heiberg Rahbeks Raad. ¶ 52.18. *Tu ergo osv.*] »og du, for hvem jeg haaber et lykkeligere digterisk Liv, udfly du ogsaa, hvordan du kan, kommende Tiders Glemsel« (Ovid: »Tristia« 3, 7, 53 f.). Latinen er ikke helt nøjagtigt citeret.

196.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i Dansk Musiktidsskrift XVII (1942) 170.

52.26. *die Romanze*] »Nu Løvsalen skygger« (jf. Nr. 193). Der synes at have været Tale om, at ogsaa Agnetes Fremstillerinde Jfr. Pätges skulde synge, men Planerne blev opgivet, og Elisabeth Munk kom til at synge sine 2 Sange i 2. Akt umiddelbart efter hinanden (jf. »Dansk Musiktidsskrift« 172).

197.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i Dansk Musiktidsskrift XVII (1942) 171.

Brevet er formodentlig skrevet til Brug for Heibergs »Forerindring« til den trykte Udgave af »Elverhøj«, der indeholder nøjagtige Melodiangivelser.

53.2. *N° 5*] »Nu Løvsalen skygger«. ¶ 53.3. *Grönl.: Saml.*] »Alte schwedische Volksmelodien« (1818), udg. af Justitsraad Peter Grønland. ¶ 53.5. *Die Melodie des Menuett*] den svenske Sinclair-Vise, benyttet af Bellman til Fredmans sång Nr. 5 b; Melodien gaar tilbage til den hos Holberg omtalte Dans Folie d'Espagne. ¶ 53.7. *die in einem Trio vorkommende Melodie*] Dansestykket Pas de huit.

198.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1828 Nr. 245 (R. A.).

53.14. *Forpligtelser . . . for den ham tillagte Gage*] 1818 havde Kuhlau faaet en aarlig Gage paa 300 Rdl. som Kammermusik med Forpligtelse til bl. a. nu og da at komponere Musik til Stykker for Det kgl. Teater. ¶ 53.18. *Lulu*] romantisk Opera med Tekst af C. F. Güntelberg, opf. 1. Gang 29/10 1824. ¶ 53.19. *William Shakspeare*] romantisk Skuespil af C. J. Boye, opf. 1. Gang

28/3 1826. ¶ 53.20. *Hugo og Adelheid*] Syngespil med Tekst af C. J. Boye, opf. 1. Gang 29/10 1827. ¶ 53.24. *Resolution*] 13/12 1828 bevilgedes Kuhlau 300 à 400 Rdlr. (Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1828 Nr. 245, R. A.).

199.

Collinske Brevsamling XXII b, 5 (K. B.).

54.3. *min Ansøgning*] Nr. 200.

200.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1829 Nr. 1 (R. A.).

201.

Collinske Brevsamling XXIV a, 2 (K. B.). Trykt i Edv. Collin: H. C. Andersen og det collinske Hus (1882) 676 f.

56.2. *eberhardske*] den tyske Filosof og Æstetiker Johann August Eberhard. ¶ 56.7. *sine rivali*] »uden Medbejler«.

202.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1829 Nr. 1 (R. A.).

56.26. *N. T. Bruun*] Niels Thoroup Bruun var 1800—23 Det kgl. Teaters Oversætter og har i denne Egenskab bearbejdet 64 Syngestykker og 146 Syngespil. ¶ 56.35. *Pigen ved Søen*] Opera af Rossini, opf. 1. Gang 29/1 1828 i Heibergs Oversættelse. ¶ 57.29 f. *Heiberg . . . beskikkes til Theater-Digter*] Resolution af 6/1 1829 (Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1829 Nr. 1, R. A.).

203.

Ny kgl. Samling 1458 fol.

57.34. *A. E. Boye*] den som Holberg-Udgiver og ivrig Oehlenschlägerianer bekendte Litterat Adolph Engelbert Boye. ¶ 57.36 f. *Maanedsskriftet for Litteratur*] dette ansete Tidsskrift, der redigeredes af 14 (senere 15) Lærde, var Heiberg 1829 med til at grundlægge, men udtraadte allerede 1832 af Redaktionen. ¶ 58.9. *Erik Menved*] Ingemanns Roman anmeldtes af Molbech i Tidsskriftets 3. Bind, og af de nævnte Værker kom Heiberg i det hele taget kun til at behandle Oehlenschlägers »Hrolf Krake« (se Nr. 209—210).

204.

Collinske Brevsamling XXII b, 5 (K. B.).

58.21. *Sygdом*] Heiberg fik Mæslinger, der senere afløstes af en anden Sygdом (se 135.3 ff.). ¶ 58.23. *Den dobbelte Sygdом*] baade Heiberg selv og hans Moder, der boede paa Christianshavn, var angrebne af Sygdommen

(Heib. Fam.br. 16). ¶ 58.29. *min Vaudeville*] »Supplicanten«, der tryktes i »Den flyvende Post« 1830 Nr. 23 og opførtes paa Det kgl. Teater 16/5 1829 (jf. 68.5).

205.

Johanne Luise Heibergs Arkiv, Tillæg A 2 (R. A.).

59.3. *Dit sørgelige Tab*] Kamma Rahbek var død 21/1 1829. ¶ 59.15. *forberedt paa Efterretningen*] se Heib. Fam. br. 13 og 16. ¶ 59.20. *underrette ham*] se Heib. Fam.br. 18. ¶ 59.24. *enhver . . . forefalden Drengestreg*] Heiberg tænker især paa sin Flugt fra Bakkehuset 1804 (se Biogr. I 19). ¶ 59.25. *Oehlschläger er kommen mig i Forkjøbet*] med sit Mindedigt med de bekendte Linier: »Ja, Margarita! reen og klar, / Med alle Aandens Evner, Hiertets Dyder, / Du var en Perle dyrebar«, der offentliggjordes i »Dagen« 30/1 1829 (Poet. Skr. ved Liebenberg XXI 145 ff.). ¶ 59.38. *Møhl*] Lægen Nic. Chr. Møhl tilsaa Kamma Rahbek paa hendes Dødsleje. ¶ 59.38. *David*] Nationaløkonomen og Kritikeren C. N. David var en god Ven af Bakkehuset. ¶ 60.1. *hvad Oehlschläger har bebudet*] i Linierne: »Der finder jeg min Ungdoms Ven / Paa Bakken, tæt omringt af Floras Dale; / Der skal endnu vi tidt igjen / Med Kiærlighed om dig, vor Camma! tale«.

206.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

60.17. *sort paa hvidt skrevet og trykt*] i Rahbeks »Erindringer« (V 12) hedder det: »Ogsaa glædede det mig særdeles, da . . . min Brud og hans Kone traf sammen i Pladslogen, og gjorde Kiendskab paa en Maade, som lod mig ubdrageligen føle, at man i Rahbeks Brud til Heibergs saae med Fornøielse en Fremtids Veninde imøde.« ¶ 61.4. *fari, quæ sentiat*] »at sige, hvad man mener« (Horats: Ep. 1,4,9). ¶ 61.9 f. *som Manuskript . . . at samle*] Rahbek efterlod sig ved sin Død 1830 Planen til et lille Skrift, der skulde indeholde Mindedigte over hans Hustru; efter at ogsaa han var død, udgav Hofboghandler J. L. Beeken 1830 og Mynster 1831 et Par smaa Mindebøger om Ægteparret Rahbek, begge indeholdende Mindedigte, Mindetaler og biografiske Oplysninger. I Mynsters »Samling af Skrivter til Erindring om Knud Lyne Rahbek og Karen Margareta Rahbek, fød Heger« er optaget Digte af C. N. David, Friederike Brun, Oehlschläger, Ingemann, C. A. Lund, Fr. Schmidt og Lyder Sagen; derimod maatte Rahbek forgæves vente paa Digte fra Heiberg og Poul Møller. ¶ 61.14. *Tritogenia*] et Maanedsskrift, Rahbek udgav 1828—30 som Fortsættelse af »Minerva«. ¶ 61.18. *Caret quia vate sacro*] »at det er, fordi hun mangler en hellig Digter« (Horats: Carm. 4,9,28). ¶ 61.19. *procul hinc osv.*] »bort herfra, bort, I vanhellige« (Vergils »Æneide« 6, 258.). ¶ 61.19. *de hedde*

Legio osv.] »legion er mit navn; thi vi ere mange« (Marcus 5,9, Chr. VI's Bibel). ¶ 61.26. *Georg*] Georg Buntzen. ¶ 61.33. *Nos, te, quo fata jubent* osv.] »vi følger dig i den Rækkefølge, som Skæbnen befaler«; hvorfra Citatet er hentet, vides ikke. ¶ 62.6 f. *hin bekiendte Lanse*] if. et græsk Sagn tilføjede Achilleus paa sit Tog til Mysien Kong Telephos et Saar med sin Lanse; Telephos tvang imidlertid Achilleus til at dække Saaret med Rust fra Lansen og saaledes helbrede det. ¶ 62.8. *de danske i Paris*] denne Vaudeville fuldførte Heiberg først i 1833. ¶ 62.8. *Duekræmmerne og Styverfængerne*] »Og Jesus gik ind i Guds tempel, og uddrev alle dem, som soldte og købte i templen; og omstødte vaxlernes borde, og due-kræmmernes stole« (Matthæus 21,12, Chr. VI's Bibel). ¶ 62.10. *Macte virtute*] »til Lykke«.

207.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I. Trykt i Vor Fortid III 108.

62.14 f. *Deres skjønne Recension*] i Molbechs »Nordisk Tidsskrift for Historie, Literatur og Konst« III (1829) 173 ff. ¶ 62.19. *Deres Indvendinger*] Molbechs Kritik gælder forskellige Usandsynligheder: at Brudgommen faa Timer før Brylluppet første Gang kommer til Bruden for at »beile til et Afslag«, at Dansen paa Højstrup er begyndt før Vielsen, og at Walkendorf ikke skulde have hørt om »en saa ualmindelig og poetisk Bondepige som Agnete«. ¶ 62.23. *Recensionen i Maanedsskriftet*] Davids Kritik i »Maanedsskrift for Litteratur« I (1829) er ligesom Molbechs rettet mod visse Usandsynligheder; bl. a. hævder Anmelderen, at Elisabeth ikke (II.12) burde have aftalt med Ebbesen at besvime, men være flygtet til Kongen, og Agnete ikke lagt sig til at sove netop paa det Sted, hvor hun ved, at den frygtede Elverkonge hersker. ¶ 62.29 f. *Bøger, som jeg ønskede at benytte*] Molbech var Sekretær ved Det kgl. Bibliotek og har i denne Egenskab hjulpet Heiberg med Boglaan.

208.

Collinske Brevsamling XXIV a, 1 (K. B.). Trykt (delvis) i Edv. Collin: H. C. Andersen og det collinske Hus (1882) 685 f.

62.34. *Liebes Fortegnelse*] har formodentlig Forbindelse med den i E. Collin: »H. C. Andersen og det collinske Hus« (1882) 681 ff. omtalte. ¶ 62.35—63.1. *bemeldte Indstudering*] vistnok af »Preciosa« (se Edv. Collin: »H. C. Andersen og det collinske Hus« 1882 S. 686). ¶ 63.5 f. *Vennernes Fest*] se Noter til 17.10 og 20.22 f. ¶ 63.6. *Kiærlighedsdrømmene*] se Noten til 30.14.

209.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i JLHeib. Br. 111 ff.

63.15. *23/4 1829*] Dateringen er motiveret ved 64.35 f. ¶ 63.17. *vore Forhandlinger*] om Heibergs Recension af Oehlenschlägers »Hrolf Krake«. »Maanedss-

skriftet« Fremgangsmaade var den, at de enkelte Bidrag paa Forhaand forelagdes Redaktionskomiteen og drøftedes af flere af dens Medlemmer. ¶ 63.23 f. *den Sætning, at den som nægter sit Lands Guder*] »Aldrig har Digteren tydeligere udtrykt dette falske Standpunct end i Skildringen af Rolf Krages religiøse Overbevisning S. 139 o. følg. Her komme hans Kæmper ham bekymrede imøde, og spørge ham, om det er sandt hvad de have hørt sige, at han ikke troer paa Valhals Guder« (Pros. Skr. III 302); jf. »Om der i de islandske Sagn om Rolf Krage findes nogen Beretning om hans Fritænkeri, veed jeg ikke, da jeg ikke kjender dem« (smstds. 305). ¶ 63.38. *den filosofiske Tendents De misbilliger*] i Anmeldelsen siges der om Oehlenschläger: »At opfatte Virkeligheden i Begreber — og Dette er just Philosophiens Formaal — synes ham den ringeste af alle Beskjæftigelser; Erkjendelse og Indsigt ere ham Intet i Sammenligning med det gode Hjerte, og saaledes har han da tilsidst fundet sin filosofiske Beroligelse i den for flere Aar siden herskende, nu næsten forglemte Philanthropic, der satte den hele menneskelige Sjæl i Hjertet« (Pros. Skr. III 302).

210.

H. C. Ørsted fol. (K. B.). Trykt i JLHeib. Br. 115 ff.

66.35. *petitio principii*] en Tilsnigelse ved en Bevisførelse, bestaaende i, at man søger at bevise noget ved det, der skulde bevises.

211.

Collinske Brevsamling XXII b, 5 (K. B.).

67.29. *Theater-Chefen var igaar hos mig*] fordi Heiberg endnu var Rekonvalescent. ¶ 67.30. *Sangen*] ved Festforestillingen 5/5 1829 i Anledning af Prinsesse Carolines Forlovelse med Prins Ferdinand, hvor »Elverhøj« opførtes, blev Kongefamilien modtaget med en Sang (Poet. Skr. IX 263 f.), som Frederik VI havde bestilt hos Heiberg. Kongen var saa tilfreds dermed, at han forærede Digteren et Ur med Kæde og Signeter (Heib. Fam.br. 19). ¶ 67.36. »*Vi Sø-mænd gjør ei mange Ord*«] Sang af Todes Komædie »Søofficererne« til Musik af Grétry. ¶ 68.5. *min Supplicant*] se Noten til 58.29. ¶ 68.12. *Boyes i Aftenbladet*] C. J. Boyes Sang »Ved Deres Kongelige Majestæters og De Kongelige Høiheders Ankomst i Skuespilhuset, første Gang efter Declarationen af Deres Kongelige Høiheder Prinds Frederik Carl Christians og Prindsesse Wilhelmine Marias Forlovelse«, trykt i »Nyt Aftenblad« 10/6 1826.

212.

Collinske Brevsamling XXII b, 5 (K. B.).

68.15. *Deres lille Brev*] kendes ikke. ¶ 68.16. *Noget, som jeg har skrevet*] aabenbart den i Nr. 211 omtalte Sang. ¶ 68.18. *Den forlangte Vise*] hvilken

vides ikke. ¶ 68.18. *en anden*] Lejlighedsdigtet »Den 5te Marts« (Poet. Skr. IX 339 ff.). J. G. Adler og Weyse var begge født paa denne Dag. ¶ 68.20. *Commandeur Wulff*] se Noten til 37.30.

213.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

69.1. *et Sujet*] Udkastet til »Kong Valdemar Atterdag« er trykt i Pros. Skr. XI 468 ff. Da Teaterdirektionen fandt Emnet anstødeligt, blev Planen henlagt, men genopstod 1840 i »Syvsoverdag« (jf. Heib. Fam.br. 19 og Biogr. II 150).

214.

Ny kgl. Samling 3103, 4°. Trykt i Ude og Hjemme VI (1882—83) 515.

69.15 f. *La Muette de Portici*] Aubers Opera »Den Stumme i Portici« med Tekst af Scribe og Delavigne opførtes 1. Gang 22/5 1830 i Heibergs Oversættelse og blev med Jfr. Pätges i Hovedrollen en betydelig Succes (se Overskou V 84 ff. og Et Liv I 120 ff.). ¶ 69.34. *Lose*] Musikhandleren Carl Chr. Lose. ¶ 69.35. *La Fiancée*] Syngestykke af Auber med Tekst af Scribe, opf. 1. Gang i Heibergs Oversættelse 22/4 1831 under Titelen »Bruden«.

215.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurprotokol (R. A.).

216.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

70.12. *Bournonvilles Deeltagelse*] at Heiberg havde tiltænkt Balletdanseren Giovannis Rolle, hvori han baade skulde optræde talende, syngende og dansende, vakte stærkt Mishag hos Ryge og N. P. Nielsen, der forfattede en Protest til Chefen og forelagde den underskrevet af alle de rollehavende undtagen Jfr. Pätges. Heiberg henvendte sig imidlertid direkte til Kongen, som han tilsyneladende vandt for sin Plan. Da den endelige Resolution kom til at lyde paa, at Bournonville ikke maatte optræde talende, ændrede Heiberg sit Stykke, saaledes at Giovannis Repliker bortfaldt (Overskou V 63 ff.).

217.

Ny kgl. Samling 3525, 4°, III. Trykt i For Romantik og Historie XIX 165 ff.

70.22 f. *Deres Fremstilling igaar*] N. P. Nielsen udførte Fernandos Rolle i Heibergs »Prindsesse Isabella«, der opførtes 1. Gang i Anledning af Dronningens Fødselsdag 29/10 1829. ¶ 72.24 f. *Mein Herr Maler, will er wohl*] Citatstedet er ikke fundet.

218.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt (delvis) i Gigas: Litteratur og Historie I 246 ff.

219.

Ny kgl. Samling 3525, 4°, III.

220.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i Gigas: Litteratur og Historie I 249 f.

221.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I.

78.27. *Bowring*] den fra Grundtvigs Biografi kendte engelske Sproglærde John Bowring, der 1829 var i Danmark for at forberede en (aldrig udkommet) Antologi af danske Digte. ¶ 78.29. *Fortrædeligheder*] i Anledning af »Prindsesse Isabella«s Opførelse (se Biogr. II 150 ff.). ¶ 79.4. *Deres Frue*] Johanne Molbech, f. Langberg.

222.

Originalen ukendt. Trykt i For Ide og Virkelighed 1871 II 388 f.

79.6. *C. W. Elberling*] Filologen, den senere Rektor Carl Wilhelm Elberling, der var Senior i Studenterforeningen. ¶ 79.8. *de to . . . Bjørnehude*] Brevet drejer sig aabenbart om en Opførelse i Studenterforeningen Juleaften 1829 af Scribes og Bonifaces Komædie »L'ours et le pacha«, der i Heibergs Oversættelse under Titelen »Favoriten eller Hofsorgen« var blevet opført paa Det kgl. Teater ved en Sommerforestilling 11/6 1827. Erslews Oplysning i Forfatterleksikonet, at Stykket er blevet trykt, er urigtig. Derimod er Ms. til »Hofsorgen« (med fremmed Haand) bevaret i Fru Heibergs Arkiv, Tillæg F (R. A.), samt Ms. til et Par af Stykkets Sange i Heibergs Arkiv, C 2 (R. A.) og i Bakkehusets Samlinger, Frederiksberg Kommunebibliotek (trykt i For Ide og Virkelighed 1871 II 389 ff.). ¶ 79.9. *Hass*] Skuespiller ved Det kgl. Teater Joseph Ehlert Hass. ¶ 79.12. *Winsløw jun.*] se Noten til 20.12.

223.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

79.26. *Aloise*] Syngestykke af Maurer med Tekst af F. v. Holbein, opf. 1. Gang i Heibergs Oversættelse 29/1 1830.

224.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1830 Nr. 1848 (R. A.).

80.8. »Pigen ved Søen«] se Noten til 56.35. ¶ 80.8. »Skovhuggerens Søn«] Onslows Syngestykke »Le colporteur« med Tekst af de Planard, opf. 1. Gang i Heibergs Oversættelse 28/10 1828. ¶ 81.15. *Manthey*] Konferensraad Johan Daniel Timotheus Manthey var efter Collins Afgang 21/7 1829 blevet udnævnt til Direktør for Det kgl. Teater, men døde allerede 1/10 1831.

225.

Det kgl. Teaters Arkiv, D (R. A.).

226.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I. Trykt i Vor Fortid III 109.

83.12. *J. A. Bølling*] Bibliotekaren ved Det kgl. Bibliotek Jørgen Andresen Bølling (se om ham Chr. Bruun: »Erindringer fra det gamle kgl. Bibliothek« 26—42). ¶ 83.14. *Deres ærede Skrivelse*] kendes ikke. ¶ 83.15. *Perthes & Besser*] bekendt hamburgsk Boghandlerfirma. ¶ 83.19. *Bournonvilles pludselige Afreise*] formodentlig til Paris, hvor han havde Engagement indtil 1/4 1830, da han blev ansat som Hofdansemester ved Det kgl. Teater (Overskou V 73). ¶ 83.26. *paa andre Maader at gjøre Udveie*] der blev tilstaaet Heiberg et Ekstrahonorar af 200 Rdlr. for »Prindsesse Isabella« (se 223.25 og 234.22), men hvad der var vigtigere: Heiberg fik 5/12 1829 Digtergage, 400 Rdlr. aarlig (J. L. Heibergs Arkiv, C 1, R. A.); jf. III 206.4 ff.

227.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1830 Nr. 1853 (R. A.).

84.5 f. *Forestillingen i Anledning af . . . Kongens Fødselsdag*] se Noten til 79.26. ¶ 84.12. *Giovannis Rolle*] udførtes ved Stykkets eneste Opførelse af Bournonville (jf. Noten til 70.12). ¶ 84.12. *Kirchheiner*] Operasangeren Joh. Fr. Kirchheiner. ¶ 84.17. *Funck*] Solodanser Poul Funck. ¶ 84.18. *Larcher*] Solodanser Pierre (Peter) Joseph Larcher.

228.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1830 Nr. 1857 (R. A.).

85.3. *naar det kan komme paa Scenen*] »Prindsesse Isabella« blev aldrig mere opført. ¶ 85.4. *Bournonvilles Hiemkomst*] se Noten til 83.19.

229.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

85.21. »Betragtninger over Repertoiret«] en Artikelrække af Y. Z. (α: Nathan David). I Anledning af Direktionens Misfornøjelse med »Flyveposten« Teateranmelder maatte Heiberg lade ham falde og overtog derefter selv Teaterkritikken.

230.

Koncept i J. L. Heibergs Arkiv, B (R. A.).

86.24. *Artiklen quæstionis*] »den omtalte Artikel«. ¶ 87.31 f. *ligesom Figaro*] hentyder vistnok til Beaumarchais: »Le Barbier de Seville« III. 5. ¶ 87.40. *Lodoiska*] Syngespil af Cherubini med Tekst af Loraux, opf. 1. Gang i N. T. Bruuns Oversættelse 31/10 1815. ¶ 87.40. *Amors Geniestreger*] Lystspil af Henr. Hertz, opf. 1. Gang 31/3 1830. ¶ 88.29. *publici juris*] »hjemfaldet til Offentligheden«.

231.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i F. C. Olsen: Poul Møllers Levnet 136 ff.

91.5. *Juli 1830*] Dateringen skyldes F. C. Olsen. ¶ 31.8. *Dit kjærkomne Brev*] kendes ikke. ¶ 91.19. *dette tomitanske Land*] Poul Møller var fra 1826 Professor i Filosofi ved Christiania Universitet, men befandt sig ikke vel ved det aandelige Klima i Norge (»det tomitanske Land« efter Tomis, hvorhen Ovid Aar 8 e. Kr. forvistes som Straf for sin Elskovsdigtning). Det var ham derfor en sand Lise i Sommeren 1829 at kunne aflægge et Besøg i Danmark. ¶ 91.22. *Dit aandrige Blad*] til N. B. Krarup skrev Poul Møller i Vinteren 1827—28 om »Den flyvende Post»: »Jeg troer aldrig, der i Danmark har været redigeret saa interessant et Blad« (Olsen: »Poul Møllers Levnet« 128). ¶ 91.29. *den velbekjendte Mand* osv.] hentyder til Ordene »hic Rhodus, hic salta« (»her er Rhodus, her bør der danses«) fra en Fabel af Æsop. ¶ 92.10 f. *sat mit Navn i Subscriptionsplanen*] se Facsimilen i Biogr. II 96—97. ¶ 92.16. *3 Smaastykker*] Digtene »En Moder med sit Barn«, »Ved et Gilde i Anledning af to medicinske Doctors Promotion i Christiania 1830« og »Sang for Professor Hansteen«, alle trykt i »Den flyvende Post« 1830 Nr. 93. ¶ 92.19 f. *Din hele Forsvarskrig imod de soranske Korsfarere*] Heibergs Fejde med Hauch, Peder Hjort og Chr. Wilster, »de tre Professorer i Fægtekunsten ved Lidenskabernes Academie i Sorø« (se Biogr. II 116 ff.). ¶ 92.33. *Møhl*] besøgte i Juli 1830 Norge (se F. C. Olsen: »Poul Møllers Levnet« 142). ¶ 92.34. *den sidste smukke Novel*] »Slægtskab og Djævelskab«, trykt i »Flyveposten« 1830 Nr. 27—45.

232.

H. C. Ørsted fol. (K. B.). Trykt i Breve fra og til H. C. Ørsted II 99 f.

93.19. *Deres Manuscript*] i »Kjøbenhavns flyvende Post« 1830 Nr. 95—96 fik Ørsted anonymt optaget sit Læredigt »Nyt Vaftrudnersmaal«, et Forsøg paa ud fra et Nutidsstandpunkt at omdigte det gamle Eddakvad »Vafpruðnismál« for derved at bibringe Læserne Resultaterne af den nyere Tids astronomiske og kosmogoniske Forskninger. Efter Forfatterens Ønske lod Heiberg forud Parallelstederne fra det gamle Kvad aftrykke i Baggenses Oversættelse. Digtet er optaget i Ørsteds »Samlede og efterladte Skrifter« IV 55 ff.

233.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I. Trykt i Vor Fortid III 110 ff.

94.7. X. Y.] i Aargangen 1830 af »Kjøbenhavns flyvende Post« fungerede Nathan David (Mærket »Y. Z.«) som Bladets meget kyndige Teateranmelder. Hans Artikelserie »Betragtninger over Repertoiret« (Nr. 76—78) med dens skarpe Kritik af den forløbne Sæson foranledigede dels Direktionens Paatale (se Nr. 229), dels nærværende Brev fra den nye Teaterdirektør Molbech. ¶ 95.3. *den sidst udnævnte Directeur*] Molbech var 13/7 s. A. blevet Medlem af Teaterdirektionen. Heiberg morer sig med at lade, som om han ikke har gennemskuet X. Y.'s Identitet, og benytter Lejligheden til at give Udtryk for sin Opfattelse, at Molbech ikke er den rette Mand til at lede et Teater, selvom han i andre Henseender nærer stor Agtelse for ham. Om Heibergs Forhold til Molbech se Biogr. II 155 ff.

234.

Collinske Brevsamling VIII, 15 (K. B.).

96.3. *Deres Brev*] ikke kendt. ¶ 96.4. »Digteren og Amor«] under Overskriften »Tvende Smaadigte« offentliggjordes i »Flyveposten« 1830 Nr. 139 dette Digt (SS² XII 230) og »Perlen« (SS² XII 68). ¶ 96.6. *Omvendelsen*] Andersen har formodentlig fortalt Heiberg, at han (i Anledning af sin Forselskelse i Riborg Voigt) tænkte at tage en Embedseksamen (se »H. C. Andersens Levnedsbog« ved H. Brix 168.)

235.

Koncept i Ny kgl. Saml. 1706 fol. III, 11. Trykt i Danske Studier (1942) 132 f.

96.15. *D. V.*] *Deres Velbaarenhed*. ¶ 96.18. *stile Fleertallet af Brevene . . . til Dem*] de tre første Epistler af »Gjengangerbreve« (1830) er adresseret til Heiberg. ¶ 96.22. *for at tale med sal. Justitsraad Baggesen*] Stedet er ikke fundet.

236.

H. C. Ørsted fol. (K. B.). Trykt i Breve fra og til H. C. Ørsted II 100 ff.

96.29. *det mig laante Manuscript*] Ørsteds Recension af »Gjengangerbreve«, trykt i »Maanedsskrift for Litteratur« V (1831) 1 ff. (= Ørsted: »Saml. og efterl. Skr.« VI 33 ff.). ¶ 97.3 f. *Hvad De siger om Debatterne i vor Redaction*] der gøres Rede for Fremgangsmaaden ved Optagelsen af Afhandlinger i »Maanedsskrift for Litteratur«, og det gavnlige i før Udgivelsen at forelæse sine Bidrag for en Kreds af Venner fremhæves. ¶ 97.20 f. *Schelling har skrevet en . . . Romance*] »Die letzten Worte des Pfarrers zu Drottning auf Seeland«, der stod i »Musenalmanach für das Jahr 1802«, udg. af A. W. Schlegel og Tieck (= »Sämtl. Werke« 1. Abth. X (1861) 431 ff.). ¶ 97.22. *gjendrive Forfatterens Ord*]: »Hvad troer Du, Fichte, Kant og Schelling / Har brudt sig om den digtede Fortælling? / Jeg mener, om en saadan, hvor det Hele / Er opløst i en yndig Harmonie / Af Talens enkelte forbundne Dele, / Mens der af Facta kun er lidt deri« (Hertz: »Digte fra forskjellige Perioder« III 56). ¶ 97.24. *hvad der er sagt om Kant*] »Kants Undersøgelser over det Skjønne i hans 'Kritik der Urtheilskraft' bære et saadant Præg af en høiere Genius, at Forf. [ø: Hertz] vist ikke kan andet end finde dem den største Opmærksomhed værd; og selv om han skulde være af modsat Mening, maatte han dog deri finde et afgjørende Beviis paa, at Kant ret alvorligt havde brudt sig om det Skjønne« (12). ¶ 97.24. *Forsvaret for Fichte*] »Har end Fichte ikke forsøgt sig i Fortællingen, saa har han dog med Held oversat nogle gamle latinske Psalmer i sit skjønne og kjærnefulde Tydsk. Desuden finde vi i hans 'Anweisung zum seeligen Leben', og i hans 'Reden an das deutsche Volk' en Veltalighed, og en Sands for Sprogets dybe Betydning, der vel vise, at han havde en levende Følelse for det Skjønne« (11 f.). ¶ 97.26. *det Pag. 15 bis anførte Sted*] Hertz: »Digte fra forskjellige Perioder« III 56 f. (»I Korthed, blandt de Femten« osv.). ¶ 98.4. *Bemærkningen om Baggesens overdrevne Iver for Gratie*] »I den jor-diske Baggesens Kritiker, træder det Yndiges Hylding ofte saa stærkt frem, at mange af hans Feil, selv naar han blev grov, altsaa ugratios, hidrørte fra hans Iver for Gratiernes Tjeneste, der virkelig tilsidst antog Fanatismens Character« (14). ¶ 98.7 f. *det til Admiral Sneedorf*] Digtet »Til Søkrigeren Sneedorf« (= »Havfrusukket«, Arlauds Udg. V 138). ¶ 98.8. »Thora«] det ufuldendte »Thora af Havsgaard«. ¶ 98.10. *det smukke Digt*] af H. C. Ørsted selv.

237.

Fhv. Amtsforvalter A. Palsbo, Virum.

98.21. *en unævnt*] A. F. Tscherning eller A. C. Gierlew? ¶ 98.22. *Gjenganger-Poemet*] Hans Mikkelsen [ø: P. T. Hald]: »Gjenganger-Poem udi fem Sange« (1831), jf. Heib. Fam.br. 43. ¶ 98.23. *min Tvilling*] Jfr. Pätges, der siden

1830 var optaget i Fru Gyllembourgs Hus, hvorfor Heiberg og hun kaldte hinanden »Søsteren« og »Broderen« (Et Liv I 136). ¶ 98.23. *Frue Buntzen*] vel Camilla Buntzen, f. du Puy. ¶ 98.26. *Paradis-Brevene*] Hertz' »Gjengangerbreve«, der udgaves for at være sendt som Himmelbreve fra Paradis. ¶ 98.29. *Fløi- og Iismanden*] »Fløjmand« kan muligvis have Hentydning til Hertz: »Gjengangerbreve«, hvor det hedder om Knud Sjællandsfar, at man kunde til Nød stille ham »Som Fløimand ved et Livvagts-Regiment« (»Digte fra forskjellige Perioder« III 147), men »Iismand« ser Udgiveren sig ikke i Stand til at forklare.

238.

Teatermuseet. Trykt i C. M. Scholten: Dengang 10 ff.

99.3. *Petersen*] Filologen Professor F. C. Petersen, gift med Heibergs Kusine Bolette Bruun, f. Iürgensen. ¶ 99.12. *Frederiksborg*] Schmidten boede under sin Sygdom hos sin Moder paa Gaarden Sophienborg uden for Hillerød. ¶ 99.15. *en Vaudeville*] »Køge Huskors«, der blev færdig i Løbet af Sommeren. ¶ 99.21. *min Pegasus*] Heiberg var en ivrig Rytter og havde 1828 skaffet sig Ridehest. ¶ 99.35. *en Reise til et sydligt Sted*] da Schmidstens Helbredstilstand forværredes, maatte han snart efter rejse til sin Broder paa St. Croix, Byfoged Godtfred v. Schmidten, hvor han døde 16/7 1831. ¶ 99.38 f. *Din Recension over Grundtvigs Piece*] en Anmeldelse i »Maanedsskrift for Litteratur« V (1831) 420 ff. af Grundtvigs »Politiske Betragtninger, med Blik paa Danmark og Holsteen«, som Schmidten kritiserer som mere egnet »til at forvirre end til at lede til klar og tydelig Indsigt«. ¶ 100.7. *Mynsters Recension*] af »Gjengangerbreve« i »Maanedsskrift for Litteratur« V (1831) 197 ff. (= »Blandede Skrifter« II 357 ff.). ¶ 100.15. *Hvad han siger om den franske Literatur*] Mynster beundrer fransk Stilkunst, men hævder at »Den franske Poesie synes os vel paa ingen Maade at love det Udbytte, som Forf. venter sig deraf« (204); den har en fattig Rytmik og er monoton. Lamartine og Hugo omtales i en Fodnote S. 206 f. ¶ 100.18. *Vitet*] den franske Politiker Ludovic Vitet dramatiserede Scener af den franske Historie i Romantismens Aand og er Forfatter af kunsthistoriske Afhandlinger (se G. Brandes: SS VI 296 ff.). ¶ 100.19. *Hvad Du siger om Baggesen*] i det foregaaende (tabte) Brev. ¶ 100.21. *paa-staae at de have optaget Løst og Fast*] »Maanedsskrift for Litteratur« V 220. ¶ 100.33 f. *Hun tager den inderligste Deel i osv.*] se som Vidnesbyrd herom det i Biogr. II 11 f. aftrykte Brev fra Fru Gyllembourg til Schmidstens Søster. ¶ 100.39. *Bruden*] se Noten til 69.35. ¶ 100.40. *Petersen*] F. C. Petersen var Redaktionssekretær ved »Maanedsskriftet«. ¶ 101.1. *Knirsch*] Indehaveren af Hotel d'Angleterre, Østrigeren Carl Joseph Knirsch, havde 1831 i Hotellets Stueetage indrettet Hovedstadens eleganteste Kafé (Carl C. Christensen:

»Hotel d'Angleterre« 60 ff.). ¶ 101.13. *Hambroes Huus*] den bekendte jødiske Handelsmand Joseph Hambro, Grundlægger af et stort Bankierfirma, der senere overflyttedes til London. ¶ 101.14. *Geismar*] den russiske General, Friherre Frederik Kaspar Geismar, blev slaaet i Kampen mod Polakkerne ved Stoczek og Dembe Wielki. ¶ 101.17. *Diebitsch*] den russiske Feltmarschal Ivan Diebitsch Zabalkanskij forsøgte forgæves at slaa den polske Opstand ned og døde samme Aar; han er danske Læsere bedst bekendt fra Omtalen i Heibergs efter Töpfer omarbejdede Enakter »Ser jer i Spejl« og Hostrups »Genboerne«.

239.

Ny kgl. Samling 3292, 4°.

101.23. *Det omlagte Brev*] antagelig det 22/4 1831 daterede, der er aftrykt i C. M. Scholten: »Dengang« 14 ff. ¶ 101.25. *Dit Brev*] kendes ikke.

240.

Ny kgl. Samling 3292, 4°. Trykt i C. M. Scholten: *Dengang* 18 ff.

101.35. *Indlagte Brev*] af 19/5, findes i Nyere dansk Brevsamling, 2. Række (K. B.). ¶ 101.35. *Petersen*] Filologen F. C. Petersen. ¶ 102.2. *min Faders »Erindringer«*] P. A. Heibergs »Erindringer« udkom 1830 i Christiania, men Sønnen modtog først det fulde Antal Frieksemplarer, han paa sin Faders Vegne skulde uddele, i Maj 1831 (se Heib. Fam.br. 44 f.). Om Bogen skriver Fru Gyllembourg i det ovenfor omtalte Brev til Schmidten: »Om de parisiske Erindringer veed jeg ikke selv hvad jeg skal sige. De ere skrevne, synes mig, med en forunderlig Ubesindighed og Uskaansomhed, men ogsaa med en forunderlig Naivitet og Livelighed, altsammen forunderligt hos en Mand over 70 Aar«. ¶ 102.3. *Bang*] maaske Juristen og Politikeren P. G. Bang. ¶ 102.24 f. *som Oehlenschläger siger*] i Digtet »Hjemve«, skrevet i Halle 1805, hedder det: »Livets Kilde, Glædens Moder / Taarner sig, det sølvblaa Hav« (Poet. Skr. XIX 262). ¶ 102.30 f. *Min Vaudeville*] »Køge Huskors«. ¶ 102.37. *Din lille Seddel*] kendes ikke.

241.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1831 Nr. 97 (R. A.).

103.9. *en Vaudeville*] »Køge Huskors«. ¶ 103.34. *Deres Majestæts nærforestaaende Afreise*] Frederik VI afrejste 6/6 til Hertugdømmerne. 4/6 bevilgedes der Heiberg et Forskud paa 300 Rdl.

242.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

104.3. *Dit vennehulde Brev*] ikke bevaret mellem Heibergs øvrige Breve til P. Hansen, der af dennes Sønsøn, cand. theol. P. O. Ryberg-Hansen,

er skænket til Det kgl. Bibliotek (Ny kgl. Saml. 3103, 4°). Heiberg har i Brevet bedt sin gamle Lærer, der var blevet Sognepræst i Slangerup, om at vie ham til Jfr. Pätges. Brylluppet fandt Sted i fuldkommen Stilhed i Slangerup Kirke 31/7.

243.

Ny kgl. Samling 2336, I, 4°. Trykt i Vor Fortid III 112 f.

105.7. *Justitsraadens venskabelige Skrivelse*] kendes ikke. ¶ 105.8 f. *Gjenvindelse af Deres Helbred*] i sin Skrivekalender for 1831 (Ny kgl. Saml. 439, 8°) taler Molbech om, at han 18/7 tog »meget daarlig og m. stærk Feberhede til Castrup, hvor jeg i flere Dage var meget svag, og egentl. først d. 24. og 25de begyndte at spore Bedring og Styrkelse, efter en overord: Mathed, og Afspænding i alle Siæls- og Legemskræfter, ledsaget af stærk Hoste og Expectoration«. ¶ 105.10. *min Hest*] se Noten til 99.21. ¶ 105.11 f. »*Sproglæreren*«] en Enakter af Fru Gyllembourg, der indleveredes under hendes Søns Navn og 1. Gang opførtes 23/10 1832; det blev trykt 1834 i »Skuespil af Forfatteren til 'En Hverdags-Historie'«. I sin Kronik »Stakkels Ludvig« i »Berlingske Aftenavis« 14/2 1949 har Elisabeth Hude sandsynliggjort, at Fru Gyllembourg lod sin Søn lægge Navn til dette Stykke og de to senere »Fregatskibet Svanen« og »Magt og List« for at hjælpe ham over den Restance, hvori han var kommet med Hensyn til at levere Det kgl. Teater originale Arbejder. ¶ 105.12. *Vaudevillen*] »Køge Huskors«. ¶ 105.16. *Vielsen*] Molbech noterer 11/7 i sin Skrivekalender: »Fru Gyllembourg underrettede mig om Heibergs forestaaende Forbindelse m. Jfr. Pätges«. ¶ 105.20. *mit Anliggende*] utvivlsomt et økonomisk.

244.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I. Trykt i Vor Fortid III 113 f.

105.31. *kjærkomne Skrivelse*] kendes ikke. ¶ 106.1. *Don Carlos*] Schillers Skuespil var tidligere oversat af Rahbek, men nu paa ny blevet fordansket af Molbech og opførtes 1. Gang 20/9 1831 med Fru Heiberg som Prinsesse Eboli. ¶ 106.20. *Mad. Andersen*] Rahbeks Protegé Birgitte Elisabeth Andersen, f. Olsen. ¶ 106.20 f. *Jfr. Jørgensen*] Henriette Jørgensen. ¶ 106.21 f. *Emilie Galotti*] Skuespil af Lessing. ¶ 106.22. *Jfr. Heger*] Elisa Heger, Datter af Skuespillerparret Stephan og Eline Heger. ¶ 106.25. *Stærkodder*] Tragedie af Oehlenschläger fra 1812. ¶ 106.25. *Lady Milford*] denne Rolle i Schillers Drama udførte Jfr. Pätges, da hun sammen med Ægteparret Wexschall, N. P. Nielsen og C. Foersom gav Gæstespil i Norge Juni—Juli 1829. ¶ 106.31. *Stage*] Skuespilleren J. A. G. Stage var fra 1828 Det kgl. Teaters Regissør. ¶ 107.4. *Lassen*] Gotthilf Ferdinand Lassen, ansat 1830 som Rolleskriver ved Det kgl. Teater, 1838 Økonomiinspektør sammesteds. ¶ 107.5. *Vaudevillen*] »Køge Huskors«.

245.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

107.13. *Sproglæreren*] se Noten til 105.11 f. Det har utvivlsomt moret Heiberg at læse Molbechs højstemte Ord om et Stykke, der ikke var hans. ¶ 107.18. *Nina*] Skuespil af Heiberg fra 1823. ¶ 107.21. *Skuespil i een Act*] saaledes kaldes det ogsaa i Fru Gyllembourgs »Skuespil« (1834). ¶ 108.6. *in rebus domesticis*] »i Hjemmets Anliggender«. ¶ 108.15. *Theatercensur*] Nr. 246. ¶ 108.16 f. *Lises og Commerceraadens Roller*] spillede af Fru Heiberg og Frydendahl. ¶ 108.22. *Sagen er ikke saa fortvivlende*] den unge Piges Replik i 18. Sc. af »Sproglæreren« lyder: »Mig forekommer det ikke saa fortvivlende«. Heiberg tog altsaa ikke Notits af Molbechs Bemærkning.

246.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurprotokol (R. A.). Trykt Ude og Hjemme VI 516 f.

108.36. *Rosenkilde . . . Winsløw*] disse to Skuespillere udførte henholdsvis Blases og Arthurs Roller. ¶ 109.3. *den udmærkede Konstner og Konstnerinde*] Frydendahl og Fru Heiberg. ¶ 109.7. *Bekjendtgjørelsen angaaende Cholera*] er udgaet af den trykte Udgave. ¶ 109.8. *Perlekiærs sidste Replik*] »Gid Fanden havde din Diplomati! Muursvenden er en bedre Diplomat end du: han har intrigeret, os Alle uafvidende, han har hemmelig slynget Knuden, og det er endelig ogsaa ham som løser den«. Heiberg synes ikke at have fulgt Molbechs Anvisning. ¶ 109.10 f. »*Ih du store chinesiske Gud!*«] Sc. 19, ikke ændret.

247.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

109.27. *efter Taxten*] indtil 1832 gjaldt Honorarregulativet fra 1796. ¶ 110.8. *Musiken anvendes . . . parodisk*] se Torben Krogh: »Heibergs Vaudeviller« 88 ff. ¶ 110.12 f. *anvendt saa megen Tid og Flid paa den musicalske Deel*] Heiberg havde bl. a. selv komponeret 5 af Sangene til »Køge Huskors« (se Musikbilag til Poet. Skr. IX). ¶ 110.16. *Muurmesteren*] Opera af Auber. ¶ 110.19 f. *en Melodie, der ganske svarede til mine Fordringer*] til Slut bestemte Heiberg sig for Fredmans Epistel Nr. 32. ¶ 110.26. »*Sproglæreren*«] se Noten til 105.11 f. ¶ 110.30 f. *første Gang opførte paa samme Aften*] dette Ønske opfyldte Direktionen ikke: »Køge Huskors« fik Premiere 28/11 1831, »Sproglæreren« 23/10 1832. ¶ 110.36. *700 rbd. Sedler*] af Nr. 323 (S. 223.26—29) ses, at Heiberg fik udbetalt for disse to Stykker tilsammen 645 Rdl. ¶ 111.5. »*Svanen*«] Fru Gyllembourgs under Sønnens Navn indleverede 1-Akts Skuespil »Fregatskibet Svanen«, der aldrig kom til Opførelse, men tryktes i Udgaven

af hendes »Skuespil« (1834), jf. Nr. 256—257. ¶ 111.5. *en ny Vaudeville*] af Vaudeviller med 4 Personer kan der kun være Tale om »Nej«, der imidlertid først blev skrevet færdig 1836. ¶ 111.13. *componere en Ouverture*] dette skete ogsaa (se Torben Krogh: »Heibergs Vaudeviller« 39).

248.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

111.22. *Agent Borggaard*] i den trykte Udgave: Agent Berger (jf. Noten til 160.33 f.). Ved Opførelsen udførtes denne Rolle af C. N. Rosenkilde. ¶ 111.31. *ex imo pectore*] »af inderste Hjerte«.

249.

Collinske Brevsamling I, 32 (K. B.).

112.5. *Hasting*] denne Rolle spillede af N. P. Nielsen.

250.

Collinske Brevsamling I, 32 (K. B.).

112.18 f. *de to originale Dramer*] Fru Gyllembourgs »Fregatskibet Svanen« og »Magt og List«. ¶ 112.21. *en ny Censor*] efter Mantheys Død udnævntes 23/12 1831 Justitsraad Carl Ludvig Kirstein til som Direktør særlig at varetage Censuren og Økonomien.

251.

Koncept i Collinske Brevsamling I, 33 (K. B.).

113.10. *min Mening . . . afgivet i Censur-Protocollen*] Molbechs Votum af 19/11 1831 om »Fregatskibet Svanen« har følgende Ordlyd: »Dette lille Situationsstykke, behandlet med Forfatterens sædvanlige Lethed og Naturlighed i Dialogen, har aldeles ingen, eller meget ubetydelig Charakteertegning; og Dialogen selv lidet af det Piquante, som Forf. i sine Arbejder for Theatret pleier at meddele den. Stykket maa altsaa fortrinlig hente sin Interesse fra Situationen, og sin Brugbarhed fra dets Bequemhed til at give de Spillende Leilighed til at udvikle deres Talent. Det sidste er vist nok især Tilfældet med de to quindelige Personer, hvis Roller Forf. har tildeelt Mad. Wexschall og Fru Heiberg; og paa Udførelsen af disses og af Capitainens Rolle, hvortil Forf. har foreslaaet Hr. Nielsen, vilde Stykkets Skiebne fornemmelig beroe. Hvad Situationen selv angaaer (en Skibscapitain, allerede gift og bosat i Flensborg, bliver forelsket og gifter sig anden Gang i Kiøbenhavn; Konen fra Flensborg kommer did, opdager Sagen under Vielsen, fortvivler, Alt kommer for Lyset — og tillige at den nygifte Kone No. 2 har en Slags ældre Kiæreste; tilsidst en Ædelmodigheds- og Opoffrings-Strid, hvorpaa Alt, uagtet den

foregaaede Ægtevielse, opløses ved en Navne-Ombytning, og Konen No. 2 afstaaer sin Capitain, som hun er gift med, og tager til Takke med Styrmanden, som hun ikke er, eller kan blive ægteviet med) saa kan det ikke negtes, at den hverken er fiin eller delicat; og jeg tvivler om, at Mange ville finde den interessant. Neppe engang troer jeg, den, ganske som den nu er anlagt, kan eller bør bringes paa Scenen hos Os, hvor den uden Tvivl hos en stor Deel af Publicum vilde møde Misbilligelse og Mishag uagtet den maaskee ikke, i den Folkeklasse, hvor den foregaaer, er uden virkelige Exempler, eller ganske usandsynlig. Jeg holder for, det ei kan være vanskeligt at foretage den Forandring med Stykket, at Konen No. 1 opdager det nye Kiærlighedsforhold paa Bryllupsdagen, men inden Vielsen er foretaget; og kan i saa Fald ikke have noget imod Stykkets Antagelse; uagtet jeg ikke troer det hører til dem, der ville gjøre betydende Lykke« (Censurprotokollen 1829—32 S. 117). Om »Magt og List« hedder det 21/11: »Dette Drama, af en temmelig usædvanlig Art, hvis ikke meget sandsynlige Plan og Situationer, tildeels synes mere at frembyde Stof for en eventyrlig Novelle, end for et Drama, og hvis Fremstilling af huuslige Forhold og Charakterer af en noget besynderlig Art, forekommer mig ei at være af nogen almindelig eller meget udstrakt Interesse: besidder dog i Charakteertegning og i den Leilighed, det giver til et livligt Theater-spil, andre Egenskaber, som kunne tale for dets Antagelse; for hvilken jeg saaledes, og særdeles med Hensyn til Forfatterens ældre betydelige Fortiener af Theatret, troer at burde erklære mig« (smstds. 118). Teatret bestemte sig i sidste Instans til at forkaste »Fregatskibet Svanen«; »Magt og List« opførtes 13/1 1832, ialt kun 2 Gange, men Stykket forekom stødende og usandsynligt, og det kom ved Opførelsen til Mishagsytringer (jf. Heib. Fam.br. 53 og Benedicte Arnesen-Kall: »Fru Gyllembourg« 89 f.).

252.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

113.23. *Oversættelse af Wests Donna Diana*] Spanien Moretos Skuespil »Donna Diana« opførtes 1. Gang 20/3 1834 i Tyskeren Wests Bearbejdelse. Sille Beyers Oversættelse var gennemrettet af Molbech (jf. 193.35). Paa Titelbladet af den trykte Udgave (»Det kgl. Teaters Repertoire« 1834) staar der: »oversat efter West's Bearbejdelse af Moretos spanske Original, ved Forfatteren af Skuespillet 'Navnet, eller det hurtige Frieri' [o: S. Beyer]; udgivet af C. Molbech«. Den Oversættelse, man i 1831 tænkte paa at benytte, kan forøvrigt ogsaa have været Kieler-Lektoren H. v. Buchwalds (trykt 1833 i »Valkyrien«) (se E. Gigas: »Litteratur og Historie« I 263). ¶ 113.25. »De to Nætter«] Syngestykke af Boieldieu med Tekst af Bouilly og Scribe, opf. 1. Gang 21/9 1832 i Heibergs Oversættelse.

253.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

114.9. *de saaledes rettede Blade i Manuscriptet*] ikke vedlagt Skrivelsen.

254.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

116.3. *at lade Knuden løses førend den 2den Vielse*] den trykte Udgave viser, at Fru Gyllembourg ikke bøjede sig paa dette Punkt.

255.

Ad usus publicos' Arkiv J.-Nr. 242/9 (R. A.). Trykt i Fonden Ad usus publicos III 233 f.

116.28 f. *bevilger mig en Sum af . . . 1,000 Rbdlr.*] ved kgl. Resolution af 13/3 1832 bevilgedes der Heiberg af Fonden et rentefrit Laan paa 1000 Rdl., som if. ny Resolution af 3/4 1832 skulde tilbagebetales igennem 10 Aar fra 1/1 1833 at regne.

256.

Ny kgl. Samling 2312, 4°. Trykt i JLHeib. Br. 145 ff.

117.22. *en Fortælling i den engelske Spectator*] er ikke fundet. ¶ 117.36. *medfølgende Brev*] Nr. 254.

257.

Nyere dansk Brevsamling XII, 4 (K. B.). Trykt i JLHeib. Br. 148 ff.

119.6. *Lorentz Hansen*] saaledes hedder Stykkets mandlige Hovedperson.

258.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

120.2. *indlagte Brev*] kendes ikke. Den her meddelte Billet er medtaget som et af de tidligste Vidnesbyrd om, at Forholdet mellem Ryge og Heiberg fra tidlig Tid ikke var godt.

259.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

120.7 f. *Magt og List*] se Noten til 113.10.

260.

A. F. Tschernings Arkiv (R. A.). Trykt i Af A. F. Tschernings efterladte Papirer I 291.

Dette og det følgende Brevs Aarstal er fastsat under Hensyn til, at de københavnske Liberales Fest paa Dagen for Stænderanordningen, d. 28. Maj,

første Gang holdtes 1832, og at Tschernings Fader, Oberst Eilert Tscherning, der omtales i den første Billet, døde 26/7 1832.

120.12. *Tscherning*] hørte til den heibergske Kreds og fejredes bl. a. ved sin ufrivillige Afrejse til Udlandet 1833 med en Afskedsfest hos Ægteparret (Et Liv I 174 og Biogr. II 15). ¶ 120.13. *deeltager jeg*] Tscherning havde 1831 i Anledning af Provinsialstændernes Indførelse stiftet et 28. Maj-Selskab, hvis Formaal skulde være at øve sig i mundtlig Behandling af offentlige Angiggender. Kancelliet forbød det imidlertid. Aaret efter indbød han forskellige til et Middagsselskab paa Skydebanen 28. Maj. Nogle Svarbreve (alle afslaaende) er aftrykt i hans »Efterladte Papirer« I 291 ff. ¶ 120.17. *Frøken Scholten*] antagelig Ulrike Christiane v. Scholten, der var i Huset hos Matematikeren v. Schmidts Mor paa Sophienborg ved Hillerød (jf. Heib. Fam.br. 140). ¶ 120.18. *Deres Frøken Søster*] Tscherning havde (se »Af A. F. Tschernings efterladte Papirer« I 9) 4 Søstre: Elisabeth Birgithe, g. 1821 m. den senere General de Meza, Karen Marie, g. m. Kammerjunker Schumacher, Sara († ugift 1841) og Albertine, g. m. Major Dalberg; her er vist nok Tale om Sara. Under Brevet er skrevet *Dirking* og *Blom* som Deltagere i Festen.

261.

A. F. Tschernings Arkiv (R. A.).

120.27 f. *klinke paa Provindsialstændernes Velgaaende*] i »Breve til en Landsbypræst« (Kjøbenhavns flyvende Post 1834 Nr. 22) satiriserer Heiberg derimod over den megen Veltalighed ved 28. Maj-Festerne (Pros. Skr. X 259 ff.).

262.

Kopi i Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1832 Nr. 140 (R. A.).

121.5. *Familien Riquebourg*] Drama af Scribe, opf. 1. Gang paa Det kgl. Teater 30/12 1831 i Heibergs Oversættelse. ¶ 121.7. *De to Nætter*] se Noten til 113.25. ¶ 121.17 f. *Marion de l'Orme*] ikke omtalt i Censurprotokollen; derimod har Molbech anmeldt Stykket i »Maanedsskrift for Litteratur« VIII (1832): »Victor Hugos Drama vil, med alle dets unegtelige Præg af Genie og et stort dramatisk Talent, ei kunne frikiendes for en, den naturlige Følelse saarende Forvirring af moralske og æsthetiske Ideer — en Sammenblanding af Dyd og Last, af Godt og Ondt, af Skiændsel og Siælsstyrke, af det Sublime og det Lave og Gemene i Situationer og Charakterer. Men den bærer tillige, ved Siden af Scener og Skildringer, der vidne om Forfatterens kraftige Digter-aand og dramatiske Compositionsevne, heelt igiennem Præget af den voldsomme Overspænding i alle Forhold og i ethvert anvendt Middel til scenisk Effect, som er egen for den nyeste Skole af Tragikere eller alvorlige Skuespildgere i Frankrige« (549).

263.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1832 Nr. 140 (R. A.).

121.26. *Qvækeren og Dandserinden*] Lystspil af Scribe og Paul Duport, opf. 1. Gang i Heibergs Oversættelse ved en Sommerforestilling 30/6 1831 og derefter overført til Det kgl. Teaters Repertoire. ¶ 121.35. *jeg skrev til Hans Excellence*] Brevet ukendt. ¶ 122.9 f. *franske Conversationsstykker . . . i Andres Oversættelse*] f. Eks. Mazères' »Den uægte Ægteemand«, oversat af Overskou. ¶ 123.10. *Syngespillet Bruden*] se Noten til 69.35. ¶ 123.32. *La pension bourgeoise*] opf. 1. Gang 4/10 1832 i Heibergs Oversættelse under Titelen »Kostgænger«. ¶ 123.33. *Le plus beau jour de la vie*] opf. 1. Gang 30/12 1832 i Heibergs Oversættelse under Titelen »Den skønneste Dag i Livet«. ¶ 123.34. *Le médecin des dames*] af Scribe og Mélesville. ¶ 123.35. *Le parrain*] Komædie af Delestre-Poirson, Scribe og Mélesville, opf. 1. Gang i Paris paa Gymnase 23/4 1821. ¶ 123.36. *Les deux précepteurs*] Lystspil af Scribe og Mélesville, opf. 1. Gang i Heibergs Oversættelse 21/12 1832 under Titelen »De to Pædagoger«. ¶ 123.37. *La semaine des amours*] Vaudeville af Philippe og Julien, indsendt af anonym Oversætter 9/12 1831 og forkastet af Censuren. ¶ 124.3. »*Hovmesteren i Knibe*«] Vaudeville af Mélesville, opf. 1. Gang 15/6 1832. ¶ 124.7. *Tartuffe*] i versificeret Form (ved A. Flinch) først opført paa Det kgl. Teater 19/12 1871. ¶ 124.7 f. *L'Ecole des vieillards*] se Noten til I 147.1.

264.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

124.14. *Høiskolen*] den militære Højskole, hvor Heiberg fra 1830 til 1836 underviste i Litteratur og Logik. ¶ 124.17. *vor Lystreise*] Heibergs havde aftalt med Hertz, at de skulde tilbringe Sommeren sammen i Nordsjælland, og drog d. 23. Juni af Sted til Hørsholm, hvor de lejede et lille Hus ved Siden af Postgaarden. Her tilbragte de den i Litteraturhistorien navnkundige »Hirschholmsommer« (se Biogr. II 26 f.).

265.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Koncept i Collinske Brevsamling I (K. B.).
Trykt i Tilskueren 1891 S. 139.

124.25. *Skrivelse*] Nr. 263.

266.

Collinske Brevsamling I, 33 (K. B.). Trykt i Tilskueren 1891 S. 139 ff.

125.34. *En meget vigtig Replik*] »siden Du nu engang er vor eneste kjære Søn, thi med min Kone har jeg jo ingen Børn — det er ikke min Skyld« (10. Sc.).

267.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Koncept i Collinske Brevsamling I, 33 (R. A.). Trykt i Tilskueren 1891 S. 141 ff.

127.39. *Directionens overeensstemmende Mening*] i Molbechs Censur 1/12 1831 forekommer flg. Passus: »Et eneste, udelicat Sted i 10de Scene, hvor Hr. Riquebourg siger: 'thi med min Kone har jeg jo ingen Børn. Skylden er for Resten ikke min« . . . bør forandres; og i det mindste det sidste gaae ud«.

268.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

128.33 f. *Allerhøieste Resolution*] jf. Nr. 202. ¶ 129.17. *den Forening af Skuespillere*] Sommerskuespillene lededes af Frydendahl, C. Winsløw, N. P. Nielsen, Liebe og Stage (Overskou V 98).

269.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1832 Nr. 140 (R. A.), skrevet af Afskriver, men undertegnet af Heiberg.

131.20 f. *den anden af 20de Julii d. A.*] ikke medtaget, da dens Indhold fremgaar af 141.25 ff. ¶ 132.24. *havde taget Directionen i Forsvar*] i en Artikel i »Dagen« 1831 Nr. 103 »Om Syngespillet Bruden« (Pros. Skr. V 142 ff.) havde Heiberg gendrevet »Kjøbenhavnspostens« Paastand, at Teksten til »Bruden« er »noget nær den usædeligste, der er bragt paa den danske Scene«. Da Bladet fortsatte med at angribe Stykkets Umoralitet, udsendte Heiberg i Maj 1831 en vittig lille Brochure »Et Par Ord angaaende de fortsatte Beskyldninger mod Syngespillet 'Bruden'« (Pros. Skr. V 146 ff.), hvori han viser, at et Digterværk ikke bliver usædeligt, fordi de optrædende Personer bærer sig umoralsk ad, men blot hvis Digteren tager Parti for det slette. ¶ 132.33. »*Recensenten og Dyret*«] Heibergs Forsvar for denne Vaudeville findes i Afhandlingen »Om Vaudevillen« (1826). ¶ 135.3. *syg af Meslinger*] jf. Nr. 204. ¶ 135.6 f. *Theaterchefen . . . gjorde mig den Ære at besøge mig*] jf. Nr. 211. ¶ 135.14 f. *et Par oversatte Smaastykker*] Scribe og Brulays Lystspil »Snyltegæsten«, opf. 1. Gang 10/9 1829, og Scribes »Formynder og Myndling«, opf. 1. Gang 15/1 1830. ¶ 136.10. *Aloise*] se Noten til 79.26. ¶ 136.18. *Den stumme i Portici*] se Noten til 69.15 f. ¶ 136.28. *Seer jer i Spil*] Heibergs Bearbejdelse af Töpfers Enakter »Nehmt ein Exempel daran«, opf. 1. Gang 11/10 1830 (Poet. Skr. XI 61 ff.). ¶ 137.20. *den fortrædelige Formiddag*] Lystspil af Duvert, Desvergers og Victor, opf. 1. Gang 25/5 1829. ¶ 137.23. *Christen og Christine*] Heibergs Oversættelse af Scribe og Dupins »Michel et Christine«, opf. 1. Gang 29/10 1830. ¶ 137.24. *den fortræffelige Onkel*] Heibergs Oversættelse af Scribe og Delavigne's »L'heritière«, opf. 1. Gang 25/3 1831. ¶

137.25. *den første Kjerlighed*] Lystspil af Scribe, opf. 1. Gang 10/6 1831. ¶ 137.26. *To Aar efter Brylluppet*] Lystspil af Scribe og Mélesville, opf. 1. Gang 28/2 1831. ¶ 137.36 f. »*Flyttedagen*«] Henrik Hertz' Lystspil, opf. 1. Gang 29/4 1828. ¶ 138.1. *Qvækeren og Dandsrerinden*] se Noten til 121.26. ¶ 138.28. »*Et Feiltrin*«] af Scribe, Mélesville og Bayard, opf. 1. Gang 5/6 1832 i Heibergs Oversættelse. ¶ 138.36 f. 4 *originale Stykker*] »Køge Huskors«, »Magt og List«, »Fregatskibet Svanen« og »Sproglæreren«. ¶ 138.40. *Le médecin des dames*] se Noten til 123.34. ¶ 139.37. *Pigen ved Søen*] se Noten til 80.8. ¶ 139.38 f. *Skovhuggerens Søn*] se Noten til 80.8. ¶ 139.39. *Landsbyesangerinderne*] Fiovarantis Syngespil »I frascatani«, opf. 1. Gang 1/9 1828. ¶ 140.18 f. *min Kone blev syg*] det blev derfor Mad. Wexschall, der kom til at udføre den kvindelige Hovedrolle i »Familien Riquebourg«. ¶ 141.27. *tre franske Smaaestykker*] »Le plus beau jour de la vie« (se Noten til 123.33), »La pension bourgeoise« (123.32) og »Les deux précepteurs« (123.36). ¶ 141.36. *Leclerq's »Proverbe*] »Le plus beau jour de la vie« (»Proverbes dramatiques« II (1835) 249 ff.). Heiberg havde allerede i »Flyvende Post« 1830 oversat et Par af Leclerq's Proverber: »Den vanskelige Dag« (Nr. 90—94) og »Mirakel-Curen« (Nr. 131—35).

270.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1832 Nr. 140 (R. A.).

142.31. *Kirsteins Udkast*] til Nr. 272. ¶ 142.32 f. *det . . . under No. 5 paa-beraabte Bilag*] Nr. 271. ¶ 143.8 f. *en . . . Anmeldelse af hans Vaudeviller*] optrykt i Molbechs »Blandede Skrifter« 2. Række II 320 ff.

271.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1832 Nr. 140 (R. A.). Trykt i Tilskueren 1891 S. 144 ff.

145.37. »*Magt og List*«] se Noten til 113.10. ¶ 146.9 f. *ved flere Leiligheder offentligt yttrede Domme*] Molbech havde overfor Angribere forsvaret baade »Dristigt vovet halvt er vundet« (»Blandede Smaaskrifter« 1. Række II 218 ff.) og »Julespøg og Nytaarsløjer« (smstds. 268 ff.).

272.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1832 Nr. 140 b (R. A.).

273.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1832 Nr. 140 b (R. A.).

155.23. *Derhos ville Vi dog . . . have Directionen paalagt*] denne Passus i Kongens Resolution, der gaar imod Direktionens Forestilling, meddeles ikke Heiberg i den flg. Skrivelse (Nr. 274).

274.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

275.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

157.3. *kjøre lidt ud*] Hertz antegner i sin Dagbog (Ny kgl. Samling 3179, 4° I) for denne Dag: »med Heib.s en Kjøretour til Charlottenl (den deilige flammede, brunlig gule Skov med Graner etc.) Med hos Heib. der kom Capt Meza og Boyesen med Kone«.

276.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

157.11. *Deres lovede Vaudeville*] »De Danske i Paris«, der opførtes 1. Gang 29/1 1833. ¶ 157.14. *Stage*] se Noten til 106.31. ¶ 157.14. *Bibliotheket*] Molbech var fra 1804 til sin Død ansat ved Det kgl. Bibliotek, hvor han 1823 blev 1. Sekretær. ¶ 157.19. *den danske Officier*] Majoren Johannes Brun. ¶ 157.22. *Bouchain*] 1. Akt foregaar i den parisiske Forstad Bouchain.

277.

Collinske Brevsamling I, 34 (K. B.).

158.1. *de omtalte Blouser*] i 1. Akts 13. Sc. hedder det i Sceneangivelsen, at Juliette kommer ind »klædt som Dreng, og med Blouse« (nemlig Ernests, I. 6).

278.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurprotokollen 1833. (R. A.). Trykt i Ude og Hjemme VI (1882—83) 558.

158.28. *Ved fremmed Kyst* osv.] 2. Akts 8. Scene. ¶ 158.30 f. *to Gange fortællles*] 1. Akts 3. og 12. Scene. ¶ 158.37. *Plan*] kendes ikke. ¶ 159.7. *Vexelsang*] 2. Akts 8. Scene. ¶ 159.11. *de opkogte Anecdoter*] i en Sang, der synges af Majorens jyske Oppasser Mikkell (II. 6): »Naar en Sopken eller to jeg ønsker mig, / Siger jeg til Fransken: 'Hør du, Lodevig'« og »Til den Første blot, som kommer mig forbi, / Gaaer jeg hen, og siger: 'Hør Mossø, Klø'er ti!' / Og sit Uhr da han / Tager op paa Stand, / Saa jeg selv mig kan besvare«.

279.

Collinske Samling III fol. (K. B.). Trykt i H. C. Andersen: Samlede Skrifter (2. Udg.) I 541 f.

159.25. *et Reisestipendium*] jf. om denne og andre Anbefalinger i Anledning af Udenlandsrejsen »Mit Livs Eventyr« Kap. 4 (SS² I 104 f.).

280.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

160.8. *Frederikke Dannemand*] Frederik VI's officielt anerkendte Elskerinde Bente Rafsted, der 1829 optoges i Rangforordningen under Navnet Fru Frederikke Dannemand. ¶ 160.12. *Deres nye Stykke*] »De Danske i Paris«.

281.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

160.31. *Holger Danskes Brev til Buurmann*] i Anledning af, at den hollandske Filolog Pieter Burman i et Skrift fra 1726 havde fældet en tilsyneladende nedsættende Dom over Danskerne, gendrev Holberg ham i en lille Piece med denne Titel; den er genoptrykt paa Dansk i A. E. Boyes »Holbergiana« I 163 ff. ¶ 160.33 f. *Buurmann-Becker*] Apoteker Johann Gottfried Burman Becker, som 25/1 1833 sendte Teaterdirektionen flg. Skrivelse (Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1833 Nr. 14, trykt i »Af Dagens Krønike« 1890 S. 209): »Kiøbenhavn d. 25. Januari 1833. Det har behaget Hr: Professor J: L: Heiberg i den af ham forfattede Vaudeville 'de Uadskillelige' at indføre en latterlig Maske, som han har givet Navnet Burmann; da dette Navn ikke er noget Maskenavn, ei heller almindeligt her til Lands, men jeg derimod er den eneste i hele Riget, der bærer dette Familienavn, som jeg med det Kongl: danske Cancellies Tilladelse har optaget efter en Slægtning i Udlandet, vil man letteligen indsee at det særdeles har krænket mig at see dette Navn latterliggjort paa Skuepladsen. Min ærbødige Begjæring til den Kongelige Theaterdirection er derfor, at bemældte Maskes Navn maatte blive forandret, ligesom jeg erfarer at Masken Borggaard i Stykket »Sproglæreren« er bleven ombyttet med Berger [jf. Noten til 111.22]. Endskjøndt jeg er overbeviist om at den Kongl: Theaterdirections bekjendte Humanitet vil indvillige i mit Ønske, maa jeg dog erklære at jeg i modsat Fald agter at anraabe Hs: Majestæt vor allernaadigste Konge om Beskyttelse, da Allerhøistsamme er for ophøjet til at taale at uplettede og berømte Familienavne latterliggjøres paa Hans Majestæts eget Theater. ærbødigst J: G: Burmann-Becker, Dr. Phil.«. Hvorfor Burmann-Becker først protesterede 4 Aar efter Stykkets Fremkomst, vides ikke. If. Det kgl. Teaters Kopibog 1833 Nr. 15 svarede Direktionen 19/2 1833 afvisende, idet man henviste ham til eventuelt selv at forhandle med Heiberg om den ønskede Navneforandring (Svaret trykt i »Af Dagens Krønike« 1890 S. 210). ¶ 161.13. i *Slægt med Holger den Anden*] om Heibergs fjerne Slægtskab med Holberg se PAH. og Th. G., Slægttavle I. ¶ 161.13 f. *Buurmannus Tertius . . . nedstammer fra Burmannus secundus*] J. G. Becker fik 1825 kgl. Bevilling til at føre Slægtsnavnet Burman-Becker, fordi hans hollandske Moder var født Burman.

282.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

161.18. *Robert le Diable*] Meyerbeers Opera med Tekst af Scribe opførtes 1. Gang under Titelen »Robert af Normandiet« 28/10 1833 i Overskous Oversættelse. Om dennes Bearbejdelse udtaler Molbech flg. i Det kgl. Teaters Censurprotokol 10/7 1833 (R. A.): »I det Hele har Hr. Overskou paa en fyldestgørende Maade beviist imod Theater-Oversætteren, Prof. Heiberg, at hvis denne, i sin ovenmeldte Skrivelse til Directionen havde sagt: 'Jeg kan eller vil ikke gjøre noget ud af Robert le Diable; men derfor kunne vel Andre det': saa var han uden Tvivl bleven nærmest ved den strenge Sandhed«. ¶ 163.12. *Jægerbruden*] Webers Opera »Der Freischütz«, opf. 1. Gang paa Det kgl. Teater 26/4 1822. ¶ 163.18. *Zampa*] Hérolds Opera til Tekst af Mélesville, opf. 1. Gang i Overskous Oversættelse 30/1 1832. ¶ 163.33. *Møllen i Bjergkløften*] Syngestykke af v. Miltiz med Musik af Reissiger, opf. 1. Gang 14/3 1833 og ialt kun givet 2 Gange. ¶ 163.34. *den Stumme*] se Noten til 69.15 f. ¶ 164.2. *Skovens Sønner*] Paërs Syngestykke »I fuorosciti«, i Oehlenschlägers Oversættelse opf. 1. Gang 29/10 1823 og henlagt efter 2 Opførelser. ¶ 164.2. *Agnese*] Opera af Paër, oversat af N. T. Bruun, opf. 1. Gang 1/9 1823 og henlagt efter 5 Opførelser. ¶ 164.2. *Tancred*] Syngestykke af Rossini efter Voltaires »Tancrede«, opf. 1. Gang 30/10 1820. ¶ 164.2. *Sargino*] Syngestykke af Paër med Tekst af Monvel, oversat af N. T. Bruun og opf. 1. Gang 31/1 1820. ¶ 164.2 f. *Fidelio*] Beethovens Opera med Tekst af Bouilly, oversat af C. N. Rosenkilde, gik 1. Gang 17/9 1829 og vakte ved sin Libretto saa stort Mishag, at den i første Omgang blot opførtes 4 Gange. ¶ 164.3. *Marie*] Syngespil af Hérold med Tekst af de Planard, opf. 1. Gang i Overskous Oversættelse 25/9 1830 og henlagt efter 3 Opførelser. ¶ 164.3. *Ludlams Hule*] Oehlenschlägers Lystspil til Weyses Musik, opf. 1. Gang 30/1 1816, persifleredes af Baggesen og fandt en kølig Modtagelse hos Publikum. ¶ 164.3. *Trylleharpen*] Syngespil af Baggesen med Musik af Kuhlau, opf. 1. Gang 30/1 1817 og oplevede kun 3 Opførelser, fordi Oehlenschlägers Tilhængere udnyttede det til Demonstrationer imod Baggesen. ¶ 164.3. *Floribella*] romantisk Drama af C. J. Boye med Musik af Weyse, opf. 1. Gang 29/1 1825, faldt til Jorden ved Sammenligningen med Kuhlau's »Lulu«, der var blevet givet kort i Forvejen. ¶ 164.8. *Operaer, hvis Texter er feil- og mangelfulde*] Opførelsen af »Robert af Normandiet« gav Heiberg Anledning til nogle Betragtninger »Om Operaen og Syngespillet« i »Flyvende Post«s Interimsblade 1834 Nr. 1, hvori han fordømte en Opera med slet Tekst, selvom Musikken er god (Pros. Skr. VI 141 ff.).

283.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

164.30 f. »Gebrüder Foster«] Lystspillet »Brødrene Foster«, opf. 1. Gang 4/10 1833, har en temmelig indviklet Tilblivelseshistorie. Til Grund ligger et gammelt engelsk Stykke, Rowleys »A new wonder, a woman never vext«, der først bearbejdedes paa Fransk af Planché og derefter paa Tysk af Rud. Töpfer; det er denne sidste Udgave, Heiberg har omplantet til Dansk. Da Oehlen-schläger i sit Tidsskrift »Prometheus« hævdede, at Rowleys Navn burde have staaet paa Plakaten, og kritiserede Opløsningen af Stykket, tog Heiberg i »Flyvende Post«s Interimsblade 1834 Nr. 2 (= Pros. Skr. IV 69 ff.) til Gem-mæle. Hans Svar gik dels ud paa at paavise, at der ikke var meget tilbage af det oprindelige engelske Stykke, dels paa at godtgøre, at hans egen Omdigt-ning af Slutningspartiet har befriet det for adskillige Smagløsheder, men han indrømmer »at den kunde være bedre, og vel ogsaa vilde være bleven det, ifald jeg havde turdet tøve længere med mit Arbejdes Aflevering til Theatret, saa at min Plan kunde have faaet mere Tid til at udvikles og modnes i mine Tanker« (Pros. Skr. IV 71). ¶ 165.8. *Audients*] Heiberg maa have vidst at sno sig fra det, siden Oversættelsen blev overdraget til Overskou.

284.

Ny kgl. Samling 1299 g fol. (H. C. Andersens Stambog). Trykt i H. C. Andersen: Samlede Skrifter (2. Udg.) I 109.

165.12. *Eines schickt sich nicht für Alle*] Verset af Goethes Digt »Beherzigung« er indskrevet i Andersens Stambog samme Dag, som han drog ud paa sin Rejse til Italien, takket være det Stipendium, som bl. a. Heiberg (se Nr. 279) havde anbefalet ham til.

285.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

165.22. *den mig igaar tilsendte Bog*] 1. Bind af »Gamle og nye Noveller af Forfatteren til En Hverdagshistorie«, udg. af Heiberg. Af Jacobsens Brev til P. Adler 28/3 1833 ses, at han anser Heiberg for at være Bogens egentlige Forfatter. ¶ 165.25 f. *min lille Indledning*] »Mødet i Dyrehaven«, der indleder Henrik Hertz' »Anonym Nytaarsgave for 1832«. Jacobsen fingerer heri, at han i Dyrehaven tilfældigt har gjort Bekendtskab med »Gengangerbrevene«s ukendte Digter. Under den Samtale, der udspinder sig imellem dem, nævner Jacobsen, at han kender »den fortræffelige Forfatter af Hverdagshistorien« (S. XXXIV).

286.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1833 Nr. 67 (R. A.).

166.11. *Skrivelse af 1ste dennes*] kendes ikke. ¶ 166.14. *Le grand dîner*] Vaudeville af Simonnin og Saint Georges (1828). ¶ 166.15. *Le mariage impossible*] Vaudeville af Mélesville og Carmouche. ¶ 166.16. *Le Barbier Châtelain*] Vaudeville af Théaulon og Th. Anne, opf. 1. Gang i Paris paa Théâtre des Nouveautés 7/2 1828; i *Skrivelse af 31/7 1833* (Kopibog, Nr. 55) meddeler Direktionen, at den kun ønsker dette Stykke bearbejdet af Heiberg. ¶ 166.24. *Reiser*] Kirurgen Carl Friedrich Reiser, Forfatteren til den løjerlige Beskrivelse af den »fyrgterlige« Ildebrand i København 1728. ¶ 166.26. *Le médecin des dames*] se Noten til 123.34. ¶ 166.26 f. *Le Parrain*] se Noten til 123.35. ¶ 167.3. *Kostgængerer*] se Noten til 123.32. ¶ 167.3. *De to Pædagoger*] se Noten til 123.36. ¶ 167.4. *Den skønneste Dag i Livet*] se Noten til 123.33. ¶ 167.9. *Brødrene Foster*] se Noten til 164.30 f. ¶ 167.18. *La Dame et la Demoiselle*] Skuespil af Empis og Mazères fra 1830; ikke opført paa Det kgl. Teater. ¶ 167.21 f. *To Aar efter Brylluppet*] se Noten til 137.26. ¶ 167.22. *L'Ecole des vieillards*] se Noten til 124.7 f.

287.

Kopi i Det kgl. Teaters Arkiv, Kopibog 1833 (R. A.).

169.5. *under Censuren*] Molbech udtaler i sit Censurvotum 9/12 1832, at »Situationen med Fættøren, og Fremstillingen af hans Forhold til den unge Kone, grændser temmelig nær til det Letfærdige«, og Kirstein udtrykker 29/12 Haab om, at Publikum vil bære over med »Letfærdigheden« (Censurprotokollen 1833). ¶ 169.8. *den ugunstige Modtagelse*] Stykket blev pebet ud paa Grund af dets Frivolitet.

288.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

169.14. *at afreise*] Henrik Hertz drog med Stipendium ud paa en Italiensrejse. ¶ 169.21. *Kis, Vilhelmine*] ?

289.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1833 Nr. 101 (R. A.).

169.28. *Afreise fra Kjøbenhavn*] Ægteparret Heiberg tillige med flere af Det kgl. Teaters Kunstnere, bl. a. Rosenkilde, Foersom og Sangeren Hansen, foretog i Juni-Juli 1833 en Provinstourné, der gik til Aarhus, Randers, Aalborg og Odense (se Et Liv I 176 ff. og Heib. Fam.br. 124 ff.). ¶ 169.29. *Fruen og Frøkenen*] se Noten til 167.18. ¶ 170.16. *Agneses Rolle*] spilledes til Trods for Betænelighederne af Fru Heiberg (jf. 172.37—173.1). ¶ 170.20.

Johannes Rolle] udførtes af Jfr. Heger. ¶ 170.23 f. *Det ene af dem har jeg . . . dicteret*] »La dame et la demoiselle« var afskrevet af Fru Gyllembourg (Heib. Fam.br. 148), Ms. bevaret i Fru Heibergs Arkiv, Tillæg F (R. A.). 29/6 1833 skriver Fru Gyllembourg til sin Svigerdatter: »Sig Broderen [o: Heiberg] at Fruen og Frøkenen bestemt ikke var værre at læse end hans Skrift« (Heib. Fam.br. 124). ¶ 170.38 f. *Quittering*] jf. Heib. Fam.br. 127.

290.

Kopi i Det kgl. Teaters Arkiv, Kopibog 1833 (R. A.).

291.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1833 Nr. 143 (R. A.).
173.18 f. *To Aar efter Bryllupet*] se Noten til 137.26. Oversættelsen af ukendt Haand blev gennemrettet af Heiberg (149.37—39).

292.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1833 Nr. 120. Trykt i *Edda* 1915 S. 161 ff. og Rob. Neiiendam: *Johanne Luise Heiberg* (2. Udg.) 90 ff.
173.23. *Et den 24 Juli dateret Brev*] 30/5 1833 havde Fru Heiberg sammen med 6 andre Skuespillerinder, deriblandt Md. Wexschall og Henriette Jørgensen, til Direktionen indsendt en Klage over de usle Paaklædningsværelser, der blev budt dem paa Teatret, og den ringe Opvartning, der var stillet til deres Disposition. Skrivelsen (trykt i »*Edda*« 1915 S. 156 ff. og Rob. Neiiendam: »*Johanne Luise Heiberg*«, 2. Udg. 79 ff.) er renskrevet af Fru Gyllembourg (Heib. Fam.br. 147). Dens hele frimodige Tone, der var en Følge af de nye Tidstilstande, indbragte Underskriverne et reprimanderende Svar af Molbech, stilet til Fru Heiberg, hvori de advares mod at tiltale Direktionen i saa dristige Udtryk, da det ellers vil kunne have slemme Følger for Kunstnerinderne. Dog tilføjes der: »Directionen troer saa meget mere for denne Gang at kunne oversee det Upassende i denne Skrivelse, som den troer at kunne antage, at dette Misgreb i Almindelighed ikke har havt sin Grund i ond Villie hos de Skuespillerinder, der have sat deres Navne under den indgivne, ved en fremmed Haand affattede, Besværing; men snarere i disses Ubekjendtskab med de passende Former, vel ogsaa i den valgte Concipients Tilbøielighed til, uden Hensyn til om de Underskrivendes Sag derved skadedes, at benytte en Leilighed til at yttre sig paa en uhøflig Maade imod Theatrets og Theaterpersonalets Foresatte« (Neiiendam 89). ¶ 173.24. *sendt til Falster*] medens Ægteparret Heiberg var paa Provinstourné, omadresserede Fru Gyllembourg deres Post; da hun sidst i Juli rejste til sin Søster i Hørbeløv Præstegaard paa Falster, blev Direktionens Brev til Fru Heiberg ved en Fejltagelse sendt

dertil, og da hun brød Seglet og læste det, satte dets Indhold hende i stor Alteration og gav hende Anledning til i sit næste Brev til Børnene at formané dem til større Forsigtighed overfor den høje Direktion (Heib. Fam.br. 147 f.). ¶ 174.5 f. *Brevets Concipient*] Direktionen troede naturligvis, at Brevet var af-fattet af Heiberg. ¶ 175.1 f. *et tidligere . . . Brev til Directionen*] har ikke kun-net findes. ¶ 175.11 f. *Forbedringer ved Paaklædningskamrene*] i Molbechs Svar hedder det: »For saa vidt som disse Mangler findes at være grundede, og af den Art, at de efter Omstændighederne kunne afhjelpes, vil Directionen drage fornødent Omsorg for, at dette efter de nærmere Overlæg med det Kongelige Theaters Oeconomie-Inspecteur skeer, og vil De, for saavidt der til nogen af de fremsatte Poster ikke tages Hensyn, kunne mundtlig erfare Grunden herfor, naar De derom henvender Dem til Directionen i en af dens sædvanlige Forsamlinger« (Neiiendam 88). Eget Paaklædningsværelse fik Fru Heiberg først 1849, da hendes Mand var blevet Teaterdirektør (se Noten til III 232.4 f.). Om Manglerne ved Paaklædningsværelserne se ogsaa Over-skous overensstemmende Skildring i »Af mit Liv og min Tid« ved Rob. Neiiendam II (1916) 15.

293.

Kopi i Det kgl. Teaters Arkiv, Kopibog 1833 (R. A.).

294.

Collinske Brevsamling XXII b, 5 (K. B.). Trykt i Edv. Collin: H. C. Andersen og det collinske Hus (1882) 215 ff.

176.19. *Manuscript*] da Jonas Collin i Novbr. 1833 forespurgte Molbech, om Forkastelsen af Andersens to i den forrige Sæson indleverede Vaudeviller, der forenedes under Fællestitelen »Skilles og mødes«, skyldtes Sprogbehand-lingen, gik Svaret ud paa, at det var den svage dramatiske Komposition, der havde bevirket Afvisningen, men samtidig foreslog Molbech Collin personlig at formaa Heiberg til at gennemlæse Stykkerne, idet Teaterdigteren som saadan ikke var forpligtet til at revidere Arbejder, der var fundet uantagelige (Edv. Collin: »H. C. Andersen og det collinske Hus« 213 ff.). Heibergs Brev er Svaret paa denne Henvendelse. Stykket kom til Opførelse 16/4 1836. ¶ 176.27 f. *to Vaudeviller*] i den trykte Udgave kaldes »Skilles og mødes« »dramatisk Digtning i to Afdelinger«. Første Afdeling hedder »Spanierne i Odense«, anden Afdeling »Fem og tyve Aar derefter«. ¶ 177.36. *overflødige Personer*] Lise og José er forsvundet af den trykte Udgave. ¶ 178.22. »*Hvo skjænker Mennesket et Hjem?*«] forekommer i I. 1. ¶ 178.35. *Et Feiltrin*] se Noten til 138.28. ¶ 178.37 f. *de for Pariser-Theatrene gjældende Privilegier*] Talestykker var for-beholdt de privilegerede Theatre, hvad de mindre Scener omgik ved at indflette musikalske Numre i Komedierne (Scribes Begreb »comédies-vaudevilles«). ¶

179.2 f. *Augustas Sang ... og ... Diegos*] Andersen fulgte Heibergs Raad og udelod dem. ¶ 179.5. *Duetten mellem Juliette og Majoren*] »O hvor gjerne saae jeg ikke Sjællands høie Bøgelund« (I. 14). ¶ 179.13 f. *Det er stolt Soldat at være*] 7. Scene af 1. Afdeling. Der er anvendt ialt 12 forskellige Melodier til denne Sang. ¶ 179.14. *Rap og stærk*] 2. Afdelings 4. Scene. I dette Nummer forekommer 6 forskellige Melodier. ¶ 179.23. *Zinck har ... gjort noget lignende i »den 28de Januar«*] dette fremgaar dog ikke af den trykte Udgave. ¶ 179.25. *Schuster*] Komikeren Ignaz Schuster. ¶ 179.28. *Mad. Winsløw*] Sophie Jacobine Winsløw, f. Schaltz, spillede Fru Meibum. ¶ 179.28 f. *den samme Melodie, som ... i Bruden*] »Hvilken Nød, hvilken Qval« (»Bruden« I. 2). ¶ 179.32. *Kjærlighed paa Nicolai Taarn*] Vaudeville af Andersen, opf. 1. Gang 25/4 1829; Mad. Wexschall spillede Taarnvægterens Datter Ellen saa bevidst parodisk, at hun vakte Mishag og straks efter 1. Opførelse afgav Rollen til Jfr. Wulff. ¶ 179.36 f. *Parodie paa En Time før Middag*] i 2. Afdelings 6. Sc. parodieres Sangen af Thaarups »Høstgildet«. ¶ 180.5. *en lyrisk Improvisator*] denne Heibergs Karakteristik meddelte Collin 30/11 s. A. H. C. Andersen (se H. C. Andersens »Brevveksling med Jonas Collin den ældre« I 100, jf. Andersens »Romerske Dagbøger« 35). Den gav ham som bekendt Titelen til Romanen »Improvisatoren« (1835).

295.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 10. Trykt i JLHeib. Br. 151 f.

180.21. *hvis Meddelelser jeg daglig savner*] Hertz befandt sig som omtalt i Noten til 169.14 paa en Rejse til Italien. ¶ 180.34 f. *Cancellieraad Jacobsen*] P. V. Jacobsen (se Nr. 285), der var en nær Ven af Hertz. ¶ 181.6. *Samlingen af mine Skrifter*] 1833—41 udsendtes den første samlede Udgave af Heibergs Skuespil i 7 Bind. ¶ 181.14. »*Skuespil af Forf. til En Hverdagsh.*«] udkom 1834. ¶ 181.15. *en Fortale*] Pros. Skr. IV 309 ff.; i sin Form mindede den ikke saa lidt om P. V. Jacobsens Indledning til Hertz' »Anonym Nytaarsgave for 1832« (se Noten til 165.25 f.). ¶ 181.23. *hans Sværmerie for Dandserinden*] Molbech udbreder sig i den stærkeste Lovprisning af Paludan-Müllers Digt, der var udkommet 1833: »da jeg første Gang læste dette Digt, virkede det paa mig, som om jeg ved Phantasiers Magt blev henført til en Himmelegn, hvor sydlig Blomsterduft blandede sig med vore Bøgelundes friske Morgenluftninger, og med den styrkende Køling fra de danske Strandbredder. Og imedens jeg følte denne Styrkelse udgyde sig over min Aand, hørte jeg bekiendte Toner, der, fra den pludseligt fremtryllede poetiske Verden uden om mig, fandt Veien til mit inderste Væsen. Det var en Klang, som om Vaarens og Sommerens Sangere blandede deres smeltende Triller med klagende Naturtoner, som man undertiden hører dem i Skovene, ved Høstvindenes Susen i

afløvede Trætoppe. Snart igien lød det som en fiern, dæmpet Brusen af Havets Vrede, naar Stormen med Latter pidsker det til at løfte sig i høie Bølger; og undertiden var det en melancholsk, skærende Klagelyd, som Isens, i det dens brutte Flager om Foraaret forgieves søge at modstaae Vandets Magt, der tvinger dem til at knuse og sønderrive hverandre. Dog hørte jeg altid en dybere Harmonie opløse Dissonantserne i de omskiftende Sangtoner, der strømede fra et rigt Væld; og det var ikke Toner, som blot med en Klang ryste Ørets Nerver; men det var af dem, der have Aand og Siæl, og bringe de dybeste Strænge i et menneskeligt Bryst til at bæve. Derfor saaredes jeg ikke, ja berørtes neppe af en og anden Mislyd; thi Virkningen af denne var paa intet Punkt stærk nok til at tilintetgjøre Sangens Harmonie, hvis denne endog for Øieblik afbrødes. Men da nu Indbildningen veeg, og Tanken vendte tilbage med den skielnende Sands, da fornam jeg, at det var Digtekonstens Toner, jeg hørte; og da jeg lod Erindringen gienkalde mig hvad jeg i Phantasien havde levet, erkjendte jeg: at kun en Digter var i Stand til at fremkalde et saadant Liv« (»Maanedsskrift for Litteratur« X 1833 S. 896 f.). Paludan-Müller blev aabenbart lidt betænkelig ved Molbechs Entusiasme, at dømme efter hans Ord til Brev til Broderen Caspar 13/12 1833: »Jeg venter ellers, at du med tilbørlig Agtsomhed har læst Molbechs Recension — eller rettere Panegyrik — over min Dandserinde i Maanedsskriftet; skulde man troe, at det gnavne Dyr kunde blive begejstret?« (»Breve fra Fr. Paludan-Müller« 18 f.).

296.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1833 Nr. 228 (R. A.).

181.31. *Les malheurs d'un amant heureux*] af Scribe. ¶ 181.37. *Et Feiltrin*] se Noten til 138.28. ¶ 182.4. *Le Roi de Prusse et le Comédien*] af Brunswick (Pseudonym for Léon Lherie); ikke opført paa Det kgl. Teater. ¶ 182.18. *Freyas Alter*] Oehlschläger havde 1828 for anden Gang omarbejdet sit Ungdomsstykke fra »Poetiske Skrifter« (1805) som »Syngespil i 3 Akter, indrettet til Musik af forskjellige Componister«. I denne Form blev det Genstand for en haard Kritik af Heiberg i »Flyvende Post« 1828 Nr. 42 (Pros. Skr. III 285 ff.). ¶ 182.29. *Les vieux péchés*] af Mélesville og Dumanoir; ikke opført paa Det kgl. Teater. ¶ 182.37. *La femme de l'avoué*] Lystspil i 1 Akt af Mélesville og Carmouche, opf. første og eneste Gang i Borgaards Oversættelse 19/3 1835 under Titelen »Advokatens Kone«. ¶ 183.21. *Têtes rondes et Cavaliers*] af Ancelot og Xavier; ikke opført. ¶ 183.21 f. *en ny Vanvittig af Kjærlighed*] jf. Heibergs Skuespil »Nina eller den vanvittige af Kærlighed«. ¶ 183.33. *Le savant*] af Scribe og Monvel; ikke opført. ¶ 183.33 f. »*Der Gelehrte*] fra 1827 (Tieck: »Ges. Novellen« VI 1853 S. 3 ff.). ¶ 183.37 f. *Gustav den 3dies Catastrophe*] Aubers Opera »Gustave III ou Le Bal masqué« med Tekst af Scribe, opf. 1.

Gang paa Pariseroperaen 27/2 1833. ¶ 183.39. *Victor Hugos »Cromwell«*] fra 1827; ikke opført paa Det kgl. Teater. ¶ 184.12. *L'assassin*] af Lauzanne og Jaime; ikke opført. ¶ 184.12. *Kostgængereren*] se Noten til 123.32. ¶ 184.19. *Il-y-a seize ans*] af Victor Ducange; ikke opført. ¶ 184.29. *Les actualités*] af Dumersan og Brazier; ikke opført. ¶ 184.32. *Le roman nouveau*] af Varin og Vanderburch; ikke opført. ¶ 184.34. *La femme du voisin*] af Charles Desnoyer; ikke opført. ¶ 184.35. *Monsieur Moufflet*] af Léon og Jaime. ¶ 185.1. *Le Chaperon*] Lystspil af Scribe og P. Duport, opf. 1. Gang i Heibergs Oversættelse 28/4 1834 under Titelen »Den unge Hovmesterinde«. ¶ 185.2 f. *Le barbier châtelain*] se Noten til 166.16.

297.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

185.14. *Hovmesterinde*] Heiberg fik sat sin Vilje igennem; Stykket kom paa Dansk til at hedde »Den unge Hovmesterinde«. ¶ 185.30. *Delphine*] det blev Fru Heiberg, der kom til at udføre Rollen.

298.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1834 Nr. 23 (R. A.).

186.4. *Faublas*] Komædie af Dupeuty og Brunswick (∴ Lhérie); ikke opført. ¶ 186.5. *Romanen*] Louvet de Couvrais slibrige Roman »Les amours du chevalier de Faublas« (1787—90). ¶ 186.9. *Le hussard de Felsheim*] Vaudeville af Villeneuve og Dupeuty; ikke opført. ¶ 186.9. *Igjen Frederik den 2den*] nylig behandlet i Brunswicks »Le roi de Prusse et le comédien«, som Teatret 3/12 1833 sendte Heiberg til Erklæring (182.4). ¶ 186.13. *L'escroc du grand monde*] af Ancelot; ikke anført. ¶ 186.24. *Une passion*] af Varin og Desvergers; ikke opført.

299.

Ny kgl. Samling 2411, 4°. Trykt i P. Hjort: Udvalg af Breve I 191.

187.7. *Deres . . . Bidrag*] Artiklen »En Stemme fra Menigheden«, trykt i »Flyvende Post«s Interimsblade 1834 Nr. 10 (= P. Hjort: »Kritiske Bidrag. Kirkelig-etisk Afd.« 213 ff.).

300.

Ny kgl. Samling 2411, 4°. Trykt i P. Hjort: Udvalg af Breve I 191 f.

187.35. *Anonymitets-Bevilling*] se Harald Jørgensen: »Trykkefrihedsspørgsmaalet i Danmark 1799—1848« 128 f. ¶ 187.36. *Dansk Ugeskrift*] et liberalt Tidsskrift, der udkom fra 1831 under Redaktion af Botanikeren Joachim Frederik Schouw.

301.

Collinske Brevsamling XXX, 7 (K. B.).

188.11. *Agnete*] H. C. Andersens Drama »Agnete og Havmanden« (Decbr. 1833); til Edv. Collin skriver Andersen 23/2 1834 fra Neapel: »Dersom der efter den første Liste var glemt Heiberg og han ei har subscriberet da send Fru Heiberg et Exemplar og siig at jeg ret ofte tænker paa hende, da jeg hverken i Paris, Tydskland eller Italien endnu har seet hendes Lige« (H. C. Andersen: »Brevveksling med Edvard og Henriette Collin« I 215). ¶ 188.12. *Krigen mellem Andersen og Hertz*] Henrik Hertz havde i sine »Gengangerbreve« hakket paa H. C. Andersen; Skæbnen vilde, at de to skulde træffes paa deres Rejse i Rom. Under Karnevalet i Rom Febr. 1834, som Andersen har skildret i »Improvisatoren« I Kap. 10, morede de to Danskere sig med paa aaben Gade at føre en Konfettikamp mod hinanden. Herom fortæller Andersen Edv. Collin i Brev af 23/2 1834: »Herts kom med en Mængde Confetti, jeg havde ogsaa kjøbt og — vi vare uden Masker — nu begyndte der et myrderligt Slagsmaal. 'Det skal Du have for det!' og 'Det skal Du have for det!' og saa gik det. Publicum tog Deel i vor Kamp og raabte til Ham 'bravo francesi!' og til mig 'bravo inglese!' men da min Confetti slap maatte jeg trække mig til en Sidegade for at købe for nogle Skilling endnu . . . De følgende Dage vandt jeg ellers en glimrende Seier over Herts, saa han flygtede ind i en Skomagers Boutik og tog et Par Støvler, som han stod i Døren og svingede over sit Hoved, i det han truede med, at bruge dem i stedet for den Confetti, han ikke havde« (H. C. Andersen: »Brevveksling med Edvard og Henriette Collin« I 211, jf. hans »Romerske Dagbøger« 67). ¶ 188.21. *snart kommer hjem*] i det ovenanførte Brev til Edv. Collin skriver Andersen, at han om 4 Uger vender mod Norden (anf. Skr. 216); det blev dog først d. 3. August, han ankom til København. ¶ 188.23 f. *min venskabelige Hilsen til ham*] det ses ikke af Edv. Collins Brevveksling med Andersen, at han har udført denne Kommission.

302.

Koncept i Collinske Brevsamling I, 33 (K. B.). Trykt i Tilskueren 1891 S. 123 f.

188.31. *No. 18 af den flyvende Post*] heri fandtes Heibergs Artikel »Kjøbenhavns-Postens dobbelte Kors« (= Pros. Skr. X 487 ff.). I Anledning af hans Afhandling »Om Digter-Misundelse« (Flyvende Post«s Interimsblade 1834 Nr. 12—13 = Pros. Skr. III 395 ff.) havde en anonym Indsender, der undertegnede sig med et dobbelt Kors, i »Kjøbenhavnsposten« Nr. 57—58 protesteret mod Paastanden om, at det norske Selskabs Opposition ofte er skrevet paa Misundelsens Regning, og udtalt Ønsket om at Heiberg, »denne aandrige Digter vilde bruge sin Vittighed, sin Spot og sit herlige Talent til at blotte det Maadelige, det Indskrænkede og alt det Tomme baade i Livet og i Kunsten,

men indsee, at der hører en Ro til at skrive Kritikker og en Tid til at skrive om Litterairhistorien, som en Theateroversætter umulig kan faae!« Dette Indlæg var skrevet af Peder Hjort og er genoptrykt i dennes »Kritiske Bidrag. Litterærhistorisk Afd.« II 228 ff., hvor det er forsynet med en senere tilføjet forsonlig Efterskrift, der berører Bedringen i hans Forhold til Digteren. Men Heiberg, der i disse Aar følte sig forfulgt af Teaterdirektionen, antog Aktstykket for skrevet af Molbech og indflettede derfor i Slutningen af sit Svar følgende Stikpille til denne: »hvorfor skulde en Theater-Oversætter umulig kunne faae Ro til at skrive Critiker, og Tid til at skrive om Litterærhistorien, naar en Theater-Directeur ikke blot kan faae Ro og Tid til begge Dele, men endog-saa Samvittigheds-Ro og Lediggangs-Tid til ovenikjøbet at være en daarlig Theater-Oversætter? (Ingen, haaber jeg, vil betragte denne sidste Yttring som et Angreb paa Rahbek, hvis Fortjenester ere saa mange, at hans Ære godt kan taale dette ringe Skaar)« (Pros. Skr. X 497 f.). Det er denne behændigt affattede, dobbelttydige Passage, der har givet Molbech Anledning til at rette sin Forespørgsel til Heiberg. ¶ 189.13 f. *overrasket ved at høre, at det, i Følge Deres egne Yttringer osv.*] Molbech har i sin Dagbog (Ny kgl. Samling 439, 8°) 21/4 1834 noteret: »Hørte af Kirstein (efter Abrahams) om Heiberg, at han nu selv vedkiender sig sit Angreb i sin flyv. Post no 18, som sigtende p. mig — hvilket jeg virkelig har været troskyldig nok til at tage for at gielde Rahbek; men, hvad der egentlig er mere uventet og gottede mig at høre: at han selv virkelig har antaget Angrebene i Kiøbenhavnsposten No. 57 og 58 for at være skrevne af mig. Abrah: eller en Anden af hans gode Venner, havde imidlertid forsikkret ham om at vide med Vished, at dette ikke forholdt sig saa. Men Heiberg, der netop havde sit Nummer i Trykkeriet, svarede: 'Ligemeget! lad det dog kun staae!'«

303.

Collinske Brevsamling I, 33 (K. B.). Trykt i Tilskueren 1891 S. 125 ff.

192.19. *har omtalt Dem med Berømmelse*] Anmeldelserne af »Dristig vovet, halvt er vundet« og »Julespøg og Nytaarsløjer« (»i Athene« VIII) og Vaudevillerne (»Maanedsskrift for Litteratur« VII). ¶ 192.27. *Bearbejdelse af Don Carlos*] se Noten til 106.1. ¶ 192.28. *de franske Smaastykker*] Molbech havde oversat Scribe og Mélesvilles »Den gamle Ægtemand« (opf. 1. Gang 10/5 1832) og Scribe og Dupins »Christens Hjemkomst« (opf. 1. Gang 1/1 1834). ¶ 193.35. ¶ *Donna Diana*] se Noten til 113.23. ¶ 194.10 f. *Hvilken Scandal var ikke den første Forestilling af Donna Diana?*] Stykket hilstes med en Blanding af Bifald og Hyssen (Overskou V 190). ¶ 194.20. *Regulativet*] det under 22/10 1832 udstedte, af Kirstein udarbejdede Regulativ for Honorering af dramatiske Forfattere, almindelig kaldet »Minutregulativet«, fordi Taksterne var beregnet

efter Spilletiden, og forhadet af Forfatterne, ikke mindst Heiberg, der sjældent skrev Helafstensstykker. Først da Collin var blevet interimistisk Teaterchef, traadte 1843 et nyt Honorarregulativ i Kraft, som var mere tilfredsstillende, og ved hvis Udarbejdelse Oehlenschläger, Heiberg, Hertz og Overskou var blevet taget med paa Raad. ¶ 195.14. *Siboni*] Det kgl. Teaters Syngemester. ¶ 195.24. *vor gamle Strid*] se Nr. 263, 265—274.

304.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Koncept i Collinske Brevsamling I, 33 (K. B.).
Trykt i Tilskueren 1891 S. 132 ff.

197.25. »*Dandsrerindens*»] Paludan-Müllers episke Digt fra 1833, som Molbech havde anmeldt med Begejstring (se Noten til 181.23). ¶ 198.18. *Publicum yttrede sit Bifald*] Overskou (V 188—90) er meget rosende i sin Omtale af Stykket, men det opførtes faktisk kun 5 Gange og modtoges den første Aften med en Blanding af Bifald og Hyssen. ¶ 199.4. *C. R.*] ∅: Conferenceraad. ¶ 199.23. *Deres sidste Vaudeville*] »De Danske i Paris« (1833). ¶ 199.34 f. *1000 Rdlr. aarlig*] Heibergs Gage var 600 Rdlr. (57.30), men desuden fik han 5/12 1829 bevilget en aarlig Digtergage paa 400 Rdlr. (jf. Noten til 83.26 og III 206.4 ff.). ¶ 200.2. *hans to sidste dramat. Arbejder*] »Tordenskjold«, opf. 1. Gang 6/2 1833, og »Dronning Margareta«, opf. 1. Gang 4/12 1833. ¶ 201.5. *Kiøbenh. Skilderi*] Molbech mener antagelig »Kjøbenhavnsposten«. ¶ 201.35—37. *den Forsikkring . . . bør jeg give Dem offentlig*] det ses dog ikke, at Molbech har opfyldt dette Løfte.

305.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I. Trykt i *Vor Fortid* III 114 f.

202.13. *vedlagte Document*] formodentlig Udnævnelsesbrevet af 6/1 1829, der ikke mere findes i Heibergs Papirer.

306.

Ad usus publicos' Arkiv J.-Nr. 242/9 (R. A.).

202.32. *Skrivelse af 10de dennes*] kendes ikke. ¶ 202.34. *r. S.*] ∅: rede Sølv. 203.2 f. *see mit . . . Ønske opfyldt*] Resolutionen af 30/9 1834 (vedlagt Sagen i Kopi) gaar ud paa, at Fondet afslaar at give Heiberg Henstand med saavel Renter som Kapitalafdrag; naar Renterne er betalt, vil man derimod være villig til at lade Kapitalafdraget henstaa til 11/6 1835.

307.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

203.8 f. *Rahbeks og hans Hustrues efterladte Papirer*] efter Rahbeks Død 1830 blev Boet overtaget af Skifteretten og Gennemsynet af hans Breve og

øvrigte Papirer overdraget til A. E. Boye og (saavidt vides) Geologen P. C. Pingel, gift med »Bakkehusdatteren« Ophelia Drewsen. Først efter at en ny Skifteforvalter, Birkedommer i Søndre Birk Joh. Holstein var blevet udnævnt, udleveredes Papirerne til Boye, der fordelte Brevene til Adressaterne eller deres Arvinger, hvorefter de fleste er havnede i Det kgl. Bibliotek (se P. H. Boye 5 f.).

308.

Svenska Akademiens Nobelbibliotek, Stockholm.

203.30. *Bernhard v. Beskow*] den svenske Hofembedsmand og Digter, der ogsaa var Oehlenschlägers Ven, gæstede ved sit Besøg i Danmark Sommeren 1834 Ægteparret Heiberg og skriver om sit Indtryk af den danske Digter i Brev af 1/8 1834 til Tegnér: »Af nya bekanta tycker jag bäst om den quicka och lifliga Heiberg. Jag tillbragte gårdagsaftonen hos honom och jag har icke nyligen skrattat så mycket. Sällskapet var litet, men utvaldt« (»Svenska akademiens handlinger« 46. del 1935 S. 250). Heraf synes altsaa at fremgaa, at Heibergs Dagen efter Afsendelsen af Nr. 308, 31/7 (Ægteparrets Bryllupsdag), til Trods for Brevets Indledningsord, har holdt Selskab for deres nye svenske Venner. ¶ 203.36. *mine Skrifter*] se Noten til 181.6.

309.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1834 Nr. 145 (R. A.).

204.14 f. *La passion secrète*] opf. 1. Gang under Titelen »Den hemmelige Lidenskab« 3/1 1835. ¶ 204.19. *følgende Rollebesætning*] Heibergs Forslag blev helt igennem taget til Følge ved Opførelsen.

310.

Ad usus publicos' Arkiv J.-Nr. 242/9 (R. A.).

205.3. *Skrivelse af 30te dennes*] der menes: 30. Septbr. ¶ 205.8. *r. S.*] se Noten til 202.34. ¶ 205.12. *dens ærede Svar*] paa Skrivelsen er med Blyant paategnet: »Henlægges for det Første, da Debitor, efter hvad der siden er oplyst, ingen Renter skal svare af Gjelden, saaledes som det var anført paa Terminberegningen, hvorefter han underrettedes om samme under 30 Sept. 1834«.

311.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

205.15. *1834?*] Dateringen under Hensyn til den følgende Oplysning. ¶ 205.16. *den fortræffelige lille Bog*] sikkert »Indlednings-Foredrag til det i November 1834 begyndte logiske Cursus paa den kongelige militaire Høiskole«, der if. Bogfortegnelsen i »Maanedsskrift for Litteratur« XII udkom mellem

20/11 og 20/12 1834 (og ikke som i Pros. Skr. I anført 1835). ¶ 205.27. *Overlærer Lange*] Kunsthistorikeren Julius Langes Fader Frederik Lange, Overlærer, senere Rektor ved Vordingborg lærde Skole og Forfatter til flere mindre Afhandlinger om den almindelige Grammatik, der ogsaa er Emne for hans Doktorafhandling fra 1836: »De casuum universis causis et rationibus«.

312.

P. E. Linds og Hustrus Arkiv (R. A.).

206.1. *P. E. Lind*] Peter Engel Lind, der 1875 blev P. C. Kierkegaards Efterfølger som Biskop over Aalborg Stift, var paa dette Tidspunkt teologisk Student og afsluttede 1837 sine Studier med Embedseksamen. I de unge Aar syslede han med skønlitterære Arbejder og udgav foruden den her i Brevet omtalte Novelle Fortællingerne »Ungdomsaaer« (1840) og »Kjærlighed og Frelse« (1844). Da Lind havde afsløret sin Anonymitet, tog Heiberg sig venligt af ham; saaledes meddeler Lind i sin Dagbog (se »Breve fra Fr. Paludan-Müller« 56), at han 25/4 1835 hos Heibergs blev bekendt med sin senere Ven Fr. Paludan-Müller, fra hvem der foreligger en Del Breve til ham (»Breve fra Fr. Paludan-Müller« 55 ff.). Endnu 1845 havde han personlig Forbindelse med Familien Heiberg, hvorom det i en Dagbogsoptegnelse hedder: »8. Sept. Efter gjentagne Opfordringer besøgt Heibergs og Fru Gyllembourg efter 9 Aars Forløb« (smstds. 66). ¶ 206.3. *Deres Fortælling*] »Johan Gordon«, der blev offentliggjort under Mærket »-r.-l.-d.« i »Flyvende Post« Interimsblade Nr. 38—49 og 1836 udkom som Bog. ¶ 207.13. *een Dansk havde deeltaget i det ægyptiske Tog*] tre af Bogens Hovedpersoner lader Forfatteren deltage i Napoleons Tog mod Ægypten (Kap. 11); Bogens Jeg-Figur fører endog en filosofisk Samtale med den store Feltherre. ¶ 207.20 f. *et . . . , mig velbekjendt, Forbilledet*] kan ikke oplyses. ¶ 207.22. *Scene paa Kirkegaarden*] Kap. 10 (Flyv. Post Nr. 48 S. 1 ff.). ¶ 208.36. *et Arbeide*] »Alferne«. ¶ 208.40. *Deres forseglede Billet*] Heiberg kendte endnu ikke Forfatterens Navn; Billetten har aabenbart været en Navneseddel.

313.

P. E. Linds og Hustrus Arkiv (R. A.).

209.8. *Deres Svar*] kendes ikke.

314.

Prokurist Torben Troensegaard, København.

209.35. *Mad. Holst*] Elisabeth Holst, f. Heger. ¶ 209.36. *Jfr. Lassen*] Emilie Lassen (senere gift Sichlau). ¶ 209.37. *Jfr. Nielsen, senior*] vistnok Sophie Nielsen. ¶ 210.1. *Holm*] Hans Peter Holm. ¶ 210.3. *Jfr. Lund*] Figurantinden Rinda

Lund (senere gift Petersen) spillede Barnet Marie, Fru Heiberg den voksne Marie. ¶ 210.6. *Kragh*] Christian Kragh. ¶ 210.8. *Waltz*] Johan Rudolph Waltz. ¶ 210.11. *Schneider*] Johan Ludvig Schneider. ¶ 210.12. *Pätges*] Fru Heibergs Broder Anthon Pätges. ¶ 210.13. *Bruun*] kendes ikke. ¶ 210.14. *Fyrstelige Drabanter*] af et Brev fra H. C. Andersen (»Breve fra H. C. Andersen« ved Bille og Bøgh I 292 f.) ses, at Heiberg efter Premièren lod et komisk Slutningsoptrin med de to Birkedommere falde bort, hvorfor der ikke mere blev Brug for de fyrstelige Drabanter, som heller ikke findes i den trykte Udgave. ¶ 211.6 f. *Kjærlighed ved Hoffet*] Skuespil af Paludan-Müller, opf. 1. Gang 6/6 1834. ¶ 211.16. kaldes . . . i *Stykket*: »*Graaspurve*«] Scene 4 (Poet. Skr. II 64). ¶ 211.29. *Kongens Side*] saaledes kaldes paa Det kgl. Teater den Side af Scenen, der er nærmest ved Kongelogen, medens den modsatte Side ved Hofdamelogen hedder Damesiden.

315.

Prokurist Torben Troensegaard, København.

213.22. *Skrivelse*] kendes ikke; den blev (214.2 f.) sendt tilbage til Ryge. ¶ 213.29. *Solodanser Funck*] Poul Funck.

316.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurprotokollen 1835 (R. A.). Trykt i Ude og Hjemme VI (1882—83) 559.

214.35. *inden det er kommet mig for Øie*] »Alferne« blev givet 29/1 i Anledning af Kongens Fødselsdag; da det først indleveredes til Teatret d. 21. i samme Maaned, forstaaer man, at der ikke var Tid til at raadspørge Censorerne.

317.

P. E. Linds og Hustrus Arkiv (R. A.).

215.14. *det Digt*] Lind fulgte Heibergs Raad og indledede ikke Fortællingen »Johan Gordon« med et Digt; derimod fik han indrykket andre Digte i »Flyvende Post«s Interimsblade Nr. 62, 68, 69 og 110.

318.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1835 Nr. 48 (R. A.).

215.31. *Kirchheiners og Phisters Vise*] i 1. Akts 8. Sc. synger Majoren (Kirchheiner) og Mikkel (Phister) en Sang til Reichardts Melodi af »Egmont«: »Die Trommel gerühret«. ¶ 215.34. *Reichardt*] Henrik Steffens' Svigerfader, var en meget bekendt Sangkomponist, der bl. a. har sat Musik til adskillige af Goethes Digte. ¶ 216.1 f. *den Tromme, som skal høres*] i Slutningen af 1. Akt marcherer de danske Tropper i Baggrunden over Scenen. ¶ 216.7. »*Det er*

dog skammeligt osv.] 27. Scene; synges af Tilskuerne paa Dyrehavsbakken. ¶ 216.17 f. *Concertmester Funck*] Peter Funck var 1833—49 Koncertmester i Det kgl. Kapel, hvilket da var ensbetydende med Dirigent.

319.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

216.24. *Fragmentet af Faust*] i Forening med Hertz oversatte Heiberg i Hirschholmsommeren 1832 den saakaldte »Pagtscene« af Goethes »Faust«, der derefter opførtes ved en Sommerforestilling paa Det kgl. Teater 19/6 1832. Fragmentet tryktes 1. Gang i Heibergs »Digte og Fortællinger« II (1835) og er genoptrykt i Poet. Skr. XI 3 ff.

320.

P. E. Linds og Hustrus Arkiv (R. A.).

216.32 f. *den flyvende Posts Nr. 44—49*] indeholdende anden Halvdel af Fortællingen »Johan Gordon«. ¶ 217.3. *Digte*] se Noten til 215.14.

321.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I. Trykt i Vor Fortid III 115 f.

217.13. *Skrivelse af den 18de dennes*] ikke kendt. Diskussionen drejer sig om Heibergs Oversættelse af Soulié og Badons Lystspil »Et Eventyr under Carl den Niende«, der fik sin Førsteopførelse 8/10 1835. ¶ 217.21. *Eduard i Skotland*] historisk Drama af Duval, oversat af N. T. Bruun, opf. 1. Gang 16/5 1805. ¶ 217.22. *De to Dage*] Syngespil af Cherubini med Tekst af Bouilly, oversat af N. T. Bruun, opf. 1. Gang 14/4 1803. ¶ 217.37 f. *Tête à tête . . . mellem Rohan og Mad. de Nangis*] II. 10. ¶ 218.5 f. *den Replik om Miraklerne*] II 2: »Vistnok maae Ægteskab være en guddommelig Indstiftelse, siden det kan gjøre Mirakler! kun Skade, at disse Mirakler ere de modsatte af Evangeliets, hvori Gud giver Hørelsen til de Døve og Synet til de Blinde!« (bibeholdt i den trykte Udgave, »Det kgl. Teaters Repertoire« Nr. 72.)

322.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 10. Trykt i Breve fra og til Henrik Hertz 222 ff.

218.21. *den sjældne Nydelse*] øverst paa Brevet har Hertz noteret: »Modtaget efter Oplæsningen af 'Den eneste Feil'«. Dette Stykke opførtes 1. Gang 1/9 1835. ¶ 219.1. *Navnet eller det tredobbelte Frieri*] Sille Beyers Lystspil paa Vers »Navnet eller Det hurtige [sic!] Frieri«, opf. 1. Gang 10/5 1833.

323.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1835 Nr. 33 (R. A.).

219.30. *en gammel Gjæld*] dels afbetalte Heiberg paa Laan fra det slesvig-holstenske Kancelli (Nr. 183), Ad usus publicos (Nr. 306, 310), Finanskassen og Det kgl. Teater (226.1 ff., 235. 7 f.), dels skyldte han »Flyvende Post« Ud-giver Ferdinand Printzlau 2000 Rdl., som et Pantebrev fra 3/1 1832 (Heibergs Arkiv, C 1) viser, at han havde forpligtet sig til at afdrage med 200 Rdl. og 4% Rente om Aaret; denne sidste Gældspost udslettedes først 1850. ¶ 223.9. *S. og T.*] Sedler og Tegn (∅: Skillelønt).

324.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1835 Nr. 33 (R. A.).

226.19. *C. Molbechs Bilag*] et Koncept af 17/6 1835 er bevaret i Ny kgl. Samling 1861 fol. og gengivet i Uddrag af Elith Reumert i »Nationaltidende« Aftenudgave 24/2 1923.

325.

Det kgl. norske Videnskabers Selskabs Bibliotek, Trondheim (Fotostatkopi paa K. B.).

229.9. *P. J. Hoppe*] norsk Boghandler, der var Forlægger af P. A. Heibergs »Erindringer«. ¶ 229.11. *Skrivelse af 22 f. M.*] kendes ikke.

326.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1835 Nr. 33 (R. A.).

230.14. *Andragende*] Nr. 323. ¶ 231.7 f. *Oversættelse af Töpfers »Nehmt ein Exempel daran«*] da dette Stykke ikke findes paa de offentlige danske Biblioteker, har en Sammenligning mellem Originalen og Bearbejdelsen ikke kunnet foretages; men da Heiberg indlemmer det i sine Skrifter, er det tydeligt, at han betragter det som en selvstændig Bearbejdelse. ¶ 232.18 f. *det . . . 18de Octbr. 1832 approberede Regulativ*] se Noten til 194.20. ¶ 235.7. *den til Theatercassen skyldige Sum af 950 Rbdr.*] se Nr. 192. ¶ 235.27. *vedlagte Skrivelse*] Nr. 324. ¶ 237.14. *underdanigen at andrage paa*] den kgl. Resolution meddeles i Nr. 328.

327.

Kopi i Det kgl. norske Videnskabers Selskabs Bibliotek, Trondheim
(Fotostatkopi paa K. B.).

237.27. *de . . . giorte Bemærkninger*] Nr. 325.

328.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

239.6. *Betænkning*] Nr. 326.

329.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1835 Nr. 217 (R. A.).

240.5. *min Beretning*] kendes ikke. ¶ 240.7. *den nye Theatercensur i Frankrig*] efter Attentatet paa Louis Philippe 28/7 1835 indførte den franske Regering Forcensur for Teaterstykker (oplyst af Bibliotekar André Nicolet). ¶ 240.18 f. *Bonden som Dommer*] N. T. Bruuns Oversættelse af Collot d'Herbois' Bearbejdelse af »El alcalde de Zalamea«, opf. 1. Gang 9/4 1807. ¶ 240.28. *Shakspeare*] »De muntre Koner i Windsor« oplevede f. Eks. kun 3 Opførelser i Sæsonen 1829—30. ¶ 240.34. *mit gamle Bekjendskab med Calderons Dramer*] Heibergs Doktordisputats fra 1817 handlede herom. ¶ 240.39. *Gries eller Malsburg*] J. D. Gries: »Schauspiele von Calderon« VIII (1842) indeholder »Des Gomez Arias Liebchen«, som derimod ikke findes i Malsburgs Udgave (1819—25). ¶ 241.1. »*Dorotea*«] den endelige Titel blev »Dorothea og Gomez Arias«. Førsteopførelsen fandt ikke Sted før 6/3 1840 og da i Sille Beyers Oversættelse, men »efter Heibergs Forslag og nærmere Anvisning« (Et Liv I 245), og Kritiken fandt, at Heiberg ikke havde haft nogen heldig Haand. ¶ 241.14. *Lestocq*] Opera af Auber med Tekst af Scribe, opf. 1. Gang 5/4 1836 i Rosenkildes Oversættelse. ¶ 241.17 f. *Directionens ærede Bestemmelse*] Svaret kendes ikke.

330.

Ny kgl. Samling 2411, 4°. Trykt i P. Hjort: Udvalg af Breve I 192 f.

241.22 f. *Deres Afhandling*] »Af et Brev (som virkelig er kommet) fra Provindserne« i »Flyvende Post« 1835 Nr. 57—62 (= P. Hjort: »Kritiske Bidrag. Politisk Afd.« 83 ff.). ¶ 241.27. *Afhandlingen om Sophisterierne*] »Flyvende Post« Nr. 57—62. ¶ 241.30 f. *Fædrelandets nuværende Redacteur*] Johs. Hage havde 1835 overtaget Redaktionen af »Fædrelandet«, efter at C. N. David var fratraadt. P. Hjort tog Hage under Behandling næste Aar, da han i »Flyvende Post« (1836 Nr. 97) fortsatte sit »Brev fra Provindserne«. ¶ 241.37. *kunne udkomme i 2 Nummere*] Offentliggørelsen strakte sig over 6 Numre, begyndende d. 29. Oktober 1835. ¶ 242.2. *Censuren*] nogle Streger i Begyndelsen af en Sætning (Nr. 58 S. 2 Sp. 2) tyder dog paa, at Censuren greb ind. ¶ 242.5. *en lille Modification*] i »Kritiske Bidrag« (Pol. Afd. 123) oplyser Hjort, at Heiberg paa et enkelt Sted ønskede en Ændring.

331.

H. C. Ørsted fol. (K. B.). Trykt i Breve fra og til H. C. Ørsted II 141.

242.10. *Det smukke Digt*] »Bernstorfferne«, under Mærket αβγ optaget i »Flyvende Post«s Interimsblade Nr. 61 (senere optrykt i Trykkefrihedsselskabets Samling af fædrelandshistoriske Digte (1836) og i Ørsteds »Saml. Skr.« IV 49 ff.). ¶ 242.12. *den fine Allusion*] til Frederik VI-Tidens politiske Forhold: Friheden maa værges. ¶ 242.14. *Deres Opfordring*] Ørsteds Brev kendes ikke.

332.

Ny kgl. Samling 2411, 4°. Trykt i P. Hjort: Udvalg af Breve I 193 ff. og Danske politiske Breve I 145 ff.

242.28. *Deres Artikel*] se Noten til 241.22 f. ¶ 243.4. *paa eet eneste Sted*] se Noten til 242.5; i Hjorts Manuskript stod: »Jeg anser det vel for afgjort, at Lornsens Spilopper middelbart have havt Indflydelse paa Bestemmelserne om Provindsialstænders Indførelse hos os«; dette har Heiberg ændret til: »Jeg anser det vel for rimeligt, at udvortes og tilfældige Omstændigheder« osv. (P. Hjort: »Kritiske Bidrag. Pol. Afd.« 123). Ved Genoptrykket har Hjort indsat den oprindelige Form, hvorimod han (S. 124) har bibeholdt Heibergs anden Rettelse. ¶ 243.22. *mig Uværdige*] se 249.24 ff. ¶ 243.37. *ret snart at komme igjen med noget Lignende*] P. Hjort fortsatte (»Flyvende Post«s Interimsblade N. 86 ff.) med »Af et nyt Brev (som virkelig er kommet) fra Provindserne« (jf. Nr. 344). ¶ 244.12 f. *Secretair Deichmann*] Boghandler Jacob Deichmann.

333.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

244.20. *Cathérine ou la croix d'or*] af Brazier og Mélesville, opf. 1. Gang i Paris paa Vaudeville 2/5 1835. ¶ 244.21. *La Croix d'or*] af Rougemont og Dupeuty. ¶ 244.22. *L'If de Croissey*] af Varin, Desvergers og Laurencin. ¶ 244.26. *Condordia*] et Ugeblad, redigeret af Claudius Rosenhoff (1835—39). Aargangen 1835 Nr. 9—10 indeholder »Taxustræet ved Croissey eller Guldkorset«, oversat efter Maurice Saint Agnets »Contes et Nouvelles« (1834). Resultatet blev Heibergs Skuespil »Guldkorset« (Poet. Skr. XI 115 ff.), bearbejdet efter »Cathérine« og »L'If de Croissey«, væsentligst det første (se Pros. Skr. IV 79 ff. og Biogr. II 142), opf. 1. Gang 4/3 1836. ¶ 244.35. *Une chaumière et son coeur*] af Scribe og Alphonse, opf. 1. Gang i Borgaards Oversættelse 3/2 1836 under Titelen »En Hytte og hans Hjerte«. ¶ 244.36 f. *den første Kjærlighed*] se Noten til 137.35. ¶ 244.37—245.1. *Formynder og Myndling*] se Noten til 135.14 f. ¶

245.1. *Et Feiltrin*] se Noten til 138.28. ¶ 245.3. *Le violon de l'opéra*] af Décomberousse og Lauzanne. ¶ 245.4. *Charlotte Brown*] af Mme Baur. ¶ 245.11. *det spanske Skuespil*] »Dorothea og Gomez Arias« (se Nr. 329).

334.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

245.17. *Le cheval de bronze*] Trylleopera af Auber med Tekst af Scribe, opf. 1. Gang 29/1 1836 i C. H. F. Güntelbergs Oversættelse under Titelen »Prindsen af China«, fra 24. Opførelse (22/1 1871) kaldet »Broncehesten«. Den blev Udgangspunktet for Paludan-Müllers Digt »Den ottende Kunst« (se Sejer Kühle: »Fr. Paludan-Müller« I 181 f.). ¶ 246.10. *Croix d'or*] se Noterne til 244.20 og 244.26.

335.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1835 Nr. 279 (R. A.).

246.19. *Les dernières scènes de la fronde*] af Mellion; ikke opført. ¶ 246.21 f. *Et Eventyr under Carl den Niende*] se Noten til 217.13. ¶ 246.30. *de to tyske Dramer*] »Der Juvelier« og »Maria Petenbeck« (1833), begge af Franz v. Holbein. ¶ 247.5 f. »Prinds og Kræmmer som Medbeilere«] en historisk Novellette af Blumenhagen, gengivet i Elmquists »Læsefrugter« 42. Bd. (1828) 169 ff. ¶ 247.8. *en Opera*] herom er intet Udgiveren bekendt. ¶ 247.14. *de ... Hettingske Avertissementer*] Chr. Tobias Hetting, der omtales i Erslews Forfatterleksikon og i F. M. Langes »Udvalg af danske og udenlandske Criminel-sager« I 157 ff., var en københavnsk Farversvend, der fra 1818 udgav fromme Smaaskrifter (som Regel begynder Titlerne med »Betragtninger over . . .« ell. »Tanker ved . . .«) og indrykkede »Prosadigte« og Betragtninger i »Adresseavisen« (se f. Eks. 1835 Nr. 34 og 1856 Nr. 151). ¶ 247.17. *Aloise*] se Noten til 79.26.

336.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

247.36. *Brogade No 3*] Heibergs Bopæl. ¶ ¶ 248.10. *en Reise til Paris*] det havde længe været Heibergs Ønske at kunne gense sin Fader i Paris; ud paa Sommeren samme Aar lykkedes det ham og hans Hustru at virkeliggøre denne Plan. ¶ 248.21. *Øhlenschlægers Fyens-Reise*] Oehlenschläger havde 12/3 1835 mistet sin ældste Datter, Skuespillerinden Charlotte Phister. For at trøste Digteren havde Prins Christian (VIII), der var Guvernør over Fyn, indbudt ham til at bo hos sig om Sommeren paa Slottet i Odense. Det digteriske Udbytte af Rejsen blev den svage Digtcyklus »Fyensreisen« (udkommet Decbr. 1835), som Paludan-Müller her ret ubarmhertigt persiflerer. Den indledes med Afsnittet »Digteren paa Kirkegaarden«, og stadig vender hans

Tanke tilbage til det Tab, han nylig havde lidt. ¶ 248.27. *Tak Holberg for den liden Skjærv* osv.] af Digtet »I Sorø Kirke« (Poet. Skr. XXII 121). ¶ 248.29. *Som blege Tekla synger Du*] Linierne forekommer i Digtet »Aftenvandring« (Poet. Skr. XXII 66). ¶ 248.33. *Af Kbhvnsposten seer jeg*] der sigtes til Aarg. 1835 Nr. 314 (20/12): »Udentviwl har Ingen af vore Digtere i den sidste Tid hyppigere end Oehlenschläger havt den Vanskjæbne, at see deres nyeste Produkter, i samme Øieblik de træde for Lyset, saa at sige, afdragne Publikums Opmærksomhed, ved en med Fornemhed domfældende og affærdigende, og derhos som en Løbeild omfarende Conversations-Kritik, der, som oftest, er saa overfladisk, at den kun hænger sig ved nogle opfangede Linier hist og her, og naar man undersøger Sagen lidt nøiere, i Almindelighed hidrører fra Mennesker, der ei engang have læst hvad de bedømme . . . Hvad hine Hurtigdommere nu ved dette hans nyeste Arbeide strax især med Gridskhed synes at have kastet sig over, var den Prædilection, hvormed Digteren saa mange Steder i Bogen kommer tilbage til og dvæler ved Tanken om — sin tabte Datter. Disse Udbrud af Digterens dybtgrebne Faderfølelse ere saa naturlige, saa nøie stemmende med Digterens Individualitet, og mange Steder (navnlig i det deilige Digt: »Aftenvandring«) derhos saa ægte poetiske, ja saa henrivende, at enhver opmærksom og for ædlere Følelser receptiv Læser let vil tilgive, om de end enkelte andre Steder derimod skulde findes mindre heldigt udtrykte eller anbragte«. ¶ 248.36. *Socrates's Samvittighed*] i Oehlenschlägers Tragedie »Sokrates«, opf. 1. Gang 16/12 1835, udførte Fru Heiberg Rollen som Sokrates' Dæmon. ¶ 249.3. *Tordenskjold*] Tragedie af Oehlenschläger, opf. 1. Gang 6/2 1833. ¶ 249.4. *Dronning Margrethe*] Tragedie af Oehlenschläger, opf. 1. Gang 4/12 1833. ¶ 249.5 f. *Klokker Heegaard*] Klokker og Kantor ved Viborg Domkirke Thomas Wissing Heegaard udgav 1824 »Riimposen« (jf. N. C. L. Abrahams: »Meddelelser af mit Liv« 146). ¶ 249.8. *Hertzes Nytaarsgave*] »Kjærligheds Veie. Nytaarsgave for 1836«. Skuespillet er »Den eneste Feil«, og Heibergs Mening om det kan læses i Nr. 322. Fortællingen hedder »De Frifarvede«. Desuden indeholder Samlingen Digtene »Kjærligheds Veie«, »Henimod Aften ved Rom«, »Tretten tilbords«, »Fjerboldspillet« (et Minde om Hirschholmsommeren 1832), »Aftensang i Regentsgaarden«, »Stambogs-Epistel« og 4 »Smaadigte fra Rom.« »Tretten tilbords« handler om en Familie, der under et Gæstebud konstaterer, at de, naar Husets nyfødte Søn regnes med, er 13 til Bords, men den ældste Datter trøster sin Moder ved hviskende at betro hende, at de i Virkeligheden er 14, da hun selv venter et Barn. ¶ 249.21. *Sibberns Intelligentsblade*] Filosofen F. C. Sibbern udgav 1835—36 2 Hefter af »Patriotiske Intelligentsblade. Nærmest i Anledning af Provindsialstændernes Forsamling i Roeskilde i Efteraaret 1835«. ¶ 249.22. *min Fader*] Biskoppen over Aarhus Stift Jens

Paludan-Müller. ¶ 249.23. *Deres lille Bog*] det ses ikke, hvilket Skrift der er Tale om, med mindre det skulde være det allerede (205.13) omtalte »Indledningsforedrag til det logiske Coursus«, der dog var udkommet mere end et Aar i Forvejen. ¶ 249.24 f. *det politiske Brev i Flyveposten*] se Noten til 241.22 f. ¶ 249.34. *Deres polemiske Strid med Soranerne*] se Pros. Skr. X 41 ff. og Poet. Skr. IX 409 ff. ¶ 250.3. *Deres Grundrids af Logiken*] »Grundtræk til Philosophiens Philosophie eller den speculative Logik« (1832), udkommet ogsaa under Titelen »Ledetraad ved Forelæsningerne over Philosophiens Philosophie« (1831—32).

337.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1836 Nr. 9 (R. A.).

250.9. *Wien*] til Østrig kom Ægteparret ikke. Rejsen tiltraadtes først i Juni 1836 og gik over Berlin, Weimar, Leipzig, Frankfurt am Main, Strassburg til Paris. ¶ 251.8. *de sceniske Nyheder*] se Nr. 348 og 350.

338.

J. G. Adlers Arkiv (R. A.).

251.22 f. *mit Andragende*] efter Carl Hegers Død 20/1 1836 var Embedet som Bibliotekar hos Prins Christian (VIII) blevet ledigt. Det er dette, Heiberg søgte, men ikke fik, idet Valget faldt paa Ritmester Fritz Leopold v. Blicherolsen (se Thiele: »Af mit Livs Aarbøger« ved Dumreicher II 75). Ved dennes Død Novbr. 1838 søgte Heiberg atter Stillingen, men blev denne Gang vraget til Fordel for Just Mathias Thiele (jf. Nr. 416). At Heiberg havde haft Haab om at faa Posten, fremgaar af, hvad Abrahams fortæller: »Adler [sagde] til mig, at, naar den gamle Carl Heger . . . engang døde, var der kun to Mænd, han troede skikkede til at komme paa Valg til Postens Besættelse: 'De, for at hjælpe os med den store Brevvexling, der nu begynder at genere baade Prindsen og mig, eller Heiberg, hvis Pen Prindsen maaskee i Tiden kan komme til at behøve'« (»Meddelelser af mit Liv« 184 f.).

339.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1836 Nr. 9 (R. A.).

252.11. *Tilladelse til at give en Sommerforestilling*] Ansøgningen af 21/1 1836 i Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1836, Indlæg til Nr. 101. Ved Forestillingen, der fandt Sted 1/6 1836, opførtes Heibergs »Nina« og 1. Gang »Nei«. ¶ 252.16. *vedlagte Skrivelse*] Nr. 337. ¶ 253.6. *reiste for at indkjøbe Varer*] siden Ryge i 1818 var blevet Økonomiinspektør, rejste han om Sommeren til Tyskland eller Paris og gjorde Indkøb til Teatrets Garderobe (Overskou IV 525 f.). ¶ 254.11. *Jomfru Grahn*] den danske Danserinde Lucile

Grahn, Bournonvilles bedste Elev. ¶ 255.16. *Rindom*] Peter Rindom († 1844) var 1835 blevet Ferd. Printzlaus Efterfølger som Kontorchef, Bogholder og Hovedkasserer ved Det kgl. Teater. Han var gift 2. Gang med Teaterchefen Holsteins Broderdatter og Bedstefader til Forfatterne Svend og Erik Rindom (se Overskou: »Af mit Liv og min Tid« ved Rob. Neiiendam I 175.)

340.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

256.11. *Vor nærmere allerhøieste Bestemmelse*] se Nr. 342.

341.

Collinske Brevsamling XXII b, 6 (K. B.)

256.20 f. *den fortræffelige Efterretning*] se Nr. 342.

342.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.)

343.

Søren Kierkegaards Arkiv, D. Pk. 2. Trykt i Frithiof Brandt: Den unge Søren Kierkegaard 127 og Pers. hist. Tidsskr. 12. R. II (1947) 3.

257.12. *Langhoff*] »Flyvende Post« blev udgivet af Schubothes Boghandel, hvis Indehaver fra 1828 var hans Svigersøn Søren Langhoff. ¶ 257.13. *Af-handlingen*] »Om Fædrelandets Polemik«. Kierkegaards Debut som Forfatter skete med 4 polemiske Artikler i »Flyvende Post« (se Biogr. II 104 f.).

344.

Originalen ukendt (i Ny kgl. Samling 2411, 4° findes om dette Brev Antegnelsen: »er foræret til C. Haldkjær«). Trykt efter P. Hjort: Udvalg af Breve I 196 f.

257.19. *et Bidrag*] Fortsættelsen af de politiske Breve, der under Titelen »Af et nyt Brev (som virkelig er kommet) fra Provindserne« offentliggjordes i »Flyvende Post«s Interimsblade Nr. 86—98. ¶ 257.31 f. *Deres foreløbige Artikel i Kjøbenhavnsposten*] »Stændertidenden Nr. 53—56« i Aargangen 1836 Nr. 78. Hjort vender sig imod Tanken om de af Stænderne ønskede højere Realskoler, hvor Undervisningen hovedsagelig tænktes baseret paa Matematik og Naturvidenskaber. ¶ 258.3. *den udførlige Commentar*] »Flyvende Post«s Interimsblade Nr. 86 og 88. ¶ 258.8. *Biskoppen*] J. P. Mynster (jf. 243.24). ¶ 258.9 f. *en Person, hvem jeg . . . kan betroe dens Redaction*] Heiberg fik Henrik Hertz til at paatage sig Hvervet.

345.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1836 Nr. 119 (R. A.).
258.28. *Vedlagte Vaudeville*] »Nei«.

346.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurprotokollen 1836 (R. A.).

347.

Ny kgl. Samling 2411, 4°. Trykt i P. Hjort: Udvalg af Breve I 197.

259.24. *Efterskriften*] trykt som en selvstændig, afsluttende Artikel i »Flyvende Post« Interimsblade Nr. 100. ¶ 259.28. *Regningen*] udeladt som værende uden Interesse. ¶ 259.30. *Hertz*] se Noten til 258.9 f. ¶ 259.33. *Ussings Tirade*] ved Majselskabets Fest paa »Enighedsværn« for Stænderforfatningens Indførelse talte Fr. Algreen-Ussing for den danske Trykkefrihed (se »Festen den 28 Mai 1836 paa Enighedsværn« 37). ¶ 260.1. *Hempel*] Udgiveeren af »Fyns Stiftstidende«, Bogtrykker og Boghandler Søren Hempel, der fra 1835 var Stænderdeputeret.

348.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.). Trykt i Literatur og Kritik IV (1890) 453 ff.

260.7. *Paris*] i Begyndelsen af Juni var Heibergs rejst til Paris. ¶ 260.16. *mit forrige Ophold i Paris*] 1819—22. ¶ 260.26 f. *Gymnase dramatique*] Hjemsted for de scribeske comédies-vaudevilles; det var her, Heiberg havde set Léontine Fay ved hendes første Fremtræden (se Biogr. I 119). ¶ 260.35 f. *Dronningen paa 16 Aar*] Bayards Drama »La reine de seize ans«, 1. Gang opf. i H. C. Andersens Oversættelse 29/3 1833. ¶ 260.36 f. *Guldkorset*] se Noten til 244.26. ¶ 261.5. *den franske Troupe fra Berlin*] et fransk Skuespillerselskab fra Berlin under Ledelse af Delcour (se Overskou V 279 ff. og Heib. Fam.br. 183, 194 og 197). ¶ 261.18. *Bertrand et Raton*] Skuespil af Scribe, opf. 1. Gang paa Det kgl. Teater under Titelen »Statsmand og Borger« i Carl Borgaards Oversættelse 7/6 1844. ¶ 261.20. *Saa ofte, som jeg i Kjøbenhavn har beklaget*] f. Eks. i Afhandlingen »Hvad man seer, og hvad man hører« (Pros. Skr. VIII 461 ff.). ¶ 261.29. *Mad. Wolff*] Amalia Wolff, f. Malcolmi, g. m. Skuespilleren Pius Alexander W. og uddannet af Goethe paa Weimar-Teatret som Heltinde-skuespillerinde. ¶ 261.29. *Mad. Krähliger*] Auguste Crelinger, f. Düring, en berømt Tragedienne. ¶ 261.30. *Clara Stich*] Auguste Crelingers Datter af 1. Ægteskab; hendes Rollefag var navnlig det naive og sentimentale (Kleists Kätchen, Hertz' Jolanthe, Goethes Gretchen). ¶ 261.32. *Fräulein von Hagn*] Charlotte v. Hagn, optraadte især i Lystspil. ¶ 261.33. *Weymar*] se Et Liv

IV 239. ¶ 261.34. *Mad. Birch-Pfeiffer*] Skuespillerinden og Forfatterinden Charlotte Birch-Pfeiffer, hvis Skuespil »Johan Guttenberg« indsendtes til Teatret 22/3 1839 og forkastedes af Molbech. ¶ 262.7. *Mad. Dorus*] Julie Aimée Joseph Dorus, gift Gras, berømt Sangerinde. ¶ 262.8. *Melle Falcon*] Marie Cornélie Falcon debuterede paa Operaen 1832 i »Robert le Diable«, men tabte Stemmen efter 5 Aars straalende Løbebane. ¶ 262.8. *Mad. Cinti-Damoreau*] Laure Cinthie Damoreau, gift Montalant, ansat dels ved Operaen, dels ved Opéra-comique. ¶ 262.16. *Les Huguénots*] Meyerbeers Opera »Huguenotterne« med Tekst af Scribe blev et af de Stykker, Heiberg hjemførte fra sin Rejse til Paris; det opførtes dog først 28/2 1844 i Oversættelse af Overskou (jf. 266.8). ¶ 262.31. *Den hvide Dame*] Syngestykke af Boieldieu med Tekst af Scribe, opf. 1. Gang paa Det kgl. Teater 30/10 1826. ¶ 262.35. *Taglioni*] Paul Taglioni, en lang Tid engageret ved Balletten i Berlin. Han og hans Søster Marie (263.1) indkaldtes i Slutningen af Sæsonen 1840—41 til at optræde paa Det kgl. Teater, men skuffede betydelig og forlod København i Vrede efter at være blevet pebet ud (se Overskou V 453 f.). ¶ 262.37. *hans Kone*] Danserinden Amélie Golster. ¶ 263.1. *Melle Taglioni*] Marie Taglioni, et af Ballettens berømteste Navne; fejrede især Triumfer i »Sylfiden« af Filippo Taglioni og Nourrit, der omarbejdedes af Bournonville til Musik af Herm. Løvenskjold og opførtes 1. Gang 28/11 1836 (se Et Liv I 206 f.). ¶ 263.10. *Fru v. Weissenthurn*] Johanna Franul Veronika v. Weissenthurn, f. Grünberg; af hende var allerede 5 Stykker blevet opført paa Det kgl. Teater, men det her omtalte Lystspil blev aldrig spillet i Danmark. ¶ 263.15. *Léontine Volnys*] Heibergs Sværmeri fra hans første Pariserophold, Léontine Fay, senere gift med Skuespilleren Volnys. ¶ 263.16. *Jenny Vertpré*] egl. Françoise Fanny Vausgien, ansat bl. a. ved Varietés. ¶ 263.17. *La Juive*] Halévys Opera »Jødinden« med Tekst af Scribe, opf. 1. Gang i Overskous Oversættelse 25/5 1838. ¶ 263.17. *Le Diable boiteux*] Ballet af Nourrit, bygget over Lesages Roman af samme Navn, blev ikke opført herhjemme (se Et Liv I 206 og P. Andræ: »C. G. Andræ« I 183). ¶ 263.20. *Vi gaae over Håvre*] se Et Liv I 211 og Heib. Fam.br. 79.

349.

Collinske Brevsamling XXII b, 6 (K. B.).

263.33. *har besøgt min Moder*] se Heib. Fam.br. 163, 175, 180 og 184. ¶ 264.8. *Melle Taglioni*] se Noten til 263.1. ¶ 264.25. *et pligtskyldigt Brev*] Nr. 348. ¶ 264.28 f. *vor falsterske Familie*] Fru Gyllembourgs Søster Laurentze var gift med Sognepræsten til Horbeløv Hans Elers Koch. Det vides ikke, om Besøget har fundet Sted. ¶ 264.30 f. *den Sygdom, som . . . har hjemstøgt Deres Familie*] Collins Datter Louise havde haft et Halsonde, Svigersønnen Lind

Skarlagensfeber. ¶ 264.31. *Bryllup*] 10/8 1836 viedes Collins Søn Edvard til Henriette Thyberg. ¶ 264.32. *Min Kone vil tilføie et Par Ord*] Fru Heibergs Tilskrift lyder: »Jeg kan ikke lade dette Brev komme bort uden ogsaa at hilse skriftlig paa vor kjære Ven som jeg saa ofte har tænkt paa i denne rare Sommer. Gid jeg kunde gjengjelde Dem den Fornøielse som De saa væsentlig har bidraget til at gjøre os i Sommer. Men hvad skulde en stakkels fattig Skuespillerinde kunne gjøre for en Conferenceraad. Johanne Heiberg.«

350.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1836 Nr. 288 (R. A.).

264.36. *Le Gamin de Paris*] Bayard og Vanderburchs Vaudeville, opf. 1. Gang paa Det kgl. Teater i Bidoulacs Oversættelse under Titlen »Pariserdrenge« 30/9 1837. ¶ 265.18. *den franske Fremstilling*] den i Noten til 261.5. omtalte franske Trup havde spillet dette Stykke i København i August Maaned. 265.22. *Lestocq*] se Noten til 241.14. ¶ 265.33. *Ni . . . Skuespil*] det vides ikke hvilke. ¶ 265.37. *Coliche*] Lystspil af Duport og Foucher, opf. 1. Gang i Heibergs Oversættelse 13/12 1836. ¶ 265.38. *Georgine*] af de Forges og Roche, opf. 1836 i Paris paa Théâtre du Palais-Royal. ¶ 265.39. *Un procès criminel*] Lystspil af Rosier, opf. 1. Gang i Heibergs Oversættelse under Titelen »En Criminalproces« 11/5 1837. ¶ 265.40. *Farinelli*] af de Forges, St. Georges og Leuven, blev oversat af Heiberg som »Lystspil med Sange og Chor« til Musik af forskellige Komponister og 1. Gang opf. 16/10 1837. Af de Stykker, Heiberg medbragte fra Paris, blev dette langt den største Succes og er ogsaa senere opført paa Privatteatrene (se I. C. Normann i »Berlingske Tidende«s Aftenavis 12/3 1942). ¶ 266.3. *Hartmann*] J. P. E. Hartmann, som Heiberg først kom til at samarbejde med i Forbindelse med »Syvsoverdag« (1840). ¶ 266.7. *Casanova*] Komædie af Varin, Arago og Desvergers, opf. 1. Gang i Paris paa Vaudeville 20/7 1836. ¶ 266.8. *Les Huguenots*] se Noten til 262.16. ¶ 266.10. *Le luthier de Vienne*] komisk Opera af Monpou med Tekst af Saint Georges og de Leuven, opf. 1. Gang 12/9 1839 under Titelen »Instrumentmageren i Wien«. ¶ 266.10 f. *en af Hoffmanns Fortællinger*] det Afsnit af »Die Serrationsbrüder« I, der handler om Rat Krespel (oplyst af Dr. phil. Fr. Schyberg). 266.13. *Actéon*] Syngespil af Auber med Tekst af Scribe; Stykket blev antaget Novbr. 1836 i Borgaards Oversættelse, men aldrig opført. ¶ 266.14. *Mistriss Siddons*] Vaudeville af Leuven og Lhérie. ¶ 266.15. *Une position délicate*] Vaudeville af Léonce og de Bernard, opf. 1. Gang i Paris paa Gymnase 18/6 1836. ¶ 266.16. *Le chapitre des informations*] Vaudeville af Varin, Desvergers og Arago, opf. 1. Gang i Paris paa Vaudeville 16/7 1836. ¶ 266.17. *Moiroud et Compagnie*] Vaudeville af Bayard og Devorme, opf. 1. Gang i Paris paa Gymnase 4/5 1836. ¶ 266.18. *Sahrah*] Syngespil af Grisar med Tekst af Méles-

ville, opf. 1. Gang 24/5 1839 i Borgaards Oversættelse med Musik af Løvenskjold. ¶ 266.19. *La marraine*] Vaudeville af Scribe, Lockroy og Chabot, opf. 1827 i Paris paa Théâtre de Madame. ¶ 266.22. *Le Gamin de Paris*] se Noten til 264.36. ¶ 266.23. *Bertrand et Raton*] se Noten til 261.18. ¶ 266.28. *La première affaire*] Komædie af Merville, opf. 1. Gang i Paris 28/8 1827 paa Théâtre français. ¶ 266.30. *Discretion*] Vaudeville af Dumanoir og Camille, opf. 1. Gang 1835 i Paris paa Gymnase. ¶ 266.31. *La Sylphide*] se Noten til 263.1. ¶ 266.32. *Le diable boiteux*] se Noten til 263.17. ¶ 266.33. *La révolte des femmes*] Ballet af Taglioni, opf. 1. Gang i Paris 4/12 1833. ¶ 266.34. *Les gants jaunes*] Vaudeville af Bayard; opf. paa Det kgl. Teater af Delcours franske Selskab ved Sommerforestillingerne 1838.

351.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

267.1. 1836] Aarstallet fremgaar af den følgende Oplysning. ¶ 267.3. *dramatiska försök*] 1. Bind af hans »Dramatiska Studier« (1836), indeholdende Skuespillene »Hildegard« og »Torkel Knutson«. ¶ 267.14. *då jag sjelf mottog Direktionen*] Beskow var Teaterchef i Stockholm 1831—32. ¶ 267.20 f. *uppträda på en annan skådebana*] »Torkel Knutson« blev oversat til Dansk 1837 af hans Ven Oehlenschläger, men aldrig spillet herhjemme. ¶ 267.25. *mitt sednaste vistande i Köpenhamn*] se Nr. 308.

352.

De Heibergske Samlinger, Sogns Folkemuseum, Norge (Fotostatkopi paa K. B.).

267.36. *anderwärts engrassirt*] »Barselstuen« IV. 3. ¶ 267.37. *Ass. E. Collin*] Jonas Collins Søn, den senere Departementschef Edvard Collin.

353.

H. C. Ørsted fol. (K. B.).

268.4. *den nye Udgave af mine Skrifter*] Skuespillene udkom i 7 Bind (1833—41), Digte og Fortællinger i 2 Bind (1834—35), prosaiske Skrifter i 3 Bind (1841—43).

354.

Bakkehusets Samlinger, Frederiksberg Kommunebibliotek. Trykt i JLHeib. Br. 161 ff.

268.23. *Henrik Hertz*] Anledningen til Udtalelsen er utvivlsomt den, at Hertz omkr. Nytaar 1837 ansøgte Kongen om en aarlig Understøttelse i Lighed med den, der var tillagt Heiberg. De Finansdeputerede, hvortil Collin hørte, anbefalede ham hertil, og ved kgl. Resolution af 18/2 1837 blev der tilstaaet ham aarligt 400 Rdl. (se De Finansdeputeredes Forestillinger, R.

A.). ¶ 268.30. 4 *Skuespil*] »Hr. Burchhardt og hans Familie« (opf. 1. Gang 14/3 1827), »Kjærlighed og Politie« (opf. 1. Gang 18/11 1827), »Flyttedagen« (opf. 1. Gang 29/4 1828) og »Amors Geniestreger« (opf. 1. Gang 31/3 1830). ¶ 269.5. *nogle prosaiske Fortællinger*] f. Eks. »De Frifarvede« (se Noten til 249.8). ¶ 269.11. *som Goethe erklærede for at være den første*] Tanken er central hos Goethe og forekommer oftere, f. Eks. i Recensioner i »Jenaische allg. Literaturzeitung« (Jubiläums-Ausg. 36. Bd. 234,261). ¶ 269.13. »*Der Mond-süchtige*«] fra 1832 (»Ges. Novellen« V 1853 S. 63 ff.); ogsaa omtalt i Pros. Skr. IV 288. ¶ 269.26. *en stor og sjelden Digter*] Oehlenschläger. ¶ 269.32. »*Svend Dyrings Huus*«] opf. 1. Gang 15/3 1837 og udførligt vurderet af Heiberg i hans »Perseus« I 165 ff. (= Pros. Skr. IV 167 ff.).

355.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1837 Nr. 7 (R. A.).

271.2 f. *En Criminalproces*] se Noten til 265.39. ¶ 271.8. *Venpré*] saaledes skriver Heiberg, men Personen i Stykket hedder Vertpré. ¶ 271.33. *Holst Skuespilleren Wilhelm Holst*. ¶ 272.4 f. *Etre aimé ou mourir*] Lystspil af Scribe og Dumanoir, opf. 1. Gang i Heibergs Oversættelse 21/5 1838 under Titelen »Enten elskes eller dø«.

356.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

272.9. *H. A. Hansen*] Hans Anders Hansen var født 1818 i Vørslev som Søn af en Hjulmand; var 1832—36 ansat paa Ringsted Postkontor og derefter et Aar beskæftiget paa Alkestrup Godskontor; gik 1838—40 paa Jonstrup Seminarium og fik 1842 Ansættelse som Kirkesanger og Skolelærer i Kastруп ved Vordingborg. I sine »Visitatsdagbøger« (udg. af Bjørn Kornerup, II 182) noterer Mynster 1849 om ham: »mangler ikke Duelighed, katechiserer temmelig godt, men er nok lidt vindig, og giver sig paa Skolen mere af med Historie og Geographie, end med de nødvendigere Discipliner«. Han redigerede 1847—49 Ugebladet »Præstø Amtsavis« og har udgivet Skrifterne »Om Opdragelsesundervisningen i Almueskolen« (1843), »Læsning for Folket« (1847) samt nogle Digtsamlinger: »Sange for Børn i Asyler« (1845 o: 1844), »En Times Adspredelse. Lidt Poesie« (1855), »En Efteraarsblomst« (1856) og »Toner uden Klang. Lidt meer Poesie« (1856) samt fik enkelte Digte trykt i »Berlingske Tidende« (se Erslews Forfatterleksikon samt A. Petersen: »Den jonstrupske Stat«). Hvorledes Hansen er kommet i Forbindelse med Heiberg, vides ikke (se iøvrigt Biogr. III 186 f.). Blot eet af Hansens Breve til Heiberg er bevarede (Nr. 1075). At Heibergs Breve af Modtageren er opbevaret som en Helligdom, ses af, at de er indbundet samlede i et elegant Læderbind. ¶ 272.14. *den nye Udgave*] se Noten til 268.4.

357.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

273.6 P. L. Møller] den senere bekendte Kritiker og skarpe Angriber af Heiberg Peter Ludvig Møller var i 1837 endnu blot Student. Se om hans Forhold til Heiberg Biogr. III 49 ff. ¶ 273.14. *Selskabet for en forbedret Retsskrivnings Udbredelse*] stiftedes 1837 af Raskianerne Fr. Barfod, den senere Assessor M. D. Krieger og P. L. Møller og udgav 1837—38 et »Nordisk Ugeskrift« (se »Brevvexling mellem N. M. Petersen og Carl Säve«, udg. af Carl S. Petersen 14). ¶ 273.19. *det første Skrift*] Rasks »Dansk Sproglære fra Engelsk oversat og indrettet til Brug for Danske« af H. K. Rask (1837). ¶ 273.21. »*Dänische Sprachlehre für Deutsche*«] der menes »Formenlehre der dänischen Sprache« (1827). ¶ 273.22. *vurdere afdøde Rask efter Fortjeneste*] det fremgaar dog ikke egentlig af Skriftet (se Biogr. I 144).

358.

Originalen ukendt. Trykt i Kjøbenhavns flyvende Post, Interimsblade Nr. 113.

273.30. *Redactionen*] af »Maanedsskrift for Litteratur«, hvis Sekretær Regensprovsten, Prof. F. C. Petersen, var. Han var gift med Heibergs Kusine Bolette Bruun, f. Iürgensen. ¶ 273.30 f. *Din Anmeldelse af Dr. Rothes Skrift*] Pros. Skr. II 1 ff.

359.

Originalen ukendt. Trykt i Kjøbenhavns flyvende Post, Interimsblade Nr. 113.

274.26 f. *et Firma, der bærer saa mange udmærkede Videnskabsmænds Navne*] Redaktionskomiteen bestod af 15 Lærde, hvoriblandt H. C. Ørsted, Høyen og Madvig (se Biogr. II 132 f.). ¶ 274.31. *Captatio benevolentiae publicae*] »Bøn om offentlig Overbærenhed«. ¶ 275.13. *den Skole*] den hegelske Filosofis. ¶ 275.16 f. *Martensens Anmeldelse*] af Heibergs »Indlednings-Foredrag« i »Maanedsskrift for Litteratur« XVI (1836). ¶ 275.35. *vor Mangel paa speculativ Interesse*] Pros. Skr. II 4: »Dispositionen til Philosophie synes at mangle os«. ¶ 275.38 f. *Holberg angivet Rangsygen som et dansk Charactertræk*] i »Den honnette Ambition«.

360.

Originalen ukendt. Trykt i Kjøbenhavns flyvende Post, Interimsblade Nr. 113.

276.25. *Brev af 20de Februar*] kendes ikke. ¶ 276.36. *inhærerer*] fastholder. ¶ 277.22. *muldvarpeagtigt*] ved Optrykket i »Flyvende Post« tilføjer Heiberg flg. forklarende Note: »Dette Udtryk sigter udentvivl til en Lignelse, jeg har brugt i min Recension«, nemlig: »Philosophien er usynlig tilstede hos alle vore uphilosophiske Lærde og Videnskabsmænd; den holder dem Alle fangne

i sit magiske Næt; den seer paa dem, beleer dem og ynker dem, og gjør med dem hvad den vil. Naar derfor snart en yngre Slægt indhenter hvad den ældre har forsømt, ville Philosophiens nuværende Opponenten eller Ignoranter komme til at staae mellem de udstoppede Dyr i vor Litteraturhistories Museum; man vil anvise dem Plads mellem Muldvarperne, som troe Lyset unødvendigt, fordi de ikke ere istand til at see det« (Pros. Skr. II 7).

361.

Originalen ukendt. Trykt i Kjøbenhavns flyvende Post, Interimsblade Nr. 113.

278.16 f. *det Studium, som Flere have gjort af Kant, Fichte og Schelling*] Pros. Skr. II 10 f.: »Det er nemlig ikke ualmindeligt hos vore Videnskabsmænd i alle Fag, at de have gennemgaaet visse Stadier af den nyere Philosophies Udvikling; men enten hos Kant, eller hos Fichte, eller hos Schelling ere de blevene staaende, ligesom der var slaet en Bom over Veien«. ¶ 278.18. *P. Møller*] i sin Afhandling »Om Udødeligheden«, trykt i »Maanedsskrift for Litteratur« XVII (1837).

362.

Originalen ukendt. Trykt i Kjøbenhavns flyvende Post, Interimsblade Nr. 113.

363.

Originalen ukendt. Trykt i Kjøbenhavns flyvende Post, Interimsblade Nr. 113.

364.

Originalen ukendt. Trykt i Kjøbenhavns flyvende Post, Interimsblade Nr. 113.

365.

Originalen ukendt. Trykt i Kjøbenhavns flyvende Post, Interimsblade Nr. 113.

279.21. *Da min Afhandling nu vil udkomme paa anden Maade*] i »Perseus. Journal for den speculative Philosophie«, som Heiberg lod begynde at udkomme 1837.

366.

Originalen ukendt. Trykt i Kjøbenhavns flyvende Post, Interimsblade Nr. 113.

367.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

280.17 f. *de omtalte Noveller*] Fru Gyllembourgs »Familien Polonius« (1827), »Den magiske Nøgle« (1828), »En Hverdagshistorie« (1828), »Slægtskab og Djævelskab« (1830), »Kong Hjort« (1830), »Den lille Karen« (1830) og »Frem-

lysning« (1834). ¶ 280.24. *Udgave af disse Noveller*] 1833—34 udkom »Noveller, gamle og nye, af Forf. til 'En Hverdagshistorie', udg. af J. L. Heiberg (2. Udg. 1835). ¶ 280.27. *det første Brev*] kendes ikke.

368.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

281.2. *Afhandling*] vel Martensens Licentiafhandling »De autonomia conscientiae humanae« (1837). ¶ 281.4. *Perseus*] se Noten til 279.21. ¶ 281.5. *Betragtninger over . . . S. D.*] »Om den romantiske Tragedie af Hertz: Svend Dyrings Huus« i *Perseus* Nr. 1 S. 165 ff. (= Pros. Skr. IV 167 ff.).

369.

Kungl. Biblioteket, Stockholm (Fotostatkopi paa K. B.).

281.21. *Deres . . . ærede Skrivelse*] Nr. 351. ¶ 281.22. »*Dramatiska Studier 1ste Del*«] se Noten til 267.3. ¶ 281.30 f. *den historiske Tragedie*] jf. Heibergs Udtalelse i Anmeldelsen af Hauchs »Svend Grathe«: »det historiske Dramas og altsaa Tragediens Tid er forbi; denne Digtart har for længe siden culmineret, og vender ikke mere tilbage« (Pros. Skr. IV 399) og dette Værk II 305.7 f. ¶ 282.3. *Oehlschläger*] se Noten til 267.20 f. ¶ 282.5. *H. C. Andersens Afreise til Stockholm*] 20/6 rejste Andersen over Göteborg til Stockholm (SS² I 191 ff.).

370.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

282.16. *det smukke og velmeente Digt*] kendes ikke. ¶ 282.23. *opholder mig i Torbek*] Heibergs havde lejet Murermester Erik Biilbergs Ejendom »Eriksborg« i Taarbæk.

371.

C. C. G. Andræs Arkiv (R. A.).

283.1. *C. C. G. Andræ*] havde været Heibergs Elev paa den militære Højskole og var blevet optaget i den heibergske Kreds, hvor han blev en hyppig og kær Gæst (Et Liv I 174 f. og oftere). I 1836 var han samtidig med Heibergs i Paris (se Biogr. II 32) og havde Septbr. 1837 igen faaet Permission for at drive videnskabelige Studier i Paris. Her stod han i livlig Forbindelse med P. A. Heiberg (se Heib. Fam.br., Registeret). ¶ 283.4. *Tscherning*] i 5 Aar opholdt Tscherning sig i Udlandet i en Slags frivillig Landflygtighed, der havde Form af en Studierejse, fordi han havde dristet sig til i 1833 at skrive et Par Avisartikler, der mishagede Enevældet. ¶ 283.14. *Deres Reise-Compagnon*] Premierløjtnant Johan Christian Matthias Trepka, Andræs Kammerat fra den militære Højskole (Poul Andræ: »C. G. Andræ« I 197).

372.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1837 Nr. 208 a (R. A.).

283.19 f. *Julie, ou une séparation*] 19/9 havde Direktionen tilstillet Heiberg denne Komædie af Empis. Molbech interesserede sig meget for Stykket, som det fremgaar af et løst Bilag til Censurprotokollen, men det blev dog ikke opført herhjemme. ¶ 284.12. *invita Minerva*] »uden Inspiration«. ¶ 284.16 f. »*Fruen og Frøkenen*]« se Noten til 167.18.

373.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

285.10. »*Vouloir c'est pouvoir*] Lystspil af Ancelot og Décomberousse, opf. 1. Gang i Heibergs Oversættelse under Titelen »Man kan hvad man vil« 12/1 1838.

374.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1837 Nr. 230 (R. A.).

287.6 f. *det vil neppe gjøre . . . Lykke*] Udførelsen dækkede over Stykkets Urimeligheder (Overskou V 326), og det er indtil 1867 spillet ialt 33 Gange. ¶ 287.21 f. *man strømmer til Theatret, for at see Napoleons . . . Hat*] lignende Beklagelser af Molbech i »Maanedsskrift for Litteratur« VIII (1832): »Det er i det mindste ikke saa let at begribe, hvorledes man vil drive det videre i at pirre de sløvede Theaterorganer hos et Publicum, end ved at bringe Udøvelsen af de groveste Laster og Forbrydelser, og Billeder af de yderste Grader i menneskelig Fordærvelse og menneskelig Elendighed og Fornedrelse, paa Scenen — for ei at tale om Feltslag og Krigsscener, Fegtninger med Geværild, Henrettelser ved Guillotinen, Keiser Napoleons Levnet og Endeligt, Julii-Revolutionen og Optrin af den regierende Konges Levnet m. v. — Man har dog endnu bl. a. Kanonilden tilbage — for hvilken vel i det mindste Damernes Øren endnu ikke ere scenisk climatiserede; men i Dyreriget, hvor Smagen dog een Tid (characteristisk nok) var standset ved Hunde og Abekatte, har man nylig med stort Bifald i Paris optaget Elefanter i de sceniske Personers Tal« (544 f.). ¶ 287.28. *Vestigia terrent*] »Sporene skræmmer«.

375.

Ny kgl. Samling 3451, 4°.

287.35. *Savonarola*] Nikolaus Lenaus Romancecyklus af dette Navn fra 1838 var dediceret til Martensen (se dennes »Af mit Levnet« I 187 ff. og P. Andræ: »C. G. Andræ« III 85). ¶ 288.10. *Deres første Forelæsning*] Martensen var endnu blot Privatdocent og holdt som saadan Efteraarssemestret 1837 Forelæsninger over Prolegomena til den spekulative Dogmatik.

376.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

288.18. »*l'An Mil*» komisk Opera af A. Grisar med Tekst af Mélesville og Foucher, opf. 1. Gang 13/2 1840 i C. Hvids Oversættelse under Titelen »Anno Et Tusinde«. ¶ 288.22. »*la Camaraderie*» Lystspil af Scribe, opf. 1. Gang i C. Borgaards Oversættelse 14/11 1839 under Titelen »Kammeraterne«. I et Brev af 14/1 1838 til Direktionen (Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer, under Molbech) taler Heiberg om de mange Rettelser, han har maattet foretage i Borgaards Oversættelse. Fru Heiberg nærede en stor Forkærlighed for dette Stykke, som hun mente, at »ethvert Theater i vor nyere politiske Periode burde opføre een Gang om Ugen« (Et Liv I 265).

377.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

289.2. *Professor Siboni*] se Noten til 195.14. ¶ 289.5. *5 ældre Operatexter*] af Teaterarkivet fremgaar ikke, hvilke det drejer sig om.

378.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I. Trykt i Vor Fortid III 116 ff.

290.2. *Skrivelse af igaar*] kendes ikke. ¶ 290.3 f. *Deres Recension over Svend Dyrings Huus*] i »Maanedsskrift for Litteratur« XVIII (1837) 389 ff. (= »Blandede Skrifter« 2. Saml. III 181 ff.). ¶ 290.5 f. *min tidligere Kritik*] se Noten til 269.32. ¶ 290.14. »*Man kan hvad man vil*»] se Noten til 285.10. ¶ 291.4 f. *Farinelli*] se Noten til 265.40. ¶ 291.13. *de sidste Breve fra Theaterdirectionen*] Nr. 376—377.

379.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1837 Nr. 268 (R. A.).

291.18 f. *smigrende Opfordring*] Nr. 377. ¶ 291.32 f. *det af en anden Forfatter bebudede originale Skuespil*] maaske Henr. Hertz: »Valdemar Atterdag«, opf. 1. Gang 12/1 1839. ¶ 291.33 f. *en tidligere Skrivelse*] kendes ikke. ¶ 292.4. *L'an mil*] se Noten til 288.18. ¶ 292.20. »*Vælgere og Valgbare*»] Titelen blev »Kammeraterne« (se Noten til 288.22).

380.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1837 Nr. 294 (R. A.).

292.28. *finder jeg meget slet*] se Noten til 288.22. ¶ 292.28. *vedlagte Papiir*] Heibergs Rettelser er vedlagt Skrivelsen. ¶ 293.3. *Min Prolog til Nytaarsdags Forestilling*] i Anledning af Lindgreens 50 Aars Jubilæum (trykt i Poet. Skr. IX 239 ff.). ¶ 293.3 f. *Instructeur Nielsen*] Skuespiller N. P. Nielsen.

381.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

293.11. *bleven forlovet*] Martensens første Hustru hed Helene Mathilde Hess, Datter af Skibskaptajn og Havnefoged Peter Mathias Hess. Ved hendes tidlige Død i 1847 skrev Heiberg Mindedigtet »Mathilde Martensen« (Poet. Skr. VIII 391). ¶ 293.14. *en slet Uendelighed*] Hegels Udtryk om en Endelighed uden Ophør, hvor en Tankeudvikling munder ud i en endeløs Række af ensartede Led, saaledes at man begrebsmæssigt ikke kan komme videre (se Pros. Skr. II 28).

382.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I. Trykt i Vor Fortid III 118.

293.32. *at komme til Hr. Justitsraaden*] efter Klammeriet mellem Heiberg og Molbech var et bedre Forhold imellem dem atter indtraadt. Molbech noterer i sin Skrivekalender 17/1 1836 (Ny kgl. Samling 439, 8°): »Jeg besøgte Fru Gyllembourg og Fru Heiberg. Prof. H. kom ned, og dette var, efter Stridigheden, første Gang jeg talte med ham hiemme«. ¶ 293.35. *mit Skuespil*] »Fata Morgana«, der skulde være færdigt til at opføres som Geburtsdagsstykke 29/1 1838.

383.

Collinske Brevsamling XXII b, 6 (K. B.).

294.13. *det Arbeide*] »Fata Morgana«.

384.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

295.3 f. *det sidste Bind Noveller af Forfatteren til En Hverdagshistorie*] »To Noveller af Forf. til 'En Hverdagshistorie'« (1837), indeholdende »Montanus den Yngre« og »Nisida«.

385.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1838 Nr. 11 (R. A.).

295.15. »Norma« og »Puritanerne«] det første opførtes 1. Gang 20/3 1840, oversat af Oehlenschläger, det andet 23/11 1838, oversat af Güntelberg. ¶ 295.22. *det ene*] Aubers »Ambassadricen« med Tekst af Scribe og Saint Georges, opf. 1. Gang i Overskous Oversættelse 1/9 1837. ¶ 295.22. *det andet*] Adams »Postillon i Lonjumeau« med Tekst af de Leuven og Brunswick, opf. 1. Gang i Overskous Oversættelse 28/10 1837. ¶ 295.30 f. *henvendte sig ... til Professor Heiberg*] se Nr. 377.

386.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I. Trykt i Vor Fortid III 118 f.

296.34. *en Feiltagelse*] se Noten til 188.31.

387.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

388.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1838 Nr. 51 (R. A.).

297.28. *de afvigende Meninger*] der blev pebet ved anden Opførelse af »Fata Morgana«, der i det hele blot blev spillet 5 Gange. ¶ 297.31. *et nyt Arbejde*] Heiberg tog sin gamle kasserede Plan fra 1829 til en »Kong Valdemar Atterdag« op, men standsedes i Udførelsen af Hertz' Behandling af samme Emne. 1840 genopstod det som Kroningsstykket »Syvsoverdag«.

389.

Ny kgl. Samling 3451, 4°.

298.4. *Læsebal*] Heibergs samlede i Vinteren 1836—37 i deres Hjem en snæver Vennekreds, hvortil hørte Andræ, Martensen, J. H. Paulli, Brødrene Ørsted, Madvig og enkelte andre, til nogle Aftener, hvor en af de tilstedeværende — undertiden Heiberg selv — læste et eller andet Digterværk op. Sammenkomsterne kaldtes spøgende »Læseballer«, og Fru Heiberg fortæller om Oprindelsen til dette Navn: »Udtrykket 'Læsebal' skrev sig fra min Klage over ikke at maatte deltage i Baller. Heiberg sagde derfor, at jeg skulde faa Lov til at komme med til Læsebal« (Et Liv I 220, jf. Poul Andræ: »C. G. Andræ« I 192—94, III 81). ¶ 298.6. *Deres Recension*] af »Fata Morgana« i »Maanedsskrift for Litteratur« XIX (1838) 361 ff.

390.

Ny kgl. Samling 3451, 4°.

298.26. *følge Poul Møller til Jorden*] han var død 13/3 1838. Heiberg kom dog p. Gr. af Sygdom ikke med til hans Begravelse (300.22).

391.

C. C. G. Andræs Arkiv (R. A.). Trykt i Poul Andræ: C. G. Andræ I 309 ff.

298.35. *forlade Paris*] se Noten til 283.1. ¶ 299.2. *Fru Nielsen*] Augusta Nielsen, f. Schack (Egede Schacks Søster), gift med den senere Sognepræst ved Trinitatis Kirke Wilh. Nielsen, var Fru Andræs ældste Søster (P. Andræ: »C. G. Andræ« III 85) og Andræs Næstsøskendebarn (smst. II 107, III 242). ¶ 299.6. *det Brev fra min Fader*] ikke bevaret. ¶ 299.29. *Martensens Kjæreste*] se Noten til 293.11. ¶ 299.39. *hans Forelæsninger*] se Noten til 288.10. ¶ 300.5. *Eriksborg*] se Noten til 282.23. ¶ 300.6. *Bank-Directeur Bang*] Politiker P. G. Bang var 1836—45 Direktør for Nationalbanken. ¶ 300.7. *Assessor Drewsen*] Jonas Collins Svigersøn, Assessor Adolph Drewsen. ¶ 300.8.

Verten] se Noten til 282.23. ¶ 300.9 f. *tage sit Sommer-Ophold i en anden Egn*] Heibergs foretog en Rejse i lejet Vogn gennem Sjælland (Et Liv I 222 ff.). ¶ 300.18. *de tre første*] Fru Heiberg synes blot at have medvirket i »Maria« og »Kean«. ¶ 300.21. *Poul Møllers Død*] se Nr. 390. ¶ 300.23. *en Cantate*] Poet. Skr. VIII 386 f. ¶ 300.25. *venter sin Nedkomst*] 14/4 fødte hun Datteren Poulina (F. C. Olsen: »Poul Møllers Levnet« 160). ¶ 300.28. *Christian Winther og Overlærer Olsen*] Poul Møllers Plejebroder og Filologen F. C. Olsen udgav i Forening med Chr. Thaarup hans »Efterladte Skrifter« i 3 Bind (1839—43); selv havde Poul Møller aldrig udgivet nogen Bog udover Brudstykkerne af Homer-Oversættelsen. ¶ 300.34. *Martensens Ansættelse*] da der ikke var nogen kvalificeret Kandidat til Poul Møllers Lærestol i Moralfilosofi, lod man dette Embede staa vakant og udnævnte i Stedet Martensen til ekstraordinær Docent i Teologi (med Titel af Lektor) og med Pligt til indtil videre at forelæse over Moralfilosofi for Russer. ¶ 300.36. *Directionen*] for Universitetet og de højere Skoler. ¶ 300.39 f. *Biskop Møller*] P. E. Müller. ¶ 301.3. *gaae i Giftetanker*] Martensen holdt Bryllup 22/12 1838. ¶ 301.3 f. *sensu proprio*] »i egentlig Forstand«. ¶ 301.5. *Catechet Schaarup*] Gustav Jacob Schaarup, Dronningens Medhjælper i Asylarbejdet, døde 20/3 1838. ¶ 301.5 f. *Capitaine Tuxen*] Peder Mandrup Tuxen († 22/3 1838), som havde været i Paris samtidig med Heiberg omkr. 1820 (se Bournonville: »Mit Theaterliv« III:2 36). ¶ 301.6. *Doggen*] o: Dokken, hvor Tuxen var Inspektionsofficer. ¶ 301.9. *Meza*] den senere Generalløjtnant Julius de Meza, der var Tschernings Svoger og Lærer ved den militære Højskole, opholdt sig i Paris for at faa udgivet en fransk Udtaleordbog (Heib. Fam.br. 86). Meza opsøgte mod Forventning (P. Andræ: »C. G. Andræ« III 32) straks ved sin Ankomst til Paris de to Venner Andræ og Trepka, mest for at bede Trepka følge sig til en eller anden Soiré. Om hans Forhold til Andræ se Poul Andræ's Biografi III 147 ff. ¶ 301.11. *Kongen af Frankrig*] Louis Philippe. ¶ 301.18. *vor Ministers tyrkiske Gemalinde*] den danske Gesandt i Paris Joseph v. Koss var 20/2 1838 blevet gift med den tyrkiske Marie Adèle Charlotte Canales Oglou Carseman. ¶ 301.23. *Trepka*] se Noten til 283.14. ¶ 301.23. *et andet Hotel*] Vennerne var først taget ind i Andræ's tidligere Logi i Rue Vivienne, men da det var for dyrt, flyttede de efter nogle Dages Forløb til en 2 Værelsers Lejlighed paa Place du Carroussel (P. Andræ: »C. G. Andræ« III 8). ¶ 301.26. *Oehenschlägers Olaf den Hellige*] 1. Gang opf. 13/3 1838. Trods sin digteriske Svaghed trak det fuldt Hus paa Grund af det Ry, der gik af den indlagte Balletscene, komponeret af Bournonville til Musik af Hartmann. ¶ 302.1. *mit Brev*] kendes ikke. ¶ 302.5. *vor lille . . . Fiirkant*] til Heibergs Husstand hørte ogsaa hans Moder og Georg Buntzen.

392.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

302.10. *det Andragende*] Hansen har aabenbart i sit (ikke bevarede) Brev af 22/2 anmodet Heiberg om at understøtte ham i hans Bestræbelser for at komme ind paa Jonstrup Seminarium. Collin havde som Deputeret i Rentekammeret (1831—40) Indflydelse paa Indstillingen. ¶ 302.31 f. *det Forretningsliv, hvori De nu er nedsænket*] Hansen var en Tid beskæftiget paa Alkestrup Godskontor.

393.

Ny kgl. Samling 2412, 4°, IX (bagest i Lægget 3,2).

303.19. *Deres Vaudeville*] »Flugten til Sprogø«, opf. 1. Gang 6/4 1838.

394.

Ny kgl. Samling 3451, 4°.

304.10. *Festiviteten*] formodentlig Mindefesten, som Videnskabernes Selskab afholdt paa Universitetet 28/4 for sin afdøde Præsident A. W. Hauch, og hvor Mindetalen holdtes af H. C. Ørsted. ¶ 304.13. *den Sibbern'ske Afhandling*] den store Anmeldelse af Heibergs Tidsskrift »Perseus«, der former sig som et Generalopgør med Hegelianismen (»Maanedsskrift for Litteratur« XIX—XX, jf. Biogr. II 189 ff.). ¶ 304.16. *Deres egen Recension*] af »Fata Morgana« (i »Maanedsskrift for Litteratur« XIX 361 ff.). ¶ 304.20 f. *den Passus, som omtaler den historiske Tragedie*] »den moderne Tragedie, der væsentligt er at opfatte som historisk Tragedie, er bunden til det historiske Ideal« (377). ¶ 304.28. *Paludan-Müllers nye Stykke*] Skuespillet »Fyrste og Page«, opf. 1. Gang 3/5 1838, men henlagt efter 2. Opførelse. ¶ 304.29. *Theatrets Jupiter Pluvius*] Teaterchefen? eller Molbech?

395.

Svenska Akademiens Nobelbibliotek, Stockholm.

304.33. *General-Consul Efwelöf*] Frans Ewerlöf, svensk Generalkonsul i København 1833—51, i Helsingør 1851—57 og derefter atter i København til 1881. Heiberg havde 8/1 1837 været sammen med ham hos Molbech (se dennes Skrivekalender, Ny kgl. Saml. 439, 8°). ¶ 304.34. *Deres meget ærede Skrivelse*] kendes ikke. ¶ 305.2. »*Birger og hans Ät*«] i »Dramatiska Studier« II (1837). Af Beskows Dramaer blev intet opført paa Det kgl. Teater. ¶ 305.7 f. *som jeg tidligere har taget mig den Frihed at yttre*] 281.30 ff. ¶ 305.12 f. *Oehlschläger har oversat dette Arbejde*] »Birger og hans Ät« (1838). ¶ 305.22 f. *en ny . . . dramatisk Genre*] det filosofiske Drama. ¶ 305.34. *Talleyrand*]

Heiberg havde faaet disse Autografer af sin Fader, der havde været Translatør i det franske Udenrigsministerium under Talleyrand (se Heib. Fam.br. 85). ¶ 305.36. *Mr. de Champagny*] den senere Hertug af Cadore, fransk Udenrigsminister indtil 1811 (se P. A. Heiberg: »Erindringer« 178 ff. og oftere). Poul Andræ omtaler (»C. G. Andræ« I 198 f.), at hans Fader ejede det Signet, hvormed P. A. Heiberg ved Fyrstekongressen i Erfurt 1808 satte det franske Udenrigsministeriums Segl paa Dokumentet, hvori Napoleon og Kejser Alexander opfordrede den engelske Konge til at slutte en almindelig Verdensfred. ¶ 305.38. *Duc de Bassano*] Hugues Bernard Maret, fransk Udenrigsminister 1811—13.

396.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

306.17. *Wegener*] Jonstrup Seminariums Forstander Jens Ernst Wegener, fik sin Afsked fra 1/1 1831. ¶ 306.19. *en Anden er . . . constitueret*] formodentlig Seminariets Andenlærer Jens Jensen, der 17/11 1838 blev Wegeners Efterfølger. ¶ 306.25. *Deres nærværende Stilling*] if. Brevets Udskrift opholdt Hansen sig da i Følleslev, i hvilken Egenskab vides ikke. ¶ 307.2. *Meyers . . . Ordbog*] Ludvig Meyer: »Kortfattet Lexicon over fremmede i det danske Sprog forekommende Ord« (1837), fra 2. Udg. kaldet »Fremmedord-Bog«. ¶ 307.13. *Charlotte*] muligvis Modehandlerinden Charlotte i »Bruden«, udført af Mad. Winsløw; det var dog ikke givet siden 22/3 1838.

397.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

398.

Collinske Brevsamling VIII, 15 (K. B.). Trykt i Breve til H. C. Andersen, udg. af Bille og Bøgh 241 f.

307.30 f. *Deres sidste Samling af Digterværker*] »Tre Digtninger« (1838). ¶ 307.31. *det Eventyr*] »Lykkens Kalosker«. Med dets Skildring af Papegøjen sigtes til Heiberg, der formodentlig nok lugtede Lunten, men tog det Parti at lade som intet. ¶ 307.36. *De andre to . . . Ingredienser*] den dramatiske Situation »En rigtig Soldat« (SS² IX 245 ff.) og Digtet »Det har Zombien gjort« (SS² XII 259 ff.). ¶ 308.3. *tiltroe mig det Barbarie*] Andersens ledsagende Brev er ikke kendt, men dets Indhold fremgaar delvis af Heibergs Svar. ¶ 308.8. *clauderer parenthesis*] »slutter Parentesen«. ¶ 308.9. *extra parenthesis*] »uden for Parentes«.

399.

Preussische Staatsbibliothek, Berlin (for Tiden evakueret). Trykt i Edda XIX 202 f. Enkelte øjensynlige Læsefejl er her rettede.

308.12. *Eduard Gans*] se Noten til I 161.13. ¶ 308.14. *Christensen*] Chr. Ferd. Christensen. ¶ 308.18. *als wir vor zwey Jahren Berlin besuchten*] paa Vejen til Faderen i Paris Sommeren 1836. ¶ 309.3. *eine populäre Einleitung zur hegelschen Logik*] »Indlednings-Foredrag til det logiske Cursus« (1835). ¶ 309.20. *Schultze*] se Noten til I 161.31. ¶ 309.21. *Marheinecke*] den tyske Teolog Philipp Konrad Marheinecke, Professor ved Berlins Universitet og stærkt paavirket af Hegel. ¶ 309.21 f. v. *Henning*] Filosoffen Leopold Dorotheus Henning (kaldt v. Schönhoff), Redaktør af Hegelianernes Tidsskrift »Berliner Jahrbücher«. ¶ 309.22. *Hotho*] den tyske Kunsthistoriker Heinrich Gustav Hotho, fra 1829 Professor i Æstetik og Kunsthistorie ved Berlins Universitet, ligeledes paavirket af Hegel. ¶ 309.22. *Frau Hegel und ihren beyden Söhnen*] Marie Hegel, f. von Tucher, og Sønnerne: Historikeren Karl og Juristen, Konsistorialpræsident i Brandenburg Immanuel Hegel.

400.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

309.33. *Meyers Ordbog*] se Noten til 307.2. ¶ 310.3. *Riises Geographie*] Jac. Riise: »Lærebog i Geographien« (1821, 3. Opl. 1830).

401.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I. Trykt i Gigas: Litteratur og Historie I 267 ff.

310.9. *6/7 1838*] Datoen er tilføjet af Molbech. ¶ 310.10 f. *den . . . danske Bearbejdelse af Calderons »Livet en Drøm«*] Sille Beyers Bearbejdelse af »La vida es sueño«, opf. 1. Gang 20/11 1838. ¶ 310.21. *neppe vil gjøre . . . Lykke*] Stykket gik kun 5 Gange i Sæsonen 1838—39. ¶ 311.35. *Detailbemærkninger*] kan læses i Gigas: »Litteratur og Historie« I 270 ff. ¶ 312.11 f. *den forestaaende (mysteriøse) Reise*] Molbech var 17.—29. Juli Gæst hos Provst Westerstöm i Ausås i Skåne (Molbechs Skrivekalender 1838, Ny kgl. Saml. 439, 8°).

402.

C. C. G. Andræs Arkiv (R. A.). Trykt i Poul Andræ: C. G. Andræ I 208 (og gentaget III 104).

312.16. *en gammel Vise*] du Puy's Fastelavnsvise af »Ungdom og Galskab«, benyttet til Slutningsscenen af »Aprilsnarrene«. ¶ 312.17. *Deres Ankomst*] 6/7 var Andræ tilbage i København og opsøgte allerede samme Dag Heibergs uden at træffe dem.

403.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

312.24 f. »*les Independants*«] opf. 1. Gang 12/11 1840 i Heibergs Oversættelse under Titelen »*De Uafhængige*«. ¶ 312.33. *originalt Arbejde*] se Noten til 297.31.

404.

Collinske Brevsamling XXX, 7 (K. B.).

313.18. *Etatsraad Lund*] antagelig Kommitteret i Rentekammeret Chr. Lund. ¶ 313.18 f. *Advocat Buntzen*] Heibergs Næstsøskendebarn, Højesteretsadvokat Edouard Buntzen, Søn af Andreas og Camilla Buntzen. ¶ 313.19. *Brødrene Weis*] den senere Departementschef Carl Weis og Overretsassessor Ernst Weis. ¶ 313.20. *i Farum*] som Gæst paa Farumgaard, der 1830 var blevet købt af Paludan-Müllers senere Svoger og Svigerinde, Prokurator Friderich Friderichsen og hans Hustru Henriette, f. Borch (Sejer Kühle: »Fr. Paludan-Müller« I 60.)

405.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1838 Nr. 187 (R. A.).

313.29. *ærede Skrivelse*] Nr. 403. ¶ 313.32. *et originalt Skuespil*] se Noten til 297.31.

406.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i Personalhistorisk Tidsskrift 12. R. II (1947) S. 6.

314.16. *Deres Brev*] ikke bevaret. Forhandlingerne drejer sig om Kierkegaards Debutbog »*Af en endnu Levendes Papirer*«, der udkom 7/9 1838, og som Heiberg aabenbart har læst i Manuskript, hvorefter han har foreslaaet nogle stilistiske Ændringer (se Sejer Kühle i »Pers.hist. Tidsskr.« 9. R. V 212 og 12. R. II 5 f.).

407.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve mellem Medlemmer af Teaterdirektionen (Molbech) (R. A.).

314.30 f. *Forandring i den kongelige Theaterdirections Personal*] C. L. Kirstein afløstes 2/1 1839 som Direktør af J. G. Adler. ¶ 315.37. *dramaturgisk Censor*] et saadant Embede oprettedes først 1856 for Heiberg, efter at han var gaaet af som Teaterdirektør, men i de 7 Aar, da han ledede Det kgl. Teater, udøvede han faktisk denne Funktion.

408.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve mellem Medlemmer af Teaterdirektionen (Molbech) (R. A.).

409.

C. C. G. Andræs Arkiv (R. A.).

318.32 f. *en Datter af den afdøde Grev Gyllenborg*] formodentlig Sofia Gustava Gyllenborg, Datter af Grev Henning Adolph Gyllenborg (se Noten til I 144.31 og Biogr. II 91 f.). ¶ 318.34 f. *hendes Veninde*] ?

410.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve mellem Medlemmer af Direktionen (Molbech) (R. A.)

319.6. *tvende Skrivelser*] Nr. 407—408. ¶ 319.30 f. *la Cameraderie*] se Noten til 288.22. ¶ 320.12. *explicite*] »tydeligt«. ¶ 322.20. *en Gratification af 2 til 300 Rdlr.*] under Skrivelsen har Teaterchefen tilføjet: »Jeg finder det betænkeligt at foreslaa nogen som helst Gagering for Pr. Heiberg med Hensyn til den forestaaende Forandring i hans Embede thi han har i dette Aar ikke leveret mere en[d] et 1 Acts Stk., og derfor har han 600rd m. m., og vi maa vogte os for enhver forøget Udgift, da det just ikke seer brilliant ud i Cassen. F[r]. H[olstein]. betale ham for Oversættelserne det er billigt«.

411.

Ny kgl. Samling 3103, 4°.

323.13. *modtage Thorvaldsen paa Søen*] Thorvaldsens Hjemkomst fra Italien om Bord paa Fregatten »Rota« fandt Sted 17/9. H. C. Andersen har i »Mit Livs Eventyr« (SS² I 247 f.) skildret, hvorledes Oehlenschläger og Heiberg kom saa sent til Larsens Plads, at de maatte leje en ekstra Baad for at indhente deres Digterfæller (jf. Sigurd Schultz: »Da Thorvaldsen kom hjem«); i Sig. Schultz' Bog omtales det ikke, at Overskou var med. ¶ 323.21 f. *Prindsesse Vilhelmines Palais*] det nuværende Kongepars Palæ paa Amalienborg. ¶ 323.22 f. *den Sang, som . . . skal synges*] Heibergs »Paa Danskes Vei til Ros og Magt« (Poet. Skr. VIII 351 f.). ¶ 323.25. *en Fest*] den officielle Fest for Thorvaldsen afholdtes 7/10 paa Hotel d'Angleterre, og her holdtes et »musikalsk-poetisk Akademik, bestaaende af to Sange af Grundtvig, en firstemmig Sang af Overskou med Musik af Kuhlau, en Romance af Hertz og Sange af Heiberg (Poet. Skr. VIII 353) og Hertz.

412.

Collinske Brevsamling VIII, 15 (K. B.). Trykt i Breve til H. C. Andersen, udg. af Bille og Bøgh 242 f.

323.32. *Deres Digt*] »Jason og Alexandertoget«, skrevet til Festen for Thorvaldsen paa Hotel d'Angleterre 7/10 1838 (SS² XII 302 ff.).

413.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I. Trykt i Vor Fortid III 119 f.

324.14. *Comedien »Valget«*] Jul. Clausen formoder (»Vor Fortid« III 119), at det drejer sig om et af Balthasar Bangs mange mislykkede Arbejder; Hypotesen kan ikke verificeres.

414.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

325.23. *»der Verschwender«*] 24/5 1838 indsendte H. C. Andersen til Sommer-skuespillene sin Oversættelse af Raimunds Eventyrkomedie under Titelen »En Ødeland«. Da Rollerne ikke kunde faa en værdig Udførelse, blev det ikke opført ved denne Lejlighed, men 29/6 indleverede Digteren det til Det kgl. Teater med Anmodning om at optage det paa Sæsonens Repertoire (se Edv. Collin: »H. C. Andersen og det collinske Hus« 1882 S. 302 f.). Efter at Molbech 31/5 og 14/7 havde afvist det og Heiberg var blevet afæsket den i Brevet gengivne Dom, var Stykkets Skæbne paa Det kgl. Teater beseglet. Derimod blev det opført i Bearbejdelse ved Kr. Mantzius, Hostrup og C. Liebenberg paa Casino (1. Gang 3/12 1849) og er senere gaaet paa Folketeatret. Andersens Oversættelse blev aldrig trykt, men findes i Ms. paa K. B.

415.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

326.36. *»Capriciosa«*] Arnesen og Overskous Folkekomedie, opf. 1. Gang ved Sommerforestillingerne Juni 1836 og derefter gledet ind i Det kgl. Teaters Repertoire. ¶ 327.9. *Vesterbroes Morskabs-Theater*] dette 1817 af Familien Price grundlagte Teater var Hjemsted for den lettere Kunst: Pantomimer, Akrobatik etc. ¶ 327.33. *Figaros Regel*] Beaumarchais: »Le Barbier de Séville« I. 2. ¶ 328.5 f. *Da kommt eine von den grossen Noten*] i den anonyme danske Oversættelse (1849) hedder det (I. 5): »Det er nu forresten slet ikke noget imod England! Der betaler de En Penge i Pundeviis. Der kan saadan en Sangerinde magelig paa en Aften fortjene sig en halv Snees Skippund, men saa koster det dem jo rigtignok igjen at holde Heste og Vogn, for de kan jo umuligt bære deres Honorar hjem selv«.

416.

J. G. Adlers Arkiv (R. A.).

328.13 f. *Bibliothecar-Embedet . . . atter er blevet vacant*] se Noten til 251.22 f. ¶ 328.16. *designeret en Anden*] Just Mathias Thiele fik Embedet (se dennes »Af mit Livs Aarbøger« ved Dumreicher II 75). ¶ 328.21. *Deres Ankomst*

her til Staden] Brevet er adresseret til Augustenborg. ¶ 328.25. *udnævnt til Theaterdirecteur*] Udnævnelsen fandt Sted 15/12. ¶ 328.26. *et Forslag*] Nr. 407—408.

417.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

329.9. *givet mig Anledning*] Heibergs Henvendelse til Madvig kendes ikke. ¶ 329.10 f. *en philologisk Bemærkning*] Sibbern bemærker i en Fodnote S. 414 til sin lange Afhandling om Heibergs »Perseus« i »Maanedsskrift for Litteratur« XX (1838): »Jeg retter her et Ord. Forf. sætter, efter almindelig Sædvane, Anticipation; men det er ei det grædske Anti, men det latinske Ante, som hører herhen, og her i Maanedsskriftet har Redactionen derfor for længe siden sørget for, at det urigtige Anticipation aldrig faaer Lov til at staae«. ¶ 329.17. *en saa forkeert Bemærkning*] efter at Heiberg havde fundet Medhold hos Madvig, forfulgte han sin Sejr i den lille Artikel »Ogsaa en Opfordring til Statsgjældens Formindskelse ved frivillige Bidrag« i »Intelligensblade« I (1842) Nr. 2 (= Pros. Skr. VIII 420 ff.) ved at fremhæve, at vor berømte Stilist Prof. Sibbern bebrejdede ham, at han skrev anticipere, men dog maatte taale at blive vist tilrette af Madvig. ¶ 329.21. *Redactionens Secretær*] F. C. Petersen.

418.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

330.27 f. *det Allersidste, som kommer til at staae i Maanedsskriftet*] med Aargangen 1839 sluttede »Maanedsskrift for Litteratur« sin Eksistens; Madvig rykkede dog i det sidste Hefte ud med »En Sprogbemærkning«, men Redactionen drog Omsorg for, at dette Bidrag ikke placeredes sidst i Aargangen. ¶ 330.33. *en Udsigt over Maanedsskriftets Indhold*] som Tillæg til 20. og sidste Bind bringes et udførligt systematisk Register, saavidt muligt forsynet med Forfatterangivelser. ¶ 330.37. *Anmeld. af Buchwaldts Zaire*] Pros. Skr. V 191 ff.

419.

C. C. G. Andræs Arkiv (R. A.). Trykt i Poul Andræ: C. G. Andræ I 215.

331.7. *den første danske Opera*] 20/12 1838 genoptoges Weyses Syngestykke »Sovedrikken« paa Repertoiret. ¶ 331.10. »Puritanerne«] Andræ var meget begejstret for Bellinis Opera »I Puritani«, som han havde hørt med Grisi paa Opéra Italien i Paris 1835—36 (se Poul Andræ: »C. G. Andræ« I 176, 192, II 42, 68, III 15).

420.

P. E. Linds og Hustrus Arkiv (R. A.).

331.18. »*Don Rodrigo*«] dette Skuespil blev hverken opført eller trykt. Det var 11/1 1839 blevet indsendt til Det kgl. Teater, hvor det 19/1 fik flg. Censur af Molbech: »Vi have her et af disse ungdommelige tragisk-dramatiske Arbejder, der røbe, at Forfatteren hverken er uden Aand, eller uden poetisk Talent; at han har anvendt dette paa en, giennem Opfatning og Efterligning af den Öhlenschlägerske Tragoedies Charakteer (her maaskee med nogen Bi-Virkning af den iøvrigt næsten hendøde og bortglemte Ingemannske?) dannet dramatisk Composition, der imidlertid, efter min Formening ingenlunde vidner om et saadant Trin af Modenhed, som den ukiendte Forfatter behøver, der vil fremtræde med et stort tragisk Drama for vort Theater-publicum. Naturligviis er det ei allene hos dette, men ogsaa hos Theater-censurerne, at Fordringerne til Arbeidets Værd og Betydenhed stiger, i Forhold til dets Prætension. En Tragedie i 5 Acter er, ved Siden af et komisk Drama af samme Omfang, det høieste i quantitativ Henseende, og saaledes ogsaa i Remuneration, en Forfatter kan byde Theatret. Han kan saaledes ikke andet end vente sig Rigorisme i Bedømmelsen; og det saameget mere i Tragedien, som dette Slags Skuespil, i den her atter fremtrædende Form og Charakter, hos os kan siges at være temmelig udspilt; og at der her behøves ligesom et nyt, et friskere Liv, en anderledes modificeret Form, for at oplive Interessen for Sørgespillet — hvilket desuden hos os har, vel ingenlunde absolut Mangel, men dog heller ei stærk kvalitativ Rigdom paa tragiske Subjecter blandt Skuespillerne. — I det jeg her maa vedkiende mig den Overbeviisning, at nærværende Sørgespil, uagtet det hverken har Mangel paa Handling, paa lyriske Partier i Dialoger og Monologer, paa Stræben efter Charakteerudvikling, (som dog i det Hele falder temmelig mat, sentimental og affecteret ud) ligesom efter dramatisk Effect, hvilken dog jævnlig lider ved den hos unge Forfattere hyppige brede, oratoriske Declamerelyst, dog ei tør kiendes modent til Opførelse paa vort Theater og for vort Publicum: maa jeg derhos tillige erklære, at jeg hverken seer mig i Stand til at gaae ind paa den af Forf. af mig forlangte specielle og partielle Bedømmelse af Stykkets Egenskaber og Mangler, som jeg tør indlade mig paa at afgjøre, om dette Sørgespil ved Forandringer, eller ved Omarbejdelse, kunde blive brugbart for Scenen; hvilket jeg imidlertid tilstaaer, at jeg betragter som usandsynligt og misligt. Jeg indstiller til min ærede Collegas Betænkning, om der er Anledning til, i den Henseende at høre Prof. Heibergs Mening — og i Fald den skulde være imod min eller min Hr. Collegas Mening — da at anmode ham om specielt at handle med Forf: om de muelige Forbedringer af Stykket«

(Censurprotokollen i Det kgl. Teaters Arkiv). Molbechs Votum er tiltraadt af J. G. Adler. ¶ 333.5. *implicite*] »underforstaaet.« ¶ 334.11. *Tydsck er al vor Fortræd*] Citat af Ewalds »Harlekin Patriot« II. 8.

421.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1839 Nr. 12 (R. A.).
334.25. *Resolution af 4 August 1835*] Nr. 328. ¶ 334.29. *Resolution*] Indstillingen bifaldtes af Kongen 26/3.

422.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I. Trykt i Vor Fortid III 120 f.
335.8. *en lille Reise*] en Baderejse til Ems (se Et Liv I 230 ff.). ¶ 335.12. *den økonomiske Directeur*] J. G. Adler. ¶ 335.16. *et originalt Skuespil*] Heiberg skrev ganske vist i Løbet af 1840 »Syvsoverdag«, men det er ikke det, der her kan være Tale om, da det forfattedes paa Bestilling til Christian VIII's Kroning.

423.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1839 Nr. 156 (R. A.).

424.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).
336.27. *Brev . . . til Theaterdirectionen*] Nr. 423.

425.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I.
337.25. *Dorotea*] se Noten til 241.1. ¶ 337.31. *Adlers Indstilling*] kendes ikke.
¶ 337.34. *min Vert*] Ejeren af Brogade 3, Vinhandler Frederik Thønnesen.

426.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I.
338.9 f. *Indstillingen*] Nr. 427. ¶ 338.10. *Concipisten*] Molbech. ¶ 339.19 f. *mine to Breve til H. Ex. Theaterchefen*] Nr. 407—408. ¶ 339.29. *skriver til . . . Adler*] i Adlers Svar til Molbech 10/6 1839 (Ny kgl. Samling 2336, 4°, I) hedder det: »Jeg takker for Meddelelsen af Heibergs Brev; det maa komme til Omtale og Afgjørelse i vort første Møde, som jeg vil foreslaae at holde Torsdagen d. 20d, eller Løverdagen d. 22d, thi Fredagen d. 21d er jeg forhindret fra Kl. 12 af. Som jeg mærker vil han ikke lade sig nøie med at bivaane Directionens Møder 'naar han derom anmodes'. Jeg tænker ogsaa at vi kunne føie

ham ved til Ordene 'saa ofte han derom anmodes' at føie 'eller saa ofte han har noget Censuren vedkommende at andrage for Directionen'. Dog dette maa vi overlægge.

427.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1839 Nr. 31 (R. A.).

342.10. *indstill* . . . *allerunderdanigst*] Resolutionen af 10/8 1839 fulgte i eet og alt Indstillingen og kundgjordes Heiberg ved Skrivelse af 20/8 (J. L. Heibergs Arkiv, C 1). ¶ 342.28. *Løffler*] Ernst Richard Løffler var blevet Fuldmægtig (senere Kontorchef) i Teaterkontoret.

428.

Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1839 Nr. 36 (R. A.).

342.33 f. *vedlagte Attest*] den lyder saaledes: »Aerztliches Zeugniß. Der Frau Professorin Heiberg von Kopenhagen bescheinige ich hierdurch, dass derselben zur Herstellung ihrer Gesundheit von mir ein siebenwöchiger Gebrauch der hiesigen Heilquellen, vom 12t Juli d. J. anfangend, dringend empfohlen worden ist. Zugleich bemerke ich hierbei, dass die Frau Professorin die Rückreise nur langsam machen darf, und ihre Stimme durchaus noch mehrere Monate schonen muss. Ems den 10t August 1839. D. Döring. Medicinalrath und Brunnenarzt«. ¶ 343.18. *Stieglitz*] Johann Stieglitz, Overmedicinalraad i Hannover og kendt som den, der tilføjede Brownianismen og Mesmerismen Dødsstødet. ¶ 344.9 f. *ansøge . . . om 400 rbdlr*] Kongen tilstod 20/8 Fru Heiberg Summen som Gratifikation (Det kgl. Teaters Arkiv, Kgl. Resolutioner 1839 Nr. 36).

429.

J. G. Adlers Arkiv (R. A.).

344.28. *Mit første Brev*] Nr. 428. ¶ 344.29. *mit andet*] kendes ikke. ¶ 345.13. *Kammeraterne*] se Noten til 288.22. ¶ 345.13. *Mulatten*] Skuespil af H. C. Andersen, opf. 1. Gang 3/2 1840. ¶ 345.13. *En Bryllupsdags Fataliteter*] Lystspil af Overskou, opf. 1. Gang 28/9 1839. ¶ 345.23. *Rindom*] se Noten til 255.16. ¶ 345.28. *Hambro*] Bankieren Joseph Hambro. ¶ 345.34. *Frøken Høyer*] Adlers Svigerinde.

430.

Collinske Brevsamling XXII b, 6 (K. B.).

346.6. *Fru Drewsen*] Collins Datter Ingeborg, som sammen med sin Mand og Søster Louise var i Ems samtidig med Heibergs (Et Liv I 230 ff.). ¶ 347.17.

Frøken Louise] Collins Datter, Aaret efter gift med Auditør Lind. ¶ 347.24. *melder mig det*] Fru Gyllembourgs Breve til Børnene fra denne Sommer er ikke bevaret i det heibergske Arkiv. ¶ 347.28 f. *Striden mellem Kjøbenhavns-posten og Folkebladet*] Skriftkomiteen for »Selskabet for Trykkefrihedens rette Brug« havde i sit Organ »Dansk Folkeblad« (red. af F. C. Olsen) 28/6 1839 fundet sig beføjet til at protestere mod »Kjøbenhavnsposten«s gentagne Angreb paa navngivne Mænd; herom udspandt der sig en Diskussion mellem de to Blade.

431.

Bakkehusets Samlinger, Frederiksberg Kommunebibliotek.

347.35. »*Den Usynlige paa Sprogø*«] opf. 1. Gang ved en Sommerforestilling 15/6 1839 og derefter gledet ind i Det kgl. Teaters Repertoire.

432.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

348.9. »*Kjærlighed og Musik*«] dette Drama i 1 Akt, der var indleveret allerede i Juli 1838 under Titelen »Harpespillerens Familie«, var forfattet af F. J. Hansen (Censurprotokollen 8/8 1838). Man tilbagesendte Forfatteren det til Omarbejdelse, men af Molbechs nye Censurvotum 31/7 1839 fremgaar det, at man nu var kommet i Knibe og ikke rent ud turde tage Ansvar for Forkastelse: »Hovedulykken — ikke for Forfatteren — men for Directionen er: at man, af en vis égard for hans Person og lyriske Digtertalent, (hvilket dog iøvrigt ogsaa altid har viist sig noget vildt, uordnet og uorganisk) ikke strax har villet sige ham reent ud, at Stykket ikke duer for Scenen; men har indladt sig i en Transaction med ham angaaende en Omarbejdelse og Forbedring af Stykket, i hvilken han nu mener at have fulgt Vink, som ere ham givne, og at have søgt at udslette en Deel af de Ufuldkommenheder, man før havde paaapeget, m. m. Ved nu ligefrem at remittere Stykket som finaliter forkastet, falder man i en Poets Unaade, som i det mindste altid er noget ubehageligt, naar Manden, som denne Cand. Hansen, for Resten har mange gode og agtværdige Sider. Maaskee kunde man (naar den saa længe omhandlede Heibergske Affaire, m. Hensyn til hans Deeltagelse i Theatercensuren, kommer til Udførelse) slippe ud af det ved at forlange en Erklæring af Heiberg angaaende Mueligheden af en yderligere Forbedring af Stykket, og Forslag til en saadan — og ved at meddele Forfatteren samme? — Jeg tilstaaer at jeg, paa Censurens Vegne ønskede, vi nogenlunde vel maatte komme fra denne Sag, uden at opføre Stykket, for hvis Skiebne jeg meget frygter« (Censurprotokollen 1839).

433.

C. C. G. Andræs Arkiv (R. A.).

349.1. *Mülertz*] Rektoren ved Horsens lærde Skole Andreas Faaborg Mülertz, g. m. Dorette Heiberg, en Datter af J. L. Heibergs Farbroder, Rektor Ludvig Heiberg.

434.

J. G. Adlers Arkiv (R. A.).

349.9 f. *to Syngestykker*] hverken af Teatrets eller Heibergs Arkiv fremgaar, hvilke det drejer sig om. ¶ 349.14. *Arnesen*] A. L. Arnesen, Medforfatter til »Capriciosa«.

435.

J. G. Adlers Arkiv (R. A.).

349.30. *ifølge kongelig Resolution*] se 342.23.

436.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I.

350.14 f. *venskabelige Tilbud*] maaske at deltage i Redaktionen af det biografiske Leksikon, som den af Molbech samme Aar stiftede »Historiske Forening« havde paa sit Program, men aldrig fik bragt i Stand.

437.

J. G. Adlers Arkiv (R. A.).

438.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

351.24. »*Bestefader Guerin*«] Skuespil af Laurencin og de Cey, oversat af C. Hvid, opf. eneste Gang 5/2 1840.

439.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I. Trykt i Vor Fortid III 121 f.

352.8. *Den flyvende Post*] Anledningen til Brevet er den forestaaende Udgivelse af Bd. IV af Molbechs »Dansk poetisk Anthologie« (1840). Til de indledende Biografier søgte Molbech Oplysninger hos de endnu levende Digtere. ¶ 352.14. *Bogtrykker Jørgensen*] Peter Nicolai Jørgensen udgav 1831 to Numre med samme Titel og Udstyrelse som »Den flyvende Post«, i hvilken Anledning dens Udgiver F. Printzlau anlagde Sag imod ham, som tabtes af Citanten. ¶ 352.27. *Bérenger*] saaledes stavet i Brevet; se om ham Noten til I 108.18.

440.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

353.2. *denne Dag*] Heibergs Fødselsdag. ¶ 353.8. *den Cyclus af nye Digte*] »Nye Digte«, der udkom Decbr. 1840. ¶ 353.9 f. *monumentum ære perennius*] »Mindesmærke varigere end Malm«.

441.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

353.16. *Jomfrue Winifred Jenkins*] Miss Winifred Jenkins er en Person i Smolletts Roman »Humphrey Clinker«; det synes dog ikke, som om Citatet er herfra. Derimod tillægges Udtrykket »at vise mig mundtlig« 9.17 en Fætter af Heiberg, og der er altsaa en Mulighed for, at den spøgefulde Weyse har kaldt denne med dette Øgenavn. ¶ 353.17. *magnam hastam*] »hjemmelavet »Latin« = »stor Hast«. Om Weyses Forkærlighed for spøgefuld Anvendelse af Latin i Konversation se Thrane: »Weyses Minde« 53 f. ¶ 353.17. *Haagen*] Heibergs Studenterkammerat, Prokurator Chr. Wilh. Haagen. ¶ 353.18 f. *min Madamme*] Weyses Husholderske Karen Koefoed, der ogsaa efter at hun havde giftet sig med hans Tjener Christen Gravesen vedblev at føre Hus for ham (Thrane: »Weyses Minde« 52 f.). ¶ 353.19 f. *den Oelenslægeriske . . . Cantate*] til Frederik VI's Bisættelse i Roskilde Domkirke 16/1 1840 skrev Oehenschläger paa Opfordring en Sørgekantate (Poet. Skr. XXII 258 ff.), om hvilken han i »Erindringer« udtaler flg. Dom: »Min Kantate, som Weyse havde sat Musik til, var jeg ikke selv ret fornøiet med. I Programmet [3: Indbydelsesskriftet til Universitetets Sørgefest] havde jeg med Varme omtalt hele Frederik den Siettes roesværdige Liv i naive Knyttelvers; men jeg kunde ikke komme i en højere Begeistring i Anledning af hans Død. Den gamle Indretning af Solo, Duet, Recitativ og Chor etc. geneerte mig ogsaa. Siden skrev Heiberg en Kantate for Universitetet, som var bedre, end min; Weyses Musik var ogsaa bedre, især var der en Duet deri af uforlignelig Skønhed« (IV 157 f.), jf. Thrane: »Weyses Minde« 67 f. ¶ 353.20 f. *Hofmarskalcken*] Grev Ove Chr. af Haxthausen. ¶ 353.26. *Recitativet*] i den endelige Redaktion lyder Stedet: »See! til hans Ungdoms ædle Lyst / En Støtte reiser sig, dens Top mod Himlen vender. / Er det en Mindesteen, som dem ved Nilens Kyst, / For Fyrsten bygt af Slavehænder? / Nei, nei!« osv. ¶ 353.28 f. *det lystige Slutningschor*] det begynder saaledes: »Som kulsorten Sky forsvinder nu Sorgen, / I Purpur os straalere en haabefuld Morgen, / Hvor Frederik stod, nu vor Christian staaer«. ¶ 353.34. *en ægyptisk Obelisk*] se Noten til 353.26. ¶ 354.1. *Kong Og fra Basan*] om ham fortælles i 5. Mosebog 3,1 ff. Han var af en kæmpemæssig Slægt, og hans Sarkofag skal have været 9 Alen lang. ¶ 354.5. *D. 11.*] skal være: d. 16. ¶ 354.6. *Sørgefesten*] 28/1 1840 holdt Universitetet Sørgefest

for Frederik VI. Til denne Lejlighed var Heiberg opfordret til at skrive Kantaten (Poet. Skr. IX 121 ff.), mens Weyse atter blev udpeget til at komponere Musikken. ¶ 354.10 f. *Vor Reformationscant.*] den langt betydeligere Kantate fra Universitetets Aarsfest 1839 i Anledning af Reformationens Indførelse, hvorefter endnu Partier synges ved Universitetsfester (Poet. Skr. IX 111 ff.).

442.

P. E. Linds og Hustrus Arkiv (R. A.).

354.19. *Deres Licentiat-Disputats*] »De coelibatu christianorum per tria priora secula« (1839).

443.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

354.31. *Med-Censor*] denne Betegnelse er (jf. Nr. 427) ikke korrekt. ¶ 354.32. *Fiskeren og hans Børn*] opmuntret af det Held, »Aladdin« havde haft paa Teatret i Foraaret 1839, havde Oehlenschläger nu ogsaa tilrettelagt sit dramatiske Digt »Fiskeren« (1816) for Scenen. Da Heiberg havde faaet Bestilling paa et Stykke til Kongeparrets Kroning, vilde Direktionen ikke støde Oehlenschläger ved at forbigaa ham og antog derfor »Fiskeren og hans Børn« til Opførelse ved Majestaternes Sølvbryllup 23/5 1840, til Trods for at baade Adler og Molbech nærrede stærk Tvivl om, at det vilde gøre Lykke, hvad der heller ikke viste sig at blive Tilfældet. Det blev henlagt efter 3 Opførelser. ¶ 355.4. *allerede færdig Musik*] for at skabe en virkelig Festforestilling blev Hartmann anmodet om at komponere ny Musik til Skuespillet, mens P. Larcher arrangerede Dansene. ¶ 355.5. *Faruk og Floribella*] Teksten til »Faruk« er af Oehlenschläger (opf. 1811—12) og til »Floribella« af C. J. Boye (opf. 1824—25).

444.

Bakkehusets Samlinger, Frederiksberg Kommunebibliotek.

355.17 f. *det Gardthausen'ske Digt*] den senere Præst i Ulkebøl Gustav Waldemar Gardthausen udgav 1839 i Kiel et Digt i 3 Sange, kaldet »Die Ostsee«. Det anmeldtes bl. a. i »Literarische und kritische Blätter der Börsehalle«, »Kieler Correspondenz-Blatt« og »Alter Mercurius« 1839. ¶ 355.20. *Din Beretning*] kendes ikke. ¶ 355.34. *en litterair Artikel*] til »Fædrelandet«, som David redigerede; det synes ikke, som om Heiberg har holdt sit Løfte. ¶ 355.35 f. *in duplici sensu*] »i dobbelt Betydning«. ¶ 356.2. *det kongelige Dødsfald*] Frederik VI døde 3/12 1839.

BIND III.

445.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve mellem Medlemmer af Teaterdirektionen (R. A.).

1.4. *Dorotea*] se Noten til II 241.1. ¶ 1.6. *Insp. Lassen*] Gotthilf Ferdinand Lassen, fra 1830 Rolleskriver ved Det kgl. Teater, 1834 Medhjælper hos Økonomiinspektøren og 1838 Økonomiinspektør. ¶ 1.18 f. *den Nielsenske Rollesag*] N. P. Nielsen var udset til Don Fernando V's Rolle, men nægtede at udføre den, da den var for lille; Direktionen paalagde ham imidlertid at gøre det (Et Liv I 247). ¶ 1.21. *Heibergs Nærværelse i Directionen*] if. den kgl. Resolution af 10/8 1839 (jf. II 342) paahvilede det Heiberg »at bivaane Directionens Censurforhandlinger i dens Møder saa ofte dertil maatte være Anledning«.

446.

Ny kgl. Samling 3218, 4°.

1.31 f. *Weyses og min Cantate*] se Noten til II 354.6. ¶ 2.19. *Schwartzten*] Operasangeren Julius Schwartzten.

447.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I. Trykt i Vor Fortid III 122 f.

2.30. *den biographiske Skizze*] se Noten til II 352.8. ¶ 3.17. *banede mine første Forsøg Vei*] Molbech havde anmeldt »Dristig vovet halvt er vundet« og »Julespøg og Nytaarsløjer« i »Athene« 1817.

448.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.). Trykt (delvis) i Edvard Agerholm: Dr. Ryge 125.

3.24. *Levetzau*] Regeringsskiftet havde medført, at Holstein havde trukket sig tilbage som Teaterchef og 1/2 1840 var blevet afløst af Hoffets Ceremonimester, Kammerherre Joachim Godske v. Levetzau. ¶ 3.33. *min forhenværende Theaterchef*] Fr. Holstein, fra hvem Ryge fremlagde to Breve, der er vedlagt Skrivelsen: det ene fra 29/10 1833, det andet fra 3/1 1834, hvori han takker Sceneinstruktøren for hans Indsats ved Indstuderingen af nye Stykker. ¶ 4.7. *invita Minerva*] »uinspireret«.

449.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.). Trykt i Edvard Agerholm: Dr. Ryge 125 f.

4.16. . . .] Begyndelsen af Brevet, der her er udeladt som Heiberg uvedkommende, omhandler et Par Koristers Udeblivelse fra en Prøve.

450.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.). Trykt i Edvard Agerholm: Dr. Ryge 126 ff.

5.1. *det Kongelige Rescript*] jf. II 342. ¶ 5.3. *at overvære Prøverne*] Heiberg kom blot til at medvirke ved Indstuderingen af »Dorothea og Gomez Arias«, »Syvsoverdag« (se 42.38—43.1) og »Ørkenens Søn«.

451.

Ny kgl. Samling 3526, 4°.

6.34. »*Billeder af Jesu Liv*«] denne sin første Bog udsendte C. K. F. Molbech, 19 Aar gammel, 1840.

452.

Ny kgl. Samling 3392, 4°.

7.17. *den omtalte Romance*] »Konning Volmer drager af Sted paa Jagt« af »Syvsoverdag« (1840).

453.

Civilingeniør Axel Petri, København.

7.31. *L. Zinck*] Det kgl. Teaters Syngemester, der havde arrangeret Musikken til de fleste af Heibergs Vaudeviller. ¶ 8.1. *mit først bestemte Sujet*] kendes ikke. ¶ 8.3 f. »*Kong Valdemar Atterdag*«] til Kongens Fødselsdag 28/1 1830 havde Heiberg paatænkt at behandle dette Emne, hvortil Udkastet er aftrykt i Pros. Skr. XI 468 ff. Men da Emnet forekom Censorerne »frivolt«, blev Planen foreløbig henlagt. 1838 paatænkte han at tage det frem igen (jf. II 297.31), men blev atter hindret, denne Gang fordi Henr. Hertz samme Aar skrev en »Valdemar Atterdag«. Først til Christian VIII's Kroning 1840 fik Heiberg Brug for sit gamle Udkast, der genopstod som »Syvsoverdag« (se Biogr. II 150).

454.

Ny kgl. Samling 3392, 4°.

8.17. *Dandsen*] Sylfernes, Alfernes, Undinernes og Gnomernes Dans i III. 4. Først 15/6 1840 sender Heiberg Hartmann (med et her udeladt Brev) det sidste af Teksten samt 18/6 Direktiver om Rollebesætning og Kor — Førsteopførelsen fandt Sted 1/7 1840!

455.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

8.27. *paa Familiens Vegne*] se Noten til 8.3 f.

456.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

9.1. *Lund*] Molbech var 20.—28. Juni i Lund, hvor han havde taget Kvarter hos Købmand Billberg; han besøgte her bl. a. den senere Biskop Henrik Reuterdaahl (Molbechs Dagbøger, Ny kgl. Samling 439, 8°). ¶ 9.4 f. *con gusto et amore*] »med Smag og Kærlighed«. ¶ 9.20. *et Supplement til . . . Anthologien*] dette skete dog ikke. ¶ 9.29. *Phister og Foersom*] den første spillede Balthasar, den anden Max. ¶ 9.35 f. *hvorledes vil det kunne i Tiden blive med Applicationen paa Kroningsfesten*] herpaa giver Heiberg selv Svar i Nr. 1058. ¶ 10.29. *Berzelius*] den berømte svenske Kemiker Jöns Jacob Berzelius, der 1835 var blevet ophøjet til Friherre. ¶ 10.38. *Kragh*] Skuespilleren Chr. Kragh.

457.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurprotokollen 1840 (R. A.).

11.11. *et Brev*] Nr. 456. ¶ 11.24. *Mad. Hansen*] Erhardine Hansen, f. Rantzau.

458.

Ny kgl. Samling 3525, 4°.

11.26. *Thomas Hansen Erslew*] Udgiver af det fortjenstfulde »Almindeligt dansk Forfatter-Lexicon« (1843—68). ¶ 11.33. *Molbechs Biographie*] se Noten til II 352.8.

459.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve mellem Medlemmer af Teaterdirektionen (R. A.).

12.2 f. *tale med ham om et »Geburtsdagstykke*] fra Kroningen og indtil 10/10 1840 var Teatrets Ledelse midlertidigt overdraget Collin, medens Chefen i Egenskab af Ceremonimester ledsagede Christian VIII paa en Rundrejse i Landet (Overskou V 437). ¶ 12.3. *en Stemning*] Heibergs Misstemning overfor Teatret kom til Orde dels i de som Nr. 466 og 489 trykte Skrivelser til Direktionen, dels i en Serie Artikler i »Fædrelandet« s. A. (= Pros. Skr. VI 171 ff.). ¶ 12.8 f. *for Fata Morgana fik han extra 400 r*] se Nr. 385—387.

460.

D. G. Monrads Arkiv (R. A.).

12.22. *Martensens »Mester Eckard«*] (1840), en Bog, der vistnok havde store Forudsætninger for at interessere Heiberg (se H. Brix: »Fagre Ord« 246). Anmeldelsen var tiltænkt »Fædrelandet«, der 19/7 1840 bragte en lang Række Anmeldelser af Doktordisputatser, der var udkommet til Kroningen.

461.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Edv. Collin: H. C. Andersen og det collinske Hus (1882) 323 f. og Gads danske Magasin 1928 S. 210 f.

Denne Censur er den første i Rækken af dem, som Heiberg forfattede under de forandrede Forhold paa Det kgl. Teater, og som han indsendte mere som private Breve til Collin, hvorfor de ogsaa findes imellem dennes efterladte Papirer. Det Udvalg, der her er medtaget, er et noget andet end det, Jul. Clausen har aftrykt i »Gads danske Magasin« 1928, hvortil der een Gang for alle henvises.

13.3. »*Maurerpigen«*] Tragedie af H. C. Andersen, der opførtes 1. Gang 18/12 1840 og ialt blot spillede 3 Gange. Heibergs nedsættende Dom i Forbindelse med Fru Heibergs Nægtelse af at spille den kvindelige Hovedrolle hensatte Andersen i Fortvivlelse og Raseri. Hans umandige Optræden gav Heiberg Anledning til at indflette et satirisk Afsnit om ham i »En Sjæl efter Døden«, som Andersen tog Hævn over i Kapitlet om Karantæneopholdet ved Orsova af »En Digtters Bazar«. Andersens Fremstilling af Episoden findes i »Mit Livs Eventyr« Kap. VII (SS² I 214 f.) og »Brevveksling med Edv. og Henriette Collin« V 79, Fru Heibergs i Et Liv I 250 ff., jf. Nic. Bøgh i »Museum« 1891 II 86 ff. og H. Topsøe-Jensen: »Mit eget Eventyr uden Digtning« 101 ff., 136 f. ¶ 13.10. »*Mulatten«*] romantisk Drama paa Vers, opf. 1. Gang 3/2 1840 med Fru Heiberg som Cecilia.

462.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

14.9. *Fra denne sidste Function er jeg . . . bleven afskediget*] se Nr. 427. ¶ 14.21. *Examen*] H. A. Hansen tog 1840 Skolelærereksamen fra Jonstrup Seminarium og maa ifølge Brevets Udtalelser være blevet konstitueret i Embedet som Lærer i Kastrup ved Vordingborg, som han 1842 kaldedes til (A. Pedersen: »Den jonstrupske Stat«). ¶ 14.34. *Madam Stephensen*] Inger Margrethe Steffens, f. Heiberg, g. 1° 1757 m. Rektor Ludvig Heiberg i Vordingborg, 2° 1782 m. Købmand Hans Peter Steffens i Vordingborg. ¶ 14.36. *Overlærer Lange*] Julius Langes Fader, Filologen Fr. Lange, 1833 Overlærer

ved Vordingborg lærde Skole, 1841 Rektor sammesteds, g. m. Biskop Jens Paludan-Müllers Datter Lovise. ¶ 15.2. »Een i Alle«] Novelle af Fru Gyllembourg fra 1840.

463.

Collinske Brevsamling XXII b, 6 (K. B.). Trykt i Tilskueren 1893 S. 406.

15.19 f. *Paludan-Müllers Stykke*] Skuespillet »Page og Fyrste«, hvori Fru Heiberg spillede Pagen Felix, 1. Gang opf. 3/5 1838 (jf. Et Liv I 222).

464.

Collinske Brevsamling VIII, 15 (K. B.). Trykt i Breve til H. C. Andersen ved Bille og Bøgh 243.

15.32. *den anden Rolle*] der er to Kvinderoller i »Maurerpigen«: Niama (Jfr. N. Ryge) og Raphaella (Mad. Holst).

465.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt (delvis) i Gads danske Magasin 1928 S. 211 f.

16.3. »*det ubekjendte Mesterstykke*«] Drama af Charles Lafont, oversat af A. L. Arnesen, opf. 1. Gang 12/2 1841. Leonoras Rolle blev spillet af Mad. Holst. ¶ 16.8. »*Wallensteins Død*«] sidste Afdeling af Schillers store Drama er aldrig blevet spillet paa Det kgl. Teater. ¶ 16.12. *Borgaards »Undine«*] melodramatisk Eventyr i 5 Akter, opf. 1. Gang 18/9 1842.

466.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1840 Nr. 231 (R. A.).

17.6. »*Bagtalelse*«] Scribes Lystspil »Badet i Dieppe eller Bagtalelse«, opf. 1. Gang 18/9 1840. ¶ 17.31. »*Sheriffen*«] Syngestykke af Halévy med Tekst af Scribe, opf. 1. Gang 1/9 1840. ¶ 17.31. »*Regimentets Datter*«] Syngestykke af Donizetti med Tekst af Saint-Georges og Bayard, opf. 1. Gang 6/10 1840. ¶ 17.37. »*Norma*«] Opera af Bellini, Teksten af Felice Romani oversat af Oehlenschläger, opf. 1. Gang 20/3 1840.

467.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1840 Nr. 246 (R. A.).

18.15. *Jonas Collin*] se Noten til 12.2 f.

468.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

19.2. *Skrivelse af 8' d: M:*] Nr. 466, der dog er dateret 9. Oktbr.

469.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1840 Nr. 258 (R. A.).
19.28. *Larcher*] Solodanser Pierre Joseph Larcher. ¶ 20.3. *Fredstrup*] Danseren Hans Carl Jørgen Fredstrup var Balletregissør.

470.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1840 Nr. 259 (R. A.).
20.9. *Skrivelse af 24de dennes*] Nr. 468 med Nr. 467 som Bilag.

471.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).
20.26. *Jfr. Østerberg*] Skuespillerinden Vilhelmine Frederikke Østerberg, der debuterede 1837.

472.

Originalen ukendt. Trykt i Georg Brandes: *Danske Digtere* (1877) 81 ff. Retsskrivningen ved nærværende Optryk bragt i Overensstemmelse med Heibergs.

21.14. *Deres Spørgsmaal*] Hauchs Brev er ikke bevaret. ¶ 21.15. *den gamle Strid*] Fejden, der indledes af Hauch med Udsendelsen af Satiren »Den babyloniske Taarnbygning« (1830) og fortsattes af Heiberg i »Kjøbenhavns flyvende Post« (se Biogr. II 116 ff.). ¶ 22.1. *Fortale*] Pros. Skr. X 581 ff. Her hedder det bl. a.: »Naar en Polemik er enten et videnskabeligt Arbejde, eller et Vittighedsværk, saa er den, tiltrods for det Private, eller idetmindste Particulære, som kan have blandet sig i den, optagen i det Universelle, og har derved erhvervet sig Adkomst til en blivende Plads i Litteraturen« (585).

473.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

22.14. *Stykket*] det drejer sig om Hauchs Tragedie »Svend Grathe«, opf. 1. Gang 30/4 1842, som Heiberg tog sig af med overraskende Varme og anmeldte i »Intelligensblade« I Nr. 5 paa en Maade, som Stykket knapt kunde være tjent med, idet det i visse Henseender stilledes over Shakespeares »Macbeth«. I Heibergs private Censurprotokol (Ny kgl. Samling 686, 8°) hedder det Febr. 1841: »For at dette i sig selv interessante Stykke ikke skal mishage paa Scenen, maa den sidste Act omarbejdes, uden at tale om adskillige Forkortelser. . . . Aabnet Correspondance med Forf. den 28 Febr. Derefter er der af mig foretaget en Masse af Forandringer, Forkortninger, Omflytninger af Scener etc. i den for Theatret bestemte Afskrift, (ikke i den trykte Bog, som svarer til det oprindelige Manuscript, paa nogle faa Forandringer nær«. Efter Op-læsningen paa Teatret har Heiberg noteret: »Nye Forkortelser foretagne«.

Til Trods for alle disse Anstrængelser lykkedes det ikke at holde »Svend Grathe« paa Scenen mere end 4 Gange. ¶ 23.26. *Svends Rolle*] spillede af Kragh. ¶ 23.27. *Nielsen*] spillede Axel Hvide. ¶ 23.27 f. *Valdemar*] Holst. ¶ 23.29. *Dillef*] Pätges. ¶ 23.34. *Eremiten*] Ryge. ¶ 23.39. *Thorhilda*] Henriette Jørgensen. ¶ 24.3. *Knud*] Michael Wiehe. ¶ 24.18. *Prof. Boyesen*] Filologen Ernst Bojesen, der 1840 var blevet Lektor i Græsk ved Sorø Akademi, hvis Rektor han senere blev. Fra Fru Heiberg foreligger 1862 en Udtalelse om, at hun gerne saa, at han skrev hendes Mands Biografi (»Johanne Luise Heiberg og A. F. Krieger« I 101).

474.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

24.27. »*Familien Mazarin*«] Lystspil af Ancelot, opf. 1. Gang 1/4 1841 i Sille Beyers Oversættelse.

475.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 11. Trykt i Breve fra og til Henrik Hertz 225 ff.

25.20. *medfølgende Mskpt*] Hauchs »Svend Grathe«. ¶ 25.22. *Göthe i Westöstl. Div.:*] i Digtet »Geständnis« af »Moganni Nameh. Buch des Sängers« (»Westöstlicher Diwan«, Jubiläums-Ausg. V 8). ¶ 26.29. *De to Sangdigte*] »Herr Magnus han stirrer i Vinternatten ud« (I. 3) og »Dybets Drage vil vi tvinge« (III. 1).

476.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt (delvis) i Hartvig Lassen: Henrik Wergeland (2. Udg.) 258 f. og (fuldstændigt) i Wergeland: Samlede skrifter ved Herman Jæger og D. A. Seip, 5 Afd. I 285.

27.1. *18/3 1841*] Dateringen efter L. 26 og S. 28.24. ff. ¶ 27.5 *to hoslagte Poemer*] det ene omtales L. 20; om det andet vides intet. ¶ 27.13. *et dramatisk Arbeide*] »Venetianerne«, et af Shakespeare paavirket Skuespil fra 1840, hvis Handling foregaar i Middelalderen; ved Opførelsen i Christiania gjorde det ingen Lykke. ¶ 27.17. *Welhavens Kritik*] som uforenelige Modsætninger var de to samtidige norske Digtere allerede 1830 ved Udsendelsen af Wergelands store Værk »Skabelsen, Mennesket og Messias« tørnet sammen; Welhavens Programdigt er Sonnetsamlingen »Norges Dæmring« (1834). ¶ 27.20. »*Blomsterstykket*«] Digtet »Jan van Huysums Blomsterstykke« (1840); Heibergs Eksemplar med Wergelands Dedikation blev solgt ved en Bogauktion i København 1939 (if. Norsk Dagbladet 1939 Nr. 275, se Wergeland: SS. ved Jæger og Seip 6. Afd. II 241). ¶ 27.24. *Mohawkhøvedingen*] det vides ikke, hvad der

sigtes til. ¶ 27.26. »Fatte il verde«] (ital.) »Filippine«. Da denne Leg medfører Forpligtelse for de to Parter til at bære en Buksbomkvist, naar de mødes, er Meningens maaske, at Wergeland i Stedet herfor sender en efter norske Forhold tidlig udsprunget Aurikel og en Perle, som han haaber, at Fru Heiberg vil bære, naar de træffes (foreslaaet af Bibliotekar Øyvind Anker, Oslo).

477.

Ny kgl. Samling 3066, 4°.

27.31. *Det er Intet for mig*] der er Tale om at komponere Musik til Carl Borgaards »Undine«; det blev Hartmann, der paatog sig Hvervet. ¶ 27.31. *absit*] »det være langt fra mig«, »Gud fri os«. ¶ 28.7. *omne nimium vertitur in vitulum*] »alt forvandles alt for meget til et Stykke Kvæg«. ¶ 28.14. *Løvenskjold*] Baron Herman Løvenskiold, der s. A. blev kgl. Kammermusikus, havde komponeret Musik til Syngestykkerne »Sara« og »Hulen i Kullafjeld«, men er mest kendt som Komponist til Balletten »Sylfiden«. ¶ 28.17. *Fröhlich*] Koncertmester ved Det kgl. Teater J. F. Fröhlich. ¶ 28.17. *Rung*] Komponisten Henrik Rung. ¶ 28.22. *Cantate til Formælingen*] Kantaten til Universitetsfesten 26/6 1841 i Anledning af Kronprinsen (Frederik VII)s Bryllup med Prinsesse Mariane (Oehlenschläger: Poet. Skr. XXIII 6 ff.).

478.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt (delvis) i Hartvig Lassen: Henrik Wergeland (2. Udg.) 259 og (fuldstændigt) i Wergeland: Saml. Skr. ved Herman Jæger og D. A. Seip, 5. Afd. I 288 f.

28.27. *Venetianerne*] se Noten til 27.13. ¶ 28.37. *Wedel*] General, Baron F. C. M. Wedel-Jarlsberg, der 1829 som Kommandant paa Akershus iværksatte det Overfald paa Christianias fredelige Borgere, der er gaaet over i Historien under Navnet »Torveslaget«, var Medlem af Direktionen for Christiania Teater. ¶ 28.38. *Linstow*] den i Hørsholm fødte Hans Ditlev Frantz Linstow, der hørte til Prins Christian Frederiks Hof og blev i Norge efter 1814; han har skabt Slottet i Oslo og bar Titelen Slotsintendant; til det nye Teater paa Bankpladsen havde han 1836 udarbejdet en Byggeplan. ¶ 29.3. *den commanderende General*] Baron F. C. M. Wedel-Jarlsberg (se 28.37), der var Medlem af Teatrets Repræsentantskab. ¶ 29.3 f. *Commandanten paa Agershuus*] Oberst Johan Bernt Krogh. ¶ 29.7. *Kancellist Looft*] den senere Justitsraad Conrad Looft, ældste Søn af Wergelands Moster Sophie Thaulow. ¶ 29.12. »*Søcadetterne iland*«] vistnok i Foraaret 1839 skrev Wergeland, der tidligere havde talt nedsættende om den danske Vaudevillemester, selv denne

Vaudeville; i 1838 havde han forfattet et Syngestykke »Campbellerne«. ¶ 29.21 f. *hvem er Imprimatur i Aar*] Per Degns Replik af »Erasmus Montanus« III. 3. ¶ 29.22. *Petersen*] Prof. F. C. Petersen i hans Egenskab af Redaktør af »Tidsskrift for Literatur og Kritik« (jf. 31.8). ¶ 29.23. *Bygning*] Wergeland, der Aaret i Forvejen var blevet Rigsarkivar, byggede sig ved Slots-parken sit eget Hus, »Grotten«.

479.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

29.30. *Fortsættelsen af mine Skrifter*] se Noten til II 268.4. ¶ 29.37. *Deres Formælingsstykke*] til Prins Frederik (VII)s Bryllup med Prinsesse Mariane af Mecklenburg-Strelitz havde Hertz paa Opfordring skrevet »Svanehammen«, opf. 1. Gang 24/6 1841. ¶ 30.9. *Quid tibi videtur?*] »hvad synes dig derom?« Paa Foden af Brevet har Hertz noteret: »Heiberg frafaldt selv sin Mening om Katastrofens Forandring«.

480.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt (delvis) i Hartvig Lassen: Henrik Wergeland (2. Udg.) 260 ff. og (fuldstændigt) i Wergeland: Samlede Skrifter ved Herman Jæger og D. A. Seip 5. Afd. I 298 ff.

Paa Brevet har Heiberg noteret: »Modtaget 23. Juli. Besvaret 21 October, med vedføiet Skrivelse fra Theaterdirectionen af 15 October«.

30.23 f. *hoslagte lille Arbeide*] »Vinægers Fjeldeventyr« (Juni 1841), der polemiserer mod Wergelands Angriber Ludvig Kristensen Daa (se Noten til 31.14). ¶ 30.36. *Kokleare*] botanisk Navn for en Slægt af Korsblomstrede, der har en skarp salt Smag. ¶ 30.38. *Stykkerne*] se Noterne til 27.13 og 29.12. ¶ 31.4. »*Maurerpigen*«] se Noten til 13.3. ¶ 31.8 f. *en Anmeldelse*] det af Petersen redigerede »Tidsskrift for Literatur og Kritik« bragte ingen Omtale af Digtet. ¶ 31.12. *Konow*] Oehlenschlägers Svigersøn, Brugsejer og Stortingsmand Wollert Konow, havde 1839 udgivet Skriftet »Breve«. ¶ 31.14. »*Engelsk Salt*«] en Farce, der udkom i Februar 1841 og var rettet mod Ludvig Kristensen Daa, der i sit Blad »Granskeren« havde antydnet, at Wergeland ved at lade sig udnævne til Rigsarkivar havde ladet sig købe af Kongen. Daa svarede i »Granskeren« med at kalde Wergeland en frafalden, og Striden fortsattes fra Wergelands Side med en ny Farce, »Vinægers Fjeldeventyr«, hvor Hovedpersonen er Ludvig Daa. ¶ 31.23. *Mit Huus vil bli' velsignet*] Digtet »Omen accipio« (Jægers og Seips Udgave 1. Afd. II 347), trykt i »Den Constitutionelle« 23/6 1841 (Nr. 174). ¶ 32.1. *Omen accipi*] »jeg har modtaget Varslet«.

481.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1841 Nr. 152 (R. A.). Trykt i Edda VII (1917) 367.

32.19. *Bedømmelse*] Molbechs Koncept til Censuren, der 15/10 sendtes Wergeland, er vedlagt Brevet (trykt i Edda VII (1917) 368).

482.

Oslo Universitetsbibliotek, Brevsamling Nr. 1 (Fotostatkopi paa K. B.). Trykt i Edda XVIII (1922) 323 f.

483.

C. C. G. Andræs Arkiv (R. A.).

33.15. *Ordre, contre-ordre, désordre*] et af Andræs Mundheld (se P. Andræ: »C. G. Andræ« I 113). ¶ 33.15. *Hofpræsten*] J. H. Paulli. ¶ 33.18. *Læsebal*] se Noten til II 298.4. ¶ 33.18. *Dragonpunsch*] en Drik, tilberedt af Champagne og andre Ingredienser (se P. Andræ: »C. G. Andræ« I 157); den omtales ogsaa fra svensk Milieu i Wrangel: »Tegnér i Lund« II 253. ¶ 33.20. *den italienske Opera*] Heiberg drillede godmodigt Andræ med hans Forkærlighed for den italienske Opera, som Heiberg ikke delte (se Pros. Skr. VI 147 ff. og Et Liv I 295 ff.).

484.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I.

33.27 f. *Deres . . . Besøg igaar Aftes*] 14/12 var Heibergs Fødselsdag. ¶ 33.34. *Dialect-Lexicon*] Molbech: »Dansk Dialect-Lexicon« (1841).

485.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.). Trykt i Teatret XI (1911—12) 111.

34.11. »*Et Glas Vand*«] Lystspil af Scribe, opf. 1. Gang 29/6 1841 ved en Sommerforestilling; fra 23/10 udførte Fru Heiberg Abigaels Rolle. Da Georg Carstensen i sit Blad »Figaro« 26/12 1841 indledte en Kampagne imod hende under Paaskud af en Kritik af det Skørt, hun bar i Stykket, og som var et andet end det, der var blevet brugt af Rollens oprindelige Indehaverinde, frygtede Heiberg Demonstrationer paa Tilskuerpladsen og mødte op i Teatret hver Aften Stykket spilledes, udstyret med hvide Handsker, for i Tilfælde af Mishagsytringer at træde ind paa Scenen og føre sin Hustru ud af den for bestandig. »Heiberg kom ikke til at debutere den Gang«, tilføjer Fru Heiberg spøgende i sin Beretning om Episoden (Et Liv I 266 f.). ¶ 34.19. *Jomfru Petersen*] vistnok den senere Louise Phister. ¶ 34.31 f. *den første Costume-*

Comité] der menes vel Sommerskuespillenes. Fru Heiberg insinuerer (Et Liv I 266), at det hele var en Hævn af de Skuespillere, der havde optraadt ved Sommerforestillingerne; de havde selv bekostet deres Kostumer og vilde gerne have Teatergarderoben til at overtage dem, men Fru Heiberg foretrak for egen Regning at købe et nyt Skørt.

486.

Ny kgl. Samling 3451, 4°. Trykt i Et Liv IV 321.

35.12. *Capitainen*] Andræ, der 1839 var blevet Kaptajn af 2. Klasse à la suite og 1842 Kaptajn af Generalstaben (jf. Nr. 483).

487.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

35.25. *Gutzkow*: »*Die Schule der Reichen*«] blev ikke opført paa Det kgl. Teater. ¶ 35.26. »*Regentsianeren*«] det vides ikke, hvem den anonyme Forfatter er. ¶ 35.31 f. »*Brødrene Foster*«] se Noten til II 164.30 f. ¶ 35.35. *Heine siger*] »Hier herrscht nicht der schändliche Macbeth, sondern hier herrscht Banko« (»Aus den Memoiren des Herren von Schnabelewopski« Kap. 3).

488.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

36.10. 1841 [o: 1842]] Brevets fejlagtige Angivelse af Aarstal fremgaar af, at P. A. Heiberg døde 30/4 1841. ¶ 36.13 f. *Montmartre Kirkegaard*] J. L. Heiberg havde anmodet den danske Generalkonsul i Paris Delong om at ordne Gravstedet og bedt Tscherning, der efter 1841 at være blevet afskediget som Officer opholdt sig i den franske Hovedstad, om at give ham en Beskrivelse af Monumentet, hvis Inskription var affattet af Heiberg selv. I »Fædrelandet« 26/2 1842 gav Heiberg paa Grundlag af Tschernings i Brevet meddelte Oplysninger en Beretning om Gravstedets Anordning og Monumentets Indskrift. ¶ 36.17 f. *Afbildning af Monument*] Tscherning har i Brevet tegnet en Skitse af det. ¶ 37.4. *Rachel*] den berømte franske Skuespillerinde Élisabeth Felix Rachel.

489.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1842 Nr. 26 (R. A.).

40.5. »*Fiskeren*«] se Noten til II 354.32. ¶ 40.5. »*Svend Grathe*«] se Nr. 472—473. ¶ 40.24. *Oprettelsen af en Comité*] fra 1/11 1841 udpegedes en »Scenekomité« til »at forberede og tage Bestemmelse i Henseende til nye og paany optagne ældre Stykkers Udstyr og Iscenesætning, som Decorationer, Costumer, Maskinerie m. v.« Langt fra at opnaa sit Formaal: at »bevirke en

større og hurtigere Samvirken af Theatrets Embedsmænd og en umiddelbar øieblikkelig Afgjørelse af de til den daglige Tjeneste henhørende Details« opløstes den efter en Sæsons Forløb i indbyrdes Kævl (Overskou V 472 ff.). ¶ 41.4. *erholdt jeg . . . de nye franske Stykker til Udvalg*] se Nr. 286—287. ¶ 41.8. »*Familien Mazarin*«] se Noten til 24.27. ¶ 41.10. »*Et Glas Vand*«] se Noten til 34.11. ¶ 42.6 f. *Skrivelse . . . af 9de October 1840*] Nr. 466. ¶ 42.9 f. »*Hulen i Kullafjeld*«] Eventyrkomedie med Musik af Herman Løvenskjold, opf. 1. Gang 23/9 1841. ¶ 43.2. *Ryge havde frabedet sig at fungere som Scene-Instructeur*] jf. 19.20. ¶ 44.29. *Dixi et salvavi animam*] »jeg har talt og befriet min Aand«.

490.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1842 Nr. 26 (R. A.).
45.20. *Skrivelse af Gaars Dato*] kendes ikke.

491.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

45.30. *det nærværende Regulativ*] det af alle de dramatiske Forfattere hadede »Minutregulativ« (se Noten til II 194.20). Opfordringen til at fremsætte Ønsker om nye Honorarsatser sendtes ogsaa til Oehlenschläger, Hertz og Overskou (Overskou V 548 ff.), der hver for sig udarbejdede et Forslag; jf. Nr. 501.

492.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1842 Nr. 48 (R. A.).
46.31 f. *udbede mig Oplysning*] Svaret synes ikke bevaret.

493.

Koncept (ved Molbech) i Ny kgl. Samling 1453 fol.

47.10 f. *et Holbergsk Samfund*] stiftet 1841 af Molbech med det Formaal at udgive Komedierne samt Skrifter om holbergske Emner. Det talte paa sit Højdepunkt 1800 Medlemmer og skal have været det største litterære Selskab i Norden (se dets Arkiv i Ny kgl. Samling 1453 fol., »Fædrelandet« 25/2 1842 og Jul. Martensens Indledning til hans Udgave af Komedierne I 246 ff.). ¶ 47.26. *den Lærde*] Werlauff, der 1838 udgav »Historiske Antegnelser til L. Holbergs Lystspil«. ¶ 47.37 f. *Udsigt over den danske Litteratur*] »Udsigt over den danske skjønnede Litteratur (1831).

494.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1842 Nr. 48 (R. A.).
48.19. *Skrivelse af 12te dennes*] Nr. 491. ¶ 48.20. *en Plan*] vedlagt Skrivelsen.

495.

Ny kgl. Samling 1453 fol.

49.24. *Skrivelsen af 24de dennes*] Nr. 493.

496.

Koncept (ved Molbech) i Ny kgl. Samling 1453 fol.

497.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

50.26. *Bemærkninger over mit Digt Luftskeibet*] som det fremgaar af det følgende Brev, blev de ikke trykt i »Intelligensblade«. ¶ 50.28 f. *hans Tidsskrifts sig nærmende Slutning*] det af F. C. Petersen redigerede »Tidsskrift for Literatur og Kritik« ophørte 1842. ¶ 50.32. *Digtets Bekjendtgjørelse*] det udkom selvstændigt 1836.

498.

H. C. Ørsted fol. (K. B.).

499.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

52.27. *Deres Bedømmelse af Svend Grathe*] den lange Afhandling i »Intelligensblade« I Nr. 5 (= Pros. Skr. IV 378 ff.), jf. Noten til 22.14. ¶ 52.29 f. *Deres Opfattelse af Svends Character*] »Tiltrods for sin oprørende Forbrydelse er han tragisk Helt, med hvem vi kunne sympathisere, thi vi forstaae ham, og finde det rimeligt, at han kan begaae Forbrydelsen; og ihvor meget vi end afskye ham derfor, taber han hverken vor Agtelse eller vor Medlidenhed« (Pros. Skr. IV 386). ¶ 53.10 f. *Den femte Act giver jeg gierne til Priis*] Heiberg havde udtalt (Pros. Skr. IV 393 ff.), at Begivenhederne i Slutningsakten vanskeligt lod sig fremstille scenisk, og i Overensstemmelse hermed havde han faaet Digterens Tilladelse til at omarbejde den, medens den oprindelige Form bibeholdtes i den trykte Udgave. ¶ 53.12 f. *at Tragedien har culmineret*] »det historiske Dramas og altsaa Tragediens Tid er forbi; denne Digtart har for længe siden culmineret, og vender ikke mere tilbage uden som en Reminiscens« (smstds. 399). ¶ 53.16 f. *Auch der letzte zu seyn als Homeride ist schön*] Goethe: »Elegien: Hermann und Dorothea« V. 30 (citeret efter Hukommelsen). ¶ 53.21. *det østerlandske Eventyr*] muligvis fra Eventyr-samlingen »1001 Dag« (i Pétis de Lacroix's franske Udgave »Les mille et un jour« 1766 III 162 ff.), men her er der ganske vist ikke Tale om Salomos Hustru, men om en Prinsesse (meddelt af Dr. phil. Frk. Inger Boberg). ¶ 53.27. *Marsk Stig*] Hauch fik 15/3 1850 sin Tragedie opført paa Teatret i

Heibergs Direktørtid. ¶ 53.33. *Balletten*] efter sin Succes med »Valdemar« (1835) fortsatte Bournonville sine Bearbejdelser af Ingemanns Romaner med »Erik Menveds Barndom«, der opførtes 1. Gang 12/1 1843. ¶ 53.34 f. *det Utilfredsstillende i Motiveringen i Macbeth*] Heiberg benyttede Hauchs Tragedie til at reducere »Macbeth« med: »Hos ham findes intet Motiv, der endog blot har Lighed med en Idee. . . . Den Tanke, at Forbrydelsen kunde retfærdiggjøres ved et stort politisk Øiemed, opstaaer ikke i hans Sjæl« (Pros. Skr. IV 386 f.). ¶ 54.17 f. *at udtale mig vidtløftigere i Deres Intelligensblade*] dette skete aldrig.

500.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

54.24. *Fru Bruns Tid*] baade Weyse og Heiberg kom meget paa Sophienholm hos Friederike Brun, hvis tyske Digte Heiberg maatte fordanske for hende. ¶ 54.29. *Jacobis: Sagt wo sind die Veilchen hin*] Johann Georg Jacobis Digt »Nach einem alten Liede« (»Sämtliche Werke« III 1819 S. 51 ff.). ¶ 54.31 f. *paa Gravens Rand*] Weyse døde 8/10 s. A. ¶ 55.2. *Hydrops*] det græske Navn for Vattersot; denne Sygdom blev Weyses Død. ¶ 55.3. *Crone*] formodentlig Lægen Hans Chr. Crone. ¶ 55.4. *Mansa*] den meget musikalske Læge og Medicinalhistoriker Fr. Vilh. Mansa. ¶ 55.7 f. *hac lege sancimus in perpetuum valitura*] »ved denne Lov bestemmer vi at det skal gælde i Evighed«; den spøgefulde tyske Oversættelse har intet med den latinske Ordlyd at gøre.

501.

Collinske Samling 234, 4° (K. B.).

55.13. *Denne Plan*] Direktionens Forslag til et nyt Regulativ for Honorering af dramatiske Arbejder (jf. Nr. 491—492).

502.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

57.36. »*Dagen*«] i en længere meget grov Omtale af »Intelligensblade« tager Bladet i Numret 17/7 Heiberg i Optugtelse og beskylder ham for »Dilettantisme, Characteerløshed og fuldkommen Mangel paa Sympathie for de vor Tid besjælende store Ideer«. ¶ 57.36. *Figaro*] i »Figaro«s Følgeblad, »Nye Intelligensblade« 17/7, meddelte Udgiveren, Georg Carstensen: »Da Bladet 'Figaro' allerede sluttes om Torsdagen, kan jeg ikke undlade, foreløbig at underrette Publicum om, at jeg alt er betænkt paa, i Anledning af Prof. Heibergs sidste Smudsartikler (see i Fredags), at tage de fornødne Forholdsregler, og navnlig benytte de Fordele, Omstændighederne her give mig i Hænde«. ¶ 57.37. »*opfordret til Holmgang*«] »Dagen« 19/7 1842 bragte flg. Meddelelse: »Duel. For det Tilfælde, at det skulde komme Publicum for Øre, at en af de Flere,

paa hvilke Prof. Heiberg har væltet sig med sine obscoene Invectiver, har sendt Sidstnævnte en Udfordring til Holmgang, tjener til Efterretning, at Udfordringen ikke skriver sig fra dette Blads Redacteur [Fribert], men fra en anden af de Injurierede, der har større Adkomst til at være krigerisk sindet.

503.

Originalen ukendt. Trykt i Intelligensblade 1842 Nr. 11 og Figaros Tillæg 31/7 1842.

58.9. Nr. 9 af »Intelligensblade«] under Overskriften »Smaa Skjermydler« bragte Numret en Række Angreb paa forskellige af Tidens Blade i Anledning af deres Kritik af Hertz' Dyrehavsscene »Perspektivkassen«. Om Carstensen's Organ hedder det: »Pierrot — nei, det er sandt, han kalder sig Figaro; Dumhedens Repræsentant har taget Navn efter Vittighedens — altsaa Figaro, — Figaro mener . . . Dog, hvad den Nar mener, kan være det Samme«.

504.

Originalen ukendt. Trykt i Intelligensblade 1842 Nr. 11 og (delvis) i Figaros Tillæg 31/7 1842.

58.15. Deres Hr. Broder] Carstensen havde 5 Brødre: Kammerherre og Guvernør i Guinea Edward James Arnold C., Læge Adolph C., Kaptajn, Digeinspektør Richard Peter C., Kontreadmiral William August C. og Konsul Frédéric C.; det vides ikke, hvem af dem der her er Tale om.

505.

Originalen ukendt. Trykt i Intelligensblade 1842 Nr. 11 og Figaros Tillæg 31/7 1842.

59.1. Benævnelserne »Nar« og »Nullitet«] i »Danmark, et malerisk Atlas« (1842) hedder det i Digtet »Rosenborg« med Henblik paa »Figaros« Fyrværkerifester:

Med Stolthed jeg min Ungdom for Tanken seer at staae,
 Hver Dag jeg skued Fester, bar Lys i hver en Vraa.
 Hvad nu mig vil belyse, — ja, nok jeg maa mig skamme —
 Det er den Nar, den Figaro, med sin bengalske Flamme.

(Poet. Skr. VIII 160).

I Digtet »Skuespilhuset« af samme Cyklus siger Thalia:

Du, som har leet saa tidt af Trop,
 Nu slider du jo selv dig op
 I Sold hos hans uægte Sønner,

Hvoraf en udbredt Flok man skjønner:
 Som for Exempel »Figaro«,
 Hvem i en Ruus han avlet har
 Med Madame Voltisubito,
 Hvorfor og Sønnen blev en Nar.

(smstds. 179).

»Nullitet« kaldes Carstensen i »Intelligensblade« 1842 Nr. 9.

506.

Originalen ukendt. Trykt i Intelligensblade 1842 Nr. 11 og (delvis) i Figaros Tillæg 31/7 1842.

60.8. *ikke selv skriver Deres »Figaro«*] Bilaget »Nye Intelligensblade« blev i ethvert Fald skrevet af P. L. Møller. ¶ 60.11. »Portefeullen«] Carstensens Bladforetagender begyndte med »Portefeullen« (1839—41), der afløstes af »Figaro« (1841—42) og »Ny Portefeulle« (1842—44) og endte med »Dansk Album« (1845). ¶ 60.19 f. *arrangere smukke og smagfulde Festiviteter*] Tivolis Grundlægger Carstensen arrangerede Illuminations- og Fyrværkerifester i Rosenborg Have for »Figaro«s Abonnenter. ¶ 61.15 f. *anse* . . . *Sagen for sluttet*] da Carstensen i »Figaro« 31/7 uden Heibergs Tilladelse optrykte hans private Breve og med vilkaarlige Udeladelser, protesterede Heiberg i Artiklen »En privat Sag« i »Intelligensblade« 1842 Nr. 11 (S. 279 ff.) og optrykte begge Parters Breve in extenso. Samtidig opfordrede han Carstensen til offentligt at fralægge sig at have været med til at pibe ved 2. Opførelse af Hertz' »Perspektivkassen«. Da hans Modpart nægtede at gøre dette, erklærede Heiberg i næste Nummer af sit Blad »den private Sag« for afsluttet, idet han med Hensyn paa Carstensen citerede Baggens Ord, at »Ingen vel / kan slaae tilgavns en Død ihjel«.

507.

Ny kgl. Samling 3103, 4°.

61.20 f. *et nyt Regulativ*] se Noten til 45.30. I en Artikel »Theatrets nye Regulativ for Honorarer« i »Intelligensblade« 1843 Nr. 25 (= Pros. Skr. VI 388 ff.) udtrykte Heiberg sin Tilfredshed med de nye Bestemmelser og undlod ikke at fremhæve Collins Indsats.

508.

Ny kgl. Samling 3103, 4°.

509.

Koncept (ved Molbech) i Ny kgl. Samling 1453 fol.

63.9 f. *at henvende sig til Hr. Professoren*] Nr. 493. ¶ 63.21. *et Svar fra Dem*] Nr. 495.

510.

Ny kgl. Samling 1453 fol.

64.29. *fritage mig for Opfyldelsen af mit givne Løfte*] Holbergske Samfund henvendte sig derefter til Metrikeren C. A. Thortsen, men fik ligeledes Afslag fra ham (Brev af 5/11 1842 i Ny kgl. Saml. 1453 fol.). Januar 1844 udsendtes det første og eneste Bind af Komedieme, udgivet med Kommentar af Molbech, som imidlertid modtoges med megen Utilfredshed, hvorfor Udgaven standsedes, og der 1847 paabegyndtes en ny Udgave ved F. L. Liebenberg (se Indledningen til Jul. Martensens Udgave af Holbergs Komedier I 246 ff.). Selskabet opløstes aldrig lovformeligt. Blandt de faa, der med Hæder omtalte Molbechs Forsøg paa at tilvejebringe en Udgave, var Heiberg (»Intelligensblade« IV 266 = Pros. Skr. IV 485).

511.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

65.12. *en for min Kone saa smigrende Plan*] som Modvægt mod Bladfølgelsen i 40'erne ønskede man blandt Publikum at bringe Fru Heiberg en Hyldest. Efter en Opførelse af Oehlenschlägers »Dina« 17/11 1842 spændte man Hestene fra hendes Vogn og trak hende til hendes Hjem i Bredgade. Paa hendes Fødselsdag 22/11 bragte Studenter hende et Fakkeltog og afsang Hertz' til Lejligheden skrevne »Notturmo« (Hertz: »Digte fra forskellige Perioder« IV 55 ff.); Chr. K. F. Molbech tolkede i en Tale Deltagernes Følelser (Et Liv I 285 ff.). Episoden er skildret af Hertz i hans Roman »Johannes Johnsen« (1860) I 120 f.

512.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.).

65.23. *det Halmske . . . Stykke*] »Der Sohn der Wildniss« af Friedrich Halm (o: Friherre Münch-Bellinghausen), der under Titelen »Ørkenens Søn« opførtes 1. Gang 6/2 1843 i Heibergs egen Iscenesættelse. Heibergs Begejstring for Stykket fremgaar af den lange Anmeldelse, han skrev i »Intelligensblade« II Nr. 22—23 (= Pros. Skr. VII 303 ff.).

513.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

66.8. *det medfølgende Manuscript*] utvivlsomt »En Aften i Foyeren« (opr. »Theatrets Datter«, Hertz: »Dram. Værker« VII 1854 S. 1 ff.), der skildrer Livet bag Kulisserne og maaske kunde være blevet opfattet som skrevet efter levende Model, hvorfor Hertz, følgende Heibergs Raad — hans Svar er ikke bevaret — besluttede sig til ikke at indsende Stykket (se Mogens Brøndsted: »Henrik Hertzes Teater« 89 f.).

514.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

515.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Pros. Skr. VII 373 ff.

67.3 f. *Victor Hugo's »Angelo«*] skrevet 1835; den kvindelige Hovedperson er en Skøge. ¶ 68.4. »*wer nennt zwey Monologe Gespräch?*«] Goethes og Schillers »Xenien« Nr. 58. ¶ 68.19. *det Fruentimmerlegeme, hvormed Theatergulvet feies*] Udtrykket anvendes af den franske Kritiker A. Jal i hans dramaturgiske Portræt »Mademoiselle Mars« i »Revue de Paris« 1834, oversat af Heiberg til »Kjøbenhavns flyvende Post«s Interimsblade Nr. 33—36 (= Pros. Skr. VII 433, jf. VI 358), og citeres af Fru Heiberg (Et Liv II 355).

516.

Nyere dansk Brevsamling XII, 4 (K. B.). Trykt i JLHeib. Br. 173 f.

68.28. *den kun lidet betydende Tale*] »Tale ved Indvielsen af Roeskilde Kathedralskoles nye Bygning den 21de December 1842«. ¶ 68.30. *en anden Tale*] »Tale ved Rector-Indsættelse i Slagelse lærde Skole, den 31. Julii 1839« blev trykt i »Intelligensblade« II Nr. 21 og ledsaget af følgende Anmærkning af Udgiveren: »Til Biskop Mynsters i disse Dage udkomne 'Tale ved Indvielsen af Roeskilde Kathedralskoles nye Bygning den 21de December 1842' slutter den her meddelte ældre Tale sig saaledes, at den paa en Maade fuldstændiggjør hiin, og vil derfor saa meget mere være en kjærkommen Gave til 'Intelligensbladene's' Læsere fra den høiærværdige Forfatter«. ¶ 69.2. *det sidste Hefte af Intelligensbladene*] indeholdt Heibergs Artikel »Dansk og Tydsk« i Anledning af Peter Hiort Lorenzen-Sagen (se Biogr. III 45 f.).

517.

De Heibergske Samlinger, Sogns Folkemuseum, Norge (Fotostatkopi paa K.B.).

518.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt (delvis) i Gads danske Magasin 1928 S. 212.

69.35. *Hebbels »Judith«*] Skuespil fra 1840. Hebbel, der var født som dansk Undersaat og blev beskyttet af Christian VIII, der tildelte ham et Stipendium, havde været saa uforsigtig at indsende sit Drama gennem Heibergs Antagonist, Kritiker P. L. Møller. Da denne i »Fædrelandet« 11/6 1843 oversatte Hebbels Afhandling »Ein Wort über das Drama«, udspandt der sig en Fejde mellem Heiberg og den tyske Digter, hvori de vigtigste Indlæg er Heibergs Afhandling »Det nyere Dramas Opgave« (Intelligensblade III Nr. 31 = Pros.

Skr. V 327 ff.) og Hebbels Gensvar i en særskilt Piece »Mein Wort über das Drama« (1843) (se Biogr. III 83 f.). ¶ 70.10. »Prindsen og hans Lærer«] Lystspil af Skuespilleren Wilh. Holst, opf. een Gang, 18/5 1843. Heiberg kritiserer det skarpt i »Intelligensbladet« III 142 ff. (= Pros. Skr. VII 355 ff.). ¶ 70.12. »Familien Mazarin«] se Noten til 24.27. ¶ 70.21. *Guldbrandsdølerne*] [sic!] Drama i 4 Akter af cand. pharm., senere Redaktør Chr. Martin Mønsen; det blev opført baade i Christiania og Bergen og anmeldt af Henrik Ibsen i »Ill. Nyhedsblad« 1858 efter at være blevet trykt 1857. ¶ 70.22. *Skrivelse af 6 October f. A.*] findes i Ny kgl. Saml. 235, 4°. ¶ 70.28. *Etatsraad Bang*] Lægen Ole Bang, Herman Bangs Farfader.

519.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Gads danske Magasin 1928 S. 212 f.

70.35. *det lille Klenodie*] Lystspillet »Romeo e Giulietta«, indleveret anonymt af Strømpfabrikant C. A. Warburg, en Parodi paa den Heiberg forhadte italienske Opera, opf. 1. Gang 16/5 1843 (se Pros. Skr. VII 335 ff. og Et Liv I 295 ff.).

520.

Collinske Brevsamling XXII b, 7 (K. B.).

71.11. »Gino«] var skrevet af den senere under Pseudonymet Carit Etlar bekendte Forfatter Carl Brosbøll. ¶ 71.16 f. *et ungt Menneske, som jeg har kjendt i flere Aar*] i Carit Etlars »Minder«, tilrettelagt af hans Hustru, hedder det, at Heibergs »Huus havde ogsaa aabnet sig for den unge Kunstner efter dennes heldige Universitetsdebuter [han fik 3 Gange tildelt Universitetets Guldmedaille], uden at han dog benyttede sig meget deraf« (88). ¶ 71.17. *udgivet flere Romaner*] »Madsalune« (1841) og Fortællingsamlingen »Foldingbro« (1840). ¶ 71.22 f. *endnu ikke bleven Student*] 1844 lykkedes det Brosbøll at tage Artium. ¶ 71.25. *immaturus*] »umoden«. ¶ 71.27. *det qualificerer ham ikke til at arbeide for et Theater*] Heibergs Dom over »Gino« lyder: »Det er et indenlandsk Forsøg i Victor Hugos Maneer, rigtignok meget lempeligere og mildere, men ogsaa med meget mindre Effect og med meget mindre Talent. Uagtet det vel staaer over meget Andet, som indleveres til Theatret, tør jeg dog ikke anbefale det til Brug for vor Scene, thi det er altfor løst sammenhængende, og Opfindelsen er meget outreret« (Brev af 9/3 1843 til J. Collin, Collinske Brevsamling 235, 4°, K. B.). ¶ 71.31 ff. »Falskmønteren« . . . »Hvem regjerer?«] ingen af dem blev opført; Censur 24/3 1843 i Collinske Samling 235, 4° (K. B.). ¶ 71.34. *et Stykke*] maaske »Eiaghs Sønner«, der opførtes 1. Gang 7/12 1844; Heibergs Censur er trykt i »Gads danske Magasin« 1928 S. 215 f. Efter Carit Etlars Fremstilling var det dog Heiberg, der havde animeret

ham til at skrive for Scenen: »Skriv os et Drama», sagde Heiberg, »det synes at ligge for Dem, et Heltestykke», føiede han til, medens han smilede og tog sig en Priis. »Fortæl om Mord og Dødsslag, om en Fader, der ofrer sit lille Barn, eller om Brødre, der liste om og myrde hinanden. Det hører til den Slags Skuespil, som Massen klapper af, medens Andre sidde og ryste paa Bænkene af Frygt for, at nu kommer Touren snart ned til dem at blive slagtede». Han smilede, tog sig atter en Priis Tobak og glemte, da jeg kom igjen, at han havde leveret Recepten til det Mesterværk [o: »Eiaghs Sønner«], jeg bragte ham. »Deres Stykke er for deklamatorisk», sagde han en Maaned senere, »for voldsomt; det gaar ikke« (»Minder« 88 f.).

521.

C. C. G. Andræs Arkiv (R. A.).

72.2 f. *Børskikkerten*] der vides ikke noget om, hvorvidt et saadant Instrument fandtes paa Københavns Børs. ¶ 72.4. *Corfitsen*] Vejviseren 1844 opfører: »Korfitsen, J. P. T., Mechanicus og Opticus, st. Kongensgade 226«. ¶ 72.7. *Campus*] »Felt«. ¶ 72.12. *Bakkegaarden*] Heibergs fik i Sommeren 1843 Lov at bo paa Halls Ejendom Ny Bakkegaard lige overfor Bakkehuset (Et Liv II 16 f.). ¶ 72.13. *Fruen*] Andræs Hustru Hansine var Søster til Forfatteren Hans Egede Schack og kendt for sine politiske Interesser og sit Arbejde for Kvindesagen.

522.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

72.27 f. *i Sorø til Examen*] Werlauff fungerede som Censor ved Sorø Akademi (se »Memoirer og Breve« XIII 133 og »Fra Fyens Fortid« I 361, II 103). ¶ 72.30 f. *Aagaard paa Iselingen*] Godsejer Holger Aagaard. Hans Gaard Iselingen og Kastrup Sogn, hvor Hansen havde Lærerebede, ligger begge i Nærheden af Vordingborg. ¶ 72.33. *Winer*] Georg Benedict Winer: »Bibliisches Realwörterbuch« (1820, 3. Aufl. 1847—48). ¶ 73.1. *Deres Skrift*] »Om Opdragelsesunderviisningen i Almueskolen. Duplik til Pastor Børresen« (1843).

523.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

73.24. *Poul Møllers Biographie*] Overlærer ved Metropolitanskolen F. C. Olsen var af Poul Møller udpeget til at udgive den filosofiske Del af hans efterladte Skrifter, der udkom 1842 og Aaret efter afrundedes med en Levnedsskildring af Digteren. ¶ 73.32. *et Par meget skarpe Steder*] trykt i nærværende Udgave II 92.2—3 og 92.20—22.

524.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt (delvis) i Gads danske Magasin 1928 S. 214.

74.3. »*Et Uheld*«] Forfatteren kendes ikke. ¶ 74.4. »*Talismanen*«] Nestroys »*Der Talisman*« blev ikke opført paa Det kgl. Teater, men blev i Bearbejdelse af Carl Borggaard Aabningsforestillingen paa Casino 26/12 1848. ¶ 74.10 f. *de tyske Forestillinger*] Altonas Skuespillerselskab havde i Juli 1843 paa Vesterbros ny Teater spillet »*Der Talisman*«. ¶ 74.17 f. *vedlagte Liste*] ikke bevaret. ¶ 74.18. *en ny Thrine*] fra 29/10 1843 spilledes Rollen af Jfr. Augusta Petersen (den senere Fru Schieman). Heiberg var altid meget ivrig for, at Rollen tildeltes en purung Pige (se Pros. Skr. IV 57 ff.).

525.

Collinske Brevsamling XXII b, 7 (K. B.).

74.35. *den 3die Septbr.*] denne Aften spilledes »*Romeo e Giulietta*« (se Noten til 70.35), hvori Fru Heiberg udførte Frederikkens Rolle. ¶ 75.2. *vor projecterede Sjællandstour*] en Gentagelse af den vellykkede Sjællandstur i 1838 (se Et Liv I 222 ff.) synes ikke at være kommet i Stand i 1843. ¶ 75.7. *Jomfru Marcher*] den senere Mad. Louise Rudolfine Sahlgreen. ¶ 75.7. *Frøken Trumfmeier*] spilledes fra 29/10 1843 af Jfr. Louise Petersen, den senere Fru Phister. ¶ 75.11. *Trine in spe*] se Noten til 74.18.

526.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Gads danske Magasin 1928 S. 214 f.

75.23. *Drømmen et Liv*] »*Der Traum, ein Leben*« (1834) blev aldrig opført paa Det kgl. Teater. ¶ 75.27. *Faderen og hans Søn*] en Oversættelse af Lemberts »*Der Papa und sein Söhnchen*«.

527.

J. G. Adlers Arkiv, Indlæg i Nr. 528 (R. A.).

76.1. *Ferdinand Printzlau*] da F. C. Printzlau 1824 gik af som Teatrets Bogholder og Hovedkasserer, blev hans ene Søn Frederik ansat i hans Embede. Ved dennes Død i 1832 udnævntes hans Broder Ferdinand til hans Efterfølger. For at dække en betydelig Gæld spillede han i Tallotteriet, og da dette ikke hjalp, forgreb han sig paa Teatrets Kasse og blev 7/2 1835 sat fast. Ved Stadsretten idømtes han 18/7 1837 Fæstningsarbejde, indtil han havde afbetalt sin Gæld; denne Dom stadfæstedes 8/1 1838 af Højesteret. Han overførtes til Kronborg, men blev 1843 indsat i Stokhuset i København, hvor han anvendtes som Sygepasser. Paa Grund af sin frygtløse Pleje af sine Medfanger under Koleraepidemien 1853 blev han 1854 benaadet, efter at hans

Hustru 15/1 s. A. havde bedt Heiberg om at intervenere til Fordel for ham (se Rob. Neiiendam i »Breve fra danske Skuespillere« II 274 og Overskou: »Af mit Liv og min Tid«, 2. Udg. II 268). ¶ 76.1. 26/9 1843] Dateringen fastsat i Henhold til L. 31. ¶ 76.11. *det Venskab De altid har baaret for mig*] Printzlau var 1827—30 Udgiver af »Kjøbenhavns flyvende Post«, ligesom det var ham, der udgav »Det kgl. Theaters Repertoire«. Der var saa meget mere Grund for Heiberg til at hjælpe ham nu, som Heiberg først 1850 fik afbetalt sin Gæld til ham (se Noten til II 219.30). ¶ 76.17. *Jessen og Schwartzten*] kan ikke identificeres.

528.

J. G. Adlers Arkiv (R. A.).

76.28. *Deres sidste Forfremmelse*] Adler var 18/9 1843 blevet udnævnt til Storkorsridder. ¶ 76.35. *mange foregaaende*] kendes ikke.

529.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.).

77.19. *Erik Glipping*] opførtes 1. Gang 25/1 1844, men blev blot spillet i alt 5 Gange. ¶ 77.20. *Camailan og Trøien*] af Ch. Ludv. Nostrat, indleveret i Februar 1842 under Titelen »Hovmesteren«; ikke opført.

530.

Nyere dansk Brevsamling XII, 4 (K. B.).

78.7 f. *et Bidrag*] Artiklen »Kirkelig Polemik«, der under Mærket »Kts.« tryktes i »Intelligensblade« IV Nr. 41—42 og var rettet mod H. P. Kofoed-Hansens Anmeldelse af Kierkegaards »Enten—eller« i det af Fyens Stifts literære Selskab udgivne Fjerdingaarsskrift »For Literatur og Kritik« (se Mynster: »Meddelelser om mit Levnet« 2. Udg. 277 og P. P. Jørgensen: »H. P. Kofoed-Hansen« 116 ff. og især 170 ff.).

531.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Gads danske Magasin 1928 S. 216.

78.27. *Malles Friere*] Vaudevillemonolog af ukendt Forfatter. ¶ 78.28. *Tivoli*] Lystspil af ukendt Forfatter. ¶ 78.29. *Adelma*] Tryllespil af ukendt Forfatter. ¶ 78.31. *Kongen drømmer*] et anonymt indsendt Drama af H. C. Andersen, som Heiberg varmt berømede i en Artikel i »Intelligensblade« IV Nr. 47—48 (= Pros. Skr. IV 350 ff.).

532.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 10.

79.4. »*Amanda*»] Lystspil i 4 Akter, opf. 1. Gang 20/4 1844; det spillede i første Sæson blot 4 Gange. ¶ 79.16. *Sapienti sat*] »den forstandige forstaar mig nok«. ¶ 79.25. *Knudsen*] Peter Knudsen, der debuterede 1842, kom ganske rigtigt til at udføre Rollen. ¶ 79.28. *Møller*] Peter F. Møller spillede ikke Baptistes Rolle, som blev givet til Rosenkilde. ¶ 79.28. *Oscar*] udførtes af Gundersen. ¶ 79.29. *Mad. Rung*] Komponisten Henrik Rungs Hustru Pauline, f. Lichtenstein, hvis Virke især faldt inden for Operaen. ¶ 79.30. *Jfr. Rosenkilde*] den senere Fru Sødring, hvem Rollen i Overensstemmelse med Heibergs Forslag blev tildelt. ¶ 80.19. *Adèle*] formodentlig den samme, som paa Personlisten kaldes en Hofdame, en Rolle, som ved Reprisen i 1871—72 gled helt ud. Ved de 4 første Opførelser udførtes den af Mad. Boje. ¶ 80.22. *Mad. Hansen*] Skuespillerinden Erhardine Hansen, f. Rantzau. ¶ 80.22. *Jfr. Andersen*] Skuespillerinden Anna Henriette Petrine Andersen.

533.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

81.3. *Skrivelse . . . af 26 Januar*] kendes ikke. ¶ 81.5. »*Stormen paa Kjøbenhavn*»] opførtes 1. Gang 21/1 1845 med Musik af H. Rung og spillede ialt 9 Gange.

534.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

85.4. *det kongelige Bibliothek*] se Nr. 522. ¶ 85.9 f. *et lille Selskab*] alle Personerne kan ikke identificeres, men det er i ethvert Fald nogenlunde sikkert, at Overauditøren er C. Hall og Højesteretsadvokaten Edouard Buntzen. ¶ 85.18. *Deres Skjæbne*] H. A. Hansen havde 21/8 1843 mistet sin Hustru. ¶ 85.26. *Cand. med. Buntzen*] Georg Buntzen. ¶ 85.26 f. *Strøms i Vordingborg*] Georg Buntzens Søster Marie var gift med Lægen Ole Strøm, der siden 1840 praktiserede i Vordingborg. ¶ 85.30. »*Urania*»] Heibergs astronomiske Aarbog, hvoraf der udkom tre Aargange 1844—46. ¶ 86.5. *vederhæftige Mand*] kan ikke oplyses.

535.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

86.17 f. *Deres Højesterets-Plaidoyer*] i April 1844 blev Lehmann Højesteretsadvokat. ¶ 86.19. *Vort Anliggende*] »Det skandinaviske Selskab«, stiftet 1843, bl. a. med Heiberg som Medindbyder, og af hvis Bestyrelse baade Heiberg

og Lehmann var Medlemmer, agtede at give en Forestilling til Fordel for Indbyggerne i den svenske By Växiö, der 1843 var blevet hærget af en svær Brand (jf. Hostrup: »Genboerne« I. 5). ¶ 86.20. *Amphitryo*] Molières Komædie. ¶ 86.22. »*Det var mig*«] Lystspil af Fagan og Favart (»*La servante justifiée*«), senest opført paa Det kgl. Teater i Sæsonen 1827—28. ¶ 86.25 f. *et andet Stykke*] se 88.30 ff. ¶ 86.28. *den bellmanske Scene*] Vaudevillesituationen »Ulla skal paa Bal«.

536.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

87.2. *Egenhændig Kopi*] da Krieger i 1862 samlede Stof til JLHeib. Br., sendte Lehmann ham Heibergs Breve samt Kopi af nærværende Brev tilligemed en nærmere Forklaring af Indholdet (J. L. Heibergs Arkiv, C 3, R. A.). ¶ 87.5. *de stakkels Brandlidte*] se Noten til 86.19. ¶ 87.15. *Olsen*] Overlærer F. C. Olsen, der i Digtet »Frue Kirkes Uhr i Aaret 1830« (i H. P. Holsts »Nytaarsgave fra danske Digtere« 1835 S. 183) lader Uret sige: »Tidt naar I sige, jeg stille staaer, / Fixstjernerne er det, hvorefter jeg gaær«.

537.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

88.7. *Fiat applicatio*] »Anvendelsen er let«. ¶ 88.27. *Hr. Phister i Skrivelse til mig*] kendes ikke. ¶ 88.31 f. *la nuit aux soufflets*] Lystspil i 2 Akter af Dennery og Dumanoir, opf. 2 Gange i anonym Oversættelse i Sæsonen 1844—45 under Titelen »En vanskelig Kasus«. ¶ 89.15. *Marstrands Decoration*] til Skandinavisk Selskabs Møde Julen 1843 — det Møde, hvor Ploug og Heiberg holdt Foredrag om Bellman — havde Marstrand og Sonne malet et Transparent, »Bellmans Apoteose«, foran hvilket Studentersangerne sang bellmanske Melodier.

538.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Gads danske Magasin 1928 S. 217 f.

89.23. »*Klintekongens Brud*«] lyrisk Drama af Chr. K. F. Molbech, opf. 1. Gang 8/3 1845. ¶ 89.34. »*Kongen drømmer*«] se Noten til 78.31.

539.

C. C. G. Andræs Arkiv (R. A.). Trykt i P. Andræ: C. G. Andræ I 221.

90.4. *vedlagte Manuscript*] kendes ikke; nævnes i P. Andræ: »C. G. Andræ« I 221 i Forbindelse med Sandsynlighedsberegning.

540.

Collinske Brevsamling XXII b, 7 (K. B.). Trykt i Edv. Collin: H. C. Andersen og det collinske Hus (1882) 354 og (delvis) i Breve til H. C. Andersen ved Bille og Bøgh 243 f. Andersens Skrivelse til Levetzau er trykt i Edv. Collins ovenanførte Skrift 358 f.

90.11. »*Lykkens Blomst*] indleveret anonymt af H. C. Andersen og opf. 1. Gang 16/2 1845 med Musik af H. Rung. ¶ 90.32 f. *Molbechs Anthologie*] se Noten til II 352.8. ¶ 91.2. *Schønheidens Fader*] Johs. Ewalds Sjælesørger, Pastor (senere Biskop) Joh. Chr. Schönheider, hvis Søn, Rentekammerdirektør Johan Franciscus Gottlieb Schönheider, endnu levede.

541.

Koncept i Collinske Brevsamling XVII, 12 (K. B.). Trykt i Breve fra H. C. Andersen ved Bille og Bøgh II 99 ff.

92.3. *Sagnet om Hyrden*] »Der Zwerg und die Wunderblume« (Grimm: »Deutsche Sagen« I (1816) 391 f.) ¶ 92.7. *at være glad i lidet* o. s. v.] H. C. Andersen: SS² X 175. ¶ 92.23. *Olsens Bog om Ewald*] F. C. Olsen: »Johs. Ewalds Liv og Forholde i Aarene 1774—77« (1835); Brevene havde først været trykt i »Kjøbenhavns flyvende Post. Interimsblade« Nr. 50—56.

542.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

93.6. *Post varios casus* o. s. v.] »under mange Omskiftelser, gennem saa mange Farer (kommer vi til)« (Vergils »Æneide« 1, 204). ¶ 93.6 f. *det bellmanske Efterspil*] se Noten til 86.28. ¶ 93.12. *for en sluttet Kreds*] den lille Vaudevillesituation blev dog senere spillet paa Det kgl. Teater, først ved Sommerforestillingerne 1845, derefter 4 Gange i den følgende Sæson. ¶ 93.15. *Musiken*] arrangeret over bellmanske Melodier af H. Rung. ¶ 93.25. *forandret Plan*] paa Foden af Brevet har Selskabets Formand H. N. Clausen tilføjet: »Selskabets Bestyrelse tilkommer, saavidt jeg veed, ikke nogen Afgjørelse af det omspurgte Punkt. Min personlige Mening er imidlertid den, at Man gjør bedre i at forbeholde sig Forestillingen til Efteraaret, for dermed at aabne Vinter-Saisonen. Jeg forudsætter herved, at 'aufgeschoben' ikke er 'aufgehoben'. Da der ikke i Samtidens Aviser, hvor Det skandinaviske Selskabs Sammenkomster ellers omhyggeligt omtaltes, er fundet noget om Opførelsen af »Ulla skal paa Bal«, synes den at være udgaet af Programmet, hvorimod i Februar 1845 for Medlemmerne spillede Carl Borgaards Studenterkomedie »Charlatanismen« og — som Erstatning for Heibergs Vaudevillesituation — Carl Plougs »Bellmansk Tableau« (se Axel Sørensen: »Studenterkomedier« 143). Orla Lehmann skriver ogsaa i sit (i Noten til 87.2) omtalte

Brev til Krieger: »Jeg mindes ikke at den kom istand, og navnlig har jeg ingen Erindring om den . . . omtalte Dramatisering af Bellmannske Figurer, hvilket Arbejde dog sees at være udført, men ikke at have tilfredsstillet ham selv«. ¶ 94.1. *Gammeltorv Nr 38*] J. Th. Suhrs Bolig.

543.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt (delvis) i Gads danske Magasin 1928 S. 218 ff.

94.5. »*Drøm og Virkelighed*«] efter Jul. Clausens Formodning (»Gads danske Magasin« 1928 S. 220) skrevet af Chr. Juul og maaske senere omarbejdet til »En Episode«, der opførtes 3 Gange i Heibergs Direktørtid 1852. ¶ 94.28. *Fru Brun*] Friederike Brun, i hvis Hjem Heiberg som ung havde færdedes meget. ¶ 94.29. *Etatsraad Reinhardt*] Zoologen Johs. Reinhardt. ¶ 95.15. *Sølyst*] hos Grosserer J. Th. Suhr, som Heibergs havde stiftet Bekendtskab med paa Baderejsen til Ems i Sommeren 1839. ¶ 95.18 f. *Agent Suhr og hans Familie*] J. Th. Suhr; han og hans Hustru Caroline, f. Falch, havde ingen Børn, men omgav sig altid paa Sølyst med deres Slægts Ungdom.

544.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

95.25 f. *Deres Manuscript*] til »Sange for Børn i Asyler« (1845 3: 1844), der udkom paa H. I. Bing & Søns Forlag og var dediceret til Dronning Caroline Amalie, der var stærkt interesseret i Asylsagen. ¶ 96.38. *Assessor Aagaard*] se Noten til 72.30 f.

545.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

97.6. *H. I. Bing & Søn*] hos dette Forlag var Heibergs »Danmark, et male-risk Atlas« udkommet. ¶ 97.18. *til Föhr*] her opholdt Hoffet sig denne Sommer.

546.

Collinske Brevsamling XXII b, 7 (K. B.). Trykt i Edv. Collin: H. C. Andersen og det collinske Hus (1882) 359 ff.

97.24. »*Lykkens Blomst*«] se Noten til 90.11. ¶ 98.24. *være in suspenso*] »henstaa uafgjort, lade staa blank«.

547.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

98.30. *Boller*] Hovedgaard under Frijsenborg.

548.

Bakkehusets Samlinger, Frederiksberg Kommunebibliotek.

99.7. *Julie Werliin*] Chr. Winthers tilkommende Hustru, f. Lytthans. ¶ 99.18 f. *Sie kommen von oben herab* osv.] Citat af Goethes »Hermann und Dorothea« 5. Sang V. 69 f. ¶ 99.27. *Etatsraad Bang*] se Noten til 70.28. ¶ 99.28. »*Sars-Koje-Selo*«] Lægen Ole Bang havde 1844 udgivet en Digtcyklus »Zarskoje-Selo. Mindeblad fra Rusland«, hvori han skildrer dette russiske Lystslot.

549.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Gads danske Magasin 1928 S. 220.

99.33. *Liden Kirsten*] Hartmanns Opera med Tekst af H. C. Andersen gik 1. Gang over Scenen 12/5 1846.

550.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

100.8 f. *min Flytning . . . til Søkvæsthuset*] Slutningen af Sommeren 1844 tilbragte Heibergs paa v. d. Maases Ny Bakkehus (Et Liv II 38). 12/10 1844 flyttede de ind i deres nye christianshavnske Hjem paa Søkvæsthuset (Et Liv II 69). ¶ 100.11. *indsmugles i Kjøbenhavn*] først 1852 ophævedes Konsumptionsafgifterne, der skulde erlægges ved Indførsel af Varer igennem Københavns Byporte.

551.

Ny kgl. Samling 1853 fol. I. Trykt i Karl Mantzius: *Min Far og jeg* 58 f.

100.29. *Mantzius . . . forlader det kjøbenhavnske Theater*] efter at have paa-begyndt et teologisk Studium brød Kr. Mantzius det af og debuterede 1842 paa Det kgl. Teater, men gjorde først rigtig Lykke paa Hofteatret ved sin Udførelse af Løjtnant v. Buddinge i »Genboerne«. Heibergs Brev er (if. Karl Mantzius: »Min Far og jeg« 59) skrevet, efter at han havde set ham i denne Rolle. Mantzius, der ført 1848 blev fast knyttet til Det kgl. Teater, var hen-vist til free-lancing og optraadte en Overgang i Norge. ¶ 101.20. *Winsløw junior*] Carl Winsløw (i Modsætning til hans ældre Broder Jacob Alexander, der ogsaa havde været ansat ved Det kgl. Teater); han var særlig fremragende i Karakterroller, men anvendtes ogsaa meget i Vaudeviller.

552.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Gads danske Magasin 1928 S. 222.

101.31. *Kong René's Datter*] lyrisk Drama af Hertz, opf. 1. Gang 5/4 1845 (jf. Noten til 105.9).

553.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

102.4. *medfølgende Stykke*] »Cromwells Søn«, en fri Omarbejdelse af et Femaktsstykke af Scribe til en Komædie i 2 Akter, der ikke blev spillet paa Det kgl. Teater trods Heibergs gunstige Votum (»Vil rimeligviis sees med Fornøielse«, Pers.hist. Tidsskr. 6. R. V 223), men derimod 1845 paa Odense Teater. Det blev trykt i Baggers Digtsamling »Øjeblikkets Børn« (1845). Carl Bagger havde iøvrigt leveret flere Digte til Heibergs »Flyvende Post« (se Biogr. II 103). ¶ 102.12. *Jfru Sønderskou*] Thora Sønderskou debuterede 1840—41 som Mariane i »Capriciosa« ved Müllers Selskab i Horsens; hun blev senere gift med Skuespiller Chr. Schmidt (se Karl Schmidt: »Skuespil og Theaterforhold i Odense« 114 f., 150). ¶ 102.12. *det Müllerske Selskab*] J. P. Müller, Betty Nansens Farfader, og efter hans Død hans to Sønner Theodor og Frederik, ledede en Teatertrup, der ansaas for Provinsens bedste og især spillede i Odense (se Rob. Neiiendam: »De farende Folk« 53).

554.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Gads danske Magasin 1928 S. 223.

102.22. *Overskous »Pak«*] opførtes 1. Gang 22/4 1845 og er ialt spillet 60 Gange paa Det kgl. Teater. ¶ 102.24. *bona mixta malis*] »godt blandet med ondt«.

555.

Collinske Brevsamling XXII, b 7 (K. B.). Trykt i Edv. Collin: H. C. Andersen og det collinske Hus (1882) 371.

102.31. *Ideen til »den nye Barselstue«*] H. C. Andersen indleverede dette Stykke anonymt, og da det gjorde megen Lykke (opf. 1. Gang 26/3 1845), ansaa han derved sin Teori bekræftet, at det var ham personlig, man herhjemme forfulgte. Ideen har han muligvis faaet ved i Kierkegaards »Forord« (1844) at læse disse Ord: »Hvorfor skriver Ingen en literair Barselstue?« (SV² V 27). Af Heibergs private Censurprotokol (Ny kgl. Saml. 686, 8°) fremgaar, at han havde en Mistanke om, at Forfatteren var Andersen. ¶ 103.3. »*Skinnet be- drager*«] anonym Komædie, opf. eneste Gang 29/12 1843.

556.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Gads danske Magasin 1928 S. 224.

103.10. »*Habakuk est capable de tout*«] Hentydningen er Udgiveren ukendt. ¶ 103.11. *medfølgende Skuespil*] Oehlenschlägers »Gjenfærdet paa Herlufsholm«, som ikke blev antaget (se »Bidrag til den oehlenschlägerske Litteraturs Historie« II 360 ff.).

557.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt (delvis) i Edv. Collin: H. C. Andersen og det collinske Hus (1882) 372 f. og Gads danske Magasin 1928 S. 224.

103.17. »Nøkken«] Opera af Franz Gläser med Tekst af H. C. Andersen, opf. 1. Gang 12/2 1853 og ialt kun givet 7 Gange. ¶ 103.29. *Conferensraad Lund*] Deputeret i Rentekammeret Chr. Lund, † 25/6 1845. ¶ 103.33. *Etatsraad Bang*] se Noten til 70.28. ¶ 103.34. *Professor Møller*] formodentlig Kirurgen Gundelach Møller, † 6/5 1845.

558.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

104.9. *Augusta Maria Hall*] Heibergs Forhold til Politikeren C. Hall og hans Hustru (en Datter af Arkæologen P. O. Brøndsted) var meget svingende. De to Familier havde lært hinanden at kende, da Heibergs i Sommeren 1842 havde lejet Sommerbolig paa Bakkehuset ligeoverfor Ny Bakkegaard, og i Sommeren 1843 havde Ægteparret faaet Lov til at bo paa Halls Ejendom (se Et Liv II 16). Sommeren 1844 beboede Heibergs v. d. Maases Ny Bakkehus (se Noten til 100.8 f.), hvorved de atter blev Naboer til Halls. Den følgende Sommer tilbragte Ægteparret derimod som Grosserer Suhrs Gæster paa Sølyst, og den i Brevet omtalte Episode maa vel være forefaldet ved et tilfældigt Besøg paa den forrige Sommers Opholdssted. Da Hall i 1854 var blevet Kultusminister og som saadan Heibergs Chef, opstod der en fjendtlig Stemning imellem dem, idet Heiberg opfattede det, som om Hall undergravede hans Stilling som Teaterdirektør. 1855 karakteriserer Heiberg i Brev til sin Hustru Fru Hall som »en væmmelig Kjelling, i Grunden en falsk og sledsk Character«, og Fru Heiberg svarer tilbage i samme Tone (Heib. Hjem 285, 290). ¶ 104.15 f. *Indianerinde*] Udtrykket kan Ud giveren ikke forklare, ligesaa lidt som det L. 19 forekommende Ord *roulettisk*. ¶ 104.20. *Operaen*] den italienske Opera paa Hofteatret, som Heiberg ikke yndede. ¶ 104.20 f. *Mdme Derancourt*] Truppens Primadonna Desirée Déran court, der skal have haft en smuk Stemme, men ikke længere var ung og havde et stærkt maniereret Foredrag (Overskou V 705 f.). ¶ 104.25. *Der Mensch ist ein träges Thier*] Citatet er ikke fundet. ¶ 104.27. *De rider vel meget ofte*] Heiberg var en passioneret Rytter og havde paa en Rejse til Jylland Sommeren 1833 købt sig en Ridehest, som han ved Krigen Udbrud 1848 afstod til Hæren (Et Liv I 179).

559.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 10.

105.9. *uagtet jeg iforveien skattede dets poetiske Værd*] i utrykte Optegnelser har Hertz flere Gange udtalt forskelligt, der kaster Lys over Heibergs Syn

paa »Kong Renés Datter«. I Dagbogen 22/2 1843 (Ny kgl. Samling 3179, 4°, II) hedder det: »læste Efterm Kl 6 for Hb.s Jolanthe. Han: Forberedelsen for lang; i. sandsynl. at hun i. kjendte Udtrykkene Farve etc. uddannet som hun var; ellers interesserer den, Fiinheder 'som i Alt De skriver!' Se mell hende og de to Riddere især smuk«. I en Optegnelsesbog (Ny kgl. Samling 2807, 4°, III P 303 f.) skriver han: »Til Det om mine Arbejder anførte en Beretning om René. At jeg, efter flere forgjæves Forsøg med andre Sujetter, tog fat paa dette, jeg havde stor Forkjærlighed for, skrev det paa 6 Uger, og læste det for d. Heib.ske Familie. Heib. selv fandt det 'naturligviis meget smukt behandlet, som det var at vente', men frygtede, at 'Fictionen, at hun selv i. vidste, hun var blind, ikke gik an, naar hun var tænkt af en saa udvikl. Aand og Dannelse'. Nu var der rigtignok i den 1ste Bearbejdelse adskill. Yttr. af hende, der i denne Hsde kunde være betænkelige, men disse kunde let gaae ud (som ogs. senere er skeet), og hs Dom forekom mig at maatte falde anderledes ud. Da nu hele Tyngdepunktet laae p denne Fiction, tabte jeg Lysten til at indsende Stykket og lod det ligge et Aar. Men da jeg tog det frem igjen og meget omhyggelig havde gennemgaaet det, var jeg aldeles overbeviist om, at baade Fictionen og hele Stykket maatte gaae igjennem uden Modstd og indleverede det 1844. At det skeete anonymt, havde flere Gr. hvorom paa et andet Sted. Det gjorde strax stor Lykke baade hos Directionen og Skuespillerne. Efter Generalprøven tilskrev Heib. mig et smukt Brev (det kan anføres) hvori han omtalte det med stor Interesse og lovede mig det bedste Udfald. Da det nu fik en saa udm. Modtagelse af Publ., spurgte jeg ham engang, om han eller Nogen af hans Kreds da havde fundet Fictionen betænkelig. Han svarede Nei; han selv havde fundet Alt naturligt og saaledes understøttet, at man uden Reflexion troede derpaa; og af hs Venner havde Ingen yttret den mindste Betænkelighed«. ¶ 105.13. *Omen accipias*] »du modtage Varslet«. ¶ 105.21 f. *borttage denne Anstødssten*] dette synes virkelig at være sket (se Mogens Brøndsted: »Henrik Hertzes Teater« 130).

560.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Gads danske Magasin 1928 S. 290 f.

105.28. »*Venusbjerget*»] Skuespil af Chr. K. F. Molbech, opf. eneste Gang 7/6 1845 med Musik af H. Rung. ¶ 105.29 f. »*Klintekongens Brud*»] se Noten til 89.23. ¶ 106.12. *Til dramatisk Digtning synes denne Forfatter ikke at have noget Kald*] Molbech gjorde grundigt disse Ord til Skamme ved sin senere store Teatersucces »*Ambrosius*«. ¶ 106.23 f. »*den første Kjærlighed*»] Lystspil af Scribe, der i Heibergs Oversættelse opførtes 1. Gang 10/6 1831.

561.

Collinske Brevsamling XXII b, 7 (K. B.).

106.31. *den omspurgte Sag*] Collins Forespørgsel er ikke bevaret, men ifølge Sammenhængen maa den have drejet sig om Heibergs Aflønningsforhold. ¶ 106.32. *saavidt jeg erindrer*] Heiberg afskedigedes fra sin Post som Lektor i Kiel ved kgl. Resolution af 22/7 1826. ¶ 106.35. *Prof. Flor*] Politikeren Chr. Flor var dansk Lektor med Professors Navn i Kiel 1825—45 (se »Danske Magazin« 6. R. VI 98 ff.). ¶ 107.1 f. *tilbød mig . . . 300 Rbdr.*] se »Danske Magazin« 6. R. VI 151. ¶ 107.6. *ved min Afgang fra den militaire Høiskole*] Heiberg afskedigedes herfra 1/11 1836, da Undervisningen i de humanistiske Fag ved en Omlægning af Studieplanen udgik. ¶ 107.7. *Det aarlige Gage-Tillæg*] se 206.4 ff. ¶ 107.13 f. *insinueret Theater-Directionen*] se Nr. 305.

562.

H. C. Ørsted fol. (K. B.).

107.22 f. *Radickes Optik*] Gustav Radicke: »Handbuch der Optik« (1839). ¶ 107.23. *Prechtl*] Joh. Joseph Prechtl: »Praktische Dioptrik« (Wien 1828), der citeres Pros. Skr. IX 442 ff. ¶ 107.23 f. *Göthes Atlas*] med Goethes »Farbenlehre« fulgte en Række Tavler, »Kupfern zu Goethes Farbenlehre« (u. A.). ¶ 107.26. *dette reent mathematiske Gebeet*] Heiberg var meget interesseret i optiske Problemer og udarbejdede i sine sidste 4 Leveaar en Række »Optiske Monographier«, der først blev udgivet efter hans Død (Pros. Skr. IX 375 ff.). ¶ 107.34. *Malus*] den franske Fysiker Etienne Louis Malus, der undersøgte Lysets Polarisation. ¶ 107.35. *malum*] »slet«. ¶ 108.28 f. *Orfilas og Magendies . . . Experimenter*] den franske Læge Mathéo José Bonaventure Orfila studerede Giftstoffernes Indvirkning paa Menneskelegemet og lagde derved Grunden til den moderne eksperimentelle Giftlære. Den franske Fysiolog François Magendie forkastede den ældre Lægevidenskabs anatomiske og naturfilosofiske Metoder til Fordel for Eksperimentet. Om Heibergs Syn paa hvad han kalder »den nuværende Naturforsknings experimentale Raahed«, se Nr. 1068. ¶ 109.1 f. *Göthes System*] i hans »Farbenlehre«. ¶ 109.23. *Brewster*] den skotske Fysiker David Brewster, der genopfandt Kalejdoskopet, udgav 1831 »Treatise of Optic«. ¶ 109.23. *Lacaille*] den franske Astronom Nicolas Louis Lacaille.

563.

Originalen ukendt. Trykt i Georg Brandes: Danske Digtere 88 ff. (Udeladelserne skyldes Brandes).

109.27. *21/7 1845*] Dateringen efter Brandes: »Danske Digtere« 88. ¶ 109.28. *Deres Roman*] »Slottet ved Rhinen eller de forskellige Standpunkter«

(1845), hvori Portrætter efter levende Model, bl. a. af H. C. Andersen (Digteren Eginhard). ¶ 112.34. . .] if. Georg Brandes (»Danske Digtere« 95) har Hauch paa dette Sted i Brevet tilføjet flg. Betragtning: »Min Mening var (hvad der vel i Sidstningen burde have været udtrykt tydeligere, og hvad der skal blive udtalt tydeligere, hvis der, medens jeg lever, kommer et nyt Oplag af Bogen), at Arthur ved sin Svaghed, sin Uselvstændighed og ved sin vaklende Opførsel med Rette havde forspildt sin Forbindelse med Franziska her paa Jorden, men (dette var, som jeg mener, Betydningen af hin Vision) gennem et langt Liv, hvori han bedre lærte at skjelne mellem Sandhed og Skin, og gennem en alvorlig Anger, var det dog muligt for ham at blive værdig til sin Elskedes Tilgivelse hisset. Til Emilie var han i ethvert Tilfælde for god«.

564.

Collinske Brevsamling XXII b, 7 (K. B.).

112.37. *Skrivelse af 22 August*] kendes ikke. ¶ 112.37 f. *min Fraværelse paa Hveen*] for at samle Stof til en Hven-Skildring til den astronomiske Aar-bog »Urania« i Anledning af 300-Aaret for Tycho Brahes Fødsel det følgende Aar drog Heiberg i Sommeren 1845 fra Sølyst over til Hven, hvor han opholdt sig i 8 Dage. Besøgets litterære Resultat blev Afhandlingen »Hveen, tilforn Danmarks Observatorium« (Pros. Skr. IX 147 ff.). ¶ 113.1. *min Pottemager*] Teatret vilde spille Heibergs Ungdomsarbejde »Pottemager Walter«, der aldrig var blevet opført. Det spilledes to Gange som Sommerforestilling 1845 og genopførtes først efter Heibergs Død i Sæsonen 1868—69. Harlekin spilledes 1845 af P. F. Møller, Doktor Pancreas af P. Knudsen, Birgitte af Mad. Winsløw og Titania af Jfr. H. Andersen. ¶ 113.14. *Familien paa Sølyst*] Grosrerer J. Th. Suhr og Hustru. ¶ 113.17. *Hellesen*] Lars Julius August Hellesen ledsagede Heiberg og fremstillede 10 Tegninger, der fulgte med Heibergs Afhandling (gengivet i Pros. Skr. IX).

565.

D. G. Monrads Arkiv (R. A.).

113.24 f. *Skrivelse af 29 August*] kendes ikke. ¶ 113.29. *Søtoft*] Digteren Nicolai Søtoft, der var død 5/6 1844, efterlod sig en Tragedie »Knud den Hellige«, som D. G. Monrad 1847 udgav som Tak, fordi Søtoft i 1826 havde hjulpet ham med at komme i Latinskole. Naar Monrad henvendte sig til Heiberg, var det, fordi denne havde vist Interesse for Søtofts lærde Tragedie »Danaiderne« (1842).

566.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Edv. Collin: H. C. Andersen og det collinske Hus (1882) 377 og Gads danske Magasin 1928 S. 291.

113.35. »*Hr. Rasmussen*«] anonymt indsendt Lystspil af H. C. Andersen, der opførtes eneste Gang 19/3 1846. ¶ 114.3. *private Kredses Omgangssprog*] især fra det collinske Hjem (se Rigmor Stampe: »H. C. Andersen og hans nærmeste Omgang« 33). ¶ 114.13. *Sangen til den 19de*] Christian VIII's Fødselsdag, d. 18. Septbr; fejredes Dagen efter i Teatret med en Sang af Heiberg (Poet. Skr. IX 299 f.).

567.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt (delvis) i Morgenbladet 13/12 1891 og Gads danske Magasin 1928 S. 291 f.

114.16. »*Intriguerne*«] Hostrups Vaudeville var skrevet til en Studenterforestilling, men spilledes til Trods for Heibergs afvisende Dom paa Det kgl. Teater (1. Gang 18/10 1846). Om Heibergs Forhold til Hostrup se Rob. Neiiendam i »*Pers.hist. Tidsskr.*« 11 R. V (1944) 170 ff.

568.

Collinske Brevsamling XXII b, 7 (K. B.).

114.33. *den forestaaende Forestilling*] vistnok Det kgl. Teaters Forestilling 10/10 1845 til Fordel for »Foreningen til forsømte Børns Frelse«, hvortil Heiberg skrev en Prolog (Poet. Skr. IX 250 ff.), der blev fremsagt af Fru Anna Nielsen. ¶ 115.1. *Stage*] Skuespilleren Gottlob Stage, der tillige var Teatrets Regissør og Instruktør, havde slidt sig op i Tjenesten og sank pludselig 3/10 1845 død om paa Gaden.

569.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Gads danske Magasin 1928 S. 292 f.

115.9. »*Frederik*«] af ukendt Forfatter, blev ikke opført. ¶ 115.15. »*En Aften i Djurgården*«] af ukendt Forfatter, blev ikke opført. ¶ 115.17. »*Ulla skal paa Bal*«] se Noten til 86.28. ¶ 115.20. *Wessels Ord*] Linierne er dog ikke af Wessel selv, men foranlediget af hans Vers »Med en Gave til de Fattige«, som blev læst op i et Selskab og fortsat af flere (Wessel: »*Skrifter*« II 1845 S. 65). ¶ 115.30. *sin lille Ballet*] den skandinaviske Stemning havde ogsaa faaet Bournonville til at komponere en Ballet »Bellman eller Polskdansen paa Grönalund«, der havde Premiere 3/6 1844 og er spillet 118 Gange.

570.

Originalen efter Trykningen fundet i Ny kgl. Samling 1538 fol. VII; her aftrykt efter Ny kgl. Samling 1730 fol. I.

116.10. *den Biographie af den Afdøde*] »Selskabet til den danske Litteraturs Fremme« udgav 1847—51 2 Bind »Samlinger til Schack Staffeldts Levnet« ved F. L. Liebenberg (se dennes »Nogle Optegnelser om mit Levned« 33 ff. og Paul V. Rubow: »Oehlenschlägers Arvtagere« 66 f.). ¶ 116.22 f. *Det, som De allerede har virket*] Liebenberg havde 1843 udgivet hans Digte. Om Heibergs høje Vurdering af Staffeldt se Biogr. III 40 f.

571.

Ny kgl. Samling 1730 fol. I.

116.28. *Deres Skrivelse*] kendes ikke. ¶ 116.30. *udgive Schack Staffeldts Reiseberetninger*] i Liebenbergs Udgave blev »Uddrag af Schack Staffeldts haandskrevne Beretning om hans Reise i Tydskland og Norditalien 1796—1800« medtaget paa Tysk.

572.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

117.32. *G. F. V. Lund*] Filologen, Overlærer (senere Rektor) Georg Lund. ¶ 118.3. *Oprindelsen til Ordet »Hveene«*] Pros. Skr. IX 193. ¶ 118.14. *lig hin pegasæiske Jason«*] Pros. Skr. IX 296. ¶ 118.16. *Sophie Brahe*] der er Tale om det hende tillagte Digt »Urania til Titan«; Oluf Friis (»Den danske Litteraturs Historie« I 449) har imidlertid godtgjort, at det er Tycho, der har skrevet Digtet. ¶ 118.30. *Raimar Bjørne*] Ditmarskeren Reimer Bär (Raimarus Ursus Ditmarsicus) besøgte 1584 som ungt Menneske Tyge Brahe paa Hven, men blev aabenbart negligeret af Øens Herre, hvad han siden gengældte med at udsende et Skrift »Om astronomiske Hypoteser«, hvori han fremstillede det, som om Tyge Brahe havde stjaalet sit Verdensbillede fra ham, og paa alle Maader rev ned paa den store Astronom (se Pros. Skr. IX 281 ff.).

573.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Morgenbladet 13/12 1891 og Gads danske Magasin 1928 S. 293 f.

118.37. *De Fattiges Dyrehave*] Heiberg blev aldrig rigtig tilfreds med dette Stykke af Hertz (se Nr. 798, 1083), der først kom til Opførelse 17/12 1859 (se Mogens Brøndsted: »Henrik Hertzes Teater« 90 f.). ¶ 119.6. *Tic-Tac-Scenen*] 22. Scene, hvor det er paalagt Nærum af følge Perpendikelen i et Ur, og hver Gang det gaar frem og tilbage at sige »Tik, tak«. ¶ 119.13. *tre Hoved-*

personer tale Svensk] Clara, Gustav (senere kaldt Georg) og Sjöberg; ved Omarbejdelsen 1853 gjorde Hertz Georg til Dansker og lod Sjöberg tale Holberg-tidens Dansk. ¶ 119.26. *Captatio benevolentiae*] »Bøn om Overbærenhed«.

Om Stykket foreligger i Det kgl. Teaters Arkiv (Ujournaliserede Breve mellem Medlemmer af Direktionen, R. A.) nogle Breve, udvekslede mellem Collin og Adler.

574.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

119.34. *et Brev*] af 7/2 1846, findes i Collinske Brevsamling XXII b, 10. ¶ 120.18 f. *Overskou . . . vil anlægge et Folketheater*] 1846 fik han Bevilling til at oprette et københavnsk Privattheater og indbød i en Piece »Folketheatret« til at tegne Aktier i det, men det lykkedes ham ikke at bringe sin Plan til Virkeliggørelse.

575.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

120.36. *Julegave*] Heibergs astronomiske Aarbog »Urania for 1846« med hans Afhandlinger om Hven og om Tycho Brahes Søster Sofie. ¶ 121.13. »at lade Slangen bide sig i Halen«] til Forfatteren Karl v. Holtei udtalte Goethe 15/5 1827: »Wir haben hier in diesem Gartenhäuschen tüchtige Jahre verlebt, und weil es denn mit uns sich auch dem Abschlusse nähert, so mag sich die Schlange in den Schwanz beißen, damit es ende, wo es begonnen« (Weimar-Ausgabe, Anhang: »Gespräche« VI 137). ¶ 121.14. *Deres allerførste Ungdomspoesie*] Skuespillet »Tycho Brahes Spaadom« (1819). ¶ 121.31. *Schubert*] Astronomen Friedrich Theodor Schubert, der var en meget alsidigt dannet Videnskabsmand. ¶ 122.3. *Langebek*] Historikeren Jakob Langebek, Redaktør af det endnu bestaaende Tidsskrift »Danske Magazin«, hvis 2. Bind (1746) delvis var helliget 200-Aars Mindet om Tycho Brahes Fødsel; de her udgivne Aktstykker kalder Heiberg i Afhandlingen om Hven »uden Sammenligning det i biographisk Henseende Vigtigste, som nogensinde er publiceret om Tycho Brahe« (Pros. Skr. IX 165). ¶ 122.4 f. *den korte Skizze*] Molbechs Foredrag i »Det kgl. danske Selskab«: »Jakob Langebeks Minde«, trykt i »Danske Magazin« 3. R. II S. IX ff. ¶ 122.9. *et andet lille Skrift*] Afhandlingen »Ludvig Holberg og hans Samtid« fra »Historisk Tidsskrift« VI (1845) 469 ff. ¶ 122.12. *superflua non nocent*] »det overflødige skader ikke«.

576.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I.

577.

Ny kgl. Samling 2973, 4°, I.

123.29. *H. C. Schumacher*] den i Holsten fødte Astronom Heinrich Christian Schumacher (se Noten til 138.33 f.). Heibergs Breve til ham (Preussische Staatsbibliothek, Berlin) er flere Gange uden Resultat eftersøgt; i Januar 1948 svarede, at de ikke var kommet tilbage efter Evakueringen under 2. Verdenskrig og antoges at være gaaet til Grunde. ¶ 123.32. *das . . . schöne Geschenk*] »Urania« 1846.

578.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Pros. Skr. VII 381 f.

124.13. »*Trolddom*«] Skuespil af P. V. Jacobsen, opf. 1. Gang 19/11 1847, ialt 5 Gange. Sproget er ikke holbergsk, men bygget paa Retsdokumenter fra det 16. Aarhundrede.

579.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.). Brevet foreligger smukt indbundet i et forsølvet Bind.

125.6. *Lauritz Vilhelm Petersen*] den Gang en ung teologisk Student, senere Amanuensis ved Det kgl. Bibliotek (se Chr. Bruun: »Erindringer fra det gamle kongelige Bibliothek« 10 og 18) og som Lærer for Christian IX's Børn udstyret med en Professortitel. Hans Iver for Tycho Brahe, der indbragte ham Navnet »Tycho Brahe-Petersen«, foranledigede ham til at udsende et lille Skrift »I Anledning af den Billedstøtte, som agtes reist for Tycho Brahe i Kjøbenhavn« (1846). Han fik Kunstforeningen interesseret i Sagen, og der nedsattes en Komité til at indsamle Pengemidler; Arbejdet blev overdraget til H. V. Bissen, men da Indsamlingen ikke forløb tilfredsstillende, maatte Planen foreløbig henlægges, indtil Bissens Tycho Brahe-Statue i 1876 kunde afsløres. ¶ 126.6. *i Slutningen af Artiklen »Hveen«*] Pros. Skr. IX 273 f. ¶ 126.14. *pia desideria*] »fromme Ønsker«. ¶ 127.21. *Ei sligt et Monument osv.*] »Tycho Brahes Spaadom« (1. Udg. 1819) 68, gengivet efter Hukommelsen. ¶ 127.35. *f. en Festlighed paa Hveen*] Initiativet hertil blev taget af »Det skandinaviske Selskab«, og en fælles svensk-dansk Fest afholdtes 21/6 1846 paa Hven, hvortil Heiberg skrev en Sang (Poet. Skr. IX 135 ff.). ¶ 128.5. *Hetsch*] Arkitekten G. F. Hetsch. ¶ 128.5. *Dalhoff*] Hofguldsmed Jørgen Dalhoff, der udførte Thorvaldsens Broncestatue af Christian IV i Roskilde Domkirke. ¶ 128.33 f. *Thorwaldsen ønskede . . . at afbilde vor . . . Astronom*] if. Meddelelse fra Direktør for Thorvaldsens Museum Sigurd Schultz foreligger der ikke noget om, at Thorvaldsen har haft en saadan Plan. ¶ 128.37. *Bissen*] se Noten til 125.6. ¶ 128.40—129.1. *en Skamstøtte*] Korfitz Ulfeldts, der stod paa Graabrødretorv, men 1842 hen-

flyttedes til Nationalmuseet. ¶ 129.7 f. *sit Firehundredaars Regjerings-Jubilæum*] den første af Oldenborgerne besteg Danmarks Trone 1448. ¶ 129.17 f. *Preben Greve af Bille Brahe*] var interesseret i Kunst og Videnskab og Medlem af den første Stænderforsamling i Roskilde (se Nr. 585). ¶ 130.5. *Adam Müllers Maleri*] det fra litografiske Gengivelser bekendte Maleri, der hænger i Helligaandskirken i København, fremkom 1837—38 som et Resultat af Kunstforeningens Opfordring til Kompositioner i Anledning af Reformations-jubilæet.

580.

Ny kgl. Samling 2312, 4°. Trykt i Af efterladte Breve til J. P. Mynster 238 ff.

131.8. *den skønne Gave*] Mynsters »Taler ved Præste-Viels« 2. Samling (1846); Nr. XXV handler om »Erkiendelse af Sandheden til Gudfrygtighed«. ¶ 131.30. *Baco*] den engelske Filosof Francis Bacon. Maaske sigtes der til flg. Sted i hans Afhandling »De augmentis scientiarum«: »Quin potius certissimum est, atque experientia comprobatum, leves gustus in philosophia movere fortasse ad atheismum, sed pleniore haustus ad religionem reducere« (»The Works of Francis Bacon« I 1857 S. 436, jf. Fodnoten) (oplyst af Dr. phil. S. V. Rasmussen). ¶ 131.35. *in petto*] »i Tanken, hemmelig, for sig«.

581.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i S. Kierkegaard: Efterladte Papirer ved Barfoed II 414 f. og Personalhistorisk Tidsskrift 12. R. II (1947) 9.

Afvigende Koncept i Kierkegaards Arkiv (K. B.).

132.22. *en lille Bog*] »En literair Anmeldelse« (1846), der omhandler Fru Gyllembourgs Novelle »To Tidsaldre«.

582.

Søren Kierkegaards Arkiv, D 2 (K. B.). Trykt i Efterladte Papirer ved Barfoed II 415 f. og Personalhistorisk Tidsskrift 12. R. II (1947) 9 f.

132.31. *Deres to sidste Skrifter*] »Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift« (1846) og »En literair Anmeldelse« (1846). ¶ 133.3. *hans egen Bevidnelse*] Fru Gyllembourgs Svar er trykt i Kierkegaards »Efterladte Papirer« ved Barfoed II 418 ff. ¶ 133.16. *Robert i »Amors Genistreger«*] Hertz' Skuespil I. 3: »Ja, hvor er Middelveien her saalige? / At tie eller tale; den Manøver / At gaae i Midten, man forgjæves prøver«. ¶ 133.17 f. *jeg selv har engang anført den samme Modsætning*] Pros. Skr. II 173. ¶ 133.21. *Climaci Indlæg*] »Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift«, der fremkom under Forfatternavnet Johannes Climacus, er rettet mod Hegels Filosofi; det er sikkert Diplomati, naar Heiberg undviger at tage Stilling til Skriftets Indhold.

583.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i S. Kierkegaard: Efterladte Papirer ved Barfoed II 416 ff. og Personalthistorisk Tidsskrift 12. R II (1947) 10 f. 133.29. *min Broder ved Sorøe*] Peter Chr. Kierkegaard, da Sognepræst i Pedersborg.

584.

Ny kgl. Samling 2973, 4°.

134.31 f. *dem Comité beizutreten*] se Noten til 125.6; Komiteen kom til at bestaa af Treschow, Hetsch, F. M. Knuth, Schumacher og J. Th. Suhr; Heiberg ønskede ikke at indtræde i den (se 137.26 og Haavard Rostrup: »H. V. Bissen« I 262 f.). ¶ 135.21. *Olufsen*] Professoren i Astronomi ved Københavns Universitet Chr. Friis Rottbøll Olufsen. ¶ 135.31. *Arbeiten über die Mondsparrallaxe und die Sonnenfinsterniss*] Doktorafhandlingen »Disquisition de parallaxi Lunae« (1840) og Meddelelser i »Astronomische Nachrichten«. ¶ 135.32. *Sonnentafeln*] »Tables du soleil« (1853), udg. for Videnskabernes Selskab ved P. A. Hansen og Olufsen. ¶ 136.1. *Astronomische Nachrichten*] det af Schumacher 1823 grundlagte Tidsskrift, det den Gang berømteste af alle astronomiske. ¶ 136.16. *den Platz wo die Bildsäule errichtet werden soll*] Heiberg havde søgt Audiens hos Christian VIII for at indhente Tilladelse til at rejse Statuen paa en offentlig Plads. ¶ 136.19. *Holkens Bastion*] Tycho Brahe ejede ganske vist en Gaard i Farvergade, hvor Vartov nu ligger, og fik 1589 overladt et Stykke af den ved Gaarden liggende Vold, fordi der laa et Fæstningstaarn, som kunde bruges til Observatorium, men der vides ikke noget om, at han foretog Observationer herfra (meddelt af Kustode Harald Mortensen). Ved Udgravninger fandt man 1948 Resterne af Taarnet, det saakaldte »Vandmølletaarn« (se »Berlingske Aftenavis« 17/3 1948). ¶ 136.29. *Historia coelestis*] udgivet 1666 i Wien af Alb. Curtius (under Navnet Lucius Baretus). Statuen i Kremsmünster Stift i Nedre-Østrig er skaaret i Træ 1788 efter det her omtalte Kobberstik og har altsaa ingen større Portrætværdi (meddelt af Kustode Harald Mortensen). Bissen benyttede til sin Statue det i 1859 brændte Tycho Brahe-Portræt af Gemperlin (Haavard Rostrup: »H. V. Bissen« I 262).

585.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

137.1. *Preben Bille-Brahe*] se Noten til 129.17 f. ¶ 137.13. *L: V: Petersen*] se Noten til 125.6.

586.

Ny kgl. Samling 2973, 4°.

137.27. *Olufsen*] se Noten til 135.21. ¶ 137.30. *Treschow*] Højesteretsadvokat Fr. Treschow, Ejer af Brahesborg. ¶ 138.1. *Disce puer osv.*] »du Dreng, lær Dyd af mig og haardt Arbejde og kækt at have baaret Skæbnens Omskiftelser.« ¶ 138.6. *Plössl*] den østrigske Optiker Simon Plössl var Instrumentmager i Wien; hans fortrinlige Kikkerter omtales oftere af Heiberg (se f. Eks. Pros. Skr. IX 464). ¶ 138.7. *Voigtländer*] den bekendte, i Wien fødte Optiker Peter Wilh. Fr. Voigtländer.

587.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

138.28. *den Meddelelse*] Brevet ukendt. ¶ 138.29. *Kunstforeningen*] Orla Lehmann var 1846 blevet valgt ind i Foreningens Bestyrelse (se »Kunstforeningen i Kjøbenhavn« 1864 S. 66). ¶ 138.33 f. *aldrig har forrettet sin Tjeneste*] 1810 blev Schumacher ekstraordinær Professor i København, men p. Gr. af et skævt Forhold til sin Kollega Thomas Bugge fik han Lov at gøre Tjeneste først ved Hamburgs, senere ved Mannheims Observatorium, og først ved Bugges Død 1815 blev han ordinær Professor ved Københavns Universitet. Allerede 1816 fik han imidlertid oprettet et Observatorium i Altona, og her opholdt han sig til sin Død og var fra 1821 fritaget for sine Professorpligter. Med rundhaandet Støtte fra den danske Stat lykkedes det ham at gøre Altonas Observatorium til et Centrum for Gradmaaling. ¶ 139.5. *kostet Danmark over en Million*] det er rigtigt, at baade Regeringen og Frederik VI ydede ham efter Forholdene meget store Subsidier. ¶ 139.15. *Bang*] Politikeren P. G. Bang, der 1844 var blevet kgl. Kommissarius ved den sjællandske Jernbane. ¶ 139.19. *Skandalerne fra F VI Tid*] Adjudantregimentet (se 143.2).

588.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

140.27. *Bessel*] den tyske Astronom Fr. Wilh. Bessel. ¶ 140.27. *Struve*] den tyske Astronom Wilhelm v. Struve. ¶ 140.30. *Hind*] John Russell Hind. ¶ 140.31. *Circularer*] Schumacher rundsendte regelmæssigt trykte Meddelelser om astronomiske Observationer til Kolleger i andre Lande. ¶ 141.36 ff. *Tycho Brahe . . . fandt . . . Tilflugt i . . . Holsteen*] efter at hans Situation i Fædrelandet 1597 var blevet uholdbar, drog han sydpaa og opholdt sig en Tid hos Statholderen Henrik Rantzau paa Slottet Wandesburg. ¶ 142.1. *Langenau*] Edward Georg Wilhelm v. Langenau. ¶ 142.3. *det . . . ussingske*

Andragende] i Stænderforsamlingen 1844 foreslog Tage Algreen-Ussing, at Kongen skulde træde op mod den slesvig-holstenske Bevægelse ved at erklære Monarkiet for »et eneste uadskilleligt Rige«. ¶ 142.12. *Arago*] den franske Fysiker og Astronom Dominique François Arago. Han var Medlem af Deputeretkammeret som Repræsentant for det yderste Venstre, tog Del i Juli-revolutionen og blev 1848 Forsvarsminister i den provisoriske Regering. ¶ 142.19. *Petersens Brev*] antagelig Nr. 579.

589.

J. L. Heiberg, A 2 (R. A.).

142.36 f. *Kaart over Asperges- og Tulipanbeddene ved Altona*] under Schumachers Auspiciér tegnede Kaptajn Nyegaard et meget detailleret Kort over »Altona im Jahre 1836«. ¶ 143.18. »See det var nu nok om *Snuustobak*«] Molière: »Don Juan« I. 1 (overs. 1844 af Overskou). ¶ 143.19 f. *en stor Folkefest paa Hveen*] se Noten til 127.35 f. ¶ 143.24. *den belovede Cantate*] se Noten til 127.35 f. ¶ 143.28. *Berggreen*] Komponisten A. P. Berggreen. ¶ 143.31. *Fabula docet*] »Moralen er«.

590.

Ny kgl. Samling 3341, 4° I. Trykt i Haavard Rostrup: H. V. Bissen II 50. 144.2. *Treschow*] se Noten til 137.30. ¶ 144.4. *vedlagte to Breve*] kendes ikke.

591.

Ny kgl. Samling 3103, 4°.

144.12. *Fr. Fabricius*] Bibliotekar og virksomt Medlem af Studenterforeningen. ¶ 144.14. *mit Digt om Thorvaldsen*] Prologen ved Det kgl. Teaters Mindefest for Thorvaldsen 9/4 1844 (Poet. Skr. IX 185 ff.). ¶ 144.15. *Deres Samling af fædrelandshistoriske Digte*] »Samling af fædrelandshistoriske Digte« (2. Udgave 1846). ¶ 144.21. »100 *Lyriske Digte*«] »Eet Hundrede lyriske Digte af den danske Litteratur«, udg. af Heiberg 1842, 2. Oplag 1846. ¶ 144.34 f. *at man ved et Leilighedsdigt udsletter dets Præg af Leiligheden*] lignende Betragtninger gør Heiberg gældende i Afhandlingen »Det Dramatiske i det Lyriske« (Pros. Skr. IV 476 ff.). Fabricius valgte da efter Heibergs Ønske at optrykke Digtet uforandret.

592.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

145.15. *Vilhelm Faxe*] Biskop i Lund, paa dette Tidspunkt 79 Aar gl. Han var meget historisk interesseret og havde 1824 udgivet Skriftet »Fornlemninger af Tycho Brahes Stjerneborg och Uranienborg på ön Hvéen«, der omtales i

Heibergs Hven-Skildring (Pros. Skr. IX 166). ¶ 145.22 f. *min sal. Fader*] Provst Jacob Faxé. ¶ 145.34. *Prosten Ekdahl*] Nils Johan Ekdahl omtales Pros. Skr. IX 166 for sine Udgravninger af Ruinerne paa Hven. Heiberg traf ham paa sin Rejse til Stockholm 1852 (se Biogr. III 161). ¶ 146.2. *hosföljande konungabref*] kendes ikke.

593.

Ny kgl. Samling 2973, 4°.

146.22 f. *das bedrøvelige Datum*] Terminsdagen 11/6, hentyder til Holbergs »Den 11. Juni« V. 11. ¶ 147.1. *St. Hansdag*] Dagen for Festen paa Hven var 21/6 (ikke St. Hansdag). ¶ 147.4. *Steinheil*] den tyske Fysiker K. A. Steinheil. ¶ 147.6 f. *Hornstein*] Assistent ved det kejserlig-kongelige Observatorium i Wien C. Hornstein. ¶ 147.7. *A. N.*] »Astronomische Nachrichten«, red. af Schumacher 1846 Nr. 558—59.

594.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

147.18 f. *högtärade skrifvelsen*] forgæves eftersøgt i Sverige. ¶ 147.22. *de öfversände handlingar*] se 146.2.

595.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

147.29. *G. V. Blom*] Officeren Gustav Vilhelm Blom, der faldt ved Isted 1850. Han udgav 1847 en Samling »Digte«, som han sendte Heiberg med et (her ikke medtaget) Brev 18/4 1847 (R. A.). Blom var en nær Ven af Grundtvigs Sønner, især Johan, og ved hans Død skrev Grundtvig et Mindedigt over ham (»Poetiske Skrifter« VII 304 ff); se »N. F. S. Grundtvig og hans nærmeste Slægt under Trearskrigen«, udg. af Ingeborg Simesen. ¶ 147.33. *et Digt*] »Et Tidsbillede, dramatisk Digt«, der aldrig blev udgivet (Ms. i Ny kgl. Samling 457, 8°).

596.

Ny kgl. Samling 457, 8°.

597.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Pros. Skr. VII 383 ff. og Bidrag til den oehlenschlägerske Literaturs Historie II 366 f.

150.12. *Oehlenschlägers Drama*] »Amlæth«, opf. 1. Gang 14/11 1846 og spillet 9 Gange. ¶ 150.22. »Gjenfærdet paa Herlufsholm«] se Nr. 556.

598.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Morgenbladet 13/12 1891 og Gads danske Magasin 1928 S. 297.

151.17. »Valgerda«] Heibergs egen Komædie, indleveret anonymt i en Periode, da han stod skarpt til Publikum og Presse; opf. 1. Gang 5/2 1847 og spillet ialt 44 Gange.

599.

C. C. G. Andræs Arkiv (R. A.). Trykt i Poul Andræ: C. G. Andræ I 219.

600.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Morgenbladet 13/12 1891 og Gads danske Magasin 1928 S. 297 f.

152.2. »Ninon«] opf. 1. Gang 4/3 1848, indtil 1889 ialt spillet 30 Gange. ¶ 152.30. *quidlibet audendi*] »at vove hvadsomhelst« (Horats: »Ars poetica« 10).

601.

Collinske Brevsamling XXII b, 7 (K. B.).

153.3. *Forespørgselen*] Brevet ukendt; Collin har aabenbart udbedt sig Heibergs Mening om, hvilket Stykke »Valgerda«, der ikke spiller en hel Aften, burde kædes sammen med. ¶ 153.11 f. *den virkelige Frøken Valgerda*] Lærerinden Marie Arnesen, der havde givet Heiberg Ideen til Stykket ved at skrive et aabent Brev i »Fædrelandet« 17/3 1845 til Tyskeren Ernst Moritz Arndt. Hendes Søster Forfatterinden Benedicte Arnesen-Kall fortæller i sine »Livserindringer« 327 f., hvorledes hendes Familie, der var opskræmt ved Rygtet om Stykkets Indhold, fik den unge Jurist og Forfatter H. H. Nyegaard til ved et Besøg hos selve Digteren at forhøre sig om dets Forhold til Virkeligheden. »Beskeden gik ud paa, at Heiberg Intet vidste, eller lod som om han Intet vidste om, at der stod en levende Original bag ved det pseudonyme Navn; at det kongelige Theater ikke befattede sig med Personligheder, og at — forsaavidt der var Tale om en Valgerda i det Stykke, der skulde opføres — saa stod hun paa alle Punkter med Palmer i Hænderne« (328).

602.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Otto Borchsenius: Hjemlige Interiører 96 ff. og Gads danske Magasin 1928 S. 294 f.

153.24. 1846 [?: 1847]] Aarstallet fremgaar af Heibergs private Censurprotokol (Ny kgl. Samling 686, 8°). ¶ 153.25. *Knud Svendsøn*] Chr. Hviid Bredahls »Knud Svendsøn« indsendtes 1836 til Molbech, der efter lang Betænkningstid sendte det tilbage som ubrugeligt for Scenen (se »Danske Studier« 1910 S. 37 ff. og Thyregod: »Christian Bredahl« 186 ff.). Efter Edv. Collins

Raad henvendte Forfatteren sig 1847 til Heiberg med sit Stykke og fandt hos ham en Velvillie, der var saa meget mere uventet, som Bredahl 1832 havde rettet Rimbrevet »Fra gammel Gumba« mod »Gengangerbreve« og Heiberg og i »Kjøbenhavnsposten« 1833 havde satiriseret over Heiberg i Skikkelse af Kritikerens J. L. Tuttentrip. Til Edv. Collin skrev han: »Heiberg lod det ikke bero ved at slette ud, hvad han ansaa misligt for Scenens Tarv; han hjalp mig til Rette i andre Henseender, kort: jeg maa beklage, at jeg ikke har henvendt mig til ham for længe siden« (Otto Borchsenius: »Hjemlige Interiører« 96). 1886 udtalte Fru Heiberg efter at have læst Borchsenius' Skildring af Bredahl i Bogen »To Digttere« sin Beklagelse over »at have levet samtidig med en saa storslaaet rørende Personlighed, uden at have kunnet være det mindste for den ensomme, forladte Mand, uden at kjende ham og hans tragiske Skjæbne« (Borchsenius: »Hjemlige Interiører« 101). Da Heiberg var blevet Teaterdirektør, var »Knud Svendsøn« et af de første danske Stykker, han bragte til Opførelse (29/12 1849), men dets Scenskæbne var krank; det blev ialt kun opført 2 Gange og hilstes med Piben. ¶ 153.29 ff. *den historiske Tragedie . . . en affloreret Væxt*] jf. II 305.8 og Noten til 53.12 f. ¶ 154.17 f. *P. L. Møllers Brev*] Kritikerens P. L. Møller indsendte Manuskriptet til Teatret, ledsaget af et Brev af 27/1 1847 (Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve, R. A.). Grunden til de uvillige Bemærkninger om P. L. Møller var den Behandling, Heiberg fra hans Side var blevet Genstand for i hans »Nye Intelligensblade« og »Arena«. ¶ 154.22. *sin Udenlandsreise*] P. L. Møller forlod Landet 1847 (ikke 1846 som angivet i »Biografisk Leksikon«, 2. Udg.) og vendte aldrig tilbage. ¶ 154.25. »*Æsthetisk Sands*«] til Trods for den nedsættende Dom om Stykket bragte Heiberg det til Opførelse i sin Direktørtids første Sæson; opf. 1. Gang 28/9 1849, men kun spillet 5 Gange. ¶ 154.37 f. »*Intriguerne*«] se Nr. 567.

603.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt (delvis) i Gads danske Magasin 1928 S. 298 f.

155.4. »*Representantene*«] Forfatteren kendes ikke. ¶ 155.8. *Kleist er . . . en udmærket poetisk Genius*] hans Skuespil »Der Prinz von Homburg« havde en varm Beundrer i Heiberg (se Pros. Skr. VII 191 ff.), men »Der zerbrochene Krug« blev ikke opført paa Det kgl. Teater.

604.

C. C. G. Andræs Arkiv (R. A.). Trykt i Poul Andræ: C. G. Andræ I 222 f.

155.30. *Francoeur*] den franske Matematiker Louis Benjamin Francoeur, der 1812 udgav »*Uranographie*«. ¶ 156.3 f. *et Skrift af Ørsted*] ikke fundet.

605.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt (delvis) i Gads danske Magasin 1928 S. 299.

156.10. *Viola*] Sille Beyers uforsvarligt forkortede og omdannede Bearbejdelse af Shakespeares »Twelfthnight«, opf. 1. Gang 20/9 1847 (se I. C. Normann i »Festskrift til Valdemar Vedek« 206 ff.).

606.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Gads danske Magasin 1928 S. 299 f.

156.29. »*Paragraph 213*«] af ukendt Forfatter. ¶ 157.2 f. »*Enten elskes eller døes*«] se Noten til II 272.4 f.

607.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 10.

157.8. »*Federigo*«] Syngestykke med Musik af H. Rung, opf. 1. Gang 23/3 1848, ialt kun spillet 4 Gange.

608.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.).

157.31. »*De to Onkler*«] Lystspil i 1 Akt efter det Franske, opførtes ikke. ¶ 158.12. *den gamle dramatiske Skole*] Rahbek fik 1804 oprettet en dramatisk Skole, der fra 1806 gav Forestillinger paa Hofteatret. Heibergs Forslag blev ikke gennemført. ¶ 158.19. *den unge Winsløw*] Carl Winsløws Søn Lars Frederik. ¶ 158.21. *Wiehe jun.*] Michael Wiches yngre Broder Anton Wilhelm. ¶ 158.26. »*En Nat i Roeskilde*«] Enakter af H. C. Andersen, opf. 1. Gang paa Casino 6/5 1849.

609.

C. C. G. Andræs Arkiv (R. A.). Trykt i Poul Andræ: C. G. Andræ I 219.

158.37. *tutto solo*] »ganske alene«. ¶ 158.38. *Plössl*] se Noten til 138.6.

610.

Originalen i Forlagsboghandler Iver Jespersens Autografsamling først Udgi-
veren bekendt senere. Trykt i Danske Studier 1910 S. 56 f.

159.6. *Efter 7. Juli 1847*] Dateringen er motiveret ved et (her ikke medtaget) Brev fra Heiberg til J. Collin 21/7 1847 (Collinske Samling 235, 4°, K. B.), hvor det hedder: »Fra Bredahl har jeg havt Svar, og igjen sendt ham Gjensvar. Han er enig med mig i den største Deel af mine Forslag, og jeg venter med det Første Manuscriptet«. Det senere fundne, i »Efterslæt« optrykte, Brev Nr. 1119 viser, at den nøjagtige Dato er 17. August. ¶ 159.9.

Deres ærede Skrivelse] trykt i »Efterslæt« som Nr. 1117. ¶ 159.10. »*Knud Svendsøn*«] se Nr. 602. ¶ 159.35. »*Sokrates*«] sendtes 1836 til Bedømmelse til Sorø Akademis Direktør H. F. J. Estrup, der 5/4 s. A. returnerede det med en ret intetsigende Udtalelse (se »*Danske Studier*« 1910 S. 55). P. L. Møller optrykte nogle Scener af det i sin Aarbog »*Gæa*« II (1846) 51 ff.

611.

Ny kgl. Samling 2973, 4°.

160.30. *Sievers*] Johann Sievers, Observator ved Københavns Observatorium. ¶ 160.32 f. *Versammlung der Naturforscher*] i et Brev af 8/7 1847 til Stabslæge Mansa (Ny kgl. Samling 3103, 4°) udtrykker Heiberg sin Beklagelse over p. Gr. af Landophold ikke at kunne deltage i det 5. skandinaviske Naturforsker-møde 12.—17. Juli, hvortil han var indbudt. ¶ 160.34. *Les beaux esprits se rencontrent*] Udtalelse af Voltaire til Thieriot 30/6 1760. ¶ 160.38. *Die meerumflossene Epidemie*] Hentydning til Oprørssangen »Schleswig-Holstein meerumschlungen« af Matthäus Friedrich Chemnitz, skrevet 1844. ¶ 161.1. *der Hund des Alcibiades*] sigter til Plutarks Biografier Kap. 9, hvor der fortælles om Alcibiades, at han havde en kostbar Hund, hvis Hale han lod hugge af for at faa Athen til at tale derom i Stedet for om ham selv.

612.

Collinske Brevsamling XXII b, 7 (K. B.).

161.9. »*Anna Boleyn*«] Drama af stud. med. Tolderlund; opførtes ikke. ¶ 161.14. »*Alhambras Rose*«] uopført. ¶ 161.23. *sin Læge*] den i L. 27 nævnte Edvard Dahlerup. ¶ 161.33. *Hammermøllen*] om Sommeropholdet i Hellebæk Kro se Et Liv II 142 ff. ¶ 161.35. »*Nuña*«] af ukendt Forfatter; ikke opført. ¶ 161.35. »*Logen i Operaen*«] Drama i 3 Akter af Fru Anaís Segolas (if. Ny kgl. Samling 686, 8°). ¶ 162.1 f. »*Uriel Acosta*«] ikke opført. ¶ 162.2. *Fritz Bang*] maaske Herman Bangs Fader, daværende cand. theol. Frederik Ludvig Bang. ¶ 162.3. *Steinheil*] se Noten til 147.4. ¶ 162.11. *Pistor*] Astro-nomen og Mekanikeren Karl Philipp Heinrich Pistor, der 1813 grundlagde Optikerfirmaet Pistor und Martins. ¶ 162.13. *Fru Drewsen*] Collins Datter Ingeborg, gift med Assessor Adolph Drewsen. ¶ 162.13. *Fru Petersen*] kan ikke identificeres.

613.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

162.18. *J. Th. Suhr*] Ægteparret Heibergs gode Ven og Velynder, Grosserer Johannes Theodor Suhr, paa hvis Landsted Sølyst de tilbragte adskillige Somre (se Et Liv, Registeret). Heibergs Breve til Suhr synes ikke at være bevaret; Henvendelser til Den Suhrske Stiftelse og Ejeren af Petersgaard

har i ethvert Fald givet negativt Resultat. ¶ 162.32. *Fru Lorck*] kan ikke identificeres. ¶ 163.4. *Briggs*] Navnet paa et Hotel i Helsingør, nævnt af Heiberg i »Danmark, et malerisk Atlas« (Poet. Skr. VIII 227).

614.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Otto Borchsenius: *Hjemlige Interiører* 98 f.

163.28. »*Knud Svendsen*«] se Noten til 159.6. ¶ 163.31. *tilstille Forfatteren samme*] se Nr. 1119.

615.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt (delvis) i Gads danske Magasin 1928 S. 300.

164.2. »*Kjartan og Gudrun*«] Tragedie af Oehlenschläger, opf. 1. Gang 13/10 1848. ¶ 164.2. »*Bragis Spaadom*«] en Tragedie af stud. theol. Thorarensen, der var indleveret til Det kgl. Teater og forkastedes (if. Collinske Samling 235, 4°, Brev af 9/4 1847).

616.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

164.34. *hvem han jo har kjendt*] se Nr. 392. ¶ 164.37—165.1. *De redigerer Præstø-Amts-Avis*] et Ugeblad, som H. A. Hansen redigerede 1847—49. ¶ 165.1. *De har havt Bryllup*] H. A. Hansen blev 3/11 1848 gift med et Søkendebarn til hans afdøde Hustru, Johanne Elisabeth Dorothea Mangor. ¶ 165.4. *Døtrene fra Iselingen*] Holger Aagaards Døtre var Frederikke (gift Dorph), Anna Mathea (g. m. Skolebestyrer Martin Hammerich), Holga (g. m. Fideikommisbesidder Caspar Georg Bartholin Eichel), Michaela samt Charlotte (gift Ibsen), der har nedskrevet »Spredte Erindringer om mit Barndomshjem« (1903).

617.

Collinske Brevsamling XXX, 7 (K. B.).

166.15. *den paatænkte Samling*] Musikforeningen, af hvis Bestyrelse Collin var Medlem, udgav 1852 1. Bind af Weyses »Romancer og Sange«. ¶ 166.19. *Weis*] Overretsassessor Ernst Weis, Medstifter af Musikforeningen og ivrig Musikamatør. ¶ 166.19 f. *denominatio fit a parte potiori*] »Navnet paa en Ting tages af det væsentlige ved den«. ¶ 166.21. *Reichardt*] den tyske Komponist Johann Friedrich Reichardt. ¶ 167.9. *den . . . danske Oversættelse*] Oehlenschlägers, skrevet til Weyses Melodi 1801 og senere anvendt i »Sankt Hansaftenspil« (Oehlenschläger: »Erindringer« I 182). ¶ 167.21. *Safts Vise*] af »Sovedrikken« 1. Akt: »For Dem mit Hjerte bruser«, der dog blev optaget i

2. Samling af Weyses »Romancer og Sange«. ¶ 167.22. *Romancen om Frederik VI*] »Til Roeskild har de Kong Fredrik bragt« (I Nr. 55) af Heibergs Kantate ved Universitetets Sørgefest i Anledning af Frederik VI's Død (Poet. Skr. IX 122). ¶ 167.22 f. *Romancen om Wartburg*] af Reformationskantaten fra 1839 medtoges Romancerne »Stjernen stod paa Nattens Himmel« (Poet. Skr. IX 111 f.) og »Det Helliges Forkynder« (smstds. 113 f.). ¶ 167.24. *Katte-Cavatinen*] medtaget i 2. Samling (Nr. 40). ¶ 167.26 f. *Visen om »Kattemissen paa Loftet«*] antagelig en lignende som det Børnerim »Ride ranke — lille Kattepus«, der er aftrykt i Evald Tang Kristensens »Danske Børnerim, Remser og Lege« (1896) 48 ff. (oplyst af Dr. phil. Frk. Inger Boberg).

618.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Gads danske Magasin 1928 S. 300 ff.

167.36. »*Den uventede Brudgom*«] Komædie i 3 Akter af Pseudonymet Andreas (if. Ny kgl. Saml. 686, 8°); ikke opført. ¶ 168.1 f. *Landhuusholdnings-selskabet*] her var Collin Præsident 1809—55. ¶ 168.35. »*Ruy Blas*«] Victor Hugos Drama blev først spillet paa Det kgl. Teater i Sæsonen 1883—84.

619.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Morgenbladet 13/12 1891 og (delvis) i Gads danske Magasin 1928 S. 302 f.

169.8. »*En Søndag paa Amager*«] anonymt indleveret af Johanne Luise Heiberg og 1. Gang opf. 5/3 1848. ¶ 169.10. *Kongelunden*] denne lille Skov blev plantet 1819 paa Collins Initiativ; Fru Heiberg fortæller (Et Liv II 173), at det rørte Collin, »at hans kjære Barn, Kongelunden, kom til Ære og Værdighed ved at besynges i sin unge Alder«. ¶ 169.14. *Musiken*] komponeret af Fru Heiberg selv med Assistance af J. F. Fröhlich (Et Liv II 173). ¶ 169.24. »*Die Wiener in Berlin*«] se Noten til II 31.22.

620.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Morgenbladet 13/12 1891 og Gads danske Magasin 1928 S. 303.

169.33. »*Eventyr paa Fodreisen*«] opf. 1. Gang 15/5 1848.

621.

Collinske Brevsamling XXX, 7 (K. B.).

170.12. *de mig tilstillede Spørgsmaal*] kendes ikke, men Sammenhængen viser, at det drejer sig om den i Nr. 617 omtalte Udgave af Weyses »Romancer og Sange«. ¶ 170.14. *componeret . . . til Opførelsen af Axel og Valborg*] Nr. 11: »Det var Ridder Hr. Aage« af Oehlenschlägers »Axel og Valborg«, skrevet 1808,

udkommet 1810. ¶ 170.18. *den af Musikforeningen aabnede Concurrence*] 1837 udskrev den nystiftede københavnske »Musikforening« en Konkurrence om den bedste Samling af 6 Sange, hvortil Teksterne var opgivet. I Bedømmelseskomiteen sad baade Weyse og Heiberg (Angul Hammerich: »Festskrift i Anledning af Musikforeningens Halvhundredaarsdag« 21 f.). ¶ 170.19. *Fåtines Sang*] Nr. 36: »Alt opreist Maanen staaer«. ¶ 170.23. *Spøgelsets Sang*] Nr. 45: »I Helved galder Haner«. ¶ 170.23 f. »*For Dem mit Hjerte bruser*«] se Noten til 167.21. ¶ 170.25. *componeret omtrent i 1821*] Romancen i 4. Akt af Heibergs »Nina«: »Hvor sig Dagen langsomt sniger« (se I 127.34 og 131.2). ¶ 170.30 f. *Texten hører til Frederikke Bruns sildigere Digte*] der synes ikke i 1. Samling at være medtaget nogen Komposition til Tekst af Fru Brun. ¶ 170.32 f. *Overskous Fortegnelse over Theater-Repertoiret*] »Fortegnelse over alle dramatiske Arbejder 1748—1838« (1838). ¶ 170.36. *Den Sonnleithnerske Oversættelse af den pol. Kandst.*] Wieneren Joseph Sonnleithner havde i sin Ungdom været i Danmark; om hans Holberg-Oversættelse er intet Udg. bekendt. ¶ 171.2. *Dr. Christiani*] den hannoverske Deputerede Rudolph Christiani, der ogsaa omtales i Heib. Fam.br. (se Registret). Han var født i København som Søn af Hofpræsten og Pædagogen C. J. R. Christiani, Grundlæggeren af Christianis Institut.

622.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Gads danske Magasin 1928 S. 304 ff.

171.7. »*Herren til Rold*«] var indleveret en Gang tidligere og censureret 16/1 1847 af Heiberg, der kalder det »et umodent Product af en, som det lader, maadelig Dilettant« (Collinske Samling 235, 4°). Forfatterinden var Henriette Nielsen (se Ny kgl. Saml. 686, 8°). ¶ 171.15. »*Statsmand og Borger*«] Scribes Skuespil »Bertrand et Raton«, oversat af Carl Borggaard og 1. Gang opf. 7/6 1844. ¶ 171.24. *Regisseuren*] Skuespilleren Johan Ludvig Schneider blev efter Stages Død Regissør. ¶ 171.33. »*Qvækeren og Dandserinden*«] Lystspil af Scribe og Duport, oversat af Heiberg og opf. 1. Gang 30/6 1831. ¶ 172.27. *Liebe*] Skuespilleren Georg Liebe var Regissør ved Det kgl. Teater 1827—45.

623.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.).

173.11. *Valentine*] Skuespil af Gustav Freytag, ikke opført. ¶ 173.11 f. *M. H. Bing*] Forlæggeren Meyer Herman Bing. ¶ 173.12. *Oversætteren*] kendes ikke. ¶ 173.33. »*Don Cæsar de Bazan*«] Lystspil af Dumanoir og Dennery, opf. 1. Gang 1/5 1846. ¶ 174.6. *Brev af 9 Januar*] kendes ikke. ¶ 174.7. *Herre-Spørgsmaalet*] se 172.13 ff.

624.

Collinske Samling XXII b, 8 (K. B.).

174.16. »Abekatten«] anonymt indleveret af Johanne Luise Heiberg, opf. 1. Gang 12/5 1849.

625.

Collinske Brevsamling XXX, 7 (K. B.).

174.26. *Rötscher*] den tyske, af Hegel paavirkede Dramaturg Heinrich Theodor Rötscher, hvis Værker Heiberg flere Gange paaberaabte sig (Pros. Skr. VI 288 ff., 325 ff., 340 ff.). Han er Forfatter til »Aristophanes und sein Zeitalter« (1827) og »Die Kunst der dramatischen Darstellung« (1841—46); det er antagelig det sidste Værk, der er Tale om.

626.

Collinske Brevsamling XXII b, 8 (K. B.). Trykt i Pros. Skr. VII 385 ff.

175.4 f. *Forestillingen den 2den April*] Frederik VII var denne Dag første Gang efter sin Tronbestigelse til Stede i Teatret, men efter hans Ordre opførtes da hans Yndlingsstykke »Genboerne«. »Tycho Brahes Spaadom« blev først genoptaget i Sæsonen 1865—66. ¶ 175.6. »*Vergessne Gedichte sind neu*«] Jean Paul i Forordet til »Herbst-Blumine« I (1810) (se »H. C. Andersens Brevveksling med Edvard og Henriette Collin« ved H. Topsøe-Jensen V 308). ¶ 175.29 f. *hans Søreise til de nordlige Polar-Egne*] som Kronprins var Frederik VII blevet sendt paa et Orlogstogt til Island. ¶ 176.16. *en Prolog*] denne blev ikke skrevet som Følge af, at Programmet for Forestillingen blev et helt andet. ¶ 176.19. *Balletten Valdemar*] af Bournonville; opf. 1. Gang 28/10 1835. ¶ 176.23. *Gläser*] Böhmeren Franz Gläser indkaldtes 1842 som Kapelmester ved Det kgl. Teater. ¶ 176.27. *Musik, som skal componeres*] Heiberg følte sig aabenbart ikke tilfreds med Claus Schalls Musik fra 1819; da Stykket genopførtes 1866, var ny Musik komponeret af H. Rung.

627.

Ny kgl. Samling 3103, 4°.

177.16. *Deres behagelige Skrivelse*] kendes ikke. ¶ 177.17. *mit Manuscript*] Det kgl. Teaters Sufflørseksemplar (Ny kgl. Samling 2520, 4°).

628.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.).

178.2. *en forbausende Efterretning*] Collins Brev kendes ikke. ¶ 178.17. *Sangen*] blev ligesaa lidt som Prologen skrevet af Heiberg.

629.

Collinske Samling XXII b, 8 (K. B.). Trykt i Figaro, udg. af R. Watt, I Nr. 14 og Af Jonas Collins Papirer 340 f.

178.26. »Niels Ebbesen«] Sørgespil af L. C. Sander, opf. 1. Gang 31/1 1797. Stykket blev ikke spillet i Sæsonen 1847—48. ¶ 179.6 f. *Olshausens Paastand*] den holstenske Politiker Theodor Olshausen fremstillede paa et Møde i Rendsborg 18/3 1848 Danskerne som et dovent og dorskt Folk uden Sammenhold. ¶ 179.8. *den reglementerede Afsyngen af Nationalsange*] ved Opførelsen af »En Søndag paa Amager« 24/3 1848 deltog Publikum saa begejstret i Spillet, at da Amagerne drak Kongens Skaal, istemte det i Leveraabene, og Direktionen lod fra nu af imellem Akterne i Stedet for Symfonier spille Nationalmelodier, som Tilskuerne undertiden sang med paa (Overskou V 793).

630.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.).

179.19. *Maskeraden*] Aubers »Gustave III ou Le bal masqué« (1833) til Tekst af Scribe; ikke opført herhjemme.

631.

Ny kgl. Samling 3103, 4°.

180.24. *Sagens . . . mulige Fremme*] i Brev af 22/8 1848 meddelte Levetzau Heiberg, at der var tilstaaet Hustruen et ekstraordinært Honorar af 300 Rdlr. (J. L. Heibergs Arkiv, A 2, R. A.).

632.

Collinske Samling 234, 4° (K. B.).

180.36. *Kammerraad Lassen*] Molbech havde fra 6/12 1834 faaet Kopist ved Det kgl. Bibliotek Gotthilf Lassen ansat som Medhjælper hos Inspektøren ved Det kgl. Teater. Da Ryge 1837 søgte sin Afsked som Inspektør, blev Lassen 1838 udnævnt til hans Efterfølger, samtidig med at han beholdt sit Embede ved Biblioteket (se Chr. Bruun: »Erindringer fra det gamle kongelige Bibliothek« 55 ff.). Han viste sig snart at være en meget stædig og selvraadig Natur, som havde svært ved at samarbejde med Direktionen. Man sendte ham dog ikke destomindre i Sommeren 1846 med Stipendium til Udlandet for at studere fremmede Teatre og gøre Forslag til et nyt Teaters Opførelse (Overskou V 705), og da Casino ved sin Oprettelse 1847 paaførte Det kgl. Teater en højst ubehagelig Konkurrence, lod man ham udarbejde et Forslag til Besparelser, der skulde nedbringe Udgifterne med 40,000 Rdlr. det første Aar og 60.000 Rdlr. i de følgende (Overskou V 816 f.). Det er denne Betænkning, Heiberg her paa Opfordring tager Stilling til, men i Overensstemmelse med hans Votum for-

kastede Direktionen Lassens Projekt og lod alt gaa videre efter det gamle System. Heibergs Udtalelser i Skrivelsen er at betragte som et Program for hans egen Administration af Teatret, som han Aaret efter blev Direktør for (se Biogr. III 94 ff.). ¶ 181.30. *vor Capelmester*] se Noten til 176.23. ¶ 182.13 f. *vor . . . Balletmester*] August Bournonville, som 1849 gav sit Bidrag til Diskussionen ved at udsende Piecen »Det kongelige danske Theater, som det er«. ¶ 183.24. *Lindgreen*] i Anledning af Skuespiller Ferdinand Lindgreens 50-Aars Jubilæum 1/1 1838 opførtes Mortons »Den hjemkomne Nabob«. ¶ 184.20 f. *Forfatter-Honorarerne*] se Noten til 61.20 f. ¶ 185.1. *Intelligensblade Nr. 25*] = Pros. Skr. VI 388 ff. ¶ 185.34. *en fransk Forfatter*] det vides ikke hvem. ¶ 186.23. *de Forfattere*] f. Eks. Oehlenschläger og H. C. Andersen. ¶ 188.18. *Scene-Instruction*] se herom Pros. Skr. VI 405 ff. ¶ 188.20. *et Non-ens*] »et Intet«. ¶ 188.21. *Overskou*] da Heiberg 1849 blev Teatrets Direktør, valgte han ogsaa Overskou til Sceneinstruktør. ¶ 188.23. *partie honteuse (som Sibbern vilde udtrykke sig)*] se f. Eks. Sibberns Recension af Heibergs »Perseus« i »Maanedsskrift for Litteratur« XIX (1838) 310: »Hegel, hvis Naturphilosophie udgjør hans Philosophies partie honteuse«. ¶ 190.13. »*Den Stumme i Portici*«] Aubers Opera var blevet genoptaget i Sæsonen 1847—48. ¶ 191.26. *To Directeurer*] »Fædrelandet« havde 19/12 1842 foreslaaet Collin som økonomisk og Heiberg som dramatisk Direktør ved Teaterbestyrelsens kommende Omdannelse.

633.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Gads danske Magasin 1928 S. 307.
192.14. *Sal og Kjelder*] Lystspil af ukendt Forfatter.

634.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Morgenbladet 13/12 1891 og Gads danske Magasin 1928 S. 307.

192.31. »*Søstrene paa Kinnakullen*«] dramatisk Eventyr af Hauch med Musik af H. Rung, opf. 1. Gang 26/4 1849.

635.

Collinske Brevsamling XXII b, 8 (K. B.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 341 ff.

193.11 f. *Festen paa Theatret*] 18/12 1848 gaves en Festforestilling i Anledning af Teaterbygningens Hundredeaarsdag; Programmet bestod af H. C. Andersens Forspil »Kunstens Dannevirke«, Holbergs »Barselstuen« og Bournonvilles Ballet »Gamle Minder«. Direktionen havde (if. Overskou V 823) endnu 6 Uger i Forvejen ikke husket Mindedagen og bestilte i sidste Øjeblik et Forspil hos H. C. Andersen og et Dansedivertissement hos Bournonville. ¶ 193.26. *lucri*

causa] »for Indtægtens Skyld«. ¶ 193.32 f. *de foreslagne Ouverturer*] Schulz's til »Høstgildet«, Weyses til »Faruk« og Kuhlaus til »William Shakespeare«; Hartmanns lod man derimod glide ud, som Heiberg foreslaar. ¶ 194.13. *in subsidium*] »subsidiært, eventuelt«. ¶ 194.18. »Hyrdedrengen«] »Den lille Hyrdedreng« opf. 1. Gang 23/1 1819. ¶ 194.27. *Jfr. Bergnehr*] den svenskfødte Sangerinde Leocadie Bergnehr, 1° gift Fossum, 2° Gerlach, der fra 1844 knyttes til Det kgl. Teater og blev et stort Aktiv for Operaen, men meget besværlig for Direktionen ved sin Lunefuldhed (se Rob. Neiiendam: »Mennesker bag Masker« 93 ff.). ¶ 194.30. *Hertz's Alternativer*] kendes ikke. ¶ 195.2. *de to Digtere*] Holberg og Oehlenschläger; Andersen lod Oehlenschlägers Navn udgaa (H. C. Andersen: SS² X 306). ¶ 195.6 f. »*Kunstnerliv*«] Vaudeville af Overskou, opf. 1. Gang 1/6 1832; Sangen i 16. Scene er formet som en Hyldest til Thorvaldsen og Oehlenschläger. ¶ 195.13. *min . . . Indvending*] Teaterchefen Levetzau udtalte i Brev til Collin 15/11 1848 (se »Af Jonas Collins Papirer« 345 f.) sin Tilslutning til Heibergs Kritik.

636.

Collinske Brevsamling XXII b, 8 (K. B.). Trykt i Af Jonas Collins Papirer 346 f.

195.18. *den omspurgte Sag*] se Nr. 635. ¶ 195.25. *Mantzius*] kom ikke til at optræde ved denne Festaften. ¶ 195.28. *Flyveposten*] i Bladets ledende Artikel 24/11 1848 underkastes Programmet for Festforestillingen en skarp Kritik, og der udtales Ønsket om en ny Ledelse for Skuepladsen, »som har større Varme for Opretholdelsen af dens gamle Hæder og mere Driftighed til at gjøre dens Kræfter virksomme i Konstens Tjenestek.

637.

Koncept i Collinske Brevsamling XVII, 12 (K. B.). Trykt i Breve fra H. C. Andersen ved Bille og Bøgh II 205.

196.9. *mine tidligere Romaner*] Andersen udgav 1848 »De to Baronesser« og fortæller i »Mit Livs Eventyr«: »Heiberg læste denne Bog, skrev mig et Par venlige Ord til og indbød mig hos sig sammen med flere Venner og Bekjendte, og udbragte da smukt min Skaal: 'for den Roman, man gik forfrisket fra, som fra en Foraarsvandring i Skoven'. Det var den første ret hjertelige Imødekommen, jeg i mange Aar havde fundet hos denne Digter, det gjorde mig godt og 'det Bittre glemtes, det nye Gode gjemtes'« (SS² I 451 f.). ¶ 196.11. »*Standard Novels*«] »Improvisatoren« var udkommet i denne Serie 1847 i Oversættelse ved Mary Howitt.

638.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

196.31. *Deres Bryllup*] se Noten til 165.1. ¶ 197.3. »*Adam Homo*«] af 1. Del har Heiberg skrevet en Recension i »Intelligensbladet« 1842 (= Pros. Skr. IV 363 ff.) (jf. Biogr. III 38 f.). ¶ 197.7. »*De to Baronesser*«] se Noten til 196.9. ¶ 197.11. »*Digtekunsten*«] Liebenbergs Udgave XXIII 180 ff.

639.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Gads danske Magasin 1928 S. 308 ff.

197.20. *som jeg har forudsagt*] se 178.31 ff. ¶ 197.26 f. *Scribe . . . i en Tale*] Stedet er ikke fundet. ¶ 198.10. *En Fest i Skovshoved*] original dramatisk Skitse af ukendt Forfatter. ¶ 198.13. *Ruinerne i Badstrup*] Vaudeville af ukendt Forfatter. ¶ 198.21. *En Tour til Armeen*] Heiberg har i sin private Censurprotokol (Ny kgl. Samling 686, 8°) formodet, at det er af H. P. Holst; ikke opført. ¶ 198.30. *Wrangel*] den preussiske Øverstbefalende i Trearskrigen, General Friedrich Heinrich Ernst Wrangel. ¶ 198.36. *Gadevisen*] inspireret af Krigen tog Heiberg Anledning til i 1849 at udsende en 1. Samling af »Gadeviser«, der aldrig efterfulgtes af den bebudede 2. Del. ¶ 198.40. *Béranger*] se Noten til I 108.18. ¶ 199.8. *et andet Theater*] Casino.

640.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Gads danske Magasin 1928 S. 310.

199.14. »*Knud den Hellige*«] af M. H. A., udg. af P. paa Udgiverens Forlag (1849). Forfatteren kendes ikke. ¶ 199.14 f. »*En Skatte-Executions-Dag i Nord-slesvig*«] Lystspil af ukendt Forfatter. ¶ 199.17. »*Maria Magdalena*«] Skue-spil fra 1844, først opført paa Det kgl. Teater 12/9 1941.

641.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt i Gads danske Magasin 1928 S. 310 f.

199.23. »*Danmark bestaaer*«] dramatiske Scener af ukendt Forfatter. ¶ 199.24. »*Uffe hiin Spage*«] af »Poetiske Skrifter« 1805. ¶ 200.2. *en bekjendt Poet*] vistnok Fr. Høegh-Guldberg; jf. H. P. Holsts Digt »En Smule for tidligt« (af »Fra min Ungdom«), der skildrer, hvorledes Holst en Dag paa Gaden møder den gamle Digter, der betror ham, at han har skrevet et Gravvers over den syge J. D. Brandis, medens han endnu var i Live.

642.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

200.6. *Fr. Høegh-Guldberg*] med denne Forfatter og Oversætter, en Søn af Statsministeren Ove Høegh-Guldberg, havde Heiberg drevet Spot i »Jule-

spøg og Nytaarsløjer«. ¶ 200.14. *de smukkeste Vers*] Heibergs Digt »Det danske Flag til Prindsen af Noer«, offentliggjort i »Berlingske Tidende« 1849 Nr. 111 (= Poet. Skr. VIII 362 ff.) i Anledning af, at Prinsen af Nør havde overrakt »Rigsforstanderen« Flagene fra Fregatten »Gefion« og Linieskibet »Christian VIII«.

643.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt (delvis) i Gads danske Magasin 1928 S. 311 f.

200.28. »*Kongens Naade*«] af Adolph Holm; ikke opført. ¶ 201.14. *Harer . . . skulle løbe over Skuepladsen*«] Heiberg slutter sig i Antipati mod, at Dyr optræder paa Skuepladsen (jf. Nr. 803—806, 808), til Goethe, der tog sin Afsked som Teaterdirektør i Weimar, fordi man lod en Hund vise sig paa Scenen. ¶ 201.26. »*Intriguen i Præstegaarden*«] Lystspil af J. C. Gerson, opf. 1. Gang 21/12 1847.

644.

Collinske Samling 235, 4° (K. B.). Trykt (delvis) i Gads danske Magasin 1928 S. 312.

201.34. *Mutter Skjæbne og hendes Luner*] Skuespil af ukendt Forfatter. ¶ 201.37. *Lord Byron*] Skuespil af ukendt Forfatter. ¶ 202.12. *Lucrezia Borgia*] Skuespil af Victor Hugo fra 1833, oversat af Volkmar Busch; ikke opført paa Det kgl. Teater. ¶ 202.16. *den Frøhlichske Sag*] jf. Nr. 619 og 624. ¶ 202.38. *hendes Omfang i Høiden*] jf. 7.23 f.

645.

C. C. G. Andræs Arkiv (R. A.). Trykt (delvis) i Poul Andræ: C. G. Andræ I 222 f.

203.12. *Høiskolen*] den militære Højskole. ¶ 203.14. *Bulls Kort*] Adolph Bulls Kort over København med Forstæder (fra ca. 1842). ¶ 203.27 f. »*venter — paa meer Oplysning og paa flere Documenter*«] Holberg: »Peder Paars« III. 3, 601 f. ¶ 203.29. *Achilles og Skildpadden*] det bekendte Soritesbevis med Skildpadden, der aldrig kunde indhentes af den rapfodede Achilles, naar den ved Løbets Begyndelse havde et Forspring for ham.

646.

J. N. Madvigs Arkiv (R. A.).

204.3. *det ærefulde Tilbud*] 30/5 1849 overgik Det kgl. Teater ved en kgl. Kundgørelse til Staten. Den nye Kultusminister, Prof. J. N. Madvig, tilbød først Jonas Collin Direktørposten, men han undslog sig under Hensyn til sin høje Alder og tilraadede i Stedet en Henvendelse til Heiberg. ¶ 204.14. *de*

to *Alternativer*] Rektor N. V. Dorph, der allerede 1842 havde tilbudt sig (Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve 19/1 1842, R. A.) og 1856 blev Heibergs Efterfølger i Embedet, samt Departementschef i Kultusministeriet Ernst Weis (se Hertz' Dagbøger 14/1 1850, Ny kgl. Samling 3179, 4°, II). ¶ 204.28. *Arnesen*] Kontorchef i Finansministeriet A. L. Arnesen, Forfatter til Vaudevillen »Et Rejseeventyr« og Overskous Medhjælper ved Udarbejdelsen af »Capriciosa«, udnævntes 5/8 til »Kommitteret hos Teaterdirektøren«, men gik allerede af to Maaneder senere efter et Sammenstød med Skuespilleren Holst. ¶ 204.36. *Lassen*] se Noten til 180.36; han aspirerede ligesom Forfatteren M. W. Brun (jf. Nr. 657) til det nyoprettede Embede som Kommitteret, men Heiberg ønskede ikke at knytte nogen af dem til sig. ¶ 205.3. *Løffler*] se Noten til II 342. 28. ¶ 205.6. *Overskou*] jf. 188.20 f. og 189.32. Overskous Udnævnelse fulgte 5/8. ¶ 205.11 f. *Schneider*] om Heibergs Misfornøjelse med ham se S. 171 f. ¶ 205.36 f. *som der staar i en Comedie*] ? ¶ 206.5 f. *Digter-Pension, hvilken jeg var den Første, som erholdt*] Oehlenschläger havde dog haft den før Heiberg. ¶ 206.7. *flere af vore Digtere*] bl. a. Hertz (se Noten til II 268.23).

647.

J. N. Madvigs Arkiv (R. A.).

648.

J. N. Madvigs Arkiv (R. A.).

208.3. *hans vedlagte Brev*] kendes ikke. ¶ 208.25. »*Den tapre Landsoldat blev spillet*] det var utvivlsomt ved Opførelsen 7/7 af »Embedsiver« og »En Søndag paa Amager« til Fordel for de betrængte Jyder, at Fabers og Hornemanns nye Sang blev spillet i Det kgl. Teater; denne Foranstaltning synes dog at stride noget mod det Princip, Heiberg havde forfægtet overfor Collin (179.7 f.).

649.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, Forestillinger 1849—52 Nr. 1. (R. A.).

213.1. *forbeholde Dem den Kongelige Loge*] her havde Madvig dog i nogen Grad forregnet sig. Den kgl. Resolution af 23/7 1849 (Kultusministerielle Forestillinger 1849 Nr. 1) lyder saaledes: »Til udelukkende Afbenyttelse for Os og Kongehuset ville Vi foreløbigen have Os forbeholdt den Kongelige Loge, den saakaldte Cavaleerloge, Hofdamelogen og Logen Littr. h, samt for de Lakaier som følge Os og de Kongelige Herskaber i Theatret Logen littr: gg. Fremdeles ville Vi forbeholde Os enkelte Aftener ved extraordinaire Leiligheder at benytte Logerne Littr g og f, disse tvende Loger maae derfor indtil

videre vel bortleies, naar Vi ikke lade dem requirere til Afbenyttelse for Hoffet, men vi forbeholde Os iøvrigt nærmere at bestemme, om det ikke maatte blive nødvendigt, at ogsaa Logen Littr g stilles til Hoffets udelukkende Afbenyttelse. Iøvrigt bifaldes Din allerunderdanigste Indstilling«.

650.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

651.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 10.

215.32. *Deres nye Stykke*] det romantiske Lystspil »Tonietta«, opf. 1. Gang 31/10 1849. ¶ 216.1 f. *interesseret hende meget*] om sin Opfattelse af Hovedrollen udtaler Fru Heiberg sig i Et Liv II 219 ff. ¶ 216.22 f. *en Instinct*] se 217.16 f. ¶ 216.27. »*Vindskriger*«] i den trykte Udgave rettet til »*Vindsluger*« (2. Akts 5. Sc.).

652.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 11.

217.1. *Efter 24/7 1849*] Dateringen motiveret ved foregaaende Brev. ¶ 217.4. *mit nye Stykke*] »Tonietta«. ¶ 217.16 f. »*Hendes Hest, siger Tonietta* osv.] 4. Akts 6. Sc. ¶ 217.31. *Rollebesætningen*] blev som her foreslaaet. ¶ 217.34. *gaae med Kanonbaadene*] Wilhelm Holst gik frivilligt med i Trearskrigen, kommanderede 1848 som Maanedsløjtnant en Kanonbaad og deltog 1850 i Slaget ved Isted; om sine Oplevelser har han skrevet Bogen »*Felttogene 1848, 1849 og 1850*« (1852). ¶ 218.5. »*Ord, der bliver borte i Luften*«] Peder Syvs Ordsprog lyder saaledes: »Det mand tager med hænderne, skal mand tro, og ikke oord, som blive borte i luften« (»*Danske Ordsproge*« (1682) 452).

653.

Originalen ukendt. Kopi i Kultusministeriets Brevbog for Kunstanstalterne (R. A.).

654.

Collinske Brevsamling XXII b, 8 (K. B.). Trykt i JLHeib. Br. 183 ff. og Edv. Collin: H. C. Andersen og det collinske Hus (1882) 594 f.

219.28. *to forskellige Aarrækker*] Collin havde været Teaterdirektør i to Omgange: 1821—29 og 1843—49. ¶ 220.7. *paa Deres Opmuntring*] se Nr. 131 og Biogr. II 42 f.

655.

Originalen ukendt. Trykt i Et Liv II 198.

220.34. *den senere Tids Krænkelser*] da det efter Tronskiftet blev bestemt, at Teatret skulde omorganiseres, overrakte nogle af Skuespillerne Teaterchefen Levetzau, hvis Forhold til Collin var daarligt, en Tillidsadresse med 18 Underskrifter, hvorved de haabede at sikre sig ham som Teatrets Enebestyrer. Resultatet blev dog blot, at 46 af Teaterpersonalet samlede sig om en lignende Tillidserklæring til Collin (Overskou V 844 ff.).

656.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.). Trykt i Et Liv IV 157.

657.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

221.12. *M. W. Brun*] den i Bergen fødte Michael Wallem Brun rejste 1843 til København for at dyrke sine æstetiske Interesser. Paa Det kgl. Teater fik han 1844 opført »De skandinaviske Brødre« og 4/2 1849 »Gustav III«. Han blev senere Privatteaterdirektør, først i Provinsen, senere i København, hvor han 1883 grundlagde »Dagmar-teatret«. Om sit Forhold til Heiberg udtaler han sig i sin Selvbibliografi »Fra min Ungdom og Manddom (1885) 32—38, 44—55, 117—119; her hedder det bl. a.: »Vel kom der af og til i de senere Aar, da min Selvstændighed var begyndt at vaagne op og jeg ikke altid kunde finde mig i hans Formynderskab, en lille Kurre paa Traaden mellem ham og mig; men den jævnedes snart« (33); jf. Nr. 688—92, 696—97, 699. ¶ 221.21. *et skizzeret Forslag*] dateret 24/4 1849, findes i J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.). ¶ 221.26. *et Embede ved Teatret*] Levetzau havde lovet Brun Ansættelse som Regissør eller Sekretær ved Det kgl. Teater, hvis han vedblev at være Chef, og Frederik VII havde bekræftet dette Løfte (se »Pers.hist. Tidsskr.« 6. R. VI 211).

658.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 14 (R. A.).

222.7. *Skrivelse*] Nr. 653. ¶ 222.28. *Schneider*] se Noten til II 210.11. ¶ 223.10 f. *beholde den Indtægt*] ved kgl. Resolution af 5/8 blev det tilladt Nielsen for Sæsonen 1849—50 at beholde de 400 Rdl., der tilkom ham, saalænge han var Sceneinstruktør (jf. 253.7 ff. og 258.31).

659.

J. N. Madvigs Arkiv (R. A.).

223.17. *Deres ... Skrivelse*] kendes ikke. ¶ 223.22 f. *Fribilletternes Inddragning*] se 213.6 ff. Om den Misstemning, denne Foranstaltning vakte, se

Et Liv II 207 f. ¶ 224.12. *Conf. R. Hansen*] Jens Olaus Hansen, som Heiberg havde truffet i Paris omkr. 1820 (Biogr. I 115), var 1848 blevet Departementschef i Kultusministeriet. Det vides ikke, hvad der sigtes til med Udtrykket »Aarvaagenhed«.

660.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

224.24. *det patriotiske Festmarked*] til Fordel for »de betrængte Jyder« afholdtes i Dagene 16.—18. August et Marked i Rosenborg Have. ¶ 224.25. *Theatermaler Christensen*] se Noten til II 308.14. ¶ 224.27. *Günther og Thorup*] henholdsvis Teatrets Maskinmester og Garderobeforvalter.

661.

Ny kgl. Samling 2017 fol. II.

662.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

663.

Ny kgl. Samling 2017 fol. II.

664.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

665.

Nyere dansk Brevsamling XII, 18 (K. B.). Trykt (delvis) i Overskou VI 68 f. og Breve fra danske Skuespillere ved Rob. Neiiendam II 82 f.

666.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

228.1. *G. F. Lassen*] se Noterne til 1.6 og 204.36. ¶ 228.5 f. *relata refero*] »jeg fortæller kun, hvad jeg har hørt«. ¶ 228.10. *Rungs Syngeskole*] se Nr. 1072. ¶ 229.5. *den gamle Jalousie mellem Heibergs og Nielsens*] der havde alle Dage raadet et skævt Forhold mellem disse to Ægtepar. Vistnok under Indtryk af Nielsens Nykker under Indstuderingen af »Prindsesse Isabella« havde Heiberg 1829 haft N. P. Nielsen for Øje, da han skrev sin berømte Satire over Skuespilleren, der senere blev indføjet som 4. Akt af »En Sjæl efter Døden«. Deres Hustruer rivaliserede som Primadonnaer paa Teatret.

667.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.). Trykt i Personalhistorisk Tidsskrift 6. R. VI 212 ff.

229.34. *Kongens bestemte Løfte*] se Noten til 221.26. ¶ 230.14. *Oeconomi-inspecteuren*] G. F. Lassen. ¶ 230.37. *Tillisch*] Kabinetssekretæren, Kammerherre F. Tillisch, der senere blev Chef for Det kgl. Teater. ¶ 231.15. *Sponneck*] Finansministeren Grev Wilhelm Sponneck. ¶ 231.23. *Avertissement i Adresseavisen*] se 223.19. ¶ 232.4 f. *et «eneberettiget» Boudoir for . . . Fru Heiberg*] Høedts Søster skriver 1849 til sin Broder: »Fru Heiberg har nu faaet et eget Paaklædningsværelse. Det skal være nydelig udstyret med røde Tapeter, røde Gardiner, stumme Tjenere, Lampetter, mange fine Ting. Du kan jo tænke, de andre Skuespillerinder synes ikke godt om det, og det er jo især flaut af Fruen imod Madame Nielsen. Hun maa klæde sig i Nr. 11 som sædvanlig med en Anden« (citeret efter Rob. Neiiendam: »Johanne Luise Heiberg«, 2. Udg. 95). ¶ 232.7. *Wiehe*] Michael Wiehe. ¶ 232.12 f. *flere Embedsmænd agte at gjøre det samme*] se Nr. 669. ¶ 232.26. *Min Forlovede*] Operasangerinden Ida Rantzau. ¶ 232.30. »*Livet i Skoven*«] Sille Beyers Bearbejdelse af Shakespeares »As you like it«, opf. 1. Gang 1/9 1849. ¶ 232.31. »*Slægtningerne*«] Vaudeville af Henriette Nielsen, opf. 1. Gang 1/9 1849. ¶ 232.34. *hvad Plads Øhlenschlägers Tragedier vil erholde*] i Heibergs første Sæson opførtes 5 af disse ialt 13 Gange. ¶ 232.36 f. *Et Theaterblad*] »Thalia«, der begyndte at udkomme Septbr. 1849, men hvori Goldschmidt dog ikke skrev. ¶ 233.1. »*Jægerbruden*« og »*de to Dage*«] se 234.27 og 234.31. ¶ 233.1. *Jfr. Lehmann*] Caroline Lehmann, der debuterede 1848, men allerede 1852 i Misfornøjelse rejste til Udlandet. ¶ 233.2. *Mad. Sahlgreen*] Operasangerinden Louise Sahlgreen, f. Marcher, der debuterede 1842. ¶ 233.10. *et Tillidsvotum til Levetzau*] se Noten til 220.34.

668.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 38 (R. A.).

233.20. *behagelige Skrivelse*] Nr. 653. ¶ 234.12. »*En forklædt Frier*«] Vaudeville, indleveret anonymt af Hertz, opf. 1. Gang 8/12 1850. ¶ 234.27. *Wolf*] Sangeren Nicolai Wolf, der debuterede 1848. ¶ 234.29. *Jfr. Bergnehr*] se Noten til 194.27.

Af Planens Stykker spilledes i Sæsonen samtlige med Undtagelse af »Væringerne«, »Tordenskjold«, »Hamlet«, »Tryllefløjten«, »Regimentets Datter« og »De to Dage«.

669.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.). Trykt i Breve fra danske Skuespillere ved Rob. Neiiendam II 275 og Et Liv IV 374.

Hvad Heiberg foretog sig i Anledning af denne Skrivelse, vides ikke.

670.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

236.6 f. *Arnesen . . . har opgivet sin Post*] se Noten til 204.28 og Nr. 677. ¶ 236.22. *prøve og overveie*] det blev ikke Holst, men Berner, som afløste Arnesen (se Nr. 676).

671.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, Forestillinger 1849 Nr. 8.

237.6. *Rescript af 15 Juli 1828*] se Noten til II 49.33 f. ¶ 237.10. *Repræsentativer*] Seddelpenge. ¶ 237.13. *Andragende*] Nr. 323. ¶ 237.18. *androg . . . allerunderdanigst*] Nr. 326. ¶ 327.20 f. *Resolution*] se Nr. 328. ¶ 237.25. *atter bevilget*] se Nr. 421. Datoen 26. Maj maa her være en Fejlskrift for 26. Marts.

672.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

238.12. *den Meningskamp*] om Stykkets Skæbne fortæller Hostrup: »Da jeg kom hjem [fra en Rejse i Norge 1849] var Heiberg udnævnt til Direktør for det kongelige Theater. Jeg gik hen for at hilse paa ham og blev særdeles venlig modtagen. Han fortalte mig, at han blandt de antagne og endnu ikke opførte Stykker havde fundet mit Lystspil »Æsthetisk Sans«, som han ikke tidligere havde kjendt, og at det var imellem de første Skuespil, han nu vilde bringe frem. Han omtalte som en Fejl ved Stykket, at den allerførste Scene var den morsomste deri, men var iøvrigt vel stemt for det og syntes at have god Tro til dets Skjæbne paa Theatret. 'Æsthetisk Sans' blev opført allerede i September; men hverken Theatret eller jeg havde nogen Glæde deraf. Det gik i det hele fem Gange over Scenen og vakte ingen Interesse hos Publikum« (»Erindringer fra min Barndom og Ungdom« 205).

673.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

238.32. *Deres Brev*] kendes ikke.

674.

Collinske Brevsamling XXX, 7 (K. B.). Trykt i Otto Borchsenius: Hans Vilhelm Kaalund (2. Udg.) 59.

239.2. *Skrivelse*] kendes ikke. ¶ 239.3. *Kaalund*] Digteren H. V. Kaalund, der efter at have deltaget i Krigen, bl. a. som Ambulanceforvalter, nu havde vanskeligt ved at skaffe sig et Levebrød.

675.

Nyere dansk Brevsamling XII, 18 (K. B.).

239.30. *Michel Perin*] i Mélesville og Duveyriers Vaudeville »Michel Perrin« spillede N. P. Nielsen ikke med ved Opførelserne i Sæsonen 1849—50.

676.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i Et Liv (1. Udg. 1892) III 297 ff.

239.34. *Berner*] ved Arnesens Afgang som Kommitteret (se Nr. 677) ønskede Heiberg den unge Volontør paa Teaterkontoret Gottlob Berner udnævnt til Fuldmægtig, idet Arnesens Stilling helt ophævedes. Han blev Det kgl. Teater en nyttig Mand og fungerede i Perioden 1866—74, om ikke af Navn saa dog af Gavn som dets egentlige Leder, medens Departementschef Linde bar Chefsansvaret. ¶ 240.23. *S.*] vel den som Regissør afskedigede Skuespiller Schneider. ¶ 240.26. *Wulff*] kan ikke nærmere oplyses. ¶ 241.22. *mit Sindelags Beskaffenhed*] C. N. Rosenkilde, den eneste af samtlige Skuespillere Heiberg var dus med, glædede sig oprigtigt over Heibergs Udnævnelse til Direktør og skal ved Efterretningen herom havde udbrudt: »kan nu ikke Theatret trives under J. L. Heiberg, saa lad det gaa ad H. til, thi saa er det ikke bedre værd« (Et Liv II 197, jf. Biogr. III 98). ¶ 241.31. *Det Første vælger jeg*] efter Oehlenschlägers »Hakon Jarl« III (Scenen mellem Hakon og Olaf): »Det Sidste vælger jeg, det Sidste, Olaf«. I et Brev fra Berner i »Nationaltidende« 1893 25/1 Aften i Anledning af C. St. A. Billes Artikelserie »Theaterdirektøren J. L. Heiberg og Skuespillerinden Fru Heiberg« omtales det, at Rosenkilde selv gik til Berner og ærligt fortalte, hvad han havde skrevet til Heiberg, men da han mærkede Berners egen Tvivl om sine Kvalifikationer, lod han Sagen falde.

677.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

241.37. *Brev af 23'*] kendes ikke. ¶ 242.3. *overtage et Embede, som jeg . . . maatte fratræde*] Arnesen kom straks paa Kant med Skuespillerne, fordi han egenraadigt ansatte Prøver paa Tidspunkter, der var højst ubelejlige for Personalet. Efter et Sammenstød med W. Holst indsaa han Situationens Uholdbarhed og tog paa Landet for at pleje sine Nerver. Kort efter fulgte hans Afskedsbegæring (Overskou VI 52 ff.).

678.

Ny kgl. Samling 2017 fol. II.

242.18. *Funck*] den senere Solodanser Wilhelm Erik Funck. ¶ 242.21. *Hoppe*] Solodanser Johan Ferdinand Hoppe. ¶ 242.22. *Skrivelse af 21 de dennes*] kendes ikke.

679.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1849, Indlæg i Nr. 153 (R. A.).

680.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

244.1. *Kolderup-Rosenvinge*] Heibergs Studenterkammerat, Retshistorikeren J. L. A. Kolderup-Rosenvinge (se Biogr. I 26, 34, 75, 81, 167, 168). ¶ 244.3. *min Zenobia*] Oversættelsen af Calderons »Dronning Zenobia« udkom anonymt 1849. Heibergs Dom om Kolderup-Rosenvinges Arbejde, der ikke kendes, maa altsaa ikke være faldet ugunstig ud. ¶ 244.10. *endeel onde Timer*] hans Hustru var død 17/12 1846.

681.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1852 Nr. 36 (R. A.).

244.24. *Lægeattest*] Stabslæge Mansas Erklæring 2/8 1849 gaar ud paa, at »Hr. Nielsen, foruden af Fuldblodighed, af og til lider af heftige, yderst smertefulde og tildeels livsfarlige Paroxysmer, snart foranledigede ved fortykket Galdes Udtømmelse i Tarmkanalen, snart ved Nedstigningen af Nyregruus i Blæren. Da disse Paroxysmer nødvendigen maa fremskyndes, vel endog fremkaldes ved de saavel aandelige som legemlige Anstrengelser, som Theaterlivet medfører, kan jeg ikke andet end ansee en roligere og mere harmonisk Livsstilling end den, Hr. Nielsen for Tiden indtager, for ulige tienligere for hans Helbredstilstand« (Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63, R. A.).

682.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.).

245.14. *com.*] *communicerede.*

683.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.).

246.30 f. *villig til at tage min Ansøgning . . . tilbage*] i Anledning af en Artikel i »Fædrelandet« 19/12, undertegnet M., hvori Nielsens Forbliven ved Teatret krævedes, svarede Heiberg i Bladets næste Nummer, at der endnu var Mulighed for en tilfredsstillende Løsning paa Spørgsmaalet. »Men«, tilføjes det, »hvad jeg — og vistnok enhver Besindig — maa misbillige, er den i Artiklens Slutning fremsatte Opfordring til en uorganiseret Masse at blande sig i en Sag, som den endnu ikke kan bedømme, fordi den ikke kan kjende den uden af upaalidelige Rygter og overilede Meddelelser«.

684.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

247.4. *Medfølgende Vaudeville*] »Soldaterløjer«, opf. 1. Gang 10/2 1850. ¶
 247.6. *opført en eneste Gang privat*] 15/12 1849 ved en Studenterforeningsfore-
 stilling paa Hofteatret (se H. C. A. Lund: »Studenterforeningens Historie« II 289).

685.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1852 Nr. 36 (R. A.).

247.16. *Betænkning af 27 f. M.*] Nr. 682. ¶ 248.13. *en anden hæderlig Livs-*
stilling] N. P. Nielsen var fra 1808 og indtil sin Skuespillerdebut 1820 Løjtnant
 i Artilleriet. ¶ 248.25. *Clst*] Cancellist.

686.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

248.36 f. *Ordboksarbejdet*] som Svenska akademiens Sekretær var Beskow
 ivrig for at genoplive Arbejdet paa Svenska akademiens Ordbog, som var
 gaaet i Staa efter Gustavianernes Død. ¶ 249.2. *Gudruns och Dinas ...*
framställarinna] Fru Heiberg spillede de kvindelige Titelroller i Oehlenschlä-
 gers Tragedier »Kjartan og Gudrun« og »Dina«. ¶ 249.4 f. *förärade De mig*
sina skrifter] se Nr. 308. ¶ 249.7. *Dat Pyra* osv.] »Den, som ikke har gyldne
 Gaver, giver Pærer og Æbler«. ¶ 249.10. *mina »Dramatiska Studier«*] se No-
 terne til II 267.3 og 267.20 f. ¶ 249.13. *Oehlenschlägers öfversättning*] »Torkel
 Knutson« (1837), »Birger og hans Æt« (1838). ¶ 249.31. *Aminoff*] Ivar Theodor
 Aminoff. ¶ 249.34. *Oehlenschlägers ... fränfälle*] denne Beskows gode Ven
 var død 20/1 1850.

687.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.).

250.3. *Skrivelse af 31te f. Md.*] Nr. 685. ¶ 250.5. *Skrivelse af 27 Novbr*
 Nr. 682. ¶ 251.20. *den ældre Wiehe*] Michael Wiehe, hvis yngre Brødre var
 Skuespillerne Johan og Anton Wilhelm Wiehe. ¶ 251.35. *vedlagte Skrivelse*
 Nr. 683.

688.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 98 (R. A.).

253.31. *Fr. Walther*] Overkontrollør ved Det kgl. Teater, senere Folketings-
 mand, Toldforvalter i Skagen og Toldinspektør i Ringkøbing. Om Teater-
 forhold har han bl. a. udtalt sig i Piecen »Bidrag til at oplyse Det kgl. Thea-
 ters Betydning som Nationalinstitut« (1852). I Brev af 6/7 1855 til Hustruen
 udtaler Heiberg om ham: »Det er det Mærkelige ved denne Mand, at Alle

tale ilde om ham, men Ingen kan sige, hvori hans Slethed da bestaaer; thi at han er et Stykke af hvad man kalder en Blære, og gjerne gjør sig vigtig, er dog endnu ikke Nok til at kalde ham en Æsel. Mange Gange er han jo bleven angiven hos mig for Underslæb og andre Feil, men ved enhver Undersøgelse har det viist sig, at man gjorde ham Uret« (Heib. Hjem 342). ¶ 253.35 f. *M. W. Bruun*] se Noten til 221.12.

689.

Kopi i Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 98 (R. A.).

254.27. *frie Adgang i Theatret*] som Forfatter af Skuespillet »Gustav III«, der var blevet opført 1. Gang 4/2 1849.

690.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 98 (R. A.).

255.8. *Faaborg*] Operasangeren Chr. Faaborg. ¶ 255.12. *Md Pætges*] Fru Heibergs Moder Henriette Pætges, f. Hartvig. ¶ 255.17. *Pætges*] Fru Heibergs Broder Anthon Pætges. ¶ 255.36. *Arentzen*] Litteraturhistorikeren Kristian Arentzen.

691.

Kopi i Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 98 (R. A.).

692.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 98 (R. A.).

693.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1852 Nr. 36 (R. A.).

257.33. *Skrivelse af 8de dennes*] Nr. 687.

694.

Nyere dansk Brevsamling XII, 18 (K. B.).

259.18. *Indlagte Prolog*] til Teatrets Mindefest for Oehlenschläger 6/2 1850, hvor der gaves »Hakon Jarl« og et Fragment af »Sokrates«. Hauchs Digt er dog formet som en »Epilog til 'Hakon Jarl'« (»Samlede Digte« I 1891 S. 139 ff.) og blev fremsagt af Mad. Nielsen.

695.

Nyere dansk Brevsamling XII, 18 (K. B.). Trykt (delvis) i Overskou VI 75 f.

259.28. *Skrivelse af Gaars Dato*] kendes ikke. ¶ 260.25. *Schneider*] se Noten til 171.24.

696.

J. N. Madvigs Arkiv (R. A.).

261.12. *det af Hr. Bruun skrevne Brev*] kendes ikke. ¶ 261.22. *Brev til mig*] Nr. 690. ¶ 262.6. *Westermann*] Teatrets Billetkasserer. ¶ 262.7. *en Nummer-plads*] til Mindeforestillingen for Oehlenschläger (se Noten til 259.18). ¶ 262.21. *kjedsommeliger Drillerier*] Heiberg havde helst ønsket at undgaa at spille »Sokrates«, som Oehlenschläger havde udtrykt Ønsket om, at Teatret vilde give ved hans Mindefest, og havde til Slut bestemt sig for »Hakon Jarl« og den Scene af »Sokrates«, hvor Hovedpersonen taler om Døden, men opnaaede blot at blive angrebet for Pietetsløshed mod den afdøde Digter. Efter Forestillingen skønnede Publikum dog, at Heiberg havde gjort et rigtigt Valg (Overskou VI 65 f.).

697.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 98 (R. A.).

262.31. *Skrivelse af 15d Januar*] Nr. 689.

698.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

264.2. *Deres Kone*] se Noten til 165.1. ¶ 264.5 f. *almindelig Værnepligt*] var blevet indført i Danmark ved Grundloven af 5/6 1849.

699.

Kopi i Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 98 (R. A.).

264.32. *Skrivelse af 10de dennes*] Nr. 697.

700.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.). Trykt i Breve fra danske Skuespillere ved Rob. Neiiendam II 199.

265.34. *Nielsen*] var en stærk Modstander af dette Stykke, der ikke forekom ham at høre hjemme paa Statsscenen (Overskou VI 56). Det er ikke Ud-giveren bekendt, hvorvidt han fik den af Forfatteren ønskede Reprimande.

701.

Ny kgl. Samling 2973, 4°.

266.15 f. *Geschenk*] formodentlig 2. Udgave af Heibergs »Poetiske Skrifter« (1848—49). ¶ 266.21. *Petersen*] den tyske Astronom Adolf Cornelius Petersen. ¶ 266.22. *Herschel*] den berømte engelske Astronom Frederick William Herschel,

der udgav et Katalog over Stjernetæger. ¶ 266.26. *Æ*] Rectascensionen (ascensio recta), Vinklen, som Deklinationscirklen gennem en Stjerne danner med Deklinationscirklen gennem Foraarsjævndøgnspunktet.

702.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.).

267.8. *Skrivelse af 2d Februar*] kendes ikke. ¶ 267.11. *min Læges nøiere Forklaring*] Mansas nye Erklæring (af 28/2 1850) til N. P. Nielsen gaar ud paa, at »jeg i samme Forhold, som jeg mener det er Deres Pligt at bevare Deres Sundhed og Liv for Dem selv og Deres Familie, maa antage det nødvendigt for Dem at trække Dem tilbage fra Deres Embedsstilling som scenisk Kunstner« (Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63, R. A.).

703.

Skuespiller Tavs Neiiendam, København. Trykt i Breve fra danske Skuespillere ved Rob. Neiiendam II 83 ff.

268.10. *en ureen Kaste*] Heiberg havde allerede fra sin Tiltrædelse af Embedet arbejdet paa at faa Nielsen udnævnt til Ridder af Dannebrog; 8/10 1850 dekoreredes han og Rosenkilde som de første aktive Skuespillere med denne Orden. ¶ 268.17 f. *Øhlenschläger . . . en daarlig Skuespiller*] 1797—1800 havde Oehlenschläger forsøgt sig som Skuespiller ved Det kgl. Teater, men uden at opnaa nogen større Rolle (se Rob. Neiiendam: »Scenen drager« 49 ff.). ¶ 268.27. *siger Lessing*] »Emilia Galotti« III. 8: »Ha, könnt' ich ihn nur vor Gerichte stellen, diesen Ton«.

704.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1852 Nr. 36 (R. A.).

269.16. *yderligere at erklære sig i Sagen*] Nielsen lod nu foreløbig Sagen falde for først at genoptage den i Foraaret 1852 (Nr. 753 ff.).

705.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

269.20. *Benjamin Schlick*] Teaterarkitekt og Mekaniker, der omkr. 1825 var udvandret til Paris, hvor han dekorerede flere Teatre (se Bournonville: »Mit Teaterliv« III:2 38 ff.). ¶ 269.23. *Abrahams*] Filologen, Notarius publicus N. C. L. Abrahams (se om hans Forhold til Schlick hans »Meddelelser af mit Liv« 113, 177 f.). ¶ 270.2. *depuis 1818*] Heiberg kom først til Paris 1819. ¶ 270.2 f. *la petite rue Dauphin*] se Noten til II 37.35.

706.

Ny kgl. Samling 3258 A, 4°.

270.23. *det smukke Arbejde*] 7/5 1850 opførtes 1. Gang Bournonvilles Ballet »Psyche«. ¶ 270.32 f. *Madam Møller*] Balletdanserinden Nanna Møller, f. Fredstrup.

707.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

271.19. *mine tre Skuespil*] af disse var »Genboerne« 1. Gang blevet opført 27/6 1846 (ialt indtil da 20 Gange), »Intrigerne« 18/10 1846 (ialt 23 Gange) og »En Spurv i Tranedans« 17/8 1848 (ialt 11 Gange). ¶ 271.37. »*Familietvist*«] antaget 1849 af Heiberg som »et ret passabelt Stykke«, men tilbagesendt af Forfatteren, indsendt paa ny 6/8 1855, men tilbagesendt 6/9 1855 og aldrig opført paa Det kgl. Teater; derimod spillede det paa Folketeatret (1. Gang 7/10 1857).

708.

Collinske Brevsamling I, 34 (K. B.). Trykt i Breve fra og til C. Hostrup 120 f.

272.16 f. *røbe en saa particulær Oprindelse*] om Heibergs Forhold til Hostrup se Rob. Neiiendam i »Personalhistorisk Tidsskrift« 11. R. V (1944) 170 ff. ¶ 272.27 f. *det uheldige Udfald af Æsthetisk Sands*] se Nr. 672—673.

709.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

273.3. *medfølgende lille Bog*] maaske Molbechs »Oehenschlägers Poesie og Digterværker« (1850). ¶ 273.5. *en stor Gave*] utvivlsomt 2. Udg. af Heibergs »Poetiske Skrifter« (1848—49). ¶ 273.8. *en reen Prosabog*] if. Notat paa Brevet Molbechs Afhandling »Bidrag til en historisk-politisk Betragtning af de agrariske Grundforhold i Staterne« (Særtryk af »Nyt historisk Tidsskrift« III 1850).

710.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

273.23. *Louise v. Halle*] Datter af Grosserer Andreas Levin v. Halle og Berlingske Tidendes Redaktør M. L. Nathansons Datter Sara.

711.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 211 (R. A.).

273.32. *Kjøbenhavns Sommer-Tivoli*] var blevet grundlagt 1843 af Georg Carstensen. Der spillede oprindeligt ikke Teater i selve Tivoli, men dets Gæster

havde Adgang til det nærliggende Vesterbros Teater. I 50'erne tog man derimod det lille aabne Teater i selve Tivoli i Brug og spillede Farcer og Vaudeviller under Ledelse af Skuespiller Iversen (Peter Engel: »Kjøbenhavns Tivoli i 50 Aar« 98).

712.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

274.14. »Scheik Hassan«] opf. 1. Gang 21/2 1851. ¶ 274.21. *hendes Roller i »Sparekassen« og »Debatten i Politivennens«*] henholdsvis Antonie, der fra 23/9 1850 spillede af Marie Eidrup, og Petrea, der fra 4/6 1858 udførtes af Anne Rosenkilde, f. Paaske. ¶ 274.24. *Jfr. Petersen*] Louise Augusta Petersen, senere gift Schiemann.

713.

J. N. Madvigs Arkiv, (R. A.).

275.20. *en Skrivelse fra Ministeriet*] en saadan er ikke fundet i Heibergs Papirer.

714.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

275.34. *Jonna Stampe*] Datter af Assessor Adolph Drewsen og Ingeborg Collin, g. m. Baron Henrik Stampe, Forpagter af Christinelund ved Præstø.

715.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 211 (R. A.).

276.9. *Skrivelse af 30 September*] findes ikke blandt Teatrets indkomne Breve for 1850, men som Kopi i Kultusministeriets Brevbog.

716.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 11.

277.6. *Waltz*] Skuespiller Johan Rudolph Waltz spillede oprindelig Ivars Rolle i »Svend Dyrings Hus«, men erstattedes ved Forestillingen 30/10 1850 af Debutanten Lauritz Andreas Eckardt og 4/11 1850 af P. Schram; fra 10/11 1850 udførte Waltz igen sin gamle Rolle. ¶ 277.21. *Fatme*] denne Rolle i »Scheik Hassan« spillede af Jfr. Laura Müller. ¶ 277.23. *Suleika*] ligeledes en Rolle i »Scheik Hassan«, spillede af Fru Heiberg.

717.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

277.28. *Jomfru Møller*] se Noten til 277.21. ¶ 277.30. *Eckard*] se Noten til 277.6. ¶ 277.34. *Waltz*] se Noten til 277.6. ¶ 278.5. *Mad. Nielsen*] Anna Nielsen, f. Brenøe, udførte Fru Helvigs Rolle.

718.

Ny kgl. Samling 3103, 4°. Trykt i Af Dagens Krønike 1890 S. 263 ff. og Margrethe Fibiger: Clara Raphael (1891) 60 ff.

278.24. *Mathilde Fibiger*] den 19-aarige Mathilde Fibiger, en Datter af Oberst Adolph Fibiger, blev en af Kvindeemancipationens Pionerer i Danmark. Hun havde Oktbr. 1849 taget Plads som Lærerinde paa Skovridergaarden Maltrup ved Saksøbing og udarbejdede her i Løbet af det kommende Aar sine »Tolv Breve fra Clara Raphael«, hvor hun i halv novellistisk Form fremsætter sine Ideer om Kvindens Frigørelse. Manuskriptet sendte hun til den hende personlig ubekendte Heiberg, for at han skulde udtale sig om Muligheden for dets Udgivelse, og blev af den allerede aldrende Digter mødt med en overstrømmende Hjertelighed og Sympati (se om Mathilde Fibiger hendes Broderdatter Margrethe Fibiger: »Clara Raphael«, Fr. Bajer: »Klara-Rafael-Fejden« og Biogr. III 147 ff.). ¶ 278.35. *en ung Mand*] den lovende unge Officer Adolph Fibiger, der havde været Heibergs Elev paa den militære Højskole og som saadan var blevet introduceret i hans Hjem (se Biogr. II 15 f.); han døde som Kaptajn af Ingeniørerne 1841. ¶ 279.1. *Deres Brev*] Mathilde Fibigers Breve til Heiberg er paa 2 nær blevet tilintetgjort (se Margrethe Fibiger: »Clara Raphael« 59). ¶ 279.13. *Sophie Møller og hendes Datter*] Sophie Kellermann, g. 1825 m. Professor Jens Møller, og hendes Datter Christine, g. 1859 med Adjunkt, senere Overlærer Jørgen Hansen Koch. ¶ 280.22 f. *Idealet mindre realiseret i Guds Moder end i Jeanne d'Arc*] i 8. Brev skriver Clara Raphael: »Jeg læste igaar i Schillers Jungfrau von Orleans de deilige Ord, hvormed den hellige Jomfru tiltaler Johanna: 'Eine reine Jungfrau vermag jedwedens Herrliche auf Erden, wenn sie der ird'schen Liebe widersteht'. Det var mig, som disse Ord bleve henvendte til mig, som Guds Moder selv opfordrede mig til Kamp for den Idee, der fylder min hele Sjæl«. Indvendingen besvarede Mathilde Fibiger med en Gendrivelse, som Heiberg aftrykker i sit Forord til Udgaven af Bogen. ¶ 281.7 f. »*Bekendtnisse einer schönen Seele*«] Titelen paa 6. Bog af Goethes »Wilhelm Meisters Lehrjahre«. I sit Forord til Brevene fremhæver Heiberg, at »Den, som interesserer sig for at læse nye 'Bekjendelser af en skøn Sjæl', vil finde, hvad han søger«. ¶ 281.21. *som Tegnér, at trykke hele Verden til sit Bryst*] i Begyndelsen af 8. Brev citeres nogle Linier af Tegnér's Digt »Till en yngling« (1810). ¶ 281.32. *den improviserede Prædiken*] »Clara Raphael«, 7. Brev. ¶ 282.23. *om jeg vil være Udgiver af Bogen*] Bogen udkom til Julen 1850 paa Reitzels Forlag som »Tolv Breve, udgivne af Johan Ludvig Heiberg« og forsynet med et Forord af Udgiveren. ¶ 283.25. *fordømme det Hele*] Heiberg fik Ret i sin Spaadom: Clara Raphaels Breve fremkaldte en hel lang Række af Indsigelser (se nærmere Fr. Bajer: »Klara-Rafael-Fejden«).

719.

Ny kgl. Samling 3103, 4°. Trykt i Af Dagens Krønike 1890 S. 270 ff. og Margrethe Fibiger: Clara Raphael (1891) 71 ff.

285.4. *sige Dem Complimenter*] jf. Clara Raphaels 2. Brev: »Du veed, jeg tager intet ilde op, undtagen naar man gjør Complimenter med mig«. ¶ 288.4. *Maltrup*] se Noten til 278.24. ¶ 288.5. *Mansas Specialkort*] Officeren J. H. Mansa tegnede og litograferede egenhændigt en Række »Specialkort« over Danmark, hvis 1. Udgave afsluttedes 1851. ¶ 288.8 f. *Pontoppidans Atlas*] se Noten til II 43.16. ¶ 288.11. *Pastor Ehrenreich i Vaabensted*] Carl Ludvig Ehrenreich er formodentlig Modellen til »Brevene«s Præst. ¶ 288.15. *Clausen*] Teologen, Professor H. N. Clausen. ¶ 288.24. »*das Massenhafte*«] Udtrykket er ikke fundet. ¶ 288.32 f. *mit næste Brev, som . . . snart vil følge*] paa een Maaned modtog hun 6 Breve fra ham (291.17 f.).

720.

Originalen ukendt. Trykt i Margrethe Fibiger: Clara Raphael 51 ff.

289.8. *Anna Fibiger*] Mathildes Søster, senere gift med Pastor Carl Adolph Gjellerup og Moder til Forfatteren Karl Gjellerup. ¶ 289.8. *Sidst i November 1850*] Dateringen efter M. Fibigers ovenanførte Skrift. ¶ 289.15. *H.'s Ord*] se 283.26 ff. ¶ 290.11. *den 13de December*] Mathilde Fibigers Fødselsdag. ¶ 290.12. *den 14de*] Heibergs Fødselsdag. ¶ 290.14. *Rejsen*] Mathilde Fibiger skulde tilbringe Julen i København. ¶ 291.3 f. *I sit næste Brev skrev han*] se 285.2 ff.

721.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

292.11. *Prof. Larsen*] Juristen J. E. Larsen var indtil 1853 Folketingsmand, valgt i København. ¶ 292.11. *Alberti*] Prokurator C. C. Alberti, Folketingsmand for Sorø. ¶ 292.23. *Arveprindsen*] Prins Ferdinand havde Fødselsdag samme Dag som Fru Heiberg, 22/11. ¶ 292.27. *som privilegeret*] spøgefuld Betegnelse for, at Hall som hørende til det heibergske Hjems Omgangskreds har aflagt personligt Besøg hos Fru Heiberg.

722.

Ny kgl. Samling 1705 fol. II. Trykt i Julie Sødning: Erindringer fra senere Aar 1 f.

292.32. *Julie Sødning*] som Datter af Heibergs Ven C. N. Rosenkilde (jf. Nr. 676) stod Skuespillerinden Julie Sødning altid i et venskabeligt Forhold til Heiberg og hans Hustru (se Biogr. III 118). Hun var 1849 blevet gift med den senere Mineralvandsfabrikant, cand. polyt. Christopher Hansen Sødning. ¶ 293.2. *Ole Bull*] den norske Violinvirtuos gav Koncert paa Det kgl. Teater 13. og 20. Novbr. 1850.

723.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

293.8. *Schjellerup*] den senere Professor i Astronomi H. C. Fr. Chr. Schjellerup, der 1850 tog polyteknisk Afgangseksamen (hvorefter Dateringen). ¶ 293.9. *Prof. Olufsen*] se Noten til 135.21.

724.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i Et Liv (1. Udg.) III 286 ff.

293.16. *Ilia Fibiger*] Mathildes 13 Aar ældre Søster, der tog sig moderligt af hende og selv nylig havde været i Forbindelse med Heiberg, forsaavidt som hun til Det kgl. Teater 1850—51 havde indsendt to Skuespil, der begge var blevet forkastede. Først 1860 fik hun et Stykke opført og har iøvrigt et mindre Forfatterskab bag sig, men hendes egentlige Indsats laa paa det filantropiske Omraade. Grunden til, at hun havde opsøgt Fru Heiberg, var at denne havde modsat sig, at Mathilde Fibiger havde sin Gang i det heibergske Hjem (307.28), og rettede forskellige Beskyldninger imod hende (jf. Nr. 741). Heiberg maatte trække sin Haand bort fra sin unge Protegée og synes ikke at have fulgt hendes følgende Produktion med større Sympati. ¶ 293.33. *i Kirken*] 2/2 1851 var en Søndag. ¶ 294.28. *Deres lille Billet*] kendes ikke.

725.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

295.4 f. *Deres to Sange*] har ikke kunnet oplyses. ¶ 295.8. *Boghandler Møller*] Hans Peter Møller, Gammelmønt 151. ¶ 295.20. *Alma*] jf. 264.7.

726.

Originalen ukendt. Trykt i Breve fra og til C. Hostrup 131 ff.

295.27. »*Tordenveir*«] opf. 1. Gang 1/9 1851. ¶ 296.12. »*Tonietta*«] se Noten til 215.32. ¶ 297.1. *Fru Ribolt*] udførtes af Jfr. F. Ryge. ¶ 297.1 f. *Fru Hornum*] spillede af Mad. Sødning. ¶ 297.4. *Mad. Mortensen*] spillede af Anna Nielsen, som »greb den fortvivlede Udvej i Stedet for at tale med sin egen Tunge at forsøge sig i en uklædelig Dialekt, der var langt mere tysk end jysk« (Hostrup: »Erindringer fra min Barndom og Ungdom« 227). ¶ 297.4. *Jfr. Møller*] se Noten til 277.21. ¶ 297.5. *sin Rolle i »Pak*«] Anna Nielsen spillede Baadsmændens Kone Ellen i Overskous »Pak«, opf. 1. Gang 22/4 1845. ¶ 297.6 f. *Deres . . Svar*] kendes ikke; derimod fortæller Hostrup i sine »Erindringer fra min Barndom og Ungdom«: »Da jeg i Begyndelsen af 1851 havde indsendt 'Tordenvej' til Heiberg, svarede han mig i et Brev, at der var meget smukt og morsomt deri, men foreslog, at jeg skulde omarbejde det saaledes,

at der blev en enkelt Person, f. Ex. Taterdatteren Anna Svendsen, hvis Rolle blev mere udført, saa hun blev Stykkets Hovedperson. Tillige omtalte han som en Mangel derved, at man ikke fik med et eneste dannet Menneske at gjøre. Jeg kunde umulig gaa ind paa hans Forslag og fandt den sidste Anke hel urimelig, da den satte Digteren altfor snevre Grænser, og jeg kunde ikke modstaa at svare ham, at i mine Øjne havde en Kone som Madam Mortensen langt mere virkelig Dannelse, end de allerfleste Salonmennesker. Det kan vel være, at jeg i den første Varme for mit Arbejde, og maaske ogsaa paavirket af, at han havde vraget 'Gjenboerne' og 'En Spurv i Tranedans', i mit Svar ikke tilstrækkelig paaskjønnede den Velvillie, som dog formodentlig laa til Grund for hans Bemærkninger; thi da jeg atter talte med ham, var han kjendelig stødt og viste mig aldrig senere den samme Venlighed, hvormed han fra først af havde mødt mig. Jeg bad, om Fru Heiberg ikke vilde spille enten Anna eller Else, men det skete ikke, jeg véd ikke hvorfor; og da 'Tordenvej'r' blev spillet den første September 1851, mødte det vel ingen Modstand, men gjorde heller ikke nogen egentlig Lykke og opnaaede kun sex Opførelser (226 f.).

727.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

297.11. *Løffler*] den 1835 nedsatte kongelige Jernbanekommissions Forretninger gled efter Grundlovens Givelse over til Regering og Rigsdag. ¶ 297.19. *Olsens Død*] den tidligere Teaterdirektør G. H. Olsen, der døde 1829. ¶ 297.27. *den Commission, der skal nedsættes*] 4/6 1851 blev der efter Rigsdagens Ønske nedsat en Kommission til at udarbejde et Lovforslag angaaende Ordningen af Statens Forhold til Det kgl. Teater; den kom til at bestaa af Heiberg, Justitsraad N. F. B. Schiern, Departementschef i Kultusministeriet Weis og Prof., Dr. med. Fenger. Kommissionens Arbejde førte dog ikke til nogen Nyordning, hvorfor C. Hall som Kultusminister 1855 nedsatte en ny Teaterkommission. ¶ 297.28. *David*] C. N. David. ¶ 297.32. *Holm*] den stærkt musikinteresserede Departementschef i Finansministeriet C. Fr. Holm.

728.

Abrahams' Autografsamling, 4°, Nr. 3 (K. B.).

297.34. *Augusta Afzelius*] Solodanserinden Augusta Afzelius, f. Nielsen, der en Tid havde været meget fejret, maatte Juni 1851 tage sin Afsked, fordi Folkestemningen var slaet om paa Grund af hendes, som det hed sig, noget lette Moral (se Rob. Neiiendam: »En Danserinde«).

729.

Originalen ukendt. Trykt i Rob. Neiiendam: En Danserinde 73 f.

730.

Ny kgl. Samling 3533, 4°.

298.25. *disputere for Doctorgraden*] med Afhandlingen »Dr. Niels Hemmingsens Pastoraltheologie« (1851). ¶ 299.13. *Frue Doctorinde*] Mynsters Datter Maria Elisabeth.

731.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

299.18. »*Audiensen*«] opf. 1. Gang 29/10 1851. ¶ 299.28. *Stykker af Hauch og Hostrup*] »Tordenvejr« og »Æren tabt og vunden« (opf. 1. Gang 23/9 1851). ¶ 299.29. *Mad. Phister*] spillede Sophies Rolle.

732.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III,11.

300.12. *Richardt*] spillede af Phister. ¶ 300.17. *Jens Driversen*] spillede af W. Holst.

733.

Koncept i Søren Kierkegaards Arkiv, D 2 (K. B.). Trykt i *Personalhistorisk Tidsskrift* 12. R. II (1947) 12.

300.35. *en lille Bog*] antagelig »To Taler ved Altergangen« (1851) eller »Til Selvprøvelse« (1851). ¶ 300.35. *en anden*] »Om min Forfattervirksomhed« (1851), hvori han vedkender sig Forfatterskabet til den i »Fædrelandet« 1848 trykte pseudonyme Afhandling »Krisen og en Krise i en Skuespillerindes Liv«, der handler om Fru Heiberg. I Et Liv II 134 f. meddeler hun med øjensynlig Glæde Forfatterens Dedikation i Bogen og det Brev fra Kierkegaard, der ledsagede den.

734.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 363 (R. A.).

735.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I. Trykt i Vor Fortid III 125 f.

301.24. *Skrivelse af 30 August*] kendes ikke. ¶ 301.28. *Theatercommission*] se Noten til 297.27. ¶ 301.32. »*Dante*«] Skuespil af Chr. K. F. Molbech; blev først opført 23/4 1888. Stykkets Forkastelse gav den ældre Molbech Anledning til 1853 — uden sin Søns Vidende (se »Christian Molbech og hans Søn Christian K. F. Molbech« 64, 66) — at udgive Piecen »Et Brev til Hr. Etatsraad, Theater-directeur, Dr. J. L. Heiberg, fra Etatsraad C. Molbech om 'Dante', tragisk Drama i 5 Acter«, indeholdende en Kritik af Det kgl. Teaters Praksis med Hensyn til Antagelsen af Skuespil (jf. Nr. 789).

736.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 11.

302.19. *Audiensen*] se Noten til 299.18.

737.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt (efter Koncept) i Ude og Hjemme 11/1 1880, Otto Borchsenius: Hjemlige Interiører 179 ff. samt i Breve fra danske Skuespillere ved Rob. Neiiendam II 40 f. og (delvis) i Karl Mantzius: Min Far og jeg 156 f.

303.7. *Hamlets Ord*] III. 2. ¶ 303.13. *en Afhandling i flyvende Post*] »Critik over 'Væringerne'« (»Flyvende Post« 1827 Nr. 99 = Pros. Skr. III 171 f.). ¶ 303.24 f. »*Æren tabt og vundet*«] se Noten til 299.28. Mantzius spillede heri Alexander Lesslie. ¶ 303.35 f. »*Giv mig et Æg osv.*«] »Kong Lear« I. 4. ¶ 303.36. *Polonius*] fra 14/11 1851 udførte Mantzius denne Rolle i »Hamlet«.

738.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1851 Nr. 120 (R. A.).

304.21. *Sommerforestillinger bortfaldne*] af Overskous Repertoirelister fremgaar, at Sommerforestillinger ophørte fra og med Heibergs Overtagelse af Direktoratet.

739.

Nyere dansk Brevsamling XII, 18 (K. B.). Trykt (delvis) i Overskou VI 126.

305.4. *mit Brev*] Nr. 738. ¶ 305.5. *Hr Etatsraadens ... Skrivelse*] kendes ikke. ¶ 305.10 f. *det Tillæg der er givet tvende ... Kunstnere*] Rosenkilde og Phister fik i Heibergs første Sæson et aarligt personligt Tillæg af 300 Rdr. aarligt (Overskou VI 43). ¶ 305.30. *det gamle Reglement*] formodentlig »Reglement for Theaterpersonalet« af 1/9 1832.

740.

Bakkehusets Samlinger, Frederiksberg Kommunebibliotek.

306.1. *A. F. Hartnack*] Lærer i Stege. Hans Lystspil »Den bevægede Tid«, der havde Première 8/5 1852, handlede om det politiske Liv i en lille Købstad og vakte en Del Modstand, saaledes at det kun drev det til 6 Opførelser.

741.

Originalen ukendt. Trykt i Margrethe Fibiger: Clara Raphael 114 ff.

306.35. *Axel Fibiger*] Brevskriverindens Broder, senere Oberst. ¶ 306.35. *Begyndelsen af Novbr. 1851*] Dateringen er Forlæggets. ¶ 306.36. *endnu før Nytaar*] denne Tidsangivelse er næppe rigtig, da Mathilde Fibiger først kom

til København Julen 1850 (se Noten til 290.14). ¶ 307.8. *blande mig i denne Sag*] se Noten til 293.16. ¶ 308.4. *saa skrev jeg . . . til ham*] se Nr. 724. ¶ 308.8. *Han svarede meget høfligt*] Brevet kendes ikke.

742.

Nyere dansk Brevsamling XII, 18 (K. B.).

308.14 f. *medfølgende Ansøgning*] imellem Sagens Akter er blot bevaret en ny Lægeerklæring fra Mansa, dateret 27/11 1851.

743.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

308.18. *Cosmus Bornemann*] Hofretsassessor Cosmus Bornemann, g. 1° m. Louise Mathiesen († 1840), Datter af P. A. Heibergs Ven, Generalkrigskommissær Haagen Mathiesen (se Noten til II 33.22).

744.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

309.1. *Claudius Rosenhoff*] en fattig og overset Digter, som Heiberg i »En Sjæl efter Døden« havde spottet for hans Redaktion af Ugebladet »Den Frisindede«. 1847 havde Heiberg og H. C. Ørsted dog skaffet ham en kongelig Understøttelse (»Illustreret Tidende« 7/2 1869), og der opstod en Korrespondance mellem de to Digtere, der især gav sig Udslag ved, at Rosenhoff hvert Aar tilsendte Heiberg et velment Digt til hans Fødselsdag, hvoraf nogle er medtaget i nærværende Udgave. Det vides ikke, hvorledes Forbindelsen imellem dem er kommet i Stand, men et Foreningspunkt var begges Interesse for Astronomien. Til Rosenhoffs »Danmarks illustrerede Almanak« 1858 leverede Heiberg Skitsen »En Reiseerindring« (Pros. Skr. VII 441 ff.). ¶ 309.16. »*Dansk Pantheon*«] et Portrætgalleri, udg. af Em. Bærentzen & Co. 1842—51, der ogsaa indeholder et Portræt og en Karakteristik af Heiberg. ¶ 309.33. *Rossi . . . Torre*] italienske Sangere, der var optraadt paa Hofteatret. ¶ 310.34. *Presenten*] vedlagt er tre Egeblade, der er kunstfærdigt ribbede og forsynet med Silhuetter af Noderne til Begyndelsen af den nævnte Gadeviser af Heiberg samt af Fru Heiberg og Goethe.

745.

Collinske Brevsamling VIII, 15 (K. B.).

311.10. »*Hyldemoer*«] Eventyrskuespil, opf. 1. Gang paa Casino 1/12 1851. 311.17 f. »*Det gamle Træ, o lad det staae*«] H. C. Andersen: SS² XI 92. ¶ 311.18 f. »*Imellem Havens Buske*«] sammesteds. ¶ 311.21. *de fire Elementer*] smstds. 99 ff.

¶ 311.27. E. S.] i »Kjøbenhavnsposten« 1851 Nr. 291 findes et »Aabent Brev til Hr. Professor Andersen« af E. S.(?), der i causerende Form retter en Del Indvendinger imod Stykkets Indhold.

746.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

312.11. *Skrivelse*] Heibergs Breve til Rosenhoff er ikke bevarede. ¶ 312.11. *Instrumentet*] som det fremgaar af 339.3 en astronomisk Kikkert. ¶ 312.12. *Weyse*] se IV 335.30 f. ¶ 312.25 f. »*Mere end Perler og Guld*«] Titelen paa H. C. Andersens Eventyrkomedie, opf. 1. Gang paa Casino 3/10 1849.

747.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

312.31. *udstrække min Indflydelse*] Madvig var 7/12 1851 afgaaet som Kultusminister, afløst af P. G. Bang.

748.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

313.15. *Kristian Arentzen*] den senere navnlig som Litteraturhistoriker kendte Adjunkt ved Metropolitanskolen, Lærer i Dansk for et helt Kuld af 70'ernes Mænd. ¶ 313.18. »*Gunløg Ormetunge*«] blev ikke opført, men udkom som Bog 1852. ¶ 313.21. *sagt det i »Intelligensbladet*] i Anmeldelsen af Hauchs »Svend Grathe« (1842 S. 128 = Pros. Skr. IV 399). ¶ 313.31. »*Audientsen*« paa *Theatret*] Heiberg holdt Modtagelse paa Teaterkontoret hver Onsdag Kl. 1—3. ¶ 313.32. »*som en Mand med sin Næste*«] »Herren taledes til Mose, Ansigt til Ansigt, ligesom en Mand taler med sin Næste« (2. Mosebog 33.11). ¶ 314.14. *In manus tuas osv.*] »i dine Hænder befaler jeg min Aand«. ¶ 314.24. κατ' ἐξοχήν] »i udpræget Grad«. ¶ 314.34. »*Nordiske Myther*«] udkommet 1849 ligesom »Oldnordiske Sagn«; de 4 Samlinger »Sagaer, fortalte af Brynj. Snorrason og Kr. Arentzen« udkom 1849—50.

749.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

315.4. *det omtalte Drama*] »Tycho Brahes Ungdom«, opf. 1. Gang 27/10 1852.

750.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

315.13. *Athalia Schwartz*] Bestyrerinde af en privat Pigeskole og Forfatterinde til en Række Piecer om pædagogiske Spørgsmaal og om Kvindeeman-

ceptionen. Hendes litterære Produktion omfatter baade Romaner, Fortællinger, Digte og Skuespil, samtidig med at hun optraadte som Litteratur- og Teaterkritiker. Hendes største Succes blev Opførelsen af Skuespillet »Ruth« (1854). ¶ 315.20 f. »Charlotte Corday«] opførtes 6 Gange efter Heibergs Død (1. Gang 3/9 1864). ¶ 316.3 f. hans Yttring] »Histoire des Girondins« VI (1847) 267.

751.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (Pakken »Breve fra Flere og Anonymer«) (R. A.).

317.14. Chr. Hansson] Nordmanden Christian Rasmus Hansson havde som ung juridisk Student sammen med sin Ven, den senere Højesteretsadvokat Jacob Worm Skielderup besøgt København og i Wexschalls Hus lært Jfr. Pätges og derigennem Heiberg at kende. Han var meget teaterinteresseret og skrev bl. a. en Prolog til det danske Skuespillerselskabs første Forestilling i Christiania 1829; paa denne Tourné var Jfr. Pätges, som han sværmede for, med (Et Liv I 93, IV 77, Heib. Hjem 46 f., Heib. Fam.br. 20). Han var Direktør for Christiania Teater fra 1828 (se T. Blanc: »Christiania Theaters Historie« 35). ¶ 317.30. *ab illa parte . . . beatus*] »i den Henseende ikke er lykkelig« (hentyder til Horats' Oder II, 16, 27 f.: »nihil est ab omni parte beatum«). ¶ 317.33. *Bestyrelsen for det . . . »Norske Theater«*] Navnene findes 320.25. Den drivende Kraft i Bestræbelserne for at stifte en norsk national Scene i Bergen, der aabnedes 2/1 1850, var Violinvirtuosen Ole Bull; Lederen var først Henrik Ibsen, derefter Bjørnson, men Teatret kunde blot holdes i Gang til 1863. ¶ 318.1. *H: Ibsen*] om Ibsens Udbytte af Studiebesøget ved Det kgl. Teater se hans Breve (H. Ibsen: »Samlede verker. Hundreårsutgaven« XVI 30—41), Rob. Neiiendam: »Mennesker bag Masker« 111 ff., Fr. Bull og Paasche: »Norsk litteraturhistorie« IV 294 ff. og Biogr. III 82. ¶ 318.26. *Dahl*] Landskabsmaleren J. C. Dahl var født i Bergen. ¶ 318.33. *Bruun og Kone*] Johannes Brun og Hustru Louise, f. Gulbrandsen, begge bærende Kræfter ved det norske Teater.

752.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (Pakken »Breve fra Flere og Anonymer«) (R. A.).

753.

Nyere dansk Brevsamling XII, 18 (K. B.).

320.31. *min Ansøgning*] se Noten til 308.14 f. ¶ 320.31 f. *den omtalte Forestilling*] Nielsen mente at have Løfte fra Heiberg om at maatte give en Af-

skedsforestilling, formodentlig bestaaende af »Slottet i Poitou«, som han ved sin senere fornyede Afskedsansøgning bad om at maatte optræde i (se Har. Christensen: »Det kongelige Theater i Aarene 1852—59« 179 f.).

754.

Bakkehusets Samlinger, Frederiksberg Kommunebibliotek.

755.

Nyere dansk Brevsamling XII, 18 (K. B.).

756.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1852 Nr. 36 (R. A.).

321.23. *Skrivelse af 5te dennes*] findes i Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.). ¶ 322.5 f. *Skrivelse . . . af 8 Januar 1850*] Nr. 687. ¶ 322.20. *Simony*] P. G. Bang var som Kultusminister 3/6 1852 blevet afløst af Carl Simony. ¶ 322.21. *H. Christensen*] Fuldmægtig i Kultusministeriet, cand. jur. Harald Christensen, der snart skulde komme til at volde Heiberg store Bryderier og blev den egentlige Magthaver paa Teatret i de to følgende Chefers Tid.

757.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.).

758.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1852, Indlæg i Nr. 59 (R. A.).

759.

Svenska Akademiens Nobelbibliotek, Stockholm.

324.3 f. *min Hjemkomst*] Ægteparret Heiberg havde i Sommeren 1852 besøgt Stockholm, hvor Beskow havde været deres Cicerone (se Biogr. III 160 f.). ¶ 324.8. *Nyckelvikén*] Broderen, Grosserer Gustaf Beskows Landsted ved Stockholms Skærgaard. ¶ 324.16. *Bennett*] Landskabsmaleren Karl Stefan Bennet. ¶ 324.17. *Rosencranz*] enten Godsejer Carl Albrecht R. eller hans Tvillingbroder Godsejer Henrik Erik Alexander R. eller deres Broder, Løjtnant Fredrik Anton Ulrik Rosencrantz. ¶ 324.18. *Due*] den norske Statsminister i Stockholm Fr. Due. ¶ 324.18. *Thulstrup*] Oberstløjtnant Carl Magnus Thulstrup, Guvernør paa Karlberg Officersskole. ¶ 324.25. *Lilienstolpe*] formodentlig Axel Fredrik Liljenstolpe, Kancellist i Krigshovrätten og Herold ved Nordstjerneordenen. ¶ 324.31. *Wannqvist*] Notaren i Stockholms Överståthållarämbete Olof Fredrik af Wannqvist. ¶ 325.2. *Din Romance til*

Laura] en Romancecyklus »Laura« forekommer i Beskows »Witterhets-Försök« (1818). ¶ 325.7. *Emilie Höggqvist*] den afdøde svenske Skuespillerinde (kaldet »den svenske Aspasia«), om hvem Vannqvist 1847 havde udgivet et Minde-skrift. ¶ 325.13 f. *Frøken Walmoden*] kan ikke identificeres.

760.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (Pakken »Breve fra Flere og Anonymer«) (R. A.).

325.24. *Elever fra det norske Theater*] se Noten til 318.33. ¶ 325.26. *efter et længere Ophold i Dresden*] Henrik Ibsen var Juni 1852 fra København rejst videre til Dresden, hvor han ligeledes studerede Scenekunst. ¶ 325.31 f. *Skrivelse af 5 April*] kendes ikke.

761.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

326.15. *Seccatori*] (ital.) »Plageaander«. ¶ 326.27. *Nyckelwiken*] se Noten til 324.8. ¶ 326.30. *min Bror*] Grosserer Gustaf Beskow. ¶ 326.34. *min Bror Expeditions-Sekreteraren*] Henrik Beskow, der ejede Vendelsö i Södertörn.

762.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

327.10. *at tale med mig*] se 317.7 ff. ¶ 327.14. *vedlagte Drama*] »Ruth«, opf. 1. Gang 24/11 1853 og ialt spillet 18 Gange (se Et Liv II 297 f.).

763.

Svenska Akademiens Nobelbibliotek, Stockholm.

327.23 f. *Dit . . . Brev*] Nr. 761. ¶ 327.28. *Holberg*] »Barselstuen« II. 7. ¶ 328.2. *Baggesens Ord*] de to første Linier af Baggesens »Theateradministratiade« (»Danske Værker« 2. Udg. I 274). ¶ 328.12. *Prinds Gustav*] Oskar I's Søn, bekendt som en begavet Komponist (bl. a. til »Sjungom studentens lyckliga dag«), var død 24/9 1852. ¶ 328.17. *Gustav Taube*] ham havde Heiberg truffet i København 1812 og senere paa Aaret i Stockholm, hvortil Heiberg rejste i Selskab med ham og hans Forældre. Heibergs Brev til Taube kendes ikke. ¶ 328.21. *Ekdahl*] Sognepræst ved Adolf Fredriks Kirke i Stockholm Nils Johan Ekdahl, gift med Fredrika Carolina Wallmark og Svoger til Bernhard v. Beskow. I Heibergs Skrivekalender fra 1852 (R. A.) er 3/8 hans Navn noteret. ¶ 328.22. *hans Bog*] antagelig det historiske Værk »Christiern II:s arkiv« (1835—42). ¶ 328.31. *Wannqvist*] se Noten til 324.31. ¶ 328.34. *Lilienstolpe*] se Noten til 324.25. ¶ 329.4. *Din Broder Grossereren*] se Noten til 326.30. ¶ 329.7 f. *den nydelige Romance*] se 327.1.

764.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i Et Liv II 277 f.

329.17 f. *et personligt Anliggende*] Heiberg havde i den forrige Sæson bedt Wiehe om at spille Titelrollen i Oehlenschlägers »Correggio«, men havde efter længere Tids Tøven givet det irriterede Svar: »Nei, jeg spiller den ikke, fordi jeg ikke vil spille den« (Et Liv II 277). Heiberg havde da bedt Høedt om at overtale sin Ven til at spille Rollen, uden at det gav det ønskede Resultat. ¶ 329.37 f. *saa ville mine personlige gode Følelser imod Dem . . . ikke forandres*] efter Høedt-Affæren, da Wiehe frivilligt forlod Teatret, tænkte han ikke mere saaledes om Heiberg (se Biogr. III 109).

765.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

330.7. *wåra sorgedagar*] nylig var Prins Gustav død (se Noten til 328.12), desuden var Kong Oscar I i Efteraaret 1852 saa alvorligt syg, at en Interims-regering 2 Gange maatte træde i Funktion; samtidig var hans eneste Datter Prinsesse Eugenie syg (jf. 333.3 ff.). ¶ 330.10. *Nyckelviken*] se Noten til 324.8. ¶ 330.10. *Fieldstuen*] den norske Statsminister Dues Ejendom, hvor Heiberg if. Skrivekalenderen var Gæst 27/7. ¶ 330.13. *Din Fru . . . betænkeligt sjuk*] Fru Heiberg blev 13/10 1852 angrebet af en livsfarlig Underlivslidelse og var i 5 Maaneder sygemeldt (se Et Liv II 278 ff. og Overskou VI 146) (jf. 332.27 f.).

766.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

330.30. »*De Deporterede*«] opf. 1. Gang 21/2 1853 og indtil 1874 spillet ialt 50 Gange. ¶ 331.7. »*Tonietta*«] se Noten til 215.32.

767.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

331.23. *Det er helt igjennem af min egen Opfindelse*] i sine Studiebøger »Ad vitam« (Ny kgl. Samling 2807, 4° III P 226 f.) skriver Hertz: »Heib. stod i den Tro, at Sujettet var taget af en Roman, men jeg overbeviste ham snart om, at der ikke dengang (1853) gaves en eneste engelsk eller anden Roman, der indeholdt brugelige Skildringer af Australien. Ligesom Sujettet var af min egen Opfindelse, saal. skyldtes Skildringen af Colonistforholdet og tildeels af de forekommende Characterer mit Studium af flere især engelske Værker om Austr.; af hv. jeg vil nævne her P. Cunningham, Two years in New-South-Wales (2 Dele)«. ¶ 331.25 f. *overs. for Flyveposten*] den gik som Feuilleton 25/10 1849—6/7 1850.

768.

Svenska Akademiens Nobelbibliotek, Stockholm.

332.21. *Dit . . . Brev*] Nr. 765. ¶ 332.29. *Bang . . . og . . . Dahlerup*] Ole Bang og dennes Svoger Edvard Dahlerup. ¶ 332.33. *i mit forrige Brev skrev*] se 328.11 f. ¶ 333.3 f. *den sørgelige Skjæbne*] se Noten til 330.7.

769.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

334.6. *en Sons . . . død*] se Noten til 328.12. ¶ 334.6. *en Broders død*] Dronning Josefinas Broder, Hertug Maximilian af Leuchtenberg var død 1852. ¶ 334.7. *Hennes Makes och Dotters fränfälle*] se Noten til 330.7. ¶ 334.8. *»en sorg efter Guds sinne«*] 2. Korinterbrev 7.10. ¶ 334.20. *sade Voltaire*] Citatet er ikke fundet. ¶ 334.26. *Amor och Ganymed*] Thorvaldsens Relief fra 1831 »Amor og Ganymed, der kaster Terninger«. ¶ 334.28 f. *några verser*] Sørgesangen »Den 14 October 1852« (»Hvem är den gäst, som hafvets vågor vagga«,), vedlagt Brevet. ¶ 334.30. *»I Rosens doft«*] komponeret 1846 til Tekst af Herman Säterberg og trykt i »Compositioner af högtsalig H. K. H. Prins Gustaf« (1852).

770.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.). Trykt i Breve fra danske Skuespillere ved Rob. Neiiendam II 31 f.

334.34. *Novbr. 1852*] Dateringen efter Trykforlægget. ¶ 334.35. *Giulio Romano*] i Oehlenschlägers »Correggio«; Rollen var sidst spillet af Wiehe. Da hverken Wiehe (jf. Nr. 764) eller Hædt vilde spille i dette Stykke, kunde det ikke gæntages i Sæsonen.

771.

Originalen ukendt. Trykt i Berlingske Tidende 2/12 1852, Pros. Skr. VII 394 ff., Et Liv II 270 ff. og (delvis) Har. Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 61 f.

I »Berlingske Tidende« indledes Aktstykket med følgende Billet til Redaktøren (trykt i Et Liv II 273): »Hr. Redacteur! Til den rette Bedømmelse af en Sag, hvorover visse Blade have gjort store Ophævelser, endskjøndt den hører til de sædvanlige Censur-Expeditioner, som idelig forefalde ved Theatret, beder jeg Dem optage det officielle Aktstykke, som har foraarsaget hele den latterlige Allarm. 1ste December 1852. Ærbødigst J. L. Heiberg«.

335.10 f. *Sammendrag af P. Wulffs Oversættelse af . . . »Richard den Tredie«*] Hædt var debuteret 14/11 1851 som Hamlet, havde spillet Hammer i »Nej« og Grignon i Scribe og Legouvés »Kvindens Vaaben«, alt med afgjort Held. Men den unge Skuespiller ønskede sig et videre Felt og større Indflydelse

paa Teatret og foreslog derfor Direktøren at spille »Richard III« i en af ham selv foretagen Bearbejdelse og med ham selv i Titelrollen. Da det hurtigt rygtedes, at Heiberg ikke var til Sinds at lade Høedt dirigere Teatret, fik Aviserne fat paa Sagen og bragte voldsomme Angreb paa Ledelsen, bl. a. »Fædrelandet« 2/11 og navnlig 30/11 1852. Det er disse Angreb, Heiberg tager Stilling til ved at offentliggøre sit private Brev til Høedt.

772.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

337.33 f. »*vedlagte Tegninger til Bellman*] sandsynligvis Elis Chiewitz' anonymt udgivne Plancher »Galleri till Fredmans epistlar och sånger« (1826) og »Scener ur Fredmans epistlar och sånger« (1827) (oplyst af Bibliotekar, fil. d:r Nils Afzelius, Stockholm). ¶ 337.35. *levet saa meget i bellmanske Minder*] i Hørsholmsommeren 1832.

773.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 12.

338.10 f. »*Brevvexlingen*«] Fru Gyllembourgs Novelle »En Brevvexling« (1843) indeholder talrige Reminiscenser fra Hørsholmsommeren; bl. a. citeres Hertz' Hørsholm-Digte. ¶ 338.15. *Gray*] spillede af N. P. Nielsen. ¶ 338.17. *Tobby*] spillede af Høedt. ¶ 338.18. *Msrs. Hick*] spillede af Mad. Sødring.

774.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

338.26 f. *en ny Vanskelighed for Bestyrelsen*] jf. Nr. 770—771. ¶ 338.29. *Winsløw*] L. Winsløw kom til at spille Humphry.

775.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

339.3. *At jeg atter fisker efter en Kikkert*] se 312.11. ¶ 339.13. *Angreb*] se Noten til 335.10 f. ¶ 339.23. *Hauchs seneste Drama*] se Noten til 315.4. ¶ 339.27. *Academiet i Soer*] her havde Hauch i 18 Aar været Lektor. ¶ 339.28. s. v. v.] sit venia verbo ∅: »med Forlov at sige«. ¶ 339.31. *I er æltet af en anden Deig*] »Tycho Brahes Ungdom« (1852) 15. ¶ 339.33. »*Urania*«] Heibergs astronomiske Aarvog. ¶ 339.35 f. »*de nova stella*«] Tycho Brahes berømte Værk om Opdagelsen af den nye Stjerne. ¶ 339.37. *Scenen i det aabne Vindue*] »Tycho Brahes Ungdom« S. 35 f. ¶ 340.8 f. *Hr. Mantzius . . fortalte, at Polonius er et Fæ*] i Brevet »Til Theaterrecensenten i 'Dagbladet'« (»Fædrelandet« 11/12 1852). ¶ 340.17. *Hauch's*] i »Kjøbenhavnsposten« 8/12 1852. ¶ 340.27. *Krands*] findes ikke mere vedlagt Brevet.

776.

Originalen ukendt. Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 56 ff. I Fortalen til dette Skrift (S. V) meddeles, at enkelte, mere private [Skrivelser], ere Gjengivelser af i min Besiddelse værende Originaler, der ere overladte mig i samme Øiemed« [o: til Offentliggørelse]. Da de ikke findes i de offentlige Arkiver, har Christensen formodentlig aldrig leveret dem tilbage; det samme gælder Aktstykker fra Det kgl. Teaters Arkiv.

340.37. *den af Skuespiller Høedt fremsatte Begjæring*] se Noten til 335.10 f.
g 341.22. *Deres behagelige Erklæring*] Nr. 777.

BIND IV.

777.

Originalen ukendt. Trykt i Af Dagens Krønike II (1890) 60 ff. og Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 58 ff. Om Aktstykkets Fjærnelse fra Kultusministeriets Arkiv se Oplysning til Nr. 776.

1.2. *Skrivelse af 23de f. M.*] Nr. 776. ¶ 1.20. *mit bekjendte Brev*] Nr. 771. ¶ 1.29 f. *hans Ansættelse . . . endnu ikke havde fundet Sted*] Høedt blev 6/9 1852 af Heiberg indstillet til at blive Skuespiller med en Gage af 700 Rdlr, og Udnævnelsen forelaa 27/9 s. A. ¶ 2.6. *indtrufne Omstændigheder*] formodentlig Fru Heibergs alvorlige Sygdom. ¶ 2.19. *et Brev fra ham*] Nr. 770. ¶ 3.10 f. *agitere . . . nogle Blad-Redacteurer*] se Noten til III 335.10 f. ¶ 3.39 f. *Nødvendigheden af et Skuespillerraad*] allerede i April 1849 havde »Kjøbenhavnsposten« foreslaaet et saadant, »Fædrelandet« optog 17/4 1852 en indsendt Artikel, der stillede det samme Krav, men da Forslaget kom til Behandling i Teaterkommissionen af 1851, udtalte Heiberg sig meget kraftigt imod det (Har. Christensen 39). Det lykkedes Heiberg at afværge Projektet, der imidlertid dukkede op igen i den nye Teaterkommission af 1855, hvori han ikke havde Sæde. Resultatet blev, at Teaterraadet udgik, men i Stedet sattes en Teaterjury, der skulde afgive Kendelser i Sager mellem Direktøren og Skuespillerne. Denne Bestemmelse blev indsat i det nye Reglement af 23/7 1856, der ikke kom til at træde i Kraft før efter Heibergs Afgang, men den nye Institution viste sig snart betydningsløs og afskaffedes igen. ¶ 4.12. *Blaataarn*] et Arresthus ved Langebro, hvori Skuespillere indtil 1848 blev hensat (f. Eks. Mad. Krætzmer).

778.

Ny kgl. Saml. 3398, 4°, I.

5.12. »*Knud den Hellige*«] ikke opført, udkommet i Bogform 1853. ¶ 5.15. *det samme Sujet*] C. Hviid Bredahls Tragedie »Knud Svendsøn«, der havde haft Première 29/12 1849 (jf. Nr. 602).

779.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 5 (R. A.).

5.22. *Skuespildirecteur Lange*] Casinos Direktør H. W. Lange, der, stærkt protegeret af Frederik VII og Grevinde Danner, allerede 1849 havde faaet

Privilegium paa at give Forestillinger i København; det var blevet fornyet 30/11 1852. Bevillingen paa Folketeatret blev givet 2/4 1853 og var i Enkelthederne udformet som foreslaaet af Heiberg; 3/2 1855 blev den udvidet til ikke blot at være personlig, men at kunne overgaa til andre, og det fastsattes, at den havde Gyldighed i 25 Aar. Folketeatret paa Nørregade stod først færdigt til at tages i Brug 18/9 1857. ¶ 7.14 f. *den Professor Overskou . . . meddelte Bevilling*] se Noten til III 120.18 f.. Til Brug for sit Skrift »Nogle Bemærkninger om de private Theatres Bevillinger« (1860) har Heiberg udarbejdet et historisk Oversigtsskema over Privattheatrenes Bevillingssystem, der findes i Ny kgl. Samling 743 fol. (K. B.). ¶ 7.26 f. *jeg begjærede Casinos Bestyrelse sat under Tiltale*] i den i forrige Note omtalte Piece omtaler Heiberg, at da Lange i 1852 paa Casino vilde opføre et fransk Syngespil med fransk Musik, samtidig med at Det kgl. Teater paatænkte at opføre det samme med dansk Musik, anmodede Heiberg Kultusministeriet om Tilladelse til at anlægge Sag mod Aktieselskabet Casino, men da Justitsministeriet fraraadede det, døde Aktionen hen (Pros. Skr. VI 443 f.).

780.

Originalen ukendt. Trykt i Det nittende Aarhundrede II (1875) 85 ff. og

Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 70 ff.

10.16. *i sine Intelligensblade*] i Omtalen af Hauchs »Svend Grathe« (»Intelligensblade« 15/5 1842), der anvendes til at trykke Shakespeares Tragedie ned med; i det følgende sigter Høedt til denne Passus: »ethvert Menneske af Smag vil dog indrømme, at simple Criminalhistorier, saadanne som fremstilles i de franske Melodramer og ligeledes af tyske slette Poeter, ere et poetisk Ukrud, og at f. Ex. en Ole Kollerøds Historie aldrig kan afgive et tragisk Stof, netop fordi al Berettigelse mangler paa Forbryderens Side« (»Intelligensblade« I 110 = Pros. Skr. IV 382). Heiberg havde forøvrigt i »Kjøbenhavns flyvende Post« 1827 Nr. 6—8 skrevet om »Macbeth paa den danske Scene« (= Pros. Skr. VII 3 ff.). ¶ 10.18. *Melpomenøs Dolk*] se III 335.36 f. ¶ 10.21 f. *Den politiske Kandestøber . . . som han . . . offentlig har dadlet*] i Anmeldelsen af C. N. Rosenkildes »Den dramatiske Skrædder« i »Kjøbenhavns flyvende Post« 1828 Nr. 22 hævder Heiberg, at han anser det for en Fordom at regne dette Stykke til Holbergs bedste; det er løst sammenføjjet og indeholder kun Momenter til en Komodie (Pros. Skr. VII 148). Imod denne Paastand tog Hauch til Genmæle i »Kjøbenhavnsposten« 22/3 1830. ¶ 11.7 f. *Garrick og Kemble*] baade David Garrick og John Philip Kemble spillede netop Richard III. ¶ 12.4 f. *indstille mig til fast Ansættelse*] se Noten til 1.29 f. ¶ 12.30 f. *aføsket mig min Erklæring*] kendes ikke.

781.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

13.7 f. *Brev af 1 dennes*] kendes ikke. ¶ 13.8. *den tunge Skjebne*] ved en Ildebrand i Slangerup 26/5 1853 brændte P. Hansens Bolig (»Fra Frederiksborg Amt« 1907 S. 44). ¶ 13.24. *min ikke ubetydelige Bogsamling*] Hansen havde et fortræffeligt Bibliotek, især bestaaende af teologiske og filosofiske Skrifter samt Klassikerudgaver; da den lærde Biskop F. Münter skulde udgive en latinsk Kirkefader, søgte han forgæves den ældste Udgave i København og Dresden, men fandt den hos Peder Hansen (»Fra Frederiksborg Amt« 1907 S. 43). ¶ 13.33 f. *Vores iboende Sted, der ikke var »Præstegaard«*] siden Pastor Raben 1787 havde købt Slangerup Præstegaard, maatte de følgende Præster selv skaffe sig Bolig; P. Hansen havde 1821 erhvervet sig Byfoged Rathenburgs Gaard (Sundbo: »Frederikssunds og Slangerups Historie« I 395). ¶ 14.8. *den 1ste Junii*] P. Hansens Fødselsdag. ¶ 14.14. *hendes farlige Sygdom*] se Noten til III 330.13. ¶ 14.19. *Laurits Christian*] den senere Provst L. C. Hansen (1822—1907), Fader til Religionshistorikeren P. O. Ryberg Hansen og Kunstmaleren Kr. Møhl Hansen; han har skrevet sin Faders Levnedbeskrivelse, hvoraf et Brudstykke er offentliggjort i »Fra Frederiksborg Amt« 1907. ¶ 14.21. *Niels Peter*] Sognepræst i Bølling og Sædding. ¶ 14.23. *den ældste*] Bertel, Tæller i Nationalbanken. ¶ 14.24. *Arboe*] Herman Peter Arboe var fra 1845 Kapellan hos sin Svigerfader i Slangerup (»Fra Frederiksborg Amt« 1907 S. 45).

782.

Ny kgl. Samling 3258 A, 4°.

14.29. *Deres Brev*] ikke bevaret. ¶ 14.30. *i denne farlige Tid*] København hærgedes 1853 af Kolera. ¶ 14.31. *det sunde og behagelige Opholdssted*] utvivlsomt Fredensborg. ¶ 14.33 f. *to nye Balletter*] »Et Folkesagn«, opf. 1. Gang 20/3 1854, og »Abdallah«, opf. 1. Gang 28/3 1855. ¶ 15.16. *en Indstilling*] af 22/7 (Teatrets Kopibog, R. A.). ¶ 15.17 f. *aabne Sæsonen den 1ste October*] allerede 18/9 blev Sæsonens første Forestilling givet: Shakespeares »Lovbud og Lovbrud« (∴: »Love's Labour's Lost«) i Sille Beyers Bearbejdelse; næste Aften gik U. P. Overbyes Vaudeville »Karens Kæreste«. Balletten »Valdemar« spilledes først 19/10. ¶ 16.5. *Den nye Maskinmester*] efter Gynthers Død i Sommeren 1853 havde Casinos Maskinmester Andreas Peter Wedén overtaget hans Post (Overskou VI 191).

783.

Teatermuseet.

16.19. *Caroline Petersen*] tidligere gift Andersen, og hendes Mand Søren Petersen var Tjenestefolk hos Heibergs, men blev 1854 ansat som Portnerfolk i den

Treschowske Stiftelse i Overgaden oven Vandet (Heib. Hjem 430 f). ¶ 16.22 f. *Inspecteur Jerndorff*] Skuespiller Peter Jerndorffs Fader, Divisionskvartermester i Søetaten og Inspektør ved Søkvæsthuset Andreas Jerndorff, der døde 5/8 1853 under Koleraen (se P. Jerndorff: »Nogle Minder fra det gl. kongelige Theater« 24 ff.) ¶ 16.23. *Portner Paulsen*] Søkvæsthusets Portner Poul Poulsen. ¶ 16.27. *paadrager sig Sygdommen*] if. Jerndorffs ovenfor anførte Skrift (30) blev Søkvæsthuset dog blot belagt med Patienter, der havde andre Sygdomme, idet Marinens Kolerapatienter blev indlagt paa Søetatens Hospital i Nyboder (Villads Christensen: »København« 532). ¶ 16.28. *Madame Pätges*] Fru Heibergs Moder, Henriette Pätges, f. Hartwig. ¶ 16.34. *Billederne af Thorvaldsens Museum*] hermed menes antagelig Hefter af det hos Bing og Ferslew udkommende Subskriptionsværk »Thorvaldsens Museum«.

784.

Teatermuseet.

17.5. *Jomfru Verdelin*] Fru Heibergs Veninde, Engelline Verdelin, der har hjulpet hende med Renskrivningen af Manuskriptet til »Et Liv genoplevet i Erindringen«. Moderen, Ida Vilhelmine V., f. Thorsen, døde 7/10 1853. ¶ 17.9. *Portneren*] se Noten til 16.23. ¶ 17.9. *Peer*] kan ikke identificeres.

785.

Teatermuseet.

17.18. *Etatsraad Lund*] Johan Jacob Georg Lund. ¶ 17.19. *Skodsborg*] her havde Frederik VII 1852 erhvervet sig en Sommerbolig, »Skodsborg Slot«.

786.

Svenska Akademiens Nobelbibliotek, Stockholm.

17.32. *Dit . . . Brev af 28 Juli*] kendes ikke. ¶ 18.21. *Quarantainen ophævedes*] ved Lov af 10/3 1852. ¶ 18.22. *nogle Lægers . . . Paastand*] Sundhedskollegiets Betænkning af 1851, der var udformet af Professor S. M. Trier, hævdede, at det nu »troer at turde erklære enhver Karantæne for utilraadelig« (Jul. Petersen: »Koleraepidemierne« 98 ff.). ¶ 18.39. *Hamlets Svaghed ved visse Vinde*] »Hamlet« II. 2: »Jeg er kun gal ved Nord-Nord-Vest; naar Vinden er sydlig, kan jeg kende en Ko fra en Vejrmølle«.

787.

Ny kgl. Samling 3258 A, 4°.

19.7. *De to Ballet-Programmer*] se Noten til 14.33 f. ¶ 19.29. *en af Kæmpeviserne om Hr. Oluf*] Heiberg synes her at forveksle Kæmpevisen med Folke-

sagnet om det oldenborgske Horn, hvor der fortælles om Grev Otto, der hældte Drikken ud over sin Hest (Thiele: »Danmarks Folkesagn« I 1843 S. 54) (oplyst af Dr. phil. Inger M. Boberg).

788.

Thomas Overskous Arkiv (R. A.).

20.19 f. »*Lovbud og Lovbrud*«] se Noten til 15.17 f. ¶ 20.24. *Kühl*] debuterede 23/4 1853 som Hammer i »*Nej*«. ¶ 20.26. »*Karens Kjæresten*«] se Noten til 15.17 f. ¶ 20.36. *Karens Rolle*] spillede af Mad. Erhardine Hansen, f. Rantzau. ¶ 21.4. »*Michel Perrin*«] se Noten til III 239.30. ¶ 21.11. *Onsdags-Nærværelser*] hver Onsdag tog Heiberg imod paa Teaterkontoret mellem Kl. 1 og 3. ¶ 21.16 f. *den saa meget paaberaabte »Naturligheds« Fordringer*] hermed sigtes til, hvad Fru Heiberg i »*Et Liv*« kalder »den Høedtske Skole«.

789.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

21.29 f. *tilskrevet Dem et Brev offentligt*] se Noten til III 301.32. ¶ 22.8 f. »*Polemik mod Professor Hauch*«] Aktstykkerne i Striden om Oehlsenschläger fra 1830 (Pros. Skr. X 41 ff.). ¶ 23.9. *en skarp Polemik*] Molbech havde kritiseret Hauchs »*Vilhelm Zabern*« skarpt i »*Maanedsskrift for Litteratur*« XII (1834) 226 ff; og da Digteren tog til Genmæle i »*Kjøbenhavnsposten*« 1834 Nr. 211—213, udsendte Molbech en lille Piece, »*Kritiske Epistler til Vilhelm Zaberns Forfatter*« (1835). ¶ 23.14. *hans senere Skuespil*] »*Marsk Stig*«, opf. 1. Gang 15/3 1850, »*Æren tabt og vunden*«, opf. 1. Gang 23/9 1851, og »*Tycho Brahes Ungdom*«, opf. 1. Gang 27/10 1852.

- 790.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.). Trykt (delvis) i Breve fra danske Skuespillere, udg. af Rob. Neiiendam II 199.

25.14. *Skrivelse af 13 dennes*] Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1853 Nr. 55 (R. A.). ¶ 25.16. *sine tidligere Begjæringer*] jf. Nr. 665, 675, 738 og 753. ¶ 25.19 f. *min Skrivelse af 8 Januar 1850*] Nr. 687.

791.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.).

26.12. *Theater-Direktørens Indvendinger*] Nr. 790. ¶ 26.13. *Lægeattesten*] Mansas fornyede Attest af 12/4 1853 lyder: »At jeg med Hensyn til Bedømmelsen af Hr Instructeur og kgl Skuespiller N. P. Nielsens nuværende Helbredstilstand aldeles maa henholde mig til mine tidligere, i lignende Anledning afgivne Erklæringer, bevidnes herved« (vedlagt Sagen).

792.

De Heibergske Samlinger, Sogns Folkemuseum, Norge (Fotostat-Kopi paa K. B.).

27.3. *Deres Kalender*] Rosenhoff udgav i Aarene 1854—59 »Danmarks illustrerede Kalender«; i den følgende Aargang kom intet af Heiberg. ¶ 27.5. *rømme to Værelser*] alle Søkvæsthusets Beboere maatte i Kolerasommeren afgive et Par Værelser til Sygestuer (jf. Noten til 16.27).

793.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I. Trykt i Vor Fortid III 126 ff.

27.16 f. *et Brev fra Dem*] Nr. 789. ¶ 27.34. *Intelligensbladene*] udkom 1842—44. ¶ 28.11. *at jeg allerede i mit Skrift om Vaudevillen . . . har udtalt*] Pros. Skr. VI 61. ¶ 29.5 f. *et saa behageligt landligt Opholdssted*] om Molbechs Glæde over at eje »Gammelgaard« ved Hjortespring se »Christian Molbech og Christian K. F. Molbech« 85 f., 89, 90 f., 93. ¶ 29.6 f. *Jfr. Beyer*] Oversætterinden Sille Beyer.

794.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III,12.

29.17. *mine to nyeste Stykker*] »Onkel Jokums Idé«, aldrig opført, og »Et Offer«, opf. 1. Gang 7/1 1854. ¶ 29.21 f. *mit Brev . . . af 26d Apr.*] Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 13. ¶ 29.29. *Meddelelsen af Billetternes Indhold*] »Onkel Jokums Idee« III. 9.

795.

Ny kgl. Samling 1853 fol. I (Koncept i Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1853, R. A.). Trykt i Karl Mantzius: *Min Far og jeg* 140 f.

30.5. »*Karens Kjæreste*«] Duftvaudeville af U. P. Overbye, Forf. til Socialistmarchen »Snart dages det, Brødre«. »Fædrelandet« 24/9 1853 kritiserede Stykket voldsomt, og ved de følgende Opførelser blev det udpebet (Overskou VI 179); Fru Heiberg mener (Et Liv II 294 f.), at Høedt stod bag ved Demonstrationen, og paastaar, at den iværksattes, fordi man havde fattet Mistanke om, at det var hende, der havde skrevet Vaudevillen. Jacob Voltelen parodierede den senere i en »Duftvaudeville-Ekstrakt«: »Marens Kjæreste«, der oprindelig (efter Fru Heibergs Vaudeville »En Sommeraften«) hed »En Sommerdag« og blev trykt i »Fædrelandet« 1853 Nr. 226 (optrykt i F. L. Liebenberg: »Nogle Optegnelser om mit Levned« 47 ff.). Parodien omarbejdedes senere af Kr. Mantzius og opførtes 24/3 1859 ved et Karneval i Studenterforeningen; i sin omarbejdede Form er den trykt i Axel Sørensen: »Studenterkomedier« 187 ff. Heibergs voldsomme Fremfærd ved denne Lejlighed lagde Grunden til Mantzius' Fjend-

skab imod ham, der i 1855 gav sig Udslag i en Artikel i »Fædrelandet« og en Piece om Teatrets Leder, der utvivlsomt blev en Anledning til, at Heiberg i Decbr. 1855 fattede definitiv Beslutning om at gaa af som Direktør.

796.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1853 Nr. 63 (R. A.). Trykt i Berlingske Tidende 12/10 1853, Breve fra danske Skuespillere ved Rob. Neiiendam II 41 f. og Karl Mantzius: Min Far og jeg 140 f.

797.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 11.

31.28. *Midten af Oktbr. 1853*] Dateringen efter Nr. 798. ¶ 31.31. *Subskriptionsplan*] paa Hertz' »Dramatiske Værker«, der begyndte at udkomme i 1854. ¶ 32.2. *De Fattiges Dyrehave*] jf. Nr. 573—574. ¶ 32.6. *Bergnehr*] se Noten til III 194.27.

798.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 10.

32.14. *Midten af Oktober 1853*] paa Brevet er med fremmed Haand skrevet: »omkr. 18.d Oct 53«. ¶ 32.34 f. *Mantzius tale Svensk i »Soldaterløier*] som Anker. ¶ 32.35. *Mad. Fossum*] se Noten til III 194.27. ¶ 33.1. »*Et Offer*«] opf. 1. Gang 7/1 1854. ¶ 33.1 f. »*Onkel Jochums Idee*«] oprindelig kaldet »*Tantes Planer*«.

799.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

33.12. *Ditt swar på mitt förra bref*] Nr. 786. ¶ 33.15. *den sorgliga gästen*] Koleraen.

800.

Additamenta 1181, 4° (K. B.). Trykt i Husvennen 1891—92 S. 369 f.

34.1. *P. R. A. Herskind*] Digteren Rudolf Schmidts Ven, daværende stud. theol., død som Sognepræst i Tranebjerg. ¶ 34.4. *hans Manuscript*] til Enakteren »*Fritz i sin Lejr*«, der opførtes 1. Gang 27/9 1855. Om Heibergs Forhold til Rud. Schmidt se dennes selvbiografiske Skildring i »*Husvennen*« 1891—92 og 1892—93 samt Biogr. III 121—124.

801.

Svenska Akademiens Nobelbibliotek, Stockholm.

34.24 f. *I Søndags er hun allerede optraadt . . . i en Rolle*] som Helen i »*Slægtningerne*«. ¶ 34.33. *en Romance af Prinds Gustaf*] se III 334.30.

802.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 11.

35.4. *Det gode Tilbud*] Nr. 798. ¶ 35.23. *Mantzius' Rolle*] se Noten til 32.34 f. ¶ 35.29. *Ruth*] bibelsk Skuespil af Athalia Schwartz, opf. 1. Gang 24/11 1853. ¶ 35.30. *Manon*] et Barn paa 8 Aar i »Et Offer«; Elevens Navn er ikke nævnt paa Plakaten. ¶ 35.34. *en Valgdag*] Lystspil af Overskou, opf. 1. Gang 23/1 1853; et Barn heri udførtes af E. Hansen. ¶ 35.39—36.1. *bestemt for Hædt*] se Nr. 803—804.

803.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 10.

36.9. *Deres Brev af igaar*] Nr. 802. ¶ 36.23 f. »*Den hemmelige Agent*«] tysk Lystspil af Hackländer, der havde haft Première 2/11 og blev spillet 2. Gang 4/11 1853. ¶ 36.35 f. *bringe en levende Hund paa Scenen*] Heiberg delte Goethes Afsky for at se levende Dyr optræde paa Scenen (jf. II 287.19 f. og III 201.14).

804.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 11.

38.8. *et Brev af 14d Sept. 1850*] kendes ikke. ¶ 38.21. *den polit. Kand.*] »Den politiske Kandestøber« IV. 4.

805.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 10.

38.29. *Jeg selv har en*] Hunden Valter, som Heibergs 1847 fik Lov af Kronen i Hellebæk at tage med sig til København (Et Liv II 172). ¶ 38.33. »*Aubrys Hund*«] Opførelsen af P. A. Wolffs »Aubry de Montdidiers Hund eller Skoven ved Bondy« 12/4 1817 paa Weimarteatret (opført paa Det kgl. Teater 5/3 1822 under Titelen »Pudelen Hector«) blev Aarsag til, at Goethe nedlagde sit Embede som Teatrets Intendant, fordi en dresseret Pudel spillede Hovedrollen. Heiberg maatte dog give efter; Overskou omtaler (VI 182) i sit Referat af Forestillingen Hunden »som den første Fiirfødede, der er bleven bragt paa den danske Skueplads som Medspillende og deus ex machina«. ¶ 39.20. *Architecten*] spillede af Wiehe.

806.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 11.

40.33. *Junker R.*] en Person i »Onkel Jokums Idee« hedder Junker Rasmus. ¶ 40.34. *Pompeius*] Junkerens Tjener.

807.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 98 (R. A.).

41.3 f. *en italiensk Operatroupe*] det var et nyt Operaselskab, der fra 27/11 1853 under Ledelse af Ulisse Brambilla gav Forestillinger paa Hofteatret (Overskou VI 191). ¶ 41.21. *Agent Duntzfeldts Forslag*] Grosserer Chr. Wilh. Duntzfeldt vilde købe og indrette Hertugen af Augustenborgs Palæ paa Amalienborg til Opførelse af franske Skuespil (se Overskou IV 105 f. og Eiler Nystrøm i »Kultur minder« 1944 S. 80 ff.). ¶ 41.25. *oprette et Folketheater*] se Noten til III 120.18 f.

808.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 13.

42.17 f. »*Et Offer*« . . . *har i høi Grad interesseret alle de Rollehavende*] i sin Dagbog har Hertz 23/12 1853 noteret: »fra 2—3 Besøg af Fru Heib, der kom fra d. anden Prøve p Et Offer, og i Anl. af sin vanskelige Dragt (jeg raadede til en Over-Halvkjole, i græsk Viis) fortalte hun, at p Onsd. Eftermiddag ved Lys var d. 3d Prøve. Den lille Pige, hun instruerer til Manon, roste hun meget, var naturl., endog morsom, rørte Alle i Slutn. af Stykket. Hun skal sige 'Ja er det i. et gefærl. Navn' saa godt, have godt Organ og Udseende; Rosenkilde hindrede hende noget, ved at tage p hende, og var i. at faae derfra — især, da han holdt saa meget af Stykket. — De havde prøvet 4 Hunde, nu faaet en god; BARNET gik og kjælede for den og gav den at spise; i 2d Act skulde den gaae over Sc. med hende, og saa paa hendes Befaling lægge sig under Busken, men i. sees under hendes Monolog. Med de Andre havde hun disp. om Betydningen af Fred.[eriks] Sp.[ørgsmaal] om Herm[ione] i III til Holg[ersen]. 'Jeg kjender Dem som Digter saa godt, at jeg turde vedde om Alt, at jeg havde Ret, men jeg sa'e blot Nu gaaer jeg hen til ham og sp. ham.' (At hun ogs. forud havde tænkt sig Alt i Manons Rolle som jeg havde tilskrevet hende). Hun bad sig fri for at knæle« (Ny kgl. Samling 3179, 4° II).

809.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.).

43.3. *Skrivelse af 19 September*] Nr. 790. ¶ 43.6 f. *Skrivelse af 28de f. Md.*] ikke medtaget her, da dens Indhold fremgaar af Heibergs Svar. ¶ 43.25. *Skrivelse af 8 Januar 1850*] Nr. 687.

810.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

45.12. »*Ruth*«] se Noten til 35.29. ¶ 45.13. *Mørk*] kan ikke identificeres. ¶ 45.16. *Rigsdags-Statuerne frit »nikke« maae*] Hentydningen kan ikke forklares. ¶ 45.18.

»Theater-, Mudder- og alt andet Væsen«] ved 2. Behandling af Finansloven udtalte A. F. Tscherning i Folketinget 17/11 1853: »Skal Staten bidrage til Theatret, saa lader os bidrage en Sum, lad os gjøre dermed, som vi have gjort med Muddervæsenet, og som vi have gjort med Jernbanevæsenet, kort sagt med alle den Art Væsner: lader os give dem i 'Entreprise'; lader os give dem, om det skal være, til den Mindstbydende, lader os i alt Fald see at affinde os dermed, for at vi ikke hvert Aar skulle komme til at spørge, hvorledes Dandserindens pæne Fod skal vorde skoet, hvorledes vi skulle handle med Billetter, eller hvorledes der skal spilles paa Violin o. s. v.« (Rigsdagstidende. Folketinget 1853 Sp. 1292).

¶ 46.14. *Signes Haar*] i Oehlsenschlägers Tragedie bindes Hagbard med en Lok af Signes Haar, hvad Heiberg havde spøgt med i »Julespøg og Nytaarsløjer«. ¶ 46.16. *en honnet Minister*] 21/4 1853 havde A. S. Ørsted afløst Simony som Kultusminister. ¶ 46.17. *to Tenorister*] Det kgl. Teater savnede paa det daværende Tidspunkt Tenorsangere. ¶ 46.21 f. *et Aar som dette*] Koleraaaret. ¶ 46.25. *Almanaken*] se Noten til 27.3. ¶ 46.25 f. *Meget meer end dette*] synes blot at være en Talemaade. ¶ 47.5 *h⁸*] Saturnus. ¶ 47.12. *da »Aladdin« første Gang gaves*] 17/4 1839. ¶ 47.20. »Kjældermand«] gammel Betegnelse for en Brander. ¶ 47.29 f. *Skræder Proschofsky*] i Vejviseren for 1853 er opført Hofskræder A. Proschowsky, Store Kongensgade 33. ¶ 47.34 f. *Delbanco*] vel Prokurator Vilh. Delbanco, der maa formodes at have medvirket ved Sagens juridiske Behandling. ¶ 47.38. *vendte jeg Staden Ryggen*] Rosenhoff boede paa Allenberg, Frederiksberg Allé 9. ¶ 48.3 f. »*Altid Venner er os nær*«] Citatet er ikke fundet. ¶ 48.5. *Nummerpladsbilletter*] i Rosenhoffs under Mærket C. Asper Courrosa udsendte Skrift »En Silhouetteur« (1853) hedder det: »Ved en Leilighed, som jeg her ikke behøver at dvæle ved, gjorde jeg Bekjendtskab med den dengang noget sært sammensatte Theaterdirections mest Formaaende. Herved havde jeg det yderligere Held, at jeg til alle Tider kunde erholde Billet til Numerpladserne . . . Da jeg havde et skarpt Syn, gik Meget af Illusionen tabt ved Nærheden. Tilskuerpladsens architectoniske Forhold bevirke, at man fra første Parquet stundom ikke kan see de Spillendes Fødder. Gaves derhos en Opera, da led hele mit Nervesystem, fordi jeg var den ofte vel larmende Musik saa nær, at jeg hørte de enkelte Instrumenter istedetfor en samlet Harmoni« (241 f.). ¶ 48.9. »*die schönen Tage in Aranjuez sind nun zu Ende!*«] Indledningsreplikken af Schillers »Don Carlos«. ¶ 48.11. *Westermann*] se Noten til III 262.6. ¶ 48.13. *A. Hage*] Grosserer Alfred Hage var fra 1852 nationalliberal Medlem af Folketinget. ¶ 48.16 f. *Visens: »Her gaaer Ruth og sanker Korn*«] Citat af P. A. Heibergs »Laterna-Magica-Vise« (1794). ¶ 48.22. *det . . . »musikalske Divertissement*«] »Ruth« var ikke noget Helafstensstykke og kædedes derfor sammen med forskellige Balletter eller som 10/12 1853 med et musikalsk Divertissement. ¶ 48.23. »*Mahlons Enke*«] Ruth, hvis Rolle udførtes

af Fru Heiberg, var Enke efter Mahlon. ¶ 48.31. »Tigeren«] hermed menes formodentlig Ruths vragede Bejler Jerocham, om hvem det i 1. Akts 4. Scene hedder: »ei Tørst / For Blod som vilde Tiger skal han nære, / Men elske mere Fredens milde Dyder« (15 f.).

811.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1853 Nr. 72 (R. A.).
48.36. *Skrivelse af 16. f. M.*] Nr. 807.

812.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.).
49.32 f. *Theatret kan bestaae endogsaa uden hende*] se Noten til III 330.13.

813.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.).
50.2. *Skrivelse af 12t dennes*] kendes ikke; Indholdet fremgaar af Nr. 815 og 821.

814.

Koncept i J. L. Heibergs Arkiv, B (R. A.).

50.20. *det tilbudte Local*] Teatret havde 1850 solgt Ejendommen Lille Strandstræde 68, hvor det havde Skrædersal og Garderobe (og hvor Ryge boede til sin Død og efter ham Lassen) til Vognmand Hans Nicolai Soelberg. Af den nye Ejer lejede Teatret Lokaler til disse to Etablissementer, men blev imidlertid opsagt til Fraflytning Paaske 1854, da en anden Lejer — aabenbart den i L. 30 f. omtalte Wille — skulde flytte ind i denne Etage af Huset. Et Brev af 9/2 1854 til Heiberg fra Lassen (Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve, R. A.) viser, at Teatret havde en Lejlighed paa Haanden i Adelgade Nr. 295. ¶ 50.23 f. *det unødvendige Spørgsmaal*] Lassens Skrivelse af 21/2 (Ujournaliserede Breve, R. A.), der har sat Heiberg saa stærkt i Affekt, gaar ud paa, at han har hørt sige, at Heiberg selv har underhandlet med Soelberg om at maatte beholde Lejligheden i hans Gaard, i hvilket Tilfælde han »ikke behøver mere at bekymre mig om denne Sag«. ¶ 50.30 f. *Billedhugger Wille*] der menes muligvis Billedskærer Christian Georg Wille. ¶ 51.27. *meddele mig Deres Betænkning*] i sit meget korte og formelle Svar af 27/2 (Ujourn. Breve) meddeler Lassen, at den omtalte Lejlighed for længst er udlejet.

815.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.).
51.31. *Skrivelse af 12te Jan.*] se Noten til 50.2.

816.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.).

52.22. *min Skrivelse af 17 Januar*] sammesteds; ikke medtaget her, da den blot gaar ud paa, at Niensens Skrivelse af 15/1 indsendes. ¶ 52.23 f. *Erklæring fra . . . Nielsen*] Nr. 815. ¶ 52.37. *Skrivelse af 5 December f. A.*] Nr. 809.

817.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1854, Indlæg i Nr. 35 (R. A.).

53.22. *Skrivelse af 25 Juli 1849*] Nr. 653. ¶ 53.28. *Skrivelse af 29 August 1849*] Nr. 668. ¶ 53.29. *Skrivelse af 13 Septbr*] Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1849 Nr. 123 (R. A.).

818.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 12.

54.8 f. *Onkel Jokums Idee*] tryktes i Hertz' »Dramatiske Værker« IX (1855). ¶ 54.15. *Et Offer*] kom ikke til at gaa mere end de 7 Gange i Januar 1854. ¶ 54.17. »*Hjertet og Pengene*«] Lystspil af Félicien Mallefille, 1. Gang opf. 3/2 1854. ¶ 54.19. *Pr. Tryde*] Provst E. C. Tryde, Omgangsven af det heibergske Hus. ¶ 54.26 f. *det Uheld, der er tilstødt Deres Moder*] Fru Gyllembourg var faldet og havde brækket et Ben ved Hoften; hun kom aldrig mere op af Sengen.

819.

C. C. G. Andræs Arkiv (R. A.). Trykt i P. Andræ: C. G. Andræ I 220.

54.32 f. *Ministercrisen*] der herskede stor Forbitrelse mod Ministeriet A. S. Ørsted, som imidlertid først 12/12 1854 blev afløst af Kabinettet P. G. Bang, hvori Andræ blev Finansminister. ¶ 55.1. *denne Forandring*] at tilbagelevere en laant Kikkert, som tilhørte den militære Højskole, hvorfra Andræ 1854 var blevet afskediget (P. Andræ: »C. G. Andræ« I 220).

820.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 10. Trykt i Breve fra og til Henrik Hertz 145 ff.

55.5. »*Tantes Planer*«] se Noten til 33.1 f.

821.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.).

56.4. *Skrivelse . . . af 12t Jan d. A.*] se Noten til 50.2. ¶ 56.9 f. *Skrivelse af 22d dennes*] kendes ikke.

822.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 146 (R. A.).

56.19. *Skrivelse af 12te d. Md.*] Nr. 817. ¶ 57.9 f. *for Eftertiden at forelægge Ministeriet en saadan*] det skete baade 1854 (Nr. 846) og 1855 (Nr. 936).

823.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.).
57.27. *Brevet*] kendes ikke.

824.

Egenhændig Kopi i Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.).
58.3. *Erklæring*] Nr. 823.

825.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.).
58.22 f. *Skrivelse af 29d April*] Nr. 824.

826.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1854 Nr. 35 (R. A.).
58.34. *Skrivelse af 27 f. M.*] Nr. 821. ¶ 59.6 ff. *hvad den i 1851 nedsatte Theatercommission . . . har foreslaaet*] i Forslagets § 3 hedder det: »Directeuren bør aarlig inden 6 Uger før Theateraarets Begyndelse indsende til Ministeriet en Virksomhedsplan og en Finantsplan for det følgende Theateraar. Saaledes som disse bifaldes af Ministeren, er han pligtig at følge dem. Afbigelser kunne kun foretages med Ministerens Samtykke« (Har. Christensen: »Det kongelige Theater i Aarene 1852—59« S. 88).

827.

Originalen ukendt. Trykt i Breve fra og til C. Hostrup 334 f.
59.19. »*Drøm og Daad*«] romantisk Lystspil af Hostrup, opf. 1. Gang 14/5 1854. ¶ 59.21. *Rollen*] Fabio spillede 1. Gang af Phister, 2. Gang af Schneider, hvis oprindelige Rolle (Pandolfo) da udførtes af Kragh.

828.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.).
59.35. *Skrivelse af 19de dennes*] kendes ikke. ¶ 59.36. *meddele Dem*] Nr. 825. ¶ 60.10. *Capelmusicus I. Andersen*] Valdhornisten Johan Andersen. ¶ 60.34. *Finantsministeren*] Grev Wilhelm Sponneck.

829.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.).
Trykt i Har. Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 81.
61.3. *Skrivelse af 19de d. Md.*] se Noten til 59.35. ¶ 61.5. *Svar af 20de Mai*] Nr. 828.

830.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt (delvis) efter Koncept (Oslo Universitetsbibliotek) i Alf Collett: *Camilla Colletts Livs Historie* 156 ff. og efter Originalen i Ellisiv Steen: *Diktning og virkelighet* (1947) 241 ff.

61.18. *mit Ophold i Danmark*] Vinteren 1852—53 boede Fru Collett i København, Sommeren 1853 tilbragte hun i Klampenborg; hendes i 1851 afdøde Mand, Professor Jonas Collett havde besøgt Heibergs under sine Ophold i København 1838 og 1849. ¶ 61.21. *jeg havde i Sinde at vise Dem noget*] det drejer sig om Ms. til »Amtmandens Døtre«, hvis 1. Del udkom Decbr. 1854 og de to følgende Bind 1855. Hun havde i Forvejen vist Chr. Winther 3/4 af Manuskriptet, som hun nu, ikke rigtig tryk ved den Kritik, hun havde faaet af den danske Digter (se Edda IX 111 ff.), sendte til Heiberg. Om sine Betænkeligheder ved under Danmarksopholdet at vise Heiberg sin Bog, har hun selv fortalt i Artiklen »Et Gjenmæle« 1877: »1ste Del blev paa det nærmeste færdig, da jeg Sommeren 1853 med to af Børnene laa ved Klampenborg Bad. Hvor lidt jeg troede paa det selv, hvor fjern enhver ærgjerrig Tanke var, som kunde knyttes dertil, vil man forstaa, naar jeg fortæller, at jeg altid havde det i Lommen, naar jeg gik hen for at besøge J. L. Heibergs, der boede en Villa i Nærheden, altid med den Hensigt, at udbede mig hans Kjendelse derom, og hvorvidt han vilde tilraade en Udgivelse, men altid kom med uforrettet Sag hjem. En Aften, da den store Mand selv fulgte mig tildørs, var Fristelsen især stor, men der blev Intet deraf. Først Aaret efter, Sommeren 1854, sendte jeg ham Manuskriptet fra Norge, og modtog et Brev, et tæt-skrevet Brev. Dette Brev gav Sagen det elektriske Stød« (»Nordisk Tidsskrift«, udg. ved Nordahl Rolfsen 1877 II 288). ¶ 62.1. *en Hverdagshistorie gjorde Epoche heroppe*] om Camilla Colletts Forhold til Fru Gyllembourg se Ellisiv Steen: »Diktning og virkelighet« 207 f. ¶ 62.8. *nogle Smaating . . . i Bladene*] bl. a. Skitsen »En Dag ved Eidsvoldsbrønden«, der stod som Feuilleton i »Den Constitutionelle« 1841, »Nogle Strikketøibetragtninger« (smstds. 1842), »En Vandring og et Eventyr« (skrevet i Samarbejde med hendes Mand) samt et Par Smaanoveller i Asbjørnsens Nytaarsgaver »Hjemmet og Vandringen« og »Ydale« (bl. a. »Kongsgaard«). ¶ 62.13. *Maurits Hansen*] norsk Novelleforfatter fra første Halvdel af forrige Aarhundrede. ¶ 62.25. *Der er ingen her som jeg kan . . . drage til Raads*] Camilla Collett havde dog ladet Jørgen Moe læse sit Manuskript. ¶ 64.1. *en Hilsen til Deres Kone*] denne overbragte Heiberg sin fraværende Hustru i Brev af 22/6 1854, hvori det hedder: »Igaar Morges, som var Hveens-Dagen, overraskedes jeg ved et Brev, som var skrevet paa Uranienborg. Men ved nærmere Eftersyn erfarede jeg, at det var et Sted ved Christiania. Og fra hvem var Brevet? Fra Fru Camilla Collett, paa 8 tæt skrevne Sider, een Side for hvert Aar siden Hveenstouren. Jeg fik slet

ikke Tid til at læse det før igaar Aftes. Nu, denne Læsning var dog hurtig bestilt, men Ulykken er, at der følger et Manuscript med, en Novelle, hvoraf kun Trediedelen er færdig, men som allerede synes mig ligesaa lang som tre andre. Jeg maa nu see, hvorledes jeg faaer Tid til at løbe den igjennem, og afgive en Dom over den, da Fruens Brev er yderst forbindtligt skrevet, for ikke at sige rørende. Hilsener og Taksigelser til Dig, og mange Ting, som jeg skal sige Dig, det forstaaer sig af sig selv, men dertil faaer jeg ikke Plads idag« (Heib. Hjem 105 f.). At Fru Heiberg ikke satte Pris paa Camilla Collett, fremgaar af hendes Brevveksling med Magdalene Thoresen (se »Edda« XLVII 1947 S. 226). ¶ 64.6. *Kongens Læge*] Shakespeares »All's well that ends well« i Sille Beyers Bearbejdelse, opf. 1. Gang 22/9 1850. ¶ 64.6. *Capt. Wergeland*] Kaptajn i Hæren Oscar W., som Fru Collett under sit Københavnsophold havde haft boende hos sig som Pensionær (Ellisiv Steen: »Diktning og virkelighet« 229). ¶ 64.16. *Mad. Wolff*] Karen Louise Wolf, f. Johannesen, var fra 1853 knyttet til Christiania Teater. ¶ 64.20. *Jfr. Schwendsen*] Laura Svendsen (1864 gift Gundersen) debuterede 1850 paa Christiania Teater.

831.

Nyere dansk Brevsamling XII, 18 (K. B.).

64.29. *Etatsraad Weiss*] Juristen Carl Weis fungerede fra 4/3 1853 som Departementschef for Kunstanstalterne, indtil Hall ved sin Udnævnelse til Kultusminister 12/12 1854 overtog Forretningerne med Har. Christensen som Medhjælper (Har. Christensen: »Det kongelige Theater i Aarene 1852—59« S. 90). ¶ 64.31. *den omtalte Revers*] jf. Nr. 824.

832.

Nyere dansk Brevsamling XII, 18 (K. B.). Trykt (delvis) i Overskou VI 190 f.

65.3. *min Entledigelse*] A. S. Ørsted indstillede 19/6 Nielsen til Afsked, men da Kongen 22/6 resolverede, at »denne Sag vil være at tage under nærmere Overveielse«, udsattes Afgørelsen, saaledes at Afskedsbevillingen først undertegnedes 6/10. ¶ 65.4. *Afskeds-Forestilling*] paa Hofteatret spilledes 1/6 1855 til Benefice for Nielsen »Slottet i Poitou«; ved Høedts Indtræden blev der pebet ad ham. ¶ 65.5. *Aftenunderholdning*] til Hustruen skriver Heiberg 11/7 1854: »Han assisteres, ifølge Avertissementet idag, af Juliette Price, som dandser sin spanske Dands fra hendes egen Aftenunderholdning, af Wiehe, der declamerer det samme Digt af Prof. Holst, som forrige Gang, af Høedt, som declamerer, og synger Gluntarna med Hansen, af Ferslew etc« (Heib. Hjem 162) og 15/7: »Nielsens Aftenunderholdning synes at have gjort Fiasco, tiltrods for det udsolgte Huus, thi hverken Berling eller de andre Blade omtale den (paa Flyveposten nær, som jeg hører). Han skal have forsnakket sig den

hele Aften; men det vilde være meget inseqvent af Publicum at tage ham det ilde op. Rigtignok declamerede han, foruden Andet, et Digt, der ikke vel taaler Sludder, nemlig 'Slaget paa Rheden' af Hertz« (Heib. Hjem 171).

833.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 169 (R. A.).

65.16. *Skrivelse af 9 Mai d. A.*] Nr. 826. ¶ 65.24. *Frøken v. Sandels*] Sangerinden Hilda v. Sandels gav 20/4 og 22/4 1854 et musikalsk Divertissement paa Det kgl. Teater; Breve fra hende i den Anledning til Heiberg findes i Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.). ¶ 65.25. *Leenders*] Violinisten Maurice Gérard Hubert Leenders spillede 29/5 1854 efter Opførelsen af »Ruth«. ¶ 66.28. *Lovbud og Lovbrud*] se Noten til 15.17. ¶ 66.29. *Karens Kjæreste*] se Noten til 30.5. ¶ 66.30. *Den hemmelige Agent*] se Noten til 36.23 f. ¶ 66.31. *Ruth*] se Noten til 35.29. ¶ 66.32. *Et Offer*] se Noten til 29.17. ¶ 66.33. *Hjertet og Pengene*] se Noten til 54.17. ¶ 66.34. *En Kurre paa Traaden*] Lystspil af A. Thornam, opf. 1. Gang 18/2 1854. ¶ 66.35. *Studenterne fra Salamanca*] Syngespil af H. H. Nye-gaard med Musik af H. Rung, opf. 1. Gang 21/2 1854. 66.36. *Den forgyldte Svane*] Syngespil af Leuven og Brunswick med Musik af Glæser, opf. 1. Gang 17/3 1854. ¶ 66.37. *Gjengjeldelsen*] romantisk Drama af Hauch, opf. 1. Gang 5/4 1854. ¶ 66.38. *Drøm og Daad*] se Noten til 59.19. ¶ 66.39. *Det hemmelige Ægteskab*] Syngestykke af Cimarosa, opf. 1. Gang i Sporons Oversættelse 26/9 1797, fra 30/5 1854 i ny Oversættelse af Overskou. ¶ 67.2. *Et Folkesagn*] se Noten til 14.33 f. ¶ 67.13. *Bruden*] se Noten til II 69.35. ¶ 67.14. *De Uafhængige*] Lystspil af Scribe, opf. 1. Gang i Heibergs Oversættelse 12/11 1840. ¶ 67.17. »Ruth«] var i denne Sæson blevet opført 16 Gange. ¶ 67.25. *Madam Fossum*] se Noten til III 194.27. ¶ 67.27. *Madam Rung*] Komponisten Henrik Rungs Hustru, Operasangerinden Pauline Rung, f. Lichtenstein. ¶ 67.28. *Mad. Schiemann*] Kapelmusikus Chr. Schiemanns 1. Hustru, Skuespillerinden og Sangerinden Augusta Schiemann, f. Petersen. ¶ 70.26 f. *Theatret burde rumme et større Tilskuere-Antal*] imod Heibergs Ønske lod Hall i Sommeren 1855 Teatret udvide med lidt over 200 Tilskuerepladser. ¶ 70.34 f. *vedlægge et Exemplar af »Hamburger Theater-Chronik«*] til Hustruen skriver Heiberg 3/7 1854: »Jeg føler idag en ikke ringe Lettelse i mit Sind, thi jeg har endelig faaet aflæst et af mine Byrder, idet jeg er bleven færdig med et langt og vanskeligt Brev til Ministeriet angaaende en Forandring af visse Forhold ved Theatret, som Ministeriet maa see at sætte igjennem paa Rigsdagen. Om der kommer Noget ud af det, maa Tiden vise, men jeg har idetmindste faaet min Mening sagt. Jeg har ved samme Leilighed faaet anbragt den morsomme Sammenstilling mellem Stockholms og Kjøbenhavns Theatre, med Hensyn paa Statskassens Tilskud« (Heib. Hjem 133).

834.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

71.30. *Gjæstmildheden d: 28 f. M.*] til Hustruen skriver Heiberg 29/6: »Cladius Rosenhoff spiste til Middag hos mig igaar. Han skrev mig til for et Par Dage siden, at han ønskede at tale et Par Ord med mig, og bad mig bestemme ham Dag og Time. Jeg svarede da tilbage, at jeg vilde bede ham komme om Onsdagen Kl. 4, og holde mig med Selskab til Middag. Dette gjorde han da ogsaa, og ved denne Leilighed benyttedes Trøffelposteien. Efter Bordet besaae han Kikkerter og astronomiske Instrumenter, drak derpaa Thee og Toddy, og gik først Kl. 11 om Aftenen, forsynet med Roser til Kone og Datter. Det er første Gang, jeg egentlig har talt med ham; der er virkelig noget meget Godmodigt og Barnligt, man kan gjerne sige Elskværdigt i hans Væsen« (Heib. Hjem 121 f.). ¶ 72.1. *den verdensberømte Fugleskydning*] N. P. Nielsen var Medlem af det kgl. Skydebroderselskab, der havde holdt Fugleskydning 5/7 1854 i Nærværelse af Frederik VII. Paa Kongens Anmodning udbragte N. P. Nielsen ved Festen bagefter Danmarks Skaal (se Heib. Hjem 144, 162 ff.). Rosenhoffs Beretning lader Heiberg 15/7 gaa videre til Hustruen (smstds. 171). ¶ 72.11. »*Aften er ikke Morgen liig*«] Lystspil af Fr. Høegh-Guldberg, opf. 1. Gang 13/1 1818. ¶ 72.20. *sin »Premierminister«*] A. S. Ørsted, der blev Genstand for stærke Angreb fra de Nationalliberale og maatte afgaa 12/12 s. A. ¶ 72.33. *Egmont, Du varst en Barbar*] i sin onskabsfulde Bog »En Silhouetteur« (1853) 203 fortæller Rosenhoff, at han ved en Sommerforestilling har set Goethes »Egmont«, hvori N. P. Nielsen spillede Titelrollen. ¶ 73.1. *melde mig til Tjeneste igjen*] Nielsen vendte fra Begyndelsen af Sæsonen 1856—57 tilbage til Det kgl. Teater. ¶ 73.4. *Orden*] Nielsen var af A. S. Ørsted blevet indstillet til Sølvkorset. ¶ 73.23 f. *Blomsterne*] se Noten til 71.30 og »Fra det Heibergske Hjem« 182 f. ¶ 73.25. »*Selam*«] en orientalsk Hilsenformular. ¶ 73.33. ♀ Venus.

835.

Ny kgl. Samling 1705 fol. II. Trykt i Julie Sødring: Erindringer fra senere Aar 15 ff.

73.37. *Deres Brev*] kendes ikke. Paa Omslaget om Heibergs Svar har Fru Sødring tilføjet flg. Kommentar: »Jeg havde skrevet et Koncept til et Brev til Heiberg om den i hans Brev omtalte Forretningssag. I dette Koncept havde jeg henvendt mig til ham i den jævne og ligefremme Tone, som altid bestod imellem os, men jeg havde atter udstreget nogle Steder, fordi jeg syntes at de paagældende Udtalelser vare for ligefremme i et Brev til min Direktør om Forretningssager. Forinden jeg fik Brevet renskrevet kom Heiberg imidlertid ind og besøgte mig paa Kastelsveien. Med den indtagende Friskhed,

som Heiberg bevarede til sin Død og som var hans allerelskværdigste Side fordi der var noget vist barnligt over den, spøgede han med mine Børn der just skulde ud at spadsere med Barnepigen. Da de vare komne afsted sagde jeg til ham at jeg havde skrevet et Koncept til ham om Pengeanliggender og at han fik det naar det var renskrevet. Han forlangte imidlertid Konceptet for sagde han 'Studier interesserer mig altid mere end færdige Malerier', og Dagen efter sendte han mig ovenstaaende Brev«. ¶ 74.1. *Deres nydelige, venlige Børn*] herom skriver Heiberg 15/7 1854 til Hustruen: »For et Par Dage siden besøgte jeg Julie Sødring. Det er nogle overordenlige venlige og forekommende Børn, hun har; De vilde par force Allesammen kysse mig til Goddag og Farvel, hvilket — ligesom Kys i det Hele ikke ere uden Fare — har sin særegne Fare hos smaa Børn. Den ældste Pige [Rose Cecilie, g. 1872 m. den senere Teaterdirektør Dorph-Petersen] vilde endog endelig have mig til Mand. Da jeg næste Dag skrev til hendes Moder, i Anledning af et Brev fra hende til mig, som hun havde skrevet kort før min Ankomst, og som jeg nu tog i Lommen og læste paa Hjemveien, bad jeg hende hilse de nydelige Børn, især hende, som vilde have mig til Mand, og lod hende sige, at det smigrede mig, men at jeg havde Forfald« (Heib. Hjem 173). ¶ 74.28. *Hornemann*] Lægen Claus Jacob Emil Hornemann.

836.

Abrahams' Autografsamling 4°, Hft. 82 (K. B.). Trykt i Teatret XIV 160.

75.12 f. *den franske Skrivelse, De medgav mig*] Kr. Mantzius havde faaet kgl. Understøttelse til at foretage en Studierejse til Paris. ¶ 75.26. *Chr. Hansen*] Kammersanger ved Det kgl. Teater. ¶ 76.3. *la cammaraderie*] se Noten til II 288.22. ¶ 76.3. *Samson*] den berømte Skuespiller ved Théâtre français Joseph Isidore Samson. Til sin Hustru skrev Heiberg 26/7: »Mantzius har skrevet mig til fra Paris. Han har virkelig, efter en Anbefaling, som jeg medgav ham, faaet fri Entree paa de første Theatre, hvilket er meer, end jeg havde ventet. Han bedømmer Théâtre français ret fornuftigt. Kun undrer det mig, at Samson skulde staae tilbage for Rosenkilde i »Kammeraterne«. At derimod ingen af Damerne kan komme Dig nær — 'hvilket han sandelig ikke siger, fordi Du er min Kone' — det undrer mig naturligviis ikke« (Heib. Hjem 203).

837.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

76.21. *Jonna*] se Noten til III 275.34. ¶ 76.21. *Ingeborg*] se Noten til II 346.6.

838.

Collinske Brevsamling XXII b, 8 (K. B.).

839.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i Breve fra og til Henrik Hertz 147 ff.

77.31. *Deres Skrivelse af 27d Apr. d. A.*] kendes ikke. ¶ 78.10. »Den Yngste«] opf. 1. Gang 13/11 1854. ¶ 78.28. *reist til et Bad*] for sit Helbreds Skyld opholdt Fru Heiberg sig i Somrene 1854 og 1855 i Marienbad og Franzensbad (se »Fra det Heibergske Hjem«, udg. af Aage Friis).

840.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 10. Trykt i Breve fra og til Henrik Hertz 150 ff.

79.21 f. *en Ytring af Madvig*] noget nærmere herom er ikke Udgiveren bekendt. ¶ 80.29. *Naar jeg skriver*] i sit Brev til Hustruen 2/8 meddeler Heiberg: »Jeg kan glæde Dig med den Efterretning, at jeg i disse Dage har faaet to nye Stykker, hvert i 4 Acter, det ene af Hertz, betitlet »Den Yngste«, et Sidestykke til Tonietta, eftersom han selv siger . . . Med Stykket fra Hertz fulgte et Brev, hvori han paa en noget upassende Maade yttrede sig angaaende Forkastelsen af »Onkel Jokums Idee«. Jeg svarede ham strax ganske alvorligt derpaa, men dog i alt Venskab« (Heib. Hjem 214).

841.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

80.37. *Efterretningerne fra Christinelund*] jf. Nr. 837. ¶ 81.1. *Louise*] Collins Datter Louise Lind, som Heibergs i Sommeren 1839 havde truffet i Ems. ¶ 81.2. *feire den i Ems*] i Et Liv I 231 f. fortæller Fru Heiberg, hvorledes hendes Mand for at fejre Fru Linds Fødselsdag havde faaet Byens Promenade-orkester til at indstudere danske Nationalmelodier.

842.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i Breve fra og til Henrik Hertz 154 ff.

81.12. *mit Brev*] Nr. 839. ¶ 81.17. *i et Blad yttret*] en saadan Udtalelse er ikke fundet; derimod hedder det i »Berlingske Tidende« 17/1 1850: »Vi have hørt Klage over, at Forfattere, der ønske deres Arbejder antagne for Scenen, skulle være afhængige af en enkelt Mands subjective Skjøn, selv om denne er en ved Dygtighed meget fremragende Personlighed. Man paastaer imidlertid nu, at der mulig vil blive foretaget en Forandring deri ved en Bestemmelse fra Cultusministeriet, ifølge hvilken en Forfatter, naar hans Arbejde er forkastet af Theaterdirecturen, vil have Ret til at appellere til Cultusministeren. Ihvor villig vi end erkjende det Liberale deri, ansee vi det dog for ønskeligt, at man med enhver Forandring i den Henseende oppebier Theatersaisonens Udgang, for bedre at kunne overskue Theaterdirecturens hele Virksomhedsplan, der endnu ikke ligger aldeles klar for os«. I Nr. 16 vender Bladet

tilbage til Spørgsmaalet, idet det under Overskriften »Antagelsen af sceniske Arbejder« bringer flg. Korrektiv: »Med Hensyn til hvad vi i vort Nr. 14 herom efter Sigende have meddeelt, at der 'muligt' vilde blive foretaget en Forandring deri, have vi modtaget Forsikkring om, at der ikke er Spørgsmaal om nogen Forandring i det bestaaende Forhold, forsaavidt en saadan kunde være meent i den omtalte Appellation til Cultusministeren, der nemlig — i sin almindelige Form — kan fremgaae af det Forhold, hvori en Directeur staaer til et Ministerium«. ¶ 82.15 f. *een Mand skal have hele vor dramat: Literaturs Skjebne i sin Haand*] i den polemiske Komædie »Hundrede Aar« (1849) havde Hertz hævdet det samme Standpunkt, idet han lader Philemon udtale: »Censuren over nye Stykker er overladt til Directeuren alene. Men dette er uden al Analogie hos os; den offentlige Bedømmelse af litteraire Producter er altid overgivet en Fleerhed. Heller ikke finder dette Sted ved fremmede Theatre. I Paris overgives nye Stykker til en Comité de lecture, i Tydskland til en Prüfungs-Commission« (»Dramatiske Værker« XIII (1856) 327). ¶ 82.37 f. *Julius af Tarent*] »Sturm- und Drang«-Sørgespil af Leisewitz fra 1776, der i Stof minder om »Emilia Galotti«. ¶ 82.40—83.1. *ventede . . . overmaade Lidet af »De Deporterede*] se Nr. 766.

843.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 10. Trykt i Breve fra og til Henrik Hertz 159 ff.

83.24. *Indvendingerne*] det springende Punkt i Handlingen er, at den kvindelige Hovedperson optræder forklædt som Mand, og hendes Elsker, der har fattet Mistanke, vil nu overbevise sig om hendes Køn ved at overtale hende til at gaa med sig i Bad. Til Hustruen skriver Heiberg 8/8: »Det Lystspil af Hertz, som jeg nævnede i mit forrige Brev, og som hedder »Den Yngste«, har jeg nu læst, og troer nok, at det kan tage sig ud, naar han gjør et Par Forandringer deri, hvorom jeg allerede har tilskrevet ham. Men er det ikke besynderligt, at han her har faaet fat paa det samme Sujet, som jeg længe i Stilhed har gaaet og tænkt paa, og nok kunde havt Lyst til at forsøge mig paa, skjøndt jeg rigtignok vilde have valgt en anden Ramme og en anden Handling? Men det Væsenlige er ganske det Samme: En ung Mand, der har levet et tilbagetrukket Liv med indre Beskjæftigelser, og er uden Erfaring i Verden, opdager, at et andet ungt Menneske, som er af modsat Character, og som han længe har levet med som Kammerat og fundet stort Behag i, er en ung Pige, som han nu fatter den hæftigste Kjærlighed til. Hvad jeg havde glædet mig til i min projecterede Bearbejdelse, var at lade denne Opdagelse foregaae paa en fiin og skjøn, og dog mindre effectfuld Maade. Men nu plager Djævlen Hertz, den fine, den delicate Hertz, der lader Opdagelsen skee derved, at den formeentlige Dreng eller Yngling falder ned af en Stige; derved

brister Kjolen over Brystet, og den virkelige unge Mand falder i Forundring, idet han mener, at den Skabning kan et Mandfolk ikke have. . . . Vel vises denne Passage ikke paa Scenen, og det maa man allerede være Forfatteren meget taknemmelig for; men den fortælles, og det er allerede galt nok, blandt Andet for den Skuespillerinde, som paa denne Maade skal lade sig omtale, og hvem den Skuespillerinde skulde være, behøver jeg ikke at sige. Siden følger en ogsaa meget udelicat Scene, hvor man, for yderligere at overbevise sig om den tvetydige Ynglings Kjon, sætter ham, eller rettere hende, paa den Prøve at skulle gaae i Bad med den unge Herre, hvilket hun lader, som hun indrømmer, men imidlertid løber bort. Der er ogsaa iforveien, inden Opdagelsen er gjort, megen underlig Snak om, hvorvidt de to unge Mennesker skal have samme Sovekammer eller ei. Det ligger i et saadant Sujets Natur, at det frembyder visse Ideeforbindelser, som ere farlige; men Kunsten skulde netop bestaae i at undgaae dem, eller ved at udhæve de aandelige Sider af Kjønssforskjellen, bringe dem i Forglemmelse, men Hertz har fundet Behag i dem, fremhævet dem og dvælet ved dem med Forkjærlighed. Opdagelsen kan forresten i dette Stykke gjøres paa en anden, af selve Sujettet fremkommende, ganske simpel og passende Maade, som jeg har foreslaaet Hertz. Men hvad han vil sætte i Stedet for Badescenen, veed jeg ikke. — Min Behandling af dette Sujet vilde, uden at rose mig selv, være bleven langt smukkere, men hos Hertz er der til Erstatning nogle comiske Elementer og større Afvexling. Iøvrigt beklager jeg mig ikke over denne Skjæbne, thi det er jo dog meget uvist, om jeg nogensinde var kommen til at udføre min Plan« (Heib. Hjem 221 ff.). Hertz rettede sig efter Heibergs Ændringsforslag, som man kan overbevise sig om ved at sammenligne den trykte Tekst med det oprindelige Udkast til visse Scener i 3. Akt, der er aftrykt i »Breve fra og til Henr. Hertz« 179 ff. ¶ 84.12. *Deres Brev af 5 August*] Nr. 842.

844.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt (delvis) i Ellisiv Steen: *Diktning og virkelighed* (1947) 247 ff.

84.23. *Deres Brev*] af 2. August (se Heib. Hjem 216), som imidlertid er gaaet tabt, efter hvad Camilla Collett selv 1878 skrev til Harald Høffding: »Det Bedste, Vægtigste hvad der nogensinde er sagt om min Roman »Amtmds. D.« eiede jeg engang i et langt Brev fra Joh. L. Heiberg, desværre, gik det tabt« (Nyere dansk Brevsamling, K. B.). I et utrykt Udkast til en Levnedbeskrivelse i Oslo Universitetsbibliotek (citeret i Alf Collett: »Camilla Colletts Historie« 160 og Ellisiv Steen: »Diktning og virkelighed« 247) har Fru Collett om Heibergs Brev skrevet: »Fik sent Svar. Glimrende, det Høieste, det mest ubetinget rosende der er bleven sagt«. Til Hustruen omtaler Heiberg i et Brev af 2/8

»Amtmandens Døtre« som »virkelig aandrigt skreven« (Heib. Hjem 211) og tilføjer: »Jeg har iformiddags skrevet til Fru Collett og opmuntret hende til at udgive sin Fortælling, som virkelig er talentfuld, gemytlig, opvækkende og forfriskende, tiltrods for visse Eensidigheder, som jeg forresten ikke har fortiet. Det er kun en Trediedeel, hun har sendt mig til Prøve, men jeg kan ret vel slutte mig til Resten. Det Hele dreier sig om det samme Evangelium, som hun prækede i Sommer, nemlig at man i Frieri først skal see paa, om man er gjenelsket, og betragte denne Fordring som den eneste væsenlige. Jeg har gjort hende opmærksom paa, at den ophøiede Stilling, som hun giver Kjærligheden, er fuldkommen berettiget hos Den, som er istand til en saa stærk og ophøiet Følelse, men da de Allerfleste ikke ere istand dertil, og ikke behøve saa Meget, kan Fordringen ikke være en almindelig Regel, da isaafald kun yderst faa Ægteskaber kunde sluttet, hvilket Menneskeheden ikke kunde være tjent med. Men Hovedsagen er, at Bogen virkelig er aandrig og indeholder en Mængde fine, psykologiske Iagttagelser og Bemærkninger. Nogle Reflexioner over Selskabsdands og Baller fremførte af en ung Pige, der føler sig fornærmet ved Baltonen ere ganske ypperlige. Det er en meget fiin Følelse, som gaaer igjennem det Hele; paa enkelte Steder er der en virkelig Virtuositet i Udtrykket. Men det kan vel være, at der ogsaa findes nogle Gjentagelser og vel megen Brede« (Heib. Hjem 216). ¶ 85.5. *Holger Collett*] kgl. Fuldmægtig Holger Gustav Collett. ¶ 86.16. *Garotten*] »Garotten [ø: et Halsjern, der brugtes ved Kvælning] er altid mere ærefuld end Strikken« (1. Udg. I 163, sløjfet i 2. Udg.). ¶ 86.18. *en Veninde*] Emilie Diriks. ¶ 86.29. *hendes Sygdom*] se Noten til 54.26 f. ¶ 86.30. *Advokat Dunker*] den meget teaterinteresserede Bernhard Dunker.

845.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 12. Trykt i Brevne fra og til Henrik Hertz 162 ff.

87.4. *Omarbejdelserne*] se Noten til 83.24. Heiberg skriver 16/8 til Hustruen: »Hertz har nu forandret det Anstødelige i det nye Stykke, og det er idag sendt til Udskrivning« (Heib. Hjem 248). ¶ 87.15 f. *Molbechs Marginal-Rettelser*] se II 123.8 ff. ¶ 87.19 f. *en Prøve af anden Art*] Hertz indsatte et Jalousimotiv (III. Akts 6.—7. Scene). ¶ 87.22. *Rollebesætningen*] Fiorella: Fru Heiberg, Munken: Schneider. ¶ 87.25. *Jfr. Larcher*] den senere Louise Jacobson.

846.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 183 (R. A.).

87.35. *Skrivelse af 9 Mai d. A.*] Nr. 826. ¶ 87.36 f. *en Beretning om det Kongelige Theaters Virksomhed*] Nr. 833. ¶ 88.14 f. *om Instructeur Nielsen . . . kommer til at gjøre Tjeneste*] Niensens Afsked bevilgedes først 6/10 1854, og

Heiberg anvendte ham ikke i denne Sæson (se Nr. 860). ¶ 88.21. »*Min Lykkestjerne*«] opf. 1. Gang 24/9 1854. ¶ 88.22. *Mad. Fossum*] Heiberg kalder hende i Brev til Hustruen 8/8 »det usikkreste af alle Ankere« (Heib. Hjem 221). ¶ 88.24. »*Brama og Bajaderen*«] Opera af Auber, opf. 1. Gang 28/5 1833 og genoptaget som den første Forestilling i Sæsonen 1854—55. ¶ 88.24. »*Regimentets Datter*«] Syngestykke af Donizetti, opf. 1. Gang 6/10 1840 og først genoptaget i Sæsonen 1855—56. ¶ 88.25. »*Norma*«] Opera af Bellini, opf. 1. Gang 20/3 1840 og stod paa Programmet 23/9 1854. ¶ 88.28. »*Turandot*«] Syngespil af Herman Løvenskjold til Tekst af H. H. Nyegaard, opf. 1. Gang 3/12 1854. ¶ 88.31. »*Det tvungne Giftermaal*«] opf. 1. Gang 15/1 1749 og i ny Oversættelse af Overskou 6/10 1854. ¶ 88.35. »*Det hemmelige Ægteskab*«] se Noten til 66.39. ¶ 88.35. »*De Uafhængige*«] Komædie af Scribe, opf. 1. Gang i Heibergs Oversættelse 12/11 1840 og i denne Sæson genoptaget 7/9 1854. ¶ 88.39. »*Figaros Bryllup*«] spillede 28/2 1855. ¶ 88.39. »*Don Juan*«] genoptoges først i Sæsonen 1855—56. ¶ 89.1. »*For evig!*«] Lystspil af Scribe og Varner, opf. 1. Gang 14/12 1833, i denne Sæson 25/11 1854. ¶ 89.5. »*Julius Cæsar*«] Heiberg vilde allerede i Sæsonen 1852—53 opføre denne shakespeareiske Tragedie, men Høedt og Wiehe ønskede ikke at spille i den (Et Liv II 278). Heller ikke i Sæsonen 1854—55 lykkedes det at bringe den paa Scenen (126.30 ff.), skønt Heiberg havde ladet Overskou forkorte den (Heib. Hjem 164); først i 1911 kom den op paa Det kgl. Teater. ¶ 89.9 f. *et Fire-Acts-Lystspil af . . . Hertz*] »Den Yngste«. ¶ 89.10. *et Tre-Acts-Drama af . . . Hauch*] »Et Eventyr i Ørkenen«, opf. 1. Gang 11/1 1855. ¶ 89.11. »*Much ado about nothing*«] Sille Beyers Bearbejdelse blev under Titelen »Kærlighed paa Vildspor« først opført 1/9 1859. ¶ 89.12. *en ny Ballet*] »Abdallah« (se Noten til 14.33 f.). ¶ 89.14. *Steenberg*] Sangeren Julius Steenberg debuterede først 12/3 1856 i Méhuls Opera »Josef og hans Brødre«. ¶ 89.15. *C. Helsted*] var da en af Københavns mest søgte Sangpædagoger. ¶ 89.18. *Cimarosas Opera*] »Det hemmelige Ægteskab«. ¶ 89.24. »*L'étoile du nord*«] er aldrig blevet opført herhjemme. Til Hustruen skriver Heiberg samme Dag: »Jeg har . . . maattet opgive Meyerbeers nyeste Syngestykke »Nordstjernen«, som gjør Lykke og er i Mode i hele Frankrig og Tydskland; thi uden at tale om, at Stykket er det værste S sammensurium, er det aldeles umuligt at besætte det store Antal Roller, hvoraf hver fordrer en virkelig Skuespiller« (Heib. Hjem 248) og i Artiklen »Om Theatersæsonen 1854—55« i »Berlingske Tidende« 1855 Nr. 155: »'L'étoile' du Nord [har] vundet et stort Ry baade i Frankrig og Tydskland, og der var for et Aar siden virkelig Spørgsmaal om at forsøge den paa vor Scene, uagtet Texten er et af Scribes daarligste Makværker; men det viste sig, at Rollebesætningen udfordrede et større Antal af dramatiske Sangkunstnere, end vor Opera er i Besiddelse af, og Planen gik derfor overstyr, jeg tør sige: lykkeligviis« (Pros. Skr. VII 364).

847.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 10. Trykt i Breve fra og til Henrik Hertz 164 f.

90.3. *de foretagne Rettelser i »Den Yngste«*] se Noten til 87.4. ¶ 90.9. *hun er syg*] Anna Nielsen døde 1856 og var i sine sidste Leveaar ofte hæmmet af Sygdom. ¶ 90.11. *Mad. Sødring*] spillede Rencolla; de øvrige Roller blev besat efter Heibergs primære Forslag her i Brevet, dog saaledes at Fra Simone spillede af Schneider.

848.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 12. Trykt i Breve fra og til Henrik Hertz 165 f.

849.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 195 (R. A.).

Til Hustruen skriver Heiberg 25/8 1854, at Bournonville »har i et høist latterligt Brev meldt mig, at han til Juli Maaned, naar hans Contract er udløben, vil forlade os for at gaae til Wien, hvor han har indgaaet et Engagement for næste Saison. Men saavidt jeg veed, er det jo kun en Sommer-Saison; saaledes lød jo ogsaa den Beretning, Du meddeelte mig. Jeg vil slet ikke svare ham paa Brevet, hvori han desuden skriver, at han har ladet sig engagere, fordi han fra mig ikke havde modtaget noget Tilbud. Naar hans Contract er udløben, er han naturligviis fri, saafremt han ikke selv begjærer den fornyet, og en Opsigelse behøves ikke« (Heib. Hjem 269). Heiberg ombestemte sig dog og svarede 2/9 (Nr. 852).

850.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 12. Trykt i Breve fra og til Henrik Hertz 166.

851.

Originalen ukendt. Trykt i Breve fra og til Henrik Hertz 167.

92.7. *Jomfru Price*] Danserinden og Skuespillerinden Amalie Price (senere gift Hagen) var forlovet med Forfatteren Poul Chievitz, der døde 6/8 1854. ¶ 92.10. *Mad. Schiemann*] se Noten til 67.28.

852.

Ny kgl. Samling 2017 fol. II.

92.15. *Skrivelse af 24de f. Md.*] Nr. 849.

853.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 195 (R. A.).

93.8 f. *Skrivelse af 2den September*] Nr. 852.

854.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 12.

95.11. *Nielsens Rolle i »De Deporterede«*] som George Gray; Rollen spillede fra 28/9 1854 af Kragh og fra 18/3 1862 af M. Wiehe. ¶ 95.12 f. *en ældre Rolle i Ruth*] som Boas. ¶ 95.16. *De ytrer om »De Dep:«*] i et (her ikke medtaget) Brev af 4/9 1854 (Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 10). ¶ 95.17 f. *en foregaaende Skrivelse*] Nr. 842. ¶ 95.26. *Bryll: i Hardang.*] Bournonvilles Ballet »Brudefærden i Hardanger«, opf. 1. Gang 4/3 1853. ¶ 95.28. *Student: fra Salamanca*] se Noten til 66.35.

855.

Additamenta 1181, 4° (K. B.).

96.2. *Manuscript*] i sin Selvbibliografi (»Husvennen« 1891—92 S. 377 f.) fortæller Rud. Schmidt, at han i Juli 1854 sendte Heiberg et Manuskript til en Digt-samling og i Septbr. udbad sig hans Dom over den; maaske »Et Ungdomsliv« (1858). ¶ 96.16. *Deres lille Drama*] »Fritz i sin Lejr«, opf. 1. Gang 27/9 1855 og herefter kun 1 Gang til.

856.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 12.

96.24. *Paterens Rolle i »Ninon«*] Pater Michelet spillede af N. P. Nielsen; Stykket blev ikke genoptaget før i Sæsonen 1856—57. ¶ 96.30. *Marions Rolle*] overgik fra 18/4 1857 til Jfr. Larcher. ¶ 97.1. *Valgdagen*] se Noten til 35.34.

857.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 10. Trykt i Breve fra og til Henrik Hertz 167 ff.

97.16. »*Sønnen i Huset*«] det lykkedes Heiberg ligesaa lidt denne Gang som ved andre Lejligheder at faa Hertz til at omdøbe sit Stykke.

858.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 12. Trykt i Breve fra og til Henrik Hertz 169 ff.

859.

Ny kgl. Samling 2017 fol. II.

98.33. »*Abdallah*«] se Noten til 14.33 f. ¶ 99.1. *Skrivelse af 17de dennes*] ikke medtaget her; findes i Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.). ¶ 99.2. »*Krystalpaladset*«] »Zulma eller Krystalpaladset«, opf. 1. Gang 14/4 1852 og i Sæsonen 1854—55 3/11 og flere Gange. ¶ 99.2. »*Psyche*«] se Noten til III 270.23. ¶ 99.3 f. »*Napoli*«] opf. 1. Gang 29/3 1842; om denne Ballet har Heiberg udtalt sig begejstret i »Intelligensblade« 1842 Nr. 4 (= Pros. Skr. VII 271 ff.). ¶ 99.7. »*Toreadoren*« opf. 1. Gang 27/11 1840.

860.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 63 (R. A.). Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 84 f.

99.23. *Skrivelser af 8 April og 18 Mai*] ikke medtaget her. ¶ 99.24. *Erklæring*] Niensens Erklæring af 11/6 er aftrykt hos Overskou (VI 190) og lyder saaledes: »Da det høie Ministerium for Underviisning og Kirke, har gjort det til Betingelse, uden hvilken jeg ikke kan erholde min Afsked, at afgive den Erklæring, at 'jeg forpligter mig til ikke at optræde offentlig, som Skuespiller ved noget andet Theater her i Staden under Fortabelse af min Ret til Pension', saa seer jeg ingen anden Udvei, end at opfylde det høie Ministeriums Forlangende. Jeg tilstaaer derfor herved at have indrømmet ovenstaaende Betingelse, og beder kun om, snarest muligt at erholde den længst attraaede Entledigelse. Underdanigst N. P. Nielsen«. ¶ 100.4. *en endelig Afgjørelse af Sagen*] Afskedsbevillingen kom 6/10 1854.

861.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

100.9 f. *de hos Dem beroende Manuscripter*] se Nr. 844. ¶ 100.18. *Boghandler Dahl*] Nordmanden Johan Dahl. ¶ 100.20. *le gendre de Mr. Poirier*] Fru Collett skriver fejlagtigt »Poireau«, hvad der uden videre er rettet i Teksten. Stykket blev opført i Langes Hofteatersæson 1855—56 i A. M. Glückstads Oversættelse (jf. 206.28), men paa Det kgl. Teater først 23/2 1881 i William Blochs Oversættelse under Titelen »Hr. Poirier og hans Svigersøn«. Paa Christiania Teater gik det derimod i 1850'erne (T. Blanc: »Christiania Theaters Historie« 160).

862.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 10. Trykt i Breve fra og til Henrik Hertz 172.

101.13. *Schram*] Operasangeren og Skuespilleren Peter Schram kom til at udføre Rollen.

863.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 195 (R. A.).

101.20. *Skrivelse af 24. August*] Nr. 849. ¶ 101.24. *tilskrev . . . under 2den f. M.*] Nr. 852. ¶ 101.26. *Svar af 6te næstefter*] Nr. 853. ¶ 102.31 f. *det tidligere . . . Fribillet-System*] afskaffedes ved Heibergs Overtagelse af Embedet 1849. ¶ 103.17. *vedlagte Udcast*] ikke medtaget her; findes vedlagt Sagen.

864.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 10. Trykt i Breve fra og til Henrik Hertz 177 f.

104.6. *Forandringerne*] det vides ikke, hvad de gik ud paa. ¶ 104.9 f. *igaar fundet stort Behag i Deres Stykke*] »Den Yngste« havde haft Première 13/11.

865.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

104.19. *min lille Mille*] Rosenhoffs 9-aarige Datter Emilie var død 29/10.
 ¶ 105.10. *Ministerstriden*] 12/12 1854 var A. S. Ørsteds Ministerium blevet afløst af Ministeriet P. G. Bang med C. Hall som Kultusminister.

866.

Det kgl. Teaters Brevbog (R. A.). Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 171.

867.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 213 (R. A.). Trykt i Af Dagens Krønike II (1890) 66 og Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 105.

106.26. *Gottlob Berner*] siden 1849 Teatrets Sekretær. ¶ 106.29. *Ferslew*] Chr. Ferslev debuterede 1837 som Eduard i »Kong Salomon og Jørgen Hattemager«. ¶ 106.29. *Jfr. Müller*] Laura Müller debuterede 1850 som Ragnhild i Oehlenschlägers »Dronning Margareta«.

868.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 213 (R. A.). Trykt i Af Dagens Krønike II (1890) 66 og Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 106.

869.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 213 (R. A.).

870.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 213 (R. A.). Trykt i Af Dagens Krønike II (1890) 66 f. og Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 105.

871.

Kopi i Kultusministeriets Brevbog (R. A.). Trykt (delvis) i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 162 f.

107.30. *17/1 1855*] Dateringen fremgaar af 114.24 og Brevbogen. ¶ 107.31. *Skr. af 16 Octbr f. A.*] Nr. 863. ¶ 108.11. *Udkast*] se Noten til 103.17. ¶ 108.34. *Hustru*] Helene Frederikke Bournonville, f. Håkansson.

872.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 213 (R. A.).
Trykt i Af Dagens Krønike II (1890) 67 og Harald Christensen: Det kongelige
Theater i Aarene 1852—59 S. 106.

109.3. *Schneider*] se Noten til II 210.11.

873.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 213 (R. A.).
Trykt i Af Dagens Krønike II (1890) 67 og Harald Christensen: Det kongelige
Theater i Aarene 1852—59 S. 106 f.

109.12 f. *Reglementet for Theaterpersonalet*] i § 1 hedder det: »Enhver af det samtlige Theaterpersonale er forbunden at udrette og efterleve Alt, hvad ham enten af Directionen eller af Theaterchefen, som den, det Executive i Særdeleshed er overdraget, til Tienstens Fremme maatte blive befalet«, og i § 2: »Enhver har altsaa, paa Directionens eller Chefens Befaling, uvægerlig at udføre de tildeelte Roller eller Partier, være sig paa det kongelige danske Theater, eller hvor ellers Hans Majestæts Befaling, eller Theatrets Tieneste, i Overensstemmelse med Enhvers Engagement, det maatte fordre, uden at for dette Arbejde nogen særdeles Godtgjørelse paa Grund af Stedets Forandring kan paastaaes; ligesaalidt som i Henseende til Tiden, om det endog skulde være udenfor de sædvanlige Spilledage, eller den almindelige Spilletid«.

874.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 213 (R. A.).
Trykt i Af Dagens Krønike II (1890) 68 og Harald Christensen: Det kongelige
Theater i Aarene 1852—59 S. 107 f.

109.27. *officiel Rapport*] Nr. 875.

875.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 213 (R. A.).
Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 108 ff.

110.19 f. *Mad. Nielsens . . . svækkede Helbred*] Anna Nielsen døde 20/7 1856. ¶ 110.30 f. *Jfr. Müller . . . har udført større tragiske Roller*] bl. a. Ragnhild i Oehenschlägers »Dronning Margareta«, Naomi i Athalia Schwartz' »Ruth« og Guldborg i Hertz' »Svend Dyrings Hus«.

876.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 218 (R. A.).
Trykt i Af Dagens Krønike II (1890) 69 og Harald Christensen: Det kongelige
Theater i Aarene 1852—59 S. 137.

111.34. *upassende og pligtstridig Adfærd*] se herom Nr. 888.

877.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

878.

Ny kgl. Samling 1705 fol. II. Trykt i Julie Sødring: Erindringer fra senere Aar 25 f.

Paa Omslaget om Brevet har Fru Sødring selv med Blyant givet følgende Kommentar: »Jeg havde været syg, men meldte mig til Tjeneste, uagtet jeg langt fra var rask, fordi det var blevet mig forebragt at Heiberg havde saa mange Vanskeligheder at kæmpe med. Jeg havde skrevet til ham og sagt ham dette. Brevpapiret var dekoreret med en stor malet Fugl, som jeg efter mit Kendskab til ham gjorde Regning paa vilde more ham. Som man ser tog jeg ikke Feil«.

112.20. *Deres . . . Brev*] Nr. 877.

879.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1855, Indlæg i Nr. 57 (R. A.). Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 110 ff.

113.3. *Skrivelse af 19de dennes*] Nr. 875.

880.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 213 (R. A.). Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 112 f.

114.11. *Skrivelse af 24de dennes*] if. Teatrets Kopibog gaar den ud paa at meddele Høedt, hvad Ministeriet 23/1 har tilskrevet Heiberg, hvorefter det hedder: »Ved at bringe Foranstaaende til Deres Kundskab og næst at bemærke, at der er ansat Prøve paa Hamlet Fredagen d. 26de Kl. 11, undlader jeg ikke i den bestemte Forudsætning, at De giver Møde ved bemeldte Prøve, at tilføie, at Deres Suspension selvfølgelig fra samme Tid vil være hævet«.

881.

Ny kgl. Samling 2017 fol. I.

114.20. *Skrivelse af 16 October f. A.*] Nr. 863. ¶ 114.21. *Skrivelse af 24. August*] Nr. 849. ¶ 114.22. *Svar af 2 September*] Nr. 852. ¶ 114.23. *Propositioner af 6te næstefter*] Nr. 853. ¶ 114.23 f. *under 17de d. Md.*] Nr. 871.

882.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.). Trykt i Af Dagens Krønike II (1890) 69.

115.7 f. *under 19de dennes tilstillede Skrivelse*] Nr. 876.

883.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 213 (R. A.). Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 113 f.

115.15. *Skrivelse af 23de dennes*] Nr. 879. ¶ 115.18 f. *Skrivelse af Gaars Dato*] Nr. 880. ¶ 115.22. *Skrivelse af 19d d. Md.*] Nr. 875.

884.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 218 (R. A.). Trykt i Af Dagens Krønike II (1890) 69 f. og Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 137 f.

116.13. *Skrivelse af 25de dennes*] Nr. 882. ¶ 116.14. *min Skrivelse af 19de dennes*] Nr. 876. ¶ 116.19. *Scene-Instructeuren*] Overskou. ¶ 116.21 f. § 11 af *Theater-Reglementet*] i Paragraffen hedder det: »Prøverne skulle holdes med lydelig Røst og tilhørende Theaterspil, og skulle de Prøvende derved gaae saa langt frem som muligt paa Theatret, samt saa meget muligt vende Ansigtet til Tilskuerpladsen, for desbedre at være i Vanen, at gjøre det samme ved Forestillingerne; tillige har enhver af de Prøvende at rette sig efter, hvad ham af Instructeuren, som den, Kunstopsynet ved Prøven er betroet, i Henseende til Spil, mundtligt Foredrag, Rollens Behandling o. s. v. maatte blive erindret; hvo herved skulde vægre sig, bliver i næste Directions møde enten med vilkaarlig Mulct, eller paa anden Maade efter Omstændighederne at ansee«. ¶ 116.30. § 29 af »*Reglement for Theaterpersonalet*«] her hedder det: »Paa det Ingen med Føie skal kunne beklage sig over, uhørt at være anset for nogen anmeldt Forseelse, er det Regisseurens Pligt, ufortøvet skriftligen at underrette Enhver, der for Overtrædelse af Reglementet antegnes i Journalen, herom; og staaer det da denne frit for i næste Directionsforsamling, i Regisseurens Overværelse, at foredrage hvad han til sit Forsvar maatte have at fremføre; da han i modsat Fald ansees, som om han havde indrømmet sin Forseelse, og senere ikke maa tillade sig at føre nogen Anke over den afgivne Kiendelse«.

885.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 195 (R. A.).

117.6. *Skrivelse af 25d Januar*] Nr. 881. ¶ 117.22. *Udkast til et Gage-Reglement*] vedlagt Sagen.

886.

Ny kgl. Samling 1556 fol. (Kopi i Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 218, R. A.). Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 142.

887.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 213 (R. A.).
Trykt (delvis) i Af Dagens Krønike II (1890) 70 f. og Harald Christensen:
Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 139 ff.

118.14. *en skriftlig Rapport*] Nr. 888. ¶ 188.22. *tilskrevet Hr. Wiehe*] Nr. 886.
¶ 118.25. *Nr 1*] Nr. 867. ¶ 118.30. *Nr 2*] Nr. 868. ¶ 118.35. *Nr 3*] Nr. 869.
¶ 119.12. *Nr 4*] Nr. 872. ¶ 119.15. *Theaterbudet*] Ole Walsøe. ¶ 119.17. *Nr 5*]
Nr. 880. ¶ 119.32 f. *Jeg klagede i sin Tid derover*] Nr. 807. ¶ 119.33. *erholdt
til Svar*] Nr. 811.

888.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 218 (R. A.).
Trykt i Overskou VI 218 ff. (jf. Et Liv II 318).

889.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 218 (R. A.).
Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 142 ff.

Brevet er, som det fremgaar af et Par Linier til Heiberg (jf. 124.24), indsendt
ad tjenstlig Vej : gennem Teaterdirektøren. Om Wiehes Syn paa Sagen se
Biogr. III 108 f.

123.29. *Naar Hr. Etatsraaden siger*] 116.23 f. ¶ 123.37. *Directionsforsamling*]
Reglementet stammede fra en Tid, da Det kgl. Teater havde kollegialt Styre.

890.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 218 (R. A.).
Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 146 ff.

124.14. *en skriftlig Rapport*] Nr. 888. ¶ 124.21. *Wiehes Klage*] Nr. 889. ¶
124.24. *et Par Ord*] der staar: »Indlagte Skrivelse med tilhørende Bilage beder
jeg Herr Etatsraaden at forelægge Cultusministeren. tjenstlig M. R. Wiehe.
Kjøbenhavn d. 2den Februar 1855.« ¶ 125.8. *flere paalidelige Vidner*] Teater-
sekretær G. Berner har dog i et efterladt Manuskript (Ny kgl. Samling 1968
fol. S. 15 f.) givet en noget afvigende Fremstilling af Optrinet: »jeg var selv
personlig Vidne til den uhyggelige Scene og kan ikke være enig i, at den helt
foregik saaledes som det efter den historiske Fremstilling skulde synes, navnlig
bevarede Scene-Instructeuren ingenlunde den Ro og Fatning, som i et saa
kritisk Øieblik var saa paatrængende nødvendig, men som det jo ganske vist
ikke er Enhver givet at kunne bevare, naar de sættes paa en saa stræng Prøve
som i dette Tilfælde«. ¶ 126.22 f. *udbad sig fritagen for den*] Nr. 770. ¶ 126.28.
en skriftlig Undskyldning] Nr. 764. ¶ 126.30. »*Julius Cæsar*«] se Noten til 89.5.

891.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.). Trykt i Breve fra danske Skuespillere ved Rob. Neiiendam II 152 ff.

128.4 f. *Skrivelse af 25de Januar*] kendes ikke. Svaret viser, at Heiberg bestræbte sig for at skaffe Erstatning for de Skuespillere, Det kgl. Teater stod i Begreb med at miste. ¶ 128.7. *dette Theater*] Christiania Teater, der lededes af Danskeren C. Borgaard; her forblev Wiehe til 1860, da han fik Engagement ved Casino, og først 1863 knyttedes han til Nationalscenen.

892.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1855, Indlæg i Nr. 57 (R. A.).

129.8. *under 23 f. M.*] Nr. 879. ¶ 129.9 *Indberetning af 19 s. M.*] Nr. 875. ¶ 129.15. *Erklæring af 26de næsteften*] Nr. 883. ¶ 129.15. *Skrivelse fra Hr. Hædt*] Nr. 880. ¶ 129.18 f. *det tidligere . . . Fremførte*] Nr. 868.

893.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1855 Nr. 17 (R. A.). Trykt i Overskou VI 221 f. og Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 153 ff.

129.33. *Erklæring af 5te dennes*] Nr. 890. ¶ 129.34. *et Andragende fra Skuespiller Wiehe*] Nr. 889. ¶ 130.3. *Rapport om det . . . Forefaldne*] Nr. 888.

894.

Ny kgl. Samling 1556 fol.

130.31 f. *tilskrevet mig*] Nr. 893.

895.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 213 (R. A.). Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 114 ff.

132.4. *Ministeriets Ordre af 13d. dennes*] Nr. 892. ¶ 132.18. *Ferslew*] se Noten til 106.29. ¶ 132.21. *Ulrici*] Hermann Ulrici: »Ueber Shakspeare's dramatische Kunst« (1839) 80. ¶ 133.6. *Teaterbudet*] se Noten til 119.15. ¶ 133.8. *Jfr. Müller*] se Noten til 106.29. ¶ 133.23. *Theatersecretairen*] Gottlob Berner. ¶ 134.5. *følgende Skrivelse*] Nr. 868. ¶ 134.12. *resolveret, at jeg vilde blive mulcteret*] se Nr. 870. ¶ 134.29 f. *Skrivelse fra Directeuren*] Nr. 873. ¶ 135.13. *summum jus, summa injuria*] »den største Ret er den største Uret« (Cicero: »De officiis«).

896.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 213 (R. A.). Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 123 ff.

137.3. *Skrivelse af 13de dennes*] Nr. 892. ¶ 137.3 f. *tilskrev jeg Skuespiller Høedt*] if. Teatrets Kopibog udbad Heiberg sig 16/2 Høedts Erklæring i Sagen. ¶ 137.8. *følgende Erklæring*] Nr. 895. ¶ 138.27. *Mutilationer af Richard den Tredie*] jf. Nr. 771. ¶ 138.38. *den forrige Fremstiller*] N. P. Nielsen. ¶ 139.1. *een tragisk Rolle*] Hamlet.

897.

Ny kgl. Samling 2017 fol. II (Kopi i Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 195, R. A.).

140.9 f. *Skrivelse af 17 Januar*] Nr. 871. ¶ 140.10. *under 26de s. M.*] Nr. 881 (der ganske vist bærer Datoen 25/1). ¶ 140.12. *Skrivelse af 30te næstefter*] Nr. 885.

898.

Originalen ukendt. Trykt i Breve fra og til C. Hostrup 367 ff.

141.6. »*Feriegjæsterne*«] da Heiberg erklærede det for umuligt at spille Stykket i denne Sæson og Hostrup trængte til Penge, fik han det ordnet saaledes, at det sammen med »Familietvist« blev spillet 4 Gange af Studenter paa Hofteatret, hvor det gjorde stor Lykke. Næste Aar bad Hostrup Heiberg om at indlemme det i Det kgl. Teaters Repertoire, men fik Afslag med den Motivering, at Stykket var blevet spillet privat. Fra 3/10 1858 overgik det til Folke-teatret (se Hostrup: »Erindringer fra min Barndom og Ungdom« 307 ff.). ¶ 141.20. *de to Acter sammensmeltedes i een*] heri rettede Hostrup sig efter Heiberg. ¶ 142.8. *Kolling*] Valdemar Kolling, der 26/12 1854 debuterede som Arv i »Julestuen«.

899.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 195 (R. A.).

142.20. *velvillig indrømmer*] Nr. 897. ¶ 142.25 f. *den nærværende Cultusminister*] C. Hall. ¶ 142.34. *de Modificationer*] i Ny kgl. Saml. 2017 fol. II findes Bournonvilles Koncept til en Kontrakt, dateret 15/3 1855.

900.

Ny kgl. Samling 2017 fol. II (Kopi i Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 195, R. A.).

143.2. *min Skrivelse af 5te dennes*] Nr. 897. ¶ 143.7 f. *Deres Svar af 14 Marts*] Nr. 899. ¶ 143.21 f. *de Udlændinge, der allerede have meldt sig*] til Hustruen skriver Heiberg 3/7 1854: »En fransk Balletmester Martin har skrevet mig

til fra Leipzig om at blive ansat i Bournonvilles Sted, da han hører, at B. er engageret i Wien. Han tilbyder mig tillige sin Kone som en høist udmærket Dandserinde« (Heib. Hjem 133 f.).

901.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 195 (R. A.).

902.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 195 (R. A.).

145.19. *en nærmere Forklaring*] af Nr. 905 (147.33) fremgaar, at dette Brev er en Bekræftelse paa mundtligt førte Forhandlinger mellem Heiberg og Bournonville.

903.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 213 (R. A.). Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 128.

146.3. *min Indberetning af 19 Januar*] Nr. 875. ¶ 146.6. *Skrivelse af 23de*] Nr. 879. ¶ 146.13 f. *utilbørlig Adfærd i Tjenesten*] ved Opførelsen af »Toreadoren« 14/3 1841 blev der pebet og hysset af Bournonville p. Gr. af hans Chikanerier mod Danserinden Augusta Nielsen, og da han henvendte sig direkte til den i Kongelogen tilstedeværende Christian VIII med Forespørgsel om, hvad han skulde gøre, fik Sagen det Efterspil, at han i et halvt Aar maatte forlade København, hvor han først igen viste sig paa Scenen 14/10 1841.

904.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1855, Indlæg i Nr. 57 (R. A.). Trykt (delvis) i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 129.

146.19. *Forespørgsel af 29de f. M.*] Nr. 903. ¶ 146.27. *Skrivelse af 30te f. M.*] har ikke kunnet findes.

905.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 195 (R. A.). Trykt (delvis) i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 163 f.

146.33. *Skrivelse af 17 Januar*] Nr. 871. ¶ 146.34 f. *Skrivelse af 30 s. M.*] Nr. 885. ¶ 147.12 f. *tilskrev ham . . . under 5 Marts*] Nr. 897. ¶ 147.14. *Svar af 14de*] Nr. 899. ¶ 147.22. *tilskrev jeg ham . . . under 19de f. M.*] Nr. 900. ¶ 147.24. *Svar af 21de*] Nr. 901. ¶ 147.36. *Skrivelse af 26d f. M.*] Nr. 902.

906.

Kopi i Kultusministeriets Brevbog, Sekretariatet for Kunstanstalterne (R. A.). Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 164 f. 148.21. 13/4 1855] Dateringen efter Brevbogen. ¶ 148.23. *Skr. af 10 dennes*] Nr. 905.

907.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1855, Indlæg i Nr. 57 (R. A.). 149.20. *Indstilling af 27de Februar*] Nr. 896. ¶ 149.21. *Erklæring*] Nr. 895.

908.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 213 (R. A.). 150.3. *Skrivelse af 14de d. Md.*] Nr. 907. ¶ 150.7. *Skuespiller Wiehe 300 rd*] det var formodentlig dette fra Heibergs Side maaske velmente, men unægtelig noget ubehændige Skridt at belønne Wiehe med en Part af den Gage, der blev ledig ved hans Vens Afskedigelse, der bevægede Wiehe til omgaaende og uden nærmere Motivering at indsende sin Afskedsbegæring (se Nr. 919).

909.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 243 (R. A.). Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 172 ff. 151.8. *futile Argumenter*] i Juliette Prices Ansøgning af 14/4 1855 hedder det: »Uagtet jeg i flere Aar har udført Hovedpartierne i Herr Bournonvilles Balletter og saavel efter denne Mesters som flere Kunstynderes Mening ved mine Fremskridt har fyldestgjort de Fordringer der stilles til en premiere-danseuse, maa jeg med Smerte erfare den Kulde hvormed mine Præstationer lønnes saavel af det stemmegivende Publicum som af Presse[n]s Theater-anmeldelser og det er derfor min Beslutning ved et længere Ophold i Udlandet at forfriske mit nedtrykte Sind og om muligt erhverve de Egenskaber, der fattes mig for at staae i større Anseelse ved det Kongelige danske Theater« (Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 243, R. A.). ¶ 151.32. *Abdallah*] se Noten til 14.33 f. ¶ 152.7. *Jfr Grahn*] Solodanserinden Lucile Grahn, som var kommet i et skævt Forhold til Bournonville, fordi hun afviste hans Tilnærmelser. 1839 brød hun overtvært og tog sin Afsked fra Det kgl. Teater, efter at det var kommet til forskellige Skandalescener. ¶ 152.7. *Md. Krætzmer*] Solodanserinden Andrea Krætzmer, f. Møller, af hvem Fru Heiberg giver en Skildring i »Et Liv«. Paa Grund af sin Stridbarhed paadrog hun sig en Straf for Insubordination og sad en Maaned arresteret i Teatrets Fængsel »Blaataarn«. Efter eget Ønske afskedigedes hun 1835, kun 24 Aar gammel, og drog til Udlandet. ¶ 152.23. *Resolution paa Jfr Prices Andragende*] til Trods for Heibergs Indstilling blev hendes Orlov bevilget (se Nr. 931).

¶ 152.39 f. *Interesse . . . for alle vore første Dandserinder*] se Elith Reumert: »Den danske Ballets Historie« 52, 64. ¶ 153.4 f. *Tilbud . . . fra en fremmed Balletmester*] se Noten til 143.21 f.

910.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 195 (R. A.).

153.12. *Skrivelse af 13de d. Md.*] Nr. 906. ¶ 153.32. *Slutningsbestemmelsen i § 2*] »I alle Ballettens Anliggender har Dandsedirecteuren umiddelbart Referat med Theaterdirecteuren, uden Mellemkomst af nogen anden Embedsmand«. ¶ 153.35. § 7] »Skulde der i Tiden blive Spørgsmaal om en Fornyelse af dette Engagement, enten paa eet eller flere Aar, ville de indledende Skridt blive gjorte af Theaterbestyrelsen sex Maaneder inden Contractens Udløb«.

911.

Kopi i Kultusministeriets Brevbog, Sekretariatet for Kunstanstalterne (R. A.). Trykt i Harald Christensen: *Det kongelige Theater i Aarene 1852—59* S. 165 ff.

154.3. *Skr af 13 dennes*] Nr. 906. ¶ 154.9 f. *Skr af 19 næstefter*] Nr. 910. ¶ 154.13 f. *Skr. af 10 dennes*] Nr. 905. ¶ 154.16. *Skr af 19 f M*] Nr. 900. 155.1. *tidligere Yttringer fra Deres Side*] se 147.5—9 (jf. 143.24—28). ¶ 155.30. *Skr af 17 dennes*] Nr. 909.

912.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

156.22. *ett stycke*] Skuespillet »Regina von Emmeritz«, der genoptager et Motiv fra »Fältskärens berättelser«; det blev ikke opført paa Det kgl. Teater, skønt Henr. Hertz oversatte det (se Noten til 245.31). ¶ 157.4. *några rader*] Heibergs Svar er uden Resultat eftersøgt i Finland. ¶ 157.11. *vända mig till Stockholm*] her opførtes Stykket paa Mindre teatern. ¶ 157.19. *»Efter femtio år«*] Dramatisering fra 1851 af Topelius' Novelle »Gamla baron på Rautakylä«. ¶ 157.19 f. *två operatexter*] den ene af dem er »Kung Carls jakt« (1852) med Musik af Pacius, den anden omtales ikke i de Udgiveren tilgængelige Kilder. ¶ 157.23. *den innerliga högaktning*] Aaret efter besøgte Topelius Heibergs i København og fortæller herom i sine »Självbiografiska anteckningar« 178 f.: »Jag blev mottagen på det älskvärdaste sätt. Jag behövde ej säga mycket, Heiberg talade desto mer och kom mig att i tysthet beklaga min bristfälliga bekantskap med den danska litteraturen. Jag hade sänt till fru Heiberg »Regina von Emmeritz«, hon sade mig några smickrande ord och att hon ville spela titelrollen, om stycket togs upp på den danska scenen, (vilket ej skedde). Jag invände att stycket var ett ungdomsförsök, men Heiberg motsade mig«.

913.

Additamenta 1181, 4° (K. B.). Trykt i Husvennen 1891—92 S. 378 f.

157.28. *Christjern den Anden*] blev hverken opført eller trykt. ¶ 157.35. *Deres tidligere Arbeide*] »Fritz i sin Lejr«, der oprindelighed »Natten før Slaget ved Torgau«, en Titel, som Heiberg foreslog ændret, fordi et af ham selv oversat Stykke med en lignende Titel, »Dagen før Slaget ved Marengo«, ingen Lykke havde gjort (»Husvennen« 1891—92 S. 386).

914.

Ny kgl. Samling 2017 fol. II.

158.6. *Skrivelse af 11e d Md*] kendes ikke. ¶ 158.15. *Skrivelse af 13de*] kendes ikke.

915.

Ny kgl. Samling 2017 fol. II.

158.32. *under 13de d Md*] Nr. 906. ¶ 159.24. *Skrivelse af 21de d Md*] Nr. 911.

916.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 98 (R. A.).

160.7. *Forestillinger paa Hofteatret*] med Hoffets Protektion sikrede H. W. Lange sig — meget mod Heibergs Ønske — Ret til fra Begyndelsen af Sæsonen 1855—56 at give Forestillinger paa Hofteatret. Hans eneste Sæson her aabnedes 9/9 1855 i Overværelse af Frederik VII og med et Skuespillerensemble, bestaaende bl. a. af Høedt, Wiehe og August Nielsen (alle udvandrede fra Det kgl. Teater) samt Julie Lumbye, Adolf og Anne Rosenkilde (fra Casino). Af andre Privatteatre var der i København Casino (siden 1848); om Bevillingen til Folketeatret se Noten til III 120.18 f. Hofteatret kunde i sin korte Levetid glæde sig ved Publikums Bevaagenhed, men dets Repertoire (danske Vaudeviller og moderne franske Stykker) stod ingenlunde paa Højde med Det kgl. Teaters (se Arthur Aumont i »Af Dagens Krønike« II 1890 S. 445 ff.).

917.

Ny kgl. Samling 1556 fol.

161.31 f. *min derom gjorte Indstilling*] Nr. 908.

918.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1856, Indlæg i Nr. 96 (R. A.).

162.7. *ved anden Behandling i Folkethinget i 1852*] da Rigsdagen blev hjemsendt, bortfaldt Lovforslaget. ¶ 162.7 f. *en tidligere Skrivelse*] af 30/12 1854 (Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1854 Nr. 80, Indlæg i 1855 Nr. 2). ¶ 162.27. *3 Medlemmer*] hertil valgtes W. Holst, Hvid og Sahlertz, medens

Heiberg, der, modsat af hvad der var Tilfældet ved den foregaaende Kommission af 1851, ikke personlig blev Medlem, men udpegede Overskou som sin Repræsentant. Kommissionens Formand blev Carsten Hauch, og desuden udnævnte Ministeriet A. L. Arnesen til at varetage de dramatiske Forfatteres Interesser og tilforordnede Ministerialesekretær, cand. jur. Harald Christensen som Kommissionens Sekretær (jf. Nr. 927).

919.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 251 (R. A.). Trykt i Harald Christensen: *Det kongelige Theater i Aarene 1852—59* S. 158 f. 163.3. *skriftlig Communication*] Nr. 917. ¶ 163.6 f. *Ansøgning om Afsked*] Ansøgningen findes i ovennævnte Sag, B 251; jf. Noten til 150.7.

920.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1855, Nr. 45 (R. A.) Trykt i Harald Christensen: *Det kongelige Theater i Aarene 1852—59* S. 159. 164.2. *Skrivelse af 25de dennes*] Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1855 Nr. 42 (Indlæg i Nr. 45) (R. A.).

921.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 195 (R. A.). 164.14. *Skrivelse af 23 April*] Nr. 914. ¶ 164.20. *gjentagne Gange har udtalt*] se f. Eks. et Aktstykke af 1/10 1846, aftrykt i Elith Reumert: »Den danske Ballets Historie« 78 ff.

922.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.). 165.21. *min Taksigelse*] Brevet er Svar paa Nr. 914—915. ¶ 166.5. *Kermessen*] »Kermessen i Brügge«, opf. 1. Gang 4/4 1851. ¶ 166.5. *Psyche*] se Noten til III 270.23. ¶ 166.5. *Conservatoriet*] opf. 1. Gang 6/5 1849. ¶ 166.5. *Brudefærden*] se Noten til 95.26. ¶ 166.5 f. *Toreadoren*] se Noten til 99.7. ¶ 166.6. *Festen i Albano*] opf. 1. Gang 28/10 1839. ¶ 166.6. *Faust*] opf. 1. Gang 25/4 1832. ¶ 166.6. *Søvnøgængersken*] Ballet af Aumer, arrangeret af Bournonville, opf. 1. Gang 21/9 1829. ¶ 166.6 f. *Napoli*] se Noten til 99.3 f. ¶ 166.7. *Waldemar*] se Noten til III 176.19. ¶ 166.7. *Nina*] Ballet af Milon, arrangeret af Bournonville og 1. Gang opf. 30/9 1834. ¶ 166.7. *Bellman*] se Noten til III 115.30. ¶ 166.16. *Hoppe*] Ferdinand Hoppe. ¶ 166.16. *Funck*] Vilhelm Erik Funck. ¶ 166.16. *Lund*] Sigurd Lund. ¶ 166.23. *Paulli*] Komponisten Holger Paulli, der har komponeret Musik til flere af Bournonvilles Balletter og var Koncertmester i Det kgl. Kapel. ¶ 166.23. *Fredstrup*] Balletregissør

Axel Fredstrup. ¶ 166.23. *Weddén*] se Noten til 16.5. ¶ 166.25. *Brodersen*] Georg Brodersen; det blev ham, der i Bournonvilles Fraværelse ledede Balletten, og Heiberg fik ingen Anledning til at fortryde dette Valg (se Nr. 975). ¶ 166.35. *Indlagte . . . Svarskrivelse*] Nr. 921.

923.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 12.

167.4. *vor Correspondance . . . ang. »Onkel Jokums Idee*] Nr. 818, 820, 839, 840, 842. ¶ 167.16. *En Valgdag*] se Noten til 35.34.

924.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 252 (R. A.).

167.25. *den forestaaende Commission*] jf. Nr. 918. ¶ 168.25. *udarbejdet efter mit eget Forslag*] jf. Nr. 494, 501, 507, 508. ¶ 168.29. *»Intelligensblade«* Nr. 25] optrykt i Pros. Skr. VI 388 ff.

925.

Kopi i Det kgl. Teaters Brevbog (R. A.).

169.18. *Skr. af 25 f M*] Nr. 916. ¶ 169.24. *Overhofmarskallen*] den tidligere Teaterchef J. G. Levetzau.

926.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 195 (R. A.).

927.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1856, Indlæg i Nr. 96 (R. A.).

171.3. *Indberetninger*] kendes ikke. ¶ 171.4 f. *Skrivelse af 27de f. M.*] Nr. 918. ¶ 171.8. *Hvid*] Christoffer Hvid, der en kortere Tid havde været forlovet med Johanne Luise Pätges. ¶ 171.8. *Sahlertz*] Ludvig Ferdinand Sahlertz. ¶ 171.22. *Skrivelse . . . af 7de dennes*] Nr. 924.

928.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

172.14. *Otto Zinck*] Søn af Heibergs Ven, Syngemester Ludvig Zinck; han havde prøvet lidt af hvert, en Tid studeret Teologi uden at tage Eksamen, taget livligt Del i Studenterforeningslivet og forsøgt sig som Lærer. Paa Det kgl. Teater debuterede han 11/2 1855 som Arv i *»Henrik og Pernille«* og spillede 19/2 Avlskarlen Pers Rolle i den franske Vaudeville *»Rekruten«*. Til 1867 tilhørte han Nationalscenens Personale, hvorefter han overgik til Folketeatret. Heiberg viste ham Venlighed og indbød ham et Par Gange til

Gæst paa Søkvæsthuset (Otto Zinck: »Fra mit Studenter- og Teaterliv« 136). Heibergs Svar af 20/5 er gengivet i Zincks Erindringer 130 f. og lyder saaledes: »I Anledning af Deres Skrivelse af 17de dennes tager jeg ikke i Betænkning at sige Dem, at Teatret, at dømme efter de Roller, hvori De hidtil har faaet Lejlighed til at optræde, vil være meget vel tjent med at sikre sig Deres kunstneriske Medvirken. Men paa den anden Side, vil det endnu ikke være Tiden til nogen egentlig Ansættelse, før der i næste Sæson er givet Dem Lejlighed til at prøve Deres Evner i flere Roller og i flere Retninger. Denne Regel er hidtil ufravigelig bleven fulgt, og det vil saaledes ikke undre Dem, at den ogsaa i nærværende Tilfælde følges. Men en anden Regel, der ligeledes følges, nemlig, at Aspiranten, der endnu ikke nyder Gage, erholder et Honorar i Forhold til den præsterede Tjenestes Omfang og Vigtighed for Teatret vil heller ikke her blive tilsidesat. J. L. Heiberg«.

929.

Additamenta 1181, 4° (K. B.). Trykt i Husvennen 1891—92 S. 379.

173.8. *de Breve*] Nr. 855, 913. Schmidt vilde anvende dem som Fortale til »Christiern II«. ¶ 173.13. *Det andet Stykke*] formodentlig det i Rud. Schmidts Selvbibliografi (»Husvennen« 1891—92 S. 386) omtalte Skuespil »En Malers Eventyr«, der indsendtes midt under Prøverne paa »Fritz i sin Lejr«.

930.

Additamenta 1181, 4° (K. B.).

931.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1855 Nr. 55 (R. A.). Trykt i Harald Christensen: *Det kongelige Theater i Aarene 1852—59* S. 177.
173.25. *Skrivelse af 17de f. M.*] Nr. 909.

932.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1855 Nr. 57 (R. A.).

933.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1855 Nr. 62 (R. A.).
174.16. *Skrivelse af 28de f. M.*] Nr. 919.

934.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

174.28. *Som hinden längtar efter källan*] »ligesom en Hjort skriger efter Vandstrømme« (Davids Salmer 42.2). ¶ 174.30. *underrättelse*] Nr. 801.

935.

Svenska Akademiens Nobelbibliotek, Stockholm.

175.38. *sin Broder*] Skuespiller Anthon Pätges. ¶ 176.14. *Nyckelviken*] se Noten til III 324.8.

936.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 275 (R. A.).

176.21. *min forrige Aarsberetning*] Nr. 833. ¶ 176.27. *Turandot*] se Noten til 88.28. ¶ 176.27. *Md. Fossums Ophør med at gjøre Tjeneste*] i Sæsonens sidste 6 Maaneder var hun sygemeldt (Overskou VI 203), men først i 1864 forlod hun (som Fru Gerlach) Det kgl. Teater. ¶ 176.29. *Den Yngste*] se Noten til 78.10; Stykket blev i den første Sæson givet 15 Gange. ¶ 176.29. *Prindsessen af Taranto*] Skuespil af Ida Nielsen, opf. 1. Gang 14/2 1855, ialt 11 Gange i Sæsonen (jf. Et Liv II 322 ff.). ¶ 176.35 f. *Skrivelse af 16 August f. A.*] Nr. 846. ¶ 177.3. *Cabaler*] Høedt-Wiehe-Affæren. ¶ 177.6. *Hansen*] formodentlig Sangeren Jørgen Chr. Hansen. ¶ 177.7. *Frøken Johannsen*] en Opera-sangerinde, der debuterede 1853 som Birgitte i »Røverborgen« og optraadte i et musikalsk Divertissement paa Det kgl. Teater 2/9 og 4/9 1854. ¶ 177.11. *Min Lykkestjerne*] se Noten til 88.21. ¶ 177.13. *Michel Perrin*] se Noten til III 239.30. ¶ 177.26. *Det tvungne Giftermaal*] se Noten til 88.31. ¶ 177.30. *De Uafhængige*] se Noten til 88.35. ¶ 177.31. *Det hemmelige Ægteskab*] se Noten til 66.39. ¶ 177.35. *For evig!*] se Noten til 89.1. ¶ 177.38. *Julius Cæsar*] se Noten til 89.5. ¶ 178.3. *det bebudede Shakspearske Lystspil*] se Noten til 89.11. ¶ 178.8. *Steenberg*] se Noten til 89.14. ¶ 178.38. *i tidligere Skrivelser*] Nr. 807, 833 og 916. ¶ 179.9. *min forrige Indberetning*] Nr. 833. ¶ 179.14. *Den dobbelte Billetpriis*] Rigsdagen havde bestemt, at Halvdelen af alle Billetter fra Sæsonen 1854—55 skulde kunne købes med en Prisforhøjelse af 50% (Overskou VI 202). ¶ 180.13. *Concessioner*] den italienske Opera (Nr. 807) og Hofteatret (Nr. 916).

937.

Koncept i J. L. Heibergs Arkiv, B (R. A.).

180.21. *Delong*] dansk Generalkonsul i Paris, der havde ordnet P. A. Heibergs Bo i Paris 1841. ¶ 181.6. *Albert*] den berømte franske Solodanser Ferdinand Albert (Decombe). Det fremgaar af Heib. Hjem 352, at det var Danserinden Caroline Kellermann, der havde raadet ham til at henvende sig til Albert; til Hustruen fortæller Heiberg i Brev af 17/7, at han har skrevet til Funck, der kender Albert personligt (smstds. 363).

938.

Kopi i Kultusministeriets Brevbog, Sekretariatet for Kunstanstalterne (R. A.).

181.37. *under 30 f M*] Nr. 936. ¶ 182.12. *Plan*] Heibergs Kopi findes i hans Arkiv, D (R. A.). ¶ 182.14. *Skr af 9 Mai f A*] Nr. 826. ¶ 182.36. *gjen-tagende har udtalt som Deres Anskuelse*] Nr. 715 og 734 (jf. Pros. Skr. VI 64 f.).

939.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 275 (R. A.).

183.7 f. *Skrivelse af 18de dennes*] Nr. 938. ¶ 183.8. *min . . . Indberetning*] Nr. 936. ¶ 184.14. *Skrivelser af 30 Novbr. 1852 og 30 April 1853*] den første findes i Teatrets Kopibog, den anden kendes ikke. ¶ 184.19 f. *Skrivelser af 6 Juli f. A. og 30 Juni sidstleden*] Nr. 833 og 936. ¶ 185.6. *Architect Petersen*] Henrik Petersen, der havde Bevilling til at opføre Komedier paa Vesterbros Teater (se C. A. Clemmensen: »Tivoli i 75 Aar« 99). ¶ 185.9 f. *Skrivelse af 31 Octbr. 1850*] Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, A 245 (R. A.). ¶ 185.12. *under 16 Novbr. 1853*] Nr. 807, jf. Nr. 811. ¶ 185.15. *Skrivelse af 25 April*] Nr. 916. ¶ 185.16. *Skrivelse af 10 Mai*] Nr. 925.

940.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1856, Indlæg i Nr. 96 (R. A.).

185.29. *Commission*] jf. Nr. 918. ¶ 185.37 f. *min Skrivelse . . . af 16de Mai*] Nr. 927.

941.

Teatermuseet.

186.8 f. *Theatret skal være disponibelt fra iovermorgen*] Sæsonen kunde først begynde 23/9 paa Grund af, at Tilskuerpladsen var blevet ombygget. ¶ 186.18. *De opdigtede Historier*] Lystspil af Poul Møller, opf. 1. Gang 29/9 1855. ¶ 186.19. *Fritz i sin Leir*] se Noten til 34.4. ¶ 186.20. *Frieren og hans Ven*] Lystspil af Ancelot og de Comberousse, oversat af C. Borgaard og opf. 1. Gang 2/9 1837. ¶ 186.21. *De to Dage*] se Noten til II 217.22. ¶ 186.25. *Jessonda*] Opera af Spohr; Heiberg vilde med Fremførelsen af et Udtog heraf indlede en Række Koncertopførelser af Operaer, der ikke hørte til Repertoiret (Heib. Hjem 399). ¶ 186.27. *Balletten Faust*] se Noten til 166.6. ¶ 186.28. »*Feiltagelserne*«] Oliver Goldsmith's »She stoops to conquer«, opf. 1. Gang 6/10 1785. ¶ 186.34. *Hultmann*] spillede Linddal i »Abekatten« og Hammer i »Nej«. ¶ 186.36. »*Scapins Skalkestykker*«] Molières »Les fourberies de Scapin«, opf. 1. Gang 8/1 1749. ¶ 187.1. *Den første Kjærlighed*] se Noten til II 137.25. ¶ 187.2. *Qvindelist*] anonymt Lystspil, opf. 1. Gang 19/5 1855. ¶ 187.3. *Farinelli*] se Noten til II 265.40. ¶ 187.6. *Rekrutten*] Vaudeville af Merle, Simonnin

og Ferdinand Laloue, opf. 1. Gang 24/6 1834. ¶ 187.9. *Brama og Bayaderen*] se Noten til 88.24. ¶ 187.10. *Regimentets Datter*] se Noten til III 17.31. ¶ 187.11. *Norma*] se Noten til II 295.15. ¶ 187.12. *Ungdom og Galskab*] Synge-stykke af du Puy, opf. 1. Gang 19/5 1806. ¶ 187.13. *Sovedrikken*] se Noten til II 331.7. ¶ 187.14. *Bruden*] se Noten til II 69.35. ¶ 187.15. *Det hemmelige Ægteskab*] se Noten til 88.35. ¶ 187.17. *Brudfærden*] se Noten til 95.26. ¶ 187.18. *Conservatoriet*] se Noten til 166.5. ¶ 187.19. *Bellman*] se Noten til III 115.30. ¶ 187.20. *Festen i Albano*] se Noten til 166.6. ¶ 187.21. *Valdemar*] se Noten til III 176.19. ¶ 187.26. »*Dyveke*»] Sørgepsil af Samsøe, opf. 1. Gang 30/1 1796. ¶ 187.39. *Sahlgreen*] Operasanger Ludvig Sahlgreen var s. A. blevet udnævnt til Syngesufflør. ¶ 188.1. *Bruun*] Constantin Brun kom ikke til at spille i Rud. Schmidts Stykke. ¶ 188.11. *Fru Nielsen er bleven meget syg*] Anna Nielsen døde 20/7 1856. ¶ 188.14 f. *hendes Svar*] kendes ikke.

942.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

188.32 f. *Teatern . . . uppstått som en ny Fenix*] se Noten til 186.8 f. ¶ 188.36. *Expertus novi*] »jeg kender det af egen Erfaring«; Beskow havde været Teaterdirektør i Stockholm 1831—32. ¶ 188.36. *M^u. Michal*] Operasangerinden Louise Michal (senere gift Michaëli) gav 3 Koncerter i Casino Aug.—Septbr. 1855, men optraadte først 1864 paa Det kgl. Teater.

943.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1856, Indlæg i Nr. 96 (R. A.). 189.11. *under 28d. August*] Nr. 940.

944.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

190.6. *Pladser, der saaledes ikke længere existere*] paa Grund af Tilskuerpladsens Ombygning i Sommerens Løb.

945.

Collinske Brevsamling XXII b, 8 (K. B.).

946.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

191.10. *C. St. A. Bille*] »Dagbladet«s Redaktør, den senere Minister i Washington og Amtmand Carl Steen Andersen Bille. ¶ 191.13. *Hosfølgende Skrivelse*] kendes ikke; Indholdets Art fremgaar af Nr. 948.

947.

Koncept i J. L. Heibergs Arkiv, B (R. A.).

191.22. *une lettre*] Nr. 937. ¶ 191.27. *Rottbøll*] nævnes ogsaa blot ved Efternavn i »Fra det Heibergske Hjem«, hvor Udgiveren forudsætter, at der er Tale om Højesteretsassessor C. M. Rottbøll, men paa det eneste Sted i »Et Liv«, hvor Navnet figurerer — under Omtalen af de Venner, der skænkede Fru Heiberg Bissens Buste af hendes Mand (III 134) — staar der udtrykkelig »Godseier Rottbøll«; det synes derfor rimeligere at antage, at der ogsaa her er ment Ejeren af Børglum Kloster Christian Michael Rottbøll. ¶ 191.27. *une réponse*] Delongs Svar af 19/9 1855 findes i J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). ¶ 192.2. *le procédé de Mr. Delong*] Fru Heiberg skriver 12/7 fra sit bøhmiske Kursted til Manden: »Din Plan med Balletten er jo fortræffelig, men det gjør mig ret ondt, at jeg ikke i Tide har skrevet Dig til, at Mad. K.[ellermann] udtrykkelig har raadet fra at henvende sig til Delong. Han er intrigant, paastaaer hun, og i intimt Venskab med Bournonville, og vil aldrig bidrage til at noget skeer som kan være denne imod, men af yderste Ævne arbeide i hans Interesse. Denne Delong har altid været mig imod. Han forekommer mig som et Faar, hvis Horn kun stange bagfra. Der er noget feigt og dog snu ved denne Mand, som altid har været mig imod« (Heib. Hjem 357). ¶ 192.32. *m'adresser . . . deux mots*] med et Svar fra Albert til Delong af 18/9 1855 (Heibergs Arkiv, A 2, R. A., under Delong) fulgte et Kontraktudkast, men det kom ikke til noget Engagement.

948.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

193.4. *Svarskrivelse af 16de d. M.*] kendes ikke. ¶ 193.6. *ikke nogen »Blad-Artikel«*] Forklaringen paa Heibergs afvisende Holdning er, at »Dagbladet« ligesom »Fædrelandet« og andre af Tidens Aviser havde ført en voldsom Kampagne mod Heibergs Ledelse af Teatret (se Biogr. III 126 f.). ¶ 193.18. *Overcontrolleuren*] se Noten til III 253.31.

949.

Ny kgl. Samling 3103, 4°. Trykt i Overskou VI 372 f.

193.33. *Adolph Recke*] har skrevet Viser og en talrig Række Vaudeviller, hvoraf to kom frem paa Det kgl. Teater: »En højere Dannelsesanstalt« (opf. 1. Gang 13/5 1850) og den heromtalte, begge forfattet sammen med Poul Chievitz. ¶ 193.34. *Deres behagelige Skrivelse*] kendes ikke. ¶ 193.37. *Deres Vaudeville*] Chievitz og Reckes Vaudeville opførtes under den ændrede Titel »Trop som Ægtemand« 1. Gang 2/11 1856, men blev ved 2. og 3. Opførelse pebet ud, saaledes at Teatret ansaa det klogest at henlægge den. ¶ 194.5.

Mad. Voltisubitos Rolle] spillede af Mad. Fossum, ligesom Trop af Rosenkilde. ¶ 194.20 f. *det kaudervelske Sprog vilde lette Md Fossum Fremstillingen*] denne Sangerinde var svensk af Fødsel, f. Bergnehr. ¶ 195.3. *Lumbye*] Reckes Svigerfader, Komponisten H. C. Lumbye. ¶ 195.4 f. *Deres Digt til hans Musik-Composition*] maaske »Den Femtenaarige. Sange i Polka-Tact« (1855). ¶ 195.5. *Deres Frue*] Skuespillerinden Caroline Margrethe Georgine Recke, f. Lumbye.

950.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 310 (R. A.). 195.10. *under 25. April*] Nr. 916. ¶ 195.16. *Skrivelse af 10de Mai*] Nr. 925.

951.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1856, Indlæg i Nr. 96 (R. A.). 195.29 f. *Skrivelse . . . af 5te f. M.*] Nr. 943. ¶ 196.1. *Skrivelse 28de August*] Nr. 940.

952.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 252 (R. A.). 196.9. *Skrivelser af 5 October og 14 November*] Nr. 943 og 951. ¶ 196.26 f. *nogle fragmentariske Bemærkninger*] findes vedlagt Skrivelsen, men er ikke medtaget paa Grund af deres meget specielle Indhold og Aktstykkets Længde (10¹/₂ Side).

953.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.). 196.36. *skrive Dem til*] Nr. 928. ¶ 197.4 f. *de Roller, som . . . ere blevne mig tildeelte*] bl. a. Opvarteren Lars Esbensen i Poul Møllers »De opdagede Historier«. ¶ 197.9. *Sahlgreen*] se Noten til 187.39.

954.

Det kgl. Teaters Arkiv, Ujournaliserede Breve (R. A.).

955.

Originalen ukendt. Trykt i JLHeib. Br. 194 ff.

198.4 ff. *det smukke Digt . . . de for mig smigrende Planer*] »Elverhøj« oplevede 11/12 1855 sin 100. Opførelse. Af Beskedenhed lod Heiberg det gaa paa rød Plakat (jf. Overskou VI 306 f. og Rob. Neiiendam: »Mennesker bag Masker« 49 f.). »Flyveposten« 18/12 1855 indeholder om den paatænkte Fest flg. Oplysninger: »Der var iblandt Theaterpersonalet Tale om, paa »Elverhøis« Jubelfestdag efter Forestillingen og i Theaterloalet at feire den første i Digterens

Levetid indtrufne 100de Opførelse af et Stykke, der udfylder en Aftens Forestilling, med et Festmaaltid, hvorved man vilde bringe Digteren sin Hylding, og der var allerede skeet saadan Forberedelse, at Arrangementet kunde have været fuldentd, dersom Stykket var blevet ansat nogle Dage førend Forestillingen. Da det imidlertid, paa Grund af en Forestillingsforandring formedelst Sygdom, først blev anmeldt 8 Timer førend Opførelsen — maaskee fordi Directeuren ønskede at undgaae endog Skinnet af, at han ved denne Leilighed gjerne vilde see Digteren hædret med et Agtelsesbeviis fra Personalets Side, — blev den paatænkte Fest ikke afholdt. Ved denne Leilighed var det bestemt at afsynge følgende smukke Sang [Ms. i J. L. Heibergs Arkiv, C 2, R. A.]:

Velkommen til Høien i sildige Qveld!
 Roser og yndelige Blommer
 Skal krandsse et Bæger af sprudlende Væld,
 Det fylde Din Barm med Skjærsommer!

Du søgte og fandt under Sagenes Muld
 Roser og yndelige Blommer;
 Du Elverhøi reiste paa Støtter af Guld
 En maaneklar Nat i Skjærsommer.

Og Tonernes Mester flux nynned Din Sang,
 »Roser og yndelige Blommer«,
 Han fulgte Dig fro over blomstrende Vang
 Til Dandsen i Lund i Skjærsommer.

Og hundrede Gange gik Dandsen i Lund
 Krandsset med Roser og Blommer,
 Og Digtet og Sangen fra Mund til Mund
 Har udbredt en Hjertets Skjærsommer.

Ja Folket vil samles end ofte i Qveld,
 Plukke de Roser og Blommer,
 Udtømme et Bæger af sprudlende Væld
 Og mindes Din Digterskjærsommer.

W. Holst.

198.21 f. *de af Personalet, som jeg tør betragte som mine Venner*] foruden Holst var det Hultmann, der var virksom for at fejre »Elverhøj«s Jubilæum. ¶

198.25 f. *Den Tid kan altsaa ikke være fjern*] det var netop paa dette Tidspunkt, at Heiberg fattede Beslutningen om at afgaa og mundtligt meddelte Hall det (se Biogr. III 111 f.).

956.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

199.19. *den frygtelige Norne*] vel: den Nemesis, der ramte Høedt. ¶ 200.3. *Hvis hun havde solgt sin Skygge*] Hentydning til Chamissos Eventyr »Peter Schlemihl«. ¶ 200.9. »*Skjønne Minka*«] en Sang fra 1809 af Aug. Tiedge: »Der Kosak und sein Mädchen« (»Schöne Minka, ich muss scheiden«). ¶ 200.12. »*Sebastopol er falden*«] frit citeret efter Carl Plougs Digt »Sebastopols Fald«, der tryktes i den af Rosenhoff udgivne »Danmarks illustrerede Almanak for 1856«. ¶ 201.2. *tvende Artikler*] en Anmeldelse af »Almanakken for 1856« (29/9), forsynet med et Motto fra »Intelligensblade«, ligesom Heiberg citeres i selve Artiklen, samt sandsynligvis Anmeldelsen af Schjellerups »Populair Astronomi« (27/1). ¶ 201.11 f. *det litteraire Held, som Chr. Winther jo har vundet*] med Udgivelsen af »Hjortens Flugt« (1855), der paa 2 Maaneder oplevede 3 Oplag.

957.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

201.20. *Rollen*] Ramiro de Huesca i Hertz' Skuespil »Estrella«, opf. 1. Gang 16/4 1856; Phisters Breve til Hertz i denne Anledning er trykt i »Breve fra og til Henrik Hertz« 192 ff. ¶ 201.21 f. *De begaaer jævnlig den Feil*] jf. Nr. 803. ¶ 201.26. *Rollen i »Den Yngste*«] som Cola; se Nr. 862. ¶ 201.28. *Paetz*] Skuespiller Harald Johan Casper Paetz, der spillede Fernando de Garcia. ¶ 202.1. *Diego*] spillede af Mantzius. ¶ 202.5. »*Tonietta*«] blev ikke genopført i denne Sæson. ¶ 202.5. *Nehm*] Skuespiller Lauritz Christian Valdemar Nehm.

958.

Koncept i J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

202.9. *Efter 19/1 1856*] Dateringen motiveret ved Phisters Brev af 18/1 og Datoen for Nr. 957. ¶ 202.13 f. *han hængte sig i en Yttr i mit Brev*] se »Breve fra og til Henrik Hertz« 194. ¶ 202.19 f. *Mit Brev til Høedt*] kendes ikke.

959.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

203.3 f. *Deres første og andet Brev*] blot et af H. A. Hansens Breve (Nr. 1075) er bevaret. ¶ 203.18. *Etatsraad Hvidt*] L. N. Hvidt. ¶ 203.18. *Kammerraad Nyegaard*] Overretsprokurator Lauritz Nyegaard. ¶ 203.19. *Sagførerfuld-*

mægtig Nyegaard] Juristen og Forfatteren H. H. Nyegaard. ¶ 203.20. *Sagen*] det vides ikke, hvad den drejede sig om (antagelig Ansøgning om et Legat). ¶ 203.30. *min Navne*] Hansens Datter Alma Augusta Marie Heibergine.

960.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 328 (R. A.).

203.36. *opføre Comedien: Figaros Giftermaal*] dette Stykke kom dog ikke til at gaa paa Hofteatret (se Arthur Aumont i »Af Dagens Krønike« II 1890 S. 449 ff.).

961.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1856, Indlæg i Nr. 38a (R. A.).

962.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 310 (R. A.).

Trykt (delvis) i Overskou VI 295 ff.

205.35. *Skrivelse af 8de d. Md.*] Nr. 961. ¶ 206.28. *En fornem Svigersøn*] Augier og Sandeaus Lystspil »Le gendre de Mr. Poirier« (jf. Noten til 100.20). ¶ 207.19 f. *give den samme Mand . . . flere nærbeslægtede Bevillinger*] i sit sidste Skrift »Nogle Bemærkninger om de private Theatres Bevillinger« (1860) kalder Heiberg ikke uden Grund Lange for »noget nær den meest privilegerede Mand i Landet« (Pros. Skr. VI 448). ¶ 207.33 f. *min Skrivelse til Ministeriet*] Nr. 779.

963.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 328 (R. A.).

Trykt (delvis) i Overskou VI 298 f.

208.3. *Skrivelse af 8de dennes*] Nr. 961. ¶ 208.4. *Skrivelse af 28de f. Md.*] Nr. 960. ¶ 208.9. *Skrivelse af 27de s. Md.*] Kopi i Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 5 (R. A.). ¶ 208.16. *Ministeriet er beroliget ved den Tanke*] i en Koncept til en Skrivelse, dat. Febr. 1856 (B 328, R. A.), der bærer Paaskriften »ei afgaaet«, hævder Kultusministeriet som sin Opfattelse, at det venter, at Lange vil søge at undgaa Kollisioner med Det kgl. Teater, og at det bør være Heiberg selv, der afæsker Lange en Erklæring om Rygtets Rigtighed. Denne Skrivelses Indhold maa Heiberg altsaa paa en eller anden Maade, f. Eks. mundtligt, være blevet bekendt med, siden han i sit Svar polemiserer imod den.

964.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

209.4. *en tilfældig rencontre*] Molbechs Skrivekalender for 1856 indeholder ikke nogen nærmere Forklaring herpaa.

965.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, II Efterslæt.

966.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1856, Indlæg i Nr. 54 (R. A.). Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 200 f.

210.8. *de tvende Samtaler*] den første af dem fandt Sted i Dagene umiddelbart før Julen 1855 (Et Liv II 349).

967.

Ny kgl. Samling 3525, 4°, III.

211.19. *Deres Excellence*] Andræ var 12/12 1854 blevet Finansminister. ¶
211.22. *hendes Mand*] Lysestøber Carl Edvard Fossum blev senere Toldassistent i Nyborg; Ægteskabet opløstes 1857.

968.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1856, Indlæg i Nr. 54. Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 201 f.

212.14. *under 26de f: M:]* Nr. 966.

969.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 349 (R. A.). Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 202 ff.

212.28. *en Samtale*] se Noten til 210.8. ¶ 213.15. *Skrivelser af 26 Marts og 24 April d. A.]* Nr. 966 og 968.

970.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, Forestillinger 1853—58 Nr. 56 (R. A.).

214.15. *en til Ministeriet indgiven Begjæring*] Nr. 969. ¶ 214.36. *Deres Majestæts Finantsminister*] Andræ. ¶ 215.17. *Resolution af 23de Juli 1849*] jf. Nr. 649. ¶ 217.1 f. *en Comitteret for Theaterdirecteuren*] A. L. Arnesen (jf. Nr. 646). ¶ 217.39. *N. V. Dorph*] havde 1829—33 været Rektor i Horsens, men maatte p. Gr. af Svagelighed tage sin Afsked og bosatte sig i København, hvor han — økonomisk uafhængig som han var — syslede med Æstetik. Han oversatte Sophokles, Æschylos og Aristophanes samt »Niels Klim« og bearbejdede Stykker for Det kgl. Teater, bl. a. Sheridan's »Bagtalelsens Skole« og Goldsmith's »Fejltagelserne«. Som Direktør for Det kgl. Teater 1856—57 blev han helt sat til Side af den Kommitterede Harald Christensen og trak sig i Følelsen

af Stillingens Uholdbarhed tilbage efter den første Sæsons Forløb. ¶ 218.21. *en fremrykket Alder*] Dorph var fyldt 73 Aar og var altsaa 8 Aar ældre end Heiberg ved dennes Afgang. ¶ 219.20 f. *bifalde min . . . Indstilling*] dette skete 11/5 1856.

971.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1856, Indlæg i Nr. 54 (R. A.).
219.30. *Skrivelse af 25de f. M.*] Nr. 969.

972.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1856 Nr. 54 (R. A.).

973.

Bakkehusets Samlinger, Frederiksberg Kommunebibliotek.
221.14. *den omtalte Fraværelse*] Anna Nielsen optraadte sidste Gang 31/5 1856 og døde 20/7.

974.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 12.
221.19. *hoslagte*] antagelig Ms. til »Besøget i København« (se Nr. 990).

975.

Koncept i J. L. Heibergs Arkiv, B (R. A.).
221.30. *Brodersen*] se Noten til 166.25.

976.

J. L. Heibergs Arkiv, A 3 (R. A.).
223.2 f. *Skrivelse af 25de April*] Nr. 969. ¶ 223.30. *Præsumptionen*] For-
modningen.

977.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 349 (R. A.).
224.19. *Meddelelse af 24 dennes*] Nr. 976. ¶ 225.11. *Skrivelse af 25 April*] Nr. 969. ¶ 226.15. *Censur-Protokollen*] i denne indførtes i disse Aar blot Oplysninger om Sagernes Ekspedition, ikke Censors Bedømmelse. ¶ 227.30 f. *et Stykkes definitive Antagelse . . . skal være afgjort inden sex Uger*] der var under Heibergs Direktorat almindelig Klage blandt Forfatterne over, at Bedømmelsen tog for lang Tid.

978.

Originalen ukendt. Trykt i Et Liv (1. Udg.) III 314 f.

228.18. *F. Treschow*] Højesteretsadvokat, Gehejmekonferensraad Fr. Treschow. ¶ 228.20. *en Skrivelse*] Nr. 976; jf. Nr. 980. ¶ 228.28. *Laurvig*] Treschow havde 1835 erhvervet Grevskabet Laurvig i Norge. ¶ 228.29. *Frøken Steenberg*] Treschows Husbestyrerinde Hanne Stenberg (se Heib. Hjem 312).

979.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

228.34. *De har mistet Deres Moder*] Fru Gyllembourg døde 1/7 1856. ¶ 229.3 f. *Tabet af dem, vi elske osv.*] Citatkilden er ikke Udgiveren bekendt. ¶ 229.7. *On m'entend, mais on ne me répond pas*] synes nærmest at være en Talemaade. ¶ 229.15. *Frøken Westergaard*] Institutbestyrerinde Charlotte Louise Westergaard.

980.

J. L. Heibergs Arkiv, A 3 (R. A.).

229.23. *Skrivelse af 28de f. M.*] Nr. 977. ¶ 230.1. *Skrivelse af 24de f. M.*] Nr. 976.

981.

Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 349 (R. A.). Trykt i Harald Christensen: Det kongelige Theater i Aarene 1852—59 S. 204 f.

230.38. *Skrivelse af Gaars Dato*] Nr. 980. ¶ 231.7. *Skrivelse af 28 Juni*] Nr. 977.

982.

J. L. Heibergs Arkiv, A 3 (R. A.).

231.23. *Skrivelse af 10 dennes*] Nr. 981. ¶ 231.27. *under 9 dennes*] Nr. 980.

983.

Ny kgl. Samling 3456, 4°.

232.1. *Virginie Martensen*] Biskop Martensens anden Hustru, f. Bidoulac. ¶ 232.2 f. *den skønne . . . Gave*] i Anledning af Ægteparrets forestaaende Sølvbryllup 31/7 (se Nr. 984). Sølvbrudeparret befandt sig paa denne Dag i Berlin (Et Liv III 12). ¶ 232.5 f. *hans og Paullis Taler*] ved Fru Gyllembourgs Begravelse 8/7 1856; Martensens Tale i Hjemmet er trykt i »Kirkelige Leilighedstaler« ved G. P. Brammer III (1864) 555 ff. og i Martensens »Leilighedstaler« (1884) 385 ff. ¶ 232.7. *min Moders Brev*] formodentlig det som »Fru Gyllembourgs litterære Testament« i hendes »Samlede Skrifter« I optagne Brev »Til min Søn Johan Ludvig Heiberg«.

984.

Ny kgl. Samling 3103, 4°. Trykt i JLHeib. Br. 197 f.

232.31. *Dit Embeds-Jubilæum*] 1856 fejrede Pastor Hansen 50-Aars Jubilæum som Præst. I Brev til Hustruen 1/7 1855 fortæller Heiberg, at han har haft Besøg af sin Ungdoms Lærer, og at de da har aftalt, at Ægteparret skal komme til Slangerup til Præstens Embedsjubilæum (Heib. Hjem 329). Heraf blev dog ikke noget, hvorimod Heibergs glædede Præsteparret ved at deltage i deres Guldbryllupsfest 3/7 1857. Ægteparret indlogeredes hos Købmand Andreas Heegaard i Slangerup, hvis Søn har skildret Besøget og aftrykt Heibergs Takkebrev i »Fra Frederiksborg Amt« (1946) 59 ff.

985.

Additamenta 1181, 4° (K. B.).

233.2. *Deres sidste Brev*] kendes ikke. Misstemningen omtales ikke i Schmidts Selvbibliografi i »Husvennen« 1892—93.

986.

J. L. Heibergs Arkiv, A 3 (R. A.).

233.20. *Bestalling*] blot Ministeriets Følgeskrivelse, dateret 31/3 1857, er bevaret i Heibergs Arkiv (A 3, R. A.).

987.

Ny kgl. Samling 3451, 4°. Trykt i JLHeib. Br. 201 ff.

233.27. »*In der Ferne fühlt sich die Macht*«] Citat af Goethes Digt »Das Blümlein Wunderschön«, (der ogsaa citeres Heib. Hjem 107, 137, 161, 304). ¶ 234.10. »*die Jungfrau von Orleans*«] Heiberg havde i 1809 villet oversætte denne Tragedie til Dansk (se Nr. 9). ¶ 235.8. *Fru Tutein*] maaske Godsejer P. A. Tuteins Hustru Anna, f. Eckardt. ¶ 235.12 f. *Baronin v. Ziemen . . . Geheimeraadinde Stranz*] kan ikke identificeres. ¶ 235.16. *Mathilde v. Waldenburg*] Billedhuggerinde og Malerinde, † 1858 i Ingolstadt. ¶ 235.31. *Göthes Breve til Fru v. Stein*] om Fru Heibergs Interesse for denne Brevveksling se Et Liv III 13 f. og »Johanne Luise Heiberg og A. F. Krieger« I 14 f. og senere (se Registret). ¶ 236.4. *den skønne Gave*] se Nr. 983.

988.

Ny kgl. Samling 2937, 4°.

236.10. *C. F. T. M. Reitzel*] Forlagets Grundlægger C. A. Reitzel efterlod sig ved sin Død to Sønner, hvoraf den ældste, Chr. Fr. Th. Martin Reitzel, bestyrede Forretningen alene, indtil hans yngre Broder Carl Valdemar 1858 op-

toges som Kompagnon. ¶ 236.12 f. *Juels Portrait*] Jens Juels Ungdoms-
 portræt af Fru Gyllembourg fra ca. 1795 (Frederiksborgmuseet) ledsagede 2.
 Udgave af hendes »Samlede Skrifter«, der udkom paa Reitzels Forlag 1866.

989.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

237.2 f. »*Een Tjener og to Herrer*«] Goldonis Komædie blev spillet 1. Gang
 paa Det kgl. Teater 8/4 1761 i Oversættelse af Windtmølle og under Titelen
 »Henrik, som tjener to Herrer«. Ved Genoptagelsen 22/3 1857 blev »Flyve-
 posten«s Redaktør Jacob Davidsens Oversættelse benyttet. ¶ 237.12. »*Imel-
 lem Slagene*«] af Bjørnson; maa være blevet tilbagesendt Digteren til Om-
 arbejdselse, siden det 9/8 1860 indleveredes igen i ny Form (Nr. 1107).

990.

Ny kgl. Samling 1706 fol. V, 14.

237.22. »*Besøget i Kjøbenhavn*«] anonymt indsendt af Hertz (jf. Nr. 974),
 hvorfor Brevet ogsaa er stilet til »Forf. af Besøget i Kjøbenhavn«. Om Stykkets
 Vanskæbne se Hertz: »Dramatiske Værker« XIV 348 og Mogens Brøndsted:
 »Henrik Hertzes Teater« 71. Heiberg har næppe været synderlig begejstret
 for, at der i Komædien drives Spas med den hegelske Filosofi (jf. Brøndsted
 168). ¶ 238.1. *En lille Hemmelighed*] Lystspil af F. J. Hansen, opf. 1. Gang
 13/12 1856. ¶ 238.2. *Kongen paa Fuurland*] Drama af Brosbøll, opf. 1. Gang
 1/2 1857. ¶ 238.3. *Paa Christines Fødselsdag*] Skuespil af Henriette Nielsen
 (if. Følgeskrivelsen i Det kgl. Teaters Arkiv, R. A.); ikke opført. ¶ 238.4.
Salomon de Caus] af Andreas Munch, opf. 1. Gang 19/12 1856. ¶ 238.5.
Thyre Buløxe] romantisk Lystspil af J. M. Thiele, opf. 1. Gang 14/3 1857.

991.

Ny kgl. Samling 3103, 4°.

238.6. *Søren Langhoff*] københavnsk Boghandler, der ved sit Giftermaal
 med en Datter af Schubothe kom til at føre dennes Forlag videre. ¶ 238.8.
 »*Nord og Syd*«] Maanedsskrift, fra Septbr. 1849 Ugeskrift, som Goldschmidt
 udgav 1847—59. ¶ 238.12. *min afsides Bopæl*] Søkvæsthuset paa Christians-
 havn.

992.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 12.

238.21. *Exemplar*] af »Besøget i København« (jf. Nr. 990).

993.

Ny kgl. Samling 3103, 4°.

239.1. *F. V. Mansa*] som Stabslæge i Sætatens havde han Fribolig paa Søkvæsthuset, men lejede den ud til Heibergs (»Memoirer og Breve« VIII 122). ¶ 239.2. *Skrivelse af Gaars Dato*] kendes ikke.

994.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

239.32. *en Moder mister*] sigter til Fru Gyllembourgs Død 1/7 1856. ¶ 240.3. *Qvart-Seklet*] Hentydning til Ægteparrets Sølvbryllup 31/7 1856. ¶ 240.11. *lod Mysticismen ganske fare*] sigter muligvis til, at Heiberg (og Martensen) if. et Brev fra Overskou til hans Datter Julie med Interesse overværede Experimenten med Fænomenet Borddans, der da var naaet til København. I Brevet hedder det; »Ingen af disse to forstandige Mænd vil blive staaende ved de foretagne Experimenten, men søge at trænge dybere ind i Mysteriet ved andre sindrige Forsøg, som derpaa skulle sammenstilles til Undersøgelse« (Overskou: »Af mit Liv og min Tid« ved Rob. Neiiendam II 230, jf. 233 f.). ¶ 240.20. *den tomme Digterkongestol*] Oehlsenschläger var død 1850. ¶ 240.22. *Schiellerup*] se 242.5 ff. ¶ 241.8. »*Et trofast Hjerte hænger ved det Gamle*«] Citatkilden er ikke fundet. ¶ 241.13 f. »*Koh-i-Noor* osv.] Navne paa berømte Diamanter. ¶ 241.21. *Frankrig have Island*] Frankrig var paa dette Tidspunkt interesseret i at skaffe sig Havne paa Island. ¶ 241.28. *Göthes skrækelige Paasagn*] ikke fundet. ¶ 241.31. *Men da ingen Edelsteen er til i Verden, ganske sort*] Scenen mellem Morgiane og Aladdin i 3. Akt (Liebenbergs Udgave I 185). ¶ 242.1 f. *en latinsk Afhandling*] Rasmus Bartholin: »Experimenta crystalli Islandici disdiacastici« (1669). ¶ 242.9. *Peters*] den tyske Astronom C. F. Peters.

995.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1859, Indlæg i Nr. 23 (R. A.).

242.25 f. *den proponerede Rollebesætning*] ved Genoptagelsen 21/9 1858 spillede Vinter af Phister, Charlotte af Mad. E. Liebe, Frederikke af Mad. Rosenkilde, Hummelgaard af Hultmann, Mad. Sommer af Mad. Sahlgreen. ¶ 243.4. *Hansen*] Sangeren og Skuespilleren Jørgen Christian Hansen. ¶ 243.13. »*Bønder og Kjærlighed*«] Lystspil efter d'Ancourt, oversat og lokaliseret af Overskou; indsendt til Teatret 15/6 1852, ikke opført.

996.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

244.6. *Samling af Smaaskrifter*] Molbechs »Blandede Skrifter« 2. Samling I—IV (1853—56).

997.

Originalen ukendt. Trykt i Georg Brandes: *Danske Digtere* (1877) 86 ff. 244.16. 27/12 1856] Dateringen er Forlæggets. ¶ 244.17 f. »*Kongens Yndling*«] opf. 1. Gang 6/12 1857; Skuespillets Konge er Christian IV.

998.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

245.4. »*Sommernatsdrøm*«] »En Skærsommernatsdrøm« opførtes først paa Det kgl. Teater i Sæsonen 1878—79 i H. P. Holsts Oversættelse. ¶ 245.24. *Oehlschlägers Oversættelse*] indleveret til Teatret 1815 og trykt i Novbr. 1816, blev aldrig anvendt. ¶ 245.31. »*Gustav Adolf i Franken*«] Henrik Hertz' Oversættelse af Zach. Topelius: »*Regina von Emmeritz*« (jf. Nr. 912).

999.

Ny kgl. Samling 2336, 4°, I.

245.37. *Deres* »*Blandede Skrifter*«] se Nr. 996.

1000.

Ny kgl. Samling 3525, 4°, III.

246.18. *Deres Manuscript*] Oversættelse af Barrière og Capendus Lystspiel »*Skikkelige Folk*« (»*Les faux bonshommes*«), opf. 1. Gang 18/3 1860.

1001.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 7.

248.12. *en national Forhaanelse*] i en af sine Studiebøger (Ny kgl. Saml. 2807, 4° III P 307 f.) skriver Hertz: »Ad 'Besøget i Kbh.' — Skuespillernes Frygt for Islændernes Vrede. — Heiberg meddeelte mig (nok i et Brev) at Dorph havde fortalt en ung isl. Maler om Stykket, bl. A. at et Sted Is. skulde trække Støvlerne af Justitsr. — Maleren var herover geraadet i stor Vrede og sagt, at det vilde en Isl. aldrig have gjort, at det var skjændigt. — Ved en saadan taktløs Meddelelse af Dorph til en Isl., kan det gjerne være, at overdrevne Rygter om Stykket kan være udbredte blandt hs Landsmænd. (Jeg har Dorphs Brev og troer vist, at Heib. tillod mig i et Brev, at gjøre Brug deraf)«.

1002.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i Et Liv (1. Udg.) III 294 f.

248.24 f. *det Bind af Hoffmann . . . , som De har laant mig*] om hendes Boglaan se Nr. 720. ¶ 248.31. *Præstekonen*] 1856—57 var Mathilde Fibiger Lærerinde hos Pastor J. M. H. Stilling i Ølgod ved Varde. ¶ 248.33. *Onkels*]

Farbroderen, Generalmajor Jacob Scavenius Fibiger og Hustru Amalie, f. Nielsen (se Margr. Fibiger: »Clara Raphael« 117). ¶ 249.4 f. *mine sidste Breve*] ikke bevarede. ¶ 249.15. *den Aften, Deres Kone spiller*] Fru Heiberg havde haft Orlov, siden den nye Direktion tiltraadte, men lovede Dorph at vende tilbage i April 1857 og optraadte 1. Gang 18/4 i »Ninon«.

1003.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

249.30. *Meddelelsen*] aabenbart om en Søns Fødsel. ¶ 249.34. *lade det beroe ved mine to Fornavne*] i Hansens eneste bevarede Brev til Heiberg kaldes Sønnen blot Johan Ludvig (322.9).

1004.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

1005.

J. L. Heibergs Arkiv, A 3 (R. A.).

250.28. *Dorph . . . er fratraadt*] se Noten til 217.39.

1006.

Originalen ukendt (Clemens Petersens Breve blev frastjaalet ham ved Tilbagekomsten til Danmark 1904, se Sigurd Müller i »København«s Kronik 12/7 1918).

Trykt i Teatret XVII 144.

251.1. *Clemens Petersen*] den senere kendte Kritiker, der tilhørte Kredsen omkring Bjørnson, begyndte sin Løbebane som Skuespiller og debuterede paa Det kgl. Teater 9/5 1856 som Sauvigny i Scribe og Dumanoirs Lystspiel »Enten elsker eller dø«. Han gjorde ikke Lykke, men Heiberg tog sig venligt af ham, og som det ses af et Brev til Bjørnson 1860 (Biogr. III 170) og en udførlig Afhandling i »Aftenlæsning« II (1861) glemte Petersen ikke, hvad han skyldte Heiberg. ¶ 251.1. *11/6 1857*] Dateringen er Forlæggets.

1007.

Ny kgl. Samling 3526, 4°.

251.10. *Johanne Molbech*] f. Langberg, Enke efter den 23/6 1857 afdøde Chr. Molbech.

1008.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

251.26. »*Et Løfte*«] opførtes ikke; Komponisten ubekendt. ¶ 251.33. *Richard Wagensers vanvittige Maneer*] Heiberg nærrede stor Afsky for Wagensers »Fremad

tidsmusik« og har i Skitsen »En Reise-Erindring« i Claudius Rosenhoffs »Danmarks illustrerede Almanak« 1858 (= Pros. Skr. VII 441 ff.) givet en drastisk Skildring af sine Indtryk fra en Opførelse af »Den flyvende Hollænder« i Prag. ¶ 252.10. *Gellert*] den bekendte tyske Fabeldigter Christian Fürchtgott Gellert fra det 18. Aarhundrede.

1009.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.). Trykt i Tilskueren 1893 S. 407.

252.17. »*Lord William Russell*«] historisk Tragedie af Nordmanden Andreas Munch, opf. 1. Gang 2/9 1869. Af dette Efterklingsstykke gav Georg Brandes i 1869 en sønderlemmende Kritik i »Illustreret Tidende« (= »Kritiker og Portraiter« 272 ff.). ¶ 252.28. »*Maria Stuart*«] Tragedie af Schiller, opf. 1. Gang 10/4 1817. ¶ 252.28. »*Dina*«] Tragedie af Oehlenschläger, opf. 1. Gang 27/10 1842. ¶ 252.28. »*Alexei*«] Drama af Athalia Schwartz, opf. 1. Gang 5/3 1856. ¶ 252.31. *Laubes . . . »Grev Essex*«] Tyskeren Heinrich Laubes Tragedie fra 1856, oversat af Philip Weilbach; ikke opført paa Det kgl. Teater.

1010.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

253.11. »*Havgassen tæmmes*«] »The Taming of the Shrew« blev 1. Gang opført paa Det kgl. Teater 28/12 1830 under Titelen »Trold kan tæmmes« (1/9 1891 paa Dagmartheatret). ¶ 253.17. »*Viola*«] se Noten til III 156.10. ¶ 253.17. »*Livet i Skoven*«] se Noten til III 232.30. ¶ 253.17. »*Kongens Læge*«] se Noten til 64.6. ¶ 253.31. *Oversætteren*] kendes ikke.

1011.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1859 Nr. 181 a (R. A.).

254.4. *Skrivelse af 10de f. M.*] Nr. 1009. ¶ 254.23. *et lignende Forhold hertillands*] Fremstillingen af Hertuginde af Portsmouth, Karl II's Elskerinde, kunde ikke undgaa at henlede Tanken paa Ligheden med Grevinde Danner. ¶ 255.8. *Skrivelse . . . af 15 Juli f. A.*] Nr. 982.

1012.

Indenrigsministeriets Arkiv, 1. Departement I 2529 (R. A.).

255.22 f. *Udkast til Lov om Eftertryk*] findes i Kultusministeriets Arkiv, Sekretariatet for Kunstanstalterne, B 496 (R. A.). Loven blev udstedt 21/12 1857. ¶ 257.40. *Forordningen af 13 December 1837*] handler om Forbud mod »Eftergørelse af Kunstarbejder«. ¶ 258.27. *nærværende Lov-Udkast*] Loven betød en Afgang til, at det, der hidtil havde været Nationalscenens Repertoire, kunde opføres paa Byens øvrige Teatre, idet et Stykke blev givet fri, naar

dets Forfatter havde været død i 30 Aar, eller det i 5 Aar ikke var blevet opført. ¶ 258.34 f. *I Paris . . . har dette Princip stedse været overholdt*] jf. Pros. Skr. VI 25 og Biogr. II 58.

1013.

J. L. Heibergs Arkiv, A 3 (R. A.).

1014.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1859 Nr. 181 a (R. A.).

260.1. *Forandringer i Stykket*] jf. Nr. 1011. ¶ 260.2 f. *Skrivelse af 12 ds*] kendes ikke.

1015.

Koncept i Johanne Luise Heibergs Arkiv, A 2 (under Christensen). Trykt i Et Liv III 34 ff.

260.9. *Harald Christensen*] cand. jur. Harald Christensen, Sekretær hos Kultusminister Hall og som saadan beskæftiget med de Sager, der angik »Kunstanstalterne«, saa Heiberg meget nøje paa Fingrene i dennes Direktørtid, hvad hans mange Blyantsindstregninger og Udraabstegn i Heibergs Embedsskrivelser i Teaterarkivet vidner om. Ved Heibergs Afgang blev han 1/7 1856 Kommitteret hos den nye Teaterdirektør N. V. Dorph (se Nr. 970 og 972), og da han gjorde denne Embedet for broget og efter 1 Aars Forløb foranledigede ham til at trække sig tilbage, saa han sine Ønsker opfyldt ved først for en kortere Periode (Aug.—Decbr. 1857) at komme til at fungere som Enedirektør og derefter at modtage Udnævnelse som 2. Medlem af Direktionen, medens Hauch blev 1. Direktør (se Nr. 1022). Hans Funktionstid blev dog ikke af lang Varighed (1/1 1858—17/6 1859). I sit Skrift »Det kongelige Theater i Aarene 1852—59« (1890) har han i stadig Opposition mod Overskous »Den danske Skueplads« givet sin Fremstilling af den bevægede heibergske Periode. ¶ 260.13. *Brev . . . under 3 dennes*] trykt i Et Liv III 27 ff. Da Har. Christensen var blevet eneraadende paa Teatret, og det Rygte naaede Fru Heiberg, at han paatænkte at ansætte Høedt som Sceneinstruktør, modnedes hendes Beslutning om at søge sin Afsked. ¶ 260.14. *et fransk Stykke*] det vides ikke hvilket. ¶ 262.18. *et kjørende Pulver*] Christensens Udtryk i hans foregaaende Brev til Fru Heiberg (Et Liv III 30.8). ¶ 262.35. *Prof. Holst*] der havde været Tale om at ansætte H. P. Holst som Meddirektør (Et Liv III 33 f). ¶ 263.12 f. *paany antaget den Skuespiller*] Høedt vendte sammen med Wiehe tilbage til Teatret fra Begyndelsen af Sæsonen 1856—57; de fik først kgl. Ansættelse fra 1/4 1857, og Høedt udnævntes til Sceneinstruktør. ¶ 263.39. *benytte Hoftheatret*] Sæsonen maatte paa Grund af Det kgl. Teaters Ombygning be-

gyndes her. ¶ 264.12. *Embedet . . . var tilbudt Hr. Høedt*] se Christensens Indstilling af 24/8 til Kultusministeren (Har. Christensen: »Det kongelige Theater i Aarene 1852—59« S. 252 ff.). ¶ 364.37. *Jean Paul siger*] Stedet er ikke fundet. ¶ 265.24. *en ny Skole*] jf. Kapitlet »Hr. Høedts nye Skole« i Et Liv III 58 ff. ¶ 267.38. *yderligere Meddelelse*] Fru Heiberg indsendte 16/10 1857 sin Afskedsbegæring, der bevilgedes 3/3 1858. Fra Begyndelsen af Sæsonen 1859—60 under F. Tillisch som Teaterchef genindtraadte hun i Teatrets Tjeneste.

1016.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 11.

1017.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 12.

268.17. »*Kongens Yndling*«] se Noten til 244.17 f.

1018.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 11.

269.1. *en Skuespiller*] Phister (se »Breve til og fra Henrik Hertz« 196).

1019.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

269.18. *Carl Brun*] Kammerherre, Hofjægermester Carl Brun, Broder til Ida de Bombelles, som 23/11 1857 var død i Wien. Hendes Kiste førtes til København, hvor den foreløbig blev nedsat i Petri Kirkes Gravkapel. Dybt bevæget ved Efterretningen om sin Ungdomselskedes Død skrev Heiberg sit skønne Mindedigt: »De samle sig, lig underfulde Drømme« (Poet. Skr. VIII 394 ff.), som han, da ingen andre Blade stod til hans Raadighed, lod mod Betaling indrykke i »Adresseavisen« 21/12 1857 (i Heibergs Regnskabsbog, R. A., figurerer 22/12 1857 Posten »Et Digt i Adresseavisen for igaar 8 rd. 3 $\frac{1}{2}$ 12 β «). Carl Brun lod det døg det følgende Aar trykke op i smuk Udstyrelse. ¶ 269.26 f. *Sophienholm maatte gaae over i fremmede Hænder*] Arvingerne solgte 1836 Sophienholm til Landsoverretsprokurator Ph. Jul. Knudsen.

1020.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

270.14. »*Ihr naht Euch wieder schwankende Gestalten*«] Tilegnelsesdigtet til Goethes »Faust«, i hvis Rytmer Heiberg har skrevet sit Mindedigt.

1021.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

270.18. *E. C. Tryde*] Sognepræst og Stiftsprovst ved Vor Frue Kirke, en god Ven af det heibergske Hus (se Et Liv II 13 f.). ¶ 270.23. »*Med et lille Speik*» skrevet — vistnok 1814 — til Ida Brun (Poet. Skr. IX 462).

1022.

J. L. Heibergs Arkiv, A 3 (R. A.).

271.10 f. *en af Ministeriet udfærdiget Instrux*] findes i Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1858 Nr. 2 a (R. A.).

1023.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.). Trykt (delvis) i Pros. Skr. VII 399 f.

271.26. »*Fødselsdagsforæringerne*»] Forfatteren ukendt; ikke opført. ¶ 271.31. »*Halte-Hulda*»] ikke opført. Til Clemens Petersen skrev Bjørnson Novbr. 1857: »Angaaende Halte-Hulda er det siden faldt mig ind, at Hr. A. Munch har forspildt Opførelsen af sit nye Stykke [o: »Lord William Russell»] dernede ved vankelmødig Adfærd, hvad ogsaa ligner ham. Han havde i denne kritiske Tid henvendt sig til Heiberg, Hædt og Christensen paa een Gang, for ikke at sige flere. Følgen var, at Ingen vilde have med det at skaffe. Man raader mig her til at levere Christensen det, da jeg ellers faar Modstand. Nej; jeg leverer Heiberg det. Bliver hans Anbefaling ikke hørt, forsaavidt jeg faar den, da er Stillingen dernede saa ussel at jeg bryder mig Djævelen om den. Og Fru Heiberg er visselig for mig i denne Rolle et sine qva non. Finder du det rigtigt, saa send Heiberg et Brev fra mig, som du kan lade hvem du vil skrive i mit Navn eller sit eget. Jeg tør ikke mere, da jeg jo sidst gjorde Formfejl, og vil ikke mere genere saa fine Folk med dem. Men gjør Fortgang, min Ven, da du skjønner det er mig magtpaaliggende« (Bjørnson: »Gro-tid« I 51 f.). Om hans fornyede Forsøg paa at skaffe sit Drama Indpas paa Det kgl. Teater se Noten til 349.23.

1024.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

272.16. »*Vagabunden, eller: Det kommer igjen*»] af M. A. Goldschmidt, senere omarbejdet og under Titelen »En Skavank« opført 1. Gang 6/9 1867. Heiberg sendte privat Forfatteren sin Dom, der fylder 4 tætskrevne Oktavsider. Brevet, der ejes af Fru Elisabeth Holstein-Rathlou, f. Goldschmidt, har ikke været Udgiveren tilgængeligt. Jf. Hans Kyrre: »M. Goldschmidt« II 147 ff. ¶ 272.18. »*Gulddaasen*»] Komædie af Chr. Olufsen (1793).

1025.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

273.4. *Min lille Navne*] se Noten til 249.34.

1026.

Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 12.

273.17 f. *Hauch har tilskrevet mig*] Hauchs Breve findes i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 9 og Hertz' i Det kgl. Teaters Arkiv, Følgeskrivelser vedrørende indsendte Stykker 1843—49, 1858—59 (R. A.). ¶ 273.19. *de stridb. Isl.*] o: de stridbare Islændere. Stykkets islandske Student Skalholt er skildret som meget naiv og underholder bl. a. sine Omgivelser med, at han nedstammer fra Snorre Sturlason (III. 1).

1027.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.). Trykt (delvis) i Pros. Skr. VII 401 f.

273.35 f. »*Hærmændene paa Helgeland*«] blev først opført 19/2 1875. ¶ 274.5 f. *Den Vildhed og Raahed, som de skildre*] om Heibergs Syn paa Sagalitteraturen se Pros. Skr. VIII 25. ¶ 274.24. »*Paa Landet*«] Forfatteren ukendt; ikke opført. ¶ 274.27. »*Le fils naturel*«] ikke opført paa Det kgl. Teater.

1028.

Ny kgl. Samling 2411, 4°.

274.35. *det meddeelte Blad*] det vides ikke hvilket. ¶ 274.38.—275.1. *Brevveksling mellem Schiller og Göthe*] denne havde Heiberg i »Kjøbenhavns flyvende Post« 1830 meddelt Uddrag af med ledsagende Bemærkninger (Pros. Skr. V 213 ff.). ¶ 275.7. *Afskedshilsen*] det vides ikke, hvad der sigtes til.

1029.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

275.16. »*Aprilsnarrene*«] var blevet opført 14/4 1858, men kom ikke oftere op i denne Sæson. ¶ 275.18. *Jfru Thomsen*] Flora Thomsen, senere gift med Teaterchefen, Kammerherre Fallesen, spillede blot ved denne ene Opførelse Trine Rar.

1030.

Koncept i J. L. Heibergs Arkiv, B (R. A.).

275.31 f. »*Kong Henrik den Fjerde*«] blev ikke opført før 22/9 1877; dog var nogle Scener i P. Foersoms Oversættelse blevet spillet ved Lindgreens Beneficeforestilling 6/4 1816. ¶ 275.35. *Tieck . . . har udhævet*] »Dramaturgische Blätter« (1826) II 148.

1031.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

278.20 f. *Foermændene*] Vognmændene, Fragtmændene; der er Tale om den af Georg Brandes i Afhandlingen »Om det uendeligt Smaa og det uendeligt Store« berømmede 2. Akts 1. Scene.

1032.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

278.34. »*Gamle Hoveder og unge Hjerter*«] Forfatteren ukendt; ikke opført.

1033.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

279.16 f. *min allerede yttrede Dom*] Nr. 1030.

1034.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

279.24. »*Girondisterne*«] af daværende stud. theol., senere Professor i Nationaløkonomi William Scharling. Udgivet som Manuskript af hans Hustru 1914.

1035.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

280.2. »*Girondisterne*«] i et ikke medtaget Brev af 25/8 1858 til Hauch (Censurer, R. A.) erklærer Heiberg, at Stykket kun kan opføres efter at være blevet forkortet. Dette skete ogsaa (325.1), men reddede alligevel ikke dets Opførelse (se Noten til 325.9).

1036.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

281.5. »*En Velgjørers Testament*«] af Clara Andersen, opf. 1. Gang 18/10 1858, ialt spillet 15 Gange. I Brev af 3/12 1860 til A. F. Krieger beder Fru Heiberg ham undersøge, om der findes Breve fra Hauch om dette Skuespil, da hun er kommet i Besiddelse af Heibergs Svar paa disse, »og det vil vist mere Dem, ved Leilighed, at læse disse skarpe ironiske Breve« (»Johanne Luise Heiberg og A. F. Krieger« I 2).

1037.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

1038.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

1039.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

282.29. *Skrivelse af 15de dennes*] Nr. 1038. ¶ 283.7 f. *Skrivelse af 12te dennes*] Nr. 1036.

1040.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

284.1. *hans Fornuftgiftermaal*] opf. 1. Gang 11/12 1829.

1041.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

286.7. *Skrivelse af 29 Juli*] Nr. 1040. ¶ 287.28. *Tieck*] i Novellen »Der Mondsüchtige« (»Gesamm. Novellen« I 1835 S. 122 f.). ¶ 288.18. »*Kamp og Seir*«, opf. 1. Gang 20/1 1859 i A. M. Glückstads Oversættelse. ¶ 288.20 f. »*Den Ærgjerrige*«] oversat af M. Juncker; ikke opført. ¶ 288.24. »*En Kone, som hader sin Mand*«] »Une femme, qui détestait son mari«, indsendt af Justitsraad Riise (se Censurprotokollen 28/3 1857); ikke opført. ¶ 288.27. »*Skikkelige Folk*«] se Noten til 246.18. ¶ 288.29 f. »*Kjærlighed paa Vildspor*«] se Noten til 89.11. ¶ 288.31 f. »*Henrik af Navarra*«] Drama af Hauch, opf. 1. Gang 17/10 1863. ¶ 289.1. »*Vagabunden*«] se Noten til 272.16.

1042.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

289.30 f. *Skrivelse af 7de dennes*] Nr. 1041. ¶ 292.7. *dette Stykke saa ofte givet paa et andet Theater*] Legouvés »Par droit de conquête« var under Titelen »En Brud ved Erobring« blevet opført paa Casino fra 28/5 1857. ¶ 292.38. *dømme imellem os*] Ministeriet resolverede 20/8 1858, at Stykket burde opføres.

1043.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

294.17. *blive antaget til Opførelse*] se Noten til 325.9.

1044.

Koncept i J. L. Heibergs Arkiv, B (R. A.).

294.24. *den sidste Skrivelse, af 13d*] Nr. 1042.

1045.

Ny kgl. Samling 2411, 4°. Trykt i Udvalg af Breve til Peder Hjort II 394 f.

294.33. *det meddeelte Tidsskrift*] Hjort oplyser ikke i sin Note til Brevet, hvilket Tidsskrift det drejer sig om, men siger blot i al Almindelighed: »en

af de mange Spekulationer, som man plages med at få tilsendt, og som jeg nok tænkte det kunde mere H — et Øjeblik at smile ad«. ¶ 294.35. *Rottbøll*] se Noten til 191.27.

1046.

Additamenta 1181, 4° (K. B.). Trykt i Husvennen 1891—92 S. 402.

295.22. *meddele ham et Vidnesbyrd*] Schmidt var blevet sagt op fra sin Stilling hos Boghandler Eibe og havde derfor Brug for en anbefaling.

1047.

J. L. Heibergs Arkiv, Tillæg (R. A.).

296.2. *et Ugeblad*] »Ugentlige Blade«, der udkom 1858—59.

1048.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

296.34. *et Bidrag*] det blev kun eet, Mindedigtet »Sølyst« (Nr. 9). ¶ 297.9. »*Stemninger og Tilstande*«] Roman af Hertz fra 1839. ¶ 297.19. »*Nord og Syd*«] se Noten til 238.8.

1049.

J. L. Heibergs Arkiv, D (R. A.).

297.36. *et tidligere Brev*] Nr. 1044.

1050.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

298.13. »*Klaus Rigmands Skat*«] romantisk Skuespil af J. M. Thiele, opf. 1. Gang 1/4 1859, ialt givet 7 Gange.

1051.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

299.8. »*En ministeriel Embedsmand*«] Lystspil af A. Thornam, opf. 1. Gang 19/11 1858, ialt 22 Gange. ¶ 299.20. »*De Uafhængige*«] se Noten til II 312.24 f.

1052.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

299.32. *Skrivelse af Gaars Dato*] i Brev af 6/10 1858 (J. L. Heibergs Arkiv, D, R. A.) skriver Hauch til Heiberg: »Hvad Skuespillet 'Claus Rigmands Skat' angaaer, saa kan Directionen ikke underskrive Deres Hbhd's Forkastelsesdom, og da den maa forudsætte, at De vanskelig vil frafalde den, saa skal dette Skuespil, ledsaget af Deres Høivelbaarenheds Protest, blive indsendt til Mini-

steriets definitive Afgjørelse. Dog ansee vi det for en Pligt at vente nogle Dage med Afsendelsen, for at De, hvis De har noget videre at bemærke ved denne Sag, kan finde Leilighed dertil«.

1053.

Originalen ukendt. Trykt i Teatret XVIII 112.

300.7. *Skrivelse af 30. October*] kendes ikke. ¶ 300.7. *det Brev*] kendes ikke. ¶ 300.13. *Forestillinger i »Alhambra«*] M. W. Brun var Direktør for »Alhambra« Teater.

1054.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 11. Trykt (delvis) i JLHeib. Br. 206 f.

301.7. *et lille Digt*] »Sølyst« (Poet. Skr. VIII 397 ff.), skrevet i Anledning af J. Th. Suhrs Død 10/11 1858, optaget i »Ugentlige Blade« 1858 Nr. 9. ¶ 301.17. *Afhandlingen om Theatret*] Hertz' Afhandling »Det kongelige Theater, dets Stilling til Regjeringen, Pressen og Publikum« (»Ugentlige Blade« Nr. 3—5), hvori Urimeligheden af Pressens Kritik mod Heibergs Teaterledelse paavises. Men samtidig erklærer Hertz, at han føler sig ydermere bestyrket i de Anskuelser om Skuespillernes og Forfatternes Deltagelse i Forhandlingerne, som han 1849 havde gjort sig til Talsmand for i Litteraturkomedien »Hundrede Aar«. I sin Dagbog for 3/3 1858 har Hertz noteret: »hun [o: Fru Heiberg] mente at »100 Aar« havde just skadet. 'Der seer De, hvad det fører til, naar Skuespillerne skulle regjere'« (Ny kgl. Samling 3179, 4°). ¶ 301.22. *Vexelsangen*] Hertz: »Dramatiske Værker« XIII (1856) 302 ff.

1055.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 11.

301.31. *tre smaa Afhandlinger*] under Mærket »Oculus« indsendte Heiberg sin Kones tre Afhandlinger: »Qvinde-Emancipation« (et Indlæg fra 1851 i Anledning af Clara Raphael-Fejden), »Tag ikke i Huset hos dine Børn« og »Pleiebørn«. Ingen af Artiklerne fandt Optagelse i »Ugentlige Blade«, men er nu efter Ms. i Fru Heibergs Arkiv (R. A.) trykt i Just Rahbeks Bog »Omkring Johanne Luise Heiberg« (1948). ¶ 302.6. *Det saakaldte »Ugentlige Blad«*] 1858 udsendtes eneste Nummer af »Et uegentligt Blad, udgivet af Gjenganger-Hertz«, der parodierede Hertz; den virkelige Udgiver var Philip Weilbach.

1056.

Koncept i J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

302.37 f. *en ældre Skrivelse*] Nr. 1048. ¶ 303.8. *et større Novelle-Arbeid af mig*] Fortællingen »Johannes Johnsen«, udkommet som Bog 1860. ¶ 303.17. *Pepita*]

den spanske Danserinde Pepita de Olive optraadte 1858 i København, dels i spanske Nationaldansen (»El Ole«), dels paa Privattheatre i nogle til Lejligheden forfærdigede Vaudeviller, hvori hun forsøgte at tale Dansk. I første Omgang hensatte hun Københavnerne i Begejstring, men da hun 1861 kom igen, slog Stemningen om. ¶ 303.23. »*Folkets Nisse*«] et lidet anset satirisk Ugeblad, der var begyndt at udkomme 1851. ¶ 303.25 f. »*I Molbækken med den Vaasemose*«] Citat af Baggenses polemiske Digt »Een Stemme i Anledning af 'Samtalen i de Dødes Rige imellem otte af vore Genier'« (trykt i »Nyeste Skilderie af Kiøbenhavn« 3/1 1816 = Arlauds Baggesen-Udgave III 336). Molbækken er Chr. Molbech, Vaasemose Litteraten, cand. jur. H. C. Wosemose, som med et Digt i det foregaaende Nummer af »Skilderiet« havde villet forsøge at stifte Fred mellem »vore Genier« (bl. a. Baggesen og Oehlenschläger).

1057.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 11. Trykt (delvis) i JLHeib. Br. 207 ff.

303.31. *Titel og Overskrift*] det drejer sig vistnok om Fru Heibergs under Mærket »Spectatrix« indsendte Artikel »Om Huusvæsenet og Pigebørns Opdragelse« (trykt i »Ugentlige Blade« 1859 Nr. 16—17), som forøvrigt i Nr. 22 fremkaldte et Svar af »En Lærerinde« : Nathalie Zahle. ¶ 303.37. *Den begyndte Fortælling*] »Johannes Johnsen«. ¶ 303.38—304.1. *den industrielle Dame*] i 1. Kapitel indføres en Enke, Madam Røiter, der er en Plage for sine Omgivelser ved stadige Henvendelser om at øve Godgørenhed imod hende.

1058.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

304.30. »*Loreley*«] Tekst af H. H. Nyegaard til Musik af Erik Siboni (Censurprotokollen 9/6 1852 og Breve fra Hauch af 11/1 og 3/3 1859 til Heiberg i dennes Arkiv, D, R. A.); forkastet paa Grund af Teksten. ¶ 305.10. »*Syvsøverdag*«] skrevet til Christian VIII's Kroning 1840, hvortil Begyndelses- og Slutningsoptrinet alluderer. Hauch havde foreslaaet at genoptage det paa Repertoiret. ¶ 305.17 f. *ethvert Digterværk var . . . et Leilighedsarbejde*] »Alle meine Gedichte sind Gelegenheitsgedichte, sie sind durch die Wirklichkeit angeregt und haben darin Grund und Boden« (Eckermann: »Gespräche mit Goethe« 18/9 1823).

1059.

F. Meldahls Arkiv (R. A.).

305.29. *F. Meldahl*] den bekendte Arkitekt Ferdinand Meldahl, der havde faaet overdraget at istandsætte Hovedbygningen paa Bonderup Hovedgaard ved Ringsted, som J. Th. Suhr ved testamentarisk Bestemmelse havde over-

draget Ægteparret Heiberg Dispositionsretten til (Et Liv III 77 f., jf. Helga Stemann: »F. Meldahl og hans Venner« II 229 f.), mens Ejendomsretten tilfaldt den Suhrske Stiftelse. De havde glædet sig til at tilbringe Sommeren 1859 der, men Heibergs alvorlige Sygdom forhindrede det; derimod kunde de tilbringe den følgende Sommer der, og her indtraf Heibergs Død 25/8 1860.

1060.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

306.14. *en aarlig Sum*] ved Suhrs Testamente tilfaldt der Fru Heiberg 400 Rdl. aarlig, der skulde forhøjes til 600, hvis hun forlod Teatret.

1061.

Ny kgl. Samling 1705 fol. II. Trykt i Julie Sødring: *Erindringer fra senere Aar* 86 f.

306.27. *Deres Brev*] kendes ikke. ¶ 306.29. *Deres nye Fremstilling*] Madame Georges i Legouvés »Kamp og Sejr«, som Heiberg allerede før sin Afgang havde ønsket, at Fru Sødring skulde spille, og som hun nu havde stor Succes med (se Julie Sødring: »Erindringer fra senere Aar« 75 ff.). ¶ 307.3. *Salomon de Caus*] se Noten til 238.4. ¶ 307.4 f. *flere allerede antagne Stykker*] se 288. 10 ff.

1062.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1859 Nr. 23 (R. A.).

307.17. *Skrivelse af 12te dennes*] Kopi vedlagt Sagen. ¶ 307.21. *de af ham nævnte Stykker*] »Genboerne«, »Intrigerne«, »En Spurv i Tranedans«, »Rataplan«, »Jeg er min Broder« og »Herren ser dine Veje« (Langes Brev af 5/2 1859 i Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1859 Nr. 22, R. A.).

1063.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, 11.

308.2. *Manuscriptet*] formodentlig til et Svar paa Fru Heibergs i Noten til 303.31 omtalte pædagogiske Artikel af »En Lærerinde« (o: Nathalie Zahle) i »Ugentlige Blade« Nr. 22. ¶ 308.6. *Scenen med Hunden*] »Johannes Johnsen« (1860) I 162 ff. ¶ 308.7. *de smaa indflettede Digte*] smstds. 136, 140 ff., 148, 171 f.

1064.

Forlagsboghandler Iver Jespersen. Trykt i Nicolai Bøgh: Chr. Winther III 140.

308.14. *det Manuscript*] Chr. Winthers Digt »Besøg paa Parnas« (se N. Bøgh: »Chr. Winther« III 136 ff.).

1065.

Additamenta 1181, 4° (K. B.). Trykt (delvis) i JLHeib. Br. 209 ff. og (fuldstændigt) i Husvennen 1892—93 S. 242, ledsaget af flg. Kommentar:

»Da 'Breve til og fra Johan Ludvig Heiberg' i Begyndelsen af 1862 var under Forberedelse, plagede Cl. Petersen mig om en Afskrift deraf, og jeg tillod ham at tage en saadan, i hvilken selvfølgelig de Afsnit, der havde en mere privat Karakter, blev udeladte. Jeg havde forlangt, at mit Navn ikke maatte nævnes, og med en misvisende og uden min Tilladelse tilføjet Anmærkning af A. F. Krieger, der besørgede Udgivelsen, blev Brevet, som stilet til N. N., aftrykt i Samlingen«.

308.26. *Deres Planer*] Rud. Schmidt havde opgivet at være Boghandlerlærling og vilde for at tage Studentereksamen søge en Understøttelse af det classenske Fideikommiss, hvortil han bad Heiberg hjælpe ham. ¶ 310.14. *den, som jeg allerede har givet Dem*] Nr. 1046. ¶ 310.17 f. *et paa det Kongelige Theater opført Stykke*] »Fritz i sin Lejr«. ¶ 310.23. *Deres Digt-Samling*] den anonymt udgivne »Et Ungdomsliv« (1858). ¶ 310.31. *Schillers Udtryk*] i »Votiv-tavle«-Digtet »Dilettant«: »Weil ein Vers dir gelingt in einer gebildeten Sprache, / Die für dich dichtet und denkt, glaubst du schon Dichter zu sein?« ¶ 310.36. *selv om De gav mig Anledning dertil*] i sin Selvbibliografi (trykt i »Husvennen« 1892—93) kommenterer Schmidt Heibergs Brev kritisk og tilføjer: »Jeg sendte Heiberg et langt Svar, der indgaaende berigtigede de Fejltagelser, hvori han havde gjort sig skyldig; men han forblev fast ved sin Beslutning og svarede ikke. Jeg bestemte mig derfor til ikke at søge ham, før jeg om et Par Aar havde faaet Artium [1861]. Han døde imidlertid forinden, og jeg fik ham aldrig oftere at se« (250).

1066.

Ny kgl. Samling 3103, 4°.

311.2. *hoslagte Linier*] formodentlig Artiklen »En Collision« (om Fr. Barfods Tidsskrift »Folke«), der stod i »Flyveposten« 9/3 1859 under Mærket »Quintus« (= Pros. Skr. X 571 f.). ¶ 311.6. *En mindre Artikel*] sandsynligvis »Nulernes Talværdie« (Pros. Skr. X 576 ff.), trykt 17/3 under samme Mærke. Heibergs Regnskabsbøger (hans Arkiv, Tillæg, R. A.) udviser, at han i ethvert Fald i 1857—60 holdt »Berlingske Tidende« og »Flyveposten«, i 1858—59 tilige »Kjøbenhavnsposten«.

1067.

Ny kgl. Samling 3103, 4°. Trykt i JLHeib. Br. 213 f. og Fra Frederiksborg Amt 1907 S. 45 f.

311.12. *Deres Bekjendtgjørelse*] Adressaten havde 20/3 1859 mistet sin Mand, Pastor Peder Hansen i Slangerup. ¶ 311.16 f. *den skønne Fest*] se Noten til 232.31.

1068.

Frk. Magna Buntzen, København (Fotostatkopi paa K. B.). Trykt i Pros. Skr. II 431 ff.

311.32. *Nummere af Hospitalstidenden*] i »Hospitalstidende« 1859 Nr. 1, 3—9, 11—13 diskuterede Lægen E. Fenger og Heibergs Næstsøskendebarn, Prof. med. Andreas Buntzen Udviklingen indenfor den nyere Lægevidenskab, som Buntzen fandt præget af alt for stor Skepticisme og byggende paa »en plat Philosophie, som er blottet for al Idealitet«. ¶ 314.30. *Telos*] »Maak«. ¶ 315.27. *rerum causas*] »Tingenes Aarsager«.

1069.

Ny kgl. Samling 1706 fol. IV, II.

316.11. *det meddeelte Manuscript*] synes ikke at være blevet optaget i »Ugentlige Blade«. ¶ 316.16. *Fru Bojesen*] Institutbestyrerinde Maria Bojesen, f. Weiss, der har skrevet en Del Børnebøger og oversat religiøse Skrifter fra Engelsk. ¶ 316.18 f. *et Par Oversættelser fra Fransk*] f. Eks. Augustine Brohans »De krigførende Magter«; senere indsendte hun en Oversættelse af Léon Laya's »Le duc Job« (se 342.34). ¶ 317.2 f. *Den tydske Probenreuter og Virtuoses-Secretair*] Strohmänn, der paa een Gang er Handelsrejsende og Sekretær hos en belgisk Violinvirtuos (»Johannes Johnsen« II Kap. 1).

1070.

A. F. Kriegers Arkiv (R. A.).

317.17. *Deres venlige Tilbud*] Kriegers Brev kendes ikke. ¶ 317.20 f. *den interessante Samling paa Rosenborg*] som Finansminister var Krieger selvskreven Medlem af Bestyrelsen for De danske Kongers kronologiske Samling paa Rosenborg. ¶ 317.28. *at den ikke har været uirksom*] i sine 4 sidste Leveaar arbejdede Heiberg paa en Række optiske og akustiske Afhandlinger, som det var hans Hensigt at udgive, men som først blev trykt efter hans Død i Pros. Skr. IX 375 ff.

1071.

J. L. Heibergs Arkiv, A 3 (R. A.).

317.33. *F. Tillisch*] 17/6 1859 var Gehejmerraad Frederik v. Tillisch blevet udnævnt til Chef for Det kgl. Teater. ¶ 317.33. *29/6 1859*] Datoen motiveret ved Svarets Datering. ¶ 317.35. *Rung*] Henrik Rung bevarede sin Stilling ved Det kgl. Teater til sin Død, til Trods for at der blev gjort Forsøg paa at faa ham erstattet med Kapelmusikus Carl Helsted (Overskou VII 42 f.).

1072.

Koncept i J. L. Heibergs Arkiv, A 3 (R. A.). Trykt i Overskou VII 43 ff.

319.3. *Gjethuset*] det gamle Kanonstøberi, der laa paa Kongens Nytorv ved Siden af Det kgl. Teater, var inddraget til Brug for Teatervirksomheden. ¶ 319.29. *Mad. Liebe*] se Noten til II 19.16.

1073.

A. F. Kriegers Arkiv (R. A.).

320.4 f. *bør . . . ikke modtage nogensomhelst Invitation*] den Sygdom (Mavekræft), der Aaret efter lagde Heiberg i Graven, brød ud i Sommeren 1859. ¶ 320.6. *Treschow*] se Noten til 228.18.

1074.

Ny kgl. Samling 3451, 4°. Trykt (delvis) i JLHeib. Br. 214 ff.

320.15 f. *Scripta fra General Baggesen*] der er — som oplyst i JLHeib. Br. 214 — Tale om Ulricis Anmeldelse af Baggesens »Philosophischer Nachlass, herausg. von Carl Baggesen« (1858—63) i »Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik« 1859, som Digterens Søn, General August Baggesen, var interesseret i at faa publiceret i Danmark. Martensen var meget optaget af Baggesens Filosofi og havde drøftet den med Digterens Søn, den reformerte Præst Carl Baggesen i Bern. I »Af mit Levnet« III 163 f. hedder det herom: »Kjender man Baggesen, da veed man, at han nok saa meget fordybede sig i Philosophie som i Poesie. Jeg havde allerede tidligere med Carl Baggesen havt Samtaler derom. For nogle Aar tilbage havde jeg med ham og hans Broder August (Generalen) gennemgaaet Baggesens philosophiske Afhandlinger, og vi vare blevne enige om, at de burde udgives. Dette er ogsaa skeet, blandt Andet i hans 'Philosophischer Nachlass', af hvilken Carl Baggesen har gjort mig den Ære at dedicere mig den Deel, der indeholder Elementerne til Baggesens Christendomsphilosophie, af hvilken han i de sidste Aar ganske var optagen. Baggesens philosophiske Studier ere her i Danmark aldeles ukjendte, og det maa derfor siges, at vi hertilands kun kjende Halvdelen af hans Væsen. Selv de, der særligt have skrevet om ham, have kun en meget løs Kundskab til det Philosophiske i ham, skjøndt de dog kunde øse en grundigere Kundskab af den Biographie, hans Søn har udgivet«. ¶ 320.19. *Ørstedes Forslag angaaende Videnskabernes Selskab*] Anders Sandøe Ørsted var Præsident i Videnskabernes Selskab; se iøvrigt Noten til 321.11 f. ¶ 320.27 f. *Den Ytring, at Baggesen var for meget Digter*] i Ulricis Anmeldelse hedder det: »Obwohl nicht nur mit Sinn und Interesse, sondern durch Schärfe des Verstandes und Tiefe des Gemüths auch mit Talent für die Philosophie begabt, war er doch zu sehr Dichter, um in resignirender Geduld mit emsiger Sorgfalt und

Genauigkeit einen Begriff in alle seine Momente zu zerlegen, eine Schlussfolgerung Schritt für Schritt durchzuführen, einen Gedanken von Stufe zu Stufe bis in seine letzten Gründe und Consequenzen zu verfolgen. Er war zu sehr Dichter, um an die Macht einer streng logischen Begründung und Entwicklung zu glauben« (»Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik« Neue Folge, Bd. XXXIV (1859) 140). Heibergs Opfattelse af Baggesen som Filosof lærer man at kende af hans Afhandling »Lyrisk Poesie« fra »Intelligensblade« 1843 (Pros. Skr. IV 434 ff.). ¶ 321.11 f. *Regjeringens Understøttelse til Udgivelsen af Baggeseus efterladte Skrifter*] af Fortalen til denne Udgaves 1. Bind fremgaar, at Udgivelsen er sket med Bistand af Videnskabernes Selskab, Kultusministeriet og Selskabet til de skønne Videnskabers Forfremmelse. ¶ 321.14 f. *det tilsendte Circulaire*] antagelig et i Maj 1859 af Heiberg forfattet Opraab om at yde den gældbundne Overskou økonomisk Hjælp; det er aftrykt i Overskous »Af mit Liv og min Tid« ved Rob. Neiiendam II 225 f.; jf. Nr. 1098.

1075.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

321.32. *henvende mig til Dem med en Pakke Vers*] jf. Nr. 356.

1076.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

323.1. *Moderne Christendom*] Skuespil af Henrik Scharling, ikke opført, men udgivet 1859 under Pseudonymet Christianus Democritus. ¶ 323.30. *nulevende Mænds Omtale*] denne Indvending virker pudsig i Heibergs Mund, eftersom han selv havde praktiseret det samme i sine første Vaudeviller. ¶ 324.6 *en motiveret Dom*] Nr. 1079.

1077.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

324.12. *Skrivelse af 19de dennes*] kendes ikke. ¶ 324.35. *som den første Directeur syntes at mene*] jf. Nr. 1034. ¶ 325.9. *tage en Resolution i Sagen*] Tillisch skrev 24/9 1859 til Heiberg (se dennes Arkiv, D), at det ikke burde opføres. Heibergs Meddelelse herom til Forfatteren findes i Koncept (Heibergs Arkiv, B) og har flg. Ordlyd:

»Theatercensuren. Kbh. d. 1 October 1859.

Det allerede for længe siden indsendte tragiske Drama »Girondisterne«, sildigere forkortet og paa flere Steder omarbejdet af Forfatteren, har flere gode Egenskaber, som kunde give det Adkomst til at opføres paa det kgl. Theater, og mellem disse maa vel især nævnes, at Tønen i det fremmede Sujets

Behandling ikke selv er bleven fremmed, men at Poesien tvertimod har beholdt sin danske, nationale Character, uden at give efter for Paavirkninger, som let kunde gjort sig gjældende. Men paa den anden Side møde store Vanskeligheder ved at bringe dette Stykke paa Scenen, og det bliver derhos meget tvivlsomt, om det vil fyldestgjøre de Forventninger, som knytte sig til et saadant Sujet og til Fremstillingen af de verdensbekjendte Personer, som optræde deri.

Hans Excellence Theaterchefen, som fuldkomment erkjender de fortjenstfulde Sider ved dette Arbeide, og som derfor havde ønsket at kunne antage det til Opførelse, har dog, paa Grund af de nævnte Betæneligheder, troet at maatte undlade det.

Manuscriptet er under nedenstaaende Adresse indlagt paa Theatercontoret, hvor det kan afhentes.

J. L. H.«

Heiberg har paategnet sit Udkast Betegnelsen »Approberet af Chefen«.

1078.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

325.12. *Brev af 5te dennes*] Nr. 1075.

1079.

Koncept i J. L. Heibergs Arkiv, B (R. A.). Trykt som Fortale til H. Scharling: *Moderne Christendom* (1859).

325.35 f. *den indsendte Comedie »Moderne Christendom«*] i sin Selvbioграфи »Theolog eller Digter« omtaler Henrik Scharling sit første sceniske Arbejde og Heibergs Stilling til det: »Komedien blev digtet i det sidste Halvaar af min Studietid under en ivrig Examenslæsning, som dog ingen Standsning led derved — tværtimod var min Syssel med denne Digtning mig en stor Forfriskning under Examenslæsningens tørre Ørkenvandring, jeg vandt derved ny Kraft og Spænstighed til at gjenoptage Arbeidet. Efter vel overstaaet Embedsexamen blev Komedien indsendt til det kongelige Theater. I et Par Maaneder gik jeg i spændt Forventning, men havde den store Skuffelse at faa Stykket tilbagesendt. Dog fik jeg hurtig Trøst og Opmuntring — med Stykket fulgte et Brev, i hvilket J. L. Heiberg, den daværende Censor ved det kongelige Theater, paaviste Stykkets Mangler og dets Umodenhed, men tillige udtalte, at det vidnede om 'umiskjendeligt dramatisk Talent'. Herved fik jeg fuld Opreisning, og jeg udgav nu Komedien, ledsaget af Heibergs Dom. Dette var imidlertid paa en Maade at foregribe Bladkritikens Dom, og den kastede sig derfor med Voldsomhed over Stykket og frakjendte det alt literært Værd — muligvis var Animositeten mod Heiberg medvirkende hertil. Om end min Harme vakttes herved, rokkedes dog ikke min Tro paa

mit Digterkald, thi jeg holdt for, at Heiberg havde mere kritisk Sands i sin lille Finger end mine Modstandere i hele deres Korpus. [Fodnote: Saavel Tragedien 'Johan Hus' som Komedi'en 'Moderne Christendom' bleve mange Aar efter begge udgivne i en helt omarbejdet Skikkelse (To Skuespil 1909). Samtidig med, at jeg digtede min første 'Johan Hus', skrev min Broder William, der ligeledes var i Studenterkredsen, et stort tragisk Drama, hvortil Stoffet var taget fra den franske Revolution: 'Girondisterne' — ligeledes affattet i femfodede Jamber. Det blev dog forlagt indtil videre og først trykt mange Aar senere efter min Broders Død, idet hans Hustru lod det udgive som 'Manuskript for Slægt og Venner' (1914)]. Jeg lagde derfor dristigt ud igjen, og nu blev det en romantisk Digtning, 'Folkvar'. Her kunde jeg ikke dye mig for at give skarpt Svar paa Kritikens haarde Tiltale, hvilket selvfølgelig fremkaldte et endnu voldsommere Uveir fra Recensenterne« (24 f.).

1080.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1859 Nr. 174 a (R. A.).

327.14 f. *beordre Feilen redresseret*] i Skrivelse af 14/9 1859 (Heibergs Arkiv, D, R. A.) lover Tillisch at tage sig af Sagen.

1081.

Ny kgl. Samling 3103, 4°. Trykt (delvis) i Overskou: Af mit Liv og min Tid ved Rob. Neiiendam II 275.

327.20. *Deres venlige Brev*] kendes ikke. ¶ 327.21. *den ringe Hjælp, jeg har kunnet yde*] Overskou havde 1859 maattet opgive sit Bo. Heiberg glemte ikke de tro Tjenester, Overskou havde ydet ham i Direktøraarene, men understøttede ham økonomisk, som det fremgaar af hans Regnskabsbøger (Heibergs Arkiv, Tillæg, R. A.), hvor der 2/7 1858 er noteret »Professor Overskou 100 Rd., 16/10 »30 Rd., 2/2 1859 »10 rd., 6/9 »100 (mit tegnede Bidrag)«. Sammen med Grevinde Danner forsøgte han at skaffe Overskou Stillingen som Inspektør ved Rosenborg, men Worsaae fik det forpurret. Af Regnskabsbøgerne ses det, at Heiberg ogsaa regelmæssigt understøttede den havarede Litterat H. C. Wosemose (se Noten til 303.25 f.) og den for Bedrageri mod Det kgl. Teater straffede Ferd. Printzlau (jf. Nr. 528). ¶ 327.35. *detacheret*] »løsrevet«. ¶ 327.35. *Deres Theaterhistorie*] Overskou havde 1854 paabegyndt Udførelsen af sit fortjenstfulde store Værk »Den danske Skueplads«, som det lykkedes ham at føre frem til et Stykke ind i 6. Bind, hvorefter Edgar Collin paatog sig at fuldføre Fremstillingen.

1082.

Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1859 Nr. 181 a (R. A.).

328.12. »Skrivelse af 21 dennes] Originalen kendes ikke; Kopi i Det kgl. Teaters Kopibog. ¶ 328.15. *de i den Anledning vœxlede Breve*] Brevet af 3/8 1857 = Nr. 1011, 1/9 findes i Det kgl. Teaters Arkiv, Indkomne Breve 1859 Nr. 181 a, 18/9 = Nr. 1014, det som Nr. 4 omtalte kendes ikke. ¶ 329.3. *Munchs Brev*] dateret 16/9 1859 (vedlagt Sagen), gaar ud paa at fremkalde en Opførelse af Stykket paa Det kgl. Teater.

1083.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

329.6 f. »*De fattiges Dyrehave*« har følgende Historie] jf. Nr. 573—574, 798 og 802. ¶ 329.35. *Captatio benevolentiae*] »Bøn om Overbærenhed«. ¶ 330.4. *prøve dette Arbeide paa Scenen*] »De Fattiges Dyrehave« opførtes 1. Gang 17/12 1859 og er (indtil 1889) gaaet ialt 91 Gange.

1084.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

330.9 f. *Deres ærede Brev*] Nr. 1081. ¶ 330.15. *overtage det Arbeide*] Planen blev ikke virkeliggjort. ¶ 330.32. *Dauidsen*] »Flyveposten«s Redaktør Jacob Dauidsen.

1085.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

330.35. *Deres Vaudeville*] »De Fattiges Dyrehave«. ¶ 331.1. *vilde jeg foretrække*] Conradsen spillede af Adolph Rosenkilde, Elisa af Md. Anne Rosenkilde, Sjøberg af Vald. Kolling, Villadsen af Paetz. ¶ 331.8. *rehabiliteret Baggesen*] i den litteraturhistoriske Skitse »Poesien i Danmark efter 1814« (»Ugentlige Blade« Nr. 56). ¶ 331.11. *Skydebanevisen*] »Peer-Vrøvlers yderst grundige Commentar over Digteren A. Oehlenschlägers genialske Sang ved Fugleskydningen den 8. August 1816« (»Danske Værker«, 2. Udg. VII 199 ff.). ¶ 331.14. »*Krystalline og Charlotte*«] »Rude og Potte, eller Chrystalline og Charlotte« fremkom i Baggensens Maanedsskrift »Danfana« 1816 (= »Danske Værker«, 2. Udg. VIII 61 ff.).

1086.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

331.18 f. *den ham givne Opfordring*] 326.12 ff. ¶ 331.20. »*Det unge Danmark*«] forkastedes (se Nr. 1091).

1087.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

332.21. *de to smukke Votivtavler*] Votivtavler kalder Schiller en Række af sine korte Epigramdigte. Der maa her være Tale om Digtene »I Udlandet (Neapel, 1834)« og »Ved et Bryllup (Strandveien, Juni 1854)« i »Ugentlige Blade« Nr. 58, hvoraf det første — fra Digterens Italiensrejse — skildrer Hjemveen og ender med Linierne

Elskte Venner i mit Hjemlands Dal!
Eder, hvem Erindringen sig kaarer
Under Frastands Helgenskin og Qval,
Eder gjælde disse dulgte Taarer.

1088.

Ny kgl. Samling 2411, 4°. Trykt i Udvalg af Breve til Peder Hjort II 395 f.

332.33. *det Meddeelte*] det vides ikke, hvad det drejer sig om. ¶ 332.34. *Prinds-Regentens skønne Indbydelse*] hertil Hjorts Note: »Et Indfald af den dalevende Prinds Albert i England«. ¶ 333.2. *en Nationalsang skulde frembringes ved en Priisbelønning*] en dansk Troppeafdeling, der 1818—19 laa i Garnison i Belgien, skød 400 Rdlr. sammen som Præmie for en dansk Nationalsang og overdrog »Selskabet for de skønne Videnskabers Forfremmelse« at bedømme Resultaterne af den udskrevne Konkurrence. Dommerne udvalgte den for længst glemte Sang »Dannemark, Dannemark, hellige Lyd« af Juliane Marie Jessen.

1089.

A. F. Kriegers Arkiv (R. A.).

333.14. »den rædsomme Liste«] 2/12 1859 faldt Ministeriet Hall, og Kammerherre C. E. Rotwitt udnævntes til Konseilpræsident, hvad der bl. a. skyldtes Grevinde Danners Indflydelse; han kaldtes derfor »Kammerherren af Grevindens Naade«. Rotwitt blev tillige Justitsminister og Minister for Holsten og Lauenborg. Udtrykket »den rædsomme Liste« er et Citat af Heibergs »Gadeviser« (Poet. Skr. IX 71), hvor det er brugt om Tabslisten under Trearskrigen; Hertz hentyder ogsaa til Udtrykket i sin Roman »Johannes Johnsen« (1860) III 112. ¶ 333.17. *Thestrup*] Generalmajor Hans Nicolai Thestrup blev baade Krigs- og Marineminister i Rotwitts Kabinet.

1090.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

333.25. *den unge Hr. Hartmann*] J. P. E. Hartmanns Søn Emil. ¶ 333.26 »En Nat mellem Fjeldene«] opf. 1. Gang 11/4 1863. Der foreligger i »Censurer

endnu en Skrivelse fra Heiberg, dat. 30/12 1859, om dette Stykke; den er rettet til Teaterchefen og gaar ud paa, at Heiberg udbeder sig nærmere Resolution om, hvad han skal svare Indsenderen.

1091.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

334.13. »*Det unge Danmark*«] se Nr. 1086.

1092.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

334.31. *Zahle*] Præsten og Politikeren P. Chr. Zahle. ¶ 335.5 f. »*Himmelen til hver en Kant*«] Citat af »Solen sank bag grønne Lund« (»Tycho Brahes Spaa-dom« II. 2). ¶ 335.16. *Muslingskallen*] med et her udeladt Lykønskingsbrev af 14/12 1859 sendte Rosenhoff Heiberg en Skal af en Perlemusling. ¶ 335.20. *Min ældste Datter*] Ida Caroline Sophie. ¶ 335.21. *den herlige Kikkert*] se Nr. 746. ¶ 335.22. *Min yngste Datter*] Marie Pouline. ¶ 335.25. *Min ældste Søn*] Carl Johan Emil. ¶ 335.27. *min yngste Søn*] den senere Komponist Orla Rosenhoff. ¶ 335.29. *Beriotske »Etuder«*] den belgiske Violinvirtuos og Komponist Charles Auguste de Bériot har skrevet en Violinskole og Etuder for Violin. ¶ 335.30 f. *Stativ, der har tilhørt Weyse*] se Nr. 746. ¶ 335.33 f. *et Guldhorn til at kaste i Issefjordens Skjød*] hentyder til Oehlenschlägers Gen-digtning af Goethes »Der König in Thule«: »Kongen i Leire« (»Digte« 1803), hvor det hedder:

Og da sig nærmed hans Ende
uddelte han Stad og Land,
til hver sin Ven og Frende,
kun Hornet giemte han.

Engang i Høstens Dage
han sad ved Egebord
med sine Kiemper fage,
paa Leire ved Issefiord.

Der stod den gamle Brave,
drak Livets sidste Glød
og kasted den hellige Gave
i Issefiordens Skiød.

1093.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

336.3. »Kong Volmer og Dronning Helvig«] blev ikke opført. ¶ 336.3. *Forfatteren til »Girondisterne«*] William Scharling (jf. Nr. 1034). ¶ 336.37 f. »Dronning Helvig hun lader en Badstue hede«] P. Syvs Folkevisseudgave Nr. 44 (= »Danmarks gl. Folkeviser« Nr. 121 D V. 27).

1094.

Koncept i J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

337.26. *hendes Lady Macbeth*] Shakespeares »Macbeth« var blevet genoptaget 10/1 1860 med Fru Heiberg i Hovedrollen; hun havde megen Glæde af den (se Et Liv III 95 ff.), men kom kun til at spille den 4 Gange paa Grund af, at N. P. Nielsen, der spillede Macbeth, døde 13/3. ¶ 337.30. *Fr. B.*] Bournonvilles Datter, Frk. Charlotte Bournonville spillede Clara; hendes Moder var svensk. ¶ 337.34. *efter Aftalen med Dem*] jf. Nr. 1085. ¶ 337.36. *Regulativets § 4*] Forfatterregulativet af 23/7 1856, hvis § 4 siger: »Har Forfatteren samtidig med Stykkets Indlevering erklæret, at han overlader Rollebesætningen til Directuren, kan han fordre sit Stykke opført efter dets Anciennetet blandt antagne originale Stykker«. ¶ 337.37. *det Skudsmaal, »Dagbl.« giver de »ugentl. Blade«*] »Dagbladet« 16/1 1860 omtaler Hertz' Tidsskrift med en Blanding af Respekt og Kritik, dog mest af det sidste; det siges f. Eks., at de fleste af Artiklerne lige saa godt kunde være skrevne 1820 som 1859, og at de ofte virker halvfærdige. ¶ 338.1. *Forf. til det fæle Blad*] se Noten til 302.6. ¶ 338.6. *de medfølg. Mspter*] maaske de i Noten til 301.31 omtalte.

1095.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.). Trykt i Et Liv (1. Udg.) III 293 f.

338.13. *den tilsendte Bog*] maaske Piecen »Nogle Bemærkninger om de private Theatres Bevillinger« (1860), Heibergs sidste Bog. ¶ 338.24. *Hospitalsgaarden*] under Koleraen 1853 havde Ilia Fibiger meldt sig som Sygeplejerske paa Almindeligt Hospital, og 1854—60 var hun Overvaagekone paa Frederiks Hospital. Hun fik paa Det kgl. Teater i Sæsonen 1860—61 opført Lystspillet »Modsætninger«, hvoraf der findes to Censurer ved Heiberg, dat. 15/11 og 18/12 1859.

1096.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

338.34. »Keiserinden«] Oversættelse af Scribes »La Czarine«; ikke opført. ¶ 338.34. »Adrienne Lecouvreur«] Drama af Scribe og Legouvé; ikke opført.

1097.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

339.28. *Legatet*] det vides ikke hvilket.

1098.

Abrahams' Autografsamling, 4°, Hft. 57 (K. B.).

340.24. *det venlige Brev*] kendes ikke. ¶ 340.27. *den Overskouske Sag*] der var en Aktion i Gang for at hjælpe Overskou i hans vanskelige økonomiske Situation (jf. Nr. 1080).

1099:

Collinske Brevsamling XXX, 7 (K. B.).

341.3. *Deres Bibliothek*] Edvard Collin var en ivrig Autograf- og Bogsamler, Grundlægger af den collinske Haandskriftsamling paa K. B. ¶ 341.12. *Manuscripter*] af Heiberg findes i Collinske Samling 234, 4° blot Manuskripter til 3 Digte: »Epilog ved Vaudevilleselskabets sidste Forestilling Aug. 1827«, »Bragi, Prolog ved Deres Kongelige Majestæters og Deres Kongelige Høiheders Ankomst i Skuespilhuset den 1ste Septbr. 1829« og Oversættelse af et Digt fra Schillers »Maria Stuart« samt en defekt Plan til »Fata Morgana« og Renskrift til Novellen »En Begivenhed«.

1100.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

341.18. »*La tentation*«] blev ikke opført. ¶ 341.24. »*Le roman d'un jeune homme pauvre*«] se de skarpe Udtalelser om Romanen i Nr. 1069. ¶ 342.23. »*Le duc Job*«] Skuespil af Léon Laya, indsendt Marts 1860 af Fru Maria Bojesen; Heibergs Censur er afgivet 9/4 1860 (Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer, R. A.). ¶ 343.13. *Rambusch*] kan ikke identificeres. ¶ 343.14 f. *Carl Adolph*] kan ikke identificeres.

1101.

Koncept i Ny kgl. Samling 1706 fol. III, 12.

343.24. »*Onkel Jokums Idee*«] se Nr. 818; Stykket er aldrig blevet opført. ¶ 343.32. *Jfr Andersen*] Henriette Andersen.

1102.

J. L. Heibergs Arkiv, C 3 (R. A.).

1103.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

345.2. ♃] Jupiter. ♁ 345.35. ☿] Merkur. ♁ 345.35. ♄] Saturn. ♁ 345.37. *Schiellerups* »Pop. Astr.«] »Populair Astronomie« (1855). ♁ 346.1. *et eiendommeligt lille Arbeide*] »Det Overnaturliges Loge. En Cyklus Fortællinger m. m.« (1860). ♁ 346.11. *Linier af Dem brugte som Motto*] til »Dithyrambiske Stemninger og Studier« bruges som Motto et Citat fra Heibergs Foredrag »Bellman som komisk Dityrambiker«. ♁ 346.14. *deri nævnes T. Brahes Horoscop*] S. 45 f. ♁ 346.14. *Sygehistorierne*] »En indbildt Syg og en formeent Læge« og »Pedant og Psycholog«. ♁ 346.25. »*Fuldmægtig Petersen*«] »Flyveposten«s Redaktør Jacob Davidsen udgav 2 Bind af sine Artikler under Titelen »Breve og humoristiske Skildringer af Petersen, Fuldmægtig« (1858) og »Fuldmægtig Petersens Breve II« (1860).

1104.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

347.1. 1104] dette er Heibergs sidste Censurudtalelse.

1105.

Abrahams' Autografsamling, 4°, Hft. 57 (K. B.).

347.18. *Dit Brev*] kendes ikke. ♁ 347.20. *Frederiksborg Slots Gjen-Opyggelse*] efter Slottets Brand 17/12 1859 var der igangsat en Indsamling til dets Genopførelse, hvortil Kunstforeningen, hvis Formand Abrahams var, bidrog med at afholde en Udstilling paa Charlottenborg, hvorfra Overskudet tilfaldt Indsamlingen. ♁ 347.31. *Quid faciendum?*] »hvad er herved at gøre?« ♁ 347.31. »*die Leiden eines Theaterdirectors*«] E. T. A. Hoffmanns Novelle »Seltsame Leiden eines Theaterdirectors« (1819). I sin Indledning til den danske Oversættelse i Thaning & Appels Teaterbibliotek (1948) fremhæver Fr. Schyberg, at Heiberg havde de samme Ønsker om at faa Det kgl. Teaters genstridige Personale pacificeret som »Den Brune« i Hoffmanns Novelle.

1106.

A. F. Kriegers Arkiv (R. A.).

348.11 f. *Deres Reise-Indtryk*] Kriegers Dagbøger tier helt om denne Udenlandsrejse. ♁ 348.18. *Niebuhr*] Carsten Niebuhr, der i det 18. Aarhundrede udforskede Arabien. ♁ 348.26. *Kätchen Rentz*] i »Flyveposten« 17/7 1860 bekendtgør Cirkusdirektør Ernst Renz, at hans Niece Kätchen er løbet bort med en Artist, hvorfor han ikke mere vedkender sig Slægtskabet med hende (se Viggo Lindstrøm: »Kjøbenhavn i Tredserne« 102 ff.). ♁ 348.29 *sit venia verbo*] »med Forlov at sige«. ♁ 348.30 f. *Marine-Maler Melbye*] Anton

Melbye var Søn af Løjtnant, Toldassistent Jacob Buntzen Melbye (Slægten Buntzen stammede fra Medelby i Slesvig) og gift med den franske Dame Alice Dupré. Hvorledes han var i Slægt med Heiberg, fremgaar ikke af Slægtsstamtavlen (ved Iürgensen og Hennings); Begrebet »Fætter« maa vist i ethvert Fald tages i meget vid Betydning. ¶ 349.1. *Skrift om de slesvigske Forholds Drøftelse*] »Det slesvigske Spørgsmaal i det preussiske Deputeret-Kammer« (1860), et anonymt udgivet Særtryk af Artikler i »Dagbladet« ved Departementschef i Udenrigsministeriet Peter Vedel. ¶ 349.6. *den Samme, til hvem jeg nu skal henvende mig*] til Vedel skriver Krieger 27/7: »Netop som jeg modtog Deres Brev til mig med Indlagt til Heiberg fik jeg fra ham det Brev til Dem som her følger« (trykt i »Danske Magazin« 7. R. III 131). ¶ 349.12 f. *Vielgeschrey*] »Den Stundesløse« II. 1. ¶ 349.16. *Det characteristiske Navn for B. Bjørnson*] i danske Kredse kaldtes han paa den Tid for Sørenstjerne Sørensen (oplyst af Francis Bull i »Politiken«s Kronik 26/7 1949); det er derfor muligvis dette Navn, der her sigtes til. ¶ 349.18. *Artikler i »Fædrelandet«*] 7/7 1860 offentliggjordes i »Fædrelandet«s Feuilleton Bjørnsons Bondefortælling »Et farligt Frieri«. ¶ 349.23. *gjort nogle Attentater paa ogsaa at komme her*] under sit Ophold i København 1857 erklærer Bjørnson at være »bleven kjerlig modtagen af Heiberg« (»Gro-tid« I 3); denne Gang lykkedes det ham altsaa ikke at faa Kontakt. Ogsaa for sit afviste Drama »Halte-Hulda« kæmpede Bjørnson en ny Kamp; herom fortæller Rud. Schmidt: »Bjørnson var nu en Berømthed, og hans Nærværelse skulde benyttes til at tvinge Stykket frem og efter hvad Cl. Petersen selv fortalte mig, leverede han Hauch [skal være: Tillisch] det paa ny med den Besked, at hvert Ord han skrev derom, vilde blive trykt. Mærkelig nok, undlod Hauch at kaste ham ned ad Trapperne. Til Heiberg, som opholdt sig paa Bonderup, sendte Cl. Petersen et langt Brev om, hvor rart og hyggeligt han og Bjørnson havde det sammen; dets skjulte Mening var selvfølgelig at bane Vej for en ny Forhandling om Stykket. I et værdigt og stolt Svar, som Cl. Petersen i et Anfald af Oprigtighed læste for mig, erklærede Heiberg ham, at 'Theater-Censuren ikke kendte til Omveje'. Stykket blev paa ny afvist; men Hauch udtrykte sig denne Gang meget spagt og beraabte sig fornemlig paa Umuligheden af at faa Hovedrollerne fyldestgørende besatte. Om Cl. Petersen har forsøgt at indlede et personligt Bekendtskab mellem Heiberg og Bjørnson, ved jeg ikke bestemt; men nogle Aar senere blev det hos Chr. Winther sagt mig, at Heiberg om Bjørnson havde erklæret: 'Lad ham løbe Hornene af sig andre Steder end i mit Hus!' Ogsaa Chr. Winther lod sig med stolt Kuldkærhed nægte hjemme, da Bjørnson engang kom for at besøge ham« (Husvennen 1892—93 S. 266). ¶ 349.28. *Hammerich*] Skolebestyreren Professor Martin Hammerich; jf. hvad Bjørnson i Brev af 9/7 1860 fortæller sin Hustru: »Jeg har været i Middag hos Prof. Hammerich,

hvor en hel Del Æsthetikere var samlede; der var meget behageligt. — Saa har jeg været i Middag hos Premierministeren, Consejlspræsidenten Hall« (»Grotid« I 112). ¶ 349.33. *Relata refero*] »jeg gengiver blot, hvad jeg har hørt«. ¶ 349.34. *Fru Munch*] den norske Historiker P. A. Munchs Hustru Natalia, f. Linaae, blev syg under Mandens Ophold i Rom. ¶ 349.37. *Datteren*] den ældste Datter Natalie var blevet tilbage i Danmark (Laura Larsen-Naur: »P. A. Munchs Levnet og Breve i Familiekrederen« 117); der var desuden 3 Døtre: Sophie, Julie og Laura (smstds. 79). ¶ 350.8. *Deres Reiseselskab*] aabenbart P. Vedel (se Noten til 349.1).

1107.

Collinske Brevsamling I, 6 (K. B.).

350.13. »*Mellem Slagene*«] jf. Nr. 989.

1108.

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

350.16. *Oluf Lundt Bang*] Herman Bangs Farfader, den kendte Læge, der ogsaa skrev Vers (bl. a. Lejlighedspoesi under Pseudonymet »Dr. Balfungo«). Hans største rimede Arbejde er det fortællende Digt »Eva Homo« (1851, 2. forøgede Udg. 1867), hvorom Begyndelsen af Brevet handler. ¶ 350.23. *det salernitanske Tungemaal*] i Salerno var i Middelalderen en berømt Lægeskole; fra det 14. Aarhundrede stammer herfra en i latinske Knyttelvers affattet Lægebog, »Regimen Sanitatis Salerni«. ¶ 350.28. *Karpen og den tørre Jyde*] Hentydning til den berømte Arie fra Wessels »Kærlighed uden Strømper«: »Naar dig nogen Karper byder, / og du faar kun tørre Jyder, / bliver du lidt flov derved; / men har du en sulten Mave / og ej anden Mad kan have, / gaar den tørre Jyde ned« (1.5). ¶ 350.34. *Casans Tøffler*] det østerlandske Eventyr om den gerrige Købmand Abu Casem, hvis Tøfler voldte hans Ulykke; forekom første Gang i Cardonnes »Mêlanges de littérature orientale« I (1770). ¶ 351.3. *min Svigersøn*] Dermatologen M. M. Hassing, gift 1852 med Olivia Bang, maatte 1861 paa Grund af svækket Helbred fratræde Stillingen som Overlæge ved Almindeligt Hospital. ¶ 351.7. *Stella*] Ole Bangs Datter Christella Frederikke Louise døde 10/5 1860. ¶ 351.12. *Tu ne cede malis*] »vig ikke for Ulykken, men gaa den modigere imøde« (Vergil: »Æneiden« VI, 95). ¶ 351.13. *Edvard Dahlerup*] Heibergs Læge, Ole Bangs Svoger. ¶ 351.15 f. *det nye Embede*] Dahlerup var 1860 blevet Overmedikus paa Frederiks Hospital. ¶ 351.18. *Ida Suhr*] f. Bech, gift 1847 med J. Th. Suhrs Brodersøn, Grosserer Ole Berndt Suhr.

1109.

Johanne Luise Heibergs Arkiv, B, Pakke 4 (R. A.). Trykt i Et Liv III 115 f.

351.27. *vort Ophold paa Bonderup*] om Familien Martensens Ophold paa Bonderup umiddelbart inden Heibergs Død fortæller Josepha Martensen i »Studenterhjemmets Julebog« (1912) 65 ff. ¶ 351.30. *Maria Stuart*] Fru Heiberg forberedte sig til sidst i September at spille Titelrollen i Schillers Tragedie, og der førtes paa Bonderup imellem Heibergs og Martensen idelige Samtaler om Opfattelsen af Hovedrollen (Et Liv III 113 ff.). Den 25. August døde imidlertid Heiberg paa Bonderup.

1110.

Johanne Luise Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

352.30. *kun nogle faa . . . Aar*] fra midt i 1830'erne til et Stykke ind i 1840'erne. ¶ 353.9. *jeg . . . har mistet en Person*] hans Svigerinde og Ungdomselskede Henriette Friderichsen døde i Foraaret 1860.

1111.

Johanne Luise Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

353.19. *Deres kjære Skrivelse*] Fru Heiberg havde 6/9 1860 sendt Hertz en Tak for hans Sørgedigt til Heibergs Begravelse (Fru Heibergs Arkiv, B, R. A.). ¶ 353.24. *en sand, en hengiven Ven*] Heibergs og Hertz' Følelser overfor hinanden havde i de kritiske Direktøraar været noget køligere, saaledes som Fru Heiberg 21/7 1870 betroede H. C. Andersen. Denne noterede i sin Dagbog: »Besøgt Fru Heiberg; hun fortalte mig, at siden 'Valgerdas' Opførelse havde der været (fra Hertz) et noget spændt Forhold; han havde antaget, at den Døve i Valgerda var møntet paa ham« (»Memoirer og Breve« V 63). Fru Heiberg, der aabenbart var ked af denne Misstemning, paalægger udtrykkelig i et Brev af 8/8 1854 sin Mand at vise ham mere Elskværdighed: »Det gjør mig ondt, at Du og Hertz vexle spydige Breve med hinanden. Han er dog en gammel Ven, som Du maa holde lidt tilgode. Naar Du var rigtig elskværdig, gik Du aabent til ham, og Dit Besøg vilde gjøre Alt godt igjen. Af hans første Bog lyste en saa stor Kjærlighed til Dig. Det maa Du ikke glemme« (Heib. Hjem 227). Efter at Heiberg var blevet befriet for Direktoratet, genopstod det gode gamle Forhold. ¶ 353.28. *et Brev, jeg tilskrev ham*] kendes ikke. ¶ 353.28. *han svarede mig*] Brevet kendes ikke. ¶ 353.31. *Breve . . . angaaende Novellen Johannes Johnsen*] Nr. 1057, 1063 og 1069. ¶ 354.4. *Deres Harme*] Fru Heiberg havde udtalt sin Smerte over, at de, der havde smædet hendes Mand i levende Live, nu efter hans Død berømede ham.

1112. .

J. L. Heibergs Arkiv, A 2 (R. A.).

357.1. *d. 27 Novb.*] Aarstallet kan ikke fastsættes, men maa ligge mellem 1831 (Aaret for Heibergs Giftermaal, jf. L. 23) og 1839, da Christian VIII besteg Tronen. ¶ 357.3. *den bevidste Skizze*] en af Prins Christian (VIII) skrevet Vaudeville, hvortil Scenariet, ført i Pennen af ham selv, er vedlagt Brevet. Det var aabenbart Meningen, at Heiberg skulde bistaa Prinsen, som han kendte fra Pariseraarene, med Udførelsen. ¶ 357.13. *H.*] muligvis J. P. E. Hartmann. ¶ 357.22. *a cavallo*] »til Hest«; Heiberg var en ivrig Rytter og holdt en Periode selv Ridehest.

1113.

Det kgl. Teaters Arkiv, Censurer (R. A.).

357.26. »*Konning Volmer og Havfruen*«] anonymt indleveret af Præsten i Rynkeby K. F. Wiborg, hvis Skrift »Kritik over de ved det kgl. Akademi for de skønne Kunster offentlig udstillede Malerier« (1838) Heiberg havde kritiseret skarpt i Afhandlingen »Om Malerkunsten« i »Perseus« (Pros. Skr. II 249 ff.). Det opførtes 1. Gang 8/3 1846, ialt kun 6 Gange. ¶ 358.11 f. *ikke bødes med nogen Omarbejdelse*] alligevel omarbejdede Forfatteren det, og Heiberg underkastede det en ny Censur 25/10 1844 (Collinske Samling 235, 4°, trykt i »Gads danske Magasin« 1928 S. 220 f.), der gaar ud paa, at Stykket har vundet ved Ændringerne.

1114.

K. F. Wiborgs Arkiv (Landsarkivet, Odense).

358.21. *Deres Skrivelse af 17de Januar*] kendes ikke. ¶ 358.36. *Holsts Comedie »Peder Paars«*] Wilhelm Holst: »Peder Paars paa Anholt« (1840). ¶ 359.1. *Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος*] »Ham gensvared og sagde fodrappe Achilleus«, en stadig tilbagevendende Linie i »Iliaden«. ¶ 359.28 f. *min Afhandling . . . om Versemaalet i . . . Rolf Krage*] Pros. Skr. III 415 ff. ¶ 359.30. *min Recension over »Svend Dyrings Huus«*] Pros. Skr. IV 167 ff. ¶ 359.30 f. *Thortsens Metrik*] C. A. Thortsen: »Forsøg til en dansk Metrik« (1833—34). ¶ 359.35. *i det nyere Drama skal Interessen hvile paa Ideerne*] Udtalelsen findes i den mod Heibel rettede Afhandling fra »Intelligensblade« 1843 »Det nyere Dramas Opgave« (Pros. Skr. V 347).

1115.

K. F. Wiborgs Arkiv (Landsarkivet, Odense).

360.14. *Deres tvende Breve*] kendes ikke. ¶ 360.35. *Componisten*] Herman Løvenskjold. ¶ 361.7. *Digtet*] kendes ikke. ¶ 361.13. *Deres unge Kone*] Wiborg havde 1845 ægtet Grev Ahlefeldt-Laurvigens Datter Laurine (f. 1815).

1116.

K. F. Wiborgs Arkiv (Landsarkivet, Odense).

361.15. *Deres Brev*] kendes ikke. ¶ 361.30. *Min Kone*] Fru Heiberg spillede Havfrudronningen Ulvrune. ¶ 361.33. *Jomfru Ryge*] Dr. Ryges Datter Nathalie, der udførte Bengerd's Rolle. ¶ 361.35. *Pätges*] Fru Heiberg's Broder Anthon Pätges var Grev Henrik af Schwerin. ¶ 362.3. *lader Stykket trykke*] dette skete dog ikke.

1117.

Forlagsboghandler Iver Jespersen, København.

362.12. *have yttret for den Kongelige Theaterdirection*] Nr. 602. ¶ 362.35. »*Palnatoken*»] Tragedie af Oehlenschläger, opf. 1. Gang 4/4 1809. ¶ 363.25. *lade Stykket trykkes in extenso*] »Knud Svendsøn« blev aldrig trykt. ¶ 363.26. *Deres ærede Svar*] Nr. 610.

1118.

Forlagsboghandler Iver Jespersen, København. Trykt i Danske Studier 1910 S. 56.

363.32 f. *et Brev fra Heiberg*] Nr. 1117.

1119.

Forlagsboghandler Iver Jespersen, København.

364.5 f. *Deres sidste Brev af 17de August*] Nr. 610. ¶ 364.10 f. *det skal tage sig godt ud paa Theatret*] »Knud Svendsøn«, der kom til Opførelse i Heiberg's første Direktøraar, gjorde ingen Lykke og blev taget af Plakaten efter den anden Opførelse. ¶ 364.17. *sendt Manuscriptet til Geheimeraad Collin*] jf. Nr. 614. ¶ 365.1. *komme til Opførelse . . . i denne Saison*] Førsteopførelsen udsattes til 29/12 1849.

1120.

Forlagsboghandler Iver Jespersen, København.

TILLÆG

Efter at det sidste Tekstbind var trykt, har Teaterhistorikeren Robert Neiiendam henledt Ud-giverens Opmærksomhed paa følgende Brev, der er trykt i »Dannebrog« 27/10 1892, men hvortil Originalen er ukendt. Redaktionen har medgivet det flg. Indledning:

»Nedenstaaende Brev, der af rette vedkommende velvilligst er stillet til »Dannebrog«s Raadighed, er skrevet til en Dame, der efter i nogle Aar at have opgivet sin kunstneriske Virksomhed atter ønskede at betræde Scenen. Brevet er udateret, men Konvoluten bærer følgende Fodpoststempel: 6te Juni 1858«. Antagelig er Adressaten Fru Anna Maria Meyer, f. Benedictsens, der debuterede paa Det kgl. Teater 30/4 1853 som Ragnhild i »Svend Dyrings Hus« og forlod Teatret i Septbr. 1856. Hun protegeredes af Heiberg, men havde forskellige af sine Kolleger paa Nakken af sig, bl. a. Phister (se Et Liv II 315—317). Fru Heiberg har i et udeladt Afsnit af Manuskriptet til »Et Liv« udtalt om hende: »Hun havde et ungdommeligt overmodigt Væsen, der havde paadræget hende Mishag hos mange af Personalet, saa de ofte, baade personligt og i Pressen havde forfulgt hende paa en skaa-selløs Maade. Det laa ganske i Heibergs Natur at støtte En, der uretfærdigt blev forfulgt, og derfor traadte han ofte op som hendes Forsvarer ligeoverfor dem, der gjorde Alt for at fjerne hende fra enhver Rolle« (Et Liv IV 209). Senere havde hun et Par Aar Engagement ved Casino.

*J. L. Heiberg til Anna Maria Meyer.

[Poststempel: 6/6 1858]

De har ganske Ret, højstærede Frue, Deres Plan har i høj Grad overrasket mig, — De føjer til: mishaget mig, — og jeg vil ikke sige Dem imod. Jeg kan ikke betragte den som andet end et uoverlagt Skridt, som De en Gang vil komme til bittert at fortryde. Vel siger De, at selv i saa Fald vil De ikke fortryde det; De vilde tværtimod angre, om De ikke gjorde det, selvom De kom til at angre det, og De spørger mig, om jeg kan forstaa denne Paradox. Jo, jeg forstaa den kun altfor godt. Jeg forstaa, at De har sat Dem denne Plan saa fast i Deres Hoved, at ethvert Forsøg paa at faa Dem derfra vilde være nyttigt; jeg forstaa, at De vil stikke Fingeren i Lyset, og at De, skønt De brænder den, ikke vil fortryde at have gjort det. Saaledes er Deres Tanke, men Skæbnen kan let gjøre Sagen saaledes i dens Udfald, at De dog kommer til at fortryde.

Naar De beder mig om at raade Dem, men dog ikke raade Dem fra Deres Forehavende, da vilde dette dog være det eneste Raad, jeg kunde give. Jeg vil derfor slet ikke raade Dem, da mit Raad jo ikke vilde nytte. Men jeg vil, i Henhold til det Venskab, hvorpaa De selv beraaber Dem, give Dem et Par Betæneligheder til Overvejelse, for i det mindste ikke at have nogen For-sømmelse at bebrejde mig.

De har allerede prøvet Theatret og kan ikke have glemt, hvor meget De havde at kæmpe imod, baade hos Publikum og hos Kunstfællerne. Hvad der den Gang var Ubehagelighed, vil i Deres nuværende Stilling og Forhold blive

Ydmygelse, og jeg tror, at der er saa megen Stolthed i Deres Karakter, at De bedre vilde taale al anden Ulykke end Ydmygelse. Hvorfor tror De da, at De ved Deres Gjenkomst vil kunne sætte mere igjennem og have større Magt over onde, fjendtlige Aander end tilforn? Tværtimod, hvad De ikke kunde besværges som ung Pige, vil De mindre beherske som gift Kone, og Nederlaget bliver — som sagt — langt mere ydmygende. Og har De da ikke nu andre Interesser end den Gang? At være Hustru og Moder, er det ikke nok til at opfylde Deres Tanker, og hvad betyder den saakaldte Kunst ved Siden af Livets stærke Magter? Det er Kunsten, Deres Kjærlighed til Kunsten, som De kalder til Hjælp for Deres Plan. Men er Kunsten da det eneste, og har Livet ikke væsenligere, betydningsfuldere Sider? Og hvad er det endelig for en Kunst? Den fortjener jo næppe dette pralende Navn. Den savner jo Kunstens allerførste Kjendemærke, at være skabende. Den kan jo blot reproducere, hvad de virkelige Kunstnere — Digttere og Musikere — har skabt. Og hvad er det, Publikum forlanger af den saakaldte Skuespilkunst? Sandelig ikke Kunst, det vil Publikum helst være fri for, men en Personlighed, som kan behage. Det er ikke for Kunstneren, men for Personen, man har Øje og Interesse, og kun denne, man har Forstand paa. Theatret er over hele Verden i Forfald, hos os forfalder det ogsaa med stærke Skridt. Enhver, som lykkelig er kommen fra det, takke sin Gud, at han er kommen bort fra en nedværdigende Stilling. — Se, det er min Trosbekjendelse.

Vil De for Resten tale med Etatsraad Hauch, da tror jeg, De gjør rettest i at skrive ham til og begjære en Samtale med ham paa en Tid, han er alene. Han vil da uden Tvivl svare Dem og opgive Tid og Sted. Deres Brev kan De lade aflevere hos Theaterportneren. De maa vide, han bor paa Theatret og endog sover dér om Natten. Paa Frederiksberg Slot er han sjældent at træffe. Dog tror jeg, at han tager derud Lørdag Eftermiddag og bliver der til Mandag Formiddag. Men naar De ønsker Sagen holdt hemmelig, er det vel lige saa godt at tale med ham paa Theatret, paa en Tid, hvor Mængden ikke er til Stede, som paa Frederiksberg, hvor De risikerer at træffe paa hans Familie.

Deres ærbødigst hengivne

J. L. Heiberg.

REGISTRE

I. SAGREGISTER

VEDRØRENDE JOHAN LUDVIG HEIBERG

I en Del Tilfælde, hvor Emnerne griber over i hinanden, er de samme Henvisninger opført under forskellige Stikord.

Anbefalinger, udsteder. I 142. II 159 f., 268—270. III 100 f. IV 75, 251, 295.

Anmeldelser I 120 f., 137—139, 160 f. II 58, 281, 330 f., 355. III 12.

Anmeldelser af Heibergs Værker I 51. II 47, 62, 143, 146, 298, 304.

Astronomi III 72, 107—109, 120—124, 146 f., 155 f., 158 f., 160, 203, 266 f., 293, 311 f. IV 54 f., 73, 242, 344 f.

Betænkning om Udkast til Lov om Eftertryk og offentlig Opførelse af andres dramatiske og musikalske Værker IV 255—259.

Bidrag til Blade og Tidsskrifter III 12. IV 26 f., 296, 301, 302, 303, 311.

Biografiske Skildringer II 352. III 2 f., 11.

Boliger I 118, 130, 132. II 300. III 100, 162. IV 16, 27, 239, 305 f.

Bryllup II 104 f.

Det kgl. Teater

Afskedigelse af Personale (se ogsaa: Disciplinære Sager):

Augusta Afzelius III 297 f.

A. L. Arnesen III 241 f.

Aug. Bournonville III 204 f., 222 f., 224—226. IV 91, 92—95, 101—104, 107 f., 114 f., 117, 140 f., 142—145, 146—149, 153—156, 158 f., 164—166, 170.

F. L. Høedt IV 174.

N. P. Nielsen III 204 f., 222 f., 226 f., 239, 244—246, 247 f., 250—253, 257—261, 267—269, 304 f., 308, 320—323. IV 25 f., 43—45, 49 f., 51—53, 56, 57 f., 59—61, 64 f., 71—73, 99 f.

J. L. Schneider III 204 f., 231.

Mich. Wiehe IV 163 f., 174.

Ansættelse af Personale:

Ferdinand Albert IV 180 f., 191 f.

A. L. Arnesen III 204 f., 207 f., 222, 229—231.

Gottlob Berner III 239—241.

M. W. Brun III 221 f., 229—231.

- L. Hansen III 312 f.
 H. P. Holst III 236.
 H. V. Kaalund III 239.
 Ernst Løffler III 297.
 Thomas Overskou III 204 f., 207, 222 f., 228, 229—231.
 Anton Wilh. Wiehe IV 128 f.
 Otto Zinck IV 172 f., 196 f.
- Censorembedet*: II 314—318, 319—323, 338—342, 354 f. III 16, 38 f. IV 210, 212—214, 215—217, 220, 222—228, 229—231, 233, 278 f., 294, 297 f.
- Censurer, Heibergs over andres dramatiske Arbejder*: II 69, 161—165, 166—167, 176—180, 181—187, 204, 244—247, 264—266, 291—293, 310—312, 312 f., 313 f., 324—328, 347 f., 349. III 13, 32 f., 65 f., 67 f., 69—71, 74, 75, 77 f., 78, 81—84, 89, 90 f., 94 f., 97 f., 99 f., 101, 102 f., 105 f., 113 f., 115, 118 f., 124 f., 150 f., 152, 153—155, 156 f., 157 f., 161 f., 163, 164, 167—170, 171, 173 f., 179, 192 f., 197—200, 200—202, 295—297, 301 f., 306, 335—337. IV 5, 19 f., 34, 55, 77 f., 141 f., 157 f., 193—195, 237 f., 244, 245, 246 f., 251—253, 271 f., 273 f., 275—277, 278 f., 280 f., 282 f., 286—289, 298—300, 304, 322—325, 325 f., 328—330, 331 f., 333 f., 336 f., 338 f., 341—343, 347, 357 f.
- Censurer over Heibergs dramatiske Arbejder*: I 114. II 3—5, 13, 17—19, 21, 22—25, 33, 47—49, 70, 84 f., 108 f., 158 f., 214 f., 259. III 11.
- Disciplinære Sager*: II 9 f. III 19 f., 253—257, 261—263, 264—266. IV 1—5, 8—13, 30 f., 106 f., 109—112, 113 f., 115 f., 117—127, 129—140, 146, 149, 150—153, 173 f., 191, 193.
- Forfattere, Forhold til de dramatiske*:
 H. C. Andersen III 91—93.
 Kr. Arentzen III 313 f. IV 5.
 Carl Bagger III 102.
 Chr. Hviid Bredahl III 159 f., 163. IV 362—365.
 A. F. Hartnack III 306.
 C. Hauch III 21—24, 52—54, 315. IV 244.
 Henr. Hertz II 248 f. III 25 f., 29 f., 66, 79 f., 105, 119 f., 157, 215—218, 274, 277 f., 299 f., 302, 330—332, 338. IV 29, 31—33, 35—40, 42, 54, 55, 77—80, 81—84, 87, 90, 91 f., 95, 96—98, 101, 104, 167, 221, 237 f., 238, 268 f., 273, 337 f., 343 f.
 H. P. Holst IV 246 f.
 C. Hostrup III 238, 247, 265 f., 271 f., 295—297. IV 59, 141 f.
 Chr. K. F. Molbech III 301 f.
 Andr. Munch IV 259 f.
 Ad. Recke IV 193—195.

- Rud. Schmidt IV 34, 96, 157 f., 173, 233, 308—310.
 Athalia Schwartz III 315—317, 327. IV 228 f.
 Zach. Topelius IV 156 f.
 Henrik Wergeland III 27, 28 f., 30—32, 32 f.
 K. F. Wiborg IV 358—362.
- Fribilletter:* I 125 f. III 207, 215, 228, 232, 235. IV 190 f.
- Norske Skuespillere:* III 317—320, 325 f.
- Privilegier:* III 301. IV 5—7, 41 f., 48 f., 160 f., 169 f., 180, 182 f., 184 f., 195, 203—208, 307.
- Regi:* II 209—214.
- Repertoire:* II 34 f. III 40 f., 193—195, 219, 233—235. IV 14-16, 20 f., 53 f., 56 f., 58 f., 65—71, 87—89, 99, 166, 176—180, 181—185, 186—188.
- Rollebesætninger:* I 124 f., 134 f., 136 f. II 13 f., 19, 70—78, 84, 106, 111 f., 170, 204, 209 f., 311 f. III 15, 16, 74, 75, 79 f., 113, 176 f., 274, 277 f., 300. IV 35—38, 39, 40, 59, 87, 90, 92, 95, 96 f., 101, 201 f., 242 f., 330 f., 364.
- Sceneinstruktion:* I 137, 145 f. II 70—78, 84, 157 f., 215 f., 271 f., 303 f. III 5 f., 19 f., 24 f., 79 f., 188 f., 224 f., 270 f., 277 f., 302—304. IV 36 f., 38—40, 42, 275, 326 f.
- Skuespillerne, Forhold til* (se ogsaa under: Afskedigelse af Personale, Ansættelse af Personale og Disciplinære Sager):
 Augusta Afzelius III 297 f.
 Georg Brodersen IV 221 f.
 Leocadie Fossum IV 211 f.
 Wilhelm Holst IV 198 f.
 F. L. Hædt III 334—337, 340 f. IV 1—5, 8—13.
 Henriette Jørgensen II 34 f.
 Kr. Mantzius III 302—304. IV 30 f., 75 f.
 Anna Nielsen IV 221.
 N. P. Nielsen II 70—78.
 C. N. Rosenkilde III 239—241.
 J. C. Ryge II 120, 351 f. III 3—6.
 Julie Sødring III 292 f. IV 73—75, 112, 306 f.
 Michael Wiehe III 329 f.
 Otto Zinck IV 172 f., 196 f.
- Teaterdigter (og -oversætter):* II 46, 54—57, 79—83, 85—91, 113—115, 121—124, 124—156, 167—169, 169—173, 195—202, 217 f., 239—241, 271 f., 283—287, 314—318, 319—323, 338—342, 349 f., 350—352, 354 f. III 1, 3—6, 12, 16—20, 37—45, 180—192, 193—195.
- Teaterdirektør, Afsked som:* IV 210 f., 212—221, 222.

- Teaterdirektør, Udnævnelse til:* III 204—215, 217—221, 222—224, 228—233.
Teaterkommissioner: III 297. IV 162, 167—169, 171 f., 185 f., 189, 195 f.
Teaterregulativer og -reglementer: III 45—47, 48 f., 55—57, 61—63. IV 162, 167—169, 171 f., 185 f., 189, 195 f., 271.
Økonomi: III 224, 274 f., 292. IV 68—71, 178—180, 181—185, 189.
- Det skandinaviske Selskab III 86—89, 93 f.
- Digte til Heiberg I 46 f., 59 f. III 309—311. IV 45 f., 104 f., 198 (jf. V 269), 199 f., 239—241.
- Faderen I 149. II 102, 283. III 36 f.
- Forlæggere, Forhandlinger med I 159 f. II 229 f., 237—239. IV 236.
- Hjælpsomhed i det private Liv (se ogsaa: Anbefalinger)
- Léocadie Fossum IV 211 f.
- H. A. Hansen II 272 f., 280, 282, 295, 302 f., 306 f., 309 f. III 15, 72 f., 85 f., 95—97, 98 f., 100, 164 f., 263. IV 203, 321 f.
- Thomas Overskou IV 327 f., 330, 340.
- Ferdinand Printzlau III 76 f.
- Rudolf Schmidt IV 308—310.
- Holberg-Udgave III 47 f., 49 f., 63—65.
- Hustruen, i hendes Forhold til Teatret II 106, 173—176, 250 f., 252—257.
 III 15, 16, 34, 74 f., 179 f. IV 260—267.
- Kondolencer II 59 f. IV 251, 311.
- Kongehuset II 67, 105. III 179 f.
- Lektor ved Kiels Universitet 1822—25 I 114—174. III 106 f.
- Levebrød, Forsøg paa at skaffe sig et
- Bibliotekar hos Prins Christian (VIII) II 251 f., 328 f.
- Bibliotekar ved Kiels Universitetsbibliotek I 128.
- Diplomat I 61 f., 88, 98.
- Lektor ved Sorø Akademi I 104 f.
- Professor ved et nordtysk Universitet I 169 f., 171 f. II 1.
- Litterære Anliggender (ikke officielle Udtalelser) (se ogsaa: Raadgiver ved Gennemlæsning af Manuskripter) I 51, 61, 120 f., 123 f., 137—139, 150—153.
 II 12 f., 30—32, 57 f., 63—67, 93 f., 96—98, 117—119, 165 f., 187 f., 218 f., 241 f., 242—244, 248—250, 257 f., 259 f., 267, 268—270, 281 f., 287 f., 298, 304, 305, 307 f., 323 f., 355 f. III 25 f., 27, 28—32, 32 f., 50—54, 68 f., 73, 78, 109—112, 131—134, 144 f., 174, 196, 249, 273, 300 f., 301 f., 311. IV 21—25, 27—29, 238, 244, 274 f., 296 f., 301—304, 308, 316 f., 320 f., 337 f., 350, 351 f.
- Lærde, Forbindelse med (se ogsaa: Venner og Omgangskreds)
- Joh. Erik v. Berger I 153.
- Andreas Buntzen IV 311—316.

- Victor Cousin I 110.
Eduard Gans I 161 f. II 308 f.
G. W. F. Hegel I 153, 156, 162 f., 164—167, 171.
Peder Hjort I 167. II 187 f., 241 f., 242—244, 257 f., 259 f. IV 274 f., 294 f.
Wilh. v. Humboldt I 153 f.
P. E. Lind II 354.
J. N. Madvig II 329 f.
Finn Magnussen II 47.
D. G. Monrad III 12.
P. E. Müller I 160 f.
F. C. Olsen III 73.
J. H. Paulli III 298 f.
F. C. Petersen II 273—280, 330 f.
Rasmus Rask I 150—153.
Johs. Reinhardt I 88—97, 100 f.
J. F. Schouw I 137—139.
Læseballer II 298, 299. III 33, 35.
Maanedsskrift for Litteratur, Medarbejder ved II 57 f., 63—67, 96—98, 100 f.,
273—280, 329—331.
Marionetteater I 5, 25, 141.
Musik I 126—128, 129—132, 137. II 15, 19, 20 f., 43 f., 48, 49, 50 f., 52 f.,
69, 163 f., 215 f., 331. III 1 f., 7 f., 27 f., 166 f., 170 f. IV 245, 251 f., 275.
Naturvidenskab (se ogsaa: Astronomi) I 19—21, 88—101. IV 311—316.
Polemik med
Georg Carstensen III 57—61.
Det kongelige Teaters Direktion II 80—83, 85—91, 121—124, 128—156,
173—176. III 37—45.
F. G. Howitz og J. P. Mynster I 156, 158, 162, 164 f., 167, 172—174.
Maanedsskrift for Litteratur II 63—67, 273—280, 329—331.
Chr. Molbech II 94 f., 124—128, 188—202.
J. F. Schouw I 137—139.
Politik II 120, 355 f. III 178 f., 197 f., 200. IV 333.
Raadgiver ved Gennemlæsning af Manuskripter (i direkte Forhandling med
Forfattere og Udgivere) (om de dramatiske Forfattere se ogsaa: Det kgl.
Teater, Forfattere) af
H. C. Andersen II 96, 323 f.
Aug. Baggesen IV 320 f.
G. V. Blom III 147—150.
Christian VIII IV 357.
Camilla Collett IV 61—64, 84—86, 100 f.

- Edvard Collin III 166 f., 170 f.
 Mathilde Fibiger III 278—292, 293 f., 306—308.
 H. A. Hansen III 95—97, 98 f., 100, 295.
 Søren Kierkegaard II 314.
 J. L. A. Kolderup Rosenvinge III 244.
 F. L. Liebenberg III 116 f.
 P. E. Lind II 206—209, 215, 216 f., 331—334.
 Chr. K. F. Molbech III 6 f.
 D. G. Monrad III 113.
 Thomas Overskou II 34.
 Rud. Schmidt IV 96.
 H. C. Ørsted II 93 f., 96—98, 242. III 50—52.
- Rejser
 til Stockholm 1812 I 25—33.
 til Paris 1819—22 I 79—113.
 til Paris 1836 II 250 f., 252—257, 260—264.
 til Ems 1839 II 335 f., 342—347.
 til Stockholm 1852 III 324 f., 326 f., 327—329.
 til Marienbad 1856 IV 233—236.
- Revue encyclopédique, Medarbejder ved I 120 f., 123 f., 127, 137—139, 148.
 Selskabelighed I 5 f., 27, 69 f. II 120, 267, 293 f., 313, 318 f., 348 f. III 72, 85,
 104, 151, 162 f., 263, 292 f., 298 f. IV 81.
 Sophienholm I 52—56, 69, 71, 80, 114, 119 f. IV 269 f.
 Sprogvidenskab I 22, 119, 147, 150—153, 160 f. II 273, 329—331. III 117 f.
 Sygdom II 58, 59 f., 68. IV 321.
 Takkeskrivelser II 354. III 33 f., 99, 131 f., 132 f., 196 f., 263, 311. IV 232,
 308, 317, 332.
 Teaterforhold i Europa II 166, 239 f., 260—263, 286 f. IV 234.
 Testimonier, udstedt af Heibergs Lærere I 1, 2 f., 8—10, 68 f.
 Tycho Brahe-Statuen III 125—131, 134—144, 160 f.
 Tyskland, Forsøg paa at skaffe sig en Position i I 89, 98, 99 f., 128, 147, 154,
 161, 162 f., 169 f., 172. II 1, 30—32, 308 f.
 Undervisning I 1, 2, 4, 7, 8—11, 13—17.
 Universitetsstudier I 17 f., 20—24, 49 f., 58, 60 f., 62—69, 74.
- Venner og Omgangskreds:
 N. C. L. Abrahams IV 347 f.
 H. C. Andersen II 37, 96, 165, 267, 307 f. III 196, 311.
 C. C. G. Andræ II 283, 298—302, 312, 318 f., 331, 348 f. III 33, 72, 90, 151,
 155 f., 158 f., 203. IV 54 f.
 Jens Baggesen I 59 f., 61, 102—104, 142 f.

- Ole Lundt Bang IV 350 f.
- Bernhard v. Beskow II 203 f., 267, 281 f., 304—306. III 248 f., 324 f., 326 f., 327—329, 330, 332—334. IV 17—19, 33, 34, 174—176, 188 f.
- J. H. Bredsdorff I 31 f., 122—124.
- Friederike Brun I 50, 56 f., 69 f., 71, 79 f.
- Rasmus Emil Bruun I 24 f., 25—31, 32—41, 52—56, 80—85.
- Edvard Collin II 313. III 174, 220. IV 341.
- Jonas Collin II 68, 256, 263 f., 294, 346 f. III 219 f., 221, 275 f. IV 76 f., 80 f.
- C. N. David II 355 f.
- Mariquitta Dreyer I 114.
- A. M. Hall III 104.
- H. A. Hansen II 272 f., 280, 282, 294 f., 302 f., 306 f., 309 f. III 14 f., 85 f., 95—97, 98 f., 100, 164—166, 196 f., 263 f., 295. IV 203, 249 f., 272 f., 306, 321 f., 325, 339 f.
- Maria Nicoline Hansen IV 311.
- Peder Hansen I 1, 2, 3—8, 10—24, 47—51. II 104 f. IV 13 f., 232.
- Franz Hermann Hegewisch II 12 f.
- Henrik Hertz II 96, 120, 124, 157, 169, 180 f., 218 f. III 8, 29 f., 65, 105, 273, 337 f. IV 295—297, 301—304, 308, 316 f., 332, 337 f., 353 f.
- Søren Kierkegaard II 257. III 132—134, 300 f.
- J. L. A. Kolderup-Rosenvinge III 244.
- A. F. Krieger IV 317, 319 f., 333, 348—350.
- H. L. Martensen II 281, 287 f., 293, 298, 304, 353. III 35. IV 233—236, 269 f., 320 f., 351 f.
- Virginia Martensen IV 232.
- Chr. Molbech I 58. II 62, 78 f., 105—108, 293 f., 296 f., 337 f., 350. III 2 f., 9 f., 33 f., 120—123, 273. IV 21—25, 27—29, 209 f., 243 f., 245 f.
- Johanne Molbech IV 251.
- J. P. Mynster I 88, 98 f., 116 f., 172—174. III 68 f., 78, 131 f.
- Poul Martin Møller I 72—74. II 91—93, 298, 300.
- Adam Oehlenschläger I 25, 46 f. II 21 f.
- Thomas Overskou IV 327 f., 330.
- Fr. Paludan-Müller II 205, 247—250. III 57 f. IV 352 f.
- J. H. Paulli III 35, 298 f.
- Kamma Rahbek I 41—46, 56, 69 f., 114—116, 117—119, 133. II 5 f., 7—9, 10—12, 26.
- Knud Lyhne Rahbek I 134. II 33 f., 51 f., 59—62.
- Augusta Rennenkampff I 119 f.
- Claudius Rosenhoff III 309—311, 311 f., 339 f. IV 45—48, 71—73, 104 f., 199—201, 239—242, 334 f., 344—346.

- Varvara Rosenkrantz II 2.
 A. G. Rudelbach I 139—141, 147—150, 155—158.
 Jens Hansen Smidth I 57.
 J. Th. Suhr III 162 f.
 Julie Sødring III 292 f. IV 73—75, 112.
 E. C. Tryde IV 270.
 A. F. Tscherning II 120. III 36 f.
 C. E. F. Weyse I 126—132, 141 f. II 353 f. III 27 f., 34 f.
 Chr. Winther II 36.
 Julie Winther III 99. IV 308.
 H. C. Ørsted I 164—172. II 268.
- Værker:
- À Mademoiselle Léontine Fay (omkr. 1824) I 149.
 Adelaide Grevinde af Bombelles (1857) IV 269 f. V 282.
 Albertine Saint-Aubain (1834) V 20.
 Alferne (1835) II 208, 209—215, 221, 223, 233, 241, 291. III 92. V 104, 105.
 Aprilsnarrene (1825) II 15—20, 28, 29, 63, 108, 221, 223, 224, 234. III 74, 75, 119. IV 275. V 52—55, 58, 60, 129, 161, 284.
 Bellman, som comisk Dithyrambiker (1844) V 302.
 C. Hauchs Svend Grathe (1842) III 52—54. V 121, 146, 153, 154, 216, 225.
 Cantate ved Universitetets aarlige Fest i Anledning af Reformationens Indførelse samt Rectorskiftet (1839) II 354. III 167. V 140, 187.
 Cantate ved Universitetets Sørgefest i Anledning af Kong Frederik den Sjettes Død (1840) II 353 f. III 1 f., 167. V 139, 140, 187.
 Kritik over Væringerne i Miklagaard (1827) III 303. V 214.
 Danmark, et malerisk Atlas (1842) III 59, 60, 61. V 155, 166, 186.
 Dansk og Tydsk (1843) III 69. V 158.
 De Danske i Paris (1833) II 62, 157—159, 160, 179, 199, 215 f., 221, 223, 233. IV 300. V 71, 90, 91, 102, 105.
 De poëseos dramaticæ genere hispanico, præsertim de Petro Calderone de la Barca (1817) I 61, 66, 69, 70, 71, 73, 79, 170. V 14, 33, 39 f., 40, 108.
 De Uadskillelige (1827) II 33, 35, 108, 160 f., 221, 223, 224, 233 f. V 59, 61, 91.
 Den 5te Marts 1828 (1828) II 68. V 73.
 Den otte og tyvende Januar (1826) II 13—15, 179, 221, 223, 234. V 50 f., 52, 97.
 Der Zufall (1825) I 170. II 12. V 45, 50.
 Det danske Flag til Prindsen af Nør (1849) III 200. V 194.
 Det nyere Dramas Opgave (1843) V 306.
 Digte, hidtil utrykte I 33—41, 52—56, 80—85. III 20 f.

- Don Juan (1812, udk. 1813) I 25, 50. V 7, 12.
- Dristig vovet halvt er vundet (1816) I 61, 77 f. V 14, 19, 89, 101, 141.
- Elverhøj (1828) II 43—45, 47—49, 50—53, 59, 60, 62, 80, 145, 221, 222, 223, 224, 225, 233, 291. III 9, 75. IV 198. V 58, 65, 66, 67 f., 71, 72, 268 f.
- Emilies Hjertebanken (1840) III 15.
- En Begivenhed (1859) V 301.
- En Collision (1859) IV 311. V 291.
- En Reiseerindring (1858) V 215, 280.
- En Sjæl efter Døden (1840) V 215.
- Et Eventyr i Rosenborg Have (1827) II 2, 20—22, 221, 223, 234. III 20 f. IV 242 f., 326 f. V 46, 55, 277.
- Et hundrede lyriske Digte af den danske Litteratur (1842) III 144. V 180.
- Et Par Ord angaaende de fortsatte Beskyldninger mod Syngespillet »Bruden« (1831) V 88.
- Fata Morgana (1838) II 292, 293, 295 f., 297, 301, 305, 308. III 12. V 124, 125, 127, 301.
- Foraar om Vinteren (1811, udk. 1819) I 24. V 6.
- Forlovelsen imellem Kronprindsesse Caroline og Prinds Ferdinand (1829) II 67, 68, 135.
- Formenlehre der dänischen Sprache (1823) I 116, 118, 120, 122, 133, 150, 151, 154, 170. II 273. V 28, 29, 30, 33, 39, 40, 119.
- Fortunatus und Fatalis (1824) V 45.
- Fragment af Göthes Faust (1832, udk. 1835) II 216. V 106.
- Gadeviser (1849) V 193, 215, 298.
- Groas Trylleqvad (1823) I 133, 134. V 33.
- Grundlinien zum System der Aesthetik als speculativer Wissenschaft (omkr. 1825) I 161, 162, 170. V 42.
- Grundtræk til Philosophiens Philosophie eller den speculative Logik (1831—32) II 250. V 112.
- Guldkorset (1836) II 260 f. V 109.
- Hveen (1846) III 121—123, 125, 126. V 172, 175, 184.
- Høstaftenen (1814) I 50. V 12.
- I Anledning af Festen paa Hveen (1846) III 143. V 176.
- Indlednings-Foredrag til det logiske Cursus (1834) II 205, 249(?), 309. V 103, 112, 119, 129.
- Intelligensblade (1842—44) III 50, 51 f., 54, 58, 68 f., 78, 185, 313. IV 10, 27. V 154—156.
- Julespøg og Nytaarsløier (1816) I 61, 64, 67. V 14, 15, 16, 28, 89, 101, 141, 193 f., 233.

- Kjøbenhavns flyvende Post (1827—37) II 26, 27, 32, 33, 37, 38, 39, 41, 85—90, 91 f., 93, 94, 95, 96, 187, 188—192, 200, 208, 209, 216 f., 241, 242, 243, 244, 249, 257 f., 274, 280, 352. III 29, 102, 303. IV 296, 359. V 59, 62, 63, 66, 76, 77, 113, 138, 162, 168, 284.
- Kjøbenhavns-Postens dobbelte Kors (1834) II 188—192. V 100.
- Kjøge Huuskors (1831) II 99, 102, 103, 105, 107, 108—111, 112, 125, 127, 144, 221, 223, 234. III 202. V 79, 80, 81, 82, 89.
- Kong Salomon og Jørgen Hattemager (1825) II 2, 3, 4 f., 6, 7, 9, 10, 12, 13, 16, 17, 28, 29, 159, 221, 223, 224, 234. V 46, 47, 48, 49, 50, 51, 58, 250.
- Kong Valdemar Atterdag (1829) II 68 f., 297, 313. III 8, 9. V 73, 125, 142.
- Kongens Fødselsdag (1845) III 114.
- Lindgreens Jubilæum (1838) II 293. V 123.
- Livet og Døden (1826) V 8.
- Marionetteater (1813) I 44, 45, 46 f., 50, 51. V 7, 12.
- Mathilde Martensen (1847) V 124.
- Nei (1836) II 258 f. III 9, 45. IV 186. V 112, 221, 228, 265.
- Nina (1823) I 105, 109, 114, 124 f., 126, 127 f., 130, 131, 134—137, 144, 145 f., 147, 154, 164. II 4, 36, 107, 183, 226. III 170. V 23, 25, 27, 31, 32, 33, 34, 38, 40, 43, 47, 62, 82, 98, 112, 188.
- Nogle Bemærkninger om de private Theatres Bevillinger (1860) IV 338, 346. V 225, 271, 300.
- Nordische Mythologie (1827) I 161, 167, 170. II 1, 21, 32. V 33, 42, 46, 55, 66.
- Novellefragment (1822) I 113. V 26.
- Nullernes Talværdi (1859) IV 311. V 291.
- Ny A-B-C-Bog (1817) IV 341.
- Nye Digte (1840) II 353. V 139.
- Nøddeknækkerne (1845) IV 338.
- Oehlenschlägers Rolf Krage (1829) II 58, 63—67. IV 359. V 69, 71 f.
- Om den menneskelige Frihed (1824) I 156, 158, 161, 162, 164 f., 167, 172, 173. II 1. IV 23. V 41, 42, 43, 46.
- Om den romantiske Tragedie af Hertz: Svend Dyrings Huus (1837) II 281. IV 359. V 118, 121.
- Om det materialistiske og det idealistiske Princip i Sproget (1827) V 44.
- Om Digter-Misundelse (1834). V 100.
- Om Malerkunsten (1838) V 306.
- Om Operaen og Syngespillet (1834) V 92.
- Om Vaudevillen som dramatisk Digtart (1826) II 31, 32. IV 22. V 56, 59, 88.
- Opvaagnelsen (1814) I 50. V 12.

- Perseus (1837—38) II 281, 282, 309. IV 359. V 127, 133, 191.
- Philosophie der Sprache (ca. 1825) I 170. V 44.
- Poetiske Skrifter I—VIII (1848—49) III 165 f., 175, 263, 266. IV 243.
V 205, 207.
- Polemik med Hauch (1830) IV 22. V 146, 228.
- Pottemager Walter (1813) I 50. III 113. V 12, 172.
- Poul Martin Møller (1838) II 300.
- Prindsesse Isabella (1829) II 70—78, 79, 80, 83, 84 f., 221, 222, 223, 234.
V 73, 74, 75, 198.
- Prolog til en Forestilling til Indtægt for Foreningen til forsømte Børns
Frelse (1845) III 114.
- Psyche (1817) I 64. II 35. V 14, 15, 61.
- Recensenten og Dyret (1826) II 22—25, 63, 108, 132, 216, 221, 223, 224,
234. III 194. IV 45, 95, 187, 194. V 51, 56 f., 88, 106.
- Recension over Hr. Dr. Rothes Treenigheds- og Forsoningslære (1837) II
273—280. V 119 f.
- Samlede Skrifter (1833—43) II 181, 203 f., 268, 272, 282, 308. III 21 f., 29,
73, 85, 175. V 97, 117.
- Seer jer i Speil (1830) II 125, 127, 136, 139, 144, 149, 221, 223, 231. V 80,
88, 107.
- Sophie Brahe (1846) III 118, 125. V 174, 175.
- Supplicanten (1829) II 58, 68, 221, 223, 234. V 70.
- Syvsoverdag (1840) III 7—11, 12, 14, 19 f., 43, 90, 92, 157. IV 305. V 73,
116, 125, 135, 142, 143, 289.
- Sølyst (1858) IV 301. V 287, 288.
- Thorvaldsen. Prolog (1844) III 144 f. V 180.
- Thorvaldsens Ankomst (1838) II 323. V 131.
- Til Adelaide (1819) V 27.
- Til Fru Frederikke Brun (1814) I 50.
- Til Lærken (1811, udk. 1819) I 24. V 6.
- Tycho Brahes Spaadom (1819) I 36 f., 43, 50, 76, 77 f., 164. III 121, 123,
125, 175—178. V 10, 11, 18, 34, 43, 65, 175, 176, 189, 299.
- Udsigt over den danske skjønne Litteratur (1831) III 47. IV 341. V 152.
- Ulla skal paa Bal (1845) III 86, 87, 89, 93, 115. V 164, 165.
- Urania (1844—46) III 85, 117 f., 120—124, 125, 135, 145, 339. V 163, 172,
175, 176, 222.
- Uranienborg (1814) I 50. V 12.
- Valgerda (1847) III 151, 153. V 182, 305.
- Ved Dispatchør Buntzens Død (1807) I 1. V 1.
- Zoologische Versuche (1819) I 89—97, 98, 99, 100 f., 105. V 21.

Økonomiske Forhold I 60, 70 f., 71 f., 74 f., 78 f., 86—88, 105, 108 f., 110—113, 136, 159 f., 163 f. II 26—30, 36 f., 45 f., 49, 54, 58, 83, 103, 109—111, 116, 202 f., 205, 219—229, 230—237, 239, 250 f., 252—256, 256 f., 295—297, 334—337, 342—347. III 12, 106 f., 205 f., 207, 212, 214, 218, 236—238. IV 215, 217, 222, 224, 233.

II. PERSONREGISTER

Registeret omfatter saavel Tekstbindene som Kommentarerne, med den Indskrænkning at kun Navne paa Personer, som omtales i eller som der hentydes til i Brevene, er medtaget. Dog er Forfattere, Oversættere og Komponister, der blot omtales i Kommentaren, medtaget, naar deres Værker er nævnt i Teksterne, ligesom Navne paa Brevskriverne og Adressaterne.

Åberg, svensk Kronofoged III 146.

Aaby, Jfr. I 5. V 3.

Aagaard, Holger Halling (1785—1866),
Ejer af Iselingen III 72, 96, 165. V
160, 186.

Aagaard, Michaela, Datter af Holger A.
V 186.

Abel? I 26. V 8.

Abrahams, Nicolai Christian Levin (1798
—1870), Professor i Fransk, Notarius
publicus III 269. V 101, 206, 302.

Abrahamson, Werner Hans Frederik
(1744—1812), Officer og Udgiver V 67.

Ackermann, Johann Andreas, tysk Køb-
mand, Frankrigs Konsul i Kiel I 116.
V 28.

Adler, Anna Marie, f. Høyer (1786—
1857), g. 1829 m. Johan Gunder A. II
345.

Adler, Jacob Georg Christian (1756—
1834), Superintendent i Slesvig-Hol-
sten, Orientalist I 41, 42, 43, 45. V 11.

Adler, Johan Gunder (1784—1852), Ka-
binetssekretær hos Christian VIII,
Medlem af Det kgl. Teaters Direktion
1839—49 II 68, 335, 337, 338, 339,
346, 347, 353, 355. III 24, 32, 76, 177,
193, 211, 214, 218. V 26, 73, 112, 130,
135, 136, 140, 162, 175.

Afzelius, Augusta, f. Nielsen (1822—
1902), Danserinde ved Det kgl. Teater
1839—51 V 212, 257.

Alba, Fernando Alvarez de Toledo (1508
—52), spansk Hertug og Feltherre I
106. V 24.

Albert (1819—61), Prins af Sachsen-
Koburg-Gotha, g. 1840 m. Dronning
Victoria af England IV 332.

Albert (Decombe), Ferdinand (1789—
1865), fransk Solodanser IV 181. V
264, 267.

Alberti, Christian Carl (1814—90), Over-
retsprokurator og Venstrepolitiker III
292. V 210.

Albrecht, Wilhelm Theodor (1822—71),
Skuespiller ved Det kgl. Teater 1845
—60 III 177.

Algreen-Ussing, Frederik (1838—69),
Personalhistoriker og Topograf, Søn
af Tage A.-U. II 259. V 114.

Algreen-Ussing, Tage (1797—1872), Po-
litiker og Jurist III 142, 143. V 180.

Alhem, parisisk Vinhandler I 149.

Alkibiades (ca. 450—404 f. Kr.), græsk
Feltherre III 161. V 185.

Alphonse o: Robert Alphonse Gautier,
fransk Forfatter V 109.

Altenstein, Karl Friherre v. Stein zum
(1770—1840), preussisk Kultusmini-
ster I 154, 161, 170. II 1. V 40, 42.

Aminoff, Ivar Feodor (1797—1855),
svensk Oberst III 249. V 203.

Ampère, Jean Jacques Antoine (1800—
64), fransk Litteraturhistoriker II 40.
V 64.

Anakreon (6. Aarh. f. Kr.), græsk Digter
I 9.

Ancelot, Arsène (1794—1854), fransk
Forfatter V 98, 99, 122, 147, 265.

Anckarström, Gustaviana Elisabet, f.

- Löwen (1764—1844), svensk, Enke efter Gustaf III's Morder III 179.
- Andersen, Birgitte, f. Olsen (1791—1875), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1806—38 I 134, 136 f. II 106. V 34, 81.
- Andersen, Clara (1826—95), Forfatterinde, Datter af Birgitte A. IV 281, 283, 286, 290, 291. V 285.
- Andersen, Hans Christian (1805—75), Digter II 159, 176—180, 181, 188, 282, 323, 325, 326, 327 f., 347 f. III 13, 15, 89, 90, 97 f., 102, 103, 114, 193, 194, 195, 197. V 55, 62, 63, 93, 96, 97, 100, 105, 114, 121, 128, 131, 132, 136, 144, 162, 165, 167, 168, 169, 172, 173, 184, 191, 192, 216, 305.
- Andersen, Henriette (1818—81), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1838—81 III 80. IV 343. V 163, 172, 301.
- Andersen, Johan Carl Friedrich (1788—1853), Kapelmusikus IV 60. V 236.
- Andræ, Carl Christopher Georg (1812—93), Politiker, Officer og Matematiker III 35. IV 212, 214. V 121, 125, 126, 128, 129, 133, 150, 151, 160, 235, 272.
- Andræ, Hansine, f. Schack (1817—98), g. 1842 m. C. C. G. A. III 72. V 125, 160.
- Angely, Louis (1787—1835), fransk Forfatter V 59.
- Anne, Théodore (1797—1869), fransk Forfatter V 94.
- Anseaume, Louis (1721—84), fransk Forfatter V 32.
- Apollodor, græsk Grammatiker (2. Aarh. f. Kr.) I 22.
- Arago, Dominique François (1786—1853), fransk Astronom, Fysiker og Politiker III 142. V 180.
- Arago, Etienne Vincent (1803—92), fransk Forfatter V 116.
- Arboe, Axeline Theresia, f. Hansen (1825—83), Datter af Peter H., g. 1850 m. H. P. A. IV 14.
- Arboe, Herman Peter (1815—83), Kapellan i Slingerup IV 14. V 226.
- Arentzen, Kristian (1823—99), Litteraturhistoriker, Forfatter og Pædagog III 255, 256. V 7, 204, 216.
- Ariosto, Lodovico (1474—1533), italiensk Digter I 58. IV 83.
- Aristophanes (ca. 445—385 f. Kr.), græsk Digter I 17. III 149. IV 305, 326. V 272.
- Aristoteles (384—322 f. Kr.), græsk Filosof I 68, 89, 93, 106. V 24, 27.
- Arkimedes (287—212 f. Kr.), græsk Matematiker III 142.
- Armand \circ : François Victor Armand d'Artois de Bournonville (1788—1867), fransk Forfatter V 59.
- Arndt, Ernst Moritz (1769—1860), tysk Digter I 107, 140. V 25, 182.
- Arnesen, Anton Ludvig (1808—60), juridisk Embedsmand, Forfatter, 1849 Kommitteret ved Det kgl. Teater II 349. III 204 f., 206, 207 f., 217 f., 222, 228, 231, 236, 241. IV 171. V 132, 138, 145, 195, 200, 201, 261, 272.
- Arnesen, Marie (1824—91), Lærerinde III 153. V 182.
- Auber, Daniel François Esprit (1782—1871), fransk Komponist III 81, 234. IV 66, 73. V 82, 98, 108, 110, 124, 191, 246.
- Augier, Émile (1820—89), fransk Forfatter V 271.
- August, Prins af Preussen (1779—1843) IV 235.
- Aumer, fransk Koreograf V 261.
- Aumont, Louis (1805—79), Maler II 38. V 62.
- Autenrieth, Johann Hermann Ferdinand (1772—1835), tysk Professor i Medicin I 30. V 9.
- Bacon, Francis (1561—1626), engelsk Filosof III 131.
- Baden, Torkel (1765—1849), Filolog II 47. V 66.
- Badon, Edmonde († 1849), fransk Forfatter V 106.
- Baggesen, August (1795—1865), Officer, Søn af Jens B. I 104, 117, 119, 142. IV 320. V 23, 28, 36, 293.

- Baggesen, Carl (1793—1873), reformert Præst, Søn af Jens B. I 104. IV 321. V 23, 293.
- Baggesen, Fanny, f. Reybaz (1774—1822), g. 1799 m. Jens B. I 103, 104.
- Baggesen, Jens (1764—1826), Digter I 4, 6, 49, 50, 80, 88, 98 f., 106, 107, 113, 122. II 3, 26, 96, 98, 100, 125. III 290, 328. IV 310 f., 320 f., 331. V 2, 14, 15, 21, 22, 23, 25, 26, 28, 37, 47, 57, 64, 77, 78, 92, 156, 219, 289, 293, 294, 297.
- Baggesen, Paul (1804—1822), Søn af Jens B. I 59, 102, 103. V 14, 22.
- Bang, Balthasar (1779—1856), Forfatter V 132.
- Bang, Christella Frederikke Louise (1815—60), Datter af Oluf Lundt B. IV 351. V 304.
- Bang, Fritz (Frederik Ludvig) (1816—75), Præst, Søn af Oluf Lundt B. III 162. V 185.
- Bang, Oluf (Ole) Lundt (1788—1877), Professor i Medicin ved Kbhvn.s Universitet I 32. III 70, 99, 103, 332. V 9, 151, 221, 304.
- Bang, Peter Georg (1797—1861), Jurist og Politiker, Kultusminister 1852 II 102, 300. III 139. V 80, 125, 179, 216, 218, 235, 250.
- Barrière, Théodore (1823—77), fransk Forfatter V 278.
- Barthélemy, parisisk Restauratør II 41.
- Bartholin, Rasmus (1625—98), Fysiker, Matematiker og Læge IV 242. V 277.
- Basse, Dorothea Cathrine, f. Hansen (1777—1847), g. 1812 m. Erhard Chr. B. I 49.
- Basse, Erhard Christian (1782—1865), Præst I 4, 7, 16, 49. V 2, 5.
- Batteux, Charles (1713—80), fransk Æstetiker II 23. V 56.
- Baudissin, Wolff Heinrich Friedrich Karl (1789—1878), Greve, Legationssekretær i Stockholm I 29. V 8 f.
- Bauer, Johan Daniel (1798—1880), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1813—38 II 33. V 60.
- Bawr, Alexandrine Sophie (1773—1860), fransk Forfatterinde V 110.
- Bayard, Jean François Alfred (1796—1853), fransk Forfatter V 63, 89, 114, 116, 117, 145.
- Beaumarchais, Pierre Augustin Caron de (1732—99), fransk Forfatter I 129. IV 9, 203. V 66, 76, 132.
- Bechstein, Johann Matthäus (1757—1822), tysk Zoolog I 20. V 6.
- Beck, Thomas, Foged paa Langeland I 35. V 10.
- Beckmann, Poul Frederik (1787—1821), Amtskirurg I 30. V 9.
- Beethoven, Ludwig van (1770—1827), tysk Komponist V 92.
- Bellini, Vincenzo (1801—35), italiensk Komponist V 133, 145, 246.
- Bellman, Carl Michael (1740—95), svensk Digter III 66, 86, 87, 89, 93, 115, 337, 338. V 68, 164, 222.
- Bennet, Karl Stefan (1800—78), svensk Landskabsmaler III 324. V 218.
- Bentzon, Niels Ludvig Christian (1780—1846), Præst I 123. V 30.
- Béranger, Pierre Jean de (1780—1857), fransk Digter II 352. III 198. V 25.
- Berger, Anna, f. Holck (1778—1835), g. 1803 m. Johan Erik v. B. I 118. II 41. V 29, 64.
- Berger, Johan Erik v. (1772—1833), Filosof og Professor i Astronomi ved Kiels Universitet I 116, 118, 141, 163. V 28, 64.
- Berggreen, Andreas Peter (1801—80), Komponist I 131. III 143. V 33, 180.
- Bergnehr, Leocadie, se Fossum, Leocadie.
- Beriot, Charles Auguste de (1802—70), belgisk Violinist IV 335. V 299.
- Bernard, François, fransk Forfatter V 116.
- Bernard, J. K. B. (1780—1850), tysk Journalist og Forfatter V 31.
- Berner, Gottlob (1823—1914), Fuldmægtig ved Det kgl. Teater 1849, Intendant smstds. 1866—76 III 239—241, IV 118, 122, 133, 134, 137, 197. V 200, 201, 250, 254, 255.

- Bernhardi, August Ferdinand (1770—1820), tysk Sprogforsker I 151. V 39.
- Berry, Hertuginde Marie Caroline Ferdinande Louise af (1798—1870), Datter af Kong Frans I af Neapel V 63.
- Berzelius, Jöns Jacob (1779—1848), svensk Kemiker III 10. V 143.
- Beskow, Bernhard v. (1796—1868), svensk Forfatter og Hofembedsmand V 103, 117, 203, 218, 219, 266.
- Beskow, Gustaf (1799—1890), svensk Grosserer, Broder til Bernhard v. B. III 326, 329. IV 18. V 218, 219.
- Beskow, Henrik (1802—86), svensk Ekspeditionsekretær, Broder til Bernhard v. B. III 326. IV 18. V 219.
- Beskow, Magdalena (Malin), f. af Wåhlberg (1790—1873), g. 1822 m. Bernhard v. B. II 204. III 248, 249, 325, 326, 327, 329, 330, 332, 333, 334. IV 18, 19, 33, 34, 175, 176, 189.
- Bessel, Friedrich Wilhelm (1784—1846), tysk Astronom III 140. V 179.
- Beyer, Elisa (1807—73), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1825—35, g. 1829 m. Redaktør Ove Thomsen I 133. V 33.
- Beyer, Sille (1803—61), Forfatterinde II 114 f., 310 f. IV 29. V 84, 106, 108, 129, 147, 184, 199, 226, 229, 246.
- Bidoulac, Emil, Oversætter V 116.
- Bielfeldt, H. C. T., kielsk Skomager I 132.
- Biilberg, Erik, Murermeister i Taarbæk II 300. V 121.
- Bille, Carl Steen Andersen (1828—98), Redaktør og Politiker V 201, 266.
- Bille-Brahe, Preben (1773—1857), Lensgreve, Godsejer III 129. V 177.
- Bing, H. I. og Søn, Boghandlerfirma III 97. V 166.
- Bing, Meyer Herman (1807—83), Boghandler III 173. V 188.
- Bion (3. Aarh. f. Kr.), græsk Digter I 9.
- Birch, Christian (1795—1868), tysk Forfatter I 162. V 43.
- Birch-Pfeiffer, Charlotte, f. Pfeiffer (1800—68), tysk Skuespillerinde og Forfatterinde, g. 1825 m. Christian Birch I 162. II 261. V 43, 115.
- Bissen, Herman Wilhelm (1798—1868), Billedhugger III 128. V 176, 178.
- Bjerring, Niels Christian (1804—71), Sproglærer, Forfatter V 61.
- Bjørnson, Bjørnstjerne (1832—1910), norsk Digter IV 237, 271 f., 349. V 217, 276, 279, 283, 303.
- Blainville, Henri Marie Ducrotay de (1777—1850), fransk Zoolog I 101. V 22.
- Blanchard, Nicolas François, fransk Luftskipper V 20.
- Blanchard, Md. († 1819), g. m. N. F. B. I 82. V 20.
- Blom, Gustav Vilhelm (1826—50), Officer V 181.
- Blumenhagen, Philipp Georg August Wilhelm (1781—1839), tysk Forfatter V 110.
- Boieldieu, François (1775—1834), fransk Komponist III 234. IV 66. V 84, 115.
- Bojesen, Ernst Frederik Christian (1803—64), Filolog og Pædagog III 24. V 90, 147.
- Bojesen, Maria, f. Weiss (1807—98), Institutbestyrerinde, Forfatterinde IV 316. V 292, 301.
- Bombelles, Ida (egl. Adelaide) de, f. Brun (1792—1857), Datter af Constantin og Friederike B., g. 1816 m. Louis Philippe de B. I 53. IV 269 f. V 12, 58, 282, 283.
- Bonde, Knut (1815—71), svensk Friherre, Direktør ved Stockholms kgl. Teater 1852—56 IV 70, 71.
- Boniface, J. Xavier (1798—1865) fransk Forfatter V 74.
- Borgaard, Carl (1799—1868), Forfatter, Direktør for Kristiania Teater 1851—63 III 16, 28, 42, 65. V 98, 109, 114, 116, 117, 123, 145, 148, 161, 165, 188, 255, 265.
- Bornemann, Cosmus (1806—77), Hofretsassessor V 215.
- Bornemann, Louise, f. Mathiesen (1814—40), g. 1839 m. Cosmus B. III 308. V 215.

- Bothe, Friedrich Heinrich (1771—1855), tysk Filolog I 22. V 6.
- Bouilly, Jean Nicolas (1763—1842), fransk Forfatter V 84, 92, 106.
- Bourgoing, Paul (1791—1864), fransk Legationssekretær i Danmark 1818—23 I 79. V 19.
- Bourke, Edmund (1761—1821), Greve, dansk Gesandt i London 1814—20, i Paris 1820—21 I 80, 102. V 19.
- Bourke, Maria Assunta Leonida, f. Butini (1764—1845), g. 1798 m. Edmund B. I 80. V 19.
- Bournonville, August (1805—79), Solodanser og Balletmester ved Det kgl. Teater II 58, 70, 83, 84, 85, 204, 246, 254, 262, 295, 301, 355. III 8, 19, 115, 182, 189 f., 193, 205, 223, 227, 234 f. IV 64, 89, 101—104, 108, 146, 147—149, 150—156, 180, 181, 191, 192, 260, V 22, 73, 75, 113, 115, 126, 154, 173, 189, 191, 207, 247, 248, 256, 257, 258, 261, 262, 267, 300.
- Bournonville, Charlotte (1832—1911), Operasangerinde ved Det kgl. Teater 1859—83, Datter af August B. IV 337. V 330.
- Bournonville, Helene, f. Håkansson (1809—95), g. 1830 m. August B. II 254. IV 108, 114. V 250, 300.
- Bouterwek, Friedrich (1765—1828), tysk Æstetiker II 23. V 56.
- Bowring, John (1792—1872), engelsk Filolog II 78. V 74.
- Boye, Caspar Johannes (1791—1853), Præst og Digter I 132. II 26, 68. V 33, 34, 53, 54, 57, 68, 69, 72, 92, 140.
- Brahe, Sophie (ca. 1556—1643), Søster til Tycho B. III 118. V 174, 175.
- Brahe, Tycho (1546—1601), Astronom III 122, 123, 125—130, 134—137, 139, 141, 142, 143, 144, 145, 160, 175, 299, 339 f. IV 240, 346. V 172, 174, 175, 176, 178, 179, 222.
- Brandis, Christian August (1790—1867), Professor ved Bonns Universitet, Søn af Joachim Dietrich B. I 28, 106, 107, 110. V 8, 24, 64.
- Brandis, Joachim Dietrich (1762—1845), Læge I 32, 33, 115, 118. II 10. V 8, 9 f., 27, 193.
- Brandis, Karl (1792—1832), Læge paa Føhr, Søn af Joachim Dietrich B. I 115. V 27.
- Brandis, Karoline, f. Hausmann (1793—1859), g. 1821 m. C. A. B. I 106.
- Brandis, Louis (1797—1854), Marineofficer, Søn af Joachim Dietrich B. I 115. II 26. V 27.
- Brazier, Nicolas (1783—1838), fransk Forfatter V 99, 109.
- Bredahl, Christian Hviid (1784—1860), Forfatter III 153 f., 163, 234. V 182 f., 184, 224.
- Bredsdorff, Jakob Hornemann (1790—1841), Naturvidenskabsmand og Sprogforsker I 17, 26, 28, 30, 33, 63, 119. V 5, 8, 15, 29.
- Brewster, David (1781—1868), skotsk Fysiker III 109. V 171.
- Briggs, Joseph William Claudi, Gæstgiver i Helsingør III 163. V 186.
- Brix, Jens Christensen (1780—1849), Sognepræst I 28, 33. V 8.
- Brodersen, Georg (1819—1908), Danser ved Det kgl. Teater 1830—71 IV 166. V 262.
- Brohan, Augustine (1824—93), fransk Skuespillerinde og Forfatterinde V 292.
- Brok, Eske (1560—1625), Rigsraad II 51.
- Brosbøll, Carl (1816—1900), Forfatter (Pseudonymet »Carit Etlare») III 71. V 159, 276.
- Brown, Robert (1773—1858), engelsk Botaniker I 138. V 35.
- Brulay o: Bruté de Nierville († 1834), fransk Forfatter V 88.
- Brummer, Friederich (1768—1836), Forlagsboghandler I 4, 6, 12, 24, 128, 134, 144. V 2.
- Brun, Carl (1784—1869), Kammerherre, Broder til Ida de Bombelles V 282.
- Brun, Constantin (1746—1836), Storkøbmand I 120. V 12.

- Brun, Constantin, (1826—68), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1850 IV 188. V 266.
- Brun, Friederike, f. Münter (1765—1835), Forfatterinde, g. 1783 m. Constantin B. I 50, 56, 69, 88, 114, 120. II 26, 61. III 54, 94, 170. IV 269. V 12, 13, 17, 19, 21, 29, 46, 57, 58, 70, 154, 166, 188.
- Brun, Ida, se Bombelles, Ida.
- Brun, Johannes (1831—90), norsk Skuespiller III 317, 318, 320, 325. V 217.
- Brun, Louise, f. Gulbrandsen (1831—66), norsk Skuespillerinde, g. 1851 m. Johannes B. III 317, 318, 320, 325. V 217.
- Brun, Michael Wallem (1819—91), Forfatter, Teaterdirektor III 253 f., 257, 261. V 195, 197, 288.
- Brunswick, se Lhérie, Léon.
- Bruun, Skuespiller ved Det kgl. Teater II 210. V 105.
- Bruun, Bolette, se Iürgensen, Bolette.
- Bruun, Catherina Dorothea, f. Wolff (1758—1817), Moder til Rasmus Emil B. I 41.
- Bruun, Eléonore Victoire, f. Doyet (1787—1847), g. m. Malthe Conrad B. I 148.
- Bruun, Malthe Conrad (1775—1826), Digter og Geograf I 148. V 38, 39.
- Bruun, Niels Thoroup (1778—1823), Forfatter, Oversætter ved Det kgl. Teater I 51, 56, 57. V 12, 31, 47, 69, 76, 92, 106, 108.
- Bruun, Rasmus Emil (1790—1819), Læge, Lektor ved Kbhvn.s Universitet I 31, 32, 58. V 2, 3, 7, 8, 10, 12, 13, 19, 20.
- Bruun, Thomas Christopher (1750—1834), Forfatter og Sproglærer I 15, 33, 51. V 5, 10.
- Brühl, Karl Moritz v. (1772—1837), tysk Teaterchef V 40.
- Brünnich, Boas (1768—1826), Bogtrykker I 77. V 19.
- Brøndsted, Peter Oluf (1780—1842), Arkæolog I 69, 133. II 39. V 16, 33, 63, 169.
- Buchwald, Johan Heinrich (1787—1876), Lektor i Kiel, Oversætter II 330. V 84.
- Bugge, Thomas (1740—1815), Professor i Astronomi ved Kbhvn.s Universitet I 6, 16, 18, 22, 23. V 3, 179.
- Bull, Adolph (1813—74), Kartograf III 203. V 194.
- Bull, Ole (1810—80), norsk Violinvirtuos III 293, 318. V 210, 217.
- Buntzen, Andreas (1781—1830), Groserer I 76, 87, 128, 144, 145. II 42. V 14, 18, 21, 32, 36, 37, 64, 130.
- Buntzen, Andreas (1811—80), Læge, Søn af Andreas B. den ældre V 292.
- Buntzen, Anine (1819—91), Datter af Andreas B. den ældre V 34.
- Buntzen, Bolette (1782—1809), Datter af Johan B. V 50.
- Buntzen, Camilla, f. du Puy (1790—1871), Datter af Edouard d. P., g. 1809 m. Andreas B. den ældre I 61, 72, 76, 115, 128, 134, 144, 145. II 42, 98. III 37. V 14 f., 17, 18, 32, 37, 64, 79, 130.
- Buntzen, Edouard (1809—85), Advokat, Søn af Andreas B. den ældre II 313. III 85. V 130, 163.
- Buntzen, Georg (1816—47), Læge, Søn af J. L. Heiberg(?) og Camilla B. I 115, 116, 118, 133. II 8, 61, 169. III 37, 85, 165. V 15, 27, 44, 71, 126, 163.
- Buntzen, Hanne (1778—1804), Datter af Johan B. V 50.
- Buntzen, Johan (1728—1807), Dispa-chør og Stadsmægler I 1, 4, 5, 6. V 1, 6.
- Buntzen, Marie (1812—90), Datter af Andreas B. den ældre V 34.
- Buntzen, Pauline (1813—52), Datter af Andreas B. den ældre V 34.
- Burchardi, Georg Christian (1795—1882), Professor i Jura ved Bonns Universitet 1821, ved Kiels Universitet 1822 ff. I 107, 169. V 24.
- Burman, Pieter (1668—1741), hollandsk Filolog II 160 f. V 91.
- Burman Becker, Johann Gottfried (1802—80), Apoteker II 160 f. V 91.

- Burt, Ernestine, f. Staffeldt, g. m. Johan Heiliger B. I 118. V 28.
- Busch, Gabriel Christoph Benjamin (1759—1823), tysk Præst I 12. V 5.
- Busck, Volkmar, (1812—93), Komponist V 194.
- Busk, Anna Marie (1789—1813), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1806—13 I 43. V 11.
- Buttmann, Philipp (1764—1829), tysk Filolog. I 22, 144. V 6.
- Bülow, Sophie Eleonore (Nelly), f. Selby (1785—1842), g. 1803 m. General Franz B. I 117. V 28.
- Byron, George Noel Gordon (1788—1824), engelsk Digter III 202.
- Bürou, tysk Sanger I 142. V 36.
- Bøgh, Erik (1822—99), Forfatter III 255, 256. IV 46.
- Bølling, Jørgen Andresen (1792—1862), Bibliotekar V 75.
- Caffarelli, Auguste (1766—1849), fransk General II 40. V 64.
- Caillat? II 41. V 64.
- Caillat, Madame II 41.
- Calderon, Pedro de la Barca (1600—81), spansk Digter I 58, 129, 132, 152, 170. II 240 f., 310—312. III 244. V 33, 108, 129, 202.
- Camille o: Camille Pillet, fransk Forfatter V 117.
- Capendu, Ernest (1826—68), fransk Forfatter V 278.
- Carl Adolph? IV 343. V 301.
- Carlsen, Christen Rasmus (1777—1818), Ejer af Gl. Køgegaard I 43. V 11.
- Carmouche, Pierre François Adolphe (1797—1868), fransk Forfatter V 94 98.
- Carnot, Lazare Nicolas Marguerite (1753—1823), fransk Statsmand I 106. V 24.
- Caroline, Arveprinsesse (1793—1881), Datter af Frederik VI, g. 1829 m. Arveprins Ferdinand II 135. V 48, 72.
- Caroline Amalie (1796—1881), Dronning, g. 1815 m. Christian VIII I 69, 112, 113. II 301. III 96, 97, 98, 100. V 17, 26, 140, 166.
- Carsten, se Karsten.
- Carstensen, ?, Broder til Georg C. III 58. V 155.
- Carstensen, Georg (1812—57), Bladudgiver, Stifter af »Tivoli« III 57. V 150, 154, 155, 156, 207.
- Casanova, Giovanni Jacopo di Seingalt (1725—98), italiensk Forfatter I 140.
- Cervantes, Miguel de (1547—1616), spansk Digter I 58.
- Chabot, Jules, fransk Forfatter V 117.
- Chalumeau de Verneuil, F. T. A., fransk Filolog I 150. V 39.
- Champagny, Jean Baptiste Nompère de (1756—1834), fransk Statsmand II 305. V 128.
- Chemnitz, Friedrich (1815—70), tysk Forfatter og Jurist V 185.
- Cherubini, Luigi (1760—1842), italiensk Komponist V 76, 106.
- Chievitz, Poul (1817—54), Forfatter IV 92. V 247, 267.
- Chiewitz, Elis (1784—1839), svensk Tegner V 222.
- Christen? I 2, 4, 7, 11, 18, 24, 51. V 2.
- Christensen, P., Datter af Hans C. I 8, 11, 24.
- Christensen, Christian Ferdinand (1805—83), Teatermaler ved Det kgl. Teater II 308, 309. III 224. V 129.
- Christensen, Hans († 1807), Hjulmand, Fader til Peder Hansen I 8. V 4.
- Christensen, Harald (1823—92), Sekretær i Kultusministeriet, 1856—57 Kommitteret ved Det kgl. Teater, 1858—59 Medlem af dets Direktion IV 171, 218 f., 220, 221, 250, 259, 268, 269, 271, 328. V 218, 238, 261, 272, 281, 282, 283.
- Christensen, Maren, f. Hansen, g. m. Hans C. I 8, 24.
- Christian IV (1577—1648), Konge II 44, 47, 51. III 83, 128, 129, 175. IV 244. V 176, 278.
- Christian VIII (1786—1848), Konge I 69, 73, 74, 110, 111, 112, 119, 120, 122, 144, 145. II 7, 251 f., 328, 353. III 8, 17, 44, 76, 77, 98, 128, 129, 130, 135,

- 136, 137, 160, 179 f., 206. IV 357. V 17, 26, 29, 110, 112, 135, 140, 142, 143, 158, 173, 178, 257, 289, 306.
- Christiani, Johann Wilhelm (1771—1838), Kasserer ved Enke- og Myndlingekassen i Kiel I 159. V 42.
- Christiani, Rudolph (1761—1841), Dr. theol., Pædagog III 171. V 188.
- Cicero, Marcus Tullius (106—43 f. Kr.), romersk Taler, Forfatter og Statsmand I 9. II 183. V 255.
- Cimarosa, Domenico (1749—1801), italiensk Komponist IV 66, 89. V 239, 246.
- Cinthie Damoreau, Laure (1801—63), fransk Sangerinde II 262. V 115.
- Clauren ☉: Karl Gottlob Samuel Heun (1771—1854), tysk Forfatter II 5. V 48.
- Clausen, Hans Andreas (1760—1831), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1793—1828, Regissør 1799—1827 I 124. V 31.
- Clausen, Henrik Georg (1759—1840), Stiftsprovst I 17. V 6.
- Clausen, Henrik Nicolai (1793—1877), Teolog og Politiker, Søn af H. G. C. I 17, 156, 158. III 288. V 5, 41, 165, 210.
- Clauswitz, Frederik (1790—1852), Legationssekretær i London, senere Notarius publicus I 80, 133. V 19.
- Colbiørnsen, Angélique (1798—1862), Hofdame hos Arveprinsesse Caroline, Datter af Chr. C. II 5. V 48.
- Collett, Camilla, f. Wergeland (1813—95), Forfatterinde, g. 1841 m. P. J. V 237 f., 244 f., 249.
- Collett, Holger (1807—70), kgl. Fuldmægtig, senere Kammerherre IV 85. V 245.
- Collett, Peter Jonas (1813—51), norsk Jurist IV 62. V 237.
- Collin, Edvard (1808—86), Departementschef, Etatsraad, Søn af Jonas C. II 267. V 100, 116, 117, 182, 183, 186, 301.
- Collin, Henriette, f. Thyberg (1813—94), g. 1836 m. Edvard C. III 174. V 116.
- Collin, Jonas (1776—1861), Finansdeputeret, Gehejmekonferensraad, Direktør for Det kgl. Teater 1821—29 og 1843—49 I 124. II 18, 24, 26, 33, 35, 267, 302, 306, 307, 313. III 19, 20, 66, 81, 105, 119, 135, 164, 205, 211, 214, 218, 220, 227, 228, 233, 260. IV 304, 363, 364. V 20, 46, 47, 58, 65, 75, 96, 97, 102, 115, 116, 117, 125, 127, 136, 143, 144, 156, 171, 175, 182, 184, 185, 187, 189, 191, 192, 194, 195, 196, 197, 242.
- Collin, Louise, se Lind, Louise.
- Collot d'Herbois, Jean Marie (1750—96), fransk Forfatter V 108.
- Columbus, Christofer (1446—1506), italiensk Opdagelsesrejsende IV 199.
- Constant, Benjamin (1767—1830), fransk Forfatter og Politiker I 121. V 30.
- Corday, Charlotte (1768—93), fransk Revolutionsheltinde III 316.
- Corneille, Pierre (1606—84), fransk Digter I 22. III 37.
- Correggio (1494—1534), italiensk Maler II 45.
- Courier, Paul Louis (1772—1825), fransk Forfatter I 121. V 30.
- Cousin, Victor (1792—1867), fransk Filosof I 121, 148. II 1, 39, 40 f. V 26, 64.
- Crelinger, Auguste, f. Düring (1795—1865), tysk Skuespillerinde II 261. V 114.
- Crelle, August Leopold (1780—1855), tysk Matematiker I 144. V 37.
- Crone, Hans Christian (1793—1861), Læge III 55. V 154.
- Cuvier, Georges (1769—1832), fransk Biolog I 88 f., 91, 94, 97, 148. V 21. D. H. K. I 30. V 9.
- D.-K. I 30. V 9.
- Dahl, Frederik Peter Jacob (1788—1864), Filolog og Pædagog I 26, 32. V 8.
- Dahl, Johan (1807—77), norsk Boghandler IV 100. V 249.
- Dahl, Johan Christian (1788—1857), norsk Landskabsmaler III 318. V 217.
- Dahlén, Johanne Caroline Elisabeth, f. Morthorst (1770—1845), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1784—1827 II 19. V 54.
- Dahlerup, Edvard (1812—82), Læge III 161, 332. IV 251, 351. V 185, 221, 304.

- Dalayrac, Nicolas (1753—1809), fransk Komponist V 31, 63.
- Dalhoff, Jørgen (1800—90), Guldsmed III 128. V 176.
- d'Ambrosio, Paul, neapolitansk Chargé d'affaires i Danmark 1816—21 I 76. V 18.
- d'Ancourt, Florent (1661—1725), fransk Forfatter V 277.
- Danefærd, Jakob (ca. 1630—76), Officer III 83.
- Dannemand, Frederikke, (egl. Bente Rafsted) (1790—1862), Grevinde, Frederik VI's Elskerinde V 91.
- Danner, Louise (1815—74), Grevinde, g. 1850 m. Frederik VII IV 333. V 224, 230, 296, 298.
- Dante, Alighieri (1265—1321), italiensk Digter III 76, 77. IV 305. V 23.
- Danton, Georges Jacques (1759—94), fransk Revolutionær IV 293.
- David, C. Nathan (1793—1874), Politiker og Nationaløkonom II 59, 61, 86, 88, 89, 90, 94, 95, 241, 352. III 297. V 47, 70, 71, 76, 77, 108, 140, 212.
- David, Georgine Noline, f. Bramsen (1811—90), g. 1831 m. C. Nathan D. II 356.
- Davidson, Jacob (1813—91), Redaktør af »Flyveposten«, Forfatter IV 237, 330, 346. V 276, 297, 302.
- de Cey : Arsène François Chaize de Cahagne (1803—87), fransk Forfatter V 138.
- Décomberousse, François Isaac Hyacinthe (1786—1856), fransk Forfatter V 110, 122, 265.
- de Forges : Philippe Auguste Pitaud (1805—81), fransk Forfatter V 116.
- Degen, Carl Ferdinand (1766—1825), Professor i Matematik ved Khbvn.s Universitet I 64, 69. V 16.
- Deichmann, Jacob (1788—1853), Forlagsboghandler I 124. II 244. V 109.
- Delavigne, Casimir (1793—1843), fransk Forfatter I 146 f. II 124. V 59, 60, 61, 73, 88.
- Delbanco, Vilhelm (1815—80), Prokurator IV 47. V 233.
- Delestre-Poirson, Charles Gaspard (1790—1859), fransk Forfatter V 87.
- Delong, Albert Herman Peter Gabriel (1797—1865), Baron, dansk Generalkonsul i Paris IV 191, 192. V 151, 264, 267.
- Dennery : Adolphe Philippe (1811—99), fransk Forfatter V 164, 188.
- Dérancourt, Désirée (ca. 1800—?), fransk Sangerinde III 104. V 169.
- Desnoyer, Louis François Charles (1806—58), fransk Forfatter V 99.
- Desvergers : Armand Chapeau, fransk Forfatter V 63, 88, 99, 109, 116.
- Devorme : Augustin Jules de Wailly (1806—66), fransk Forfatter V 116.
- Dichmann, Frederik Christian (1788—1847), Søofficer II 15. V 52.
- Diebitsch Zabalkanskij, Ivan (1785—1831), russisk General II 101. V 80.
- Dirckinck(-Holmfeld), Ulysses (1801—77), Søofficer V 86.
- Dockum, Carl Edvard van (1804—93), Søofficer II 38. V 63.
- Dohna, Wilhelm Heinrich Maximilian (1773—1845), tysk Greve, preussisk Gesandt i Danmark I 80. V 19.
- Donizetti, Gaetano (1797—1848), italiensk Komponist V 145, 246.
- Donner, Conrad H. (1774—1854), Købmand i Altona I 111. V 26.
- Dorph, Frederikke, f. Aagaard, Datter af Holger A. V 186.
- Dorph, Niels Vinding (1783—1858), Rektor ved Horsens Statsskole 1829—33, Oversætter, Direktør for Det kgl. Teater 1856—57 IV 217 f., 220, 221, 224, 231, 246, 250, 268. V 195, 272 f., 273, 278, 279, 281.
- Dorthea? I 4.
- Dorus, Julie Aimée Joseph (1805—96), fransk Sangerinde II 262. V 115.
- Drewsen, Adolph (1803—85), Assessor, senere Justitiarius i Kriminal- og Politiretten i Khbvn. II 300, 345. III 162. IV 76. V 125, 136, 185, 208.

- Drewsen, Henriette (1802—38), g. 1825 m. Proprietær Aron David II 11. V 50.
- Drewsen, Ingeborg, f. Collin (1804—77), Datter af Jonas Collin, g. 1826 m. Adolph D. II 346, 347. III 162. IV 76, 81. V 136, 185, 208.
- Drewsen, Johan Christian (1777—1851), Industridrivende, Politiker I 124. II 11.
- Dreyer, Mariquita, Datter af den danske Gesandt i Madrid og Paris C. V. D. I 53(?), 80, 116. V 13.
- Dreyer, Sophie (1797—1870), Datter af den danske Gesandt i Madrid og Paris C. V. D. I 53(?), 80, 120. V 13.
- Dubois, Madame I 149. V 39.
- Ducange, Victor Henri Joseph (1783—1833), fransk Forfatter V 99.
- Due, Frederik Gottschalk Haxthausen (1796—1873), norsk Statsminister i Stockholm. III 324. V 218, 220.
- Dumanoir, Philippe François Pinel (1806—65), fransk Forfatter V 98, 117, 118, 164, 188, 279.
- Dumas d. y., Alexandre (1824—95), fransk Forfatter IV 274.
- Dumersan, Théophile Marion (1780—1849), fransk Forfatter V 99.
- Dumont, Maria Catharina, f. Østerbye, g. m. Blomsterfabrikant François D. I 141. V 35.
- Dunker, Bernhard (1809—70), norsk Advokat IV 86. V 245.
- Duntzfeldt, Christian Wilhelm (1762—1809), Storkøbmand IV 41. V 232.
- Dupeutey, Désiré Charles (1798—1865), fransk Forfatter V 99, 109.
- Dupin, Jean Henri (1787—1887), fransk Forfatter V 88, 101.
- Duport, Paul (1798—1866), fransk Forfatter V 87, 99, 116, 188.
- du Puy, Édouard (ca. 1770—1822), Komponist og Operasanger I 76. IV 66. V 18, 52 f., 129, 266.
- Duval, Alexandre (1767—1842), fransk Forfatter IV 283. V 106.
- Duvancel, Sophie, fransk? I 148. V 39.
- Duvert, Félix Auguste (1795—1876), fransk Forfatter V 88.
- Duveyrier, Charles (1803—66), fransk Forfatter, Broder til Mélesville V 201.
- Dürer, Albrecht (1471—1528), tysk Kunstner IV 335.
- Döring, D., tysk Medicinalraad II 342 f., 344, 345, 346. V 136.
- Döring, Friedrich Wilhelm (1756—1837), tysk Filolog I 22. V 6.
- Eberhard, Johann August (1739—1809), tysk Filosof II 56. V 69.
- Eckardt, Lauritz Andreas (1829—89), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1850—76 III 277. V 208.
- Eckermann, Jakob Christoph Rudolf (1754—1837), Professor i Teologi ved Kiels Universitet I 158. V 41.
- Eenholm, Lorentz Peter (1780—1841), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1802—40 I 124, 146. II 14. V 31.
- Ehrenholdt, A. I., Kommissionær IV 302.
- Ehrenreich, Carl Ludvig (1807—74,) Sognepræst til Vaabensted III 288. V 210.
- Ehrenreich, Johanne Marie, f. Stolpe (1810—?), g. 1833 m. Carl Ludvig E. III 288.
- Eichel, Holga, f. Aagaard (1822—75), Datter af Holger A., g. m. Fideikommissbesidder Caspar Georg Bartholin E. V 186.
- Eidrup, Marie, Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1849 III 274. V 208.
- Eisen, Anne Petrine, f. Flindt (1803—61), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1821—39 I 137, 146. V 34, 37.
- Ekdahl, Nils Johan (1799—1870), svensk Præst og Historiker III 145, 328. V 181, 219.
- Elberling, Carl Wilhelm (1800—70), Rektor V 74.
- Elmquist, Adolph Frederik (1788—1868), Bladudgiver og Bogtrykker I 124. V 110.
- Empis, Adolphe Dominique Florent Joseph (1795—1868), fransk Forfatter II 283, 284. V 94, 122.

- Engelstoft, Laurits (1774—1851), Professor i Historie ved Kbhvn.s Universitet I 65, 69. V 16.
- Ephraim, Veitel Heine († 1775), tysk-jødisk Finansmand II 6. V 48.
- Epiktet (ca. 50—ca. 130), romersk Filosof I 3, 4, 9.
- Epikur (341—270 f. Kr.), græsk Filosof I 48.
- Erfurdt, Karl Gottlob August (1780—1813), tysk Filolog I 22. V 6.
- Ernesti, Johann August (1707—81), tysk Filolog og Teolog I 9.
- Erslew, Thomas Hansen (1803—70), Litterær- og Personalhistoriker IV 236. V 143.
- Estrup, Hector Frederik Janson (1794—1846), Historiker I 83. V 20, 185.
- Etlar, Carit, se Brosbøll, Carl.
- Eugenie (1830—89), svensk Prinsesse, Datter af Oscar I III 333, 334. V 220.
- Ewald, Johannes (1743—81), Digter I 114. II 125, 269. III 90, 92, 94, 95, 170. V 47, 66, 135, 165.
- Ewerlöf, Frans Anton (1799—1883), svensk Generalkonsul i København, Forfatter II 304, 305. V 127.
- Faaborg, Christian (1811—57), Operasanger ved Det kgl. Teater 1835—51 III 255. V 204.
- Faber, Frederik (1796—1828), Auditor I 63. V 15.
- Faber, Peter (1810—77), Telegrafdirektør, Forfatter IV 335. V 195.
- Fagan, Christophe Barthélemy (1702—55), fransk Forfatter V 60, 164.
- Falcon, Marie Cornélie (1812—97), fransk Operasangerinde II 262. V 115.
- Falsen, Jørgen Conrad (1785—1849), Søofficer I 82. V 20.
- Favart, Charles Simon (1710—92), fransk Forfatter V 60, 164.
- Faxe, Jacob (1730—90), svensk Provst III 145. V 181.
- Faxe, Vilhelm (1767—1854), svensk Biskop, Søn af Jacob F. V 180.
- Fay, Léontine (1810—76), fransk Skuespillerinde, g. Volnys I 149. II 39, 263. V 39, 114, 115.
- Fenger, Carl Emil (1814—84), Læge og Politiker IV 311. V 212, 292.
- Ferdinand, Arveprins (1792—1863) II 135. III 292. V 72, 210.
- Ferdinand V, den Katolske (1452—1516), Konge af Aragonien II 241.
- Ferronnays, Auguste Pierre Marie de la (1777—1842), fransk Politiker, Gesandt i Danmark 1817—19 I 79. V 19.
- Ferslev, Christian (1817—83), Operasanger ved Det kgl. Teater 1837—83 IV 106, 132, 133, 135, 136, 138, 139, 150. V 238, 250.
- Férussac, André (1745—1815), fransk Zoolog I 101. V 22.
- Feruzzi, tysk Musikerfamilie II 13. V 51.
- Feuillet, Octave (1821—90), fransk Forfatter IV 317, 341.
- Fibiger, Adolph (1813—41), Officer, Broder til Mathilde F. III 278. V 209.
- Fibiger, Amalie, f. Nielsen (1796—1868), g. 1821 m. Jacob Scavenius F. IV 248, 249. V 279.
- Fibiger, Axel (1815—82) Officer, Broder til Mathilde F. V 214.
- Fibiger, Ilia (1817—67), Forfatterinde, Søster til Mathilde F. V 211, 300.
- Fibiger, Jacob Scavenius (1793—1861), Generalmajor IV 248, 249. V 279.
- Fibiger, Mathilde (1830—72), Forfatterinde III 294, 306—308. V 209, 210, 211, 278.
- Fibiger, Peder Grib (1784—1833), Filolog og Pædagog I 124. V 31.
- Fichte, Johann Gottlieb (1762—1814), tysk Filosof II 97, 278. V 78, 120.
- Fioravanti, Valentino (1764—1837), italiensk Komponist IV 178. V 89.
- Fleischer, Jfr. I 5. V 3.
- Fleischer, Claus(?), († 1822), cand. pharm. I 5. V 3.
- Flinch, Alfred (1840—1910), Litterat og Oversætter V 87.
- Flor, Christian (1792—1875), Pædagog og Politiker, Lektor i Kiel 1826—45 III 106 f. V 171.

- Foersom, Christen (1794—1850), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1821—50 II 14. III 9, 79. IV 202, 364. V 51, 61, 81, 94, 143.
- Foersom, Peter (1777—1817), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1798—1817, Oversætter IV 126, 275, 276, 277, 278. V 284.
- Fogtmann, Nikolai (1788—1851), Teolog I 33. V 10.
- Forcellini, Egidio (1688—1768), italiensk Filolog III 118.
- Forstner, Karl Albert Magnus v., tysk Baron I 143. V 37.
- Fossum, Carl Edvard (1829—90), Lysestøber, senere Toldassistent IV 211. V 272.
- Fossum, Leocadie, f. Bergnehr (1826—1919), Operasangerinde ved Det kgl. Teater 1845—66, g. 1° 1852 m. Carl Edvard F., 2° 1861 m. Syngemester Carl Ludvig Gerlach III 194, 234. IV 32, 35, 67, 88, 176, 177, 194, 211 f. V 192, 246, 264, 268.
- Foster, Augustus John (1780—1848), engelsk Gesandt i Danmark I 88. V 21.
- Foucher, Paul (1810—75), fransk Forfatter V 116, 123.
- Francis o: Marie François Denis Le Roy d'Allarde (1778—ca. 1840), fransk Forfatter V 59.
- Francoeur, Louis Benjamin (1773—1849), fransk Matematiker III 155. V 183.
- Frankenau, Rasmus (1767—1814), Læge, Digter I 82. V 20.
- Franselse, v. (?) I 120.
- Frederik III (1609—70), Konge III 82, 83.
- Frederik VI (1768—1839), Konge I 40, 77, 126, 132, 136, 144. II 3, 15, 44, 46, 49, 67, 68, 70, 79, 80, 81, 83, 84, 85, 86, 90, 91, 112, 131, 134, 135, 138, 139, 140 f., 142, 143, 155 f., 157, 158, 161, 165, 195, 228, 239, 243, 251, 255, 289, 291, 292, 297, 305, 308, 313, 314, 320, 322, 328, 335, 344, 345, 346, 349, 354, 356. III 139, 167, 175, 334. IV 41, 233. V 1, 19, 52, 62, 72, 73, 80, 89, 91, 117, 135, 136, 139, 140, 179.
- Frederik VII (1808—63), Konge II 42 43. III 129, 175, 176, 178, 201, 215 218, 221, 229, 230 f., 240, 241, 308, 321, 328. IV 17, 72 f., 119, 149, 174, 204, 205, 259, 271. V 148, 149, 189, 197, 224, 227, 238, 240, 260.
- Frederik (1800—65), Prins af Nør III 198, 200. V 194.
- Frederik den Store (1712—86), Konge af Preussen II 186. V 48.
- Fredstrup, Axel (1830—94), Danser ved Det kgl. Teater 1855—76 IV 166. V 261 f.
- Fredstrup, Hans Carl Jørgen (1784—1859), Danser 1799—1852, Balletregissør ved Det kgl. Teater III 20. V 146.
- Freytag, Gustav (1816—95), tysk Forfatter V 188.
- Friderichsen, Henriette, f. Borch (1792—1860), g. 1818 m. Prokurator Friderich F. V 130, 305.
- Friedrich Wilhelm IV (1795—1861), Konge af Preussen III 198.
- Frydendahl, Jørgen Peter (1766—1836), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1786—92, 1795—1835 I 135. II 13. IV 242. V 34, 82, 88.
- Frøhlich, Johannes Frederik (1806—60), Komponist, Koncertmester ved Det kgl. Teater III 28, 174, 202 f. V 148, 187.
- Funck, Peter (ca. 1788—1859), Koncertmester ved Det kgl. Teater II 216. V 106.
- Funck, Poul (1790—1837), Danser ved Det kgl. Teater 1798—1837 II 84, 213. V 75, 105.
- Funck, Wilhelm Erik (1824—?), Danser ved Det kgl. Teater 1844—62, Søn af Poul F. III 242. IV 166, 181, 187. V 201, 261, 264.
- Gaglianiani, parisisk Læseselskab II 38.
- Galeotti, Vincenzo (1733—1816), Solodanser og Balletmester ved Det kgl. Teater 1775—1816 II 15. V 52.

- Gans, Eduard (1798—1839), tysk Retslærd II 1, 31. V 42.
- Gardthausen, Gustav Waldemar (1807—72), slesvig-holstensk Præst og Forfatter II 355. V 140.
- Garrick, David (1717—79), engelsk Skuespiller IV 11. V 225.
- Gaspari, Adam Christian (1752—1830), tysk Geograf og Historiker I 9.
- Geismar, Frederik Kaspar (1783—1848), russisk General II 101. V 80.
- Gellert, Christian Fürchtegott (1715—69), tysk Forfatter IV 252.
- Gensichen, Rosalie, g. m. T. G. I 115, 116, 118, 134. V 27.
- Gensichen, Timotheus, tysk Teolog, Lærer ved Christianis Institut i Kbhvn. I 116, 118, 134. V 27.
- Gentz, Friedrich v. (1764—1832), tysk Politiker og Forfatter I 107. V 25.
- Gerson, Julius Christian (1811—94), Forfatter V 194.
- Gierlew, Andreas Christian (1774—1845), Generalkonsul II 42, 100. V 64, 78.
- Girardin, Delphine de (1804—55), fransk Forfatterinde IV 288.
- Giødesen, Petra (Petrine) (1840—?), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater IV 35, 36.
- Gluck, Christoph Willibald (1714—87), tysk Komponist I 141.
- Glückstad, Andreas Melchior (1829—65), Litterat V 249, 286.
- Gläser, Franz (1798—1861), bøhmisk Komponist, Kapelmester ved Det kgl. Teater 1842—61 III 176, 181, 206. IV 20, 66, 318, 319. V 169, 189, 239.
- Goethe, Johann Wolfgang v. (1749—1832), tysk Digter I 23, 166. II 67, 97, 165, 261, 269, 299. III 25, 53, 54, 104, 107, 108, 109, 121, 166, 288, 290, 311. IV 235, 241, 270, 275, 295, 296, 305, 309, 317. V 93, 105, 106, 114, 118, 147, 158, 167, 171, 175, 194, 209, 215, 231, 240, 275, 282, 284, 289, 299.
- Goldoni, Carlo (1707—93), italiensk Forfatter IV 237. V 276.
- Goldschmidt, Meir Aron (1819—87), Forfatter III 232. IV 272. V 199, 276, 283.
- Goldsmith, Oliver (1728—74), engelsk Forfatter V 265.
- Grahn, Lucile (1819—1907), Danserinde ved Det kgl. Teater 1829—39 II 254. IV 152. V 112 f., 258.
- Grégoire, Henri (1750—1831), fransk Biskop I 116, 121, 149. II 38. V 28, 62.
- Gregorius XIII (1502—85), romersk Pave II 8.
- Grétry, André Erneste Modeste (1741—1813), belgisk Komponist V 53, 72.
- Gries, Johann Diedrich (1775—1842), tysk Oversætter I 58, 132. II 240. V 13, 108.
- Griffenfeldt, Peder (1635—99), Rigskansler III 135, 141.
- Grillparzer, Franz (1791—1872), østrigsk Digter II 32. III 75. V 59.
- Grisar, Albert (1808—69), belgisk Komponist V 116, 123.
- Grundtvig, Nicolai Frederik Severin (1783—1872), Præst og Digter II 99, 323. V 44, 74, 79, 131, 181.
- Grønland, Peter (1761—1825), Musiker II 53. V 68.
- Guingand, ? Franskmand I 83. V 20.
- Guizot, François Pierre Guillaume (1787—1874), fransk Statsmand og Historiker II 39, 40. V 64.
- Gundersen, Gunder Emanuel (1817—90), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1841—76 III 79. IV 90, 202, 331, 364. V 163.
- Gustav III (1746—92), svensk Konge III 179.
- Gustav (1827—52), svensk Prins, Søn af Oscar I, III 328, 334. IV 34. V 219, 220.
- Gutzkow, Karl (1811—78), tysk Forfatter III 35, 162. V 151.
- Gyllembourg-Ehrensward, Carl Fredrik (1767—1815), svensk Baron, landøkonomisk Forfatter I 4, 5, 6, 11, 18, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 42, 44, 49, 51, 57, 60, 87. V 1, 3, 8, 13, 15, 18, 37, 50.
- Gyllembourg, Thomasine, f. Buntzen (1773—1856), Forfatterinde, g. 1° 1790

- m. P. A. Heiberg, 2° 1801 m. Carl Fredrik G. I 1, 4, 5, 6, 10, 11, 13, 18, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 42, 43, 44, 45, 51, 56, 58, 59, 60, 62, 75, 76, 98, 108, 114, 115, 116, 117, 118, 120, 124, 126, 128, 130, 132, 133, 135, 136, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 148, 149, 150, 155, 158, 167, 171, 172, 174. II 5, 6, 7 f., 10, 11, 12, 26, 27, 38, 41, 42, 52, 59, 60, 61, 78, 91, 92 f., 98, 100, 101, 112, 160, 169, 170, 180 f., 196, 242, 249, 263, 283, 288, 293, 294, 295, 302, 303, 307, 347, 355. III 15, 37, 52, 65, 73, 74, 78, 85, 86, 96, 97, 104, 122, 123, 132 f., 134, 163, 165, 166, 196, 200, 224, 248, 264, 273, 276, 295, 325, 330, 333, 334. IV 13, 14, 25, 29, 33, 54, 55, 61 f., 64, 86, 176, 189, 190, 191, 203, 228, 232, 236, 239, 249. V 1, 2, 3, 8, 9, 13, 14, 15, 18, 21, 27, 28, 31, 33, 36, 44, 48, 50, 64, 69, 70, 79, 80, 81, 82, 85, 93, 95, 104, 115, 120, 124, 126, 137, 177, 235, 237, 274, 276, 277.
- Gyllenborg, Fredrik (1767—1829), svensk Justitiatstatssminister V 18.
- Gyllenborg, Henning Adolph (1765—1826), svensk Greve, Publicist I 144. II 318. V 37, 131.
- Gyllenborg, Sofia Gustava (1801—41), Datter af Henning Adolf G. II 318. V 131.
- Güntelberg, Carl (1791—1842), Forfatter I 124. V 31, 68, 110, 124.
- Günther, F. C. (1792—1853), Maskinmester ved Det kgl. Teater III 224. V 198, 226.
- Gärtner, Joseph (1732—91), tysk Botaniker og Anatom, eller: Karl Friedrich v. (1772—1850), dennes Søn, tysk Botaniker I 100. V 22.
- Haack, Wilhelm (1787—1821), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1810—21 I 125. V 31.
- Haagen, Christian Wilhelm (1792—1871), Prokurator II 353. V 139.
- Hackländer, Friedrich Wilhelm v. (1816—77), tysk Forfatter V 231.
- Hage, Alfred (1803—72), Handelsmand og Politiker IV 48. V 233.
- Hage, Jens Friedenreich (1752—1831), Kommerceintendant I 75. V 18.
- Hage, Johannes (1800—37), Redaktør II 241. V 108.
- Hagn, Charlotte v. (1809—91), tysk Skuespillerinde II 261. V 114.
- Hald, Peter Tetens (1802—64), Præst og Forfatter V 78.
- Halévy, Fromental (1799—1862), fransk Komponist V 115, 145.
- Hall, Augusta Maria, f. Brøndsted (1816—91), Datter af P. O. B., g. 1837 m. C. C. H. V 169.
- Hall, Carl Christian (1812—88), Overauditor, 1854—59 Kultusminister III 85, 104, 292. IV 142, 165, 166, 181, 211, 227, 228, 262, 285, 292, 349. V 160, 163, 169, 210, 212, 238, 239, 250, 256, 270, 281, 298, 304.
- Haller, Karl Ludwig v. (1768—1854), schweizisk Forfatter I 107. V 25.
- Halm, Friedrich (egl. Eligius Franz Joseph v. Münch-Bellinghausen), (1806—71), østrigsk Forfatter III 65. V 157.
- Hambro, Joseph (1780—1848), Bankier II 101, 345. V 80, 136.
- Hammarsköld, Lorenzo (1785—1827), svensk Forfatter I 27, 28. V 8.
- Hammeleff, Johanne (Hanne) Marie (1780—1845) I 97. V 21.
- Hammerich, Anna Mathea, f. Aagaard 186. (1820—1904), g. 1841 m. Martin H. V 186.
- Hammerich, Martin (1811—81), Skolebestyrer IV 349. V 186, 303.
- Hansen, Alma Augusta Marie Heibergine, Datter af H. A. H. III 264. IV 203, 295, 306, 322. V 271.
- Hansen, August Edvard (1820—74), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1838—47 III 177.
- Hansen, Augusta Petrea Henriette, f. Bredal (1817—43), g. m. Hans Anders H. III 73. V 163.
- Hansen, Bertel, (1808—?), Søn af Peder H., Bankembedsmand IV 14. V 226.
- Hansen, E., Jomfru, Skuespillerinde ved Det kgl. Teater IV 35, 36, 38, 42. V 231.

- Hansen, Erhardine, f. Rantzau (1815—93), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1833—61. III 11, 80, 113. IV 21. V 143, 163, 228.
- Hansen, Frantz Johannes (1810—52), Forfatter II 348. V 137, 276.
- Hansen, Hans Anders (1818—72), Skolelærer i Kastrup ved Vordingborg V 118, 127, 128, 144, 160, 163, 186, 270, 271, 279.
- Hansen, Jens Olaus (1795—1854), Departementschef i Kultusministeriet III 224. V 198.
- Hansen, Johan Ditlev Liebenberg (1789—1823), Kirurg I 29. V 8.
- Hansen, Johan Ludvig (1857—?), Søn af H. A. H. IV 249 f., 273, 306, 322, 325. V 279.
- Hansen, Johanne Elisabeth Dorothea, f. Mangor (1824—?), g. 1848 m. Hans Anders H. III 166, 196, 197, 264, 295. IV 203, 249, 250, 273, 306, 322, 325, 340. V 186.
- Hansen, Johanne Louise, Datter af H. A. H. IV 339.
- Hansen, Josephine, Skuespillerinde ved Det kgl. Teater IV 21.
- Hansen, Jørgen Christian (1812—80), Skuespiller og Sanger ved Det kgl. Teater 1832—75 IV 75, 177, 243. V 94, 238, 241, 264, 277.
- Hansen, L., Kontrollør ved Det kgl. Teater III 312 f.
- Hansen, Laurits Christian (1822—1907), Provst, Søn af Peder H. IV 14. V 226.
- Hansen, Maria Nicoline, f. Schow (1789—1871), g. 1807 m. Peder H. I 11, 18, 24, 51. II 105. IV 14, 232. V 3, 291.
- Hansen, Maurits (1794—1842), norsk Forfatter IV 62. V 237.
- Hansen, Niels Peter (1809—56), Præst, Søn af Peder H. IV 14. V 226.
- Hansen, Peder (1773—1859), Præst I 8, 10, 13. IV 311. V 1, 2, 3, 4, 6, 80 f., 226, 275, 291.
- Hansen, Thora Kamilla Nathalia Adelaide, Datter af H. A. H. IV 322.
- Hansson, Christian Rasmus (1807—72), norsk Sørenskriver III 320. V 217.
- Hardenberg, Carl August v. (1750—1822), preussisk Statsmand I 120. V 29.
- Hargens, Christian Friedrich (1773—1829), Læge i Kiel I 118. V 29.
- Harms, Claus (1778—1855), tysk Præst i Kiel I 174. V 45.
- Harris, James (1709—80), engelsk Sprogforsker I 151. V 39.
- Hartmann, Emil (1836—98), Komponist, Søn af J. P. E. H. IV 333 f. V 298.
- Hartmann, Johan Peter Emilius (1805—1900), Komponist II 266. III 7 f., 143, 193, 333 f. IV 357(?). V 116, 126, 140, 142, 148, 167, 192, 298, 306.
- Hartnack, Adam Frederik (1817—?), Lærer i Stege V 214.
- Hass, Joseph Ehlert (1780—1860), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1808—44 II 79. V 34, 74.
- Hassing, Morten Mortensen (1813—63), Læge IV 351. V 304.
- Hassing, Olivia, f. Bang (1829—1908), Datter af Oluf Lundt B., g. 1852 m. M. M. H. IV 351. V 304.
- Hauch, Adam Wilhelm (1755—1838), Overhofmarskal, Chef for Det kgl. Teater 1794—98 og 1801—11 IV 41. V 127.
- Hauch, Carsten (1790—1872), Digter, Direktør for Det kgl. Teater 1858—59 I 171. II 58, 92, 96. III 26, 40, 73, 192 f., 259, 299, 339, 340. IV 10, 22, 23, 66, 89, 171, 172, 178, 271, 273, 324, 329. V 23, 33, 45, 76, 121, 146, 154, 172, 191, 216, 222, 225, 228, 239, 246, 261, 281, 284, 285, 286, 287, 289, 303.
- Hausmann, Johann Friedrich Ludwig (1782—1859), tysk Mineralog og Geolog I 106. V 24.
- Haxthausen, Ove Christian (1777—1842), Greve, Overhofmarskal II 352. V 139.
- Hebbel, Friedrich (1813—63), tysk Digter III 69, 199. V 158 f., 306.
- Heegaard, Thomas Wissing (1781—

- 1831), Klokker og Kantor ved Viborg Domkirke II 249. V 111.
- Hegel, Georg Wilhelm Friedrich (1770—1831), tysk Filosof I 153, 156, 158, 161, 164, 165, 166, 167, 169, 171. II 1, 31, 40, 277, 278, 309. III 108, 320. V 28, 37, 40, 41, 42, 44, 64, 119, 124, 127, 129, 177, 189, 276.
- Hegel, Immanuel (1814—91), tysk Konsistorialpræsident i Brandenburg, Søn af G. W. F. H. I 163. II 309. V 43, 129.
- Hegel, Karl (1813—1901), tysk Historiker, Søn af G. W. F. H. I 163. II 309. V 43, 129.
- Hegel, Marie, f. v. Tucher, g. 1811 m. G. F. W. H. I 163. II 309. V 43, 129.
- Heger, Carl (1771—1836), Bibliotekar hos Prins Christian (VIII), Broder til Kamma Rahbek I 46. V 12, 112.
- Heger, Elisa, se Holst, Elisa.
- Hegewisch, Caroline, f. v. Linstow (1786—1856), g. 1814 m. Franz Hermann H. I 116, 118. V 28.
- Hegewisch, Franz Hermann (1783—1865), tysk Læge og Politiker I 128. V 28, 50.
- Heiberg, Johanne Luise, f. Pätges (1812—90), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1823—58, 1859—64, g. 1831 m. Johan Ludvig H. II 16, 19, 39, 52, 98, 100, 104, 105, 106, 107, 108, 140, 153, 160, 170, 172, 173—175, 181, 185, 188, 196, 202, 204, 210, 242, 248, 249, 250 f., 252—257, 258, 259, 260, 263, 264, 267, 283, 293, 294, 296, 299, 300, 302, 303, 304, 307, 308, 309, 312, 335, 337, 342—347, 355. III 2, 7, 12, 15, 22, 24, 27, 28, 29, 32, 33, 34, 37, 44, 52, 54, 65, 68, 73, 74 f., 78, 85, 86, 89, 95, 96, 97, 104, 113, 114, 115, 122, 123, 132, 160, 161, 162, 163, 165, 166, 169, 171 f., 177, 179 f., 196, 200, 202 f., 215 f., 217, 219, 220, 221, 224, 229, 232, 244, 248, 249, 264, 273, 276, 277, 292, 293, 295, 298, 299, 300 f., 302, 307 f., 311, 319, 324, 325, 326, 327, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 338, 340. IV 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 25, 29, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 42, 48, 49, 55, 64, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 84, 87, 95, 96, 97, 98, 100, 105, 156, 157, 174, 175, 176, 189, 190, 191, 195, 199 f., 203, 209, 210, 213, 215, 216, 221, 228, 232, 234 f., 235, 236, 242, 244, 246, 249, 250, 251, 260—267, 268, 272, 273, 285, 292, 295, 296, 297, 303, 306, 307, 308, 311, 316, 320, 322, 325, 330, 332, 337, 338, 339, 343, 344, 346, 347, 348, 350, 351, 352, 357, 361, 362. V 14, 54, 61, 63, 68, 73, 78 f., 81, 82, 83, 94, 95, 96, 99, 100, 105, 110, 111, 116, 123, 124, 125, 126, 136, 144, 145, 147, 148, 150, 151, 157, 158, 161, 169, 183, 187, 189, 190, 196, 198, 199, 203, 204, 208, 210, 211, 212, 213, 215, 217, 220, 224, 227, 228, 229, 232, 234, 237 f., 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 256, 258, 262, 264, 267, 275, 278, 281, 282, 283, 285, 288, 289, 290, 300, 305, 307.
- Heiberg, Peter Andreas (1758—1841), Forfatter I 5, 6, 8, 10, 13, 19, 21, 22, 60, 70, 72, 74, 83, 86, 87, 106, 108, 149. II 38, 59, 60, 61, 102, 203, 229, 237 f., 283, 299, 301 f., 308. IV 48, 341. V 3, 12, 13, 14, 20, 24, 28, 29, 30, 37, 39, 46, 48, 60, 62, 63, 80, 107, 110, 121, 128, 129, 151, 215, 233, 264.
- Heine, Heinrich (1797—1856), tysk Digter III 35. IV 62. V 151.
- Hellesen, Lars Julius August (1823—77), Maler III 113. V 172.
- Helsted, Carl (1818—1904), Komponist og Sangpædagog IV 89, 319. V 246, 292.
- Hemmingsen, Niels (1513—1600), Teolog III 299.
- Hempel, Søren (1775—1844), Boghandler og Avisudgiver II 260. V 114.
- Henning, Leopold Dorotheus, kaldt v. Schönhoff (1791—1866), tysk Filosof II 309. V 129.
- Herodot (ca. 484—425 f. Kr.), græsk Historieskriver I 9.
- Héroid, Louis Joseph Ferdinand (1791—1833), fransk Komponist V 92.
- Herschel, Frederick William (1738—1822), engelsk Astronom III 266. V 205. 205.

- Herskind, Peter Rasmus Andreas (1829—1906), Præst V 230.
- Hertz, Hans Peter yBoe (1793—1868), Præst, Søn af J. M. H. I 25, 26. V 7.
- Hertz, Henrik (1798?—1870), Forfatter II 97 f., 188, 259, 268—270, 282, 323. III 118 f., 152, 158, 194, 234. IV 66, 89, 178, 329 f., 347. V 60, 76, 78, 79, 87, 89, 90, 93, 94, 97, 100, 102, 106, 113, 114, 117, 123, 125, 131, 142, 149, 152, 155, 156, 157, 167, 169 f., 174, 175, 177, 195, 199, 220, 222, 232, 239, 242, 243, 244, 245, 246, 248, 251, 259, 270, 276, 278, 284, 287, 288, 298, 300, 305.
- Hertz, Jens Michael (1766—1825), Domprovst i Roskilde, senere Biskop i Ribe I 39. V 7.
- Hertz, Louise, f. von Halle (1830—1912), g. 1850 m. Henrik H. III 273, 331. IV 82, 95, 316, 337, 354. V 207.
- Herz, Henriette (1764—1847), tysk Skønaand I 144. V 37.
- Hetsch, Gustav Friedrich (1788—1864), Arkitekt III 128. V 176, 178.
- Hetting, Christian Tobias, Farversvend II 247. V 110.
- Heyne, Christian Gottlob (1729—1812), tysk Filolog I 22. V 6.
- Hind, John Russell (1823—95), engelsk Astronom III 140. V 179.
- Hjort, Peder (1793—1871), Filolog og Litteraturhistoriker I 167. V 15, 23, 44, 76, 100 f., 108, 109, 286, 298.
- Hjorthøy, Christian Julius Frederik (1775—1848), Justitsraad, Kancelliar-kivar V 51.
- Hoffmann, Ernst Theodor Amadeus (1776—1822), tysk Digter I 131. II 266. IV 248. V 33, 116, 302.
- Holbein, Franz v. (1779—1855), tysk Forfatter II 246, 247. V 74, 110.
- Holberg, Ludvig (1684—1754), Digter I 5, 123, 129. II 16, 31, 32, 98, 125, 226, 228, 248, 275, 277. III 28, 47 f., 49 f., 63 f., 103, 119, 153, 154, 168, 193, 194, 233, 234, 235, 327. IV 66, 253, 273, 284, 287, 332, 339 f. V 26, 30, 32, 33, 49, 54, 59, 64, 67, 68, 91, 152, 157, 181, 191, 192, 194, 225.
- Holm, Adolph? V 194.
- Holm, Christian Frederik (1796—1879), Departementschef, Konferensraad III 297. V 212.
- Holm, Hans Peter (1794—1854), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1819—49 II 14, 210. IV 364. V 51, 104.
- Holmboe, Andreas (1796—1882), norsk Sprogforsker I 116. V 28.
- Holst, Elisa, f. Heger (1811—91), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1827—70, g. 1834 m. Wilhelm H. II 106, 170, 185, 209, 312. IV 96. V 81, 95, 104, 145.
- Holst, Hans Peter (1811—93), Forfatter II 323. III 16. IV 262, 288. V 193, 200, 238, 278, 281.
- Holst, Wilhelm (1807—98), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1828—72, Forfatter II 204, 271, 312. III 23, 70, 176, 217, 300. IV 90, 171, 358, 364. V 118, 147, 159, 195, 196, 201, 213, 260, 269, 306.
- Holstein, Frederik v. (1771—1853), Officer, Kammerherre hos Dronning Marie, Chef for Det kgl. Teater 1811—40 II 8, 14, 20, 21, 67, 76, 85, 103, 105, 109, 111, 112, 113, 121, 128, 130, 132, 135, 144, 157, 197, 198, 204, 216, 328, 338, 339, 340, 344, 345, 346. III 3. V 49, 52, 55, 113, 127, 131, 141.
- Holstein, Johan (1774—1832), Birke-dommer II 203. V 103.
- Holsten, Andreas (1785—1822), Søofficer I 5. V 3.
- Holsten, Frederik Christian (1783—1816), Søofficer, Broder til Andreas H. I 5, 41. V 3.
- Holtei, Karl v. (1797—1880), tysk Forfatter V 59, 175.
- Homer, græsk Digter I 7, 9. III 115. V 66.
- Hoppe, Johan Ferdinand (1815—90), Danser ved Det kgl. Teater 1834—66 III 242. IV 166. V 201, 261.
- Hoppe, Johan Hinrich Christian (1775—

- 1835), Generalkonsul i Paris I 113. V 26.
- Hoppe, P. J., norsk Boghandler V 107.
- Horats (65—8 f. Kr.), romersk Digter I 4, 7, 9, 49, 95. III 145, 152. V 6, 21, 26, 39, 40, 66, 70, 182, 217.
- Hornemann, Claus Frees (1751—1830), Professor i Teologi ved Kbhvn.s Universitet I 14, 157. V 5, 41.
- Hornemann, Claus Jacob Emil (1810—90), Læge IV 74. V 241.
- Hornemann, Jens Wilken (1770—1841), Professor i Botanik ved Kbhvn.s Universitet I 123, 124. V 30.
- Hornstein, Carl (1824—82), østrigsk Astronom III 147. V 181.
- Hostrup, Christian (1818—92), Forfatter og Præst III 114, 154, 169, 234, 299. IV 35, 66, 333. V 80, 132, 173, 200, 207, 211, 236, 256.
- Hotho, Heinrich Gustav (1802—73), tysk Æstetiker og Kunsthistoriker II 309. V 129.
- Houwald, Christoph Ernst v. (1778—1845), tysk Forfatter II 32. V 59.
- Howitz, Frantz Gotthard (1789—1826), Professor i Retsmedicin I 26, 28, 30, 32, 33, 39, 58, 59, 156, 158, 167, 172, 173, 174. V 8, 13, 41, 44, 45.
- Huber, Franz (1760—1804), tysk Forfatter V 47.
- Hugo, Victor (1802—85), fransk Digter II 100, 166, 183. III 67 f., 152, 168 f., 202. V 79, 86, 99, 158, 159, 187, 194.
- Hulegaard, Arendse (1743—94), Johs. Ewalds Elskede III 94.
- Hultmann, Fritz (1820—94), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1843—77 III 177, 217. IV 90, 186, 202, 243, 364. V 265, 269, 277.
- Humboldt, Alexander v. (1769—1859), tysk Naturforsker I 104, 105, 138, 139, 148, 153. V 23, 24, 37.
- Humboldt, Wilhelm v. (1767—1835), tysk Sprogforsker og Statsmand, Broder til Alexander v. H. I 140, 144, 148, 153, 158. V 37, 41.
- Hume, David (1711—76), engelsk Filosof I 158.
- Hutt, Johann (1774—1809), tysk Forfatter V 60.
- Hvid, Christoffer (1803—72), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1829—58 IV 171, 364. V 123, 138, 260, 262.
- Hvidt, Lauritz Nicolai (1777—1856), Finansmand og Politiker IV 203. V 270.
- Høedt, Frederik Ludvig (1820—85), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1851—55 og 1856—57 III 229, 329, 338, 340 f. IV 1—5, 36, 37, 38, 39, 40, 67, 78, 90, 92, 96, 101, 106, 107, 109—111, 113 f., 115 f., 118, 119, 122, 125—127, 129, 137—140, 146, 149, 150, 174, 179, 200, 201, 202, 261 f., 264, 265, 266, 267. V 199, 220, 221 f., 224, 225, 228, 229, 238, 246, 252, 256, 258, 260, 264, 270, 281, 283.
- Høegh-Guldberg, Frederik (1771—1852), Forfatter, Søn af O. H.-G. I 118, 128. V 28, 32, 193, 240.
- Høegh-Guldberg, Ove (1731—1808), Statsminister, Direktør for Det kgl. Teater 1778—91 II 17. V 53, 193.
- Högqvist, Emilie (1812—46), svensk Skuespillerinde III 325. V 219.
- Høst, Jens Kragh (1772—1844), Litterat og Historiker I 33. V 10.
- Høyer, Frk. II 345. V 136.
- Ibsen, Charlotte, f. Aagaard (1830—1902), Datter af Holger A., g. 1866 med Overlærer Eugen I. V 186.
- Ibsen, Henrik (1828—1906), norsk Digter III 318, 320, 325. IV 273. V 159, 217, 219.
- Iffland, August Wilhelm (1759—1814), tysk Forfatter I 84.
- Ingemann, Bernhard Severin (1789—1862), Digter I 140. II 58, 61. III 25. IV 358. V 18, 19, 23, 24, 69, 70, 134, 154.
- Irgens-Bergh, Mathias Friis v. (1786—1828), dansk Chargé d'affaires i Dresden 1816—28 II 31. V 59.
- Irrgang, Luise Athalie, senere gift Bech,

- Skuespilelev ved Det kgl. Teater II 19. V 54.
- Jürgensen, Bolette (1795—1881), Datter af Frode I., g. 1° 1819 m. Rasmus Emil Bruun, 2° 1821 m. F. C. Petersen I 5, 52, 81, 84, 85, 145. II 349. V 2, 7, 12, 13, 19, 20, 38, 79, 119.
- Jürgensen, Frode(rus) (1759—1810), Dispatchør og Mægler I 5. V 1, 20.
- Jürgensen, Hanne (1798—1835), Datter af Frode I., g. 1819 m. Oluf Bang Winge I 5, 81, 84, 85. V 3, 14, 19, 20.
- Jürgensen, Lise, f. Buntzen (1776—1867), Datter af Johan B., g. 1795 m. Frode I. I 1, 57, 132, 142. IV 14. V 1, 3, 20, 36.
- Jürgensen, Peter Andreas Heiberg (1800—60), Præst, Søn af Frode I. I 5, 39. V 3.
- Jacobi, Christian Frederik (1739—1810), Højesteretsassessor, Forfatter I 122. V 30.
- Jacobi, Friedrich Heinrich (1743—1819), tysk Filosof I 110. V 26.
- Jacobi, Johann Georg (1740—1814), tysk Digter III 54. V 154.
- Jacobsen, Peder Vilhelm (1799—1848), Historiker, Forfatter II 180. III 124. V 93, 97, 176.
- Jaime, Ernest (1802—84), fransk Forfatter V 99.
- Jal, Augustin (1795—1873), fransk Forfatter III 68. V 158.
- James, George Payne Rainsford (1799—1860), engelsk Forfatter III 331.
- Jean Paul (Pseudonym for Johann Paul Friedrich Richter) (1763—1825), tysk Digter I 130, 152. IV 264. V 189.
- Jeanne d'Arc (ca. 1412—31), fransk Heltinde III 280.
- Jensen, Jens (1796—1875), Seminarieforstander V 128.
- Jerichau, Jens Adolf (1816—83), Billedhugger III 128.
- Jerndorff, Andreas (1797—53), Inspektør ved Sokvæsthuset IV 16. V 227.
- Jessen? III 76. V 162.
- Jessen, Karl (1764—1823), Soofficer II 15. V 52.
- Jessen, Peter Carl (1772—1830), kgl. Kabinetssekretær I 143. V 37.
- Johannsen, Frk., Operasangerinde IV 177. V 264.
- Josefina (1807—76), svensk Dronning, g. 1823 m. Oscar I, III 334. V 221.
- Juel, Jens (1745—1802), Maler IV 236. V 276.
- Jullien: Jean Augustin Jullien Desboulmiers (1731—71), fransk Forfatter V 87.
- Jullien, Marc Antoine (1775—1848), fransk Publicist og Politiker I 148. V 29.
- Juncker, M., Oversætter V 286.
- Juul, Christian (1813—54), Forfatter V 166.
- Jørgensen, Henriette (1791—1847), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1816—45 II 13, 42, 106, 210. III 23. V 61, 63, 64, 81, 95, 147.
- Jørgensen Jomtou, Johan (1791—1866), Forfatter I 124. V 31.
- Jørgensen, Peter Nicolai (1805—50), Bogtrykker II 352. V 138.
- Kaalund, Hans Vilhelm (1818—85), Forfatter III 239. V 200.
- Kaas, Frederik Julius (1758—1827), Statsminister I 49, 102, 109. V 12, 23.
- Kall, Abraham (1743—1821), Professor i Historie ved Kbhvn.s Universitet I 9, 13, 17, 64, 65, 67. V 5, 16.
- Kall, Nicolai Christoffer (1749—1823), Professor i østerlandske Sprog ved Kbhvn.s Universitet I 69.
- Kamptz, Karl Christoph Albert Heinrich v. (1769—1849), preussisk Embedsmand I 161. V 40.
- Kant, Immanuel (1724—1804), tysk Filosof I 7, 158, 162. II 97, 278. V 26, 78, 120.
- Karl X Gustav (1622—60), svensk Konge III 82, 83.
- Karl XIV Johan (1763—1844), svensk Konge II 38. V 11.

- Karsten, Wenceslaus Johann Gustav (1732—87), tysk Matematiker I 9.
- Kellermann, Caroline, f. Fjeldsted (1821—81), Danserinde ved Det kgl. Teater 1837—61 IV 181. V 264, 267.
- Kellermann, Lene, f. Broager (1783—1857), g. 1802 m. Peter K. I 4, 5, 6. V 2.
- Kellermann, Peter (1776—1862), Amtsskriver og Toldforvalter I 5. V 2.
- Kemble, John Philip (1757—1823), engelsk Skuespiller IV 11. V 225.
- Kepler, Johannes (1571—1630), tysk Astronom IV 314.
- Kierkegaard, Peter Christian (1805—88), Præst, Broder til Søren K. III 133. V 104, 178.
- Kierkegaard, Søren Aabye (1813—55), Filosof V 113, 130, 162, 168, 177, 213.
- Kirchheiner, Johan Frederik (1798—1865), Operasanger ved Det kgl. Teater 1823—42 II 84, 215. V 54, 75, 105.
- Kirstein, Carl Ludvig (1793—1862), Kommitteret i Rentekammeret, Direktør for Det kgl. Teater 1831—38 II 142, 197, 328. III 224, 232. V 83, 94, 101, 130.
- Kirsten? I 24.
- Klaussen, Gottlieb Ernst (1762—1851), Rektor i Altona I 168. V 44.
- Kleist, Heinrich v. (1777—1811), tysk Digter II 32. III 155. V 50, 59, 114, 183.
- Kleuker, Friedrich (1749—1827), tysk Teolog, Professor i Kiel I 155, 158. V 40.
- Klinteberg, Wilhelm af (1759—1829), svensk Landshøvding III 145.
- Klotz, kielsk Borger, I 132.
- Knirsch, Carl Joseph (1774—?), Ejer af Hotel d'Angleterre II 101. V 51, 79.
- Knud den Hellige (ca. 1040—86), Konge III 154, 159. IV 363.
- Knudsen, Peter († 1854), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1842—54 III 79, 158. IV 364. V 163, 172.
- Koch, Hans Elers (1774—1847), Præst I 82. II 264. V 20, 115.
- Koch, Laurentze, f. Buntzen (1781—1854), Datter af Johan B., g. 1800 m. Hans Elers K. II 264. V 20, 95, 115.
- Koefoed, Karen, senere g. m. Christen Gravesen, C. E. F. Weyses Husholderske II 353. V 139.
- Kofod, Hans Anker (1777—1829), Pædagog, Lærebogsforfatter I 106. V 24.
- Kolderup-Rosenvinge, Barbara Abigaël, f. Lange (1791—1846), g. 1814 m. J. L. A. K.-R. I 59. V 202.
- Kolderup-Rosenvinge, Janus Lauritz Andreas (1792—1850), Rethistoriker I 17, 29, 31, 33, 38, 39, 41, 173, 174. V 5, 10, 15, 202.
- Kollerød (egl. Pedersen), Ole (1802—40), berygtet Forbryder IV 10. V 225.
- Kolling, Valdemar (1834—1915), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1854—97 IV 142. V 256, 297.
- Konow, Wollert (1779—1839), norsk Politiker III 31. V 149.
- Kopernikus, Nicolaus (1473—1543), polsk Astronom III 107, 128.
- Koppel, Nathan Bendix (senere: Niels) (1789—1834), Læge I 58. V 14.
- Korfitzen, Johan Peter Thomas (1807—82), Instrumentmager III 72. V 160.
- Koss, Joseph v. (1787—1858), Legationssekretær, senere Gesandt i Paris II 301. V 126.
- Koss, Marie Adèle Charlotte Canales Oglou v., f. Carseman (1797—1884), g. 1838 m. Joseph K. II 301. V 126.
- Kotzebue, August v. (1761—1819), tysk Forfatter II 184, 265, 324. IV 284.
- Kragh, Christian (1802—84), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1828—67 II 210, 311. III 10, 11, 23, 78, 79, 176. IV 59, 95, 96, 364. V 105, 143, 147, 236, 248.
- Krarup, Niels Bygum (1792—1842), Skolebestyrer I 148. II 40. V 38, 64, 76.
- Kratzenstein-Stub, Christian Gottlieb (1783—1816), Maler I 142. V 36.
- Kreutzer, Konradin (1780—1849), tysk Komponist V 31.
- Kreutzer, Rodolphe (1766—1831), tysk-fransk Komponist V 51.
- Krieger, Andreas Frederik (1817—93),

- Jurist og Politiker IV 327, 330. V 164, 166, 285, 291, 292, 302, 303.
- Krohg, Johan Bernt (1786—1855), norsk Oberst. III 29. V 148.
- Krossing, Peter Casper (1793—1838), Komponist II 44. V 65.
- Kruse, Lauritz (1778—1839), Forfatter I 1, 5, 141, 142. V 1, 3, 35, 36, 56.
- Kruse, Stephan Dietrich (1765—1813), Kaptajnløjtnant, Broder til Lauritz K. I 5. V 3.
- Krätzmer, Andrea, f. Møller (1811—89), Danserinde ved Det kgl. Teater 1824—34 IV 152. V 224, 258.
- Kuhlau, Frederik (1786—1832), Komponist II 53, 69. III 193. IV 66. V 31, 68, 69, 92, 131, 192.
- Kyhl, Skuespiller ved Det kgl. Teater IV 20, 90. V 228.
- Lacaille, Nicolas Louis de (1713—62), fransk Astronom III 109. V 171.
- Lacroix, Silvestre François (1765—1843), fransk Matematiker I 21. V 6.
- Lafont, Charles (1809—64), fransk Forfatter V 145.
- Laharpe, Jean François de (1739—1803), fransk Litteraturhistoriker II 23. V 56.
- Laloue, Ferdinand († 1850), fransk Forfatter V 266.
- Lamartine, Alphonse de (1790—1869), fransk Digter II 100. III 316. V 79.
- Lamennais, Hugues Félicité Robert de (1782—1854), fransk Teolog II 40. V 64.
- Langballe, Harpenist III 29, 32.
- Lange, Frederik (1798—1862), Overlærer, senere Rektor ved Vordingborg lærde Skole II 205. III 14. V 104, 144.
- Lange, Hans Wilhelm (1815—73), Teaterdirektør IV 5—7, 160 f., 169 f., 185, 195, 204—208, 307. V 224 f., 249, 260, 271, 290.
- Lange, Lovise, f. Paludan-Müller (1803—62), g. 1832 m. Frederik L. III 14. V 145.
- Langebek, Jakob (1710—75), Historiker III 122. V 175.
- Langenau, Edward Georg Wilhelm v., østrigsk Legationssekretær og Generalkonsul i Danmark III 142. V 179.
- Langhoff, Søren (1797—1864), Boghandler II 257. V 113, 276.
- Larcher, Louise (1834—1922), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1852—80, Datter af Pierre L., g. 1858 m. Søofficeren J. J. G. P. Jacobson IV 87, 96. V 245, 248.
- Larcher, Pierre (Peter) Joseph (1801—47), Danser ved Det kgl. Teater 1814—47 II 84. III 19. V 75, 140, 146.
- Larpent, Isaac (1798—1838), Læge II 38. V 63.
- Larsen, Johannes Ephraim (1799—1856), Professor i Retsvidenskab, Politiker III 292. V 210.
- Lassen, Christiane, Elev ved Det kgl. Teater IV 35, 36.
- Lassen, Emilie, senere g. Sichlau, Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1834 II 209. V 104.
- Lassen, Gotthilf Ferdinand (1803—60), Økonomiinspektør ved Det kgl. Teater, Biblioteksebedsmand II 107, 137. III 1, 180, 185 f., 188, 190 f., 204, 231. V 81, 141, 190 f., 195, 199, 234.
- Laube, Heinrich (1806—84), tysk Forfatter IV 252. V 280.
- Laurencin, Paul Aimé (1806—90), fransk Forfatter V 109, 138.
- Lauzanne de Vaux-Roussel, Augustin Théodore de (1805—77), fransk Forfatter V 99, 110.
- Lauzun, Antonin (1632—1723), fransk Hofmand II 51.
- Laya, Léon (1810—72), fransk Forfatter V 292, 301.
- Leclercq, Théodore (1777—1851), fransk Forfatter II 141. V 89.
- Leenders, Maurice Gérard Hubert (1833—?), belgisk Violinist IV 65. V 239.
- Legouvé, Gabriel Ernest (1807—1903), fransk Forfatter IV 288. V 221, 286, 290, 300.
- Lehmann, Caroline (1825—79), Operasangerinde ved Det kgl. Teater 1848—52 III 233, 234. V 199.

- Lehmann, Orla (1810—70), Politiker V 163, 164, 165, 179.
- Leibnitz, Gottfried Wilhelm v. (1646—1716), tysk Filosof IV 312.
- Leisewitz, Johann Anton (1752—1806), tysk Forfatter V 243.
- Lembert, Wenzel (1780—1851), tysk Skuespiller og Forfatter V 161.
- Lemming, Hans (1759—1829), Søofficer II 15. V 52.
- Lemming, Poul (1792—1819), Orientalist I 17. V 6.
- Lenau, Nikolaus (egl. Nikolaus Niembsch Edler v. Strehlenau) (1802—50), tysk Digter V 122.
- Lenz, Karl Gotthold (1763—1809), tysk Filolog V 3.
- Leon, fransk Forfatter V 99.
- Léonce ∴ Charles Henri Ladislas Laurençot (1805—62), fransk Forfatter V 116.
- Le Sage, Alain René (1668—1747), fransk Forfatter V 2, 3, 115.
- Lessing, Gotthold Ephraim (1729—81), tysk Forfatter I 171. II 56. III 268. V 51, 81.
- Leuven, Adolphe de (1807—84), fransk Forfatter V 116, 124, 239.
- Levtzau, Joachim Godsche (1782—1859), Overhofmarskal, Chef for Det kgl. Teater 1840—49 III 17, 24, 25, 38, 41, 97, 98 f., 100, 161, 175, 177, 193, 202, 211, 214, 218, 221, 230, 233. IV 169. V 141, 143, 190, 192, 197, 262.
- Levin, Rahel (1771—1833), tysk Skønaand V 43.
- Lhérie (egl. Lévy), Léon (1805—59), fransk Forfatter (Pseudonymet Brunswick) V 98, 99, 116, 124, 239.
- Liebe, Anna Dorthea, f. Jensen (Sølver) (1784—1838), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1802—30, g. 1811 m. Georg L. II 13, 19. V 54, 61.
- Liebe, Emilie, f. Egense (1831—81), Operasangerinde ved Det kgl. Teater 1853—76 IV 242, 319, 331. V 277.
- Liebe, Georg (1788—1845), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1809—42, Regis-
sør smstds. 1827—45 II 62. III 172, 331. V 88, 188.
- Liljenstolpe, Axel Fredrik (1810—88), svensk Kancellist i Krigshovrätten III 324, 328. V 218.
- Lillienskiold, Peter Carl (1767—1839), Søofficer II 15. V 52.
- Lind, Louise, f. Collin (1813—98), Datter af Jonas C., g. 1840 m. Auditør W. L. II 347. IV 81. V 115, 136, 137, 242.
- Lind, Peter Engel (1814—1903), Teolog, 1875 Biskop over Aalborg Stift V 104, 105.
- Lindgreen, Ferdinand (1770—1842), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1790—1841, Sceneinstruktør smstds. 1817—41 I 124, 134, 135, 146. II 19. III 183. V 31, 54, 123, 191, 284.
- Linné, Carl von (1707—78), svensk Botaniker I 20, 89, 91.
- Linstow, Hans Ditlev Frantz (1787—1851), norsk Arkitekt III 28 f. V 148.
- Livius, Titus (59 f. Kr.—17 e. Kr.), romersk Historieskriver I 7, 9, 15, 22. V 6.
- Lizakewitz, Basilius (1737—1815), russisk Gesandt i Danmark I 40. V 11.
- Lockroy ∴ Joseph Philippe Simon (1803—91), fransk Forfatter V 117.
- Loof, Conrad (1815—71), Fuldmægtig III 29, 32. V 148.
- Lope de Vega (1562—1635), spansk Digter I 125.
- Loroux, Claude François Fillette (1753—1821), fransk Forfatter V 76.
- Lorck, Fru III 162. V 186.
- Lorentzen, Didrich Carl (1749—1832), Oberst I 41. V 11.
- Lornsen, Uwe Jens (1793—1838), politisk Skribent II 243. V 109.
- Lose, Carl Christian (1787—1835), Musikhandler I 137. II 69. V 35, 73.
- Louis Philippe (1773—1850), fransk Konge II 301. V 108, 126.
- Louvet de Couvrai, Jean Baptiste (1760—97), fransk Forfatter V 99.
- Ludvig XIV (1638—1715), fransk Konge II 51. III 25, 37, 82.

- Ludvig XV (1710—74), fransk Konge I 146. V 35.
- Lumbye, Hans Christian (1810—74), Komponist IV 195. V 268.
- Lund, Christen Andersen (1763—1833), Præst og Digter II 61. V 70.
- Lund, Christian (1789—1845), Deputeret i Rentekammeret, Konferensraad II 313. III 103. V 130, 169.
- Lund, Johan Jacob Georg (1801—87), Livlæge hos Fr. VII IV 17. V 227.
- Lund, Rinda, 1845 g. Petersen, Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1838—49 II 210. V 104 f.
- Lund, Sigurd (1823—1906), Danser ved Det kgl. Teater 1844—58 IV 166. V 261.
- Lunding, Conrad Mathias (1791—1829), Læge I 58, 59. V 14, 15.
- Luther, Martin (1483—1546), tysk Reformator I 64, 67. IV 10.
- Lyche, Sigvard (1759—89), Forfatter, Skuespiller ved Det kgl. Teater 1781—82 II 17. V 53.
- Lücke, Henriette, f. Müller, g. m. den tyske Teolog Friedrich L. I 106. V 24.
- Lyngbye, Hans Christian (1782—1837), Botaniker og Præst I 123. V 30.
- Løffler, Ernst Richard (1805—66), Fuldmægtig, senere Kontorchef ved Det kgl. Teater III 205, 224, 228, 275, 297. IV 74, 118, 133. V 136.
- Løvenskjold, Herman (1815—70), Komponist III 28. IV 88, 360. V 115, 117, 148, 152, 246, 306.
- Löwenhielm, Gustaf Carl Fredrik (1771—1856), svensk Gesandt i Paris II 38. V 63.
- Maar? I 4.
- Madsen, Hans († ca. 1562), Præst III 129.
- Madvig, Johan Nicolai (1804—86), Professor i klassisk Filologi ved Kbhvn.s Universitet, Kultusminister 1848—51 II 330. III 221, 230, 231, 242, 244, 263. IV 79, 81, 349. V 119, 125, 133, 194, 195, 216.
- Magendie, François (1783—1855), fransk Fysiolog III 108. V 171.
- Magnusen, Finn (1781—1847), Oldforsker V 66.
- Mallefille, Félicien (1813—68), fransk Forfatter V 235.
- Malling, Christian Jensen († 1815), Boghandler I 7. V 3.
- Malling, Johanne (1797—1854), Datter af Statsminister Ove M., g. 1826 m. Hagen Hohlenberg I 69. V 17.
- Malsburg, Ernst (1786—1824), tysk Digter og Oversætter II 240. V 108.
- Malus, Etienne Louis (1775—1812), fransk Fysiker III 107, 108. V 171.
- Mansa, Frederik Vilhelm (1794—1879), Læge, Medicinalhistoriker III 55, 259, 267, 269. V 154, 185, 202, 206, 215, 228, 277.
- Mansa, Jacob Henrik (1797—1885), Officer og Litograf III 288. V 210.
- Manthey, Daniel (1771—1831), Legationsraad, Direktør for Det kgl. Teater 1829—31 II 81, 86, 113, 199. V 75, 83.
- Mantzius, Kristian (1819—79), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1842—44, 1848—58 og 1860—71 III 78, 100 f., 195, 300, 340. IV 10, 32, 35, 90, 92, 95, 96, 201, 202, 277, 278. V 132, 167, 192, 214, 229 f., 241, 270.
- Marchangy, Louis Antoine François de (1782—1826), fransk Prokurør I 108. V 25.
- Marcher, Louise, se Sahlgreen, Louise.
- Maret, Hugues Bernard (1763—1839), Hertug af Bassano, fransk Statsmand II 305. V 128.
- Margrethe (1353—1412), Dronning I 17.
- Marheinecke, Philipp Konrad (1780—1846), tysk Teolog II 309. V 129.
- Maria Sophie Frederikke (1767—1852), Dronning, g. 1790 m. Frederik VI II 7, 70, 80, 83, 295. V 73.
- Mariane? II 26. V 58.
- Marmontel, Jean François (1723—99), fransk Forfatter V 53.
- Mars, Anne Françoise Hippolyte Boutet

- (1779—1847), fransk Skuespillerinde II 38, 42, 204, 263. III 68. V 63, 64.
- Marsollier, Benoit Joseph (1750—1817), fransk Forfatter V 63.
- Marstrand, Wilhelm (1810—73), Maler III 89. V 164.
- Martensen, Anna Maria (1841—88), Datter af H. L. M., g. 1865 m. Juristen og Politikeren Florian Larsen IV 348.
- Martensen, Hans Lassen (1808—84), Professor i Teologi ved Kbhv.n.s Universitet 1840, Sjællands Biskop 1854 II 275, 278, 298, 299, 300 f., 329. III 12, 151, 164, 288. IV 232, 321. 322, 325, 348. V 121, 122, 124, 125, 126, 274, 277, 293, 305.
- Martensen, Josepha (1854—1924), Datter af H. L. M. IV 348. V 305.
- Martensen, Julius (1839—1910), Litteraturhistoriker, Søn af H. L. M. IV 348.
- Martensen, Mathilde, f. Hess (1817—47), g. 1838 m. H. L. M. II 293, 299. V 124.
- Martensen, Virginie, f. Bidoulac (1817—1904), g. 1848 m. H. L. M. IV 236, 320, 321, 348. V 274.
- Mathiesen, Haagen (1759—1842), norsk Generalkrigskommissær II 33. III 308. V 60, 215.
- Matthiae, August (1769—1835), tysk Filolog I 22. V 6.
- Maurer, Louis Wilhelm (1789—1878), tysk Komponist V 74.
- Maximilian (1817—52), Hertug af Leuchtenberg III 334. V 221.
- Mazères, Edouard Joseph Ennemond (1796—1866), fransk Forfatter V 87, 94.
- Méhul, Étienne Nicolas (1763—1817), fransk Komponist V 246.
- Melbye, Alice, f. Dupré (1830—1913), g. 1857 m. Anton M. IV 348. V 303.
- Melbye, Anton (1818—75), Maler IV 348. V 302 f.
- Meldahl, Ferdinand (1827—1908), Arkitekt V 289.
- Mélesville ∴ Joseph Duveyrier (1787—1865), fransk Forfatter V 63, 87, 89, 92, 98, 101, 109, 116 f., 123, 201.
- Mellion, fransk Forfatter V 110.
- Mendelssohn-Bartholdy, Felix (1809—47), tysk Komponist IV 245.
- Mérimée, Prosper (1803—70), fransk Forfatter II 100.
- Merle, Jean Toussaint (1785—1852), fransk Forfatter V 265.
- Merville ∴ Pierre François Camus (1785—1853), fransk Forfatter V 117.
- Meyer, Ludvig (1780—1854), Leksikograf II 307, 309. V 128.
- Meyerbeer, Giacomo (1791—1864), tysk Komponist III 81, 89. V 92, 115, 246.
- Meza, Christian Julius de (1792—1865), Officer I 144, 158. II 301. V 37, 86, 90, 126.
- Michal, Louise (1830—75), svensk Operasangerinde IV 188. V 266.
- Michelsen, Afskriver ved Det kgl. Teater II 137.
- Michelsen, Hans Christian (1769—1835), Præst I 141. V 35.
- Milon, Louis Jacques (1765—1849), fransk Danser og Koreograf V 32, 261.
- Miltitz, Karl Borromäus (1781—1845), tysk Komponist V 92.
- Mirabeau, Gabriel Honoré de Riquetti (1749—91), fransk Statsmand IV 282.
- Molbech, Carl Frederik (1785—1864), Lektor ved Sorø Akademi, Broder til Chr. M. I 30. V 9.
- Molbech, Christian (1783—1857), Historiker og Sprogmand, Direktør for Det kgl. Teater 1829—42, Søn af J. C. M. I 27, 28, 30, 32, 33, 51. II 95, 123, 130, 132, 138, 181, 219, 235, 236. III 11, 16, 70, 85, 90. IV 87, 251. V 8, 13, 15, 65, 69, 71, 77, 81, 82, 83, 84, 88, 89, 90, 92, 94, 95, 96, 97, 98, 101, 102, 115, 122, 124, 127, 129, 132, 134, 135, 137, 138, 140, 141, 143, 150, 152, 157, 175, 182, 190, 207, 213, 228, 229, 271, 277, 279, 289.
- Molbech, Christian Knud Frederik (1821—88), Forfatter, Søn af Chr. M., III 89, 105 f. V 142, 157, 164, 170, 213.
- Molbech, Johan Christian (1744—1824),

- Professor ved Sorø Akademi I 30. III 121. V 9.
- Molbech, Johanne, f. Langberg (1793—1879), g. 1820 m. Christian M. II 62, 79, 294, 312, 335. III 9, 10, 34, 123. IV 29. V 74, 279.
- Molière, Jean Baptiste Poquelin (1622—73), fransk Digter I 4, 5, 22, 25. II 124. III 103, 189, 234. IV 66, 88, 177. V 7, 164, 180, 265.
- Moltke, Joachim Godske (1746—1818), Greve, Statsmand I 76. V 18.
- Moltke, Otto Joachim (1770—1853), Greve, Statsminister I 73. V 17.
- Monpou, Hippolyte (1804—41), fransk Komponist V 116.
- Monrad, Ditlev Gothard (1811—87), Politiker, Biskop V 172.
- Monsen, Christian Martin (1815—52), norsk Forfatter III 70. V 159.
- Monvel : Jacques Marie Boutet (1745—1812), fransk Forfatter V 92, 98.
- Moreau, Jean Victor (1763—1813), fransk General I 40, 41. V 11.
- Moreto y Cabaña, Agustín (1618—69), spansk Forfatter II 113. V 84.
- Morton, Thomas (1764—1838), engelsk Forfatter V 191.
- Moschus (ca. 100 f. Kr.), græsk Digter I 9.
- Mozart, Wolfgang Amadeus (1756—91), tysk Komponist I 141. III 190. IV 10, 66, 67, 177, 295.
- Muck, Theodor v., Justitsraad, Postmester i Hamburg I 111. V 26.
- Munch, Andreas (1811—84), norsk Digter IV 252 f., 254 f., 328 f. V 276, 280, 283, 297.
- Munch, Nathalie, f. Linae (1812—1900), g. 1835 m. P. A. M. IV 349. V 304.
- Munch, Nathalie, Datter af P. A. M. IV 349. V 304.
- Munch, Peter Andreas (1810—63), norsk Historiker IV 349. V 304.
- Munk, Jens (1579—1628), Opdagelsesrejsende II 51. V 68.
- Mülertz, Andreas Faaborg (1788—1844), Adjunkt, senere Rektor II 349. V 138.
- Mülertz, Anna Elisabeth Mette Marie Louise (1823—64), Datter af A. F. M. II 349.
- Mülertz, Dorette, f. Heiberg (1791—1878), Datter af Rektor Ludvig Heiberg, g. 1816 m. A. F. M. II 349. V 138.
- Mülertz, Franciska (1819—1905), Datter af A. F. M. II 349.
- Müller, Adam (1811—44), Maler III 130. V 177.
- Müller, Adam Heinrich (1779—1829), tysk Publicist I 107. V 25.
- Müller, Jens Peter (1797—1863), Skuespildirektør III 102. V 168.
- Müller, Laura († 1902), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1850—67 III 277, 297, 338. IV 106, 109, 110, 113, 133, 135, 136, 139. V 208, 250, 251.
- Müller, Peter Erasmus (1776—1834), Biskop, Historiker og Sprogforsker I 13, 18, 63. II 300. V 5, 42, 126.
- Müllner, Adolf (1774—1829), tysk Forfatter II 32. V 59.
- Mynster, Fanny, f. Münter (1796—1871), g. 1815 m. Jakob Peter M. I 88, 117. V 21.
- Mynster, Jakob Peter (1775—1854), Sjællands Biskop I 56, 158, 167, 172. II 6, 7, 100, 243, 258. III 262. IV 244. V 13, 21, 28, 41, 44, 45, 48, 70, 79, 113, 118, 158, 177, 213.
- Mynster, Ole Hieronymus (1772—1818), Læge, Broder til J. P. M. I 133. V 8, 9, 14, 33.
- Münter, Agnes Wilhelmine Ernestine (1801—70), Konventualinde, Datter af Friederich M. II 2. V 46.
- Münter, Friederich (1761—1830), Biskop, Kirkehistoriker og Arkæolog I 116. V 21, 28, 46, 226.
- Myreen, svensk Huslærer I 27.
- Møhl, Nicolai Christian (1798—1830), Professor i Medicin ved Kbhvn.s Universitet II 59, 61, 92. V 70, 76.
- Møller, Franskbager II 18. V 54.
- Møller, Christine (1830—1914), Datter af Jens M., g. 1859 m. Adjunkt Jørgen Hansen Koch III 279, 285. V 209.

- Møller, Eline, f. Bülow (1804—76), g. 1836 m. Poul M. II 300.
- Møller, Gundelach (1797—1845), Læge III 103 f. V 169.
- Møller, Hans Peter (1805—81), Boghandler III 295. V 211.
- Møller, Jens (1779—1833), Professor i Teologi ved Kbhvn.s Universitet I 51, 124. V 12, 209.
- Møller, Nanna, f. Fredstrup (1820—97), Danserinde ved Det kgl. Teater 1838—57 III 270. V 207.
- Møller, Peder (1792—1813), cand. jur. I 17. V 5.
- Møller, Peter F., Skuespiller ved Det kgl. Teater 1835—50 III 79, 89. V 163, 172.
- Møller, Peder Ludvig (1814—65), Forfatter III 154. V 119, 156, 158, 183, 185.
- Møller, Poul Martin (1794—1838), Digter og Filosof I 133. II 5, 6, 9, 11, 33, 61, 278, 298, 300. III 73. V 17, 31, 48, 53, 60, 70, 76, 120, 125, 160, 265, 268.
- Møller, Sophie, f. Kellermann (1803—90), g. 1825 m. Jens M. III 279. V 209.
- Mørk? IV 45. V 232.
- Møsting, Johan Sigismund v. (1759—1843), Gehejmestatsminister I 86. II 46. V 17, 66.
- Nachtegall, Franz (1777—1847), Gymnastikpædagog I 4, 7. V 1, 2.
- Nagel, Carl Friedrich (1794—1873), Læge. I 30. V 9.
- Napoleon I (1769—1821), fransk Kejser I 40, 42. II 51, 207, 244, 287. III 82, 197. V 11, 104, 122, 128.
- Nathanson, Mendel Levin (1780—1868), Grosserer, Redaktør af »Berlingske Tidende« III 273. V 207.
- Navarro, italiensk Diplomat I 76. V 18.
- Neergaard, Tønnes Christian Bruun de (1776—1824), naturvidenskabelig Forfatter I 106. V 24.
- Nehm, Lauritz Christian Valdemar (1830—99), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1850—58 IV 202. V 270.
- Nestroy, Johann Nepomuk (1801—62), østrigsk Forfatter V 161.
- Newton, Isaac (1642—1727), engelsk Astronom III 107. IV 314.
- Nicolo ∴ Nicolo Isouard (1775—1818), fransk Komponist III 234.
- Niebuhr, Carsten (1733—1815), tysk Opdagelsesrejsende IV 348. V 302.
- Nielsen, Jfr., Pyntepige ved Det kgl. Teater II 175.
- Nielsen, Anna, f. Brenøe (1803—56), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1821—56, g. 1° 1823 m. Kapelmusikus Wexschall, 2° 1834 m. N. P. N. II 13, 19, 35, 38, 42, 50, 52, 170, 173, 195, 204. III 11, 23, 229, 251, 252, 278, 297. IV 11, 89, 90, 109, 110, 113, 132, 133, 136, 139, 188. V 53, 54, 61, 63, 67, 81, 83, 89, 95, 97, 173, 198, 199, 204, 208, 211, 247, 251, 266, 273.
- Nielsen, Augusta, se Afzelius, Augusta.
- Nielsen, Augusta, f. Schack (1812—97), g. 1837 m. Pastor Vilh. Nielsen ved Trinitatis Kirke i Kbhvn. II 299. V 125.
- Nielsen, Henriette (1815—1900), Forfatterinde V 188, 199, 276.
- Nielsen, Ida (1815—89), Forfatterinde V 264.
- Nielsen, Nicolai Peter (1795—1860), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1820—55, 1856—60, Instruktør smstds. 1829—49 I 134, 135, 146. II 13, 19, 42, 112, 195, 293. III 1, 10, 23, 176, 205, 206 f., 223, 224, 228, 229, 233, 244 f., 247 f., 250—253, 258 f., 265 f., 268 f., 321—323, 338. IV 11, 25 f., 43 f., 52 f., 61, 71—73, 76, 88, 89, 90, 95, 99, 323, 364. V 34, 37, 54, 59, 73, 81, 83, 88, 123, 141, 147, 197, 198, 201, 202, 203, 205, 206, 217 f., 222, 228, 235, 238, 240, 245 f., 248, 249, 256, 300.
- Nielsen, Sophie(?), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater II 209. V 104.
- Niemann, August Christian Heinrich (1761—1832), tysk Kameralist I 116, 118. V 28.
- Niemeyer, August Hermann (1754—1828), tysk Teolog I 9.

- Nostrat, Ch. Ludv. ? Forfatter V 162.
- Nourrit, Adolphe (1802—39), fransk Sanger og Balletkomponist V 115.
- Nyegaard, Hans Haagen (1824—93), Overretsprokurator, Forfatter, Søn af Lauritz N. IV 203, 205. V 182, 239, 246, 271, 289.
- Nyegaard, Lauritz (1795—1877), Prokurator IV 203. V 270.
- Nyerup, Rasmus (1759—1829), Litteraturhistoriker og Bibliotekar I 27, 124. II 51, 53. V 8, 67.
- Oehenschläger, Adam (1779—1850), Digter I 6, 33, 37, 50, 51, 119, 123, 126, 128, 144, 167. II 32, 58, 59, 60, 61, 63 f., 66, 67, 96, 98, 100, 102, 125, 182, 199 f., 248, 249, 282, 305, 323, 353. III 13, 26, 28, 40, 77, 103, 141, 150, 153, 154, 164, 170, 172, 194, 195, 197, 199, 232, 233, 249, 251, 268, 312, 313, 314, 335, 336. IV 2, 11, 23, 66, 82, 126, 234, 241, 245, 359. V 3, 7, 10, 12, 15, 30, 32, 37, 55, 60, 63, 65, 66, 69, 70, 71, 72, 80, 81, 92, 93, 98, 102, 103, 110, 111, 117, 118, 124, 126, 130, 134, 139, 140, 145, 149, 152, 157, 168, 181, 186, 187, 191, 192, 195, 199, 201, 203, 204, 205, 206, 220, 221, 228, 233, 250, 251, 277, 278, 280, 289, 299, 307.
- Oehenschläger, Charlotte (1811—35), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1832—33, Datter af Adam O., g. 1832 med Joachim Ludvig Phister I 46. II 248. V 12, 110.
- Olsen, Frederik Christian (1802—74), Pædagog og Litteraturhistoriker II 300. III 87, 92. V 17, 76, 126, 137, 160, 164, 165.
- Olsen, Gottsche Hans (1760—1829), Notarius publicus, Direktør for Det kgl. Teater 1811—29 I 43, 44, 77. II 3, 23. III 297. V 11, 19, 47, 55, 212.
- Olsen, Stine, Tjenestepige hos Rahbeks I 114, 133. II 8, 10. V 27.
- Olshausen, Justus (1800—82), tysk Filolog I 145. V 38.
- Olshausen, Theodor (1802—69), slesvig-holstensk Politiker III 179. V 190.
- Olufsen, Christian (1763—1827), Forfatter og Statsøkonom V 53, 283.
- Olufsen, Christian Friis Rottbøll (1802—55), Professor i Astronomi ved Khvns. Universitet III 135, 137, 293. V 178.
- Onslow, Georges (1784—1853), fransk Komponist V 75.
- Orfila, Mathéo José Bonaventure (1787—1853), fransk Retsmediciner III 108. V 171.
- Oscar I (1799—1859), svensk Konge III 333 f. V 219, 220.
- Overbye, Ulrich Peter (1819—79), Forfatter V 226, 229.
- Overskou, Jonine Margrethe, f. Lund (1803—69), g. 1850 m. Thomas O. IV 330.
- Overskou, Thomas (1798—1873), Forfatter, Skuespiller ved Det kgl. Teater 1821—42, Instruktør smstds. 1849—58 II 124. III 65, 81—84, 102, 120, 170, 188, 189, 205, 206, 222, 223 f., 228, 231, 234, 240, 241, 331. IV 7, 31, 32, 37, 41, 66, 67, 88, 116, 118, 122 f., 124 f., 130, 131, 134, 171, 243, 340. V 38, 87, 92, 93, 96, 102, 115, 124, 131, 132, 136, 152, 175, 180, 191, 192, 195, 211, 214, 231, 239, 246, 252, 261, 277, 281, 294, 296, 301.
- Ovid (43 f. Kr.—18 e. Kr.), romersk Digter I 9. V 66, 68, 76.
- Pacius, Fredrik (1809—91), finsk Komponist V 259.
- Paër, Ferdinando (1771—1839), italiensk Komponist V 92.
- Paludan-Müller, Charite, f. Borch (1801—84), g. 1838 m. Frederik P.-M. IV 353.
- Paludan-Müller, Frederik (1809—76), Digter, Søn af Jens P.-M. II 304, 313. III 14, 164, 197. IV 244, 350. V 97, 98, 102, 104, 105, 110, 130, 145, 305.
- Paludan-Müller, Jens (1771—1845), Biskop over Aarhus Stift II 249. V 111 f., 145.
- Parmenides (ca. 540—ca. 470 f. Kr.), græsk Filosof I 110.

- Pauli, Charlotte, f. Brun (1788—1872), Datter af Constantin og Friederike Brun I 80. V 19.
- Paulli, Holger Simon (1810—91), Komponist, Kapelmester ved Det kgl. Teater 1863—83 IV 166. V 261.
- Paulli, Just Henrik (1809—65), Stiftsprovst ved Vor Frue Kirke i Kbhvn. III 33, 164. IV 232. V 125, 150.
- Paulli, Maria Elisabeth, f. Mynster (1822—1909), Datter af J. P. M., g. 1843 m. J. H. P. III 299. V 213.
- Paulus, Heinrich Eberhard Gottlob (1761—1851), tysk Teolog I 12. V 5.
- Paykull, Gustav v. (1757—1826), svensk Friherre og Embedsmand I 28. V 8.
- Peer? IV 17. V 227.
- Pepita de Oliva (1830—68), spansk Danserinde IV 303. V 289.
- Persius Flaccus, Aulus (34—62), romersk Digter I 17.
- Perthes & Besser, hamburgsk Boghandlerfirma II 83. V 75.
- Peter den Store (1672—1725), russisk Czar I 7.
- Peters, Christian Friedrich August (1806—80), tysk Astronom IV 242. V 277.
- Petersen? I 3, 7. V 2.
- Petersen, Bud ved Det kgl. Teater II 120.
- Petersen, Fru? III 162. V 185.
- Petersen, Skuespiller ved Det kgl. Teater IV 364.
- Petersen, Adolf Cornelius (1804—54), tysk Astronom III 266. V 205.
- Petersen, Augusta, se Schiemann, Augusta.
- Petersen, Bolette, se Iürgensen, Bolette.
- Petersen, Caroline, f. Andersen (1820—?), g. m. Søren P. V 226.
- Petersen, Clemens (1834—1918), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1856, Kritiker IV 251. V 279, 283, 291, 303.
- Petersen, Frederik Christian (1786—1859), Professor i klassisk Filologi ved Kbhvn.s Universitet, g. 1821 m. Bolette Iürgensen I 145. II 39, 40, 99, 100, 101, 102, 329, 330, 349. III 29, 31, 50. V 3, 38, 63, 79, 80, 119, 133, 149, 153.
- Petersen, Henrik († 1895), Arkitekt IV 185. V 265.
- Petersen, Lauritz Vilhelm (1817—79), tit. Professor, Biblioteksamanuensis III 135, 137, 142, 144. V 176.
- Petersen, Louise, se Phister, Louise.
- Petersen, Søren, (1818—?), Tjener hos Familien Heiberg, senere Portner IV 16, 17. V 226.
- Peyronnet, Charles (1778—1854), fransk Statsmand II 41. V 64.
- Philippe ∴ Adolphe d'Ennery (1811—99), fransk Forfatter V 87.
- Phister, Joachim Ludvig (1807—96), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1825—73 II 109, 182, 186, 204, 210, 215, 248, 261, 312, 327. III 9, 11, 23, 86, 87, 88, 89, 113, 153, 233, 300, 303, 305. IV 40, 43, 59, 79, 90, 142, 172, 201, 202, 248, 269, 364. V 105, 143, 213, 214, 236, 270, 277, 282.
- Phister, Louise, f. Petersen (1816—1914), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1835—95, g. 1846 m. J. L. P. III 34, 89, 113, 277, 296 f., 299, 300. IV 90. V 150, 161, 213.
- Picard, Louis Benoît (1769—1828), fransk Forfatter IV 9.
- Pindar (ca. 520—ca. 442 f. Kr.), græsk Digter I 22. III 145. IV 305.
- Pistor, Karl Philipp Heinrich (1778—1847), tysk Astronom og Mekaniker III 162. V 185.
- Pixérécourt, René Charles Guilbert de (1773—1844), fransk Forfatter V 31.
- Planard, François Antoine Eugène de (1784—1853), fransk Forfatter V 75, 92.
- Planché, Jacques Robinson (1796—1880), engelsk Forfatter V 93.
- Platon (ca. 427—347 f. Kr.), græsk Filosof I 148, 165, 166. V 44.
- Platzmann, W., dansk Konsul i Lübeck II 42. V 64.
- Plautus (ca. 254—184 f. Kr.), romersk Forfatter I 22.

- Plesner, Ulrik Adolph (1782—1861), Præst paa Langeland I 17, 40. V 5, 10, 11.
- Plum, Frederik (1760—1834), Biskop over Fyns Stift I 123. V 30.
- Plutark (ca. 46—120), græsk Historiker V 185.
- Plössl, Simon (1794—1868), østrigsk Optiker III 138, 158. V 179.
- Pohlmann, Emilie, tysk Skuespillerinde II 31. V 59.
- Pontoppidan, Erik (1698—1764), Biskop I 34. II 43. III 288. V 10, 65.
- Portalis, Joseph Marie de (1778—1858), fransk Statsmand II 41. V 64.
- Portalis, Ina de, f. Holck, g. m. J. M. P. II 41. V 64.
- Potier, Charles Joseph Edouard (1806—70), eller dennes Fader: Charles (1775—1838), franske Skuespillere II 39. V 63.
- Pouillet, Claude Servais Mathias (1791—1868), fransk Fysiker II 41. V 64.
- Poulsen, Poul, Portner ved Søkvæsthuset IV 16.
- Pram, Christen Henriksen (1756—1821), Forfatter I 24, 129. V 6, 32.
- Prechtl, Johann Joseph (1778—1854), tysk Fysiker III 107, 108. V 171.
- Price, Amalie (1831—92), Danserinde og Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1852—57 IV 92. V 247.
- Price, Juliette (1831—1906), Danserinde ved Det kgl. Teater 1849—66 III 234. IV 106, 150—152, 155, 173. V 238, 258.
- Printz? I 159, 160. V 42.
- Printzlau, Jfr., Datter af Ferd. P. III 76.
- Printzlau, Ferdinand (1794—1865), Sekretær, 1832—35 Kasserer og Bogholder ved Det kgl. Teater II 19, 46, 47, 81, 112, 352. III 76 f. V 54, 66, 107, 113, 138, 161 f., 296.
- Printzlau, Frederik Christian († 1832), Kasserer og Bogholder ved Det kgl. Teater 1824—32, Broder til Ferd. P. II 67 f., 110. V 161 f.
- Proft, Henrik Christian Gottlieb (1795—1827), Redaktør II 25. V 48, 56, 57.
- Proschowsky, Antonius († 1882), Hofskræder IV 47. V 233.
- Pätges, Anthon (1807—83), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1828—67, Broder til Johanne Luise Heiberg II 210. III 79, 177, 255. IV 175, 264, 361, 364. V 105, 147, 204, 264, 307.
- Pätges, Henriette, f. Hartwig (1780—1861), Moder til Johanne Luise Heiberg III 255. IV 16, 17. V 204, 227.
- Pätges, Johanne Luise, se Heiberg, Johanne Luise.
- Paetz, Harald Johan Casper (1837—95), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1855—65 IV 201, 202. V 270, 297.
- Quist, Hans, Skuespiller ved Det kgl. Teater 1783—1803 V 51.
- R. G. ? I 6, 8. V 3.
- Raben, Maria Dorothea, f. Staal (1759—1848), Provstinde IV 14.
- Rachel, Élisabeth Felix (1820—58), fransk Skuespillerinde III 37. IV 339. V 151.
- Racine, Jean (1639—99), fransk Digter I 5, 22. III 37.
- Radicke, Gustav (1810—83), tysk Fysiker III 107, 108. V 171.
- Rahbek, Kamilla, f. Heger (1775—1829), g. 1798 m. Knud Lyne R. I 134. II 34, 51, 52, 59, 60—62, 203. V 11, 13, 17, 27, 33, 48, 50, 57, 70.
- Rahbek, Knud Lyne (1760—1830), Forfatter I 14, 15, 42, 44, 45, 51, 56, 69, 70, 114, 116, 118, 119, 123, 124, 127, 133. II 4, 6, 8, 9, 11, 12, 18, 22, 23, 26, 33, 36, 49, 53, 90, 189, 190 f., 192, 200, 203, 244. V 11, 27, 31, 33, 34, 47, 49, 50, 53, 55, 57, 60, 61, 67, 68, 70, 81, 101, 102, 184.
- Raimar der Bär, Nicolai, ditmarsk Astronom III 118. V 174.
- Raimund, Ferdinand (1790—1836), østrigsk Forfatter II 325, 326. V 132.
- Rambusch? IV 343. V 301.
- Ramond de Carbonnières, Louis François Elisabeth (1753—1827), fransk Baron og Politiker I 149. V 39.

- Rantzau, Henrik (1526—98), Statholder i Slesvig-Holsten III 142. V 179.
- Rantzau, Ida (1825—1909), Operasangerinde ved Det kgl. Teater 1842—51, g. 1851 m. M. W. Brun III 232, 233. V 199.
- Rask, Hans Kristian (1805—75), Lærer, senere Præst, Broder til Rasmus R. II 273.
- Rask, Rasmus (1787—1832), Sprogforsker I 119, 158, 160, 161. II 273. III 118. V 39, 42, 119.
- Rathke, Jens (1769—1855), Professor i Zoologi ved Kbhvn.s, fra 1813 Christiania Universitet I 22. V 6.
- Ravn, Kontrollør ved Det kgl. Teater III 254, 255, 256.
- Raynouard, François (1761—1836), fransk Filolog I 152. V 39.
- Recke, Adolph (1820—67), Forfatter V 267, 268.
- Recke, Caroline Margrethe Georgine, f. Lumbye (1833—1901), Skuespillerinde, g. 1851 m. Adolph R. IV 195. V 268.
- Reichardt, Johann Friedrich (1752—1814), tysk Komponist II 215. III 166. V 105, 186.
- Reiersen, Jens Frederik (1798—1853), Læge I 58. V 14.
- Reimer, Georg Andreas (1776—1842), tysk Forlagsboghandler I 143. V 37, 41 f.
- Reinhardt, Johannes (1776—1845), Professor i Zoologi ved Kbhvn.s Universitet I 22, 36, 69, 98, 99, 124. III 94. V 6, 166.
- Reinhardt, Noline, f. Hammeleff (1782—1831), g. 1815 m. Johannes R. I 97. V 21.
- Reinhold, Karl Leonhard (1758—1823), tysk Filosof I 110, 116, 163. V 26.
- Reiser, Carl Friedrich (1718—86), Stadskirurg II 166. V 94.
- Reissiger, Karl Gottlieb (1798—1859), tysk Komponist V 92.
- Reitzel, Carl Andreas (1789—1853), Forlagsboghandler II 181, 229. III 96, 97, 286, 290, 295. IV 32. V 275.
- Reitzel, Carl Valdemar (1833—1911), Forlagsboghandler, Søn af C. A. R. IV 236. V 275.
- Rentz, Ernst, tysk Cirkusdirektør IV 348. V 302.
- Rentz, Kätchen, Cirkusrytterske, Niece af Ernst R. IV 348. V 302.
- Repp, Thorleifur Guðmundsson (1794—1857), islandsk Litterat I 115, 117, 119. V 27, 29.
- Reuterdaahl, Henrik (1795—1870), svensk Teolog III 9. V 143.
- Richelieu, Armand Jean du Plessis de (1585—1642), fransk Kardinal og Statsmand III 152, 333.
- Riise, Jacob (1791—1872), Udgiver, Antikvarboghandler II 310. V 129.
- Riise, Johan Christian (1794—1875), Udgiver, Broder til Jacob R. I 124. V 286.
- Rindom, Peter (1802—44), Kontorchef, Hovedbogholder og Kasserer ved Det kgl. Teater II 345, 347. V 113.
- Roat, Madame, g. m. den hollandske Linedanser Christian R. II 35. V 61.
- Robert, Ludwig (1778—1832), tysk Forfatter og Diplomat I 161 f. V 43.
- Robertson, Etienne Gaspard (1763—1837), belgisk Luftskipper I 5. V 2.
- Robespierre, Maximilien (1758—94), fransk Revolutionsmand IV 282.
- Rochemont, Adolph Pictet de, schweizisk Sprogforsker og Æstetiker I 110. V 26.
- Rogert, Vilhelm Peter (1780—1813), Læge I 30. V 9.
- Roland de la Platière, Jeanne Marie, f. Philipon (1754—93), fransk Revolutionsheltinde, g. 1780 m. Politikeren Jean Marie R. d. l. P. IV 293.
- Romani, Felice (1788—1865), italiensk Forfatter V 145.
- Rongsted, Johanne, f. Leth (1771—1840), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1804—39 II 19. V 54.
- Rosencrantz, Carl Albrecht (1823—92) eller: Henrik Enok Alexander (1823—1908), svenske Godsejere, eller: Fred-

- rik Anton Ulrik (1825—79,) svensk Officer III 324. V 218.
- Rosenhoff, Carl Johan Emil, Kunstmal-
ler, Søn af Claudius R. IV 335. V
299.
- Rosenhoff, Claudius (1804—69), Forfat-
ter V 109, 215, 216, 229, 233, 240, 250,
270, 280, 299.
- Rosenhoff, Emilie (1845?—54), Datter
af Claudius R. IV 104. V 250.
- Rosenhoff, Ida Caroline Sophia (1833—
93), Datter af Claudius R. IV 73(?),
335, 345. V 299.
- Rosenhoff, Marie Poulaine, Datter af
Claudius R. IV 335. V 299.
- Rosenhoff, Orla (1844—1905), Kompo-
nist, Søn af Claudius R. IV 335. V 299.
- Rosenkilde, Adolph (1816—82), Skue-
spiller ved Det kgl. Teater 1837—39
og 1856—81, Søn af C. N. R. IV 331.
V 260, 297.
- Rosenkilde, Anne, f. Paaske (1825—85),
Skuespillerinde ved Det kgl. Teater
1856—65, g. 1844 m. Adolph R. IV
242, 331. V 208, 260, 277, 297.
- Rosenkilde, Christen Niemann (1786—
1861), Skuespiller ved Det kgl. Teater
1816—61 II 7, 14, 15, 16, 19, 23, 25,
34, 50, 108, 184, 210, 312. III 113,
192, 233, 305. IV 43, 76, 142, 194, 282,
364. V 49, 52, 53, 54, 55, 57, 59, 60, 61,
66, 82, 83, 92, 94, 108, 163, 201, 206,
210, 214, 225, 232, 241, 268.
- Rosenkilde, Julie, se Sødring, Julie.
- Rosenkrantz, Niels (1757—1824), Uden-
rigsminister II 1. V 46.
- Rosenkrantz, Varvara, f. Vjazunskij
(1774—1849), g. 1791 m. Niels R. V
46.
- Rosier, Paul Bernard (1798—1880),
fransk Forfatter V 116.
- Rossi, Pietro († 1882), italiensk Sanger
III 309. V 215.
- Rossini, Gioacchino (1792—1868), itali-
ensk Komponist I 80, 129. V 69, 92.
- Rostgaard, Hans (1625—84), Ridefoged
og Amtsforvalter III 83.
- Rothe, Andreas Bjørn (1762—1840),
Deputeret i slesvig-holstenske Kan-
celli I 136, 158. V 34.
- Rothe, Waldemar Henrik (1777—1857),
Sognepræst ved Trinitatis Kirke i
Kbhvn. II 273, 278.
- Rothschild, tysk Finansmand II 4, 6.
V 47.
- Rottbøll, Christian Michael (1805—94),
Godsejer IV 191, 294. V 267.
- Rotwitt, Carl Eduard (1812—60), Kon-
seilspræsident 1859—60 IV 333. V
298.
- Rougemont, Michel Nicolas Balissonde
(1781—1840), fransk Forfatter V 109.
- Rousseau, Jean Jacques (1712—78),
fransk Forfatter I 22.
- Rowley, William (1585—1642), engelsk
Forfatter V 93.
- Royer-Collard, Paul (1763—1845), fransk
Filosof og Politiker II 40. V 64.
- Rudelbach, Andreas Gottlob (1792—
1862), Præst I 145, 167. V 35, 40, 41, 44.
- Rudelbach, Elisabeth Marie, f. Bønsøe
(1803—67), g. 1822 m. Andreas
Gottlob R. I 139, 145, 148. V 35.
- Rung, Henrik (1807—71), Komponist,
Syngemester ved Det kgl. Teater III
28, 143, 158, 177, 228, 232, 277, 278.
IV 66, 317—319. V 148, 163, 165, 170,
184, 189, 191, 239, 292.
- Rung, Pauline, f. Lichtenstein (1818—
90), Operasangerinde ved Det kgl.
Teater 1838—57, g. 1841 m. Henrik
R. III 79, 80. IV 67. V 163, 239.
- Ryge, Johan Christian (1780—1842),
Skuespiller ved Det kgl. Teater 1813—
42, Instruktør smstds. 1832—42 I 146.
II 4, 9, 13, 112, 158, 204, 253, 311, 312.
III 1, 4—6, 18, 19, 23, 43, 188, 190,
251. IV 11, 328, 330. V 38, 47, 49, 59,
73, 85, 105, 112, 141, 147, 190, 234, 307.
- Ryge, Nathalia (1816—95), Skuespiller-
inde ved Det kgl. Teater 1837—48,
Datter af Johan Chr. R. IV 361. V
145, 307.
- Ryge, Theresia (1828—1922), Skuespil-
lerinde ved Det kgl. Teater 1847 ff.,
Datter af J. C. R., III 158.

- Rötscher, Heinrich Theodor (1803—71), tysk Æstetiker III 174. V 189.
- Sabatin, fransk Kafévært II 41. V 64.
- Sachs, Hans (1494—1576), tysk Digter IV 309.
- Sacy, Silvestre de (1758—1838), fransk Sprogforsker I 151. V 39.
- Sagen, Lyder (1777—1850), norsk Pædagog og Forfatter II 61. V 70.
- Sahlert, Ludvig Ferdinand (1812—86), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1832—60 IV 171. V 260, 262.
- Sahlgreen, Louise, f. Marcher (1818—91), Operasangerinde ved Det kgl. Teater 1842—68, g. 1847 m. Ludvig S. III 75, 233. V 161, 199, 277.
- Sahlgreen, Ludvig (1816—66), Operasanger ved Det kgl. Teater 1838 ff., Syngesufflør IV 187, 197. V 266.
- Saint Aguet σ : Charles Maurice Descombes (1782—1869), fransk Forfatter V 109.
- Saint-Aubain, Albertine de (1802—27), Datter af F. J. C. de S.-A. I 81. V 20.
- Saint-Aubain, Bolette de, f. Buntzen (1779—1853), g. 1798 m. F. J. C. de S.-A. I 141. V 36.
- Saint-Aubain, Friedrich Julius Christian de (1754—1819), Oberst V 20, 36.
- Saint Georges, Jules Henri Vernoy de (1801—75), fransk Forfatter V 94, 116, 124, 145.
- Sallust (86—35 f. Kr.), romersk Historie-skriver I 9.
- Samson, Joseph Isidore (1793—1871), fransk Skuespiller IV 76. V 241.
- Samsøe, Ole Johan (1759—96), Forfatter V 266.
- Sandeau, Jules (1811—83), fransk Forfatter IV 100. V 271.
- Sandels, Hilda v. (1830—?), svensk Sangerinde IV 65. V 239.
- Sander, Levin Christian (1756—1819), Forfatter V 190.
- Schaarup, Gustav Jacob (1802—1838), Kateket ved Holmens Kirke II 301. V 126.
- Schall, Claus (1757—1835), Komponist, Kapelmester ved Det kgl. Teater 1818—34 I 131, 137. V 33, 189.
- Scharling, Henrik (1836—1920), Teolog IV 323 f., 331 f., 334. V 294, 295 f.
- Scharling, William (1837—1911), Nationaløkonom, Broder til Henrik S. IV 279, 280, 281, 293, 294, 324, 336 f. V 285, 294, 296, 300.
- Schelling, Friedrich Wilhelm Joseph v. (1775—1854), tysk Filosof II 97, 278. V 78, 120.
- Schiemann, Augusta, f. Petersen (1824—1902), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1843—77, g. 1851 m. Kapelmusikus Christian S. III 75, 274. IV 67, 92, 331. V 161, 208, 239.
- Schiller, Friedrich (1759—1805), tysk Digter I 6, 7. II 97. III 62, 167, 280, IV 234, 275, 310, 351 f. V 49, 81, 145, 158, 209, 233, 280, 284, 291, 298, 301, 305.
- Schimmelmann, Ernst (1747—1831), Greve, Minister I 102. V 23.
- Schjellerup, Hans Carl Frederik Christian (1827—87), Astronom III 293. IV 240, 242, 345. V 211, 270, 302.
- Schjellerup, Niels (ca. 1747—1826), Prokurator I 6, 7. V 3.
- Schlegel, August Wilhelm (1767—1845), tysk Forfatter I 29, 107, 140. V 8, 24, 32, 78.
- Schlegel, Friedrich (1772—1829), tysk Forfatter, Broder til A. W. S. I 107, 140. V 24 f., 32, 37.
- Schleiermacher, Friedrich (1768—1834), tysk Teolog og Filosof I 143, 166. V 37, 44.
- Schlick, Benjamin (1796—1872), Arkitekt og Mekaniker I 131. V 33, 206.
- Schmidt, Frederik (1771—1840), Præst og Forfatter II 61. V 70.
- Schmidt, Rudolf (1836—99), Forfatter IV 34, 295. V 230, 248, 263, 266, 275, 287, 291, 303.
- Schmidten, Christiane Elisabeth v., f. Harboe (1761—1846), Moder til H. G. v. S. II 102. V 79, 86.

- Schmidten, Godtfred v. (1784—1852), Byfoged, Broder til H. G. v. S. II 102. V 79.
- Schmidten, Henrik Gerner v. (1799—1831), Matematiker I 140, 143, 148, 156, 158. II 98. V 24, 25, 38, 44, 62, 63, 64, 79, 80, 86.
- Schmidten, Magdalene v., Søster til H. G. v. S. II 102. V 79.
- Schmidth, Michael Nielsen (1801—40), Præst og Digter I 124.
- Schmieder, Friedrich Gotthelf Benjamin (1770—1838), tysk Filolog I 3, 22. V 2.
- Schneider, Johan Ludvig (1809—70), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1832—69 II 210. III 171—173, 177, 205, 222, 231, 232, 233, 240, 260. IV 59, 87, 90, 109, 119, 202, 364. V 105, 188, 195, 201, 236, 245, 247.
- Scholten, Ulrike Christiane Sophie v. (1812—59), Datter af Regeringsraad Jost Gerhard v. S. II 120. V 86.
- Schouw, Joachim Frederik (1789—1852), Botaniker, Politiker I 123, 144, 148. V 35, 37, 99.
- Schow, Christian, Peder Hansens Svoger I 50, 51. V 12.
- Schow, Dorothea Kristine, f. Stage (1753—1829), g. ca. 1788 m. Kammerraad Bertel S. I 6.
- Schow, Tyge? I 7. V 3.
- Schram, Peter (1819—95), Operasanger og Skuespiller ved Det kgl. Teater 1841—95 IV 101, 202, 242, 331. V 208, 249.
- Schubert, Friedrich Theodor (1758—1825), tysk Astronom III 121. V 175.
- Schubothé, J. J. H., Boghandlerfirma II 250. III 21, 165, 263. V 113, 276.
- Schultz, Johan Frederik (1756—1817), Bogtrykker II 11. V 50.
- Schulz, Johann Abraham Peter (1747—1800), Komponist III 193. V 66, 192.
- Schulze, Johannes (1786—1869), Overregeringsraad i det preussiske Kultusministerium I 161, 170. II 309. V 42, 45.
- Schumacher, Andreas (1726—90), Amtmand III 135.
- Schumacher, Heinrich Christian (1780—1850), Professor i Astronomi I 22, 123. III 138—144, 162. V 6, 176, 178, 179, 180, 181.
- Schuster, Ignaz (1779—1835), østrigsk Skuespiller II 179. V 97.
- Schwab, Gustav (1792—1850), tysk Digter I 140. V 35.
- Schwach, Conrad Nicolai (1793—1860), norsk Jurist og Forfatter I 31. V 9.
- Schwartz, Athalia (1821—71), Forfatterinde V 216 f., 231, 251, 280.
- Schwartzten? III 76. V 162.
- Schwartzten, Julius (1802—75), Operasanger ved Det kgl. Teater 1826—57 III 2. V 61, 141.
- Schweighäuser, Johannes (1742—1830), tysk Filolog og Filosof I 3. V 2.
- Schütz, Wilhelm v. (1776—1847), tysk Forfatter I 140. V 35.
- Schönberg, Jørgen Johan Albrecht v. (1782—1841), Læge I 76. V 18.
- Schönheider, Johan Christian (1742—1803), Præst III 91, 92. V 165.
- Schönheider, Johan Franciscus Gottlieb (1773—1850), Rentekammerdirektor, Søn af Joh. Chr. S. III 91. V 165.
- Scribe, Eugène (1791—1861), fransk Forfatter II 123, 138, 141, 166, 183 f., 204, 266, 288, 312. III 81, 157, 197. IV 9, 66, 88, 89, 244, 247, 283 f., 285, 286, 287, 288, 290, 291, 299, 332, 339. V 59, 60, 61, 63, 73, 74, 84, 86, 87, 88, 89, 92, 96, 98, 99, 101, 108, 109, 110, 114, 115, 116, 117, 118, 123, 124, 145, 150, 168, 170, 188, 190, 221, 239, 246, 279, 300.
- Seidelin, Klaus Henrik (1761—1811), Bogtrykker, Udgiver af »Dagen« I 42. V 11.
- Selby, Charles Borre v. (1778—1849), dansk Gesandt i Haag 1820—42 I 106, 112. V 24.
- Selby, Christiane Georgine Louise, f.

- Falbe (1786—1843), g. 1806 m. C. B. S. I 106.
- Shakespeare, William (1564—1616), engelsk Digter I 129. II 240. III 150, 153, 156, 216, 232, 234, 251, 290, 335, 336, 337, 340. IV 1, 4, 8, 10, 11, 13, 15, 66, 67, 82, 83, 89, 126, 132, 135, 138, 177, 178, 245, 253, 275 f., 277, 278, 288, 305, 324, 344, 352. V 32, 108, 146, 147, 199, 226, 238, 246, 300.
- Sheridan, Richard (1751—1816), engelsk Forfatter V 272.
- Sibbern, Frederik Christian (1785—1872), Professor i Filosofi ved Kbhvn.s Universitet I 64, 67, 69, 173. II 249, 304, 329, 330. III 188. V 45, 111, 127, 133, 191.
- Siboni, Erik (1828—92), Komponist, Søn af Giuseppe S. IV 304, 305. V 289.
- Siboni, Giuseppe (1780—1839), Syngemester ved Det kgl. Teater II 195, 289, 295. V 102.
- Sievers, Johann (1805—82), slesvig-holstensk Observator ved Altonas, senere Kbhvn.s Observatorium III 160. V 185.
- Signeul? I 121. V 30.
- Simon? I 18. V 6.
- Simonnin, Antoine Jean Baptiste (1780—1856), fransk Forfatter V 94, 265.
- Simonsen, Niels, Skuespiller ved Det kgl. Teater 1807—23 I 124. V 31.
- Simony, Carl Frederik (1806—72), Politiker, Kultusminister 1852—53 V 218, 233.
- Skibsted, Poul (1753—1812), Højesteretsadvokat I 31. V 9.
- Skjelderup, Michael (1769—1852), Anatom I 30, 32. V 9.
- Smidth, Jens Hansen (1769—1847), Sognepræst, Forfatter I 81. V 13, 20.
- Sneedorff, Hans Christian (1759—1824), Kontreadmiral II 98.
- Soelberg, Hans Nicolai († 1884), Vognmand IV 50, 51. V 234.
- Sokrates (ca. 469—399 f. Kr.), græsk Filosof III 300.
- Solger, Karl Wilhelm Ferdinand (1780—1819), tysk Filosof I 166. V 44.
- Sommer, Jørgen Gottberg (1794—1846), Provst IV 14.
- Sonnleithner, Joseph (1766—1835), øst-rigsk Digter og Teaterdirektør III 170. V 188.
- Sontag, Henriette (1806—54), tysk Sangerinde II 39. V 63.
- Sophokles (ca. 496—406 f. Kr.), græsk Digter I 22. IV 244. V 6, 272.
- Soulié, Frédéric (1800—47), fransk Forfatter V 106.
- Spohr, Ludwig (1784—1859), tysk Komponist V 265.
- Sponeck, Wilhelm (1815—88), Greve, Finansminister 1848—54 III 208, 211, 231, 232, 239, 248. IV 60. V 199, 236.
- Sporon, Benjamin Georg (1741—96), Embedsmand og Forfatter V 239.
- Sprengel, Kurt (1766—1833), tysk Læge og Botaniker I 29, 32. V 9.
- Staël-Holstein, Germaine de (1766—1817), fransk Forfatterinde II 45. V 8, 65.
- Staffeldt, Adolph Wilhelm Schack v. (1769—1826), Digter, Amtmand I 118. III 116 f. V 28, 174.
- Stage, Gottlob (1791—1845), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1815—45, Regissør smstds. 1835—45 I 135. II 14, 19, 20, 106, 111, 112, 128, 157, 182, 204. III 78, 115, 172. V 34, 51, 54, 81, 88, 173, 188.
- Stampe, Jonna, f. Drewsen (1827—78), Baronesse, Datter af Adolph D., g. 1850 m. Baron Henrik S. III 275. IV 76, 80. V 208.
- Steen, Christian (1786—1861), Forlagsboghandler I 123.
- Steenberg, Hanne, Husbestyrerinde hos Højesteretsadvokat F. Treschow IV 228. V 274.
- Steenberg, Julius (1830—1911), Operasanger ved Det kgl. Teater 1856—88 IV 89, 178. V 246.
- Steffens, Inger Margrethe, f. Heiberg (1737—1826), g. 1° 1757 m. Ludv.

- Heiberg d. æ., 2° 1782 m. Købmand
H. P. Steffens i Vordingborg I 6. III
14. V 3, 144.
- Stein, Charlotte v., f. v. Schardt (1742—
1827), Goethes Veninde IV 235. V
275.
- Steinheil, Karl August (1801—70), tysk
Astronom III 147, 162. V 181.
- Stich, Clara (1820—62), tysk Skuespil-
lerinde II 261. V 114.
- Stieglitz, Johann (1767—1840), tysk
Læge II 343. V 136.
- Stilling, Maria Gabriele Beata, f. Kalkar
(1829—?), g. 1853 m. Sognepræst J.
M. H. Stilling i Ølgod IV 248.
- Stranz, tysk Gehejmeraadinde IV 235.
V 275.
- Stranz, tysk Oberfinanzrat IV 235.
- Stroth, Friedrich Andreas (1750—85),
tysk Pædagog I 22. V 6.
- Struensee, Johann Friedrich (1737—72),
tysk Greve, Statsmand II 266.
- Struve, Wilhelm v. (1793—1864), tysk
Astronom III 140. V 179.
- Strøm, Christian Ludvig (1771—1859),
Sognepræst til Kregome I 145. V 38.
- Strom, Marie, f. Buntzen (1812—90),
Datter af Andreas B. den ældre, g.
1841 m. Ole S. III 85. V 163
- Strøm, Ole (1813—71), Læge i Vording-
borg III 85. V 163.
- Suhr, Ida, f. Bech (1825—97), g. 1847
m. Grosserer Ole Berendt S. IV 351.
V 304.
- Suhr, Johannes Theodor (1792—1858),
Grosserer III 95, 113, 138, 146, 161,
162, 165, 208, 298. IV 18, 233 f., 290.
V 166, 169, 172, 178, 185, 288, 289,
304.
- Svane, Lars (1790—1874), Mægler I 56.
V 13.
- Svendsen, Laura (1833—98), norsk Skue-
spillerinde, g. 1864 m. Skuespiller
Sigvard Gundersen IV 64. V 238.
- Sverdrup, Georg (1770—1850), norsk
Filolog I 13, 17. V 5.
- Swedenborg, Emanuel (1688—1772),
svensk Naturforsker IV 320.
- Süss-Oppenheimer, Joseph (1692—1738),
tysk Finansmand II 6. V 48.
- Syv, Peder (1631—1702), Præst, Sprog-
forsker II 44. III 218. V 65, 196.
- Sødring, Christopher Hansen (1822—81),
Mineralvandsfabrikant III 292. IV 74,
307. V 210.
- Sødring, Julie, f. Rosenkilde (1823—94),
Skuespillerinde ved Det kgl. Teater
1843—75, Datter af C. N. Rosenkilde,
g. 1849 m. C. H. S. III 79, 177, 297,
338. IV 90, 91, 243. V 163, 210, 211,
222, 240 f., 247, 252, 290.
- Sønderskou, Thora (1822—1909), Skue-
spillerinde, g. 1847 m. Skuespiller Chr.
Schmidt III 102. V 168.
- Sørensen, Bademester IV 78.
- Sørensen, Skovrider III 90.
- Søtoft, Nicolai (1790—1844), Præst og
Digter I 123. III 113. V 29, 30, 43, 54,
65, 172.
- Taglioni, Amélie, f. Galster († 1881), tysk
Danserinde, g. m. Paul T. II 262. V
115.
- Taglioni, Filippo (1777—1871), italiensk
Danser V 115, 117.
- Taglioni, Marie (1804—84), fransk Dan-
serinde, Datter af F. T. II 263, 264.
V 115.
- Taglioni, Paul (1808—84), italiensk Dan-
ser, Broder til Marie T. II 262. V
115.
- Talleyrand, Charles Maurice (1754—
1838), fransk Statsmand II 266, 305.
V 3, 128.
- Taube, Gustaf Diedrich (1761—1822),
svensk Greve, Ritmester I 27. III
328. V 7, 219.
- Taube, Gustaf Johan (1796—1872),
svensk Hofmarskal, Søn af G. D. T.
I 27, 28. V 7, 8, 219.
- Tauber, Erich Gjörup (1782—1854),
Rektor I 123. V 30.
- Tegnér, Esaias (1782—1846), svensk
Digter III 281. V 103, 209.
- Teisen, Mad. IV 339.
- Terents (ca. 190—159 f. Kr.), romersk
Forfatter I 3, 4.

- Thaarup, Thomas (1749—1821), Digter I 114. V 47, 66, 97.
- Théaulon, Marie Emmanuel Guillaume (1787—1841), fransk Forfatter V 59, 94.
- Thestrup, Hans Nicolai (1794—1879), Officer, Krigsminister 1859—63 IV 333. V 298.
- Thomsen, Flora (1832—1900), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1857—60, g. 1865 m. Teaterchef, Kammerherre Fallesen IV 275. V 284.
- Thorarensen, Stefan Gisli (1831—?), islandsk Præst V 186.
- Thorlacius, Børge (1775—1829), Professor i klassisk Filologi ved Kbhvn.s Universitet I 15, 17, 18, 63, 67, 69, 123. V 5.
- Thornam, August Wilhelm (1813—80), Forfatter V 239, 287.
- Thortsen, Carl Adolph (1798—1878), Pædagog, Metriker IV 359. V 157, 306.
- Thorup, Christian († 1865), Garderobeforvalter ved Det kgl. Teater III 224. V 198.
- Thorvaldsen, Bertel (1768 el. 70—1844), Billedhugger I 99. II 323. III 128, 129, 144, 326. V 22, 131, 176, 180, 192, 221.
- Thulstrup, Carl Magnus (1805—81), svensk Officer III 324. V 218.
- Thune, Erasmus Georg Fog (1785—1829), Matematiker og Astronom II 8. V 49.
- Thønnesen, Frederik, Vinhandler II 337. V 135.
- Tibul († ca. 19 f. Kr.), romersk Digter I 9.
- Tieck, Ludwig (1773—1853), tysk Forfatter I 107, 140, 183, 269. IV 275, 287. V 59, 78, 98, 284, 286.
- Tillisch, Frederik (1801—89), Politiker, Chef for Det kgl. Teater 1859—64 III 230 f., 326, 333, 337, 344. V 199, 282, 292, 294, 295, 296, 299, 303.
- Tode, Johann Clemens (1736—1806), Læge og Forfatter V 72.
- Tolderlund, Hother (1820—80), Forfatter V 185.
- Topelius, Zachrias (1818—98), finsk Forfatter V 259, 278.
- Tordenskjold, Peter (1690—1720), Søofficer III 87.
- Torre, Napoleone, italiensk Operasanger III 309. V 215.
- Trepka, Johan Christian Matthias (1809—50), Officer II 283, 301. V 121, 126.
- Treschow, Frederik (1786—1869), Højesteretsadvokat, Politiker III 137, 144, 298. IV 320. V 178, 179, 274.
- Treschow, Niels (1751—1833), Professor i Filosofi ved Kbhvn.s, 1813 ved Kristiania Universitet I 18, 26, 30, 31, 33, 40, 63. V 6, 8, 11.
- Trier, Meyer Seligmann (1770—1837), Grosserer II 38. V 62.
- Trochu? I 110. V 26.
- Tromsdorff, Johann Bartholomäus (1770—1837), tysk Farmaceut I 12. V 5.
- Tryde, Christine Dorothea, f. Kongslew (1780—1839), g. 1807 m. E. C. T. IV 270.
- Tryde, Eggert Christopher (1781—1860), Stiftsprovst ved Vor Frue Kirke i Kbhvn., kgl. Konfessionarius IV 54. V 235, 283.
- Tscherning, Anthon Frederik (1795—1874), Officer og Politiker, Søn af Eilert T. I 145. II 99, 283. V 38, 78, 86, 121, 126, 151, 233.
- Tscherning, Eilert (1767—1832), Oberst II 120. V 38, 86.
- Tscherning, Sara (1803—41), Søster til A. F. T. II 120. V 86.
- Tullin, Christian Braunmann (1728—65), norsk Digter I 68.
- Tutein, Anna, f. Eckardt (1810—87), g. 1828 m. Godsejer Peter Adolph T. IV 235. V 275.
- Tuxen, Peter Mandrup (1783—1838), Søofficer II 301. V 126.
- Twesten, August Detlew (1789—1876), tysk Teolog I 141, 157, 158, 168, 169. V 35.
- Töpfer, Karl (1792—1871), tysk Forfatter II 164, 170, 231, 264 f. V 80, 88, 93, 107.

- Tøxen, Jørgen Karstens Blok (1776—1848), Litterat I 132. V 33.
- Uhland, Ludwig (1787—1862), tysk Digter I 140. V 35.
- Ulfeldt, Korfitz (1606—64), Rigshofmester III 129. V 176.
- Ulrici, Hermann (1806—84), tysk Filosof og Æstetiker IV 132, 310. V 255, 293.
- Valdemar Atterdag (ca. 1320—75), Konge IV 336.
- Valdemar den Store (1131—82), Konge III 91.
- Vanderburch, Louis Emile (1794—1862), fransk Forfatter V 99, 116.
- Vannqvist, Olof Fredrik af (1805—76), svensk Notar III 324, 325, 328. V 218, 219.
- Varin, Charles Victor (1798—1869), fransk Forfatter V 88, 99, 109, 116.
- Varner, François Antoine (1789—1854), fransk Forfatter V 63, 246.
- Vedel, Peter (1823—1911), Gehejmelegationsraad, senere Direktør i Udenrigsministeriet IV 349, 350. V 303, 304.
- Vefour, Restaurant i Paris II 41.
- Verdelin, Engelline († 1904), Datter af I. V. V. IV 17. V 227.
- Verdelin, Ida Vilhelmine, f. Thorsen († 1853) IV 17. V 227.
- Vergil (70—19 f. Kr.), romersk Digter I 9. V 23, 70, 165, 304.
- Vergniaud, Pierre Victurnien (1753—93), fransk Revolutionsmand IV 293.
- Vertpré, Jenny (egl. Françoise Fanny Vausgien) (1797—1865), fransk Skuespillerinde II 263. V 115.
- Victor, se Varin, Charles Victor.
- Vilhelm (1787—1867), Landgreve af Hessen-Kassel III 129.
- Vilhelmine? II 169.
- Vilhelmine, Prinsesse (1808—91), Prinsesse, Datter af Frederik VI, g. 1828 m. Frederik VII II 42, 43.
- Villaume, Charles Antoine († 1851), Sprog lærer I 123. V 30.
- Villemain, Abel François (1790—1870), fransk Kritiker II 39, 40. V 63.
- Villeneuve, Charles († 1865), Figurant ved Det kgl. Teater II 18. V 54.
- Vitet, Ludovic (1802—73), fransk Forfatter II 100. V 79.
- Voigtländer, Peter Wilhelm Friedrich (1812—78), østrigsk Optiker III 138. V 179.
- Volnys, Léontine, se Fay, Léontine.
- Voltaire, François de (1694—1778), fransk Forfatter I 22, 144. II 23. III 197, 334. V 37, 56, 92, 185.
- Wachsmuth, Ernst Wilhelm Gottlieb (1784—1866), tysk Filolog I 118, 169. V 28.
- Wagner, Richard (1813—83), tysk Komponist IV 251 f. V 279 f.
- Wahl, Niels A. († 1822), Boghandler i Kbhvn. II 282.
- Wahlenberg, Göran (1780—1851), svensk Botaniker I 138. V 35.
- Waldenburg, Mathilde v. († 1858), tysk Billedhuggerinde og Malerinde IV 235. V 275.
- Walmoden, Frk. III 325. V 219.
- Walsøe, Ole († 1873), Bud ved Det kgl. Teater IV 119, 133. V 254.
- Walterstorff, Frk., Datter af Ernst W. I 109. V 25.
- Walterstorff, Ernst (1755—1820), Greve, Gesandt i Paris I 79. V 19.
- Walther, Frederik (1810—79), Overkontrollør ved Det kgl. Teater III 254, 255, 256, 257, 262, 265, 313. IV 193. V 203 f.
- Waltz, Johan Rudolph († 1853) Skuespiller ved Det kgl. Teater 1832—53 II 210. III 277. IV 364. V 105, 208.
- Warburg, Christian Arenhold (1813—95), Fabrikant, Forfatter III 71. V 159.
- Warnstedt, Hans Adolf v. (1791—1853), Kammerjunker I 69. V 17.
- Weber, Carl Maria v. (1786—1826), tysk Komponist V 92.
- Wedel-Jarlsberg, Ferdinand Carl (1781—1857), norsk General III 28, 29. V 148.
- Wedén, Andreas Peter († 1888), Maskin-

- mester ved Det kgl. Teater IV 16, 166. V 226.
- Wegener, Jens Ernst (1781—1846), Seminarieforsøger I 124. II 306. V 128.
- Weilbach, Philip (1834—1900), Kunsthistoriker IV 338. V 280, 288.
- Weinwich, Anna Catharina (ca. 1791—1877), Datter af Litteraten Niels Henrich W. I 5. V 3.
- Weis, Carl (1809—72), Departementschef i Kultusministeriet II 313. IV 64. V 130, 212, 238.
- Weis, Ernst (1807—73), Overretssassessor, Broder til C. W. II 313. III 166. V 130, 186, 195.
- Weissenthurn, Johanna Franul v., f. Grünberg (1773—1847), tysk Forfatterinde og Skuespillerinde II 263. V 115.
- Welhaven, Johan Sebastian (1807—73), norsk Digter III 27, 318. IV 64. V 147.
- Wergeland, Henrik (1808—45), norsk Digter III 32. V 147, 148, 149, 150.
- Wergeland, Oscar (1815—95), norsk Kaptajn, Broder til Henrik W. IV 64. V 238.
- Werlauff, Erich Christian (1781—1871), Historiker, Overbibliotekar ved Det kgl. Bibliotek I 38, 69. III 47, 48, 50, 72, 85. V 10, 152, 160.
- Wessel, Johan Herman (1742—85), Digter I 139. II 159. III 115. V 31, 35, 173, 304.
- West, Frk. IV 339.
- West, Carl August (egl. Joseph Schreyvogel) (1768—1832), østrigsk Forfatter II 113. V 84.
- Westergaard, Charlotte Louise (1826—80), Skolebestyrerinde IV 229. V 274.
- Westermann, Vilhelm († 1857), Billetkasserer ved Det kgl. Teater III 262. IV 48. V 205.
- Wexschall, Anna, se Nielsen, Anna.
- Weyse, Christoph Ernst Friedrich (1774—1842), Komponist I 24, 28, 30, 37, 125, 137, 144. II 20 f., 43, 68, 183, 300, 313, 331, 355. III 1 f., 20, 166 f., 170, 193, 312. IV 335. V 7, 10, 31, 32, 33, 35, 36, 55, 73, 92, 133, 139, 140, 154, 186 f., 188, 192.
- Wiborg, Karsten Friis (1813—85), Præst og Forfatter IV 357 f. V 306.
- Wiborg, Laurine, f. Ahlefeldt-Laurvigen (1815—83), g. 1845 m. K. F. W. IV 361. V 306.
- Wiehe, Anton Wilhelm (1826—84), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1843—51, 1863—79, Broder til Michael W. III 158. V 184, 203, 255.
- Wiehe, Michael (1820—64), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1837—55, 1856—64 III 75, 89, 176, 203, 217, 232, 251, 335. IV 36, 37, 39, 40, 42, 78, 90, 95, 118—121, 124—127, 129 f., 133, 150, 163 f., 174, 177, 179, 202, 266, 364. V 147, 184, 199, 203, 220, 221, 231, 238, 246, 248, 254, 258, 260, 264, 281.
- Wilhelm IV, Landgreve af Hessen-Kassel (1532—92) III 129.
- Wille, Christian Georg († 1877), Billedskærer IV 50, 51. V 234.
- Windtmølle, Jens (1728—ca. 1800), Oversætter V 276.
- Winer, Georg Benedict (1789—1858), tysk Teolog V 160.
- Winge, Hanne, se Iürgensen, Hanne.
- Winge, Oluf Bang (1785—1867), Konsulatssekretær I 58, 59, 85. V 3, 14, 20.
- Winsløw, Carl (1796—1834), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1817—34 II 20, 79, 108, 182. III 101. V 55, 61, 82, 88, 167, 184.
- Winsløw, Jacob Alexander (1787—1871), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1815—49, Broder til C. W. IV 364. V 55, 167.
- Winsløw, Lars Frederik (1822—91), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1845—56, Son af Carl W. III 158, 177, 338. IV 202, 364. V 184, 222.
- Winsløw, Sophie Jacobine, f. Schaltz (1800—76), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1821—58, g. 1821 m. Carl W. II 179, 210. III 338. IV 243. V 97, 128, 172.

- Winter, Peter v. (1754—1825), tysk Komponist V 47.
- Winther, Christian (1796—1876), Digter II 58, 300, 323. IV 201, 308. V 61, 126, 167, 237, 270, 290, 303.
- Winther, Julie, f. Lytthans (1813—81), g. 1848 m. Christian W. V 167.
- Wolf, Friedrich August (1759—1824), tysk Filolog I 22. V 6.
- Wolf, Jakob (1749—1819), Professor i Matematik ved Kbhvn.s Universitet I 15, 18, 23, 69. V 5, 16.
- Wolf, Karen Louise, f. Johannesen (1833—1902), norsk Skuespillerinde IV 64. V 238.
- Wolf, Nicolai (1824—75), Operasanger ved Det kgl. Teater 1848—52 III 234. V 199.
- Wolff, Amalia, f. Malcolmi (1780—1851), tysk Skuespillerinde, g. 1804 m. Pius Alexander W. II 261. V 114.
- Wolff, Odin (1760—1830), Forfatter I 124.
- Wolff, Pius Alexander (1782—1828), tysk Skuespiller V 114, 231.
- Wosemose, Hans Christian (1784—1862), Litterat V 289, 296.
- Wrangel, Friedrich Heinrich Ernst (1784—1877), tysk General III 198. V 193.
- Wulff, Funktionær ved Det kgl. Teater III 240. V 201.
- Wulff, Peter (1774—1842), Kommandør, Oversætter II 37, 68. III 335. V 62.
- Wysz, Johann Rudolf (1763—1845), schweizisk Præst og Forfatter V 37.
- Wøldike, Jeremias (1736—1813), Professor i Matematik ved Kbhvn.s Universitet I 13, 23. V 5.
- Xavier, se Boniface, J. Xavier.
- Xenophon (ca. 430—ca. 359 f. Kr.), græsk Forfatter I 4, 7, 9.
- Zahle, Peter Christian (1825—98), Politiker og Præst IV 334. V 299.
- Zeise, William Christopher (1789—1847), Kemiker I 83. V 20.
- Ziemen v., tysk Baronesse IV 235. V 275.
- Zinck, Ludvig (1776—1851), Komponist, Syngemester ved Det kgl. Teater 1806—42 I 131. II 7, 15, 16, 19, 34, 84, 111, 179, 213, 216. V 33, 49, 59, 61, 142, 262.
- Zinck, Otto (1824—1908), Skuespiller ved Det kgl. Teater 1855—67, Søn af Ludvig Z. IV 331. V 262 f.
- Zoëga, Emilia Maria (Mimma) (1801—68), Datter af Oldforskeren Georg Z. II 26. V 57 f.
- Æschylos (525—456 f. Kr.), græsk Digter I 22. V 272.
- Æsop (6. Aarh. f. Kr.), græsk Digter V 76.
- Ørsted, Anders Sandøe (1778—1860), Retskyndig og Statsmand, Kultusminister 1853—54 I 124, 173. IV 72, 81, 320. V 41, 45, 125, 233, 235, 238, 240, 250, 293.
- Ørsted, Hans Christian (1777—1851), Fysiker, Broder til A. S. Ø. I 5, 6, 12, 16, 18, 21, 36, 64, 67, 69, 101, 121, 124, 134, 145. II 7, 39, 41, 45, 281. III 156. V 3, 10, 15, 30, 38, 44, 65 f., 78, 109, 119, 125, 127, 215.
- Ørsted, Inger Birgitte, f. Ballum (1789—1875), g. 1814 m. H. C. Ø. I 145, 171. III 52.
- Ørsted, Mathilde (1824—1906), Datter af H. C. Ø. I 171. V 45.
- Østerberg, Vilhelmine Frederikke († 1888), Skuespillerinde ved Det kgl. Teater 1837—49. III 20. V 146.

III. VÆRKREGISTER

1. Ikke-dramatiske Værker.

Dagblade og mere efemere Skrifter er ikke medtaget; det samme gælder Værker, der blot omtales i Kommentaren, forsaavidt der ikke hentydes til dem i Brevene. Aarstallene gælder Udgivelsesaaret, ikke Tilblivelsestiden.

Abrahamson, Nyerup og Rahbek: Udvalgte danske Viser fra Middelalderen (1812—14) II 53. V 67.

Allgemeine musikalische Zeitung (1798 ff.) I 131.

Ampère, J. J.: Littératures et voyages (1833) II 40. V 64.

Anakreon: Oder I 9.

Andersen, H. C.:

De to Baronesser (1848) III 197. V 192.

Det har Zombien gjort (1838) II 307. V 128.

Digteren og Amor (1830) II 96. V 77.

En rigtig Soldat (1838) II 307. V 128.

Improvisatoren (1835) III 196. V 97, 100, 192.

Jason og Alexandertoget (1838) II 323 f. V 131.

Lykkens Kalosker (1838) II 307. V 128.

Perlen (1830) II 96. V 77.

Tre Digtninger (1838) II 307 f. V 128.

Arentzen, Kr.:

Nordiske Myter (1849) III 314. V 216.

Oldnordiske Sagn (1849) III 314. V 216.

(sammen med Snorrason) Sagaer (1849—50) III 314. V 216.

Astronomische Nachrichten (1823 ff.) III 136, 140, 147. V 178, 181.

Athene, udg. af Nyerup og Molbech (1813—17) I 50, 51, 61. V 15, 101, 141.

Autenrieth, J. H. F.: Handbuch der empirischen menschlichen Physiologie (1801—02) I 30. V 9.

Baggesen, Jens:

Anziehung (1824) I 143. V 37.

Den danske Naso i det tyske Tomi (1814) V 37.

Der vollendete Faust (ca. 1819) I 107. V 25.

Det evige Sindbillede (1815) I 103. V 23.

Labyrinten (1792) I 107.

Ode til Sommerfuglene (1816) V 14.

Per Vrøvlers Kommentar (1816) IV 331. V 297.

Philosophischer Nachlass (1858—63) IV 320 f. V 293 f.

Rude og Potte (1816) IV 331. V 297.

Selvindbydelse (1814) I 49.

Skieftsomme Rimbrev (1807) I 4, 6, 7.

Thora af Havsgaard (1814—16) II 98. V 78.

Til Fru Frederikke Brun (1814) I 50 f.

Til Søkrigeren Snedorf (1811) II 98. V 78.

Bang, Oluf Lundt:

Eva Homo (1851) IV 350. V 304.

Zarskoje-Selo (1844) III 99. V 167.

Bartholin, Rasmus: Experimenta crystalli Islandici disdiacastici (1669) IV 242. V 277.

Bechstein, J. M.: Naturgeschichte Deutschlands (1791—1809) I 20. V 6.

Bentzen, N. L. C.: Catechetiske Regler (1822) I 123. V 30.

Béranger, P. J.: Soleil si doux au déclin de l'automne I 108. II 352. V 25.

- Beskow, Bernhard v.:
 Den 14 Oktober 1852 (1852) III 334.
 V 221.
 Dramatiska studier (1836) II 267, 281.
 III 249. V 117, 127.
 Till Laura (1818) III 325, 329. V 219.
- Bjørnson, Bjørnstjerne: Et farligt Frieri
 (1860) V 303.
- Blom, Gustav Vilh.: Et Tidsbillede
 (utrykt) (1846) III 147—150. V 181.
- Blumenhagen, Wilhelm: Prins og Kræm-
 mer som Medbejlere (overs. 1828) II
 247. V 110.
- Bournonville, August: Nytaarsgave for
 Dandse-Yndere (1829) II 58.
- Bredsdorff, Jakob Hornemann: De reg-
 ulis in classificatione rerum natura-
 lium observandis commentatio (1817)
 I 63. V 15.
 Om Runeskriftens Oprindelse (1822)
 I 119, 123. V 29.
- Brewster, David: Treatise of Optic
 (1831) III 109. V 171.
- Brockhaus, F. A.: Conversations-Lexi-
 con (1796 ff.) I 106, 167. V 24, 44.
- Brun, Friederike:
 Baggesen (1827) II 26. V 57.
 Høstaftenen (1814) I 50. V 12.
 Opvaagnelsen (1814) I 50. V 12.
- Bruun, Thomas Christopher:
 Mine Frie-Timer (1783) I 33. V 5, 10.
 Sildingier (1811) I 33. V 10.
- Busch, G. C. B.: Almanach oder Ueber-
 sicht der Fortschritte in Wissenschaf-
 ten, Künsten etc. (1795 ff.) I 12.
 V 5.
- Chalumeau de Verneuil: Grammaire
 espagnole (1821) I 150. V 39.
- Cicero: Taler I 9.
- Collett, Camilla: Amtmandens Døtre
 (1854—55) IV 61—64, 84—86, 100 f.
 V 237 f., 244 f.
- Concordia, red. af Claudius Rosenhoff
 (1835—39) II 244. V 109.
- Concordia, udg. af Fr. Schlegel (1820—
 23) I 107. V 25.
- Cuvier, Georges:
 Leçons d'anatomie comparée (1800—
 05) I 88, 89, 97. V 21.
 Regne animal (1816—29) I 94.
- Danfana, udg. af Jens Baggesen (1816
 —17) IV 331. V 14.
- Danmarks illustrerede Almanak, udg. af
 Cl. Rosenhoff (1854—61) IV 27. V
 215, 229, 270, 280.
- Dannora, udg. af J. K. Høst (1813—14)
 I 51.
- Dansk Folkeblad, udg. af Selskabet for
 Trykkefrihedens rette Brug (1835—
 48) II 347. V 137.
- Dansk Pantheon, udg. af E. Bærentzen
 & Co. (1842—51) III 309. V 215.
- Dansk Ugeskrift, udg. af J. F. Schouw
 (1831—36, 1842—46) II 187. V 99.
- Danske Magazin (1745 ff.) III 122, 136.
- David, C. Nathan:
 Betragtninger over Repertoiret (1830)
 II 85—91, 94. V 76—77.
 J. L. Heiberg: Elverhøj (1829) II 62.
 V 71.
- Dauidsen, Jakob: Fuldmægtig Petersens
 Breve (1858—60) IV 346. V 302.
- Den ældre Edda, overs. af Finn Magnu-
 sen (1821—23) II 47. V 66.
- Ekdahl, Nils Johan: Christiern II:s ar-
 kiv (1835—42) III 328. V 219.
- Erslew, Th. H.: Almindeligt dansk For-
 fatterleksikon (1843—68) III 11. IV
 236. V 143.
- Ewald, Johs.:
 Kong Christian (1778) II 269.
 Rungstedts Lyksaligheder (1775) III 90.
- Faber, Peter:
 Den tapre Landsoldat (1848) III 198,
 199, 208. V 195.
 Julestemning (1847) IV 335.
- Fabricius, Frederik: Samling af fædre-
 landshistoriske Digte (2. Udg. 1846)
 III 144. V 180.
- Faxe, Vilhelm: Fornlämningar av Tycho
 Brahes Stjerneborg och Uranienborg
 på ön Hven (1824) III 146. V 180.
- Férussac, A. E. J. P. J. F.: Histoire na-
 turelle, générale et particulière des
 mollusques terrestres et fluviales (1819
 ff.) I 101. V 22.

- Feuillet, Octave: *Le Roman d'un jeune homme pauvre* (1858) IV 317, 341. V 301.
- Fibiger, Mathilde: *Tolv Breve fra Clara Raphael* (1850) III 278—292. V 209 f.
- Figaro, red. af Georg Carstensen (1841—42) III 34, 57, 59—61. V 150, 154, 155, 156.
- Folkets Nisse, udg. af Sørensen og Birch (1851—57) IV 303. V 289.
- Forcellini, Egidio: *Lexicon totius Latinitatis* (1771) III 118.
- Francoeur, L. B.: *Uranographie* (1812) V 183.
- Frankenau, Rasmus: *Til min Søster Frederikas Bryllupsdag* V 20.
- Færøiske Qvæder, udg. af H. C. Lyngbye (1822) I 123.
- Gardthausen, G. W.: *Die Ostsee* (1839) II 355. V 140.
- Goethe, Johann Wolfgang:
Beherzigung (1789) V 93.
Das Blümlein Wunderschön (1799) V 275.
Der König in Thule (1789) V 299.
Elegien: Hermann und Dorothea (1800) V 153.
Farbenlehre (1810) IV 275. V 171.
Hermann und Dorothea (1797) V 167.
Kupfern zur Farbenlehre (u. A.) III 107, 109. V 171.
West-östlicher Diwan (1819) III 25. V 147.
Über allen Gipfeln ist Ruh (1780) III 54.
 (sammen med Schiller) *Xenien* (1796) V 158.
- Granskeren, red. af Ludv. Kristensen Daa (1840—43) III 31. V 149.
- Gróagaldr V 33.
- Grundtvig, N. F. S.: *Politiske Betragtninger, med Blik paa Danmark og Holsteen* (1831) II 99. V 79.
- Grønland, Peter: *Alte schwedische Volksmelodien* (1818) II 53. V 68.
- Gyllembourg, Thomasine:
De lyse Nætter (1834) II 180.
Den lille Karen (1830) V 120.
- Den magiske Nøgle* (1828) V 120.
Een i Alle (1840) III 15. V 145.
En Brevveksling (1843) III 338. V 222.
En Hverdagshistorie (1828) II 92, 165, 180. III 15, 132, 134. V 120.
Familien Polonius (1827) V 120.
Fremlysning (1834) V 120 f.
Fru Gyllembourgs litterære Testamente (1866) IV 232. V 274.
Kong Hjort (1830) V 120.
Mesalliance (1833) II 180.
Montanus den Yngre (1837) V 124.
Nisida (1837) V 124.
Noveller, gamle og nye (1833—34) II 165, 180, 280. V 93, 121.
Samlede Skrifter (1849—51) IV 236.
Skuespil (1834) II 181. V 81, 82, 83, 97.
Slægtskab og Djævelskab (1830) II 92. V 76, 120.
To Noveller (1837) II 295. V 124.
To Tidsaldre (1845) V 177.
- Hansen, Hans Anders:
En Efteraarsblomst (1856) V 118.
En Times Adspredelse (1855) V 118.
Læsning for Folket (1847) V 118.
Om Opdragelsesundervisningen i Almueskolen (1843) III 73. V 118, 160.
Sange for Børn i Asyler (1844) III 95—97, 98, 100. V 118, 166.
Toner uden Klang (1856) V 118.
- Harris, James: *Hermes or A Philosophical Inquiry concerning universal Grammar* (1751) V 39.
- Hauch, Carsten:
Den babyloniske Taarnbygning (1830) V 146.
Dramatiske Værker (1828—30) II 58.
Dybets Drage vil vi tvinge (1841) III 26. V 147.
En polsk Familie (1839) III 21.
Epilog til Hakon Jarl (1850) III 259. V 204.
Guldageren (1836) III 21.
Herr Magnus han stirrer i Vinternatten ud (1841) III 26. V 147.
Slottet ved Rhinen (1845) III 109—112. V 171 f.

- Vilhelm Zabern (1834) III 21. V 228.
- Hebbel, Friedrich:
 Ein Wort über das Drama (1843) V 158.
 Mein Wort über das Drama (1843) V 159.
- Heegaard, Th. W.: Rimposen (1824) II 249. V 111.
- Hegel, G. W. F.:
 Encyclopädie der philosophischen Wissenschaften (1817) V 40.
 Grundlinien der Philosophie des Rechts (1821) I 166. V 44.
 Wissenschaft der Logik (1812—16) I 153. V 40.
- Heiberg, Johanne Luise:
 Kvindeemancipation (1948) IV 301 f., 338. V 288.
 Om Husvæsenet og Pigebørns Opdragelse (1859) IV 303. V 289.
 Plejebørn (1948) IV 301 f., 338. V 288.
 Tag ikke i Huset hos dine Børn (1948) IV 301 f., 338. V 288.
- Heiberg, P. A.:
 Erindringer (1830) II 102, 229 f., 237 f. V 80, 107.
 Hvad betyder Ordet Arbitrair? (1828) V 63.
 Laterna-Magica-Vise (1794) IV 48. V 233.
- Heine, Heinrich: Aus den Memoiren des Herrn Schnabelewopski (1834) V 151.
- Herder, J. G.: Lebensregeln an einen Jüngling V 13.
- Herodot: Clio og Euterpe I 9.
- Hertz, Henrik:
 Aftensang i Regensgaarden (1836) V 111.
 Anonym Nytaarsgave for 1832 (1832) II 181.
 De Frifarvede (1836) II 249. V 111, 118.
 Det kongelige Teater, dets Stilling til Regeringen, Pressen og Publikum (1858) IV 301. V 288.
 Dramatiske Værker (1854—73) IV 31 f., 35, 54, 301, 329. V 230.
- Erindringer fra Hirschholm (1833) V 222.
 Fjerboldspillet (1836) V 111.
 Foraarets Nytaarsgave for 1833 (1833) V 111.
 Gengangerbreve (1830) II 96—98, 268 f. IV 296. V 77, 78, 79, 93, 100, 183.
 Henimod Aften ved Rom (1836) V 111.
 I Udlandet (1859) IV 332. V 298.
 Johannes Johnsen (1860) IV 303 f., 306, 317, 353. V 157, 288, 289, 290, 292, 298.
 Kærligheds Veje (1836) II 249. V 211.
 Notturmo (1842) V 157.
 Poesien i Danmark efter 1814 (1859) V 297.
 Slaget paa Rheden (1833) II 269. V 239.
 Smaadigte fra Rom (1836) V 111.
 Stambogs-Epistel (1836) V 111.
 Stemninger og Tilstande (1839) IV 297. V 287.
 Tretten til Bords (1836) II 249. V 111.
 Ved et Bryllup (1859) IV 332. V 298.
- Hesperus, red. af K. L. Rahbek (1819—23) I 118, 124. V 29.
- Historisk Tidsskrift (1840 ff.) III 122. IV 327.
- Hjort, Peder:
 Af et Brev (som virkelig er kommet) fra Provinserne (1835) II 241 f., 242—244, 249, 257 f., 259. V 108, 109, 113.
 De howitziske Philosophemer underkastet en Prøvelse (1825) V 44.
 En Stemme fra Menigheden (1834) II 187 f. V 99.
 Johannes Scotus Erigena (1823) I 167.
 Stændertidenden Nr. 53—56 (1836) II 257 f. V 113.
 Tolv Paragrafer om Jens Baggesen (1817) I 61, 99. V 15, 22.
- Hoffmann, E. T. A.: Seltame Leiden eines Theaterdirektors (1819) V 302.
- Holberg, Ludvig:
 Danmarks Riges Historie (1732—35) III 154. V 67.
 Komedier I ved Molbech (1844) III 47 f., 49 f., 63—65. V 157.

- Lustspiele, übersetzt von Oehlen-schläger (1822—23) I 123. V 30.
 Peder Paars (1719—20) I 110, 113. V 33, 63, 194.
- Holst, H. P.: En Smule for tidligt (1873) V 193.
- Homer: Iliaden I 7, 9. IV 358 f. V 306.
- Horats:
 Ars poetica V 21, 26, 39, 40, 66, 182.
 Carmina V 70.
 Epistler V 70.
 Oder I 4, 7, 9, 49. V 6, 217.
- Hospitalstidende (1858 ff.) IV 311. V 292.
- Howitz, F. G.:
 Determinismen eller Hume imod Kant (1824) I 156, 158, 167, 182. V 41, 44.
 Om Afsindighed og Tilregnelser (1824) I 156, 158, 172. V 41.
- Humboldt, Alexander v.: Voyage aux régions équinoxiales du Nouveau continent (1805—34) I 105. V 24.
- Humboldt, Wilh. v.: Prüfung der Untersuchungen über die Urbewohner Hispaniens vermittelt der Vaskischen Sprache (1821) I 153.
- Høegh-Guldberg, Fr.: Sangdigt ved Højtideligheden paa Universitetet i Anledning af Reformationsfesten (1817) I 128. V 32.
- Ingemann, B. S.:
 Erik Menveds Barndom (1828) II 58. V 69.
 Rejselyren (1820) I 140. V 24.
 Valdemar Sejv (1826) IV 358.
- Jacobi, Joh. Georg: Nach einem alten Liede (1783) III 54. V 154.
- Jacobsen, P. V.: Mødet i Dyrehaven (1832) II 165. V 93, 97.
- Jahrbücher für wissenschaftliche Kritik (1826 ff.) I 161. V 42.
- James, G. P. R.: Den Deporterede (oversat 1849—50) III 331.
- Jørgensen Jomtou, Joh.: Andolph (1822) I 124.
- Kierkegaard, Søren:
 Af en endnu Levendes Papirer (1838) II 314. V 130.
- Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift (1846) III 132, 133. V 177.
- En litterær Anmeldelse (1846) III 132 f. V 177.
- Forord (1844) V 168.
- Krisen og en Krise i en Skuespillerindes Liv (1848) V 213.
- Om Fædrelandets Polemik (1836) II 257. V 113.
- Om min Forfattervirksomhed (1851) III 300. V 213.
- Til Selvprøvelse (1851) III 300. V 213.
- To Taler ved Altergangen (1851) III 300. V 213.
- Kleist, H. v.: Michael Kohlhaas (1808—10) II 12. V 50.
- Konow, Wollert: Breve (1839) V 149.
- Kruse, Lauritz: Sildig Lykke eller Fadder-gaven (1825) V 56.
- Lacaille, N. L.: Leçons d'optique (1750) III 109.
- Lamartine, Alph. de: Histoire des Girondins (1847) III 316.
- Le Messager français du Nord, udg. af H. A. Gyldenborg (1825—26) II 318.
- Lenau, Nic.: Savonarola (1838) II 287 f. V 122.
- Lenz, K. G.: Die Ebene von Troja (1798) I 5. V 3.
- Le Sage, A. R.:
 Gil Blas (1715—35) I 4. V 2.
 Le diable boiteux (1707) I 5. V 3, 115.
- Lessing, G. E.: Die Erziehung des Menschengeschlechtes (1780) I 171. V 45.
- Liebenberg, F. L.: Samlinger til Schack Staffeldts Levnet (1847—51) III 116 f. V 174.
- Lille Søndagften, udg. af J. Baggesen (1814) I 51.
- Lind, Peter Engel:
 De coelibatu christianorum per tria priora secula (1839) II 354. V 140.
 Digte (1835—36) II 217. V 105.
 Johan Gordon (1835) II 206—209, 215, 216. V 104, 105, 106.
- Louvet de Couvrai, J. B.: Les amours

- du chevalier de Faublas (1787—90)
II 186. V 99.
- Læsefrugter, udg. af Elmquist (1818—
33) I 124. II 247. V 110.
- Maanedsskrift for Litteratur (1829—38)
II 57 f., 62, 64, 97, 99 f., 143, 181, 187,
273—280, 329, 330 f. V 69, 71 f., 78,
79, 86, 98, 101, 103, 119, 133.
- Madvig, J. N.: En Sprogbe­mærkning
(1833) II 330.
- Magnusen, Finn:
Eddalæren og dens Oprindelse (1824
—26) II 47. V 66.
Mythologiæ lexicon (1828) II 47. V 66.
- Martensen, H. L.:
De autonomia conscientiae humanae
(1837) II 281. V 121.
J. L. Heiberg: Fata Morgana (1838)
II 298, 304. V 125, 127.
J. L. Heiberg: Indledningsforedrag til
det logiske Kursus (1836) II 275. V
119.
Mester Eckard (1840) III 12. V 144.
- Matthiae, Aug.: Ausführliche griechi-
sche Grammatik (1807) I 22. V 6.
- Meyer, Ludvig: Kortfattet Leksikon
over fremmede i det danske Sprog
forekommende Ord (1837) II 307, 309.
V 128.
- Mikkelsen, Hans [o: P. T. Hald]: Gjen-
ganger-Poem udi fem Sange (1831)
II 98. V 78.
- Molbech, Chr.:
Bidrag til en historisk-politisk Be-
tragtning af de agrariske Grundforhold
i Staterne (1850) III 273. V 207.
Blandede Skrifter, 2. Samling (1853
—56) IV 244, 245. V 277.
Dansk Dialektleksikon (1841) III 33 f.
V 150.
Dansk poetisk Antologi (1830—40)
III 2 f., 9, 11, 90. V 138, 165.
Elverhøj af J. L. Heiberg (1829) II
62. V 71.
Et Brev om »Dante« (1853) V 213.
Heibergs danske Vaudeviller (1832)
II 143.
Henrik Hertz: Svend Dyrings Hus
(1837) II 290. V 123.
Jakob Langebeks Minde (1845) III
122. V 175.
Kritiske Epistler til Vilhelm Zaberns
Forfatter (1835) V 228.
Ludvig Holberg og hans Samtid (1845)
III 122. V 175.
Oehlenschlägers Poesi og Digtervær-
ker (1850) III 273. V 207.
Om den nyeste danske Poesi (1833)
II 181. V 97.
- Molbech, Chr. K. F.: Billeder af Jesu
Liv (1840) III 6 f. V 142.
- Museum der Alterthumswissenschaft,
udg. af Buttman­n og Wolf (1808—10)
I 22.
- Müllner, Ad.:
Der 29. Februar (1812) V 59.
Die Schuld (1816) V 59.
- Mynster, J. P.:
Gengangerebreve (1831) II 100. V 79.
Kirkelig Polemik (1844) III 78. V 162.
Tale ved Indvielsen af Roskilde
Katedralskoles nye Bygning (1842) III
68 f. V 158.
Tale ved Rektorindsættelse i Slagelse
lærde Skole (1843) III 68 f. V 158.
Taler ved Præsteviel­se, 2. Samling
(1846) III 131. V 177.
- Møller, Poul:
Efterladte Skrifter (1839—43) II 300.
V 126, 160.
En Moder med sit Barn (1830) II 92.
V 76.
Hans og Trine (1826) II 83. V 53, 60,
61.
Sang for Professor Hansteen (1830)
II 92. V 76.
Tanker over Muligheden af Beviser for
Menneskets Udødelighed (1837) V 120.
Ved et Gilde i Anledning af to medi-
cinske Doktorers Promotion i Christi-
ania (1830) II 92. V 76.
- Neergaard, Tønnes Chr. Bruun de:
Voyage pittoresque et historique du
Nord de l'Italie (1812—13) I 106. V 24.
Nord og Syd, udg. af M. Goldschmidt
(1847—59) IV 238, 297. V 276.

- Nye Intelligensblade, red. af P. L. Møller (1842) V 154, 156, 183.
- Nyerup, R.: Karakteristik af Kong Christian IV (1816) II 51. V 67.
- Nyt theologisk Bibliothek, udg. af Jens Møller (1821—32) I 158. V 41.
- Oehlenschläger, Adam:
- De danske Studenters Velkomstsang til Prins Christian Frederik og Prinsesse Caroline Amalie (1822) I 119. V 29.
- Digtekunsten (1848) III 197.
- Fynsrejsen (1835) II 248, 249. V 110 f.
- Gibsbilledet (1805) V 37.
- Hjemve (1805) II 102. V 80.
- Hrolf Krake (1828) II 63—67. V 69, 71 f.
- Kantate i Anledning af Kronprinsens Formæling (1841) III 28.
- Karen Margareta Rahbek (1829) II 59, 60, 61. V 70.
- Kongen i Lejre (1802) V 299.
- Langelandsrejse (1805) I 35 f., 144. V 10.
- Nordens Guder (1819) I 167. IV 359.
- Regnar Lodbrok (1848) III 197.
- Sang paa Prins Christian Frederiks Fødselsdag (1822) I 119. V 29.
- Svar til Bagesen paa hans Brev Noureddin til Aladdin (1807) I 6. V 3.
- Sørgekantate over Kong Frederik den Sjette (1840) II 353 f.
- Thors Rejse til Jotunheim (1807) IV 359.
- Uffe hin Spage (1805) III 199. V 193.
- Øen i Sydhavet (1824—25) I 123. V 30.
- Olsen, F. C.:
- Johs. Ewalds Liv og Forholde i Aarene 1774—77 (1835) III 92. V 165.
- P. M. Møllers Levned (1843) III 73.
- Overskou, Th.:
- Den danske Skueplads (1854—76) IV 327, 330. V 296.
- Fortegnelse over alle dramatiske Arbejder 1748—1838 (1838) III 170. V 188.
- Ovid:
- Metamorphoses I 9. V 66.
- Tristia V 68.
- Paludan-Müller, Fr.:
- Adam Homo (1841—48) III 197. IV 350. V 193.
- Danserinden (1833) II 181, 197. V 97 f., 102.
- Paul, Jean:
- Herbstblumine (1810) V 189.
- Vorschule der Aesthetik (1821) I 152. V 40.
- Paulli, J. H.: Dr. Niels Hemmingsens Pastoralteologi (1851) III 298 f. V 213.
- Paulus, H. E. G.: Philologisch-kritisches Commentar über das Neue Testament (1804—05) I 12. V 5.
- Persius: Satirer I 17.
- Petersen, L. V.: I Anledning af den Billedstøtte, som agtes rejst for Tycho Brahe i København (1846) V 176.
- Platon:
- Alkibiades I 165. V 44.
- Theætet I 166. V 44.
- Pontoppidan, Erik: Den danske Atlas (1763—81) I 34. II 43, 44. III 288. V 10, 65.
- Portefeuillen, red. af Georg Carstensen (1839—41) III 60. V 156.
- Prechtl, J. J.: Praktische Dioptrik (1828) III 107 f., 109. V 171.
- Prins Gustaf: I rosens doft (1846) III 324. IV 34. V 221.
- Præsto Amtsaavis (1847—49), red. af H. A. Hansen III 165. V 118, 186.
- Radicke, F. W. G.: Handbuch der Optik (1839) III 107 f. V 171.
- Rask, Rasmus:
- Angelsaksisk Sproglære (1817) I 119, 152. V 29, 40.
- Dansk Sproglære fra Engelsk oversat (1837) II 273. V 119.
- Spansk Sproglære (1824) I 150—153, 160 f. V 39, 42.
- Undersøgelse om det gamle nordiske eller islandske Sprogs Oprindelse (1818) I 119. III 118. V 29.
- Reichardt, J. F.: Goethes Lieder und Balladen III 166.

- Revue encyclopédique (1819—35) I 121, 127, 137—139, 144, 148. V 29, 35, 37, 39.
- Rigsdagstidende (1849 ff.) IV 171, 334.
- Riise, Jacob: Lærebog i Geografien (1821) II 310. V 129.
- Rosenhoff, Claudius: Det Overnaturliges Loge (1860) IV 346. V 302.
- Rothe, W. H.: Læren om Treenighed og Forsoning (1836) II 273—279.
- Rudelbach, A. G.: De typis ac symbolis Scripturae sacrae dissertatio (1824) I 157 f. V 40.
- Rötscher, H. T.: Die Kunst der dramatischen Darstellung (1841—46) III 174. V 189.
- Saint Aguet, Maurice: Taxustræet ved Croissey eller Guldkorset (overs. 1834) V 109.
- Sallust: Catilinariske Krig I 9.
- Schelling, Fr.: Die letzten Worte des Pfarrers zu Drottning auf Seeland (1802) II 97. V 78.
- Schiller, Fr.:
Dilettant (1797) V 291.
Licht und Wärme (1798) V 49.
Theater (1805—08) I 6.
- Schjellerup, H. C. F. C.: Populær Astro-nomi (1855) IV 345. V 270, 302.
- Schlegel, A. W.: Indische Bibliothek (1820—30) V 24.
- Schlegel, Fr.: Über die Sprache und Weisheit der Indier (1808) V 32.
- Schleiermacher, Fr.: Der christliche Glaube (1821—22) I 166. V 44.
- Schmidt, Rud.: Et Ungdomsliv (1858) IV 96, 310. V 248, 291.
- Schmidth, M. N.: Himeros (1822) I 124. V 31.
- Schmidten, H. G. v.: Grundtvig: Politiske Betragtninger (1831) II 99.
- Schouw, J. F.: Grundtræk til en almindelig Plantegeografi (1822) I 123, 138 f., 144, 148. V 35, 37.
- Sibbern, F. C.:
Patriotiske Intelligensblade (1835—36) II 249. V 111.
- Perseus, udgiven af J. L. Heiberg (1838) II 304, 329, 330. V 133, 191.
- Skjelderup, Michael: Anatomisk-physiologiske Forelæsninger (1807—08) I 30. V 9.
- Skuddagen, udg. af J. Baggesen (1814) I 50, 51.
- Solger, K. W. F.: Erwin (1815) I 166. V 44.
- Sophokles: Tragedier, overs. af P. G. Fibiger (1821—22) I 124.
- Spectator, udg. af Steele og Addison (1711—14) II 117. V 85.
- Sprengel, Kurt: Institutiones physiologicae (1809?) I 29.
- Syv, Peder: Tohundrede Viser om Konger, Kæmper og andre (1695) II 44. V 65.
- Tables du soleil, udg. af P. A. Hansen og C. Olufsen (1853) V 178.
- Tegnér, Esaias: Till en yngling (1810) V 209.
- Thalia, udg. af E. C. Løser (1849—50) III 232. V 199.
- Theologisk Maanedsskrift, udg. af A. G. Rudelbach (og Grundtvig) (1825—28) I 167. V 41, 44.
- Thorlacius, Børge: Prolusiones et opuscula academica (1806—22) I 123. V 30.
- Thortsen, C. A.: Forsøg til en dansk Metrik (1833—34) IV 359. V 306.
- Tibul: Elegier I 9.
- Tidsskrift for Literatur og Kritik, red. af F. C. Petersen (1839—42) III 50. V 149, 153.
- Tieck, Ludwig:
Der Gelehrte (1827) II 183. V 98.
Der Mondsüchtige (1832) II 269. V 118, 286.
Dramaturgische Blätter (1826) II 32. V 59, 284.
- Tiedge, Aug.: Der Kosak und sein Mädchen (1809) IV 200. V 270.
- Tilskuerne, red. af K. L. Rahbek (1823) I 124, 133. V 33.
- Topelius, Zach.: Gamla baron på Rautakylä (1849) V 259.
- Treschow, Niels: Om den menneskelige

- Natur i Almindelighed (1812) I 30. V 9.
- Tritogenia, red. af K. L. Rahbek (1828—30) II 61. V 70.
- Tromsdorff, J. B.: Annalen der Fortschritte (1808 ff.) I 12. V 5.
- Ugentlige Blade, udg. af Henrik Hertz (1858—59) IV 296, 301, 302—304—331, 337. V 287, 288, 300.
- Ulrici, Hermann:
Jens Baggesens Philosophischer Nachlass (1859) IV 320 f. V 293 f.
Ueber Shakspeare's dramatische Kunst (1839) V 255.
- Vafprødnismål V 77.
- Vedel, Peter: Det slesvigske Spørgsmaal i det preussiske Deputeret-Kammer (1860) IV 349. V 303.
- Vergil: Æneide I 9. V 23, 70, 165, 304.
- Villemain, Cousin og Guizot: Cours publics faits à la faculté des lettres (1828) II 40.
- Voltaire, François de: L'enfant prodigue (1738) V 56.
- Wallmark, P. A.: Oehlschlägers Axel og Valborg, udenlands vurderet, oversat af J. K. Høst (1812) I 33. V 10.
- Weilbach, Philip: Et uegentligt Blad (1858) IV 302, 303, 338. V 288.
- Wergeland, Henrik:
Jan van Huysums Blomsterstykke (1840) III 27, 31. V 147, 149.
Omen accipio (1841) III 31, 33. V 149.
Skabelsen, Mennesket og Messias (1830) V 147.
- Weyse, C. E. F.: Romancer og Sange (1853—60) III 166 f., 170.
- Winer, G. B.: Biblisches Realwörterbuch (1820) III 72. V 160.
- Winther, Chr.:
Besøg paa Parnas (1872) III 308. IV 290.
Digte (1828) II 58.
- Wysz, J. K.: Alpenrosen auf das Jahr 1824 (1824) I 143.
- Xenophon: Memorabilia I 4, 7, 9.
- Æschines: Oratio in Ctesiphontem I 17.
- Ørsted, H. C.:
Bernstorfferne (1835) II 242. V 109.
Gengangerbreve (1831) II 96—98.
Luftskibet (1836) III 50—52. V 153.
Nyt Vafthrudnersmaal (1830) II 93. V 77.

2. Dramatiske Værker.

Da det formentlig vil have en vis teaterhistorisk Interesse at skabe en Oversigt over det dramatiske Repertoire paa Heibergs Tid, er alle (opførte eller ikke opførte) Teaterstykker her sammenført i en Gruppe for sig. De er opført alfabetisk ordnet efter Titlerne. I Parentes er tilføjet Navnet paa Forfatteren, for Syngestykkers Vedkommende, hvor Musik og Tekst er lige vigtig, baade Navnet paa Komponisten og — efter en Skraastreg — paa Tekstforfatteren. Hvor ingen Forfatter er anført, betyder det, at han ikke kendes. Titlerne paa de udenlandske Stykker gengives i den danske Form, forsaavidt de foreligger i Oversættelse. Heibergs egne dramatiske Værker maa søges i det specielle »Sagregister vedrørende Johan Ludvig Heiberg« under Rubriken »Værker«.

- A new wonder, a woman never vext (Rowley) V 93.
- Abdallah (Bournonville) IV 14, 16, 19 f., 89, 98, 151, 159, 178. V 226, 246.
- Abekatten (Johanne Luise Heiberg) III 174, 202, 240. IV 186, 300. V 188, 265.
- Actéon (Auber/Scribe) II 266. V 116.
- Adelma III 78. V 162.
- Adrienne Lecouvreur (Scribe og Legouvé) IV 338 f. V 300.
- Advokatens Kone (Mélesville og Carmouche) II 182 f. V 98.
- Aften er ikke Morgen lig (Fr. Høegh-Guldberg) IV 72. V 240.

- Agnese (Paër) II 164. V 92.
 Agnete og Havmanden (H. C. Andersen)
 II 188. V 99.
 Aladdin (Oehlenschläger) III 170. IV 47.
 V 140, 233, 277.
 Alexei (Athalia Schwartz) IV 252. V 280.
 Alhambras Rose (Tolderlund) III 161.
 V 185.
 Aloiſe (Maurer/v. Holbein) II 79, 80 f.,
 136, 139, 149, 247. V 74.
 Amanda (Hertz) III 79 f. V 163.
 Ambassadricen (Auber/Scribe og Saint
 Georges) II 295. V 124.
 Ambrosius (Chr. K. F. Molbech) V 170.
 Amleth (Oehlenschläger) III 150 f. V 181.
 Amors Genistregger (Hertz) II 87, 181,
 268, 269. III 133. V 76, 118, 177.
 Amors Hævn (Weyse/Oehlenschläger) II
 21, 22. V 55.
 Amphitryon (Molière) III 86, 87, 88. V
 164.
 Angelo (Victor Hugo) III 67 f. V 158.
 Anna Boleyn (Tolderlund) III 161. V
 185.
 Anno Et Tusinde (Grisar/Mélesville og
 Foucher) II 288, 292. V 123.
 Attestats og Forlovelse (N. C. Bjerring)
 II 35. V 61.
 Aubry de Montdidiers Hund (P. A.
 Wolf) IV 38, 40. V 231.
 Audiensen (Hertz) III 299 f., 302. V 213.
 Axel og Valborg (Oehlenschläger) III
 170, 251. IV 9. V 10, 187.
 Badet i Dieppe (Scribe) III 17, 19. V 145.
 Bagtalelse, se Badet i Dieppe.
 Bagtalelsens Skole (Sheridan) V 272.
 Balders Død (Ewald) III 170.
 Barberen i Sevilla (Beaumarchais) II
 327. V 76, 132.
 Barberen i Sevilla (Rossini) I 80.
 Barselstuen (Holberg) V 117, 191,
 219.
 Bedstefader Guerin (Laurencin og de
 Cey) II 351. V 138.
 Bellman (Bournonville) III 115. IV 166,
 187. V 173.
 Bellmansk Tableau (Carl Ploug) V 165.
 Besøget i København (Hertz) IV 221,
 237, 238, 247 f., 268 f., 273, 288. V
 273, 276, 278, 284.
 Birger og hans Æt (Bernh. v. Beskow)
 II 305. III 249. V 127, 203.
 Bonden som Dommer (Calderon) II 240.
 V 108.
 Bragis Spaadom (Thorarensen) III 164. V
 186.
 Brama og Bajaderen (Auber) IV 88. V
 246.
 Broncehesten (Auber) II 245 f. V 110.
 Brudefærden i Hardanger (Bournonville)
 IV 95, 99, 159, 166, 187. V 248.
 Bruden (Auber/Scribe) II 69, 100, 123,
 128, 130, 132, 136, 139, 143, 144, 147,
 148, 149, 153, 179. IV 67, 187. V 73,
 88, 97, 128.
 Brødrene Foster (Rowley) II 164, 167,
 168, 169—171, 172. III 35.
 Bønder og Kærlighed (d'Ancourt) IV
 243. V 277.
 Camailan og Trøjen (Nostrat) III 77 f.
 V 162.
 Campbellerne (Wergeland) V 149.
 Capriciosa (Overskou) II 326 f. V 132,
 138, 168, 195.
 Casanova (Varin, Arago og Desvergers)
 II 266. V 116.
 Cathérine ou la croix d'or (Brazier og
 Mélesville) II 244, 245. V 109.
 Charlatanismen (Borgaard) V 165.
 Charlotte Brown (Bawr) II 245. V 110.
 Charlotte Corday (Athalia Schwartz) III
 315—317. V 217.
 Christen og Christine (Scribe og Dupin)
 II 137, 144, 149. V 88.
 Christens Hjemkomst (Scribe og Dupin)
 V 101.
 Christian IV's Dom (Søtoft) I 164. V 43,
 65.
 Christiern den Anden (Rud. Schmidt)
 IV 157. V 260, 263.
 Coliche (Dupont og Fouché) II 265. V 116.
 Correggio (Oehlenschläger) III 334 f. IV
 2, 126. V 65, 220, 221.
 Cromwell (Victor Hugo) II 183. V 99.
 Cromwells Søn (Carl Bagger) III 102.
 V 168.

- Dagen før Slaget ved Marengo (Løvenskjold/Théaulon, de Forges og Jaime) V 260.
- Danaiderne (Søtoft) V 172.
- Danmark bestaar III 199. V 193.
- Dante (Chr. K. F. Molbech) III 301 f. V 213.
- De brutale Klappere (Johs. Ewald) V 47.
- De Deporterede (Hertz) III 330—332, 337 f. IV 82 f., 95, 96 f. V 220, 248.
- De Fattiges Dyrehave (Hertz) III 118—120. IV 32, 35, 329 f., 330 f., 337, 343. V 174 f., 297, 300.
- De Forlovede (Th. Gyllembourg) II 181.
- De Fortvivlede paa Runde-Taarn (C. N. Rosenkilde) II 15. V 52.
- De krigflørende Magter (Brohan) V 292.
- De lystige Passagerer (Picard) IV 9.
- De muntre Koner i Windsor (Shakespeare) V 108.
- De opdigtede Historier (Poul Møller) IV 186. V 265, 268.
- De skandinaviske Brødre (M. W. Brun) V 197.
- De to Dage (Cherubini/Bouilly) II 217. III 233, 234. IV 186. V 106, 199.
- De to Nætter (Boieldieu/Bouilly og Scribe) II 113, 121, 129, 130, 132, 136, 139, 146, 147, 149, 151. V 84.
- De to Onkler III 157 f. V 184.
- De to Pædagoger (Scribe og Mélesville) II 123, 131, 141, 142, 167, 168, 182. V 87, 89.
- De Uafhængige (Scribe) II 312, 313. IV 67, 88, 177, 299. V 130, 239, 246.
- De Usynlige (Holberg) III 193 f.
- Debatten i Politivennen (Hertz) II 269. III 274. V 208.
- Den bevægede Tid (Hartnack) III 306. V 214.
- Den dramatiske Skrædder (C. N. Rosenkilde) II 25. V 57, 225.
- Den 11. Juni (Holberg) V 26, 33, 181.
- Den eneste Fejl (Hertz) II 218, 249. V 106, 111.
- Den flyvende Hollænder (Rich. Wagner) V 280.
- Den forgyldte Svane (Glæser/Leuven og Brunswick) IV 66. V 239.
- Den fortrædelige Formiddag (Duvert, Desvergers og Victor) II 137, 149. V 88.
- Den fortræffelige Onkel (Scribe og Delavigne) II 137, 144, 149. V 88.
- Den første Kærlighed (Scribe) II 137, 144, 149, 244. III 106. IV 187. V 89, 170.
- Den gamle Ægtemand (Scribe og Mélesville) II 39. V 63, 101.
- Den Gerrige (Molière) I 4.
- Den hemmelige Agent (Hackländer) IV 36, 66. V 231.
- Den hemmelige Lidenskab (Scribe) II 204. V 103.
- Den hjemkomne Nabob (Morton) V 191.
- Den honnøtte Ambition (Holberg) V 119.
- Den hvide Dame (Boieldieu/Scribe) II 262. III 234. V 115.
- Den indbildt Syge (Molière) I 4. III 234, 235.
- Den lille Hyrdedreng (Oehlenschläger) III 194. V 192.
- Den nye Barselstue (H. C. Andersen) III 102 f., 113. V 168.
- Den politiske Kandestøber (Holberg) III 170 f. IV 10, 38. V 231.
- Den skønneste Dag i Livet (Scribe og Varner) II 123 f., 131, 141, 156, 167, 169, 183. V 87, 89.
- Den Stumme i Portici (Auber) II 69, 136, 139, 149, 163, 235. III 190. V 73, 191.
- Den Stundesløse (Holberg) IV 10, 186. V 54, 303.
- Den unge Hovmesterinde (Scribe og Duport) II 185. V 99.
- Den Usynlige paa Sprogø (H. C. Andersen) II 347 f. V 137.
- Den uventede Brudgom (Andreas) III 167 f. V 187.
- Den uægte Ægtemand (Mazères) V 87.
- Den vanskelige Dag (Leclercq) V 89.
- Den Vægelsindede (Holberg) III 234, 235. IV 187.
- Den Yngste (Hertz) IV 78, 83 f., 87, 89,

- 90, 91, 92, 95, 97, 98, 101, 104, 167, 176, 178, 201. V 242, 243 f., 245, 246, 248, 249, 264, 270.
- Den Ærgerrige (Scribe) IV 288, 292. V 286.
- Der erste Schritt (Johanna v. Weissen-thurn) II 263. V 115.
- Der Juwelier (v. Holbein) II 247. V 110.
- Der Prinz von Homburg, se Slaget ved Fehrbellin.
- Der Schiffscapitain (Carl Blum) V 61.
- Der zerbrochene Krug (Kleist) III 155. V 183.
- Det hemmelige Ægteskab (Cimarosa) IV 66, 67, 88, 89, 177, 187. V 239, 246.
- Det tvungne Giftermaal (Molière) IV 88, 177. V 246.
- Det unge Danmark (H. Scharling) IV 331 f., 334. V 297.
- Det var mig (Favart og Fagan) II 35. III 86, 87. V 60, 61, 164.
- Die Schule der Reichen (Gutzkow) III 35 f. V 151.
- Die Wiener in Berlin (Karl v. Holtei) II 31. III 169. V 59.
- Dina (Oehlschläger) III 234, 235. IV 252. V 157, 203, 280.
- Discretion (Dumanoir og Camille) II 266. V 117.
- Don Carlos (Schiller) II 106, 192, 193, 197. V 81, 233.
- Don Cæsar de Bazan (Dumanoir og Dennery) III 173. V 188.
- Don Juan (Molière) III 143. V 180.
- Don Juan (Mozart) II 235. III 190, 234, 235. IV 67, 88, 177, 186, 295. V 246.
- Don Rodrigo (P. E. Lind) II 331—334. V 134 f.
- Donna Diana (Moreto og West) II 113 —115, 193, 194, 197, 198. V 84, 101.
- Dorothea og Gomez Arias (Calderon) II 240 f., 245, 337. III 1, 6, 42 f. V 108, 110, 142.
- Dronning Margareta (Oehlschläger) II 200, 249. V 102, 111, 250, 251.
- Dronning Zenobia (Calderon) III 244. V 202.
- Dronningen paa seksten Aar (Bayard) II 39, 260. V 63, 114.
- Drøm og Daad (Hostrup) IV 59, 66. V 236.
- Drøm og Virkelighed (Chr. Juul?) III 94 f. V 166.
- Drømmen et Liv (Grillparzer) III 75. V 161.
- Drømmeren (Pram) I 129. V 32.
- Dyveke (Samsøe) IV 187, 188. V 266.
- Eduard i Skotland (Duval) II 217. V 106.
- Een Tjener og to Herrer (Goldoni) IV 237. V 276.
- Efter femtio år (Topelius) IV 157. V 259.
- Egmont (Goethe) V 105, 240.
- Eiaghs Sønner (Carit Etlar) III 71(?). V 159, 160.
- Embedsiver (Bayard) V 195.
- Emilia Galotti (Lessing) II 13, 106. III 268. IV 9, 82. V 51, 81, 206, 243.
- En Aften i Djurgården III 115. V 173.
- En Aften i Foyeren (Hertz) III 66. V 157.
- En Bryllupsdags Fataliteter (Overskou) II 345. V 136.
- En Episode (Chr. Juul) III 340. V 166.
- En Fest i Skovshoved III 198. V 193.
- En forklædt Frier (Hertz) III 234, 235. V 199.
- En fornem Svigersøn, se Hr. Poirier og hans Svigersøn.
- En Hytte og hans Hjerte (Scribe og Alphonse) II 244 f. V 109.
- En højere Dannelsesanstalt (Chievitz og Recke) V 267.
- En Kone, som hader sin Mand (Girardin) IV 288. V 286.
- En Kriminalproces (Rosier) II 265, 271. V 116.
- En Kurre paa Traaden (A. Thornam) IV 66. V 239.
- En lille Hemmelighed (F. J. Hansen) IV 238. V 276.
- En Malers Eventyr (Rud. Schmidt) IV 173. V 263.
- En ministeriel Embedsmand (A. Thornam) IV 299. V 287.
- En Nat i Roskilde (H. C. Andersen) III 158. V 184.

- En Nat mellem Fjeldene (Hostrup) IV 333 f. V 298 f.
- En Skatteeksekutionsdag i Nordslesvig III 199. V 193.
- En Skavank, se Vagabonden.
- En Skærsommernatsdrøm (Shakespeare) IV 245. V 278.
- En Sommeraften (Johanne Luise Heiberg) V 229.
- En Spurv i Tranedans (Hostrup) III 271, 272. V 207, 212, 290.
- En Søndag paa Amager (Johanne Luise Heiberg) III 169, 198, 202. IV 300. V 187, 190, 195.
- En Tur til Arméen III 198 f. V 193.
- En Valgdag (Overskou) IV 35, 97, 167. V 231.
- En vanskelig Kasus (Denneroy og Duma-noir) III 88 f. V 164.
- En Velgørers Testament (Clara Andersen) IV 281, 282—291, 294, 299. V 285.
- En Ødeland (Raimund) II 325—328. V 132.
- Engelsk Salt (Wergeland) III 31. V 149.
- Enten elskes eller dø (Scribe og Duma-noir) II 272. III 157. V 118, 279.
- Erasmus Montanus (Holberg) III 282. IV 10. V 9, 149.
- Erik XIV (Bernh. v. Beskow) III 249.
- Erik Glipping (Oehlenschläger) III 77. V 162.
- Erik Menveds Barndom (Bournonville) III 53. V 154.
- Erik og Abel (Oehlenschläger) III 251.
- Estrella (Hertz) IV 201 f. V 270.
- Et Eventyr i Ørkenen (Hauch) IV 89, 178. V 246.
- Et Eventyr under Carl den Niende (Soulié og Badon) II 217 f., 246. V 106.
- Et Fejltrin (Scribe, Mélesville og Bayard) II 138, 178, 181, 245. V 89.
- Et Folkesagn (Bournonville) IV 14, 16, 19, 67, 99, 159. V 226.
- Et Glas Vand (Scribe) III 34, 41. V 150.
- Et Løfte IV 251 f. V 279.
- Et Offer (Hertz) IV 29, 33, 35—40, 42, 54, 55, 66, 78, 82. V 229, 230, 231, 232, 235.
- Et Rejseeventyr (A. L. Arnesen) V 195.
- Et Testament (Duval) IV 283.
- Et ubekendt Mesterstykke (Lafont) III 16, 18. V 145.
- Et Uheld III 74. V 161.
- Eventyr paa Fodrejsen (Hostrup) III 169 f., 142. V 187.
- Faderen og hans Søn (Lembert) III 75. V 161.
- Falskmønteren (Carit Etlar) III 71. V 159.
- Familien Mazarin (Ancelot) III 24, 41, 70. V 147.
- Familien Riquebourg (Scribe) II 121, 122, 125, 127 f., 129, 138, 140, 144, 146, 147, 149, 151, 178. V 86, 88, 89.
- Familietvist (Hostrup) III 234, 235, 271 f. V 207, 256.
- Farinelli (de Forges, St. Georges og Leuven) II 265, 291. IV 187. V 116.
- Faruk (Weyse/Oehlenschläger) I 130. II 355. V 32, 140, 192.
- Faublas (Dupeuty og Lhérie) II 186. V 99.
- Faust (Bournonville) IV 166, 186. V 261.
- Faust (Goethe) II 216. V 106, 282.
- Favoriten (Scribe og Boniface) II 79. V 74.
- Federigo (Rung/Hertz) III 157, 158. V 184.
- Fejltagelserne (Goldsmith) IV 186, 187. V 265, 272.
- Feriegæsterne (Hostrup) IV 141 f. V 256.
- Festen i Albano (Bournonville) IV 166, 187. V 261.
- Fidelio (Beethoven/Bouilly) II 164. V 92.
- Figaros Bryllup (Beaumarchais) I 129. IV 9, 203 f., 208. V 32, 66, 271.
- Figaros Bryllup (Mozart) II 235. III 190, 232. IV 67, 88. V 246.
- Fiskeren og hans Børn (Oehlenschläger) II 354 f. III 40. V 140.
- Fiskerne (Ewald) III 95. V 66.
- Floribella (Weyse/Boye) I 132. II 164, 355. V 33, 92, 140.
- Flugten til Sprogø (Hertz) II 303. V 127.
- Flyttedagen (Hertz) II 137. V 89, 118.

- Folkvars Drøm (Henrik Scharling) V 296.
- For evig (Scribe og Varner) IV 89, 177, 182. V 246.
- Formyndet og Myndling (Scribe og de Courcy) II 135, 137, 149, 244 f. V 88.
- Fornuftgiftermålet (Scribe og Varner) II 39. IV 284, 285, 286. V 63, 286.
- Førrige Tider og nuomstunder (Kreutzer/Sewrin) V 51.
- Fra Diavolo (Auber/Scribe) II 235.
- Frederik III 115. V 173.
- Fregatskibet Svanen (Thomasine Gyllembourg) II 111, 112, 113, 115 f., 117—119, 181. V 81, 82, 83 f., 89.
- Freyas Alter (Oehlenschläger) II 182. V 98.
- Friren og hans Ven (Ancelot og De-comberousse) IV 186. V 265.
- Fritz i sin Lejr (Rud. Schmidt) IV 34, 96, 157 f., 186, 188, 310. V 230, 248, 260, 263, 266, 291.
- Fruen og Frøkenen (Empis og Mazères) II 167, 169, 171, 173, 284. V 94, 95.
- Fyrste og Page (Paludan-Müller) II 304. III 15. V 127, 145.
- Fødselsdagsforæringerne IV 271. V 283.
- Gamle Hoveder og unge Hjerter IV 278. V 285.
- Gamle Minder (Bournonville) III 193. V 191.
- Gammelt og Nyt II 13. V 51.
- Genboerne (Hostrup) III 271, 272. V 80, 167, 189, 207, 212, 290.
- Genfærdet paa Herlufsholm (Oehlenschläger) III 103, 150. V 168.
- Gengældelsen (Hauch) IV 66, 67. V 239.
- Georgine (de Forges og Roche) II 265. V 116.
- Gino (Carit Etlar) III 71. V 159.
- Girondisterne (Will. Scharling) IV 279 f., 282, 293 f., 324 f., 336. V 285, 294 f., 296.
- Greven af Essex (Laube) IV 252. V 280.
- Gudbrandsdølerne (Monsen) III 70. V 159.
- Gulddaasen (Olufsen) IV 272. V 283.
- Gunløg Ormetunge (Kr. Arentzen) III 313 f. V 216.
- Gustav Adolf i Franken, se Regina von Emmeritz.
- Gustav III (M. W. Brun) III 257. V 197, 204.
- Gustave III (Auber) II 183. III 81, 179. V 98, 190.
- Hagbard og Signe (Oehlenschläger) III 234, 235. V 233.
- Hakon Jarl (Oehlenschläger) II 225. III 251, 259. IV 10. V 201, 204, 205.
- Halte-Hulda (Bjørnson) IV 271 f. V 283, 303.
- Hamlet (Shakespeare) III 150, 234, 251, 303. IV 9, 67, 106, 107, 109, 110, 111, 113 f., 115, 120, 122, 124, 126, 129, 130, 132, 133, 134, 135, 137, 138, 139, 149, 178, 179. V 199, 214, 227, 252, 256.
- Harlekin Patriot (Ewald) II 334. V 135.
- Havgassen tæmmes, se Trold kan tæmmes.
- Henrik af Navarra (Hauch) IV 288. V 286.
- Henrik IV (Shakespeare) IV 275—278, 279. V 284, 285.
- Henrik VI (Shakespeare) III 336.
- Henrik og Pernille (Holberg) III 153. IV 187. V 262.
- Herren ser dine Veje (d'Ennery og Lemoine) V 290.
- Herren til Rold (Henriette Nielsen) III 171. V 188.
- Hildegard (Bernhard v. Beskow) V 117.
- Hildegard von Hohenheim eller Kirkens Band (Søtoft) I 123. II 19. V 30, 54.
- Hjertet og Pengene (Mallefille) IV 54, 66. V 235.
- Holbergs Jubelfest (Oehlenschläger) I 123. V 30.
- Hovmesteren, se Camailan og Trøjen.
- Hovmesteren i Knibe (Mélesville) II 124. V 87.
- Hr. Burchardt og hans Familie (Hertz) V 60, 118.
- Hr. Poirier og hans Svigersøn (Augier og

- Sandeau) IV 100, 206, 207. V 249, 271.
- Hr. Rasmussen (H. C. Andersen) III 113 f. V 173.
- Hugo og Adelheid (Kuhlau/C. J. Boye) II 53. V 69.
- Hugo von Rheinberg (Oehlschläger) I 51.
- Huguenotterne (Meyerbeer) II 262, 263, 266. III 81, 84. V 115.
- Hulen i Kullafjeld (Borgaard) III 42. V 148, 152.
- Hundrede Aar (Hertz) IV 301. V 243, 288.
- Hvem regerer? (Carit Etlar) III 71. V 159.
- Hyldemor (H. C. Andersen) III 311. V 215.
- Hærmændene paa Helgeland (Ibsen) IV 272 f. V 284.
- Høstgildet (Thaarup) V 66, 97, 192.
- Il-y-a seize ans (Victor Ducange) II 184. V 99.
- Indtoget (P. A. Heiberg) II 3, 5. V 46, 48.
- Instrumentmageren i Wien (Monpou/Saint Georges og de Leuven) II 266. V 116.
- Intrigen i Præstegaarden (J. C. Gerson) III 201. V 194.
- Intrigerne (Hostrup) III 114, 154, 271, 272. V 173, 207, 290.
- Jacob von Tyboe (Holberg) II 186. IV 10. V 32.
- Jean de France (Holberg) IV 35, 340. V 26, 64.
- Jeg er min Broder (Contessa) V 290.
- Jeppe paa Bjerget (Holberg) I 129.
- Jessonda (Spohr) IV 186. V 265.
- Johan Guttenberg (Charlotte Birch-Pfeiffer) II 261. V 115.
- Johan Hus (Henrik Scharling) V 296.
- Jomfruen fra Orleans (Schiller) I 6, 7. III 62, 280. IV 234. V 3, 209, 275.
- Josef og hans Brødre (Méhul/Duval) IV 89. V 246.
- Judith (Hebbel) III 69 f. V 158.
- Julestuen (Holberg) V 49, 256.
- Julie, ou une séparation (Empis) II 283 f. V 122.
- Julius af Tarent (Leisewitz) IV 82. V 243.
- Julius Cæsar (Shakespeare) IV 9, 89, 126, 177, 178, 234. V 246.
- Juta (C. J. Boye) I 135, 137. V 34.
- Jægerbruden (Weber/Kind) II 163. III 233, 234, 235. IV 295. V 92.
- Jødinden (Halévy) II 263. V 115.
- Kabale og Kærlighed (Schiller) II 106.
- Kammeraterne (Scribe) II 288, 292 f., 319, 345. IV 76. V 123, 241.
- Kamp og Sejr (Legouvé) IV 288, 292, 306 f. V 286, 290.
- Karens Kæreste (U. P. Overbye) IV 15, 20 f., 30 f., 66. V 226, 229.
- Kassius und Phantasus (Ludwig Robert) I 161. V 43.
- Kean (Dumas, Théaulon og de Courcy) V 126.
- Kejserinden (Scribe) IV 338 f. V 300.
- Kermessen i Brügge (Bournonville) IV 166. V 261.
- Kirkens Band, se Hildegard von Hohenheim.
- Kjartan og Gudrun (Oehlschläger) III 164. V 186, 203.
- Klaus Rigmands Skat (J. M. Thiele) IV 298 f., 299 f. V 287.
- Klintekongens Brud (Chr. K. F. Molbech) III 89, 105 f. V 164.
- Knud den Hellige (Kr. Arentzen) IV 5. V 224.
- Knud den Hellige (M. H. A.) III 199. V 193.
- Knud den Hellige (Søtoft) V 172.
- Knud Svendsøn (Bredahl) III 153 f., 159 f., 163, 234, 235. IV 362—365. V 182 f., 224, 307.
- Kong Lear (Shakespeare) III 303. IV 9. V 214.
- Kong Renés Datter (Hertz) III 101, 105, 303. V 167, 170.
- Kong Sigurd (C. J. Boye) II 17. V 53.
- Kong Volmer og Dronning Helvig (Will. Scharling) IV 336 f. V 300.
- Kongen drømmer (H. C. Andersen) III 78, 89, 91. V 162.

- Kongen paa Furland (Carit Etlar) IV 238. V 276.
- Kongens Læge (Shakespeare) IV 64, 253. V 238.
- Kongens Naade (Adolph Holm) III 200 f. V 194.
- Kongens Yndling (Hauch) IV 244, 268. V 278.
- Konning Volmer og Havfruen (K. F. Wiborg) IV 357—362. V 306 f.
- Konservatoriet (Bournonville) IV 166, 187. V 261.
- Kostgængerens (Scribe) II 123, 131, 141, 142, 167, 168, 184. V 87, 89.
- Koulouf, se Lykken i Ringhed.
- Kung Karls jakt (Topelius) V 259.
- Kunstberider Trop, se Trop som Ægte-mand.
- Kunstens Dannevirke (H. C. Andersen) III 193, 194 f. V 191.
- Kunstnerliv (Overskou) III 195. V 192.
- Kvindelist IV 187. V 265.
- Kvindens Vaaben (Scribe og Legouvé) V 221.
- Kvækeren og Danserinden (Scribe og Duport) II 121, 129, 138, 146, 151. III 171. V 87, 188.
- Kærlighed og Musik (F. J. Hansen) II 348. V 137.
- Kærlighed og Polit (Hertz) V 118.
- Kærlighed paa Nikolai Taarn (H. C. Andersen) II 179. V 97.
- Kærlighed paa Vildspor (Shakespeare) IV 89, 178, 288. V 246.
- Kærlighed uden Strømper (Wessel) IV 293. V 31, 35, 304.
- Kærlighed ved Hoffet (Paludan-Müller) II 211. V 105.
- Kærligheds Drømme (Scribe og Delavigne) II 33, 35, 63. V 59, 60, 61.
- Købmanden i Venedig (Shakespeare) IV 9.
- La Croix d'or (Rougemont og Dupeuty) II 244, 245, 246, 260 f. V 109.
- La Dame et la Demoiselle, se Fruen og Frøkenen.
- La femme du voisin (Desnoyer) II 184. V 99.
- La marraine (Scribe, Lockroy og Chabot) II 266. V 117.
- La première affaire (Merville) II 266. V 117.
- La révolte des femmes (Taglioni) II 266. V 117.
- La semaine des amours (Philippe og Julien) II 123 f., 131. V 87.
- La tentation (Feuillet) IV 341—343. V 301.
- L'amour médecin (Molière) I 4.
- Landsbysangerinderne (Fioravanti) II 139. IV 178. V 61, 89.
- L'assassin (Lauzanne og Jaime) II 184. V 99.
- Le Barbier Châtelain (Théaulon og Th. Anne) II 166, 185. V 94.
- Le chapitre des informations (Varin, Desvergers og Arago) II 266. V 116.
- L'école des maris (Molière) I 4.
- L'école des vieillards (Delavigne) I 147. II 124, 167. V 38.
- Le Diable boiteux (Nourrit) II 263, 266. V 115.
- Le diplomate malgré lui (Scribe) IV 9.
- Le duc Job (Léon Laya) IV 342. V 292, 301.
- L'escroc du grand monde (Ancelet) II 186. V 99.
- L'étoile du nord (Meyerbeer) IV 89. V 246.
- Le fils naturel (Dumas) IV 274. V 284.
- Le grand diner (Simonnin og Saint Georges) II 166. V 94.
- Le hussard de Felsheim (Villeneuve og Dupeuty) II 186. V 99.
- Le mariage impossible (Mélesville og Carmouche) II 166. V 94.
- Le médecin des dames (Scribe og Mélesville) II 123 f., 138 f., 166. V 87.
- Le médecin malgré lui (Molière) I 4.
- Le parrain (Delestre-Poirson, Scribe og Mélesville) II 123, 166. V 87.
- Le plus beau jour de la vie (Leclercq) II 141.
- Le Roi de Prusse et le Comédien (Brunswick) II 182. V 98, 99.

- Le roman nouveau (Varin og Vanderburch) II 184. V 99.
- Le savant (Scribe og Monvel) II 183 f. V 98.
- Le tableau parlant (Anseaume) V 32.
- Le violon de l'opéra (Décomberousse og Lauzanne) II 245. V 110.
- Les actualités (Dumersan og Brazier) II 184. V 99.
- Les Comédiens, se Skuespillerselskabet.
- Les dernières scènes de la Fronde (Mellion) II 246. V 110.
- Les gants jaunes (Bayard) II 266. V 117.
- Les malheurs d'un amant heureux (Scribe) II 181.
- Les vieux péchés (Mélesville og Duma-noir) II 182. V 98.
- Lestocq (Auber) II 241, 265. V 108.
- Libussa (Kreutzer/Bernard) I 135. V 31.
- Liden Kirsten (Hartmann/H. C. Ander-sen) III 99 f. V 167.
- L'If de Croissey (Verin, Desvergers og Laurencin) II 244, 245. V 109.
- Livet en Drøm (Calderon) I 129, 132. II 310—312. V 32, 129.
- Livet i Skoven (Shakespeare) III 232, 234, 235. IV 253. V 199.
- Lodoiska (Cherubini/Loraux) II 87. V 76.
- Logen i Operaen (Segolas) III 161. V 185.
- Lord Byron III 201 f. V 194.
- Lord William Russell (Andr. Munch) IV 252 f., 254 f., 259 f., 328 f. V 280, 283, 297.
- Loreley (Erik Siboni) IV 304 f. V 289.
- Lovbud og Lovbrud (o: Love's Labour's Lost) (Shakespeare) IV 15, 20, 66. V 226.
- Lucile eller Den forbyttede Datter (Grétry/Marmontel) II 17. V 53.
- Lucrezia Borgia (Victor Hugo) III 202. V 194.
- Ludlams Hule (Weyse/Oehlenschläger) I 37, 128, 130. II 164. V 10, 32, 92.
- Lulu (Kuhlau) I 124. II 53. V 30 f., 68, 92.
- Lykken i Ringhed eller Kineserne (Dalayrac/Pixérécourt) I 126, 129 f., 131. V 31, 32.
- Lykkens Blomst (H. C. Andersen) III 90, 91—93, 97 f. V 165.
- Macbeth (Shakespeare) III 53 f., 251. IV 9, 10, 337. V 146, 154, 300.
- Magt og List (Thomasine Gyllembourg) II 112, 113, 120, 145, 181. V 81, 83, 84, 89.
- Malles Friere III 78. V 162.
- Man kan hvad man vil (Ancelot og Décomberousse) II 285, 286 f., 290 f. V 122.
- Marens Kæreste (Jacob Voltelen) V 229.
- Maria (Ancelot) V 126.
- Maria Magdalena (Hebbel) III 199. V 193.
- Maria Petenbeck (v. Holbein) II 247. V 110.
- Maria Stuart (Schiller) IV 252, 351 f. V 280, 301, 305.
- Marie (Héroid/de Planard) II 164. V 92.
- Marion de l'Orme (Victor Hugo) II 121. V 86.
- Marsk Stig (Hauch) III 53. V 153, 228.
- Maskerade (Holberg) III 235.
- Maskeraden, se Gustave III.
- Maurerpigen (H. C. Andersen) III 13, 15, 17, 19, 31. V 144, 145.
- Melampe (Holberg) III 194.
- Mellem Slagene (Bjørnson) IV 237, 350. V 276.
- Mere end Perler og Guld (H. C. Ander-sen) V 216.
- Michel Perrin (Mélesville og Duveyrier) III 239. IV 21, 177. V 201.
- Min Lykkestjerne (Scribe) IV 88, 177. V 246.
- Mirakelkuren (Leclercq) V 89.
- Mistress Siddons (Leuven og Lhérie) II 266. V 116.
- Moderne Kristendom (H. Scharling) IV 323, 325 f., 331, 332. V 294, 295 f.
- Modsætninger (Ilia Fibiger) V 300.
- Moiroud et Compagnie (Bayard og Devorme) II 266. V 116.
- Monsieur Moufflet (Léon og Jaime) II 184. V 99.
- Mort de Césare (Voltaire) III 197.

- Mulatten (H. C. Andersen) II 345. III 13. V 136, 144.
- Murermesteren (Auber/Scribe og Delavigne) II 110, 111. V 82.
- Mutter Skæbne og hendes Luner III 201. V 194.
- Møllen i Bjergkløften (Reissiger/v. Miltiz) II 163. V 92.
- Napoli (Bournonville) IV 99, 166, 187. V 248.
- Nathan der Weise (Lessing) IV 234.
- Navnet eller Det hurtige Frieri (Sille Beyer) II 219. V 106.
- Nehmt ein Exempel daran (Töpfer) II 231. V 88, 107.
- Niels Ebbesen (Sander) III 178 f. V 190.
- Nina ou la Folle par Amour (L. J. Milon) IV 166. V 32, 261.
- Ninon (Hertz III 152. IV 96. V 182), 248, 279.
- Norma (Bellini) II 295. III 17. IV 88, 187. V 124, 145, 246.
- Nuña III 161. V 185.
- Nøkken (Glæser) III 103. V 169.
- Offerhøjtiden (Winter/Franz Huber) V 47.
- Olaf den Hellige (Oehlenschläger) II 301. V 126.
- Onkel Jokums Idé (Hertz) IV 29, 33, 36, 40, 54, 55, 77 f., 79 f., 81—83, 167, 343 f., 347. V 229, 230, 231, 235, 242, 301.
- Othello (Shakespeare) IV 9.
- Overilelsen, se Amors Hævn.
- Paa Christines Fødselsdag (Henriette Nielsen) IV 238. V 276.
- Paa Landet IV 274. V 284.
- Pak (Overskou) III 102, 297. V 168, 211.
- Palnatoke (Oehlenschläger) IV 10, 362. V 307.
- Paragraf 213 III 156 f. V 184.
- Pariserdrengen (Bayard og Vanderburch) II 264 f., 266. V 116.
- Peder Paars paa Anholt (Wilh. Holst) IV 358. V 306.
- Pernilles korte Frøkenstand (Holberg) I 5. III 234, 235.
- Perspektivkassen (Henr. Hertz) V 155, 156.
- Peters Bryllup (Thaarup) V 66.
- Pigen ved Søen (Rossini) II 56, 80, 139. V 69.
- Postillonnen i Lonjumeau (Adam/de Leuven og Brunswick) II 295. V 124.
- Preciosa (Weber/P. A. Wolff) V 71.
- Prinsen af Kina, se Bronchehesten.
- Prinsen og hans Lærer (Wilh. Holst) III 70. V 159.
- Prinsessen af Taranto (Ida Nielsen) IV 176. V 264.
- Psyche (Bournonville) III 270 f. IV 99, 166. V 207.
- Puritanerne (Bellini) II 295, 331. V 124, 133.
- Rataplan (Angely) V 290.
- Regensianeren III 35, 36. V 151.
- Regimentets Datter (Donizetti/Saint Georges og Bayard) III 17, 19, 234, 235. IV 88, 187. V 145, 199, 246.
- Regina von Emmeritz (Topelius) IV 156 f., 245. V 259, 278.
- Rekrutten (Merle, Simonnin og Ferdinand Laloue) IV 187. V 262, 265.
- Repræsentanten III 155. V 183.
- Richard III (Shakespeare) III 335—337, 341. IV 1—5, 8—13, 138. V 222, 225.
- Robert af Normandiet (Meyerbeer) II 161—164, 165. III 81. V 92, 115.
- Robinson i England (Oehlenschläger) I 126. V 31.
- Romeo e Giulietta (C. A. Warburg) III 70 f. V 159, 161.
- Romeo og Julie (Shakespeare) III 251. IV 9.
- Rosenkæderne (Olufsen) II 18. V 53.
- Ruinerne i Badstrup III 198. V 193.
- Ruth (Athalia Schwartz) III 327. IV 45, 47, 48, 66, 67, 95. V 217, 219, 231, 233, 239, 251.
- Ruy Blas (Victor Hugo) III 168 f. V 187.
- Røverborgen (Kuhlau/Oehlenschläger) V 264.
- Sal og Kælder III 192. V 191.
- Salomon de Caus (Andr. Munch) IV 238, 307. V 276.
- Sara (Løvenskjold/Mélesville) II 266. V 116, 148.

- Sargino (Paër/Monville) II 164. V 92.
 Scapins Skalkestykker (Molière) IV 186.
 V 265.
 Scheik Hassan (Hertz) III 274. IV 38.
 V 208.
 Sheriffen (Halévy/Scribe) III 17, 19. V
 145.
 Skikkelige Folk (Barrière og Capendu)
 IV 246 f., 288, 292. V 278.
 Skilles og mødes (H. C. Andersen) II
 176—180. V 96.
 Skinnet bedrager III 103. V 168.
 Skovens Sønner (Paër) II 164. V 92.
 Skovhuggerens Søn (Onslow/Planard) II
 80, 139. V 75.
 Skuespillerselskabet (Delavigne) I 146.
 V 38.
 Skyerne (Aristophanes) I 17.
 Slaget ved Fehrbellin (Kleist) V 59, 183.
 Slottet i Poitou (Sandeau) V 218, 238.
 Slægtningerne (Henriette Nielsen) III
 232, 234, 235. V 199, 230.
 Snyltegæsten (Scribe og Brulay) II 135,
 137, 149. V 88.
 Sokrates (Bredahl) III 159 f. V 185.
 Sokrates (Oehlschläger) II 248 f. V
 111, 204, 205.
 Soldaterløjer (Hostrup) III 247, 265 f.,
 272. IV 32, 35, 97, 142. V 203.
 Sovedrikken (Weyse/Oehlschläger) II
 331. III 167, 232. IV 187. V 133,
 186.
 Sparekassen (Hertz) III 274. IV 167,
 343. V 208.
 Sproglæreren (Th. Gyllembourg) II 105,
 107, 110, 111, 112, 181, 223, 234. V 81,
 82, 89, 91.
 Stakket Dans er snart sprungen (Barré
 og Oury) V 47.
 Statsmand og Borger (Scribe) II 261,
 266. III 171. V 114, 188.
 Stormen paa København (Rung/Over-
 skou) III 81—84. V 163.
 Studenterne fra Salamanca (H. Rung/H.
 H. Nyegaard) IV 66, 95. V 239.
 Stærkodder (Oehlschläger) II 106. V
 10, 81.
 Svanehammen (Hertz) III 29 f. V 149.
 Svend Dyrings Hus (Hertz) II 269 f.,
 282, 290. III 277 f. V 118, 121, 123,
 208, 251.
 Svend Grathe (Hauch) III 22—24, 25 f.,
 40, 52—54. V 121, 146 f., 153, 154,
 216, 225.
 Sylfiden (Bournonville) III 234, 235. V
 115, 148.
 Sylfiden (Nourrit og Taglioni) II 263,
 266. V 115.
 Syv militære Piger (Francis, Armand og
 Théaulon) II 32. V 59.
 Søkadetterne i Land (Wergeland) III
 29, 30 f., 32. V 148 f.
 Søofficererne (Tode) V 72.
 Søstrene paa Kinnekullen (Hauch) III
 192 f. V 191.
 Søvnvægersken (Aumer) IV 166. V
 261.
 Talismanen (Nestroy) III 74. V 161.
 Tancred (Rossini) II 164. V 92.
 Tancrède (Voltaire) V 92.
 Tantes Planer, se Onkel Jokums Idé.
 Tartuffe (Molière) II 124. V 87.
 Tasso (Goethe) II 299.
 Têtes rondes et Cavaliers (Ancelot og
 Xavier) II 183. V 98.
 Thyre Boløkke (J. M. Thiele) IV 238.
 V 276.
 Tivoli III 78. V 162.
 To Aar efter Brylluppet (Scribe og
 Mélesville) II 137, 149, 151, 167, 173.
 V 89.
 To Ord eller Natten i Skoven (Dalayrac/
 Marsollier) II 39. V 63.
 Tonietta (Hertz) III 216—218, 234, 235,
 296, 331, 332. IV 29, 38, 78, 202. V
 196, 242, 270.
 Tordenskjold (Oehlschläger) II 200,
 249. III 234. V 102, 111, 199.
 Tordenvejrr (Hostrup) III 295—297, 299.
 V 211 f., 213.
 Toreadoren (Bournonville) IV 99, 166.
 V 248, 257.
 Torkel Knutson (Bernh. v. Beskow) II
 267, 281 f. III 249. V 117, 203.
 Tre Maaneder efter Brylluppet (Over-
 skou) II 34. V 60.

- Trold kan tæmmes (Shakespeare) I 129.
IV 253. V 32, 280.
- Trolddom (P. V. Jacobsen) III 124 f. V 176.
- Trop som Ægtemand (Chievitz og Recke) IV 193—195. V 267.
- Tryllefløjten (Mozart) II 13. III 235. V 51, 199.
- Trylleharpen (Kuhlau/Baggesen) II 164. V 92.
- Turandot (Løvenskjold) IV 88, 176, 177. V 246.
- Tycho Brahes Ungdom (Hauch) III 315, 339 f. V 216, 222, 228.
- Undine (Borgaard) III 16, 27 f. V 145, 148.
- Une passion (Varin og Desvergers) II 186 f. V 99.
- Une position délicate (Léonce og de Bernard) II 266. V 116.
- Ungdom og Galskab (du Puy/Bouilly) IV 187. V 129, 266.
- Uriel Acosta (Gutzkow) III 162. V 185.
- Vagabonden (Goldschmidt) IV 272, 289, 292. V 283.
- Valdemar (Bournonville) III 176, 178. IV 15, 16, 67, 99, 166, 187. V 154, 189, 226.
- Valdemar Atterdag (Hertz) II 291. V 123, 142.
- Valentine (Freitag) III 173 f. V 188.
- Valérie (Scribe og Mélesville) II 38. V 63.
- Valget (Balthasar Bang?) II 324 f.
- Venetianerne (Wergeland) III 27, 28, 30 f., 32. V 147.
- Vennernes Fest (C. N. Rosenkilde) II 17, 19, 20, 23, 48, 63. V 54, 55, 60, 66.
- Venusbjergtet (Chr. K. F. Molbech) III 105 f. V 170.
- Vinægers Fjeldeventyr (Wergeland) III 30, 31. V 149.
- Viola (Shakespeare) III 156. IV 253. V 184.
- Virtuosen (P. A. Heiberg) II 5. V 48.
- Væringerne i Miklagaard (Oehlenschläger) II 32. III 234. V 60, 199.
- Wallensteins Død (Schiller) III 16, 167. V 145.
- William Shakespeare (C. J. Boye) II 19, 53. V 54, 68, 192.
- Yelva (Scribe, de Villeneuve og Desvergers) II 38 f. V 63.
- Zaire (Voltaire) II 330.
- Zampa (Hérold/Mélesville) II 163, 164. V 92.
- Zulma eller Krystalpaladset (Bournonville) IV 99. V 248.
- Æren tabt og vunden (Hauch) III 299, 303. V 213, 214, 228.
- Æstetisk Sans (Hostrup) III 154, 234, 235, 238, 272. V 183, 200.
- Ørkenens Søn (Halm) III 65 f. V 142, 157.

IV. BREVREGISTER

Fra J. L. Heiberg til

- N. C. L. Abrahams: Nr. 1105.
J. G. Adler: Nr. 83, 92, 338, 416, 424, 429, 434—435, 437, 471, 528.
Augusta Afzelius: Nr. 729.
Ferdinand Albert: Nr. 947.
H. C. Andersen: Nr. 184, 234, 284, 352, 398, 412, 464, 745.
C. C. G. Andræ: Nr. 371, 391, 402, 409, 419, 433, 483, 521, 539, 599, 604, 609, 645, 819, 967.
Kristian Arentzen: Nr. 778.
A. L. Arnesen: Nr. 1098.
Jens Baggesen: Nr. 40, 71, 73, 109.
A. P. Berggreen: Nr. 446.
Gottlob Berner: Nr. 869.
Bernhard v. Beskow: Nr. 308, 351, 369, 395, 759, 763, 768, 786, 801, 935.
H. V. Bissen: Nr. 590.
G. V. Blom: Nr. 596.
August Bournonville: Nr. 70, 661, 663, 678, 706, 782, 787, 852, 859, 881, 897, 900, 914—915.
A. E. Boye: Nr. 203.
Chr. Hviid Bredahl: Nr. 1117, 1119—1120.
Georg Brodersen: Nr. 975.
Friederike Brun: Nr. 60.
M. W. Brun: Nr. 689, 691, 699.
Rasmus Emil Bruun: Nr. 20, 24—25, 31, 61.
Andreas Buntzen: Nr. 1068.
J. A. Bølling: Nr. 226.
Georg Carstensen: Nr. 504, 506.
Harald Christensen: Nr. 1015.
Edvard Collin: Nr. 301, 404, 617, 621, 625, 674, 1099.
Jonas Collin: Nr. 62, 78, 102—104, 111, 125, 131, 138, 149, 151, 156, 158—159, 163, 165, 173, 188, 199, 204, 211—212, 294, 341, 349, 354, 383, 430, 461, 463, 465, 501, 507, 508, 512, 515, 518—520, 524—526, 529, 531, 538, 540, 543, 546, 549, 552, 554—557, 560—561, 564, 566—569, 573, 578, 597—598, 600—603, 605—606, 608, 612, 614—615, 618—620, 622—624, 626—630, 632—636, 639—641, 643—644, 654, 838, 945, 1113.
C. N. David: Nr. 444.
A. H. P. G. Delong: Nr. 937.
Det Holbergske Samfunds Skrift- og Forretnings-Komité: Nr. 495, 510.
Det kongelige Teaters Direktion: Nr. 57, 101, 147—148, 174, 200, 213, 224, 227, 230, 247, 253, 263, 269, 282, 286, 289, 291—292, 296—298, 309, 318, 329, 333—

- 335, 337, 345, 348, 350, 355, 372, 374, 379—380, 388, 405, 415, 423, 431—432, 466, 469—470, 489, 494, 533, 1008—1010, 1023, 1062.
- N. V. Dorph: Nr. 989, 995, 998.
- C. W. Elberling: Nr. 222.
- Thomas Hansen Erslew: Nr. 458.
- Fr. Fabricius: Nr. 591.
- Mathilde Fibiger: Nr. 718—719.
- »Flyvepostens« Redaktion: Nr. 1066.
- Fondet Ad usus publicos: Nr. 39, 53, 56, 79, 279, 306, 310.
- Frederik VI: Nr. 38, 41, 50, 52, 192, 241, 255, 323, 428.
- Eduard Gans: Nr. 399.
- Fredrik Gyllenborg: Nr. 54.
- C. Hall: Nr. 874, 887, 924, 969.
- H. A. Hansen: Nr. 356, 367, 370, 384, 392, 396—397, 400, 462, 522, 534, 544—545, 547, 550, 616, 638, 698, 725, 959, 1003—1004, 1025, 1060, 1078, 1097.
- Maria Nicoline Hansen: Nr. 1067.
- Peder Hansen: Nr. 1, 3—4, 6—10, 13—15, 30, 984.
- J. P. E. Hartmann: Nr. 452, 454.
- A. F. Hartnack: Nr. 740.
- Carsten Hauch: Nr. 472, 563, 997, 1024, 1027, 1030, 1032—1033, 1035—1036, 1039, 1041, 1044, 1050—1052, 1058.
- Georg Wilh. Fr. Hegel: Nr. 124.
- P. A. R. Herskind: Nr. 800.
- Henrik Hertz: Nr. 259, 264, 275, 295, 319, 322, 393, 455, 479, 511, 532, 559, 607, 651, 712, 717, 731, 766, 772, 774, 798, 803, 805, 808, 820, 840, 843, 847, 851, 857, 862, 864, 957, 990, 1016, 1018, 1048, 1054—1055, 1057, 1063, 1069, 1085, 1087, 1102.
- Peder Hjort: Nr. 299—300, 330, 332, 344, 347, 1028, 1045, 1088.
- H. P. Holst: Nr. 1000.
- Wilhelm Holst: Nr. 955.
- F. Holstein: Nr. 214, 407—408.
- P. J. Hoppe: Nr. 325.
- C. Hostrup: Nr. 708, 726, 827, 898.
- F. L. Høedt: Nr. 771, 873.
- Bolette Iürgensen: Nr. 36.
- M. A. Jullien: Nr. 91.
- Henriette Jørgensen: Nr. 181.
- Søren Kierkegaard: Nr. 343, 582.
- Kirke- og Undervisningsministeriet: Nr. 658, 668, 682, 687, 692, 711, 715, 734, 757, 779, 790, 807, 809, 816, 822, 829, 833, 846, 860, 863, 866, 875, 883, 890, 896, 903, 905, 908—910, 916, 919, 936, 939, 950, 952, 960, 962—963, 977, 981, 1012, 1069, 1085, 1087.
- A. F. Krieger: Nr. 1070, 1073, 1089, 1106.
- Søren Langhoff: 991.
- G. F. Lassen: Nr. 814.
- Orla Lehmann: Nr. 535, 537, 542, 588.
- J. G. v. Levetzau: Nr. 450, 481, 485, 487, 490, 492, 631.
- F. L. Liebenberg: Nr. 570—571.

- P. E. Lind: Nr. 312—313, 317, 320, 420, 442.
J. N. Madvig: Nr. 646—648, 659, 696, 713.
Finn Magnusen: Nr. 189.
F. V. Mansa: Nr. 993.
Kristian Mantzius: Nr. 551, 795.
H. L. Martensen: Nr. 375, 389—390, 394, 486, 987, 1074.
Virginie Martensen: Nr. 983.
F. Meldahl: Nr. 1059.
C. Molbech: Nr. 35, 207, 211, 233, 243—244, 249—250, 266, 277, 303, 305, 321, 378, 382, 386, 401, 413, 422, 425—426, 436, 439, 447, 484, 576, 735, 793, 965, 999.
Chr. K. F. Molbech: Nr. 451.
Johanne Molbech: Nr. 1007.
D. G. Monrad: Nr. 460, 565.
Peter Erasmus Müller: Nr. 122.
J. P. Mynster: Nr. 66, 87, 128, 256, 517, 580.
Anna Nielsen: Nr. 973.
N. P. Nielsen: Nr. 217, 219, 754, 824.
Adam Oehlenschläger: Nr. 162.
Thomas Overskou: Nr. 180, 411, 788, 941, 1081.
J. H. Paulli: Nr. 486, 730.
Caroline Petersen: Nr. 783—785.
Clemens Petersen: Nr. 1006.
F. C. Petersen: Nr. 359, 361, 363, 365.
Kamma Rahbek: Nr. 88—89, 140, 144.
K. L. Rahbek: Nr. 94, 100, 179, 205.
Rasmus Rask: Nr. 114.
Adolph Recke: Nr. 949.
Georg Andreas Reimer: Nr. 121.
Johannes Reinhardt: Nr. 65, 69.
C. F. T. M. Reitzel: Nr. 988.
Claudius Rosenhoff: Nr. 792.
A. G. Rudelbach: Nr. 112, 119.
J. C. Ryge: Nr. 314—315.
Henrik Scharling: Nr. 1079.
Rudolf Schmidt: Nr. 855, 913, 929—930, 985, 1046, 1065.
H. G. v. Schmidten: Nr. 238—240.
J. F. Schouw: Nr. 105.
Carl Simony: Nr. 777.
Julie Sødning: Nr. 722, 835, 878, 1061.
Fr. Thaarup: Nr. 176.
Ludwig Tieck: Nr. 177.
F. Tillisch: Nr. 1072, 1076—1077, 1080, 1082-1083, 1086, 1090—1091, 1093, 1096, 1100, 1104.
A. F. Tscherning: Nr. 260—261.
Universitetsdirektionen: Nr. 43, 67, 74.
Henrik Wergeland: Nr. 482.
C. E. F. Weyse: Nr. 96—98, 108.
K. F. Wiborg: Nr. 1114—1116.

Michael Wiehe: Nr. 876, 884, 886, 894, 917.
 Julie Winther: Nr. 548, 1064.
 L. Zinck: Nr. 453.
 H. C. Ørsted: Nr. 126, 210, 232, 236, 331, 353, 498, 562.
 Unævnt: Nr. 237.

Til J. L. Heiberg fra

J. G. Adler: Nr. 82, 1112.
 Augusta Afzelius: Nr. 728.
 H. C. Andersen: Nr. 541, 637.
 Kr. Arentzen: Nr. 748.
 A. L. Arnesen: Nr. 677.
 Carl Bagger: Nr. 553.
 Jens Baggesen: Nr. 37, 72.
 Oluf Lundt Bang: Nr. 1108.
 Pierre Jean de Béranger: Nr. 77.
 Johan Erik v. Berger: Nr. 115.
 Gottlob Berner: Nr. 867, 872.
 Bernhard v. Beskow: Nr. 686, 761, 765, 769, 799, 934, 942.
 Bestyrelsen for det norske Teater i Bergen: Nr. 752, 760.
 C. St. A. Bille: Nr. 946, 948.
 Preben Bille-Brahe: Nr. 585.
 Bjørnstjerne Bjørnson: Nr. 1107.
 G. V. Blom: Nr. 595.
 Cosmus Bornemann: Nr. 743.
 August Bournonville: Nr. 660, 662, 664, 679, 849, 853, 885, 899, 901—902, 921—922.
 A. E. Boye: Nr. 307.
 Chr. Hviid Bredahl: Nr. 610.
 J. H. Bredsdorff: Nr. 22, 93.
 Carl Brun: Nr. 1019.
 Friederike Brun: Nr. 33, 49.
 M. W. Brun: Nr. 657, 690, 697, 1053.
 Rasmus Emil Bruun: Nr. 16, 18—19, 21, 23.
 Karl Moritz v. Brühl: Nr. 117.
 Georg Carstensen: Nr. 503, 505.
 Harald Christensen: Nr. 1011.
 Camilla Collett: Nr. 830, 844, 861.
 Edvard Collin: Nr. 655.
 Jonas Collin: Nr. 656, 714, 837, 841, 944.
 Victor Cousin: Nr. 81.
 Frederikke Dannemand: Nr. 280.
 De Deputerede for Finanserne: Nr. 342.
 Det Holbergske Samfunds Skrift- og Forretnings-Komité: Nr. 493, 496, 509.
 Det kongelige Teaters Direktion: Nr. 55, 58, 187, 223, 225, 229, 252, 254, 262, 268, 274, 283, 287, 290, 293, 328, 340, 373, 376—377, 387, 403, 414, 468, 491.
 Det preussiske Kultusministerium: Nr. 118.
 N. V. Dorph: Nr. 1001.

- Mariquita Dreyer: Nr. 84.
Vilhelm Faxø: Nr. 592, 594.
Ilia Fibiger: Nr. 724, 1095.
Mathilde Fibiger: Nr. 1002.
Eduard Gans: Nr. 123.
Thomasine Gyllembourg: Nr. 137.
Augusta Maria Hall: Nr. 558.
H. A. Hansen: Nr. 1075.
Peder Hansen: Nr. 242, 781.
Chr. Hansson: Nr. 751.
Carsten Hauch: Nr. 473, 499, 749, 1029, 1031, 1034, 1037—1038, 1040, 1042—1043, 1049.
Franz Hermann Hegewisch: Nr. 145.
Henrik Hertz: Nr. 235, 288, 475, 513—514, 574, 652, 710, 716, 732, 736, 767, 773, 794, 797, 802, 804, 806, 818, 839, 842, 845, 848, 850, 854, 856, 858, 923, 958, 974, 992, 1017, 1026, 1047, 1056, 1094, 1101.
H. P. Holst: Nr. 670.
F. Holstein: Nr. 216, 669.
P. J. Hoppe: Nr. 327.
C. Hostrup: Nr. 672—673, 684, 700, 707.
Wilhelm v. Humboldt: Nr. 116.
F. L. Høedt: Nr. 770, 880.
Fr. Høegh-Guldberg: Nr. 642.
P. V. Jacobsen: Nr. 285.
Søren Kierkegaard: Nr. 406, 581, 583, 733.
Kirke- og Undervisningsministeriet: Nr. 653, 685, 693, 704, 756, 758, 811, 817, 826, 871, 879, 892—893, 904, 906—907, 911, 918, 920, 925, 927, 931—933, 938, 940, 943, 951, 961, 966, 968, 971—972, 976, 980, 982, 986, 1005, 1013, 1022.
J. L. A. Kolderup-Rosenvinge: Nr. 680.
Fr. Kuhlau: Nr. 193—194, 196—197.
Orla Lehmann: Nr. 536, 587, 589.
G. F. V. Lund: Nr. 572.
J. N. Madvig: Nr. 417, 650, 721, 727, 747.
Kr. Mantzius: Nr. 737, 796, 836.
H. L. Martensen: Nr. 368, 381, 440, 1020, 1109.
C. Molbech: Nr. 245, 251, 265, 267, 276, 281, 302, 304, 456, 575, 709, 789, 964, 996.
Andreas Munch: Nr. 1014.
J. P. Mynster: Nr. 64, 257, 516, 530.
P. L. Møller: Nr. 357.
Poul Martin Møller: Nr. 51, 231.
N. P. Nielsen: Nr. 218, 220, 665, 675, 681, 683, 694—695, 702—703, 738—739, 742, 753, 755, 813, 815, 821, 823, 825, 828, 831—832.
Adam Oehlenschläger: Nr. 17, 29, 443.
F. C. Olsen: Nr. 523.
Thomas Overskou: Nr. 888, 1084.
Fr. Paludan-Müller: Nr. 311, 336, 502.
F. C. Petersen: Nr. 358, 360, 362, 364, 366, 418.
Lauritz Vilhelm Petersen: Nr. 579.

Ferdinand Printzlau: Nr. 527.
 Kamma Rahbek: Nr. 26—28, 32, 47, 86, 99, 135, 139, 143, 172.
 K. L. Rahbek: Nr. 195, 206.
 Rasmus Rask: Nr. 113.
 Augusta v. Rennenkampff: Nr. 90.
 Claudius Rosenhoff: Nr. 744, 746, 775, 810, 834, 865, 956, 994, 1092, 1103.
 C. N. Rosenkilde: Nr. 676.
 Varvara Rosenkrantz: Nr. 130.
 A. G. Rudelbach: Nr. 106, 120.
 J. C. Ryge: Nr. 248, 258, 438, 474.
 Benjamin Schlick: Nr. 705.
 H. G. v. Schmidten: Nr. 76, 110, 185.
 Johannes Schulze: Nr. 129.
 H. C. Schumacher: Nr. 577, 584, 586, 593, 611, 701.
 Athalia Schwartz: Nr. 750, 762, 979.
 Carl Simony: Nr. 776.
 Jens Hansen Smidth: Nr. 34.
 J. Th. Suhr: Nr. 613.
 Julie Sødning: Nr. 877.
 F. Tillisch: Nr. 1071.
 Zachrias Topelius: Nr. 912.
 F. Treschow: Nr. 978.
 E. C. Tryde: Nr. 1021.
 A. F. Tscherning: Nr. 488.
 Fr. Walther: Nr. 688.
 Henrik Wergeland: Nr. 476, 478, 480.
 C. E. F. Weyse: Nr. 95, 107, 441, 477, 500.
 Anton Wilhelm Wiehe: Nr. 891.
 Michael Wiehe: Nr. 764, 882.
 Chr. Winther: Nr. 182.
 Otto Zinck: Nr. 928, 953—954.
 H. C. Ørsted: Nr. 127, 209, 497, 723.

Om J. L. Heiberg fra

E. C. Basse: Nr. 11—12.
 Gottlob Berner: Nr. 870.
 August Bournonville: Nr. 926.
 M. W. Brun: Nr. 667.
 Edvard Collin: Nr. 1118.
 Jonas Collin: Nr. 142, 152, 168, 170, 178, 459, 467.
 Det kongelige slesvig-holsten-lauenborgske Kancelli: Nr. 183.
 Det kongelige Teaters Direktion: Nr. 175, 198, 202, 272, 326, 339, 385, 421, 427.
 Ilia Fibiger: Nr. 741.
 Mathilde Fibiger: Nr. 720.
 Fondet Ad usus publicos: Nr. 48, 59, 75, 80.
 Frederik VI: Nr. 186, 273.
 Thomasine Gyllembourg: Nr. 63.
 Peder Hansen: Nr. 5.

- Henrik Hertz: Nr. 1111.
F. Holstein: Nr. 155, 167, 191.
F. L. Høedt: Nr. 780, 868, 895.
Kirke- og Undervisningsministeriet: Nr. 649, 671, 970.
C. L. Kirstein: Nr. 278, 316, 346.
Københavns Universitets filosofiske Fakultet: Nr. 42, 44, 46.
G. F. Lassen: Nr. 666.
D. Manthey: Nr. 215, 228.
C. Molbech: Nr. 246, 270—271, 278, 316, 324, 346, 410, 445, 457.
Franz Nachtegall: Nr. 2.
N. P. Nielsen: Nr. 791, 812.
G. H. Olsen: Nr. 85, 134, 154, 164, 166, 169, 178, 190.
Fr. Paludan-Müller: Nr. 1110.
K. L. Rahbek: Nr. 132—133, 136, 141, 146, 150, 153—154, 157, 160—161, 164,
171, 178, 190, 201, 208, 215, 228.
Johannes Reinhardt: Nr. 68.
J. C. Ryge: Nr. 448—449.
Universitetsdirektionen: Nr. 45.
Michael Wiehe: Nr. 889.

RETTELSER :

- I. VII. 2: Nr. 121 udgaar.
 - 1. 1: 1806, læs: 1807.
 - 30. 5: Antenrieth, læs: Autenrieth.
 - 49. 4: Selvindsluttelse, læs: Selvudslettelse.
 - 102. 10: 18. Decbr., læs: 15. Decbr.
 - 104. 3: Superosqve, læs: superasqve.
 - 136. 38: Maadem, læs: Madam.
 - 138. 13 og 16: Mahlenberg, læs: Wahlenberg.
 - 158.17: Spculationens, læs: Speculationens.
- II. 241. 27: blandede, læs: blendede.
- III. 138. 7: mit, læs mir.

EFTERSKRIFT

Ved Afslutningen af dette Værk retter jeg en hjertelig Tak til de Institutioner og private, der har bidraget til at fremme det. Først og fremmest til Ejerne af Brevene: Rigsarkivet, Det kgl. Bibliotek, Teatermuseet, Bakkehus-samlingerne, Frk. Magna Buntzen, Forlagsboghandler Iver Jespersen, Skuespiller Tavs Neiiendam, fhv. Amtsforsvalter Palsbo, Ingeniør Axel Petri og Prokurist Torben Troensegaard. Dernæst til Personalet paa Rigsarkivet og Det kgl. Bibliotek, der har gjort alt for at lette mig Arbejdets Gang, samt til min gamle Lærer fra Universitetet, Dr. phil. Louis Bobé, og Teaterhistorikeren Rob. Neiiendam, som rundhaandet har delt ud af deres rige Viden til mig. Med ikke mindst Taknemmelighed vil jeg fremhæve den kyndige og interesserede Assistance, jeg til Stadighed har faaet af den tilsynsførende ved Udgaven, Bibliotekar Daniel Preisz, og den Støtte, der er ydet mig af Korrekturlærerne: Frk. mag. art. Else Stub (Bind I—II), Lektor Niels Ferlov (Bind III) og Bibliotekar Hans Møller (Bind IV).

Birkerød, Februar 1950

Morten Borup.